

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АКАДЕМІЯ «VOLASHAQ» (РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН)
КАРАГАНДИНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. АБИЛКАСА
САГІНОВА (РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН)
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ В БИДГОЩІ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
АКАДЕМІЯ НАУК ТУРИЗМУ ГРУЗІЇ (ГРУЗІЯ)
УНІВЕРСИТЕТ ТРЕТЬОГО ВІКУ У ГРОМДАКІ
(РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)**

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

**Тези доповідей
XXXI Міжнародної наукової конференції
студентів і молодих учених**

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2022

Редакційна колегія:

Огаренко В. М., д.держ.упр., професор (головний редактор)

Покатаєва О. В., д.е.н., д.ю.н., професор (заст. голов. ред.)

Покатаєв П. С., д.держ.упр., професор

Трохимець О. І., д.е.н., професор

Білоусов С. А., к.політ.н., доцент

Мерзляк А. В., д.держ.упр., професор

Абакумова Ю. В., д.ю.н., професор

Пенчук І. Л., д.соц.ком., професор

Зубов В. О., д.філос.н., професор

Кирпиченко О. Е., к.філол.н., доцент

Іноземні члени редакційної колегії:

Хамот М., д.н., професор, ректор Університету економіки в Бидгощі (Республіка Польща)

Цхададзе О., академік, президент Академії наук туризму Грузії (Грузія)

Кадирова Г. А., к.е.н., доцент, проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва Академії «Bolashaq» (Республіка Казахстан)

Дарібекова А. С., к.е.н., асоційований професор, Карагандинський технічний університет ім. Абилкаса Сагінова (Республіка Казахстан)

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

**МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ
ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ**

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ
ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ
В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ


СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ
УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.

ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС



ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Алехно І. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату у розмірах, що задовольняє потреби власників. Аналіз господарської діяльності дозволяє врахувати загальні закономірності та тенденції розвитку економіки, а також прояви загальних, специфічних і окремих економічних законів у практиці конкретного підприємства, своєчасно виявити тенденції змін і можливості підвищення ефективності виробництва.

Різноманітні напрями фінансово-господарської діяльності підприємств, які пов'язані як із поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням і перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління доходами і витратами, тобто процес дослідження і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування і розподілу доходів та здійснення витрат на підприємстві.

Категорія прибутку є однією з найскладніших в економічній науці. Вона була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл та напрямків. Однією з найбільш суперечливих вона залишається і на сьогодні, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення. Така необхідність виникає з ряду причин: насамперед, перехід України до ринкових принципів управління економікою формує нове економічне насичення сутності цієї категорії, яке істотно розрізняється з її економічним змістом в умовах адміністративних принципів управління; по-друге, інтеграція України із світовою економікою потребує необхідності узгодження основних характеристик цієї категорії з аналогічною системою характеристик, що використовується у міжнародному науковому вжитку; нарешті, необхідність уточнення сутності категорії доходу виникає через розвиток нової парадигми управління економічними процесами суб'єктів господарювання, яка отримала назву «стратегічне управління підприємством».

В умовах ринку основу для якісних змін всієї системи управління підприємством, у тому числі формування і використання доходів, може створити лише його спрямованість на стратегічну перспективу. Визначено, що найбільш поширеними підходами до управління доходами підприємства є підходи з позиції максимізації їх обсягу або рівня. Досліджено управління доходами за центрами відповідальності, що здійснюється за принципом визнання зон індивідуальної відповідальності, як це зафіксовано в організаційній структурі підприємства.

Один із найбільш відомих підходів до розробки ефективної стратегії управління прибутком заснований на використанні збалансованої системи показників. Цей підхід пов'язує управління результативністю підприємницької діяльності зі стратегічним управлінням. Наявність сценаріїв дозволяє більш гнучко і точно виконувати довгострокове планування. Елементи стратегічного управління витратами як системи, що включає у себе взаємопов'язані елементи управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямовану на забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства в умовах динамічного і невизначеного підприємницького середовища, на основі оптимального використання існуючого потенціалу підприємства.

Андрейчик Р. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді. Метою фінансового планування є забезпечення господарської діяльності необхідними джерелами фінансування.

Основними завданнями фінансового планування на підприємстві є:

- забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;
- установлення раціональних фінансових відносин із суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями; визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка раціонального його використання;
- виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів;
- здійснення контролю за утворенням та використанням платіжних засобів.

Фінансове планування включає:

1. Фінансове прогнозування – це дослідження та розробка ймовірних шляхів розвитку фінансів підприємства, альтернатив реалізації фінансових стратегій, які забезпечують стабільне фінансове становище підприємства в майбутньому.

2. Поточне фінансове планування – це процес визначення майбутніх доходів підприємства, напрямів витрат грошових коштів та обґрунтування заходів щодо забезпечення платоспроможності, дохідності та фінансової стійкості.

3. Бюджетування – це процес планування діяльності підприємства, його структурних підрозділів методом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів та встановлення всіх видів фінансових витрат, джерел їх покриття і очікуваних результатів.

4. Оперативне фінансове планування можна розглядати як процес синхронізації у часі грошових надходжень та витрат, визначення послідовності здійснення всіх розрахунків та розробки заходів щодо запобігання відхилень від графіку надходжень і платежів.

Фінансове планування на підприємстві здійснюється згідно таких принципів: принцип повноти, принцип інтегрованості, принцип обґрунтованості, принцип гнучкості, принцип реальності, принцип економічності.

Планування як процес розробки майбутніх сценаріїв розвитку підприємства базується на використанні системи методів. До основних з них відносять такі: балансовий метод, нормативний метод, коефіцієнтний метод, розрахунково-аналітичний метод.

Фінансовий план відображає обсяги надходжень і спрямування коштів у планованому році з метою забезпечення потреб діяльності та розвитку підприємства, виконання його зобов'язань, уключаючи зобов'язання щодо сплати податків та обов'язкових платежів. Фінансовий план складається з таких розділів: джерела формування та надходження коштів; приріст активів підприємства; повернення залучених коштів; витрати, пов'язані з унесенням обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів; покриття збитків минулих періодів.

В ринкових умовах немає єдиних вимог щодо видів фінансових планів, які розробляють підприємства. Тому на кожному з них можуть бути свої особливості у фінансовому плануванні. Але до найбільш поширених видів фінансових планів відносять: план фінансових результатів, плановий баланс, баланс доходів і витрат, план грошових потоків, платіжний календар.

Бабіч А. Д.

Класичний приватний університет
здобувач

БІЗНЕС – ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Управління будь-яким суб'єктом господарювання у конкурентному бізнес-середовищі спрямоване на досягнення максимально високих результатів. А глобалізація та процеси сучасному соціально – економічному середовищі значно впливають на конкурентоспроможність та конкурентоздатність підприємств, фірм та організацій країни.

Сучасне підприємство, фірма, організація протягом свого існування завжди використовує використували різноманітні заходи щодо маркетингової діяльності, використовуючи складові комплексу маркетингу 4Р. Саме ефективні заходи просування своїх товарів та послуг на ринку товарів та послуг дає можливість забезпечити конкурентну позицію та місце на ринку й фінансову спроможність даного суб'єкта господарювання

Сьогодні будь – яке підприємство не може працювати прибутково без ретельно підготовленого та вивіреного плану по всім напрямам господарської діяльності. Особливо це відчувається у теперішній час військового стану України при швидких змінах у середовищі функціонування підприємства.

Першочергова роль у досягненні високих результатів, конкурентоспроможності суб'єкта господарювання надається бізнес – плануванню. Кожний вид та напрям бізнесу має свої особливості, що відповідають сфері господарювання, специфіці, сегментуванню та позиціонуванню на ринку товарів та послуг. Узагальнення досвіду підприємницької діяльності свідчить про концептуальні основи бізнес – планування: принципи; методи; інформаційна база. Так, принципами бізнес – планування, дотримання яких дозволяють розробити документ, що відповідає до його розробки є: адекватність; цільовий характер; постійність; системність; науковість; оптимізація [1, с.427].

Основними методами бізнес – планування відповідно до їх характеристик є: метод оптимізації; індикативний метод; нормативний метод; дослідно – статистичний метод тощо.

Інтернет технології відкривають перед суб'єктами господарювання нові можливості розвитку для своєї компанії, а саме: пошук нових клієнтів та ділових партнерів; економія на оренді приміщення та інших адміністративних витратах(коли фірми не мають фізичного офісу, співробітники працюють віддалено); можливість чітко зорієнтуватися на свою цільову аудиторію, обрати сегменти споживачів, які будуть бачити вашу рекламу; обрати час та дні, коли саме буде показано те чи інше рекламне повідомлення; можна відслідкувати статистику за кожним рекламним повідомленням та обрати найкраще повідомлення або більш раціонально розподілити бюджет рекламної кампанії [2].

У Digital-маркетингу використовуються усі класичні інструменти інтернет-маркетингу: SEO – просування; контент маркетинг; SMM – просування; крауд – маркетинг; E-mail розсилки; контекстна реклама [3].

Не дивлячись на те, що використання інтернет технологій може допомогти бізнесу реалізувати свої товари чи послуги або знайти нових клієнтів використовуючи величезну аудиторію Інтернету, при не раціональному або недостатньо обдуманому використанні, ці технології можуть задати шкоди для бізнесу та гроші, витрачені на рекламну кампанію, не дадуть ніякого ефекту [4].

Таким чином, бізнес -планування маркетингової діяльності на засадах цифрових технологій в сучасних умовах є ефективним засобом для прийняття грамотних управлінських рішень з метою підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на ринку товарів та послуг.

Список використаних джерел

1. Мазараки А. А. Економіка торговельного підприємства : підручник для вузів. Київ : Хрещатик, 2009. 800 с.
2. Якісне створення рекламних кампаній в GoogleAdwords. *GoogleAdwords*. URL: GoogleAdwords.com (дата звернення: 15.07.2022).
3. Хамініч С. Ю., Сокол П. М., Бабіч А. Д. Digital-маркетинг як сучасний засіб просування товарів та послуг. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. Вип. № 6 (111). С. 46–50.
4. Основні фактори ранжування сайту в Google. URL: <http://lemarbet.com.ua/razvitie-internet-magazina> (дата звернення: 15.07.2022).

Бараннік С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

В умовах посилення впливу фінансової та політичної кризи національної економіки найважливішими чинниками успішного розвитку вітчизняних підприємств у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку і побудова ефективної системи управління їх фінансами, орієнтованої на досягнення цієї мети.

Досвід розвинених країн, розвиток управлінських технологій, упровадження вартісного підходу до управління бізнесом на українських підприємствах переконливо довели, що пріоритетною метою розвитку підприємства є максимізація його вартості. Управління фінансовими ресурсами в ринкових умовах спрямоване на підвищення ринкової вартості й інвестиційної привабливості підприємства. Ефективне фінансове управління вимагає безперервності, послідовності і комплексності використання методів і важелів, завдяки яким фінансовий механізм підприємства найкраще пристосовується до змін в умовах утвердження ринкової економіки.

Фінансові ресурси є основою діяльності підприємства. Адже саме вони створюють ту необхідну матеріальну базу для здійснення підприємством своєї функції на ринку – забезпечувати потреби споживачів. Їх нестача для підприємства може стати дуже потужним стримуючим фактором розвитку. Всі класифікації фінансових ресурсів підприємств мають деякі відмінності, які полягають в понятійно-категорійному апараті та ознаках за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Так найбільш поширеною є класифікація фінансових ресурсів за джерелами формування, згідно якої можна виділити три великі групи: власні, залучені та позичені.

Для формування механізму якісного та ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, необхідно дотримуватися принципів системності та комплексності, що стає особливо актуальним є у зв'язку із економічною та політичною нестабільністю у світі, глобалізацією бізнесу, збільшенням підприємницьких ризиків та жорсткістю конкуренції. Рівень фінансового потенціалу й умови фінансових ринків розширюють або обмежують можливості формування підприємствами достатнього обсягу фінансових ресурсів. Все це зумовлює необхідність розробки ефективної політики управління фінансовими ресурсами як одного з найважливіших елементів в загальній стратегії діяльності та розвитку підприємств.

Управління фінансовими ресурсами представляє собою сукупність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта (фінансові менеджери), об'єкта (фінансові потоки), мети (створення ресурсної бази з відповідних джерел та забезпечення ефективного використання сформованих ресурсів) і методів та інструментів її реалізації. Управління фінансовими ресурсами підприємств є одним з ключових чинників організації виробничо-господарської діяльності підприємства, одним з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування».

Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують два блоки показників, пов'язаних відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів. Також для відображення стану фінансової бази акціонерного товариства використовують спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів акціонерного товариства.

Васькін Б. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РОЗРАХУНКОВО-ПЛАТІЖНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підприємницький сектор України працює в період ринкових перетворень в Україні, що характеризується мінливістю та невизначеністю чинників зовнішнього середовища. У зв'язку з цим, посилюється роль та значення ефективного функціонування промислових підприємств – основної складової реального сектора економіки. Поступовий перехід до нових форм господарювання зумовив гостру потребу розроблення адаптованих до сучасної практики механізмів управління їх фінансово-господарською діяльністю, серед яких особливої уваги заслуговує організація управління грошовими потоками.

Діяльність господарюючих суб'єктів – це складний динамічний процес, що характеризується безперервним рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні та вихідні грошові потоки. Управління ними має важливе значення для реалізації ключових цілей підприємств будь-якої форми власності та є запорукою їх сталого фінансового стану. Адже шляхом збалансування обсягів надходження і використання грошових коштів та синхронізації їх у часі досягається забезпечення фінансової рівноваги та прискорення реалізації внутрішньогосподарських завдань господарських суб'єктів. І, навпаки, відсутність належної уваги до управління грошовими потоками може значно ускладнити роботу підприємств, спричинивши загрозу банкрутства.

Операційна діяльність підприємства є головним джерелом прибутку і, відповідно, головним джерелом грошових коштів. Якщо справи в підприємства йдуть добре і воно намагається розширювати свою діяльність та модернізувати виробничі потужності, то це призводить до генерації грошових потоків від інвестиційної діяльності. У цьому випадку інвестиційна діяльність призводить до тимчасового відтоку грошових коштів. Фінансова діяльність покликана збільшувати надходження грошових коштів у розпорядження підприємства для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності.

Серед основних організаційно-економічних заходів підвищення рівня розрахунково-платіжної дисципліни покупців запропоновано застосовувати такі :

- використання різноманітних форм та методів реалізації продукції, які б стимулювали погашення дебіторської заборгованості;
- орієнтація на більшу кількість покупців;
- вибір обслуговуючих банків відповідно до їх потенційних можливостей проведення термінових платежів, що забезпечується широкою кореспондентською мережею і наявністю системи електронних платежів та використання банківської гарантії при реалізації продукції із відстрочкою платежу;
- використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- підвищення кваліфікації менеджерів підприємства та забезпечення якісного оперативного фінансового планування і контролю розрахунків;
- використання практики господарських судів до недобросовісних покупців.

Одним із основних елементів ефективного планування грошових потоків підприємства та нівелювання ризиків є визначення мінімального рівня залишку грошових коштів на рахунку підприємства. В зарубіжній практиці застосовують різні моделі для визначення оптимального залишку грошових коштів. Проте на сьогодні вони не є адаптованими до вітчизняних умов функціонування господарських суб'єктів. Узагальнивши та систематизувавши погляди вчених на це питання та дослідивши основні труднощі в здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємств, робимо висновок, що мінімальним рівнем залишку грошових коштів за таких умов господарювання є страховий резерв на випадок ризиків.

Гайворонська С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності, надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, що має здійснити прогресивні структурні зрушення, суттєво оновити реальний сектор економіки та забезпечити сталий економічний розвиток країни.

В процесі інноваційної діяльності особливої актуальності набуває пошук джерел фінансування та їх вартість. Вагомим стримуючим фактором є також невизначеність майбутньої ситуації, що спричиняє зростання рівня ризиків для підприємства.

Активне здійснення інноваційних процесів стає вирішальною умовою подальшого розвитку сучасної економіки нашої країни. Воно дозволить забезпечити якісне зростання економіки, ресурсозбереження, ефективність виробництва, випуск конкурентоспроможної на внутрішньому та міжнародному ринках продукції. Все це потребує великих інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх.

Основу фінансового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності становлять джерела фінансових ресурсів, до яких належать:

- бюджетні асигнування, які виділяються на загальнодержавному й місцевому рівнях;
 - кошти соціальних позабюджетних фондів фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які утворюються підприємствами, регіональними органами управління, іншими організаційними структурами;
 - власні ресурси підприємств (промислові інвестиції із прибутку й у складі витрат виробництва);
 - фінансові ресурси різних типів комерційних структур (інвестиційних компаній, комерційних банків, страхових об'єднань, холдингових фінансово-промислових груп тощо);
 - кредитні ресурси спеціально уповноважених державою інвестиційних установ (банків);
 - ресурси національних і зарубіжних наукових фондів, інноваційних, венчурних фондів.
- Вирішення проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності можливе за таких умов:
- провадження ефективної інноваційної політики держави;
 - проведення істотної капіталізації банків, забезпечити банки довгостроковими ресурсами, з одного боку, за допомогою пасивів, а з іншого – через сприятливу політику Національного Банку, що дозволить кредитувати в реальному секторі економіки великі інноваційні проекти;
 - використання коштів банків з іноземним капіталом, які є основними каналами надходження іноземних інвестицій в економіку держави. Створення банків розвитку, які стануть сполучною ланкою організацій, які впроваджують інновації з іншими суб'єктами господарювання;
 - розвиток довгострокового банківського кредитування та таких форм фінансування, як венчурне, лізингове;

– запровадження прозорої процедури експертизи інноваційних проектів, де комерційні банки і самі підприємства повинні взяти відповідальність за експертизу проектів і повернення кредитів.

Отже, належне фінансове забезпечення інноваційної діяльності дозволить збільшити кількість впроваджених інновацій на промислових підприємствах, що призведе до удосконалення структури виробництва, забезпечить високі темпи розвитку, підвищення конкурентоспроможності.

Дроздов М. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Сьогодні в світі існує дуже велика кількість криптовалют. Ринок криптовалют (або «віртуальних» чи «електронних» грошей) успішно функціонує і дає можливість проаналізувати динаміку вартості, попиту та пропозиції близько 90-100 різних криптовалют. Серед найбільших за обсягом капіталізації криптовалют такі, як: Bitcoin, Ethereum, Ethereum Classic, Dash, Ripple, Monero, Litecoin, NEM, Augur, MaidSafeCoin та інші. Найпоширенішою і найдорожчою криптовалютою є біткоїн (Bitcoin).

Термін «біткоїн» запозичений з англійської мови («bitcoin») і утворений шляхом злиття слів: «bit» (одиниця комп'ютерної пам'яті) і «coin» (монета). Ця віртуальна валюта має переваги у тому, що є децентралізованою, всі операції з її участю анонімні, а центр емісії відсутній. Торгові угоди проводяться тільки в електронному форматі, а операції купівлі-продажу даної валюти можна здійснити через онлайн-біржі (наприклад BTC-E).

За допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney) або через брокера Форексу (FXOpen) криптовалюту можна обміняти на основні валюти світу. Також біткоїни можна отримати в результаті прийняття оплати за надані товари та послуги або через купівлю безпосередньо у іншого власника. Останній варіант вважається найвигіднішим, оскільки не передбачає комісії обмінному пункту. Ще одним способом отримання цифрової валюти є майнінг. Він полягає в тому, що на комп'ютери користувачів, які знаходяться в різних точках планети, встановлюють спеціальне програмне забезпечення за допомогою якого в результаті вирішення певних математичних завдань створюються біткоїни. Біткоїн подібний до електронних грошей, але саме принципи повної анонімності, відсутності контролю і обмеженого випуску відрізняють його від роботи електронних платіжних систем. Однією з головних переваг цієї валюти є те, що вона захищена від інфляції, оскільки процедура емісії запрограмована на зменшення кількості віртуальних грошей в обороті.

Привабливим для інвесторів є і те, що на курс біткоїнів не впливають політичні умови або діяльність Центральних банків країн. Курс такої валюти залежить тільки від попиту та пропозиції на неї: обсяг попиту залежить від того, скільки товарів і послуг можна придбати за біткоїни, а пропозиція жорстко обмежена. За 8 років існування ця криптовалюта набула значного поширення в інтернет-просторі.

Найбільш важливими причинами можливого знецінення біткоїнів аналітики називають повну відсутність його інфляції і бажання взяти оборот криптовалюту під державний контроль.

Зростання популярності криптовалют не пройшло поза увагою українського бізнесу. У розвинутих країнах світу вже навіть великі торговельні мережі почали приймати біткоїн, як платіжний засіб, а інвестиційні фонди стали використовувати біткоїн для вкладів. Крім того, найбільші у світі опціонні біржі CME та SBOE вже розпочали торги ф'ючерсами на біткоїн.

За біткоїни в Україні можна придбати авто, але це дрібні бізнес-операції. А серед великого бізнесу в Україні почала приймати до оплати біткоїн мережа автозаправок WOG, яка пропонує заплатити за паливо криптовалютою, а також інтернет-магазин електроніки "Цитрус". А от першими, хто почав приймати оплату своєї роботи біткоїнами в Україні, стали молоді студенти.

Практика розрахунку криптовалютами має неабиякі ризики для вітчизняного бізнесу. Найперше – волатильність криптовалют, адже не відомо чи стабілізується ціна на неї в перспективі чи буде так само стрімко падати. Зараз зарано стверджувати про використання біткоїна масово, адже «на суперволатильному ринку це може поглибити конфлікт між акціонерами та управлінцями у випадку великих компаній». Зростаючий курс біткоїна дає можливість заробити агентам-управлінцям, а от для акціонерів це збільшує ризики.

Єрьомін С. М.

Класичний приватний університет
аспірант

РОЛЬ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПІДВИЩЕННІ ПРОЗОРОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

Одним з найперспективніших шляхів реалізації концепції раціонального та ефективного використання бюджетних коштів є широке впровадження у сферу закупівель товарів, робіт і послуг для державних потреб єдиної структурованої системи, заснованої на засадах конкуренції, прозорості, недискримінації та децентралізації. У міру зростання обсягу та вартості державних закупівель, зросло їх значення і для забезпечення зайнятості, і для національної економіки в цілому. У більшості країн законодавство із закупівель на ранніх стадіях розроблялося для захисту вітчизняної економіки.

На сьогодні ринок публічних закупівель знаходиться на стадії формування та гармонізації системи публічних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. Проте прискорити процес удосконалення процедур закупівель може вивчення і впровадження світового досвіду, дотримання основних принципів здійснення публічних закупівель, розвиток науково-методичних засад, методів і прийомів проведення торгових операцій.

Правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад здійснюється відповідно до ЗУ "Про публічні закупівлі" [1].

Держава є найбільшим ринковим агентом, який здійснює закупівлі товарів (робіт, послуг) на загальну суму 10-15% від ВВП і до 50% від суми витрат Державного бюджету. Проте, за оцінками експертів, приблизно 10% цих коштів витрачаються неефективно та за нецільовим призначенням шляхом системи «схемних» закупівель, що актуалізує проблему розвитку механізму управління системою публічних закупівель на конкурентних засадах. Дієвим інструментами у боротьбі із зловживаннями у цій сфері є розвиток конкурентних способів публічних закупівель.

Одним із важливих завдань інституційної реформи сфери публічних закупівель є також професіоналізація цих закупівель. Зазначене надасть можливість підвищити якість та керованість процесом організації процедур публічних закупівель, забезпечить економію бюджетних коштів, а також, як передбачено "Стратегією реформування системи публічних закупівель ("дорожня карта"), посилить підзвітність замовників та дозволить інтегрувати функцію публічних закупівель у цілісну систему управління державними фінансами.

Метою цієї Стратегії є створення сучасної і дієвої системи публічних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель в Україні.

Реалізація Стратегії дасть змогу:

- забезпечити функціонування ефективної системи публічних закупівель, що відповідає міжнародним стандартам прозорості, доступності, стабільності та конкурентності;
- привести законодавство України у сфері публічних закупівель у відповідність з вимогами директив ЄС та Угоди СОТ про державні закупівлі;
- забезпечити функціонування електронних закупівель в Україні;
- знизити рівень корупції у сфері публічних закупівель;
- підвищити рівень довіри бізнесу і суспільства до системи публічних закупівель;
- оптимізувати витрати у системі публічних закупівель на основі централізації та збалансованого підходу до децентралізації системи публічної закупівлі, широкого застосування рамкових угод, електронних засобів, професіоналізації та розвитку інституційної структури публічних закупівель [2].

Підвищення рівня прозорості дій замовників та відповідальності посадових осіб є головним чинником виявлення та запобігання корупції. Прозорість сфери публічних закупівель означає інформування ринку про заплановані та укладені договори, опублікування всіх необхідних умов та вимог до потенційних учасників та виконавців договорів, своєчасної та повної звітності щодо проведених процедур та виконання укладених договорів. Прозорість сфери публічних закупівель також передбачає опублікування нормативної бази, детальних рекомендацій, роз'яснень, методик та стандартів, відповідних рішень щодо процедур закупівлі. Чіткі передбачувані правила, прості умови участі у процедурах, стандартні документи, чіткий розподіл відповідальності між інституціями, фахівцями та контролюючими органами обмежують можливості посадових осіб приймати необґрунтовані чи неправомірні рішення щодо закупівлі товарів, робіт чи послуг і, таким чином, знижують ризики корупції. З цією ж метою слід запроваджувати використання загальнодоступних засобів електронної комунікації, стандартизацію процедур публічної закупівлі.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель ("дорожню карту") : Розпорядження від від 24 лютого 2016 р. № 175-Р. *Кабінет міністрів України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80> (дата звернення: 14.09.2022).

2. Про публічні закупівлі : Закон від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 14.09.2022).

Жовтяк М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

КРЕДИТНИЙ ПРОЦЕС БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Банківські установи є важливою ланкою фінансової системи України, від їх ефективного функціонування залежить загальний розвиток економіки країни та добробут населення. Кредитна діяльність є центральною у банківському бізнесі, вона виступає джерелом як основних прибутків банку, так і найхарактернішого для нього кредитного ризику. Тому, в умовах сучасного розвитку банківництва, істотного значення набуває проблема ефективного управління системою кредитування фізичних осіб у комерційному банку, яка забезпечує збереження фінансової стійкості та безпеки банку в цілому.

В умовах економічної нестабільності кредитування фізичних осіб поступово стало не привабливим продуктом для більшості банків. Насамперед причинами цього стали високі темпи інфляції та, як правило, довгостроковий характер кредитування, тоді як банки надавали перевагу короткотерміновим кредитам під торгівельні операції. Свідченням цього є як державні програми по житловому кредитуванню молодих сімей, так і початок активізації роботи деяких банків у цьому сегменті ринку.

В Україні протягом останніх років кредитування фізичних осіб набуває широкої популярності. Рівень попиту на кредитні фінансові ресурси з боку громадян та їх пропозиції банківськими фінансово-кредитними установами постійно зростає.

На сучасному етапі економічного розвитку важливе місце у пошуку шляхів виходу України з кризового стану займає подальше удосконалення форм кредиту, вироблення зважених підходів до реалізації банківськими установами кредитної політики, формування продуктивної кредитної системи та ефективне управління її ризиками.

Надання кредитів здійснюється шляхом видачі готівки або шляхом перерахування коштів на поточний рахунок позичальника або продавця товарів та послуг.

Банки при кредитуванні населення охоче приймають, як форму забезпечення, заставу майна позичальника. Майно, прийняте в заставу, має бути власністю клієнта і страхується за рахунок позичальника. Договір застави завіряється нотаріально. Формами забезпечення споживчого кредиту також можуть виступати: застava цінних паперів, емітованих банком, гарантія і порука іншої фізичної чи юридичної особи.

Успішна діяльність банку в цілому великою мірою залежить від обраної стратегії управління ризиками. Мета процесу управління банківськими ризиками полягає в їх обмеженні або мінімізації, оскільки повністю уникнути ризиків неможливо. Управління банківськими ризиками, як правило, спрямоване на забезпечення отримання банком відповідної винагороди за прийняття ризиків. Виняток становлять нецінові ризики, щодо яких не існує кореляції між їх рівнем та величиною винагороди банку

Діяльність ризик-менеджменту направлена на пошук альтернатив, розробку дієвого механізму управління кредитним ризиком та визначення достатності розроблених процедур. Адже саме від цього залежить якість кредитного портфелю банку. Специфіка механізму управління кредитним ризиком в кожному банку має свої особливості.

Кредитний процес може проходити у різні терміни, з різною інтенсивністю, частково змінювати або повністю перебудовувати весь процес обслуговування позичальників. Комерційні банки на кожному етапі кредитного процесу докладають зусиль щодо зменшення можливих втрат за кредитами (від невиконання позичальниками умов кредитних договорів). Методи покращання окремих етапів, перебудови чи реінжинірингу бізнес-процесів (до яких повною мірою можна віднести і кредитний процес комерційного банку).

Кандзюба О. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Фесенко М. М.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Фінансовий контролінг комплексно впливає на діяльність підприємства і забезпечує його стійкий розвиток на базі постійних координуючих дій між різними фазами циклу (облік, аналіз, планування, моніторинг і контроль). Головне завдання фінансового контролінгу полягає в контролі та забезпеченні взаємозв'язку між складовими загальної системи управління підприємством.

Фінансовий контролінг слід визначити як підсистему контролінгу, яка базується на фінансових показниках. Відповідно фінансовий контролінг – це сукупність функцій для забезпечення стійкого фінансового стану підприємства: ліквідності та платоспроможності; це багатофункціональна підсистема забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень, яка базується на використанні методів фінансового аналізу та фінансового планування, фінансового контролю, своєчасності, простоти та гнучкості.

Результативність являє собою соціально-економічні результати функціонування підприємства, які характеризують рівень досягнення намічених цілей шляхом виконання необхідних робіт з мінімально можливими витратами. Результати розділяються на економічні та соціальні. Економічний результат відображають різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати діяльності фірми. До критеріїв результативності підприємства відносимо: прибутковість; положення підприємства на ринку; продуктивність діяльності підприємства; економічність діяльності підприємства; дієвість підприємства.

Система управління підприємства на основі концепції фінансового контролінгу – сукупність системних заходів, направлених управління фінансовими ресурсами з метою досягнення їхнього позитивного впливу на кінцеві результати діяльності підприємства за рахунок оптимальної взаємодії усіх фінансових елементів: виручки, прибутку, амортизації, обігових коштів, кредитів, податків через використання нормативів, стимулів, пільг, санкцій, податкових важелів та інших фінансових важелів. У зв'язку з цим зусилля підприємства повинні бути спрямовані на збільшення прибутку і рентабельності, погашення заборгованості учасників по внесках у статутний капітал, розподіл чистого прибутку переважно на поповнення резервного капіталу і фондів накопичення.

Підвищення ефективності діяльності підприємства можливе не тільки за впровадження нових технологій, механізації і автоматизації виробництва, а також зміни організації праці за рахунок впровадження гнучкого графіка роботи. Гнучкий графік роботи працівників у період неповного завантаження виробництва може стимулювати працівників до підвищення продуктивності праці. Систему оплати праці слід будувати з урахуванням такого показника, при визначенні якого береться до уваги кількість та якість виробленої продукції, а також розмір матеріальних витрат на її виробництво. Таким показником є сума чистої продукції.

Застосування системи оплати праці від чистої продукції сприяє раціональному витрачання виробничих ресурсів, зниженню собівартості виробленої продукції, підвищенню заробітків працівників, збільшенню чистого доходу. Основним джерелом додаткових виплат персоналу підприємства за кінцеві результати його роботи при впровадженні системи оплати від чистої продукції є прибуток.

Сформульовані положення щодо реалізації науково-обґрунтованого підходу до впровадження системи фінансового контролінгу на підприємстві дозволяють окреслити галузь розробки та реалізації управлінських рішень для забезпечення нормального режиму вартісного кругообігу основних засобів, формування економічної та фіскальної складової амортизаційної політики підприємства, оптимізації використання чистих грошових потоків у сфері лізингового фінансування своєчасного відновлення зношених та застарілих основних засобів.

Кієнко Д. А

Харківський національний університет будівництва та архітектури
наук. кер. – доцент Благой В. В.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВ

Проблеми фінансово-економічних процесів є актуальною для світових господарств. Розглянемо цей механізм в меншому прояві, а саме на прикладі підприємств.

Фінансовий аспект в бізнесі відповідає за ряд методів та процесів впливу на розвиток суспільства. Воно передбачає повну взаємодію організаційних структур, аналіз, прогноз, план та регуляція всіх фінансових потоків, а також прийняття життєво важливих рішень для розвитку бізнесу.

Економічний аспект підприємства регулює життєдіяльність підприємства як ззовні так і всередині системи. Тобто, забезпечує підприємство зовнішніми зв'язками і підтримує виробничі стосунки всередині. Всі ці дії забезпечують підприємства прибутком та розвитком.

Це лише теоретична частина того, які дії насправді необхідно робити підприємствам задля його розвитку та підтримки фінансово-економічного механізму.

В практичному русі для функціонування бізнесу необхідно:

– Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до завдань розвитку підприємства.

Це завдання реалізується через визначення загальної потреби у фінансових ресурсах підприємства на наступний період, збільшення обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, визначення необхідних обсягів формування власних фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел, управління залученням позичкових фінансових ресурсів, оптимізацію структури джерел формування ресурсного фінансового потенціалу.

– Забезпечення найефективнішого використання фінансових ресурсів у розрізі основних напрямів діяльності підприємства.

Визначення пріоритетних напрямків розвитку виробництва та реструктуризації фінансування самого процесу виробництва. В пріоритеті можна вважати такі галузі як: інноваційні розробки, удосконалення виробничого процесу, оптимізації маркетингової діяльності на підприємстві для досягнення зростання об'ємів збуту продукції та розширення споживчих ринків, тощо.

– Оптимізація грошових потоків підприємства (вхідних і вихідних).

Ефективне управління грошовими потоками підприємства в процесі кругообігу його грошових коштів, забезпечення синхронізації обсягів надходження і витрат грошових коштів у кожному періоді, досягнення необхідної ліквідності його оборотних активів.

– Забезпечення максимізації прибутку підприємства з найменшим рівнем фінансового ризику

Максимізація прибутку досягається на основі ефективного управління активами підприємства, залучення в господарський оборот необхідного обсягу позичкових фінансових ресурсів, вибором найефективніших напрямів операційної та фінансової діяльності, інноваційних розробок, направлених на зменшення собівартості продукції.

– Забезпечення мінімізації фінансового ризику за очікуваного рівня прибутку

Якщо рівень прибутку підприємства прогнозується заздалегідь, важливим завданням є зниження до рівня мінімально можливого фінансового ризику, за яким гарантується отримання цього прибутку. Вона забезпечується шляхом диверсифікації видів операційної і фінансової діяльності, а також портфеля фінансових інвестицій; профілактикою мінімізації окремих фінансових ризиків, ефективними формами їх внутрішнього і зовнішнього страхування.

– Забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку.

Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості і платоспроможності підприємства і забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб.

Козлітін Є. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату у розмірах, що задовольняє потреби власників. Аналіз господарської діяльності дозволяє врахувати загальні закономірності та тенденції розвитку економіки, а також прояви загальних, специфічних і окремих економічних законів у практиці конкретного підприємства, своєчасно виявити тенденції змін і можливості підвищення ефективності виробництва.

Різноманітні напрями фінансово-господарської діяльності підприємств, які пов'язані як із поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням і перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління доходами і витратами, тобто процес дослідження і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування і розподілу доходів та здійснення витрат на підприємстві.

Категорія прибутку є однією з найскладніших в економічній науці. Вона була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл та напрямків. Однією з найбільш суперечливих вона залишається і на сьогодні, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення. Така необхідність виникає з ряду причин: насамперед, перехід України до ринкових принципів управління економікою формує нове економічне насичення сутності цієї категорії, яке істотно розрізняється з її економічним змістом в умовах адміністративних принципів управління; по-друге, інтеграція України із світовою економікою потребує необхідності узгодження основних характеристик цієї категорії з аналогічною системою характеристик, що використовується у міжнародному науковому вжитку; нарешті, необхідність уточнення сутності категорії доходу

виникає через розвиток нової парадигми управління економічними процесами суб'єктів господарювання, яка отримала назву «стратегічне управління підприємством».

В умовах ринку основу для якісних змін всієї системи управління підприємством, у тому числі формування і використання доходів, може створити лише його спрямованість на стратегічну перспективу. Визначено, що найбільш поширеними підходами до управління доходами підприємства є підходи з позиції максимізації їх обсягу або рівня. Досліджено управління доходами за центрами відповідальності, що здійснюється за принципом визнання зон індивідуальної відповідальності, як це зафіксовано в організаційній структурі підприємства.

Один із найбільш відомих підходів до розробки ефективної стратегії управління прибутком заснований на використанні збалансованої системи показників. Цей підхід пов'язує управління результативністю підприємницької діяльності зі стратегічним управлінням. Наявність сценаріїв дозволяє більш гнучко і точно виконувати довгострокове планування. Елементи стратегічного управління витратами як системи, що включає у себе взаємопов'язані елементи управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямовану на забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства в умовах динамічного і невизначеного підприємницького середовища, на основі оптимального використання існуючого потенціалу підприємства.

Красько Д. Г.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
наук. кер. – к.е.н., доцент Ромашко О. М.

МІСЦЕ СК «КНЯЖА VIG» НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Страхова компанія «Княжа VIG» – це надійна страхова компанія загальнонаціонального масштабу, яка постійно розвивається та працює на страховому ринку України з 1997 року. Компанія є одним із лідерів класичного страхування на українському ринку та має унікальний досвід професійної діяльності в галузі страхування, що дозволяє пропонувати індивідуальні страхові рішення та забезпечувати якісний сервіс [1].

З 2005 року страхова компанія входить до складу потужної європейської фінансової структури Vienna Insurance Group, яка успішно працює на європейському страховому ринку з 1824 року. На сьогодні Vienna Insurance Group активно представлена в 30 країнах і є провідною страховою групою в Австрії, Центральній та Східній Європі, має бездоганну репутацію на страховому ринку.

Як частина потужної міжнародної групи, страхова компанія «Княжа Vienna Insurance Group» гарантує клієнтам високий рівень якості страхового захисту та професіоналізму, порядність, зручність взаємодії, беззаперечне виконання своїх зобов'язань щодо виплати страхових відшкодувань [1].

За 25 років своєї діяльності компанія здобула бездоганну репутацію та завоювала довіру понад мільйона клієнтів, бо щодня максимізує рівень їх задоволеності, гарантує клієнтам високий рівень якості страхового захисту та професіоналізму, порядність, зручність взаємодії, беззаперечне виконання своїх зобов'язань щодо виплати страхових відшкодувань.

За даними Форіншурер тільки за перше півріччя 2022 року СК «Княжа VIG» збрала майже 518 тис.грн. страхових платежів та увійшла у ТОП-10 найбільших ризикових страховиків за валовими преміями, таблиця 1.

Таблиця 1

Рейтингова позиція СК «Княжа VIG» за 6 місяців 2022 року

Показник	Значення показника	Місце в рейтингу
Валові премії	517 946 тис.грн.	8
Валові виплати	177 632 тис.грн.	11
Темп зростання страхових премій	4,4%	7
Чисті премії	343 293 тис.грн.	12
Прямке страхування	517 505 тис.грн.	8
Рівень страхових виплат	34,3%	25
Розмір резервів	782 419 тис.грн.	7
Розмір активів	1 588 248 тис.грн.	7
Розмір капіталу	403 517 тис.грн.	10
Розмір гарантійного фонду	237 475 тис.грн.	11
Фінансовий результат	50 183 тис.грн.	9
Нерозподілений прибуток	-314 712 тис.грн.	38

Джерело: складено за даними [2]

Найвищі позиції, а саме 7 місце, досліджувана страхова компанія посіла за такими показниками як розмір резервів, активів та приріст страхових премій. Проте досить низьким є рівень страхових виплат, тобто сума *страхових виплат*, що припадає на одиницю отриманого *страхового* платежу. Найбільш проблемним є від'ємне значення нерозподіленого прибутку, що свідчить про отримання збитків у попередні періоди.

Отже, будучи частиною потужної міжнародної групи СК «Княжа VIG» входить у ТОП-10 найбільших ризикових страховиків за більшістю показників та здійснює свою діяльність на основі європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт СК «Княжа». URL: <https://kniazha.ua/> (дата звернення: 02.08.2022).
2. Рейтинг страхових компаній України. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 02.08.2022).

Куліш О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Визначення схильності страхової компанії до банкрутства є важливим критерієм для оцінки діяльності страхової компанії (дані фінансові установи мають особливу специфіку діяльності: страхувальник сплачує грошові кошти за послуги, які він отримає в майбутньому, у разі настання страхового випадку). У цьому зв'язку правомірною є постановка питання про вчасну та ефективну діагностику банкрутства, як одного з обов'язкових наслідків погіршення фінансової стійкості страхової компанії. Такі заходи дозволять успішно функціонувати на ринку страховим компаніям. Попри значний внесок у вивчення схильності страхових компаній до банкрутства, вона потребує подальшого дослідження впливу на неї антикризових заходів, використовуючи інструменти оперативного контролінгу.

Сучасні положення щодо існуючого поняття банкрутства у економічному та юридичному розрізі з точки зору провідних вітчизняних науковців; наведена характеристика видів банкрутств та відповідно з'ясування основних причин його виникнення в сучасних умовах розвитку; проаналізовані та охарактеризовані основні фактори (зовнішні та внутрішні) та причини виникнення кризових явищ, що ведуть до неплатоспроможності та банкрутства як підприємств, так і страхових компаній в межах України так й в усьому світі.

Основні групи методів щодо визначення банкрутства юридичних осіб, їхні переваги та недоліки; підходи щодо визначення банкрутства юридичних осіб та наведена їхня характеристика з особливостями практичного використання; розглянута методика, що була розроблена Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для діагностики банкрутства страхових компаній; системи та групи коефіцієнтів, що застосовуються для діагностики банкрутства юридичних осіб.

Охарактеризовано основні критерії схильності страхової компанії до банкрутства безпосередньо через чинники, що визначають фінансову стійкість страховика та забезпечують її платоспроможність. Використовуючи європейський досвід наведена характеристика та особливості використання методик визначення платоспроможності Solvency I, Solvency II та умови їх застосування. Принципи оцінки схильності страхової компанії до банкрутства базуються на використанні різноманітних інтегральних формул (експрес-аналіз) та моделей (фундаментальний аналіз) діагностики банкрутства. Результатом їх обчислення є можливість виявити ознаки схильності до банкрутства ще на ранніх етапах його розвитку та вжити ефективні механізми та заходи виходу з нього.

Шляхами вдосконалення антикризових заходів у випадках ймовірності банкрутства страхової компанії розглянуті рівні гарантування інтересів страхувальників в цілому на фінансовому ринку України. Особливої уваги приділяється розвитку саморегулюючих організацій та необхідності їх застосування на страховому ринку України. Як основний інструмент гарантування інтересів страхувальників виступає формування фондів виплат у саморегулюючих організаціях. Він потребує особливого дослідження, оскільки супроводжується появою низки окремих ризиків, що потребують детального розгляду.

На рівні страхової компанії антикризові заходи здійснюються використовуючи інструменти оперативного контролінгу. Вони зумовлені необхідністю підвищення рівня фінансової стійкості страхової компанії. Особливої уваги потребує збереження та підтримання фінансової безпеки страховика. Для цього рекомендуємо з'ясувати зону безпеки та запас фінансової міцності страхової компанії.

Курдидик В. Й.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Меньялова Г. Є.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Однією з найважливіших і найскладніших проблем для виробничих підприємств є проблема управління їхніми витратами, адже від їх рівня й динаміки залежать фінансові результати. Сьогодні виробничі підприємства стикаються з дуже жорсткою ринковою ситуацією. Ця загальна тенденція спонукає їх до пошуків ефективних методів управління витратами, оскільки рівень конкуренції обмежує дії підприємств у напрямку максимізації прибутку.

Ефективне управління витратами дозволить суттєво покращити традиційну організаційну структуру промислового підприємства, структуру прав власності, вдосконалити виробничий процес підприємств та його матеріально-технічне забезпечення, а також за рахунок зниження витрат виробництва та витрат на управління збільшити економічні вигоди.

Більшість можливих вдосконалень у сфері управління витратами сьогодні знаходиться у площині інформатизації. Саме за допомогою використання інформаційних технологій стає можливим підвищення ефективності управління витратами, що є запорукою сталого розвитку промислового підприємства.

Проте, вітчизняні підприємства, із складною структурою та тривалою історією функціонування, мають деякі ускладнення у впровадженні технологій інформатизації. Але, щоб адаптуватися до нинішнього жорсткого ринку і виграти змагання за виживання у навколишньому середовищі, промислові підприємства повинні активно сприяти розвитку управління інформацією, що загалом покращить ефективність управління загалом. Інформаційна система управління витратами призначена для розподілу витрат на продукти, послуги та інші об'єкти відповідно до потреб управління. Інформаційна система оперативного контролю за витратами дозволяє забезпечувати точний і своєчасний зворотній зв'язок щодо ефективності роботи керівників та інших осіб відповідальних за планування та контроль на підприємстві.

Управління та контроль витрат через застосування інформаційних технологій однозначно дозволяє краще вивчати та аналізувати існуючі проблеми в операційній діяльності та управлінні, а відтак і забезпечити ефективні рішення щодо розвитку підприємства.

Загалом під інформатизацією підприємства розуміється удосконалення традиційного управління виробництвом (методів та системи управління) на основі використання передових комп'ютерних інформаційних технологій, з метою підвищення загальної ефективності діяльності конкурентоспроможності.

Однак, визначено певні проблеми у сфері застосування інформаційних технологій у управлінні витратами виробничого підприємства. Одна із таких проблем – застаріла концепція управління витратами виробничого підприємства, яка передбачає фіксацію витрат, пов'язаних із виробництвом товару чи послуги, лише після того, як вони вироблені, завершені або продані. В такому випадку, фокус уваги, як правило зосереджено саме на економії витрат, а не на ефективності управління ними.

Другою проблемою є недостатня, для сучасних викликів та можливостей, кваліфікація персоналу виробничого підприємства у сфері управління витратами. І тут існує два аспекти: 1) відсутність практичного досвіду у ефективному використанні інформації отриманого в результаті внутрішнього контролю; 2) недостатній рівень навичок саме у використанні інформаційних технологій, їх можливостей.

Крім того, значною перепорою у використанні інформаційних технологій у сфері управління витратами виробничого підприємства є недосконалість інформаційної системи управління витратами, або ж невідповідність її можливостей вимогами підприємства, в наслідок недостатньої уваги до процесів інформатизації з боку керівництва підприємства.

Левченко О. Ю.

Херсонський національний технічний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Новосьолова О. С.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

Цікаво простежити тенденції розвитку діяльності банків на ринку цінних паперів на прикладі окремих банків. Суб'єктом нашого дослідження є Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» (далі – АТ «Райффайзен Банк Аваль»). Розглянемо структуру активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» та визначимо значення вкладень у цінні папери у його портфелі (табл. 1).

Таблиця 1

Структура активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2018-2020 роках [1]*

Показник	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення 2020 року від	
	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	2018 року, в.п.	2019 року, в.п.
Грошові кошти та їх еквіваленти	10362	14,0	13543	16,3	15765	14,7	+0,6	-1,7
Торгові активи	690	0,9	785	0,9	4486	4,2	+3,2	+3,2
Заборгованість кредитних установ	7631	10,3	10176	12,3	25623	23,9	+13,6	+11,6
Кредити клієнтам	47318	64,1	47487	57,3	45840	42,7	-21,4	-14,6
Активи, призначені для продажу	21	0,0	12	0,0	9	0,0	0,0	0,0
Інвестиційні цінні папери	3456	4,7	5149	6,2	10302	9,6	+4,9	+3,4
Інвестиційна нерухомість	133	0,2	111	0,1	110	0,1	-0,1	0,0
Основні засоби	2332	3,2	3126	3,8	3135	2,9	-0,2	-0,9
Нематеріальні активи	438	0,6	645	0,8	892	0,8	+0,2	+0,1
Інші активи	1420	1,9	1872	2,3	1199	1,1	-0,8	-1,1
Усього активів	73801	100,0	82906	100,0	107361	100,0	-	-

Найвагомішою статтею активів АТ «Райффайзен Банк Аваль» в аналізованому періоді були кредити клієнтам. На другому місці за питомою вагою у активах банку була заборгованість кредитних установ, її частка суттєво зросла у досліджуваному періоді. Третю сходинку за розміром частки в активах посідала найліквідніша стаття активів - грошові кошти та їх еквіваленти. На четвертому місці перебували вкладення в інвестиційні цінні папери, частка яких зросла у досліджуваному періоді на 4,9 в.п. до 9,6% за підсумками 2020 року. АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснював інвестиції переважно у державні боргові цінні папери, які емітовані Урядом, акції та облигації українських підприємств. Також банку вдалося помітно наростити частку торгових активів до 4,2% у 2020 році. До складу торгових активів банку входять ОВДП, казначейські зобов'язання США та похідні фінансові інструменти.

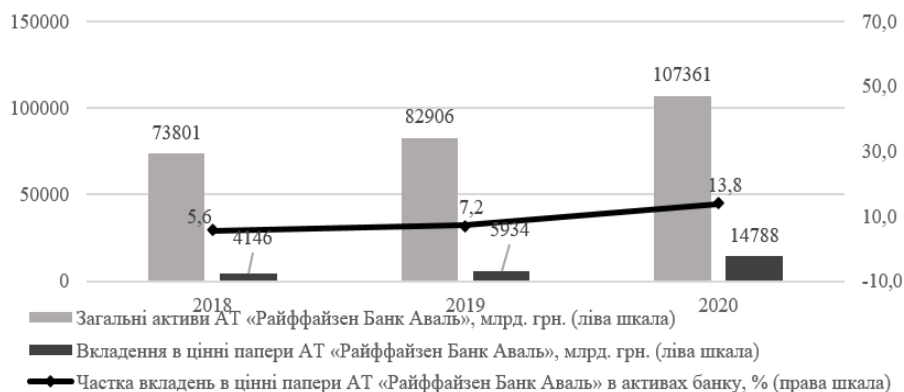


Рис. 1. Частка вкладень АТ «Райффайзен Банк Аваль» в цінні папери в активах банку у 2018-2020 роках [1]

На рис. 1 відображено частку вкладень АТ «Райффайзен Банк Аваль» у цінні папери в активах банку у 2018-2020 роках.

У структурі торгових активів банку в 2020 році найбільшу частку займали ОВДП – 53,2%, або 2387 млн. грн. Також банк зробив суттєві вкладення у казначейські облігації США – 2078 млн. грн., або 46,3%. Питома вага похідних фінансових інструментів була досить незначною в аналізованому періоді – від 0,4% до 1,5%. У 2019 році структура торгових активів складалася переважно із ОВДП (98,5%). У 2018 році склад торгових активів був подібним до 2020 року.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2018–2020 роки. *Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк»*. URL: <https://raiffeisen.ua/financial-reporting> (дата звернення: 03.11.2022).

Лисаков О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Успішне функціонування вітчизняних підприємств реального сектору економіки та забезпечення їхнього сталого і конкурентоспроможного положення на ринку неможливо без впровадження якісно нових інструментів фінансового менеджменту, що ґрунтуються на сучасних наукових підходах до управління фінансами підприємств. Враховуючи зростання рівня невизначеності та ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища, одним із найважливіших способів підвищення ефективності фінансового управління є удосконалення системи фінансового планування шляхом розробки нових концепцій, методів та напрямків, які будуть формуватися з урахуванням особливостей національних умов господарювання та специфіки роботи підприємств відповідної галузі економіки. Недооцінка ролі системи фінансового планування на підприємствах реального сектору економіки призводить до прийняття помилкових фінансових управлінських рішень і, як наслідок, зниження конкурентоспроможності підприємства, погіршення фінансового стану та фінансової стійкості, зростання фінансових втрат, зменшення прибутковості та платоспроможності суб'єкта господарювання.

Фінансове планування є невід'ємним елементом фінансового менеджменту, однією з його ключових функцій, що забезпечує збалансованість між всіма ресурсами, процесами та результатами фінансово-господарської діяльності та без реалізації якої процес фінансового управління не буде максимально ефективним. Сучасне фінансове планування діяльності суб'єктів господарювання повинно поєднувати позитивний досвід командно-адміністративної системи планування, потужну зарубіжну теорію і практику та новітні напрацювання у цій сфері, що диктуються мінливими умовами сьогодення. Основними позитивними моментами фінансового планування на підприємствах є: – з моменту впровадження системи фінансового планування підвищується фінансова обґрунтованість схвалених рішень на всіх рівнях управління; – зростає ефективність щодо використання активів, що є у розпорядженні підприємства і його окремих структурних підрозділів як у матеріальній, так й у нематеріальній формі, а також ресурсів; – суб'єкт господарювання має можливість для створення найбільш точного проекту за оцінкою інвестиційної привабливості від ділових сфер господарської діяльності, які воно реалізує або якими воно збирається зайнятися в перспективному майбутньому; – використовуючи політику фінансового планування перед прийняттям правильного управлінського рішення можна чіткіше сформулювати потребу у фінансових інвестиціях і кредитах, а також інших ресурсах та кредитах за різними напрямками господарської діяльності й видах бізнесу; – з позиції інвесторів, що вклали гроші в бізнес, підприємство може бути розглянуто як зрозумілий «фінансово прозорий» механізм функціонування; – підвищується рівень управління підприємством за рахунок посилення фінансової дисципліни, а також поєднання стимулювання ефективнішої роботи структурних підрозділів на користь всієї організації; зростає можливість чіткої регламентації взаємостосунків між структурними підрозділами підприємства.

Важливим для успішної організації фінансового планування на підприємствах реального сектору є створення ефективної системи забезпечення, що включає в себе: аналітичне забезпечення – методологію та методику фінансового планування; інформаційне забезпечення – фінансову та економічну інформацію щодо внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства; організаційне забезпечення – організаційну структуру та систему управління; програмно-технічне забезпечення – комп'ютерну техніку та програмне забезпечення.

Мірошніченко Я. С.

Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – к.е.н., доцент Козьмук Н. І.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність розгляду даної теми пояснюється тим, що сьогодні вкрай важливим є проведення додаткових глибинних досліджень у сфері системи соціального страхування. Практична реалізація заходів реформування системи соціального страхування базується на ґрунтовному теоретичному обґрунтуванні змісту та сучасних трансформацій структури соціального страхування.

Для сучасних реалій України роль соціального страхування є надзвичайно важлива, оскільки через складне економічне та політичне становище населення потребує державної підтримки.

Основною метою соціального страхування є забезпечення та підтримка гідного рівня компенсації доходів працюючого населення у разі втрати працездатності. Необхідно зазначити, що соціальне страхування як система захисту працюючого населення є результатом розвитку соціально-трудова відносин та інструментом мінімізації соціальних ризиків протягом всього життя.

Соціальне страхування – це основа державної системи соціального захисту населення [2]. Його впровадження є необхідністю, оскільки завжди в суспільстві є окремі категорії осіб, які, враховуючи певні обста-

вини, не можуть за рахунок заробітної плати підтримувати мінімальний життєвий рівень, не мають можливості реалізувати працездатність. Проаналізувавши сучасний стан системи соціального страхування в Україні, можна дійти до висновку, що модернізація чинної вітчизняної системи соціального страхування має відбуватись за наступними напрямками:

- здійснення заходів, спрямованих на досягнення фінансової стійкості системи за рахунок збалансованості надходження обов'язкових платежів та витрат на соціальні виплати;
- запровадження дистанційного формату зайнятості населення;
- забезпечення прозорості механізму розрахунку соціальних виплат, перерахунку пенсій, що дозволить підвищити довіру населення до діючої системи соціального страхування.

Проведення комплексних реформ в сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування дасть можливість створити відповідні умови для підвищення матеріального забезпечення суспільства на рівні гуманістичних стандартів, гарантування особистої безпеки кожного громадянина.

Оскільки від рівня системи соціального страхування в країні залежить добробут громадян, то, безумовно, він має бути налагоджений та вдосконалений на високому рівні. Роль та значення соціального страхування у період економічних спадів, в умовах нестабільності підвищується, як наслідок члени суспільства втрачають можливості підтримувати достатній рівень життя. Тому, на мою думку, держава у сучасних умовах повинна здійснювати активні заходи у напрямі зміцнення соціальної захищеності населення в тому числі через модернізовану систему соціального страхування.

Список використаних джерел

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 13 лютого 2020 р. № 16/98-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98> (дата звернення: 17.09.2022).

2. Соціальне страхування: основні поняття. URL: <https://osvita.ua/> (дата звернення: 17.09.2022).

Осипенко Є. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Економічний успіх будь-якого суб'єкта господарювання напряму залежить від інноваційної спрямованості його діяльності. Не минув цей процес і перехідні банківські системи, які характеризуються підвищенням рівнем сталості розвитку. Ефективність функціонування банку і його конкурентоспроможність на ринку багато в чому залежать від впровадження нових банківських продуктів, тобто інновацій.

Банківські інновації – це кінцевий результат інноваційної діяльності банку, що отримав реалізацію у вигляді вдосконаленого або нового його продукту чи послуги, що впроваджено в практичну діяльність.

Варто зазначити, що кожен банк відрізняється від інших за ресурсною базою, наявним інтелектуальним потенціалом, набором конкретних засобів, принципів та інструментів досягнення визначених цілей. Крім того, якість аналізу навколишнього середовища та визначеність його результатів, що виражається у виявленні додаткових можливостей для подальшого закріплення і розширення своїх позицій на ринку, у кожного окремо взятого банку є різним. Саме це і визначає його індивідуальні підходи до вибору власних інноваційних стратегій, за допомогою яких він має можливість вийти на новий рівень функціонування, поліпшити свої позиції на ринку банківських послуг.

Слід визначити ряд причин, які обумовлюють необхідність запровадження інновацій в банківську діяльність, зокрема:

- потреба забезпечення її прибутковості, причому не лише у короткостроковій, а й у довгостроковій перспективі;

- спроможність банківської установи генерувати нові потоки доходів за рахунок упровадження інноваційних продуктів, високої якості обслуговування клієнтів, що забезпечується саме реалізацією інноваційних рішень, що відрізняє банк від його конкурентів;

- підвищення операційної ефективності, що в сучасних умовах уже не може бути результатом лише економії на ресурсах, а потребує запровадження процесних інновацій, які допомагають знизити витрати на виконання операцій із одночасним поліпшенням якості обслуговування;

- дотримання банками вимог державного регулювання банківської діяльності, спрямованого на забезпечення стабільного й надійного функціонування банківської системи шляхом контролю ризиків, що беруть на себе комерційні банки як фінансові посередники;

- бажання банківських установ створити й підтримувати імідж сучасного динамічного інституту, який чутливий до змін потреб клієнтів, зацікавлений у розв'язанні їх фінансових проблем, забезпечує комфортне і доступне обслуговування;

- кардинальні зрушення у структурі і характері потреб споживачів фінансових послуг, які відбуваються в останні десятиліття.

Отже, на сучасному етапі для банківської системи України характерний шлях розвитку, за якого кількісні параметри її зростання в декілька разів перевищують зростання таких якісних параметрів як рівень капіталізації, рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості, недостатній рівень яких виступає основним фактором, що стримує її розвиток. Однак нові інформаційні та комунікаційні технології можуть перетворити банківську діяльність таким чином, що докорінно зміниться вигляд сучасного банку, його інструменти, способи спілкування з клієнтами. Пріоритетним завданням банків повинне залишатись забезпечення стабільних умов свого функціонування, підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому фінансових ринках та посилення взаємодії з реальним сектором економіки.

Перетятко К. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – д.е.н., професор Хамініч С. Ю.

ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Туризм є однією з важливих галузей національної економіки України-більше 20 мільйонів туристів подорожують до нашої країни кожного року. Саме тому, з огляду на важливість галузі, пошук інноваційних підходів та технологій у сфері є пріоритетом. Тому в цій роботі ми розглянемо найперспективніші інноваційні технології у сфері туризму.

Інновації у сфері туризму слідує світовим трендам та, насамперед, пов'язані з інформаційними технологіями та робототехнікою. Наприклад, використання технології "розумного будинку" у сфері туризму є сучасною та актуальною. Такий підхід дозволяє оптимізувати витрати різноманітних ресурсів підприємства (вода, газ, тощо), підвищує безпеку (наприклад, технологія може заблокувати двері). Але ця технологія має й негативні сторони: при невірно встановлених показниках система не оптимізує споживання ресурсів та покращує безпеку, а може навпаки погіршити ці показники. Тому при використанні технології є необхідність у детальній та комплексній настройці.

Сучасною інноваційною технологією є використання людиноподібних роботів. Так, пандемія коронавірусу підстегнула розробки та проекти у цьому напрямку, бо роботи були ефективною відповіддю на пандемію. Навіть у звичайних умовах впровадження роботів є перевагою - дозволяє повністю вилучити з діяльності підприємства людський фактор, бо металевий робітник не знає, що таке втома, голод та хвороба, не здійснює помилку при правильному програмуванні, це важливо на небезпечних процесах. Недоліками є: нерозробленість дійсно якісний штучний інтелект (роботам можна довірити саму просту роботу); в сфері обслуговування не слід забувати й про уподобання споживачів: люди віддають перевагу "живому" обслуговуванню.

Цікавою є концепція віртуального туризму. Дана інновація з'явилася з швидким розвитком інформаційних технологій. Віртуальний туризм являє собою новий вид туризму, в якому використовуються 3D - 7D ефекти, інноваційні програми, сферичні панорами, де можна подорожувати[3].

Ця технологія була б гарним доповненням до звичайних підходів до туризму, підвищуючи конкурентоспроможність бізнесу. Працює це так: людина приходить до туристичного агентства, в якому встановлено необхідне обладнання для віртуального туризму, підключившись до віртуальної реальності, клієнт бачить пам'ятки, природу обраного місця, готелі, почути звуки вітру та води. Із розвитком технологій, можливо навіть буде відчуті, наприклад запах. Ця технологія дозволить задовольнити попит частини клієнтів, та залучити іншу частину на придбання повноцінного класичного туристичного тура. Віртуальний туризм має наступні переваги: бюджетність, така віртуальна подорож коштує менше, ніж витрати на їжу, готель та подорож, зручність та доступність, бо клієнту не треба терпіти довгу подорож, безпеку, гнучкість (чим більше у бізнесу послуг, тим більше він конкурентоспроможний). Недоліками є необхідність високотехнологічного та коштовного обладнання, а також технологія не ідеальна.

Таким чином, впровадження інноваційних технологій у сфері туризму потребує ефективної технологічної бази у країні, необхідність досліджень у цій сфері та фінансові кошти для інноваційного процесу.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології у туристичній галузі. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/glebova2.htm (дата звернення: 27.09.2022).
2. Джинджоян В. В. Сучасні інноваційні технології в менеджменті туризму та гостинності. *Ефективна Економіка*. 2021. № 6.
3. Чуєва І. О., Николаєва Л. Г., Косарева Н. М. Інноваційні технології туристичної діяльності на світовому ринку туристичних послуг. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 30.

Ракус М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Досліджуючи поняття фінансової стійкості слід зауважити, що це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому воно вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-господарської діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення. Фінансова стійкість тісно пов'язана з перспективною платоспроможністю.

Фінансова стійкість підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансову стійкість підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного повернення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Головною метою аналізу фінансової стійкості є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності. Аналіз фінансової стійкості проходить в декілька етапів. На першому етапі проводиться оцінка майнового стану підприємства, вивчаються тенденції зміни активів, власного капіталу та порівнюють їх зростанням виручки від реалізації. На другому етапі проводиться коефіцієнтний аналіз фінансового стану. На третьому етапі проводиться аналіз запасу фінансової міцності.

Основними показниками, які характеризують фінансове становище підприємства є показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності. Дані показники залежать в основному від структури капіталу, співвідношення основних та оборотних активів, величини дебіторської та кредиторської заборгованостей, темпів приросту виручки від реалізації та чистого прибутку підприємства.

Важливим показником при оцінці фінансового стану є наявність власних оборотних коштів. Чим більший даний показник, тим фінансово стійкішим є підприємство. Існують різні методики оцінки фінансового

стану підприємства, різні автори пропонують розраховувати показники різними методами, які інколи суперечать один одному. З цього випливає, що діагностування фінансового стану підприємства слід удосконалювати, слід впровадити єдиний механізм оцінки фінансового стану.

Отже, діагностика фінансового стану призначена для ефективного використання фінансових ресурсів та стабільної роботи підприємства. Аналіз фінансового стану покликаний знайти резерви зростання підприємства і збільшити його конкурентоспроможність.

Основними проблемними ділянками, які негативно впливають як на фінансовий стан, так і взагалі на діяльність підприємства є наступні:

- висока залежність від позикового капіталу;
- з попереднього випливає платоспроможність підприємства, нижче нормативних значень;
- значна дебіторська заборгованість тощо.

Для удосконалення фінансового стану аналізованого підприємства можемо запропонувати наступні напрямки:

- покращити ефективність використання оборотних коштів шляхом пришвидшення їх оборотності, оптимізувати оборотні активи, підвищити ефективність їх нормування;
- зменшити дебіторську заборгованість шляхом надання знижок при достроковій оплаті;
- розширювати збутову діяльність.

Ратушний В. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

ПЕРЕДУМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ з часів української незалежності. Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, – є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів [1].

Адже, ефективність місцевого самоврядування та фінансове забезпечення поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій безпосередньо пов'язане із збільшенням ресурсної та фінансової основи.

Перші кроки у напрямку фінансової децентралізації знайшли своє відображення у “Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні”, затвердженій Розпорядженням Кабінету Міністрів України 1 квітня 2014 року, в якій передбачалося створення належних матеріальних та фінансових умов з дотриманням принципів, як то:

- надання трансфертів з державного бюджету безпосередньо кожному місцевому бюджету;
- закріплення повноважень за органами місцевого самоврядування щодо розпорядження податками та зборами, які пов'язані з територією відповідної громади;
- закріплення за місцевими бюджетами частини коштів, що надходять від сплати податку на прибуток;
- надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів;
- недопущення встановлення податкових пільг органами виконавчої влади (пільги мають встановлюватися лише тим органом місцевого самоврядування, до бюджету якого зараховуються такі податки і збори), тощо [2].

За для реалізації цієї Концепції, відповідні зміни були внесені до Податкового кодексу України (прийнято ЗУ “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи” від 28.12.2014 р., № 79) та до Бюджетного кодексу України (ЗУ “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад” від 26.11. 2015 р., № 837 та ЗУ “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин” від 28.12.2014 р., № 71). Прийняття цих нормативно-правових актів надало можливість територіальним громадам відчутти переваги децентралізації та оцінити фінансову спроможність власних бюджетів.

До того ж, велике значення для посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів мав прийнятий у лютому 2015 року ЗУ “Про добровільне об'єднання територіальних громад” [3].

Відтепер, об'єднані громади можуть самостійно планувати розвиток території; вирішувати питання забудови території громади, благоустрою, надання житлово-комунальних послуг, вирішувати питання розвитку та утримання інфраструктури громади, питання утримання об'єктів комунальної власності; приймати рішення щодо функціонування установ соціальної сфери та первинної медичної допомоги, сфери освіти, культури та спорту, охорони правопорядку; самостійно приймати рішення в частині управління пасажирськими перевезеннями на власній території. Добровільне об'єднання, перш за все, сприяє позитивному економічному розвитку громади.

Результатом реформи стало підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів. Спроможні громади показують високі і динамічні темпи приросту власних доходів. У частині використання коштів увага акцентується на необхідності формування найбільш оптимальної структури бюджетних видатків, створенні ефективного не надто чисельного управлінського апарату, здійсненні постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і упередженні випадків їх нерационального витрачання [1]. Все це, без сумніву сприяє посиленню фінансової спроможності територіальних громад та впливає на якість життя її мешканців.

Список використаних джерел

1. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/finance> (дата звернення: 12.09.2022).
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету міністрів від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/_laws/show/333-2014-%D1%80 (дата звернення: 12.09.2022).
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19/paran96#n96> (дата звернення: 12.09.2022).

Сваричевський А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

У період загостреної конкуренції в економічній діяльності суб'єктів господарювання важливу роль відіграють показники фінансової стійкості, що значно збільшує значення аналізу фінансового стану. Для того, щоб підприємство змогло зберегти свої ринкові позиції, необхідно ефективно управляти його активами та пасивами. Аналіз якості управління активами і пасивами дасть змогу оцінити ефективність та рентабельність економічної діяльності підприємства і перспективи його розвитку, а потім відповідно до отриманих результатів – прийняти обґрунтовані рішення.

Серед недоліків процесу управління активами та пасивами підприємства можна виділити відсутність чіткого механізму управління, за допомогою якого менеджери могли би приймати ефективні управлінські рішення, які сприятимуть покращенню фінансових показників. Оскільки економічне середовище в країні негативно впливає на роботу підприємства, тому загострюється потреба наявності цілісного механізму управління активами і пасивами. З огляду на зазначене вище, тема дослідження потребує розвитку в теоретичному та практичному напрямках.

На даний момент часу однією з основних проблем в управлінні активами та пасивами підприємства є вибір оптимальних методів і аналітичних процедур, що дозволяють своєчасно виявляти, оцінювати і формувати необхідні підприємству стратегічні активи та пасиви, вчасно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі, а також своєчасно адаптуватися до світових тенденцій.

Склад та ефективність використання активів прямо впливає на кінцевий результат господарської діяльності будь-якого підприємства, тому підприємства зацікавлені в стабільному їх функціонуванні. Для досягнення високих результатів господарської діяльності потрібно побудувати чітку, обґрунтовану і ефективну фінансову політику управління активами.

Розробка ефективного механізму управління активами та пасивами і його дієве застосування, через прийняття правильних управлінських рішень, є одним з найважливіших завдань підприємства. Ефективний механізм управління активами та пасивами сприятиме досягненню оптимального рівня ліквідності, забезпечить платоспроможність і фінансову стійкість підприємства, завдяки чому воно зможе здобути важливі стратегічні переваги і забезпечити конкурентоспроможність на ринку.

Значним фактором, що враховується при управлінні оборотними активами та оптимізації їх структури, є ліквідність підприємства. Проте ліквідність конфліктує з операційною рентабельністю і операційною мобільністю, по відношенню до яких ліквідність знаходиться у зворотній залежності. Операційна рентабельність та мобільність є більш практичними у застосуванні і показують протилежну сторону ліквідності і оборотності. Тому при оптимізації активів підприємства з позиції їх ліквідності необхідно враховувати показники операційної рентабельності та мобільності. Аналіз операційної мобільності вказує на спрямованість підприємства у бік ліквідності, отже, підприємству необхідно збільшити рівень операційної мобільності.

В разі загрози неплатежу підприємство може використовувати такі інструменти, як: повна передоплата замовленої продукції, використання варіабельних систем оплати за попередньою домовленістю з дебітором, що включає в себе включення в договірні зобов'язання умови щодо передоплати і постоплати, встановлення знижок і націнок, запровадження бонусів і штрафів, умови розстрочення, переказів на інших форм оплати. Якщо підприємство не зможе самостійно забезпечити повернення заборгованості, то варто звернутися до послуг аутсорсингових компаній.

Свістельник В. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ДИСБАЛАНСИ У ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ УСТАНОВ: ЗМІСТ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Явище дисбалансу є невід'ємним атрибутом розвитку будь-якої системи, у тому числі, кредитної установи як складної економічної системи. Дисбаланс розглядається як діалектично взаємопов'язана протилежність рівноваги, більше того, як органічна, об'єктивна компонента тріади залежностей «рівновага – дисбаланси – криза». З огляду на це, методологія дослідження явища дисбалансу може спиратися як на теорію рівноваги, так і теорію криз.

Поряд з цим, теоретичне обґрунтування феномену дисбалансів, методичні підходи до їх дослідження характеризуються суттєвими відмінностями залежно від обраної парадигми, маємо на увазі, насамперед, парадигми детермінізму та синергетики. Так, згідно з парадигмою детермінізму розвиток будь-якої економічної системи відбувається лінійно, поступально, безальтернативно; стан системи у момент часу T_n обумовлюється її станом в момент часу T_{n-1} і, водночас, зумовлює стан T_{n+1} . А отже, система, що перебуває у стані

рівноваги, перейде до стану нестабільності лише під впливом випадкових зовнішніх факторів, які інтерпретуються як несуттєві перешкоди в реалізації домінантного єдино можливого вектора еволюції, які (зовнішні чинники) можна проігнорувати. З огляду на це, об'єктом наукової уваги у рамках даної парадигми є фактори забезпечення рівноваги, а не чинники її порушення, зокрема, дисбаланси.

Ринкова рівновага розглядається як імператив економічного розвитку. Дисбаланс, при цьому, сприймається як причина нерівноваги, нестійкості системи та здійснює виключно негативний, руйнівний вплив на її стан та розвиток. У свою чергу, парадигма синергетики виходить з постулату, що домінантним джерелом суспільно-економічних трансформацій та розвитку загалом є нерівновага, у той час як рівноважні системи не здатні до розвитку і самоорганізації. Тобто, дисбаланси є одночасно і чинником порушення, і фундаментальним фактором забезпечення розвитку системи.

Досліджуючи внутрішні дисбаланси у діяльності кредитних установ з точки зору системного забезпечення їх фінансової стабільності, по-перше, вважаємо недоречним обмежуватися виключно їх фінансовими дисбалансами. На нашу думку, більшою мірою вони є результатом накопичення різноманітних нефінансових дисбалансів, що, зокрема, утворюються у сфері кадрової політики або спричинені організаційно-управлінськими недоліками в діяльності установ, як на концептуальному, так і виконавчому рівні (стратегічному, тактичному, оперативному). Окрім цього, внутрішні фінансові дисбаланси у діяльності кредитних установ можуть також бути спричинені об'єктивними умовами, а саме, у результаті накопичення та розвитку зовнішніх дисбалансів, наприклад, кон'юнктурних, інституційних, інфраструктурних.

Тому, розгляд питання внутрішніх дисбалансів у діяльності кредитних установ виключно з позиції фінансового аспекту суттєво обмежує погляд на проблематику забезпечення їх фінансової стабільності. Це також обґрунтовується тим, що ідеальне збалансування грошових потоків на рівні кредитних установ одночасно за різними критеріями (за строками залучення та розміщення грошових коштів, видами валют, типами контрагентів, рівнем чутливості поточної вартості грошових потоків до зміни відсоткової ставки та ін.) є неможливе з практичної точки зору через об'єктивну асиметричність економічного середовища, в якому функціонують кредитні установи, а також, беручи до уваги ірраціональність поведінки агентів ринку. При цьому гіпотетичний стан повної збалансованості грошових потоків кредитних установ відображає таке їх становище, за якого вони максимально мінімізують негативний вплив зовнішніх збурень завдяки імунізації балансу від процентного, валютного та ризику ліквідності.

Стовбінська К. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гнезділова О. М.

ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Одними з головних показників, що характеризують діяльність підприємства, є узагальнюючі показники обсягу виробництва готової продукції та її реалізації. Отже, провідну роль у забезпеченні отримання прибутку підприємством відіграє система контролю та обліку результатів виробництва та реалізації, а також прийняття управлінських рішень стосовно виробничої та реалізаційної програми на різних рівнях. Тому головним завданням обліку готової продукції сьогодні є забезпечення оперативного регулювання її виробництва та реалізації з урахуванням особливостей національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Вивченням питань, пов'язаних з обліком готової продукції та його вдосконаленням, займалися провідні вітчизняні та зарубіжні вчені. Найбільш обґрунтовано до проблем бухгалтерського обліку готової продукції в Україні у своїх працях підійшли Ф. Ф. Бутинець, О. П. Буцан, С. Ф. Голов, М. В. Кужельний, В. Г. Линник, В. М. Пархоменко, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, В. М. Глібо, М. В. Реслер та ін. Проте питання обліку готової продукції на промислових підприємствах залишається актуальним і потребує кардинального вирішення в умовах сьогодення.

Фахівці В. М. Глібо та О. П. Буцан у своїх працях описують готову продукцію як матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг.

Важливо при організації обліку готової продукції правильно визначити її характер. Для спрощення цього завдання ми вважаємо, за доцільне для потреб бухгалтерського обліку групувати готову продукцію за ступенем готовності, технологічною складністю та формою (рис. 1.1).

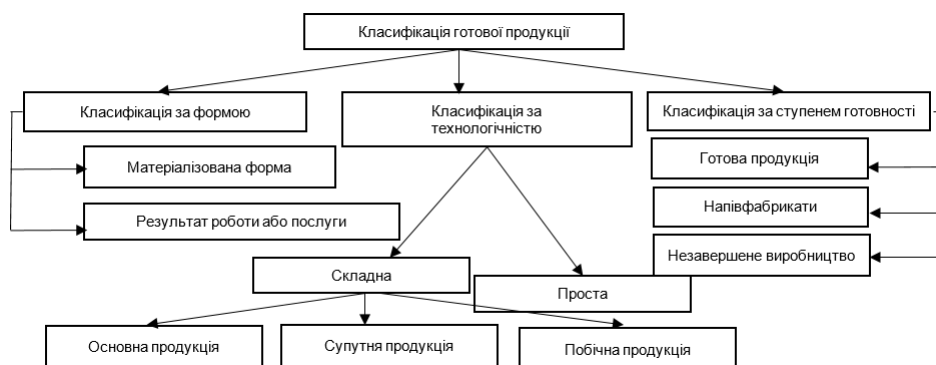


Рис. 1.1. Класифікація готової продукції за ступенем готовності, технологічною складністю та формою (авторська розробка)

Отже, наведена класифікація готової продукції, за ступенем готовності, технологічною складністю та формою, дозволить везти більш деталізований облік готової продукції шляхом введення нових субрахунків до рахунку 26 «Готова продукція». Такі заходи дозволять контролювати рух та стан готової продукції на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Писаренко Т. М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2015. Вип. 12 (45). Ч. 1. С. 231–239.
2. Сук Л. К., Сук П. Л. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Каравела. 2009. 624 с.
3. Загородній А. Г. та ін. Бухгалтерський облік та аудит підприємницької діяльності. Львів : Державний університет «Львівська політехніка», 2015.

Тарнавський В. Б.

Класичний приватний університет
аспірант

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕВАГИ

Вирішення проблеми фінансової децентралізації є частиною проблеми забезпечення ефективного функціонування багаторівневої бюджетної системи, головне призначення якої полягає у створенні умов для належного виконання органами місцевої влади своїх функціональних повноважень. Ефективний соціально-економічний розвиток регіонів об'єктивно обмежується рівнем його забезпечення фінансовими ресурсами, основу яких складають доходи місцевих бюджетів [1, с.261].

Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку територіальної громади [2].

Суттєвими кроками у напрямку фінансової децентралізації стало затвердження 1 квітня 2014 р. Кабінетом міністрів України «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Пізніше, на виконання цієї Концепції було видано ряд нормативно правових актів, як то: ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р., № 79; ЗУ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» від 26.11. 2015 р., № 837 та ЗУ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р., № 71.

Цими Законами було внесено суттєві зміни до Податкового та Бюджетного кодексів України, зокрема: місцевим бюджетам було передано плату за надання інших адміністративних послуг і державне мито. Надходження збільшено за рахунок передання із спеціального фонду до загального фонду місцевих бюджетів екологічного податку, єдиного податку та податку на нерухоме майно. За місцевими бюджетами закріплено податок на доходи фізичних осіб; 10% податку на прибуток підприємств. Значним джерелом надходження місцевих бюджетів стало запровадження акцизного податку, платниками якого стали суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю алкогольними напоями.

До того ж, відтепер, громади мають прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом (до реформи прями відносини мали лише обласні та районні бюджети, бюджети міст обласного значення), для виконання делегованих державою повноважень їм надаються відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо) [3].

У процесі децентралізації зазнала суттєвих змін система міжбюджетних відносин, сьогодні вона відіграє важливу роль у забезпеченні дієвості її реалізації. Близько половини загальної суми надходжень місцевих бюджетів формується завдяки міжбюджетним трансфертам. Використання принципу субсидіарності передбачає вирівнювання регіональних диспропорцій за допомогою системи міжбюджетних трансфертів, яка ґрунтується на механізмі горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій [4, с.117].

Фінансова децентралізація має велику кількість переваг. Перш за все – підвищення ефективності надання державних послуг, оскільки місцеві органи влади максимально наближені до потреб територіальних громад, мають можливість їх аналізу, моніторингу та реагування на зміни, що відбуваються. По-друге, посилює стимули до ліквідації тіньового бізнесу на території окремої громади, оскільки більш чітко видимим є розподіл коштів та відкритість політичних рішень в інтересах такої громади [5, с. 297]. По-третє, посилюється відповідальність місцевої влади за повноту виконання покладених на них функцій з фінансування соціально-економічних програм.

Список використаних джерел

1. Заславська О. І., Огородник В. О. Фінансова децентралізація в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2017. Вип. 2. С. 261–266. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2017_2_39 (дата звернення: 14.10.2022).
2. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/finance> (дата звернення: 14.10.2022).
3. Реформа децентралізації: Єдиний веб-портал Органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 12.10.2022).
4. Цимбалюк І. О. Сутнісна характеристика фінансової децентралізації та її вплив на формування доходів місцевих бюджетів. *Регіональна економіка*. 2019. № 4. URL: https://re.gov.ua/re201904/re201904_113_TsybaliukIO.pdf (дата звернення: 14.10.2022).
5. Крайник О. П. Бюджетно-фінансова децентралізація в системі управління регіонами. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3. С. 293–301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepспu_2014_3_32 (дата звернення: 11.10.2022).

Хмарський М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ВПЛИВ КРИЗИ НА СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ

Протягом тривалого періоду часу страховий ринок України був беззаперечним лідером в секторі послуг небанківських фінансових інституцій. Такі позиції багато в чому стали наслідком: по-перше, привабливості страхового сегменту з погляду конкурентних умов ведення бізнесу; по-друге, експансією іноземного капіталу на вітчизняний страховий ринок; по-третє, поступовим збільшенням фінансової грамотності населення та зростанням попиту на страхові послуги.

Проте, слід визнати, що позитивні тенденції поєднувалися з багатьма деструктивними за своїм впливом факторами: наявністю на ринку певної кількості недобросовісних страховиків; численними колізіями законодавчого характеру; повільними структурними змінами на страховому ринку тощо.

Усі наведені диспропорції особливо гостро проявилися в період кризових явищ у вітчизняній економіці. Як зазначають у своїх роботах провідні дослідники, перші симптоми негараздів на вітчизняному страховому ринку з'явилися вже у 2008-2009 р.р..

Надії на швидке відновлення практично не справдилися, не останню чергу через гостру соціальну та політичну кризу, яка переросла в економічну у 2012-2015 р.р.. Найбільш яскравими тенденціями, що окреслюють кризові явища на вітчизняному страховому ринку, на наш погляд, є:

1. Скорочення кількості страхових компаній в Україні – як в секторі ризикового страхування, так і в секторі страхування життя. Звернемо увагу на наступні факти: якщо станом на кінець 2020 року в Україні функціонувало 414 страхових компаній, то вже в кінці 3 кварталу 2021 року – лише 368 страховиків. За вказаний період кількість компаній у сфері ризикового страхування зменшилася на 12,2%, у сфері страхування життя – на 19,4%. В таких процесах можна одночасно виокремити як негативні, так і позитивні аспекти.

2. Структура страхових послуг в значній мірі не відповідає інтересам споживачів та в цілому економіки: по-перше, незважаючи на численні зусилля, так і не вдалося здійснити справжній прорив у сфері страхування життя (насамперед, в цьому контексті слід визнати неготовність суспільства до прийняття накопичувальних видів страхування); по-друге, привертає увагу слабкий розвиток окремих видів ризикового страхування в Україні; по-третє, орієнтація провідних страхових компаній на «традиційні» для вітчизняного ринку послуги, відсутність прагнення до впровадження інновацій з погляду страхових продуктів.

3. Структура активів страхових компаній несе в собі значні ризики, зважаючи на сучасний стан банківської системи та фондового ринку. Слід визнати, що на сучасному фінансовому ринку України вкрай мало інструментів, які можна розглядати як надійні – тенденції ринку державних цінних паперів є зайвим свідченням цього.

4. Суттєво стримує розвиток страхового ринку України невизначеність щодо його регуляторної моделі. Навряд чи слід заперечувати той факт, що існуючі на цей час проектні підходи до реформування цього сегменту (чи то зі збереженням Нацкомфінпослуг, чи то з передачею повноважень іншому органу) влаштовують більшість учасників ринку. На жаль, слід констатувати, що, як свідчить попередній досвід, не виключений варіант коли найменш популярна та ефективна модель регулювання може бути і реалізована, зважаючи на практику вітчизняного нормотворення.

В підсумку, можна зробити висновок, що загалом для вітчизняного страхового ринку в період кризи можна виділити цілком різноспрямовані тенденції. Кожен деструктивний фактор при більш детальному аналізові засвідчує існування підґрунтя для подальшого реформування сектору – питання лише в спроможності консолідувати зусилля держави та учасників ринку для подальших трансформацій.

Шульгач О. С.

Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – к.е.н., доцент Козьмук Н. І.

НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Однією з найбільших проблеми системи соціального страхування є неефективність вітчизняної системи соціальних пільг. Так, в Україні згідно чинного законодавства пільги надаються за категоріальним принципом, тобто громадяни отримують їх в результаті приналежності до тієї чи іншої пільгової категорії громадян. При цьому не враховуються доходи і матеріальний добробут пільговика та його родини, оскільки пільги цим категоріям надаються без попередньої перевірки рівня їх доходів чи засобів існування, а розмір пільг встановлюється залежно від категорії отримувача

Найгострішими проблемами соціального страхування є низький рівень охоплення бідного населення соціальною підтримкою і низька адресність при наданні соціальної підтримки тощо.

Однією з проблем сьогодні незавершеність соціальної реформи, відсутність політичної волі та політичного розуміння необхідності поглиблення та завершення соціальної, в першу чергу, пенсійної реформи. Це зумовлено хронічною нестачею коштів в пенсійних та інших фондах, та не ефективне або не цільове використання їх. Також в системі соціального забезпечення є велика низка проблем наступного характеру:

– низька адресність соціальних пільг;

– невідповідність між розмірами пільг та реальними можливостями їх забезпечити;

– залишкове фінансування медичного забезпечення, що не дозволяє підтримувати систем медичного захисту на належному рівні. Отже, очевидно, що нинішня система надання пільг є неефективною та має дуже багато проблем, тому потребує реформування.

Покращувати систему соціального страхування, на мою думку, потрібно за такими основними напрямками:

– відхід від категоріального принципу, тобто переорієнтація пільг на людину, якій вони справді потрібні. Це можна реалізувати шляхом попереднього з'ясування рівня доходів адресата пільги, і якщо дохід виявляється вищим за середній, він втрачає право на користування пільгою. Доцільно, буде також створити систему моніторингу за доходом пільговика. Хоч це і підвищить витрати на страхування розрахунків з пільговиками, проте ефективність системи значно підвищить, та й сума пільгових виплат знизиться, адже більшість пільговиків – це особи із доходами вище середнього;

– з метою зменшення невідповідності між виплатами по соціальним пільгам та їх реальною сумою, доцільно закріпити за кожним видом пільг нормативний документ та конкретне джерело його (виду пільг) фінансування. Наприклад, це можуть бути або кошти бюджетів різних рівнів чи кошти з фондів соціального страхування;

– розробка єдиного законодавчого акту, який би охоплював всю систему надання соціальних пільг. Це зробило б більш прозорою і зрозумілою процедуру надання цих пільг

Отже, шляхами вирішення проблем соціального страхування, на мою думку, є відхід від категоріального принципу, що є переорієнтацією пільг на людину, закріплення за кожним видом пільг нормативно-правового документу, та розробка єдиного законодавчого акту, який би охоплював всю систему надання соціальних пільг.

Югін О. М.

Класичний приватний університет
аспірант

Покатаєва О. В.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ “ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ”

Під фіскальною децентралізацією можна розуміти процес, пов'язаний з передачею певної частини обов'язків, відповідальності та повноважень органам місцевого самоврядування від центральних органів влади, кінцевою метою чого є підвищення ефективності формування, розподілу та перерозподілу національних фінансових ресурсів [1, с.53].

Основоположником ідеї фіскальної децентралізації був американський економіст Ч. Тібу, який вважав, що фіскальна децентралізація дає змогу субнаціональним органам управління отримувати автономію щодо фінансування і забезпечення населення суспільними товарами й послугами. Така автономія властива фіскальній політиці США. Вчений довів, що за умови фіскальної автономії субнаціональних органів управління публічні видатки відповідатимуть індивідуальним уподобанням споживачів згідно з їхніми потребами [2].

Ч. Тібу стверджував, що за умови абсолютної мобільності населення, яке володіє повною інформацією про напрями соціально-економічної політики в регіонах, наявності великої кількості регіонів і відсутності зовнішніх ефектів, децентралізація призводить до поліпшення рівня суспільного добробуту, оскільки вона створює передумови для адекватної оцінки вподобань населення в сфері виробництва суспільних благ і найбільш повної реалізації таких вподобань [3].

На думку Ч. Тібу: “... змінюючи місце проживання, кожен індивід вибирає відповідний набір суспільних благ і їх цін, в ролі яких виступають регіональні податки. В таких умовах регіональні органи управління конкурують між собою, варіюючи рівнем податкових ставок, а також обсягом і структурою суспільних благ, вироблених в інтересах мешканців регіону” [3]. Хоча, з цим твердженням не зовсім можна погодитися, бо такі місцеві податки, – як плата за землю та податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки сплачуються за місцем розташування об'єктів нерухомого майна (земельної ділянки або ж будівлі чи споруди), про що свідчать норми п.286.5, ст. 286 ПК України, де вказано, що нарахування фізичним особам сум податку проводиться контролюючими органами за місцем знаходження земельної ділянки [4] (тобто не за місцем проживання фізичної особи).

До речі, п. 287.2, ст. 287 ПК України, уточнює, що облік фізичних осіб - платників податку і нарахування відповідних сум проводяться контролюючими органами за місцем знаходження земельної ділянки... [4].

Аналогічна ситуація із справлянням податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, який, також, сплачується за місцем розташування об'єкта/об'єктів оподаткування і зараховується до відповідного бюджету, про що вказано у пп. 266.9.1, п. 266.9, ст. 266 ПК України.

Деякі науковці ототожнюють поняття фінансової та фіскальної децентралізації. Так, зокрема вважають В. П. Приходько та О. О. Єгорова. Хоча, вони надають визначення цьому поняттю, як: процес делегування повноважень місцевому самоврядуванню щодо прийняття рішень у сфері бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, який виявляється у фіскальній незалежності органів місцевого самоврядування приймати рішення щодо формування бази оподаткування, визначення ставок відповідних місцевих податків та зборів, введення податкових стимулів для галузей економіки на регіональному рівні [5]. Уточнюючи, що до фіскальної децентралізації належить формування структури видатків для надання суспільних благ населенню (з чим ми не можемо погодитися).

Для того, щоб довести нашу думку (стосовно того, що поняття фінансової децентралізації – є більш ширшим поняттям), спробуємо дослідити поняття фіскальної функції податків, адже це основна функція яку, вони виконують, і зміст її полягає в тому, що саме завдяки податкам здійснюється наповнення бюджетів усіх рівнів.

Відповідно до “Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” фінансова децентралізація, призначенням якої було – створення належних матеріальних та фінансових умов територіальним громадам передбачала не тільки закріплення повноважень за органами

місцевого самоврядування щодо розпорядження податками та зборами, які пов'язані з територією відповідної громади та правом регулювати ставки місцевих податків і зборів, а й наданням права органам місцевого самоврядування доступу до залучення кредитних ресурсів для інвестиційного розвитку шляхом спрощення процедур погодження запозичень і місцевих гарантій та наданні трансфертів з державного бюджету безпосередньо кожному місцевому бюджету [6]. Що ще раз підтверджує, що фінансова децентралізація – є більш широким поняттям.

Проте, передумовою успішної фінансової децентралізації – є, перш за все підвищення управлінської ефективності органів місцевої влади; залучення висококваліфікованих фахівців, які є компетентними: у сфері справляння податків, планування та прогнозування; вміють робити фінансовий та економічний аналіз; мати знання в галузі бухгалтерського обліку та управління грошовими потоками. Обов'язковим є залучення представників громадкості для здійснення ними контролю в частині раціонального використання бюджетних коштів, а також за для обговорення питань щодо введення на території громади певних податків та зборів, їх ставок, раціональності надання пільг окремим категоріям платників податків. Крім того, фінансова децентралізація повинна здійснюватися у тісній співпраці з органами державної влади та профільними міністерствами.

Список використаних джерел

1. Вплив фінансової децентралізації на наповнюваність місцевих бюджетів в Україні в умовах розвитку територіальних громад та цифровізації державних послуг. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 52–57. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2021/10.pdf (дата звернення: 17.09.2022).
2. Александрюк Ю., Дулік Т. О., Захарова Н. І. Місцеве оподаткування в Україні: еволюція та перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. Б. Баранник. Дніпропетровськ : Дніпропетровська державна фінансова академія, 2015. 256 с.
3. Булеца Н. В. Фінансова децентралізація та соціально-економічний розвиток регіонів. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4657> (дата звернення: 17.09.2022).
4. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) : Закон від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Приходько В. П., Єгорова О. О. Децентралізація в Україні: економіка регіонів: децентралізація в Україні. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19803/1/%D0%94%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D1%83.pdf (дата звернення: 17.09.2022).
6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету міністрів від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 17.09.2022).

Omarova B.

Karaganda technical university named after Abylkas Saginov, Karaganda

CLUSTER STRATEGY IS AN EFFECTIVE TOOL OF THE INDUSTRIAL POLICY OF KAZAKHSTAN

When forming industrial clusters, structural balance is achieved by including various groups of participants:

1. "Cluster driving force" is industrial enterprises-manufacturers of the main final products of the cluster; they are the most economically sustainable to the external environment impact, competitive, have a high innovative potential, a high level of management culture, motivation for cluster development.
 2. "Support enterprises" are manufacturers of production goods, and related products attracted to the cluster.
 3. "Supporting organizations" are financial, consulting, research, development, and educational institutions, venture capital companies, business incubators, technology parks.
- Factors contributing to the industrial clusters development:
1. Availability of production factors and mobility in the use of local resources.
 2. Possibilities of using scientific and innovative potential of higher education.
 3. Traditions of industrial and technological cooperation
- Factors preventing the industrial clusters development:
1. Lack of a mechanism for the cluster formation and functioning.
 2. Lack of support from the state.
 3. Inadequacy of educational and research programs towards the needs of industry and market.
 4. Weak ties between higher and secondary professional institutions, research institutes and business.
 5. Low quality of the business climate for establishing and developing small and medium business industry, auxiliary and supporting types of economic activities.
 6. Low competitiveness of the majority of domestic enterprises, not only in the world, but also in the national and regional markets.
 7. Short-term horizon of planning and development management among the majority of domestic industrial enterprises.

Cluster policies in different countries remarkably varies:

1. By scale: from significant strategic budgets to financing of individual small projects.
 2. By goals and instruments of cluster policy.
 3. By forms of implementation: a separate policy with a clearly defined strategy and allocated budget, which covers a number of industrial sectors and various aspects of cluster development; a policy focused on some aspects of cluster development; policies that are part of other economic development strategies.
1. By the degree of state intervention in the clustering process: liberal and dirigistic cluster policy.
 2. By the role of the state. M. Enright emphasized four types of cluster policy: capitalist, catalytic, directive, and interventional.

3. By the variety of actions, tasks and sequence of their implementation.
4. By the scale of the territory coverage.

There are general patterns in the cluster policy formation in foreign countries:

1. Clusters orientation to serve global markets, which is due to the transnationalization of business.
2. Increasing the role in clusters of small and medium companies, focused not only on servicing functions, but also on implementation of breakthrough research and development.
3. Specialization in knowledge-intensive industries and services.
4. Shifting the priorities of cluster policy to the level of municipalities and regions.
5. Transition of the state from a direct intervention policy to stimulating clusters.
6. State support of strong and creative clusters, and creation of an environment, which is good for innovative companies' development.
7. Changing relationships in the cluster between its participants: state-business-science.
8. Stimulating the social processes development based on formation of relationships culture, trust in cooperation between business and entrepreneurial networks in order to increase the flow and exchange of knowledge between the subjects of the regional cluster.

Formation of a verified domestic cluster policy will help increasing the competitiveness of the Kazakhstani economy through competitive markets development, innovative activity growth in various sectors of the economy, development initiation in small and medium business, stimulation of forming a new creative person and interaction between the state, business and science.

Zhagyparov E. K.

NAO «Karaganda Technical University named after Abylkas Saginov»

Scientific supervisor – Candidate of Economics, Associate Professor Daribekova A. S.

METHODS OF ASSESSING THE SHADOW ECONOMY

In recent years, many countries of the world have recognized that the shadow economy, as a specific economic activity that is beyond the visibility of the system of state regulation of the economy, taxation and supervision, is a rather serious problem and a brake on their development.

The shadow economy is a phenomenon inherent in any society. It exists at all stages of the development of society and the stages of social reproduction. At the same time, it is a very dynamic phenomenon by nature and characteristic of various spheres of society.

Currently, there are so many studies that use different methods to estimate the size and development of the shadow economy that it is quite difficult to judge the reliability of various methods. Assessing the size of the shadow economy is a complex and difficult task. Three different categories of methods are most widely used (Figure 1).

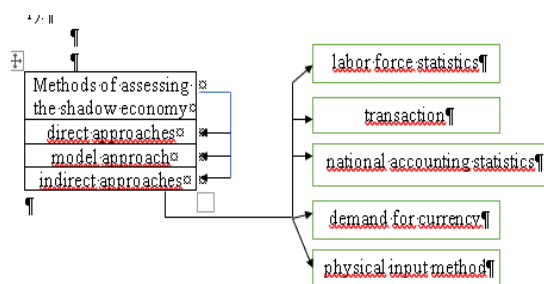


Fig. 1. Methods of assessing the shadow economy

Strategic development The Republic of Kazakhstan always focuses on economic growth, taking into account global trends, independent of fluctuations in world prices for raw materials. The first long-term priority in the Strategy "Kazakhstan–2050" provides for the economic policy of the new deal - comprehensive economic pragmatism based on the principles of profitability, return on investment and competitiveness. The shadow sector of the economy actually hinders the implementation of this priority, violating the legal and economic laws of the market.

According to official data, the share of the shadow economy in GDP indicates a positive trend in recent years. Kazakhstan has set a goal to bring the level of the shadow economy below 20% of GDP by 2025. As a result of measures taken in the state, the share of the unobserved economy of the Republic of Kazakhstan decreased from 28% to 23.6% of GDP by the end of 2019 (Figure 2) [1].

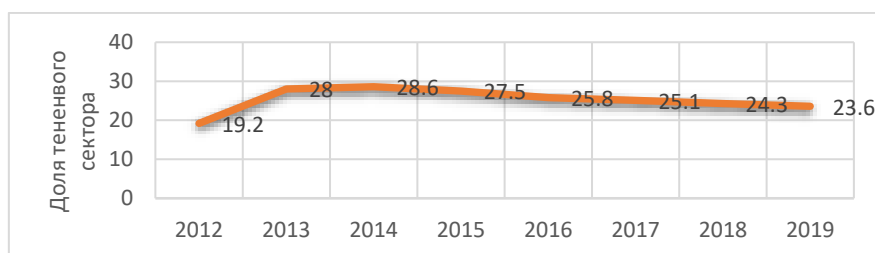


Fig. 2. The share of the shadow sector of the economy in the volume of Kazakhstan's GDP for 2012–2019

This made it possible to further increase the revenue side of the budget by 1.5 trillion tenge. The main amount, about 916 billion tenge, falls on the digitalization of tax and customs administration. The remaining 580 billion tenge falls on other areas.

The growth of the share of the shadow economy since 2013 was due to a change in the methodology of its assessment within the Bureau of National Statistics of the Republic of Kazakhstan 2].

The distinctive characteristics of the “old” (before 2013) and new assessment methods are shown in Table 1.

The disadvantage of the “old” methodology for assessing the unobserved economy in Kazakhstan was the inability to cover all shadow actions, since it was designed for limited areas of the real sector of the economy. Consequently, the results obtained did not always represent the real state of affairs in the economy.

Table 1

Comparison of the “old” and “new” methods of assessing the unobserved economy before and after 2013 in the Republic of Kazakhstan

Evaluation criteria	The “old” technique used before 2013	“New” methodology adopted after 2013
Objects of research	Hidden and informal activities	Hidden, informal, illegal (since 2014) activities
Method of assessing shadow activity for economic reasons	Method of comparing indices of interrelated indicators	Calculation of the intermediate consumption coefficient based on the unaccounted-for GVA identified as a result of tax audits
A framework for evaluating informal activities	Household data	Selective study of activity in each branch of the economy
A key factor in classifying an enterprise or individual as an informal sector of the economy	The status of the activity of the person or company being interviewed	The presence or absence of registration as an individual entrepreneur or a business entity of any organizational and legal form
When determining the scale of the shadow economy in industry	The data obtained are compared with GDP, calculated by the income method and the end-use method	The data obtained are compared with the GDP calculated by the method of income, production and final consumption

The new methodology includes methods for assessing the unobserved economy for statistical and economic reasons, as well as the study of informal, illegal activities [3].

References

1. Data of the Bureau of National Statistics of the Agency for Strategic Planning and Reforms of the Republic of Kazakhstan. URL: <https://stat.gov.kz/> (date of request: 12.09.2022).

2. Action plan for countering the shadow economy for 2019–2021 dated May 31, 2018 № 309. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1800000921/history> (date of request: 12.09.2022).

3. Baizakov D. B. Methods of assessing the unobservable economy in the Republic of Kazakhstan. *Market and production efficiency-14*: mater. XXXIII International scientific and practical conference. Kokshetau, 2017. P. 57–62.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Дегтярєва М. Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Ділігул А. С.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

Кожна держава застосовує в своїй діяльності певний перелік податків, що поділяються на групи залежно від своїх ознак, а саме прями та непрямі – за формою оподаткування; державні та місцеві – в залежності від органу, що розпоряджається податком та стягує його; загальні та спеціальні – характеризують порядок використання. Вихідним положенням для визначення сутності податків є розуміння того, що податки є найважливішою та найдавнішою формою фінансових відносин між державою і членами суспільства. Поява податків зумовлена виникненням держави і виконанням державою суспільно необхідних функцій, зокрема фіскальних. У статті 12 Конституції України проголошується, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. [2]. Як зазначає В.Парнюк : «Податок за своєю формою є не тільки джерелом формування доходів бюджету, а й дуже важливим регулятором економічних процесів.»

Актуальність питання виражається у розвитку України в аспектах міжнародного співробітництва і виходу на певний міждержавний рівень. Аналіз міжнародного досвіду надасть можливість удосконалення податкового законодавства України. Система оподаткування в кожній державі передбачає прями та непрямі податки, як вже було зазначено. Обидва види податків є неабияк важливі, але науковці досі не сформували єдине спільне визначення цих понять, саме тому їх дослідження є необхідним для єдиного підходу до їх розуміння. Аналізуючи роботи науковців, що досліджували дану тематику зазначимо, що непрямі податки є більш вагомими при оподаткуванні, адже саме непряме оподаткування є одним з джерел бюджетоутворення. Наприклад, вважаємо раціональним запозичення досвіду США, а саме застосування непрямих податків, таких як податок з обороту, а не на додану вартість. Ця можливість надається завдяки чинній податковій системі США, що надає великі за обсягом повноваження штатам й органам місцевої влади. Але, так як Україна постала на шлях запровадження європейських систем, такий приклад непрямих податку, як в США є неможливим, адже податок з обороту не застосовується в країнах ЄС та унеможливило б наближення українського оподаткування до європейського. [1, с.108]

Отже, наразі, незважаючи на те, що непрямі податки мають неабиякий вплив на податкову політику кожної з держав і мають численні переваги, не слід зневажати удосконалення податкової системи України як на власному досвіді країни, так і на досвіді інших країн.

Список використаних джерел

1. Жукевич О. М. Ефективність податкової системи України: принципи оподаткування та напрями реформування законодавчої бази. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P-21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vknteu_2009_2_14.pdf (дата звернення: 28.09.2022).

2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-vr> (дата звернення: 28.09.2022).

Кієнко Д. А.

Харківський національний університет будівництва та архітектури
наук. кер. – доцент Благой В. В.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Податкова політика являє собою сукупність дій держави у сфері оподаткування щодо регулювання податкових відносин, за допомогою яких держава встановлює умови оподаткування та які направлені на забезпечення й стимулювання економічного зростання за допомогою податкової системи.

Головною метою податкової політики є пошук оптимального співвідношення між фінансовими можливостями держави та обсягом видаткових статей соціально-економічного характеру за певних умов розвитку країни.

В теорії податкова політика має бути гнучкою, оптимально пов'язувати інтереси держави з інтересами товаровиробників, платників податків та суттєво впливати на забезпеченість підприємств оборотними засобами. Реальне зниження податків можливе лише у державі з міцною економічною базою, тільки тоді зниження ставки оподаткування призведе до зростання виробництва, що в подальшому компенсує тимчасове зменшення податкових надходжень. На такому принципі будують податкову політику провідні країни світу.

На практиці ж податкова система України спрямована на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів господарюючих суб'єктів.

Підприємства зацікавлені у отриманні мінімального прибутку, щоби уникнути надмірного податкового тиску.

Таким чином, вагомими проблемами податкової політики України постають:

– надмірний податковий тиск на сумлінних платників податків, особливо у сфері трудомістких виробництв;

– нерівномірність податкового тягаря;

– часті і непередбачувані зміни податкового законодавства;

– невідповідність принципів формування й реалізації податкової політики України та країн ЄС тощо.

Таким чином, на сьогодні актуальною постає ціль забезпечити формування такої системи оподаткування, яка б сприяла розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринкової економіки з одночасним поступовим розв'язанням проблеми скорочення дефіциту бюджету і досягнення фінансової стабілізації з поступовим переходом до економічного росту. Потребує змін і сам механізм та цільове спрямування податків.

Линник Ю. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ, ЇХ ЗНАЧЕННЯ І ОСОБЛИВОСТІ ОНОВЛЕННЯ

Основні засоби формують матеріально-технічну базу підприємства, від правильного і раціонального обліку основних засобів залежить процес їх відтворення й оновлення, а отже, забезпеченість підприємства конкурентноздатними, сучасними засобами праці. Сучасна економіка вимагає нових підходів до організації та методики обліку основних засобів. Існуюча система обліку обмежує самостійність суб'єктів господарювання, і, як наслідок, веде до малоефективного використання основних засобів. Проблеми оновлення пов'язані з механізмом оцінки, рухом та використанням основних засобів, розрахунком податку на прибуток, а також з особливостями формування й відображення на рахунках бухгалтерського обліку результатів від господарських операцій.

«Основні засоби» трактують «як засоби праці, що використовуються (експлуатуються) протягом тривалого часу, при цьому зберігають свою первісну фізичну (натуральну) форму і переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами, протягом кількох виробничих циклів, у міру зносу». Це поняття є основою для термінів, які використовуються для бухгалтерського обліку і податкових розрахунків – термін «основні засоби», тобто матеріальні засоби виробництва, які мають вартість.

В економічній літературі основними засобами є всі матеріальні цінності, які використовуються незмінно в натурально-речовій формі, незалежно від їх участі у виробничому процесі. Такий підхід застосовують у бухгалтерському обліку. Утім у контексті Податкового кодексу України діє фіскальний підхід, коли основними засобами визнаються лише виробничі основні засоби. Отже, від категорії «основні фонди» поняття «основні засоби» набувають вартісну форму, а від засобів праці – матеріальну форму. Такий дуалізм не дає можливості в господарській практиці забезпечити співіснування вартісного та натурально-речового аспектів обліку руху і оновлення засобів праці у процесі створення, розподілу і перерозподілу вартості. Тому порядок формування складу основних засобів у бухгалтерському обліку і податкових розрахунках не співпадає.

Узагальнення наукових підходів дозволило визначити критерії визнання основних засобів для фінансової звітності: матеріальність; потенційна властивість створювати дохід незалежно від поділу їх за призначенням; їх вартість може бути достовірно визначена; об'єкти належать до основних засобів незалежно від сфери їх застосування, оскільки прямо або опосередковано забезпечують господарську діяльність.

Основні засоби різні, мають різні параметри, тому необхідна класифікація. Вона має важливе значення для правильної організації обліку основних засобів та допомагає розкрити їх сутність. Вчені групують основні засоби: за функціональним призначенням (виробничі, невиробничі), за галузями народного господарства (промисловість, будівництво, сільське господарство і т.п.), за натурально-матеріальним складом або видами, по використанню (діючі, недіючі, запасні) й приналежності (власні, орендовані).

В обліку та оподаткуванні різні цілі, користувачі й підходи, тому підприємства зобов'язані вести відокремлений фінансовий облік та податкові розрахунки операцій з основними засобами. З цією метою на державному рівні необхідно розробити чіткі визначення понять «поточний ремонт», «капітальний ремонт», «реконструкція», «модернізація», «технічне переозброєння», які необхідно внести до Податкового кодексу України.

У контексті дослідження підходів до аналізу основних засобів узагальнено чинники зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства та уточнено поетапну послідовність аналізу, який включає: 1) аналіз середовища функціонування підприємства; 2) оцінку ефективності використання основних засобів; 3) прогнозування чистого доходу (виручки) від реалізації.

Павлова О. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

ПРИБУТОК ТА ЗБИТОК ЯК ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Для узагальнення доцільності роботи підприємства використовують такі категорії, як прибуток та збиток. Вони є якісними та дієвими показниками, втілюють та визначають ефективність діяльності підприємства. Підприємству, в свою чергу, необхідно забезпечити рентабельне виробництво, у зв'язку з чим зросло значення обліку та контролю фінансових результатів. Тому здійснення теоретичного та практичного дослідження категорій прибутку та збитку, розробка рекомендацій стосовно оптимізації методичних аспектів та організації бухгалтерського обліку та аудиту фінансових результатів не перестає бути актуальним.

Між фінансовими результатами, прибутком, збитком існує тісний взаємозв'язок, що представлено на рис. 1.

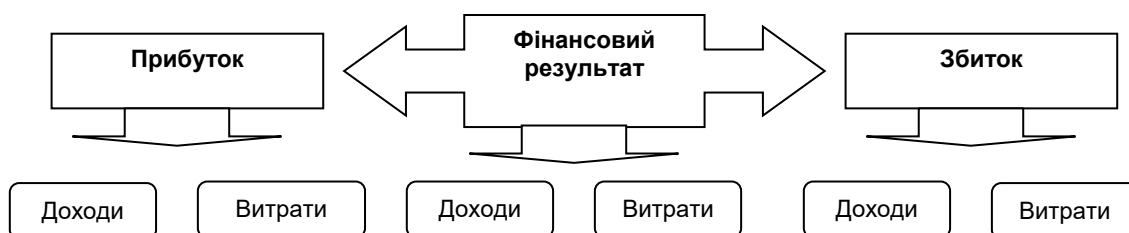


Рис. 1. Взаємозв'язок фінансового результату, прибутку, збитку діяльності підприємства

Підприємство спрямовано отримувати позитивний фінансовий результат – прибуток. Це є неодмінною умовою його функціонування.

Метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання поряд з задоволенням ринку товаром, послугами, виконаними роботами, є отримання прибутку.

Уся діяльність суб'єкта господарювання націлена на те, щоб забезпечити динамічність величини прибутку або можливість стабілізувати прибуток на визначеному рівні. Дякуючи прибутковій діяльності створюються необхідні умови для розширення виробництва та відкриваються перспективи щодо дальшого розвитку. Ґрунтовна рушійна сила ринкової економіки, прибуток втілює інтереси засновників, власників, працівників суб'єкта господарювання. Прибуток став стабільною економічною категорією визначення ефективності, що встановлює взаємозв'язок між усіма іншими економічними показниками та узагальнює результати діяльності суб'єкта господарювання. Ріст прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, вирішення проблем соціального і матеріального заохочення персоналу. Прибуток є також важливим джерелом формування доходів бюджету (державного, місцевого), погашення боргових зобов'язань організації перед банками, іншими кредиторами та інвесторами. Характеризуючи ефективність виробництва, прибуток свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Показник прибутку є важливими у системі оцінки результативності та ділових якостей підприємства, ступеня його надійності та фінансового благополуччя як партнера.

На відміну від прибутку економічна природа збитку в науковій літературі розглядається досить поверхово.

Основною причиною даної ситуації стала реальність сприяння категорії «збиток» як своєрідного антитипу прибутку. Хоча порядок формування збитку аналогічно порядку формування прибутку. Збиток визначається як різниця доходів і витрат підприємства, тільки результат (супротив прибутку) набуває від'ємного значення.

Таким чином, з позицій економічної теорії, економічний зміст категорій «прибуток» та «збиток» є дуальним.

Сухорукова О. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Найбільш важливим елементом ефективної роботи підприємства є забезпечення методичної та інформаційної баз. Тому набуває значення облікова інформація у процесі аналізу грошових коштів, а також для прийняття управлінських рішень.

За цих умов виникає необхідність у формуванні достовірної системи інформаційного забезпечення. Вона повинна бути спрямована на інтеграцію традиційних методів обліку, аналізу, нормування, планування, контролю та на консолідацію сукупної системи отримання, обробки інформації з метою прийняття управлінських рішень на її підґрунті.

Враховуючи вищеприведене, особливої уваги в діяльності суб'єкта господарювання заслуговує проблема ефективного функціонування грошових коштів, а також взаємозв'язок систем їх обліку та аналізу.

Господарські процеси, що відбуваються в діяльності суб'єкта господарювання із грошовими коштами, потребують достовірної та оперативної інформації. Основним постачальником такої інформації виступає бухгалтерський облік, який спрямований на забезпечення користувачів оперативними даними про стан грошових коштів, їх наявність, з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень стосовно прийняття, зберігання, наявності, вибуття грошових коштів.

Аналіз грошових коштів на підприємствах націлений на вирішення наступних завдань: забезпечення підприємств такою кількістю грошових коштів, які сприятимуть його успішній роботі та задоволенню необхідного рівня обслуговування споживачів; визначення розумних меж коштів, що витрачаються. Виконання наведених завдань буде реалізовуватись через функції управління, а саме: планування, організацію, мотивацію, контроль. Вплив функцій аналізу на управління грошовими коштами відбувається через забезпечення користувачів обліковою інформацією (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать про важливість та необхідність облікової інформації в аналізі грошових коштів підприємства.

Таблиця 1

Роль облікової інформації у процесі аналізу грошових коштів на підприємстві

Функції управління	Облікова інформація
Планування	Планування грошових коштів підприємств базується на розрахунку об'єктивної потреби для виконання виробничої програми та інших видів господарської діяльності з врахуванням всіх витрат
Організація	Використання облікової інформації щодо грошових коштів з метою розробки стратегії управління підприємством; Виділення центрів відповідальності та надання їм облікової інформації для потреб системи категорійного управління
Мотивація	Облікова інформація використовується для оцінки виконання запланованих показників з метою прийняття рішень мотивації працівників підприємства
Контроль	Облікова інформація слугує з метою регулювання дотримання норм, діючих стандартів, недопущення негативних наслідків, що впливають на процес управління. Визначення та інтерпретація відхилень від бюджетних показників, їх чинників.

Ускладнює процес аналізу грошових коштів на підприємствах України всіх типів та розмірів недосконала система їх інформаційного забезпечення, що не дозволяє своєчасно та у повному обсязі отримати

необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень дані про попит на сировину, закупні товари, їх наявність, стан та рух і призводить до недоліків в організації та веденні бухгалтерського обліку і контролю. Налагодження системи бухгалтерського обліку і контролю грошових коштів є досить складним завданням і повинно мати для кожного суб'єкта господарювання своє рішення, зважаючи на його тип, розмір, регіон розміщення тощо, які прямо чи опосередковано обумовлюють сезонні коливання попиту (а отже і обсяги виробництва), доступні форми кредитування запасів, зміну обсягів грошових коштів тощо.

Черненко К. В.

Полтавський державний аграрний університет
к.е.н., доцент

ПОДАТКОВУ НАКЛАДНУ РОЗБЛОКОВАНО: КОЛИ ВИНИКАЄ ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ

Податкова накладна – це документ, який існує лише в електронній формі та використовується платниками ПДВ для обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту, які виникають з цього податку. Реєстрація податкової накладної у базі ДПС (ЄРПН) є необхідною умовою для отримання покупцем права на податковий кредит та обов'язком продавця.

В сучасних умовах мабуть вже і немає суб'єктів господарювання, які б не зіштовхнулися з проблемою, зупинкою реєстрації податкових накладних, так званим блокуванням. І у випадку, коли нашому контрагенту постачальнику вдалося розблокувати податкову накладну, у нас виникає питання в який місяць до складу податкового кредиту ми маємо право включити таку розблоковану податкову накладну. Відповідно до п. 10 ст. 201 ПКУ, при здійсненні операцій з постачання товарів (послуг) платник податків (продавець) зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних. Після прийняття та набрання чинності рішення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, вони реєструються тією датою, якою вони були відправлені в ДПС з метою реєстрації. І така дата зафіксована в квитанції до податкової накладної. Згідно з п. 19 Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних податкові накладні або розрахунки коригування, реєстрацію яких зупинено, реєструються у день прийняття в установленому порядку та набрання чинності рішення про реєстрацію. В цей же час п. 12 Порядку прийняття рішень про реєстрацію або відмову в реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних визначено, що рішення про реєстрацію або відмову в реєстрації податкових накладних в ЄРПН набирає чинності в день його прийняття. Це означає, що ми маємо право таку податкову накладну включити до податкового періоду, в якому її було складено, у разі якщо вона була вчасно відправлена на реєстрацію або у будь-який інший податковий період, що вписується в межі, визначені ст. 198 ПКУ, а саме 365 календарних днів з дати складання такої податкової накладної [2].

Якщо ж податкова накладна була подана на реєстрацію несвоєчасно із порушенням терміну, установленого п. 10 ст. 201 ПКУ, тоді після розблокування вона може бути відображена в декларації покупця в періоді розблокування або в будь-якому наступному звітному періоді протягом 365 календарних днів з дня її складання. Це зовсім не означає, що ми зобов'язані коригувати декларацію за попередні періоди щоб включити до податкового періоду такі розблоковані податкові накладні. Але у разі якщо ви виявили помилку, чи отримали розрахунок коригування до того періоду, в якому було складено таку податкову накладну, а потім і розблоковано, такі розрахунки коригування або помилки призводять до збільшення рядка 18 Декларації з ПДВ та відповідно збільшують суму до сплати. Ви сміливо можете таку податкову накладну включити до декларації за той податковий період. Якщо ж наш контрагент встигає розблокувати податкову накладну до граничного терміну подання звітності з ПДВ, то ми маємо право включити її до поточного періоду або в інший наступний місяць. У разі зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних згідно з п. 16 ст. 201 ПКУ, перебіг строків, зазначених у п. 6 ст. 198 ПКУ, а саме 365 календарних днів, переривається на період зупинення реєстрації таких податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН.

Список використаних джерел

1. Онищенко В. Податкова накладна: бланк 2022. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7210-podatkov-na-kkladna-priklad-zapovnennya> (дата звернення: 24.10.2022).
2. Самофалова О. ПН розблоковано: коли виникає податковий кредит. URL: <https://7eminar.ua/events/2713/4655> (дата звернення: 24.10.2022).

Ibragimova B. S.

Karaganda Technical University named after Abylkas Saginov
Scientific director – senior lecturer Daribekova N. S.

PECULIARITIES OF TAXATION OF SUBSOIL USERS IN KAZAKHSTAN

More than 1,200 types of mineral raw materials have been discovered in the bowels of the Republic of Kazakhstan, in more than 2,800 explored deposits. In terms of proven oil reserves, Kazakhstan ranks 13th in the world, gas and condensate - 15th, lead and uranium - 1, zinc - 2, manganese - 3, copper - 4 and gold - 7th. The first explored oil fields appeared in Kazakhstan more than 100 years ago [1].

Huge reserves of oil and gas are a solid guarantee of sustainable development of the state economy. Taxes and payments coming to the budget from subsoil users are the main part of the income of the state budget of the Republic of Kazakhstan. In this connection, the Republic of Kazakhstan has always paid and is paying great attention to the taxation of subsoil users in order to obtain maximum revenues to the state budget while ensuring an acceptable level of income for subsoil users.

The following types of contracts are used for subsoil use operations:

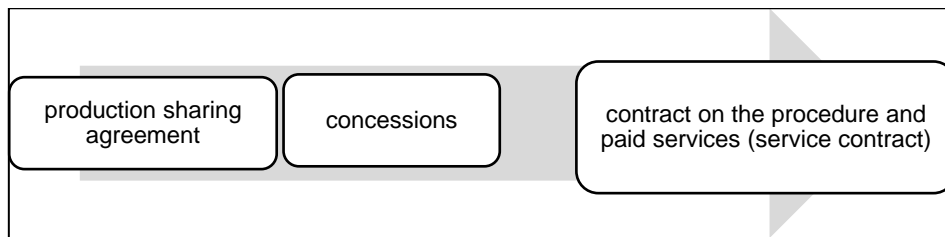


Fig. 1. Types of contracts

The isolation of the system of taxation of subsoil users is determined by the provisions of the Constitution of the Republic of Kazakhstan, according to which the right of ownership of minerals located in the subsoil belongs to the state, as well as international principles of taxation of income from mining. One of the principles of the legislation on subsoil and subsoil use is the payment for subsoil use, which is carried out through special taxation of subsoil users. The Government of the Republic of Kazakhstan determines the specifics of the procedure for paying special payments and taxes for subsoil users operating in various sectors of the extractive industry.

Subsoil users engaged in the extraction of minerals before the conclusion of a subsoil use contract make deductions for the use of subsoil to the republican budget in the form of royalties, in the amount established by the government [2].

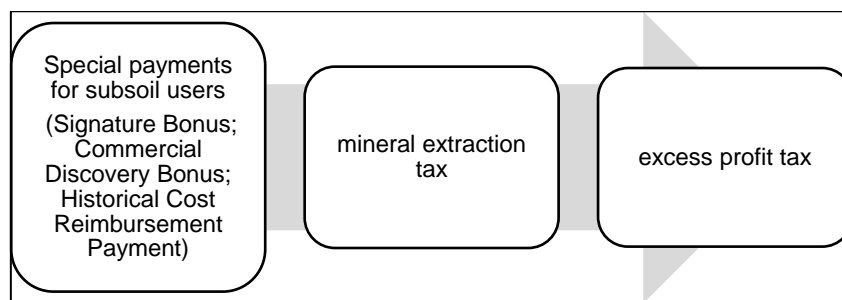


Fig. 2. Types of taxes and payments from subsoil users

The tax regime defined in the production sharing agreement (contract) concluded between the Government of the Republic of Kazakhstan or the competent authority and the subsoil user before January 1, 2009 and which passed the mandatory tax examination, as well as the subsoil use contract approved by the President of the Republic of Kazakhstan, is retained for taxes and other mandatory payments to the budget, in respect of which, in accordance with the provisions of such an agreement (contract), the stability of the tax regime is expressly provided for, shall apply exclusively to the parties to such an agreement (contract).

The Tax Code contains detailed requirements for tax policy and tax registers, which ensure that accounting data is reflected in tax reporting.

Accounting is maintained in accordance with the Accounting and Financial Reporting Act, which requires certain companies to prepare financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS).

According to the Tax Code, the conditions for paying taxes and other obligatory payments related to subsoil use operations in the Republic of Kazakhstan can only be established by the Tax Code of the country. Such terms of taxation cannot be determined by separate agreements with the government.

References

1. Koshkumbaeva Zh. Taxation of subsoil users: current trends. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30036671 (date of request: 03.10.2022).
2. Zagretdinova Y. Taxation and accounting in subsoil use. URL: https://cdb.kz/sistema/biblioteka-bukhgaltera/articles/nalogooblozhenie-i-bukhgalterskiy-uchet-v-dropolzovanii/?ysclid=lapateqfqb_547673109 (date of request: 03.10.2022).
3. Taxation of subsoil users. URL: <http://investkz.com/journals/80/901.html> (date of request: 03.10.2022).

УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Балаховцева М. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Економічні потрясіння в Україні останніх років насамперед проявляються у нестабільності банківської системи. Протягом останніх років НБУ було виведено з ринку шляхом визнання неплатоспроможними більша частина банків. Банківська система України перебуває, по суті, у стані перманентного реформування протягом останніх 10 років, коли державою, передусім, за ініціативою НБУ вживається низка нормативно-правових та контрольно-управлінських заходів із метою побудови певних параметрів банківської діяльності та вирішення питань платоспроможної роботи банківських установ.

Серед цих заходів провідне місце зайняли положення, присвячені достатності капіталу банківських установ, починаючи від нормативного збільшення мінімального статутного капіталу банків і закінчуючи адміністративним впливом на фінансово-кредитні установи, щоб примусити засновників нарощувати капіталовкладення в банківський бізнес.

У цьому контексті важливо проаналізувати стан нормативного забезпечення регулювання достатності (адекватності) банківського капіталу в Україні, результативність наявних правових положень у цій сфері на предмет їх відповідності нагальним потребам оздоровлення економіки України, а також основні проблеми забезпечення достатності банківського капіталу АТ «БАНК ФОРВАРД».

На сучасному етапі розвитку банківського регулювання існуючі відповідні дослідження не лише потребують актуалізації, але й доповнення положеннями щодо вдосконалення державної економічної політики у сфері забезпечення достатності капіталу банківських установ у розрізі сприяння розвитку фінансових відносин. Останнє потребує акцентування, позаяк зазвичай акти банківського регулювання не враховують усього розмаїття наслідків їх запровадження для економічної системи в цілому та окремих банків зокрема.

Вихідним для розуміння економічної суті достатності банківського капіталу є поняття капіталізації банків. НБУ на своїй офіційній сторінці фактично оприлюднив власну позицію щодо цього поняття, пославшись на низку джерел. Зокрема, відзначається, що капіталізація (capitalization) – це:

- 1) збільшення обсягу капіталу банку;
- 2) сукупна вартість цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку країни;
- 3) сукупна максимальна вартість акцій та облігацій, які може випустити компанія;
- 4) збільшення вартості банку у зв'язку зі зростанням його ринкової вартості;
- 5) додавання нарахованої суми відсотків до основної суми депозиту та подальше нарахування доходів на більшу суму;
- 6) питома вага цінних паперів певного виду в загальній сумі емісії цінних паперів або капіталі компанії – норма капіталізації;
- 7) додатковий випуск акцій з метою збільшення капіталу або спрямування частини доходів (прибутку, дивідендів) на збільшення капіталу банку;
- 8) капіталізація прибутку;
- 9) включення нарахованих і сплачених кредитором відсотків за використані кредити у вартість новостворених активів (будівлі, споруди), а не вирахування цих відсотків із прибутку чи віднесення на собівартість. Метою такої капіталізації є чітке відображення реальної вартості капітальних вкладень у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Як видно, поняття капіталізації є багатозначним. Відсутність уніфікованого підходу до нього не сприяє однаково розумінню та застосуванню з урахуванням того, що чинне законодавство України висуває низку вимог до банків у контексті додержання показників достатності банківського капіталу.

Таким чином, у цих положеннях складно визначити поняття капіталізації, адже воно може бути пов'язане і з формуванням статутного капіталу банку, і з його збільшенням, а також з емісією акцій банку. Разом із тим треба зауважити, що статутний капітал банківської установи не може формуватися за рахунок емісії акцій у разі, коли банківська установа створена, наприклад, у формі кооперативного банку відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність». У цьому разі положення спрощеної процедури виявляються непристосованими до кооперативних банків, у чому можна навіть виявити певні елементи дискримінації.

Побічно обсяг поняття капіталізації впливає з положень Закону України «Про банки і банківську діяльність» (ст. 39) про те, що до виключної компетенції ради банку віднесена така функція, серед інших, як «визначення джерел капіталізації та іншого фінансування банку». Отже, із цього можна зробити висновок, що капіталізація є джерелом фінансування банку, але не єдиним таким джерелом.

Бичков К. В.

аспірант кафедри економіки
Класичний приватний університет

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КРИПТОВАЛЮТА»

Згідно з даними Global Crypto Adoption Index-2021, складеного компанією Chainalysis, Україна посідає четверте місце серед країн світу за обсягом торгівлі криптовалютами. Загалом крипторинки в Україні став популярним напрямом інвестицій, а в умовах війни в Україні – ще й потужним інструментом боротьби з російською агресією: з моменту окупації відомі блокчейн-компанії не просто долучилися до фандрейзингу, а й направили безповоротну фінансову допомогу напряму користувачам України [1].

Cryptocurrency (криптовалюта) – різновид цифрової валюти, емісія та облік якої виконується децентралізованою платіжною системою повністю в автоматичному режимі (без можливості внутрішнього чи зовнішнього адміністрування). Кожна криптовалюта побудована за технологією блокчейн, за якою асиметричне

шифрування використовується для перевірки повноважень (захисту інформації), а інші криптографічні методи – як доказ виконаної роботи та/або Proof-of-stake (доказу зберігання певної кількості коштів на рахунку). Перевірка і підтвердження транзакцій у ланцюжку блоків здійснюється за допомогою майнінгу криптовалют [2].

Але не дивлячись на стрімкий розвиток ринку криптовалют, процес їх обігу довгий час залишався поза межами правового регулювання, і лише 15 березня 2022 року Президентом України було підписано Закон України «Про віртуальні активи» [3], що стало важливим кроком детінізації ринку криптовалют.

Набуття чинності цього Закону [3]:

- сприятиме ефективному розвитку ринку віртуальних активів;
- збільшить надходження до державного бюджету через оподаткування операцій з криптовалютою;
- надасть можливість фізичним та юридичним особам на території України, які фактично володіють віртуальними активами, розпоряджатись ними згідно із чинним законодавством;
- сприятиме розбудові ринкової інфраструктури віртуальних активів на основі вже наявного світового досвіду, побудові в Україні принципово нових регуляторних механізмів;
- забезпечить можливість надання учасникам ринку віртуальних активів безпечних та якісних послуг;
- сприятиме збільшенню інвестицій в економіку України;
- зменшить частку тіньової економіки, що пов'язана з інвестиціями у віртуальні активи фізичних та юридичних осіб в Україні [2].

Проте, з прийняттям цього Закону [3] виникло багато дискусійних питань, – головне з яких: «... чи тотожний віртуальний актив криптовалюти, або віртуальний актив значно ширше поняття, і як віртуальний актив співвідноситься з поняттям електронних грошей?».

Адже, серед визначення термінів міститься поняття «віртуальний актив» – як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (п.1, ч.1, ст. 1 Закону [3]). Але поняття «криптовалюта» не має.

Щодо тотожності понять «віртуального активу» та «криптовалюти» правники та представники фінансового сектору вважають, що криптовалюта (Bitcoin, Ethereum) – є підвидом електронних грошей. Проте, аналіз визначення віртуального активу та його ознаки (не матеріальний, має вартість, існує лише у цифровій формі та в межах певної електронної системи), свідчить, про те, що криптовалюта може бути різновидом «віртуального активу» [4].

Проте, як вказує ч.7,ст. 4 ЗУ «Про віртуальні активи», – віртуальні активи не є засобом платежу на території України та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги) [3], тоді як криптовалюта є засобом платежу (і досить популярним наприклад в ІТ сфері), що по суті, є її найважливішою ознакою [4]. Тому виникає питання щодо розуміння сутності змісту поняття «криптовалюта», що потерує подальшого дослідження та чіткого закріплення у нормативній базі.

Список використаних джерел

1. Плющ Д. Запустити цифру: що потрібно знати про регулювання криптовалют в Україні. І коли працює закон про віртуальні активи. URL: <https://mind.ua/openmind/20239092-zapustiti-cifru-shcho-potribno-znati-pro-regulyuvannya-kriptoalyut-v-ukrayini> (дата звернення: 10.10.2022).
2. Регулювання ринку криптовалют в Україні. URL: <https://law.chnu.edu.ua/rehulivannia-rynku-kryptoalyuty-v-ukraini/> (дата звернення: 10.10.2022).
3. Про віртуальні активи : Закон від 17 лютого 2022 р., № 2074-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 10.10.2022).
4. Регулювання криптовалют в Україні: що передбачає Закон про віртуальні активи. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210170_regulyuvannya-kriptoalyut-v-ukran-shcho-peredbacha-zakon-pro-virtualn-aktivy (дата звернення: 10.10.2022).

Гогунська О. А.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – д.е.н., професор, завідувач кафедри Захарченко П. В.

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ ДЕСТИНАЦІЙ

Подальший розвиток приморських дестинацій економіки має базуватися на тісному взаємозв'язку трьох підсистем утворення еколого-економічної системи (соціальної, економічної та екологічної). Провідною ідеєю збалансованого розвитку еколого-економічних систем є оптимізація природокористування для соціально-економічного розвитку регіону в межах його екологічного потенціалу та збереження рівноваги в еколого-економічній системі. Необхідність формування моделі еколого-збалансованого розвитку виникла не тільки з причин погіршення екологічного стану навколишнього природного середовища, але і з приводу закономірних тенденцій подальшого існування нерационального природокористування; застарілості виробничих потужностей; техногенного впливу виробництва не тільки на екосистему регіону, але і на світовий простір.

У сучасних кризових умовах національні туристичні дестинації потребують розвитку та вдосконалення усіх їх складових. Це пояснюється тим, що саме зараз, коли купівельна спроможність вітчизняних туристів значно знизилась, доцільно заохочувати їх до подорожей власне в межах країни. Відтак, існує необхідність та є можливості і ресурси для створення унікального туристичного продукту в межах дестинації, який найповніше задовольнятиме вимоги споживачів і ґрунтуватиметься на регіональних особливостях туристичної галузі як системи. Треба також зазначити, що саме наявність фактора привабливості є одним із головних факторів конкуренції між дестинаціями [1].

Відповідно до сучасних моделей соціально-економічного розвитку, туристичну дестинацію визначають як комплексну організаційно-економічну структуру, що утворюється в результаті регіоналізації туризму і

є місцевістю певного масштабу з конкурентоспроможними туристичними ресурсами та підприємницькою інфраструктурою, в якій створюється й реалізується привабливий для мандрівників туристичний продукт, не завдаючи шкоди туристичним ресурсам і довкіллю [2].

Для подальшого розвитку рекреаційного господарства Приморських дестанацій потрібно використовувати наступні заходи: створення курортно рекреаційного кадастру для визначення можливостей та обмежень у використанні курортно-рекреаційних та земельних ресурсів з визначенням перспектив та переваг територіального розвитку; стратегічне планування розвитку прибережних територій, розробка схем функціонального зонування прибережної полоси; інвентаризація та впорядкування земель рекреаційного і природоохоронного призначення; оптимізація використання прибережних територій відповідно до екологічних норм та пріоритетів регіону, в тому числі прийняття рішень про оголошення природних територій курортами місцевого значення; розширення номенклатури туристично-рекреаційних послуг (розвиток та підтримка круїзного морського, річкового, яхтингового видів туризму); підвищення рівня інноваційності рекреаційного продукту; підвищення рівня професійної підготовки фахівців туристично-рекреаційної сфери з метою доведення рівня якості, обслуговування до міжнародних стандартів; забезпечення перепідготовки персоналу рекреаційно-туристичного комплексу з метою забезпечення обслуговування іноземних відвідувачів; впровадження на ринку туристично рекреаційних послуг прогресивних технологій обслуговування; модернізація та реконструкція існуючої матеріально-технічної бази об'єктів туристичної інфраструктури, доведення їх оснащення до міжнародних вимог

Список використаних джерел

1. Божук Т. І. Рекреаційно-туристична дестинація для потреб історико-культурного пізнання. *Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка: Географія*. 2012. № 2. Вип. 32. С. 70–74.
2. Головчан А. І. Теоретико_методичні підходи до оптимізації розвитку туризму в дестинаціях. *Вісник ДІТБ*. 2011. № 15. С. 139–145.

Духницький Т. І.

Класичний приватний університет
аспірант

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Соціальна відповідальність – це соціальне явище, що являє собою добровільне та свідоме виконання, використання і дотримання суб'єктами суспільних відносин, приписів, соціальних норм, а у випадку їхнього порушення – застосування до порушника заходів впливу, передбачених цими нормами [1, с.9].

О.А. Грішнова вважає що соціальна відповідальність є формою регуляції суспільної поведінки, що означає сумлінне, відповідальне ставлення людини, посадової особи, органу державної влади, підприємства чи організації до своєї діяльності. Як форма регуляції суспільної поведінки соціальна відповідальність означає сумлінне, відповідальне ставлення людини, посадової особи, органу державної влади, підприємства чи організації до своєї діяльності [2, с.41].

Є. М. Мануйлов вважає, що соціальна відповідальність – це додержання суб'єктами суспільних відносин вимог соціальних норм, а у разі безвідповідальності поведінки, що не відповідає вимогам цих норм, чи порушення суспільних порядків вони зобов'язані нести додатково й обов'язок особистого чи майнового характеру. Можна сказати, що це обов'язок особи оцінити власні наміри та обирати поведінку стосовно норм, що відображають інтереси суспільного розвитку, а у разі їх порушення – це обов'язок звітувати перед суспільством і зазнавати покарання [3, с.4]. Про притягнення до відповідальності у своїх дослідженнях згадує й О.А. Грішнова, яка говорить про те, що: "... У разі порушення суб'єктами (органами державної влади, підприємствами чи організаціями) прав та законних інтересів іншої сторони, невиконання своїх обов'язків і соціальної ролі стосовно інших громадян соціальна відповідальність означає отримання цими суб'єктами певних негативних наслідків" [2, с.40].

О.О. Охрімченко та Т.В. Іванова підкреслюють, що соціальна відповідальність – це волевиявлення, яке визначається певною поведінкою щодо дотримання усвідомлених обмежень та соціальних норм, гарантує безпеку та прогресивний розвиток, забезпечує узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними [1, с.11].

Соціальна відповідальність бізнесу, на думку С. В. Мельника – це складний багатоаспектний феномен. Це, свого роду зобов'язання, які добровільно беруть на себе компанії, підприємства, бізнес-групи для вирішення суспільно значущих проблем, як у межах самої бізнес-спільноти, так і за її межами, тобто на виробничому, муніципальному, регіональному, національному та глобальному рівнях [4].

Л. С. Селіверстова та Н. В. Лосовська уточнюють, що соціальна відповідальність бізнесу є добровільною, а не обов'язковою діяльністю, і вона має бути спрямована на стійкий розвиток суб'єкта господарювання із добродійним виконанням міжнародних та державних нормативно-правових актів та підписаних у межах соціального партнерства угод, технічних, екологічних та соціальних стандартів, а також прийнятих на себе додаткових зобов'язань із задоволення економічних та соціальних потреб внутрішніх та зовнішніх зацікавлених осіб (власників, працівників, ділових партнерів, споживачів та громадськості загалом) [5, с.57]. Так, соціальна відповідальність, не може бути обов'язковою, це лише самостійно-прийняте рішення посадової особи підприємства, організації, установи, державного органу влади нести відповідальність за створення комфортних умов роботи своїм підлеглим та відповідати за надані обіцянки.

Соціальна відповідальність в системі управління підприємством дозволяє ефективно узгоджувати інтереси сторін, шляхом використання програм соціального інвестування, інститутів партнерства та соціального діалогу. Перевагами впровадження соціальної відповідальності може бути: поліпшення іміджу підприємства; можливість встановлення партнерських відносин між підприємством, владою і громадськістю; зростання довіри покупців до діяльності підприємства, його товарів і послуг; зростання професіоналізму працівників; можливість створення безпечного середовища для діяльності та розвитку, тощо [6, с.37].

Список використаних джерел

1. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність : навч. посіб. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с. URL: <http://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).
2. Грیشнова О. А. Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2011. № 3. С. 39–46. URL: <https://dse.org.ua/archive/15/3.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).
3. Мануйлов Є. М. Соціальна відповідальність особистості у правовій державі. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2013. № 4 (18). С. 3–8. URL: file:///D:/3/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Vnyua_2013_4_3.pdf (дата звернення: 01.11.2022).
4. Мельник С. В., Чумаков Д. Д., Мартиненко М. М. Методичні рекомендації щодо формування та впровадження в Україні системи соціальної відповідальності бізнесу. Луганськ : ДУН-ДІ СТВ, 2012. 27 с.
5. Селіверстова Л. С., Лосовська Н. В.. Підходи до формування організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю бізнесу. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 13–16.
6. Брич В. Я., Смачило І. Соціальна відповідальність вітчизняних підприємств. Технологічний аудит та резерви виробництва. 2014. № 5/2 (19). URL: [file:///D:/3/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Tatrv_2014_5\(2\)_9.pdf](file:///D:/3/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Tatrv_2014_5(2)_9.pdf) (дата звернення: 01.11.2022).

Злоєдова О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Кінцевим етапом визначення ефективності управління витратами є узагальнення результатів оцінки, який дає змогу прийняти рішення про ефективність (неефективність) управління витратами підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності управління витратами (табл. 1).

Таблиця 1

**Визначення інтегрального показника ефективності механізму управління витратами
ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»**

Показники	Індекси за напрямками					data	З урахуванням ваги				
	2014	2015	2016	2017	2018		2014	2015	2016	2017	2018
1. Ефективність матеріальних витрат	0,55	0,40	0,40	0,65	1,00	0,57	0,31	0,23	0,23	0,37	0,57
2. Ефективність управління витратами на персонал	0,90	0,55	0,35	0,45	0,75	0,42	0,38	0,23	0,15	0,19	0,32
3. Ефективність управління витратами на необоротні активи	0,70	0,45	0,40	0,70	0,75	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01
Сумарна ефективність за напрямками з урахуванням вагомості							0,70	0,46	0,38	0,57	0,89
Коефіцієнт ефективності сукупних операційних витрат							5,13	3,26	3,74	1,32	3,27
Інтегральний показник ефективності механізму управління витратами підприємства							3,58	1,51	1,42	0,75	2,91

З аналізу даних таблиці можна зробити висновок, що в період 2014–2016 років спостерігається поступове зниження ефективності управління матеріальними, витратами на персонал та витратами на необоротні активи, проте з 2017 року наявний тренд їх зростання. Сумарна результативність витрат за напрямками без урахування ефективності сукупних витрат знижується, демонструє аналогічну динаміку.

Водночас на зміну зазначеного тренду у інтегральному показнику ефективності механізму управління витратами підприємства вплинув коефіцієнт ефективності сукупних операційних витрат, який у 2017 році мав найнижче своє значення. Таким чином низхідна динаміка інтегрального показника ефективності механізму управління витратами підприємства змінилася лише у 2018 році. На діаграмі проведено прогнозування за допомогою лінії тренду, втім досягнення таких оптимістичних результатів можливе лише за умови комплексного вдосконалення механізму управління витратами діяльності ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» (рис. 1).

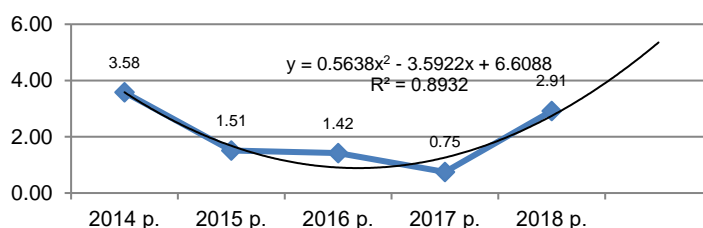


Рис. 1. Динаміка та прогноз інтегрального показника ефективності механізму управління витратами ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен»

Отже, існуючі методики оцінювання ефективності управління витратами підприємства досить багатогранні, але системи показників розглянутих методик не відповідають у повному обсязі вимогам, які необхідно враховувати при оцінюванні ефективності управління витратами. Тому оцінка ефективності управління витратами повинна формуватися як системний показник, що характеризує сукупність факторів, які охоплюють різні аспекти витрат підприємства.

Комплексна оцінка має здійснюватися у контексті «стратегічного бачення» кінцевих результатів у вигляді запланованого рівня ефективності управління витратами підприємства. Розрахунок інтегрального показника ефективності управління витратами як суми нормалізованих зважених оцінок сприятиме підвищенню об'єктивності процесу визначення рівня ефективності управління витратами підприємства.

Карансдова Ю. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГІВ ПІДПРИЄМСТВА

Рейтинг визнано в світі як інструмент, призначений для порівняльного аналізу динамічно розвинених систем. Рейтинг банків комплексно характеризує їхню діяльність і встановлює узагальнюючу оцінку фінансового стану за стандартизованим набором показників. Головним завданням рейтингу є визначення узагальнюючих оцінок і прогнозування майбутніх результатів діяльності банку, адже головною умовою рейтингу є зорієнтувати всіх потенційних користувачів в ситуації, що склалася в банківській системі, визначити місце знаходження або позицію конкретного банку в сукупності інших банків.

Процедура рейтингування є комплексною та передбачає наявність трьох головних елементів: суб'єкта, об'єкта та інструментів. Зрозуміло, що об'єктом у даному випадку виступають конкретні банківські установи, або фінансові інструменти.

Суб'єктами є аналітики та користувачі інформації про результати рейтингування. Рейтингова оцінка діяльності банків в Україні проводиться:

- міжнародними рейтинговими агенціями;
- Національним банком України (в том числі Центром наукових досліджень НБУ);
- незалежними приватними рейтинговими агентствами (в тому числі уповноваженими);
- медіа-оцінювачами (ЗМІ та веб-сайти).

Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України визначено перелік міжнародних рейтингових агентств, які мають право визначати обов'язкові за законом рейтингові оцінки емітентів та цінних паперів – це: Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings. Багаторічний досвід роботи цих глобальних рейтингових агенцій створює високий рівень довіри з боку економічних суб'єктів до результатів оцінювання надійності банків, які вони оприлюднюють.

Проведення аналізу та побудова рейтингів банків в Україні здійснюється Національним банком України (система CAMELSO), що забезпечує банківське регулювання та нагляд в країні, а також незалежними рейтинговими агенціями, в тому числі уповноваженими.

Інструментами рейтингового аналізу є розроблені оцінювачами методики. Перші методики було розроблено в США (наприклад, CAMEL), проте дуже швидко і в інших країнах була усвідомлена дієвість рейтингування для оцінювання кредитоспроможності та надійності об'єктів та певних фінансових інструментів. Сьогодні відома широка класифікація рейтингових методик за різними критеріями: за сферою розповсюдження (національні та міжнародні); ступенем відкритості (відкриті й закриті); за методом побудови (бальні та індексні); за формою спостереження (комбіновані чи дистанційні); за формою подання результатів (чисельні, літерні та графічні) тощо.

Методики рейтингових агенцій можуть передбачати: аналіз операційного середовища; положення банку на фінансовому ринку; організацію системи корпоративного управління; рівень розвитку ризик-менеджменту (управління кредитним, валютним, процентним ризиком, ризиком ліквідності, операційним та юридичним ризиком); якість фінансового менеджменту (капіталізація, ліквідність, якість активів, диверсифікація пасивів, ефективність діяльності).

Методики медіа-оцінювачів, що передбачають використання публічної інформації, як правило обмежуються аналізом достатності капіталу, ефективності діяльності, ліквідності, рівня підтримки акціонерів, динаміки загальний активів, депозитного портфеля та власного капіталу.

Важливим компонентом кожної методики є шкала, яка дає можливість виставити підсумкову оцінку (визначити рейтинг). Встановлення рейтингів уповноваженими агенціями здійснюється за національною рейтинговою шкалою. Чинна Національна рейтингова шкала в Україні введена в дію Постановою Кабміну від 26 квітня 2007 р. № 665 «Про затвердження Національної рейтингової шкали». Національна рейтингова шкала передбачає надання довгострокових (більше року) та короткострокових (до року) кредитних рейтингів. При цьому виділяються два рівні рейтингів: інвестиційний і спекулятивний.

З часом все більше економічних суб'єктів усвідомлюють необхідність використання рейтингу як інструмента оцінювання надійності банків. Це зумовлено низкою причин:

- 1) необхідністю створення узагальнюючого показника, що характеризує результативність роботи (надійність, ефективність, або кредитоспроможність) окремої банківської установи з метою забезпечення прозорості банківської системи;
- 2) високою конкуренцією на ринку банківських послуг, що вимагає ранжирування банків за ступенем надійності для забезпечення правильного вибору клієнтів;
- 3) необхідністю для окремої банківської установи знати власну оцінку, що виставлена за загальноприйнятими критеріями. Це спонукатиме об'єкт оцінювання до підвищення якості роботи, рівня надійності, ліквідності, фінансової стійкості тощо;
- 4) прагненням наглядових органів виразити надійність банківської установи узагальнюючою оцінкою, що дає можливість окреслити більш прозору картину роботи банківської системи в цілому та спостерігати за змінами;

5) при виході на міжнародний рівень банківського бізнесу рейтингова оцінка є красномовною характеристикою банку. Її якість може привабити суб'єктів, а може одразу вказати на шлях до пошуку іншої банківської установи – партнера.

Кондратюк С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим для ефективного функціонування забезпечення економічної безпеки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є розподіл між структурними підрозділами видових функцій економічної безпеки. Це дозволить впорядкувати і значно покращити централізацію управління та координацію дій різних фахівців підприємства для вирішення конкретних завдань щодо забезпечення економічної безпеки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а також своєчасного виділення відповідних матеріально-технічних ресурсів для цього. Для реалізації цих функцій потрібно виконувати відповідні управлінські функції, планувати й організовувати їх виконання та здійснювати технологічний контроль. Управління забезпеченням економічної безпеки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснюється по управлінській вертикалі згори вниз. На горизонтальному рівні здійснюється взаємодія та обмін інформацією необхідної для прийняття управлінських рішень в забезпеченні економічної безпеки. Головне завдання забезпечення управління полягає у ефективному використанні всіх власних ресурсів підприємства та можливостей зовнішніх суб'єктів економічної безпеки для організації комплексної протидії загрозам й небезпекам.

Важливим та складним компонентом забезпечення економічної безпеки підприємства, від роботи якого в значній мірі залежить ефективність її функціонування – є механізм управління. Механізм управління забезпеченням економічної безпеки – це сукупність органів управління всіх рівнів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», нормативно-правових документів, технічних засобів забезпечення процесу управління, формальних і неформальних взаємин, що складаються між внутрішніми суб'єктами управління в процесі організації і проведення заходів щодо протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, а також взаємин із зовнішніми організаціями під час організації забезпечення безпеки підприємства.

Основні складові механізму управління забезпечення економічної безпеки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», через які, у кінцевому результаті, здійснюється управлінський вплив представлені на рис. 1.

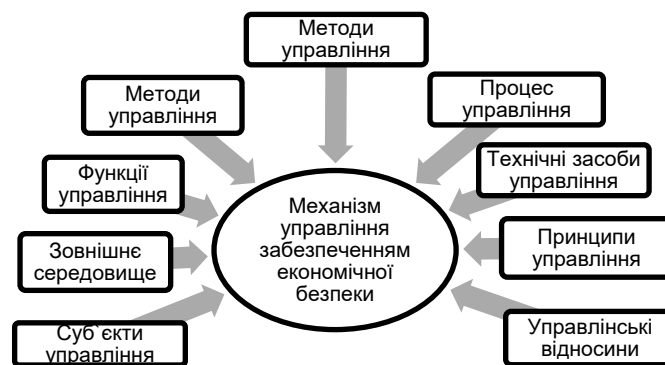


Рис. 1. Основні складові механізму управління забезпечення економічної безпеки ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

До суб'єктів управління забезпечення економічної безпеки підприємства відносяться керівники та менеджери ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Принципи управління відображують вимоги до управління економічної безпеки, засновані на виявлених закономірностях. Управлінські відносини відображають види взаємозв'язків суб'єктів забезпечення економічної безпеки в ході управлінської діяльності. Функції характеризують зміст управління забезпечення економічної безпеки, описуючи дії суб'єкта. Методи розкривають способи, застосовані в управлінській діяльності з протидії небезпекам, загрозам, тобто вказують, як вона здійснюється. Процес управління визначає порядок здійснення дій щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ефективність механізму управління забезпечення економічної безпеки, багато в чому залежить від рівня взаємодії і координації цієї діяльності всіх внутрішніх і зовнішніх суб'єктів системи забезпечення економічної безпеки підприємства по протидії внутрішнім, зовнішнім небезпекам і загрозам.

Взаємодія в забезпеченні економічної безпеки підприємства – це узгоджені дії всіх сил і засобів за завданнями, напрямками та часу заради досягнення конкретної мети з протидії несприятливих факторів у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства. Координація як функція процесу управління займає в ньому проміжне положення між плануванням і регулюванням узгоджених дій для досягнення конкретної мети в забезпеченні економічної безпеки. Сутність взаємодії полягає у взаємній допомозі та підтримці сторін, що співпрацюють. Реально воно можливе лише на основі обопільного інтересу кожної з цих сторін і неможливо без взаємного розуміння суті спільно розв'язуваних питань і згоди з приводу предмета, процедур і наслідків цієї взаємодії. Взаємна згода сторін обумовлює довіру між ними, без чого неможливо вирішувати поставлені завдання. Взаємодія виступає в якості інтегруючого чинника, який об'єднує різні частини у визначений тип цілісності. В результаті об'єднання зусиль декількох раніше розрізнених суб'єктів забезпечення економічної безпеки в одне ціле, значно підвищується її можливості щодо вирішення поставлених завдань.

Управління забезпеченням економічної безпеки підприємства – це об'єктивно зумовлена послідовність дій з забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ліванцов Д. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЛОГІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток інформаційних технологій не тільки полегшує ведення бізнесу суб'єктам комерційної діяльності, а й відкриває нові можливості рекламування своєї продукції. Одним з таких засобів є мережа Internet. Головна перевага її використання є точність встановлення кількості відвідувачів web-серверів, на яких розміщено рекламні повідомлення, що досягається завдяки можливостям технічних засобів. При проведенні рекламних кампаній за допомогою Internet можливим є використання як одного, так і декількох web-серверів.

При визначенні кількісного охоплення цільової аудиторії важливо знати наскільки вона перекривається областями багаторазового використання одного рекламного засобу або декількох різних засобів. Зараз визначають ступінь охоплення цільової аудиторії за допомогою понять нетто- і бруто-охоплення. Найпростіше це можна пояснити рис. 1.

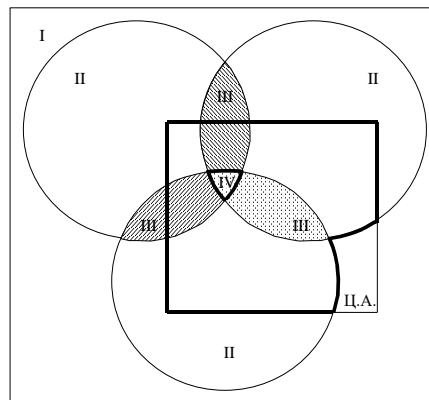


Рис. 1. Нетто- і бруто-охоплення цільової аудиторії [2]

Площа великого прямокутника (I) – це всі потенційні покупці продукту; площа малого прямокутника (Ц.А.) – цільова аудиторія рекламної кампанії; нетто-охоплення – це кількість потенційних покупців, які мали хоча б один рекламний контакт. На рис. 1 це будуть точки, які увійшли до внутрішньої області множин II без урахування внутрішніх перетинів областей охоплення. Бруто-охоплення – це загальна кількість рекламних контактів з урахуванням повторень та використання різних рекламних заходів. (Це сума охоплення окремих носіїв реклами, на рис. 1 – сума множин II). Якщо перетин більшої частини областей охоплення припадає на прямокутник цільової аудиторії покупців, то можна зробити висновок про вдалий вибір рекламних засобів, кількості та частоти повторень рекламних контактів. Та частина цільової аудиторії, що попала в область рекламних контактів хоча б один раз, називається кумульованим охопленням. Це є перетин цільової групи з нетто-охопленням. Загальна кількість рекламних контактів у перетині з цільовою групою дає комбіноване охоплення.

Використання мережі Internet в якості каналу розповсюдження рекламних повідомлень має свої особливості. Оскільки Internet має свої специфічні технології розміщення інформації, відмінні від традиційних засобів масової інформації, то в першу чергу це стосується методів розміщення рекламних повідомлень, що застосовуються під час проведення рекламних кампаній.

Показ рекламних повідомлень здійснюється завдяки:

- Розміщенню рекламної інформації на професіональних сайтах.
- Реєстрації інформації в пошукових машинах та каталогах.
- Показу банерної реклами: на популярних сайтах; на тематичних сайтах; у спеціальних банерних цілях.
- Обміну посиланнями на сайтах партнерів.
- Організації рекламних розсилок.
- Розміщенню рекламних публікацій: у конференціях; у списках розсилки; на дошках об'яв [4].

Переваги використання можливостей Internet полягають в самих відмінностях мережі від альтернативних їй засобів масової інформації. Отже, при використанні мережі Internet слід намагатись розповсюджувати якомога більшу кількість видів банерів з невеликою кількістю показів.

Список використаних джерел

1. Менеджмент та маркетинг інновацій : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Ілляшенка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 616 с.
2. Старостіна А. О. Длігач А. О., Кравченко В. А. Промисловий маркетинг: Теорія, світовий досвід, українська практика : підручник / за ред. А. О. Старостіної. Київ : Знання, 2005. 764 с.
3. Щербань В. М. Маркетингові інноваційні компоненти брендингових технологій. *Проблеми науки*. 2006. № 10. С. 44–47.

Лохматов С. В.

Класичний приватний університет
 наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ
 ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

В сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки фінансова надійність і платоспроможність багатьох страхових компаній знизилась у результаті знецінювання інвестицій через кризу на фондових ринках, стійке падіння ставок за облігаціями і, як наслідок, загострення конкурентної боротьби між фінансовими установами.

Така ситуація почала вимагати внесення змін у способи регулювання, моніторингу та оцінки платоспроможності страхових компаній у всьому світі, зокрема перегляду стандартів бухгалтерського обліку, посилення правил корпоративного управління страховиків, а також удосконалення вимог до платоспроможності страхових компаній.

Оцінка платоспроможності за ризиковими видами страхування у відповідності до європейського законодавства полягає в зіставленні фактичного запасу платоспроможності з двома величинами: з нормативним запасом платоспроможності та мінімальним гарантійним фондом.

У випадку, якщо фактичний запас платоспроможності не менше за дві вищенаведені величини, існує дана нерівність:

$$ПЛ_{\phi} \geq \max\{H; \Gamma\Phi_{\min}\}, \quad (1)$$

де $ПЛ_{\phi}$ – фактичний запас платоспроможності;
 H – нормативний запас платоспроможності;
 $\Gamma\Phi_{\min}$ – мінімальний гарантійний фонд.

У такому разі страхову компанію можна вважати платоспроможною. Виконання даного співвідношення означає, що компанії вистачає власних вільних коштів разом зі страховими резервами для покриття зобов'язань щодо страхових виплат.

Відповідно до розробленого методичного підходу, фактичний запас платоспроможності страхової організації розраховується у два етапи:

- на першому етапі визначається загальна величина нетто-активів шляхом корегування вартості активів (за вирахуванням суми нематеріальних активів) страховика з урахуванням ступеня їх ліквідності;
- на другому етапі розраховується фактичний запас платоспроможності шляхом вирахування з отриманої величини нетто-активів загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових.

При проведенні розрахунку фактичного запасу платоспроможності страховик повинен забезпечувати дотримання принципу відповідності ліквідності активів строковості зобов'язань. Активи, які включаються до нетто-активів, повинні зважуватись на певний коефіцієнт, з урахуванням їх ліквідності (табл. 1). Таким чином можна визначити більш конкретний стан платоспроможності.

Без обмежень можуть входити до складу нетто-активів такі активи:

- грошові кошти та їх еквіваленти;
- банківські метали;
- фінансові активи з високим рівнем надійності.

Таблиця 1

Структура нетто-активів страхової компанії за рівнем ліквідності

Рівень ліквідності	Види активів	Знижувальний коефіцієнт
Абсолютно ліквідні активи	Грошові кошти та їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції	–
Активи, що швидко реалізуються	Готова продукція, товари, векселі одержані та дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	–
Активи, що повільно реалізуються	Інша дебіторська заборгованість, виробничі запаси, незавершене виробництво, інші оборотні активи та витрати майбутніх періодів	Виробничі запаси – 0,88 Незавершене виробництво – 0,85 Інші оборотні активи – 0,93 Витрати майбутніх періодів – 0,95
Активи, що важко реалізуються	Необоротні активи	Незавершене будівництво – 0,75 Нерухомість – 0,77 Інші основні засоби – 0,33 Довгострокові фінансові інвестиції – 0,8 Інші необоротні активи – 0,5

Нормативний запас платоспроможності страховика в економічному розумінні є тим мінімальним розміром власних вільних коштів, який повинна мати страхова компанія з врахуванням прийнятих та виконаних фінансових зобов'язань.

Відповідно до запропонованої методики оцінки платоспроможності страховика, нормативний запас платоспроможності розраховується за такими методами:

- альтернативний метод розрахунку нормативної платоспроможності;
- адитивний метод розрахунку нормативної платоспроможності.

Неділько О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для стабільного та ефективного розвитку підприємства ПАТ «Запоріжгаз» в умовах кризового стану необхідно правильно та цілісно оцінювати фінансовий стан підприємства, адже його аналіз надає інформацію яким чином та за якими напрямками підприємство повинно здійснювати свою діяльність. Шляхом дослідження фінансових коефіцієнтів, обчислених на основі показників балансу можна оцінити ефективність управління підприємством, виявити його існуючі проблеми та «вразливі» місця у фінансовій діяльності, визначити резерви стійкого розвитку та прибутковості.

Сьогоднішніми реаліями є те, що ринок диктує жорсткі умови, і підприємства змушені оперативним чином змінювати свою політику управління, щоб втриматися на передових позиціях на ринку. Нині значна кількість суб'єктів господарювання опинилася у кризовому або наближеному до нього стані, що обумовлює дефіцит власних фінансових ресурсів, неможливість вчасного виконання своїх зобов'язань та різке погіршення основних фінансових показників. Це, безумовно, вимагає вдосконалення структури майна та капіталу шляхом формування його оптимальної структури, що обов'язково має за мету досягнення певних цілей:

- максимізація прибутку;
- мінімізація ризиків; максимальний рівень рентабельності;
- прискорення оборотності власного капіталу та ін.

Оптимізація структури майна та капіталу є однією з найскладніших та важливих задач економічного аналізу. Результати вирішення даної проблематики, зазвичай, використовується для побудови політики, стратегії підприємства, для формування фінансових планів. Крім того, планування оптимальної структури балансу повинно забезпечувати відповідність нормативним значенням ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості. У випадку невідповідності нормативам, запропонувати коректуючі значення, що підвищать значення наведених показників.

Фінансовий стан і ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств і значною мірою залежать від сформованої вертикальної та горизонтальної структури балансу, оптимального співвідношення між складовими елементами активів і капіталу.

В цілому можна відзначити, що запропонована модель є дієвою та надає можливість поліпшити фінансовий стан та показники фінансової стійкості підприємства, що наглядно відображено на прикладі підприємства ПАТ «Запоріжгаз» (рис.1).

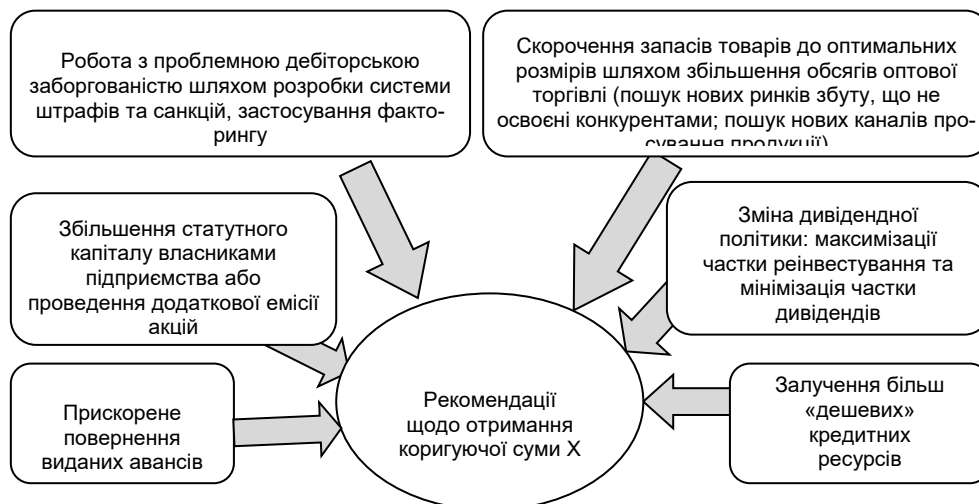


Рис. 1. Заходи щодо залучення коригуючої суми за побудованою моделлю оптимізації балансу для ПАТ «Запоріжгаз»

Рекомендована методика має ряд переваг, серед яких можна назвати простоту та зрозумілість розрахунку, комплексність, універсальність та можливість легко втілити в життя. Таким чином, підтверджується гіпотеза про те, що розробка ефективної моделі оптимізації структурних елементів бухгалтерського балансу надає можливість суттєво покращити показники фінансової стійкості підприємства.

Рибальченко Л. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
к.е.н., доцент

МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Сучасні тенденції розвитку вітчизняної економіки потребують підвищеної ролі страхової діяльності для створення ефективної системи захисту як підприємств так і громадян. Створення надійної системи страхового захисту є основою для забезпечення стабільності та ефективності економічних процесів у державі. Саме тому необхідно досліджувати розвиток страхового ринку не тільки в цілому в Україні, а й на рівні її регіонів із застосуванням методів економіко-математичного моделювання [1].

Для поглибленого дослідження розвитку страхування в регіональному аспекті, за допомогою методу модифікованої головної компоненти, побудовано узагальнений показник розвитку страхування в регіонах країни у 2019 - 2021 роках:

$$Y = \sum_{j=1}^m w_j X_j$$

де w_j – коефіцієнт ваги, з якою j -й вихідний показник X_j враховується при розрахунку узагальненого показника.

Дослідження показало, що за рівнем розвитку страхового ринку регіони України поділяються на три групи: перша група – це Дніпропетровська, Запорізька, Одеська і Харківська області, друга група – інші регіони України та окрему групу складають м.Київ і Київська область.

Для аналізу впливу страхування на економічний розвиток регіонів, було використано економетричні моделі, які відображають економічні взаємозв'язки, що існують у реальній дійсності.

Побудовано виробничу функцію Кобба-Дугласа (1), яка встановлює взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку регіонів та рівнем розвитку страхового ринку.

$$y = a_0 x_1^{a_1} x_2^{a_2} \quad (1)$$

В якості фактора, що впливає на збільшення валового регіонального продукту (*VRP*) розглянуто середньодушкове значення інвестицій (*INV*), а також інтегральний показник розвитку страхування в регіонах, який розраховано за методом модифікованої головної компоненти Y .

Побудова економетричної моделі залежності середньодушового валового регіонального продукту, створеного в регіонах (*VRP*), від інвестиційної діяльності (*INV*) та розрахованого інтегрального показника розвитку страхування в регіонах, за методом модифікованої головної компоненти Y , виконувалась з використанням статистичного пакету STATA.

На підставі результатів розрахунку, отримано економетричні моделі (2)-(4).

$$VRP = 243,288 \cdot INV^{0,458} \cdot Y^{0,060} \quad (2)$$

$$VRP = 1260,168 \cdot INV^{0,244} \cdot Y^{0,082} \quad (3)$$

$$VRP = 90,107 \cdot INV^{0,589} \cdot Y^{0,049} \quad (4)$$

Виявлено, що факторами економічного зростання в регіонах України є інвестиції, збільшення яких на 1% призведе до збільшення валового регіонального продукту від 0,24% до 0,59% та рівень розвитку страхового ринку Y , збільшення якого на 1% призведе до збільшення валового регіонального продукту майже на 0,1%. Таким чином, підтверджена наша гіпотеза про те, що рівень валового регіонального продукту є фактором економічного зростання регіонів України.

Список використаних джерел

1. Rybalchenko L., Ryzhkov E. Modeling economic component of national security. Philosophy. *Economics and Law Review*. 2021. № 1 (1). P. 25–36.

Романець В. Ф.

Класичний приватний університет
аспірант

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ

Мотивація являє собою дуже важливу функцію менеджменту, саме тому тема мотивації працівників підприємств будь-якої форми власності не втрачає своєї актуальності. Спробуємо більш детально дослідити, що вміщує в себе поняття “мотивація персоналу”.

Так, О. Продіус вважає, що її зміст полягає в активізації, стимулюванні, керуванні й реалізації цілеспрямованого поведіння людей по досягненню власних цілей і цілей підприємства. Мотивація базується на сукупності внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які змушують людину діяти, визначають форми й границі дії, напрямку, орієнтацію на досягнення певної мети [1, с.193].

Л. В. Щетініна конкретизує, що мотивація – це спонукання працівника до діяльності, корисної для організації, в якій він працює. Саме тому, для ефективного проведення мотиваційних заходів необхідно розуміти, що саме є мотивом для конкретного працівника, та як правильно направити ці мотиви в русло корисне для організації [2, с.270]. І з цим можна повністю погодитися, бо мотиватори для кожного працівника можуть різні, для одного це лише матеріальне стимулювання, а для іншого важніше його визнання у колективі, схвалення його рішень та подяка за виконану роботу.

На думку В.Й. Ерфан мотивація – є процесом спонукання кожного співробітника і всіх членів його колективу до активної діяльності для задоволення власних потреб і для досягнення цілей організації; в загальному розумінні – це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які підштовхують людину до трудової

діяльності і надають їй цілеспрямованість, орієнтовану на досягнення певних цілей [3]. Отже, мотивація має бути спрямована не лише на кожного працівника окремо, а й на колектив в цілому за для підтримка корпоративного духу та підняття продуктивності праці.

А. М. Гриненко зазначає, що метою внутрішньофірмового механізму мотивації праці, є: спонукати працівника працювати ініціативніше і творчіше, зробити його співгосподарем на підприємстві (а не найманим працівником). І, в той же час, він повинен створити працівникові такі умови для діяльності, при яких сам працівник допоміг би фірмі стати такою, яка б відповідала його потребам [4, с.102]. Тобто, можна сказати, що це плідна взаємодія між працівником та підприємством на якому він працює.

Щодо видів мотивації – найпоширенішим – є фінансовий (збільшення розміру заробітної плати, виплата премії за ініціативу за перевиконання плану, тощо), але існують й інші способи (нематеріального характеру), як то:

- надання позапланових вихідних;
- оплата курсів (підвищення кваліфікації, з іноземної мови, тощо);
- фінансування закордонних відряджень;
- привітання з днем народження від колективу;
- оплата колективних розважальних заходів;

Крім того можуть використовуватися й способи, так званої соціальної підтримки, як то:

- надання можливості кар'єрного зростання;
- публічне схвалення результатів праці;
- поліпшення комфорту робочого місця (пер за все, створення безпечних умов праці);
- створення комфортного психологічного клімату у колективі;
- підтримка у прийнятті рішення, тощо.

Всі вище перелічені заходи – є не менш важливими для працівника підприємства ніж фінансові. Проте, найважливішим є – розроблення індивідуального підходу для кожного працівника для виявлення конкретно його очікувань від керівника підприємства.

Список використаних джерел

1. Продіус О., Олексієв М. Мотивація персоналу як головний фактор підвищення ефективності діяльності підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 12. С. 188–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2015_12_17 (дата звернення: 14.09.2022).

2. Щетініна Л. В., Рудакова С. Г., Лобунець І. С. Негрошова мотивація персоналу як спосіб підвищення ефективності його роботи. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 268–275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Рекон_2018_2_37 (дата звернення: 14.09.2022).

3. Ерфан В. Й., Мателешка Н. Т., Ворон М. В. Мотивація персоналу на підприємствах в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. № 2 (48). С. 191–194.

4. Гриненко А. М. Мотивація персоналу: соціально-економічний аспект. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2016. № 1. С. 99–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2016_1_12 (дата звернення: 14.09.2022).

Чеголя Д. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Термін «кадровий потенціал» набуває значного розповсюдження в перехідний період розвитку виробництва від екстенсивного до інтенсивного етапів. Це був специфічний відгук науки на вимогу практики у забезпеченні якісного вдосконалення організації і використання належних можливостей працівника який є в сукупності об'єктом виробництва й управління [1].

Дослідивши визначення терміну «кадровий потенціал», можна надати наступне визначення: кадровий потенціал – це потенційні можливості працівників, які вони можуть використати для зростання ефективності діяльності підприємства.

В даному дослідженні під терміном «кадровий потенціал» ми матимемо на увазі як кількісні кадрові ресурси (а саме їх наявність), так і якісні джерела формування особистості працівника.

Перебіг формування кадрів на підприємстві доречно проводити у три етапи (рис.1) [2].

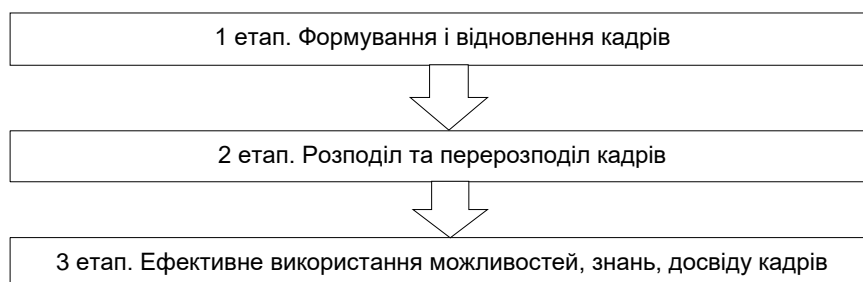


Рис. 1. Процес формування кадрів на підприємстві

Головна мета першого етапу задовольнити потреби підприємства у кваліфікованих кадрах, що стає можливим за умови сприятливої демографічної ситуації, розвитку системи освіти, профорієнтації, високого

рівня якості життя майбутніх працівників. Другий етап характеризується розподіленням кадрів на підприємстві, відповідно до його потреб. Третій етап відповідає за забезпечення ефективного використання знань, умінь, навиків, досвіду та інших можливостей кадрів.

Зазначимо, що однією з проблем формування якісного кадрового потенціалу в Україні є освіта майбутніх працівників, оскільки практично відсутня кореляція між вимогами ринку праці та кількістю абітурієнтів за певною професією. Рівень професійно-кваліфікаційної підготовки українських спеціалістів значною мірою нижче за вимоги, що висуває міжнародний ринок праці. Крім того, сама система управління персоналом на багатьох підприємствах є несучасна і застаріла. Більшість підприємств України працює за старими поняттями в галузі формування кадрового потенціалу, ситуація така що навіть представники кадрової служби виявляються без спеціалізованої освіти, персонал досить часто взагалі не знає перспектив розвитку підприємства, направлення його діяльності, соціальні та стратегічні напрями. До того ж, не дивлячись на деяке зростання професійного рівня, все ж таки великою прикрістю є нестача у значній частини персоналу бажання та мотивації постійно самовдосконалюватися вочевидь, через брак дійової мотивації з боку керівництва. На підприємствах відсутні кошти на навчання та вдосконалення вмінь та знань персоналу.

Таким чином, модель формування кадрового потенціалу сучасних українських підприємств вимагає реформування.

Список використаних джерел

1. Дискіна А. А. Кадровий потенціал – важливий чинник економічного розвитку підприємства. *Інтеллект XXI*. 2018. № 2. С. 67–71.
2. Зінків Н. А. Розвиток кадрового потенціалу підприємства. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1306/1/Zinkiv%20UPEPzm-51.pdf> (дата звернення: 14.09.2022).

Яцук Е. А.

Класичний приватний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ І ГОЛОВНОГО ЗВО

Взаємодія структурних підрозділів усередині ЗВО здійснюється в горизонтальному й вертикальному напрямках. При цьому в традиційній організації ЗВО вертикальні зв'язки переважають над горизонтальними. Горизонтальна взаємодія менш розвинена й не формалізоване в чинність ієрархічної організації структури ЗВО й функціональної спеціалізації підрозділів. Горизонтальні зв'язки більш характерні для структурних підрозділів одного рівня й академічного профілю (факультети, кафедри), основним завданням яких є підготовка висококваліфікованих фахівців і наукова діяльність. Вертикальні зв'язки складаються між рівнями структурної ієрархії й обумовлені централізацією фінансових, матеріально-технічних, інформаційних і інших ресурсів і їх подальшим розподілом між структурними підрозділами відповідно до позначеного регламенту. Важливим завданням при організації економічних зв'язків є вироблення практично реалізованої «прозорої» схеми стимулювання підрозділів і їх співробітників до підвищення ефективності функціонування й інноваційного розвитку.

Зміна організаційно-економічного механізму функціонування ЗВО в конкурентній середовищі є об'єктивною необхідністю, оскільки традиційні алгоритми його розвитку, ефективні в умовах стабільного зовнішнього середовища, уже не відповідають повною мірою тем тенденціям, які намітилися в економіці й соціального життя суспільства. Організаційно-економічний механізм управління вищою школою повинен відповідати стратегії розвитку системи вищої освіти й базуватися на відповідній нормативно-правовій базі. Він також повинен відповідати вимогам адаптивності, гнучкості, стабільності, органічності, якості й ефективності.

Сучасний вищий навчальний заклад являє собою складну систему, діяльність якої регламентується рядом нормативно-правових документів, положень і правил. Основним законом, що визначають організаційну структуру вищих навчальних закладів, є ЗУ "Про вищу освіту". Відповідно до цього закону ЗВО надана значна автономія в питаннях в кадровій політиці, здійсненні навчальної, наукової, фінансово-господарчої й іншої діяльності відповідно до Статуту ЗВО також вищі навчальні заклади самостійні у формуванні своєї структури за винятком філій.

В оцінці ефективності управління інститутом знаходить вираження збалансованість змісту цілей і функцій управління, змістовна повнота й цілісність процесів управління, відповідність чисельності й складу працівників обсягу й складності робіт, повноті забезпечення процесів необхідною інформацією, забезпеченості процесів управління технічними коштами. Активне співробітництво всіх структурних підрозділів інституту забезпечує формування комплексного підходу по реалізації всіх відкритих у інституті освітніх програм і дозволяє ефективно використовувати в педагогічній практиці всього учбово-методичного й науково-освітнього потенціалу, накопиченого інститутом за час його роботи на ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти : навч. посіб. Київ : МАУП, 1999.
2. Федоренко Г. А. Нові форми організації взаємодії структурних підрозділів вищого навчального закладу. *Організаційні, економічні й соціальні проблеми управління вищим навчальним закладом* : зб. ст. III Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль, 2015. С. 39–41.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Амірханян Г. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Стройко Т. В.

ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

З початку війни російської федерації проти України пошкоджено значні обсяги транспортної інфраструктури. Так, станом на початок травня 2022 року: зруйновано 41 залізничний міст, перестали функціонувати 21 залізничний вокзал, зруйновано понад 23,9 тис км автомобільних доріг та понад 304 штучних споруди.

У зв'язку з продовженням бойових дій на окремих територіях нашої країни загальну остаточну кількість руйнувань наразі встановити неможливо. Морські порти, розташовані в Чорному морі, заблоковані.

Також на сьогоднішній день повітряний простір України закрито для польотів цивільної авіації, що унеможливило експлуатацію як українських, так і іноземних авіакомпаній, та призвело до призупинення надання Украероухом аеронавігаційного обслуговування [1].

В той же час виклики, пов'язані зі зміною транспортно-логістичних маршрутів, руйнуванням транспортної інфраструктури зумовлюють необхідність збільшення пропускної спроможності західних прикордонних переходів та транспортної інфраструктури, в тому числі розбудову мультимодальних терміналів. Ця робота повинна координуватися із західними партнерами (Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою).

Одним із основних завдань залишається забезпечення безперешкодного експорту (надання перевізникам відповідних дозволів) та оперативне ввезення гуманітарних та оборонних вантажів на територію України.

На державному рівні необхідно впроваджувати стратегічні реформи та тактичні кроки з метою покращення стану транспортної галузі України, особливо в сучасних умовах російської військової агресії проти України, яка вкрай негативно вплинула на розвиток транспортної галузі країни, ускладнила та уповільнила реалізацію реформ в секторі інфраструктури та транспорту, що потребує відповідних рішень на державному рівні.

Тому потрібно продовжити реформи у напрямку поліпшення стану транспортної інфраструктури в Україні, зокрема вдосконалення державного регулювання та законодавства в інфраструктурній галузі. Необхідно в найближчі роки надолужити реформи, що загальмувалися через глобальну пандемію та війну, забезпечити послідовне покращення стану транспортної інфраструктури в Україні [2]. Це вимагає тісної співпраці і комунікації між різними органами державної влади, експертним суспільством, міжнародними організаціями та представництвом Європейського Союзу, що підвищить ефективність зазначених реформ та надасть можливість прискорити євроінтеграційні процеси, в тому числі в галузі транспорту.

Список використаних джерел

1. Проект плану відновлення України. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf> (дата звернення: 06.09.2022).

2. Крихтіна Ю. О. Державна політика розвитку транспортної галузі України: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : Діса плюс, 2022. 336 с.

Балабуха К. Є.

Класичний приватний університет

АУТСОРСИНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

У сучасних умовах промисловому підприємству для того, щоб бути конкурентоспроможним, необхідно мати гнучку структуру. Розвиток економіки на етапі визначається особливостями перебігу науково-технічного прогресу. Відбуваються справжні прориви у таких галузях науки, як квантова фізика, хімія, біотехнологія, і внаслідок цього лавиноподібно наростає потік інформації, на основі якої створюються нові товари та технологічні процеси. Так, якщо до середини ХХ століття радикальні інновації здійснювалися приблизно 1 раз на 50 років, то зараз інноваційний процес фактично стає безперервним. У зв'язку з чим для вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності у сучасних умовах глобалізації та поширення цифровізації вітчизняному промисловому підприємству необхідно будувати виробничий процес на основі створення, виробництва та реалізації інновацій. Найбільше ефективно з цим може впоратися гнучка виробнича структура. У зв'язку з чим у науковий обіг введено поняття промислового кластера як найбільш гнучкої структури, що відповідає вимогам екосистеми. Сучасним інструментом підвищення ефективності виробничої структури є HR-технологія-аутсорсинг, що отримала широке застосування, яка впливає на конкурентоспроможність промислового підприємства.

Термін «аутсорсинг» запозичений з англійської мови (від англ. «outsourcing») і дослівно перекладається як використання чужих ресурсів. У економічних словниках поняття аутсорсинг трапляється рідко. А якщо й зустрічається, його визначення не є повним. Так, окремі фахівці [1] розглядають аутсорсинг як використання зовнішньої організації (постачальника) для обробки банківських та інших фінансових даних під час здійснення комерційних операцій.

Багато авторів порівнюють поняття аутсорсингу з поняттями кооперація та субконтрактинг. При цьому під кооперацією прийнято розуміти форму взаємодії, при якій підприємство набуває у контрагентів готових

виробів (деталі/вузли/агрегати). Під субконтрактингом розуміється форма взаємодії, при якій підприємство набуває у контрагента послуги з виконання технологічних операцій.

Завдяки використанню механізму аутсорсингу підприємство отримує можливість максимально використати свої конкурентні переваги. Такий підхід у західній практиці називається «ключова компетенція» (core competence). Ідея «ключової компетенції» проста – кожен має вміти займатися своєю справою професійно, робити те, що вміє робити краще за інших.

Аутсорсинг є формою взаємодії, за якою «зовнішнє» підприємство (продаючи замовнику свої товари/послуги) включається до «управлінських контурів» замовника як функціональний підрозділ, залишаючись при цьому юридично та організаційно незалежним. При цьому під управлінськими контурами замовника розуміється функціональна та продуктова підпорядкованість.

Відмінною особливістю аутсорсингу на рівні промислового кластера є його застосування як інструменту підвищення конкурентоспроможності. У випадку негативного впливу аутсорсингу на конкурентоспроможність основного промислового кластера підприємства, від аутсорсингу доцільно відмовитися, необхідно використовувати механізм інсорсингу (процес зворотний аутсорсингу, що передбачає включення додаткових процесів до процесів основного підприємства кластера).

Список використаних джерел

1. Смагін В. Л., Ільченко В. Ю., Дяченко Т. О. Аутсорсинг як сучасний інструментарій ефективного розвитку економічних систем в умовах глобалізації. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 2 (49). С. 150–161.

Болгов М. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сьогоднішній динамічний розвиток економіки призводить до того, що підприємства та організації вимушені постійно еволюціонувати, щоб не залишитися за бортом прогресу і бізнесу. Абсолютно всі ринки насичені такою мірою, що компаніям доводиться буквально битися за покупців, і це призводить до розуміння виняткової ролі збуту в діяльності підприємства. Продукція або послуга, вироблена підприємством, повинна бути продана: тобто, з урахуванням всіх переваг і побажань клієнтів, і з отриманням найбільшої вигоди.

Тому головне завдання будь-якого підприємця – поєднати бажання клієнтів і власні виробничі можливості. У цьому випадку у нього буде можливість довести покупцю незаперечні переваги свого товару, а для того, щоб покращити збутову діяльність підприємства необхідно спочатку продіагностувати її стан і виявити ефективність функціонування вже існуючої збутової системи на підприємстві.

Традиційні засоби маркетингових комунікацій, а саме рекламна діяльність, в умовах перенасичення ринку товаровиробниками не приносить запланованого результату. Саме тому правильне застосування заходів стимулювання збуту може вплинути на покупців, які навіть не замислювались про купівлю продукції. Комплексне управління стимулюванням збуту, починаючи від якості продукції, і закінчуючи наявністю продукту в місцях продажу є основним напрямом розвитку маркетингової комунікаційної політики підприємства.

До основних завдань стимулювання збуту сьогодні відносять: забезпечення швидкого зростання обсягів збуту продукції підприємства; заохочення споживачів спробувати товар чи здійснити повторні закупки; заохочення системи посередницьких торговельних організацій та працівників власного збутового апарату збільшити зусилля з реалізації продукції підприємства та підвищення її конкурентоспроможності.

Найчастіше до засобів стимулювання збуту відносять: мерчандайзинг, упаковку, етикетку, покупку з подарунком, фірмові сувеніри, змагання, розіграші, конкурси тощо, демонстрацію товару, семплінг, дегустацію, програми лояльності. Вибір засобів стимулювання залежить від цілей, що стоять перед торговельним підприємством. Існує три великі групи таких засобів: цінові пропозиції (продаж за зниженими цінами, пільгові купони, талони, які дають право на знижку, накопичувальні знижки тощо); пропозиції у натуральній формі (премії, безоплатна видача зразків товарів тощо); активні пропозиції (конкурси покупців, ігри, лотереї тощо).

Для стимулювання сфери торгівлі застосовуються знижки, гарантії, проведення спеціальних семінарів, зустрічей, сертифікаційних програм для підвищення кваліфікації торговельного персоналу, конкурси, а також товарний кредит, заміна асортименту, спільна реклама, кобрендинг. Проте у стимулюванні збуту існують певні обмеження. Зокрема, якщо фірма стимулюватиме збут безперервно, то її образ (імідж) може погіршитись. Споживачі сприйматимуть знижки як свідчення про погіршення якості продукції і тому перестануть купувати її за звичайними цінами. Варто пам'ятати, що стимулювання збуту підкріплює рекламу, але не замінює її.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання різноманітних засобів стимулювання збуту та проведення різного роду заходів є інструментами, які забезпечують ефективну збутову політику. Але стимулювання збуту не можна розглядати як інструмент для довгострокового комунікативного впливу, його заходи мають короточасний вплив на покупців. Підприємство має створити системний підхід до комунікацій та маркетингу компанії взагалі. Комплекс комунікацій і зокрема стимулювання збуту мають бути унікальними та відповідати реаліям виробничо-господарської діяльності.

Вовк П. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

МІСЦЕ МАРКЕТИНГУ У БІРЖОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Рівень розвитку біржової торгівлі є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки країни: попиту та пропозиції. Однак, при падінні

обсягів виробництва та споживання вітчизняних біржових товарів, відставання законодавчо-нормативної бази від актуальних потреб сьогодення, відсутність якісної інформації про біржу країни та їхню діяльність, як біржі, та і їх клієнти змушені економити на витратах.

Швидкість сучасних фінансово-економічних процесів змушує розвиватися маркетингові служби всіх учасників біржової діяльності та оперативно на них реагувати, пропонуючи нові та високотехнологічні продукти на ринку біржових послуг. Розвиток маркетингу, зокрема, як прикладного у біржовий галузі, особливості його використання зумовили появу різних його видів: маркетинг, орієнтований на продукт (послугу), на споживача (клієнта, інвестора) та змішаний. Маркетинг, орієнтований на біржовий продукт, має на меті використання продукту чи послуги як основного інструменту біржової діяльності. Маркетинг клієнта стверджує, що клієнт віддає перевагу біржовим продуктам з вищими, ефективнішими показниками, на вирішення власних фінансових проблем чи задоволення потреб. Змішаний маркетинг, саме він переважає, використовує підходи та інструментарій обох названих видів маркетингу.

Кінцевою метою біржового маркетингу є залучення нових клієнтів. Представлення біржового товару має бути підкріплено маркетинговими заходами, яким притаманні певні особливості порівняно з маркетингом позабіржового товару.

Особливості біржового товару зумовлюють необхідність проведення біржами відповідних маркетингових заходів:

1. Проведення маркетингових досліджень біржового ринку, і навіть використання їх результатів до ухвалення рішень, які дозволяють виявити незадоволені потреби учасників біржовому ринку.
2. Вивчення біржової кон'юнктури та моніторинг ринку біржових продуктів та послуг.
3. Надання консультаційної допомоги та інформаційного забезпечення всім учасникам біржового ринку.
4. Сегментування ринку біржових товарів із можливістю визначення прогнозованого ринку.
5. Складання маркетингових планів, і навіть їх реалізація.
6. Розробка програм прогнозно-аналітичної роботи професійних учасників.
7. Створення при біржах організаційних структур, що полегшують досягнення цілей біржі через організовані маркетингові заходи, і, цілей всіх учасників біржової торгівлі.

Маркетинг у біржовій діяльності та розробка комплексу маркетингу біржового товару залежить від виду біржового товару, стану розвитку біржового ринку у світі та в окремій країні зокрема [1]. У просуванні біржових товарів чільне місце займають пошуки шляхів та методів задоволення інтересів клієнтів.

Безумовно, у поліпшенні ситуації у сфері надання біржових послуг та появі конкурентних біржових товарів могли б допомогти створення маркетингових служб при біржових інститутах різного рівня. Розвиток маркетингу у біржовій сфері, як і загалом сам біржовий ринок в Україні лише зароджується. Проте, цілком очевидним є те, що чим активніше будуть відбуватися зміни в економіці країни, у тому числі у сфері біржової торгівлі, тим скоріше стоятиме завдання перед керівництвами бірж щодо формування відповідних маркетингових служб.

Головін М. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ІНФОРМАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ПРОВІДНІ РЕСУРСИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів відбувається на макроекономічному рівні через організацію та фінансування системи освіти, а також створення, накопичення та розповсюдження знань. Формування та використання інтелектуальних ресурсів людства призначене для планування організації, мотивації і контролю за належним збереженням, використанням та примноженням знань людства.

У сучасному суспільстві інтелектуальний ресурс стає основним багатством, яке вказує на конкурентоспроможність держави в економічних системах, виступає ключовим ресурсом їх розвитку. У процесі трансформаційних перетворень і використання інтелектуальних ресурсів беруть участь комерційні підприємства, державні інституції, всі суб'єкти ринкових відносин. Здатність економіки створювати й ефективно використовувати інтелектуальні ресурси визначає економічну силу нації, її добробут. Інтелектуальні ресурси не тільки окреслюють перспективи господарського зростання певної країни, а й служать показником рівня її економічної незалежності та добробуту.

Основою успіху підприємств та фірм є наявність стратегії з розвитку інтелектуальних ресурсів, інтелектуальної власності як частини свого корпоративного планування і власного капіталу. Забезпечення розвитку інтелектуальних ресурсів української держави та трансформації національного господарства відбувається через систему соціальних інститутів: культуру, школу, політику, правові інститути, соціальні стандарти, рівень розвитку світового співтовариства, економічне середовище, вищу освіту, науку, релігію та сім'ю. Саме через наведені інститути відбувається нарощування інтелектуальних ресурсів, через інтелектуалізацію суспільства, підвищення рівня інноваційності суспільства, дієвість, розвиток НТП, розвиток носія інтелекту, комунікативність, активність та творчість, що призводять до приросту інтелектуальних ресурсів.

Сьогодні відбувається інтернаціоналізація і глобалізація ринку інтелектуальних ресурсів, у формуванні і використанні якого в національній економіці активну участь беруть транснаціональні компанії, міжнародні організації і зарубіжні країни. Можливість трансформації інтелектуальних ресурсів в процесі використання в різні технології, організації, моделі, визначає їх провідну роль в сучасній економічній системі.

Інноваційний розвиток економіки базується на всебічному використанні інтелектуальних ресурсів, найважливішим видом яких є знання та інформація. Знання завжди передаються у формі інформації, систематизовані знання в поєднанні з креативними здібностями фахівців дають можливість організаціям бути більш чутливими до вимог ринку.

Належне використання інтелектуальних ресурсів суспільства може бути гарантованим тільки через забезпечення належного рівня управління цим процесом. Ефективність використання інтелектуальних ресурсів у виробництві в значній мірі залежить від чинників суспільного середовища. Управління формуванням і

використанням інтелектуальних ресурсів вирішується на макроекономічному рівні через організацію і фінансування системи освіти, виробництво, накопичення і поширення знань.

Таким чином, інформаційно-інтелектуальні ресурси є провідними ресурсами сучасної економіки, які забезпечують конкурентоспроможність, добробут держави, вирішують широке коло стратегічних і економічних завдань. Тому на шляху інноваційного розвитку варто активно капіталізувати такі активи, ретельно дослідивши процес формування.

Дмитриченко М. І.

Класичний приватний університет
к.е.н., доцент

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНОЮ ГАЛУЗЗЮ УКРАЇНИ

В умовах докорінного реформування економіки і зміни геополітичного становища України, зумовлюється особлива роль транспорту в народному господарстві.

Транспорт входить до складу інфраструктури виробництва, яка обслуговує основні галузі економіки: видобувну, переробну, промисловість і сільське господарство [1].

Величезні маси сировини, палива, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції постійно знаходяться в сфері обігу, вимагаючи значної частки витрат сукупного суспільного праці і висококваліфікованої транспортної системи.

Як зазначає Стеченко Д.М. «Транспорт як галузь виробництва являє собою сукупність засобів і шляхів сполучення, нормальну діяльність яких забезпечують різні технічні пристрої і споруди»[2].

Основною особливістю транспорту є нематеріальний характер продукції, що виробляється. Транспорт забезпечує нормальне функціонування виробничої та невиробничої сфер економіки, задовольняє потреби населення і, отже, є обслуговуючою галуззю. Звідси і його специфічна роль в забезпеченні зростання суспільного продукту і національного доходу і поліпшення роботи галузей, які виробляють матеріальну продукцію.

Ця роль полягає у своєчасній доставці необхідної продукції від виробника до споживачів, зменшення витрат і псування готової продукції і сировини, скорочення часу омертвіння матеріальних засобів, що знаходяться на транспорті, поліпшення транспортного обслуговування населення шляхом швидкої його доставки в комфортних умовах.

Цей стан справ на ринку автотранспортних послуг призводить до висновку про необхідність вдосконалення і розвитку управління галузевими ринками, та, перш за все, удосконалення самого поняття «управління автотранспортною галуззю».

Галузеве управління передусім належить до компетенції міністерств, а в областях, районах, містах – відповідних регіональних органів виконавчої влади [3].

Для галузевого управління характерні вертикальні (лінійні) правові відносини, інакше кажучи, відносини прямої підпорядкованості, які складаються між органами управління і керованими ними об'єктами.

Вертикаль державного управління в Україні утворена за двома принципами з групи організаційних принципів побудови управлінського апарату:

- галузевим;
- міжгалузевим, чи функціональним [4].

Таким чином здійснюється галузеве та міжгалузеве функціональне управління. Галузеве управління – це вид державної управлінської діяльності, що полягає в управлінні з боку уповноваженого центрального органу виконавчої влади системою організаційно йому підлеглих однотипних підприємств, що утворюють галузь у соціально-господарському комплексі держави [5].

Якщо зупинитись на управлінні галуззю автотранспорту, то враховуючи все вище назване можна надати таке його визначенні: це, комплекс централізованих і оперативних форм діяльності міністерств та органів виконавчої влади автотранспортної галузі, їх технічної політики, науково-технічного забезпечення, фінансування, роботи з кадрами, здійснення контролю й обліку, з метою організації ефективного функціонування підпорядкованих систем.

Список використаних джерел

1. Соколов В. Транспортно-експедиційна компанія. Бюджет і ціноутворення. *Логінфо*. 2006. № 12 (98).
2. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : підручник. Київ : Вікар, 2006. 396 с.
3. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98> (дата звернення: 11.09.2022).
4. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій. URL: http://pidruchniki.com/1584072022161/menedzhment/menedzhment_organizatsiy (дата звернення: 11.09.2022).
5. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с. URL: <http://uristinfo.net/adminpravo/1-2010-12-16-08-37-09/15-glava13.html> (дата звернення: 12.09.2022).

Дуліда Д. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Необхідність вирішення соціальних проблем в Україні актуалізують питання місця та ролі соціально-етичного маркетингу в житті суспільства, його впливу на соціальний розвиток суспільства. Соціально-етичний маркетинг активно використовується зарубіжними підприємствами. Саме іноземні підприємства першими почали його застосовувати в Україні.

Соціально-етичний маркетинг – це напрям, що використовує інструменти маркетингу для поліпшення життя як окремих людей, так і усього суспільства. Етапи проведення соціально-етичного маркетингу передбачають формування цілей; аналіз переконань, відносин, ціннісних уявлень і поведінкових проявів, що мають місце в суспільстві; аналіз основних факторів досягнення мети; систематизацію заходів, що сприятимуть досягненню мети; оцінку варіантів комунікації та її поширення на цільовому ринку; складання плану маркетингу і структури відповідної служби для його реалізації; розроблення методики оцінки досягнутих результатів та прийняття коригувальних (регулювальних) рішень.

Згідно з суспільними потребами, пропонуємо наступну класифікацію видів соціально-етичного маркетингу:

– екологічний напрям соціально-етичного маркетингу - проявляється у створенні екологічно чистої упаковки, використанні ресурсозберігаючих технологій та ін.;

– культурний напрям соціально-етичного маркетингу - полягає в організації культурних заходів і впливає на розвиток освіти та мистецтва.;

– медичний напрям соціально-етичного маркетингу - виявляється в підтримці національної медицини, придбанні устаткування, створенні фондів допомоги хворим людям.;

– поведінковий різновид соціально-етичного маркетингу – це боротьба з алкоголізмом, наркоманією, курінням, а також іншими соціально неприйнятними явищами в суспільстві.

Серед основних напрямків реалізації соціально-етичного маркетингу можна виділити грошові гранти – форма адресної фінансової допомоги, що надає підприємство для реалізації соціально-етичних програм у галузі освіти і на проведення прикладних досліджень, благодійні внески і спонсорська допомога; використання певного відсотка від продажу конкретного товару на фінансування соціальних програм підприємства, соціальні інвестиції як форму фінансової допомоги, що надається для довгострокових спільних партнерських програм, спрямованих на зниження соціальної напруги в регіоні присутності підприємства і підвищення рівня життя різних верств населення, корпоративне волонтерство, тобто участь співробітників підприємства у добровільній праці на благо місцевих товариств, допомога вимушено переміщеним особам, збір коштів для допомоги Збройним силам України в умовах війни.

Соціально-етичний маркетинг корисний не лише з точки зору соціального ефекту, а й з точки зору прибутковості. Заходи щодо застосування соціально-етичного маркетингу потребують значних витрат, наприклад з удосконалення технології, проведення благочинних акцій тощо. Але дані витрати мають стратегічно важливе значення та сприяють економічному росту підприємства.

Технологія соціально-етичного маркетингу – складний, багаторівневий, багатокомпонентний комплекс. Проте для України це шанс повною мірою інтегруватися в світову економіку, шлях створення потужної мережі соціально відповідалних підприємств та величезним кроком в майбутнє.

Зеркаль А. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
д.е.н., доцент

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогоднішній день ефективно управління маркетинговою діяльністю будь-якого підприємства не можливе без системного використання маркетингових комунікацій, оскільки дозволяють привернути увагу споживачів та громади в цілому до діяльності підприємства, а також виступають у якості індикатора ефективності маркетингових зусиль на певному ринку. Маркетингові комунікації в цілому сприймаються підприємцями та науковцями як двосторонній зв'язок, в якому за допомогою інформаційного повідомлення здійснюється звертається до аудиторії споживачів з метою реалізації маркетингової стратегії підприємства.

В сучасному динамічному світі підприємництва маркетингові комунікації прийнято розглядати як певний інтерактивний діалог між підприємствами та їх споживачами, що здійснюється на стадіях підготовки до продажу, самого продажу, купівлі товару та подальшого використання. Цільове завдання маркетингових комунікацій зводиться до отримання вимірюваного ефекту від них у якості відповіді на вплив маркетингового повідомлення.

Враховуючи роль маркетингових комунікацій в діяльності підприємства, важливим залишається визначення найбільш оптимальних моделей маркетингових комунікацій та формування маркетингового інструментарію управління цими комунікаціями для забезпечення ефективності процесів просування продукції та взаємодії з клієнтами.

Для вирішення проблем управління маркетинговими комунікаціями на підприємстві необхідно вирішити наступні завдання:

– проаналізувати маркетингове середовище підприємства та порівняти результати з конкурентним підприємством;

– визначити вплив чинників маркетингового середовища на ефективність стратегічного управління підприємства;

– розробити напрямки удосконалення управління комунікаційною активністю в системі маркетингу підприємства.

Сьогодення вимагає використання більш дієвих маркетингових інструментів, тож використання інтегрованих маркетингових комунікацій дозволяє підприємцям отримувати синергетичний ефект від охоплення різних інформаційних мереж. Інтегровані маркетингові комунікації – широке поняття, яке дозволяє використовувати та комбінувати різні інструменти в масових комунікаціях. Таке комбінування різних засобів дозволяють досягати персоналізації інформаційних звернень з огляду на специфіку цільової аудиторії, а також розширювати межі пошуку потенційних споживачів не тільки в рамках регіонального та національного ринку.

Інтегрування маркетингових комунікацій здатне підвищити ефективність реалізації комплексу просування, який без належної інформаційної підтримки та грамотної мережі розповсюдження такої інформації,

ризиком залишатися тільки стратегічним планом. Варто зауважити, що своєчасність доставки інформації до цільової аудиторії під час відіграє більш вирішальну роль, ніж пропонувані споживчі вигоди від комплексу просування.

Маркетингові дослідження дають змогу стверджувати, що 50% споживачів зацікавлені в одержанні повідомлень про товари й послуги електронною поштою. Так, в автомобільному секторі 23% споживачів уже одержують електронні розсилання, 36% – зацікавлені в одержанні регулярної інформації з e-mail. У секторі продовольчих продуктів ефективними є онлайнві купони: 70% відвідувачів, що використовували купони, спробували при цьому новий продовольчий продукт. З іншого боку, 52% споживачів нових продуктів відзначили, що спробували нові вироби у зв'язку з пошуком нових кулінарних рецептів в Інтернеті, 46% – під впливом інформації сайту продовольчої компанії, 43% спробували нові вироби під впливом розсилання по e-mail.

Капустін Н. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ГОЛОВНОЇ ОЗНАКИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Важливим складовим компонентом механізму ринкової економіки є конкуренція. Це економічна боротьба, суперництво між відокремленими виробниками продукції, робіт, послуг щодо задоволення своїх інтересів, пов'язаних з продажем цієї продукції, виконаних робіт, наданням послуг одним і тим же споживачем.

Економічна конкуренція є одним з регуляторів пропорцій суспільного виробництва, що стимулює його ефективність, фактором утворення середньої норми прибутку, формування ринкової вартості товару, диференціації товаровиробників за доходами, реалізації матеріального інтересу товаровиробників. Основне завдання і головна функція конкуренції - завоювати ринок, в боротьбі за споживача перемогти своїх конкурентів, забезпечити одержання сталого прибутку.

Конкуренція має як негативні, так і позитивні риси. До негативних рис конкуренції можна віднести те, що дрібні виробники витісняються капіталом, перші розоряються, інші збагачуються, посилюється соціальне, майнове розшарування населення, загострюється безробіття. Серед позитивних рис конкуренції можна відзначити те, що вона є рушійною силою ринкової економіки. В умовах конкуренції перемагає той, хто створює високоякісну продукцію при найменших витратах виробництва завдяки використанню науково-технічних досягнень, передовій організації праці.

Конкуренція приносить користь суспільству: стимулює економію матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, спонукає постійно поновлювати асортимент продукції, що випускається, пильно стежити за науково-технічним прогресом. Конкуренція позбавлена суб'єктивних вад. Підсумки її оцінюють самі споживачі, віддаючи перевагу тим чи іншим товарам.

Позитивна економічна роль конкуренції проявляється в ряді функцій, які вона виконує, зокрема: а) виступає засобом досягнення збалансованості між попитом і пропозицією, а в кінцевому підсумку - між суспільними потребами і виробництвом; б) виконує функцію спілкування і погодження інтересів виробників; в) змушує товаровиробників знижувати індивідуальні виробничі витрати та постійно працювати над удосконаленням технічної бази виробництва, шукати шляхи економії сировини, матеріалів, устаткування і робочого часу, а також підвищення продуктивності праці; г) стимулює підвищення якості продукції та послуг; д) формує ринкову ціну і забезпечує збалансоване співвідношення між суспільними потребами і суспільним виробництвом.

Виконуючи ці функції, конкуренція забезпечує зростання економічної ефективності виробництва, підвищення його технічного рівня, удосконалення якості та структури суспільного продукту. Конкурентне господарювання є ефективним організатором виробництва та найбільш дієвим механізмом відтворення ринкової рівноваги.

Таким чином, пронизуючи всю систему виробництва й споживання товарів і послуг, конкуренція здійснюється в багатьох формах, які з розвитком суспільства стають дедалі різноманітнішими. Вона спонукає виробників неухильно запроваджувати у виробництво все нові й нові види продукції, а також виробляти один і той самий продукт найрізноманітніших модифікацій.

Конкуренція генерує дійові стимули для того, щоб господарюючий суб'єкт не заспокоювався на досягнутому; відкриває реальні можливості для вільного вибору господарського маневру для всіх учасників економічних відносин; культивує саме ринковий компонент практичних навичок та знань.

Карпенко В. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Діяльність торговельного підприємства в умовах конкурентної боротьби залежить від його конкурентоспроможності. Економічне середовище сучасного ринку, якому властиві невизначеність і мінливість, вимагає від суб'єкта господарювання якісного управління та постійного контролю конкурентоспроможності своєї діяльності. Якісне управління конкурентоспроможності визначається здатністю формування конкурентних позицій у такому середовищі й утримання їхнього потенціалу.

Управління конкурентоспроможністю підприємства – це сукупність заходів, які спрямовані на систематичне вдосконалення цінових та якісних характеристик продукції, постійний пошук нових каналів збуту, нових груп покупців, поліпшення умов продажу та післягарантійного обслуговування, реклами. Однак особливого значення набуває процес управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах кризових явищ в економіці.

Виділяють зовнішні та внутрішні фактори впливу на процес управління конкурентоспроможністю. До внутрішніх належать наступні: організаційно-правова форма та структура підприємства, рівень науково-технічного розвитку виробництва, рівень освіченості та кваліфікації персоналу, діловий імідж компанії. Проте не

менший вплив на конкурентоспроможність підприємства мають зовнішні фактори, які вже, на відміну від внутрішніх, не підконтрольні компанії, серед них виділяють такі: стан ринку товарів, технологій, робочої сили, науково-технічний розвиток, ступінь державного регулювання.

Конкуренція у торговельній галузі - це суперництво, насамперед, за покупця, оскільки підприємство є посередником на ринку, елементом інфраструктури (об'єктом), який сприяє взаємодії виробника (продавця) і споживача (покупця) поряд з іншими функціями, зокрема виробничими. Тому пріоритетними завданнями в діяльності підприємства має бути висока якість задоволення потреб, здатність швидко й адекватно реагувати на зміну поведінки споживачів.

В процесі формування системи управління конкурентоспроможністю підприємства необхідно першочергово орієнтуватися на зміну даних факторів. Управління конкурентоспроможністю відбувається на трьох рівнях: оперативному, тактичному, стратегічному. На оперативному рівні відбуваються процеси управління конкурентоспроможністю продукції. Тактичний рівень включає в себе формування конкурентоспроможності торгової марки та підприємства загалом. Стратегічний рівень охоплює дослідження та розвиток потенціалу конкурентоспроможності торговельного підприємства.

Процес управління конкурентоспроможністю підприємства являє собою сукупність заходів, які спрямовані на систематичне вдосконалення цінкових та якісних характеристик продукції, постійний пошук нових груп покупців, поліпшення умов продажу та післягарантійного обслуговування, реклами.

Основними зовнішніми чинниками, які мають безпосередній вплив на забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства є скорочення платоспроможного попиту; зміна уподобань споживачів в напрямку економії грошових коштів; недосконалий правових механізм господарювання; порушення функціонування ринку робочої сили. Саме тому механізм управління конкурентоспроможністю має бути чітко організованим та визначеним.

Таким чином, конкурентоспроможність торговельного підприємства можна розглядати як володіння властивостями, котрі формують його переваги в конкуренції з іншими підприємствами як за відповідні ресурси, так і за споживача. З метою довгострокового забезпечення конкурентоспроможності торговельних підприємств необхідно впроваджувати та використовувати стратегічний маркетинг, який є основою створення і реалізації конкурентних переваг підприємства.

Колесніков М. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Стройко Т. В.

СТАН МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Молодь це найсильніше надбання України і військова ситуація в країні показує, наскільки динамічною та життєздатною вона є. Ситуація, що склалася в Україні, де йде війна з Росією, економічна криза, зниження рівня життя і зростання бідності населення, вимагає глибокого аналізу всіх сфер життя населення, у тому числі й молоді. Зрозуміло, що лише активна участь молоді зробить реформу країни успішною. Це вимагає нового підходу до розробки та реалізації молодіжної політики.

Останнім часом молодіжна політика стала визаною формою взаємодії поколінь, успішна реалізація якої може надати можливості для інноваційного розвитку суспільства та держави. Проте молодіжна політика в Україні реалізується в складних військових, економічних та соціальних умовах.

У військових ситуаціях, коли основні людські потреби не можуть бути задоволені, фахівці із соціальних відносин винаходять різні способи подолання цього конфлікту. Один із таких шляхів – через партії та рухи, у тому числі молодіжні. Молодь є як суб'єктом, і об'єктом соціальних змін: по-перше, молоді люди схильні об'єднуватися і організовуватися в соціальні структури підвищення ефективності свого впливу життя суспільства, по-друге, суспільство саме керує молодіжної політикою.

Також варто відзначити волонтерство, яким зайнялася саме молодь. Виникла велика кількість молодіжних організацій, які займаються допомогою людям, які постраждали від війни та ЗСУ. Вони допомагають їжею, медикаментами, одягом. Треба наголосити, що Миколаїв, який залишився без питної води, регулярно отримує бутильовану воду саме від молодих волонтерів та молодіжних організацій.

Відповідно до цих пріоритетів інтересами держави щодо молоді мають бути: виховання патріота - громадянина, який дбає про економічний добробут нашого суспільства та продовження духовних традицій; Виховання громадян, які беруть активну участь у державному та громадському житті, у діяльності інститутів громадянського суспільства, у тому числі в роботі громадського об'єднання молоді та дітей; підготовка людини з поточною загальною та професійною освітою, що відповідає структурі та динаміці матеріального та духовного виробництва; Формує високорозвинену людину, яка знає історію та культуру своєї країни, яких досягнень було досягнуто в економіці, науці, літературі та мистецтві.

Стратегія і політика розвитку молоді повинні ґрунтуватися на принципово нових формах відносин, особливо у контексті самосвідомості молодого покоління, самодіяльності, соціальної творчості, підприємництва, інноваційних проєктів, у процесі програм, що активно підтримуються державними та громадськими установами.

Тому через ефективну організацію роботи з молоддю можна подолати військово-економічну кризу, домогтися громадянської згоди та можливості процвітання сильної та незалежної України.

Список використаних джерел

1. Про державну службу : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016, № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/stru2> (дата звернення: 19.10.2022).

2. Про місцеве самоврядування : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1997, № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 19.10.2022).

Малиш Т. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У сучасному глобальному світі сьогодні зникають торгові бар'єри між країнами, внаслідок чого багато раніше захищених ринків від вторгнення іноземних туристичних компаній стають нерегульованими. Транснаціональні корпорації дуже наполегливо просуваються на перспективні туристичні ринки і створюють глобальну конкуренцію. В результаті у туристичних компаній немає іншого вибору, як бути конкурентоздатними.

Туристична фірма повинна постійно стежити за всіма змінами, що відбуваються на ринку туристичних продуктів, встигати реагувати на кожне з них: відставання від більш здатних і передбачливих загрожує недовірою споживача до туристичної компанії, що може привести не тільки до втрати клієнтів, але й до падіння загального іміджу туристичної компанії, тобто до втрати істотної частини потенційних і постійних клієнтів. Жорстка конкуренція на ринку туристичних послуг змушує менеджерів максимально застосовувати нові технології, використовувати нові можливості для задоволення потреб цільових споживачів, які постійно змінюються, та для підвищення якості туристичних послуг. Якісні послуги можливі при умові створення в кожній організації туризму системи управління якістю, яка розглядається як сукупність організаційних структур, методів і ресурсів, необхідних для створення послуг певної якості, що викликає необхідність обґрунтованого системного підходу до управління якістю.

Модель механізму управління якістю послуг відбиває умови їх надання і засновується на таких положеннях: наявності політики підприємства в галузі якості, системи якості, програми реалізації політики якості підприємства, засобів впливу на якість у випадку його відхилення від заданої програми, організації зворотніх зв'язків. Запропонована модель управління якістю послуг в туризмі дає змогу здійснювати ефективне управління процесом їх формування на всіх етапах надання послуги.

Необхідний системний підхід до використання вітчизняних і зарубіжних методів управління якістю. До головних принципів даного підходу належать: а) цілі і завдання в області підвищення якості повинні знаходитися в центрі економічної політики фірми: задоволення запитів і вимог споживачів; досягнення очікуваної споживачами якості з мінімальними витратами;

надання послуг у встановлені терміни; б) потрібне виховання у всіх працівників виключно шанобливого відношення до замовника; в) потрібна прихильність вищого керівництва фірми, компанії, підприємства проблемі якості, його безпосередня участь в управлінні якістю; г) розробкою методів і організацією робіт по управлінню якістю повинні займатися професіонали; д) необхідна постійна, добросовісна і творча робота всіх співробітників фірми, виробництва по підвищенню, забезпеченню і поліпшенню якості тощо.

Нині співробітники повинні отримувати інформацію про плани і досягнуті результати по поліпшенню якості роботи підприємства, при чому необхідний обов'язковий регулярний обмін досвідом впровадження досягнень і новин, що забезпечують підвищення якості. Також повинен забезпечуватися відкритий обмін інформацією між підрозділами, службами, відділами; можливість спільного аналізу інформації і вироблення управлінських рішень для досягнення спільної мети – вдосконалення якості надання послуг.

Отже, основним фактором забезпечення конкурентоспроможності туристичних підприємств є дієва система маркетингу – складний і динамічний процес, що характеризується широким застосуванням різноманітних маркетингових засобів, появою нових інструментів інформаційного впливу, а особливо у сфері якості туристичних послуг. Запорукою успіху туристичної фірми на ринку є її спроможність оптимально організувати взаємодію всіх елементів даної системи, визначити найбільш дієві та ефективні види маркетингу відповідно до вимог сьогодення.

Мельник О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В МЕТАЛУРГІЙНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Неоднорідність регіонів за рівнем промислового розвитку є чинником неоднорідності економічного, соціального, екологічного простору України. Це суттєво впливає на структуру й ефективність регіональної економіки, інституційні перетворення та соціально-економічну політику, оскільки формує попит на різні інститути, різні механізми взаємодії органів державного управління, місцевої влади й регіонального бізнесу.

З одного боку, держава повинна виступати як партнер щодо розвитку приватного бізнесу в металургії, а з іншого – враховуючи, що галузь має стратегічний характер у динамічному розвитку національної економіки, повинна зміцнювати позиції країни на світовому ринку, сприяючи інтеграційним процесам, а також здійснювати регулювання та контроль за діяльністю всього комплексу.

Як об'єкт управління з боку держави металургійна галузь має певні особливості, а саме: формування великого українського приватного капіталу в чорній металургії підтримується системою політичної влади країни, має двосторонній характер впливу; створення вертикально інтегрованих структур, що включають видобуток і переробку залізорудної сировини та коксівного вугілля як в Україні, так і за її межами, в умовах глобалізації сприяють інтеграції України в світовий ринок виробництва сталі; в умовах дефіциту сировини та підвищення цін на металопродукцію у світі зазначені структури мають великі фонди інвестиційних ресурсів, що дає змогу знизити витрати через ефект масштабу та впровадження новітніх технологій виробництва сталі й іншої металопродукції. Основними механізмами державного управління металургійною галуззю є регулювання, державна підтримка та розвиток державно-приватного партнерства.

Зниження можливості настання кризи металургійної галузі можливе за рахунок покращення взаємодії з соціальним та природним середовищами шляхом впровадження соціально-етичного маркетингу, сутність якого полягає в задоволенні потреб споживачів за умов підвищення загального добробуту суспільства та отримання підприємствами достатніх прибутків. Водночас відставання галузі в Україні від світових показників енергоефективності через морально застаріле та зношене обладнання негативно позначається на собівартості виробництва, а низький рівень рентабельності не дозволяє акумулювати достатній обсяг фінансових ресурсів для проведення повномасштабної модернізації.

Отже, інституційна конкурентоспроможність українського металургійного комплексу є нижчою, ніж у країн-конкурентів, через недосконале законодавче регулювання розвитку галузі. На сучасному етапі основними завданнями є переорієнтація пріоритетів промислової політики на заходи стратегічного значення: збільшення місткості внутрішнього ринку, реалізація політики підвищення інноваційної та науково-технічної складової в металургії, диференціація внутрішнього та зовнішніх ринків збуту металопродукції.

З метою підвищення конкурентоспроможності металургійної промисловості України та переорієнтації її стратегічного розвитку необхідним є вдосконалення структури металургійного виробництва, перехід до ресурсозберігаючої моделі її розвитку. Реалізації таких пріоритетів промислової політики мають сприяти державні антикризові заходи, а основний акцент у державній підтримці повинен зміщуватися в бік стимулюючих заходів загальноекономічного характеру.

Тому на сьогодні є актуальним питанням розробка такої програми розвитку металургійної галузі на середньострокову перспективу, в якій основний акцент необхідно зробити на підтримці впровадження технологічних інновацій у галузі, на забезпеченні екологічності виробництва чорної металургії та поступовому здійсненні в галузі державної науково-технічної політики модернізації й розвитку через застосування нефінансових інструментів.

Ревуцький Д. К.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ

Соціально-етичний маркетинг базується на новій філософії підприємництва, орієнтованій на задоволення розумних, здорових потреб споживачів. Норми соціально-етичного маркетингу лімітують підприємницьку ініціативу і виробничу діяльність, ставлять її в залежність від орієнтирів суспільного розвитку та поліпшення оточуючого середовища.

Екологічні потреби тісно пов'язані з екологічними товарами і задовольняються ними. Під екологічними товарами розуміють економічні продукти, тобто результати людської праці (господарської діяльності), що подані в матеріально-предметній формі (матеріальні продукти), у духовній чи інформаційній формі (інтелектуальні продукти) або у вигляді виконаних робіт і послуг, виробництва та споживання яких сприяє зниженню інтегрального екодеструктивного впливу в розрахунку на одиницю сукупного суспільного продукту при одночасному підвищенні економічної ефективності у сферах їх виробництва та споживання.

Обов'язковими умовами застосування соціально-етичного маркетингу є:

– розробка і впровадження в діяльності підприємства таких соціально-етичних програм, які не лише відповідають його власним інтересам, але сприяють соціальному розвитку всього регіону його функціонування. Головна мета цих програм має полягати у забезпеченні довгострокового благополуччя не лише підприємства і його клієнтів, а й суспільства в цілому;

– наявність постійного контакту зі споживачами, які підтримують підприємство, турбота про задоволення індивідуальних і суспільних потреб;

– відмова підприємства від виробництва й продажу товарів, що можуть заподіяти шкоду споживачеві та суспільству в цілому;

– відмова споживачів від товарів тих підприємств, які використовують екологічно «брудні» технології навіть для виробництва товару, потрібного суспільству.

Особливості впровадження підприємствами соціально-етичного маркетингу є:

– соціально-етичний маркетинг у своєму широкому сенсі слід розглядати як парадигму взаємовідносин в суспільстві, коли індивідуальні цінності залежать від цінностей спільноти; тобто добробут суспільства має стати пріоритетною ціллю господарювання для всіх підприємств, своєрідним фундаментом їх власного добробуту;

– позиція підприємства в питаннях дотримання соціально-етичних принципів маркетингу значною мірою залежить від позиції її керівників, які мають виробити для себе і своїх підлеглих основні принципи добропорядної поведінки у сфері економічного життя суспільства;

– соціально-етичний маркетинг має стати новою філософією спілкування ринкових суб'єктів, коли всі вони прагнуть підвищити якість власного життя.

В Україні використання соціально-етичного маркетингу підприємствами вважається доброю волею та їх вільним вибором. Але в інших країнах соціально-етичний маркетинг – це саморегульована норма ведення бізнесу, що робить підприємства сильнішими та конкурентоспроможними.

Таким чином, на українському ринку спостерігаються перші кроки у застосуванні соціально-етичного маркетингу – але ще занадто рано говорити про повноцінне застосування його хоча б одним підприємством. Беручи до уваги той факт, що в розвинених країнах значення впливу соціально-етичного маркетингу на зміну поведінки працівників та споживачів є очевидним, визнання соціально-етичного маркетингу як однієї з дедалі перспективніших технологій для розвитку вітчизняного бізнесу є обґрунтованим.

Саладзе А.

Академія наук туризму Грузії
наук. кер. – академік Какаурідзе М.

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ

Створення будь-якого продукту, зокрема туристичного продукту, у кожному даному випадку є або інвестиційний проєкт, або інвестиційну програму, ретельна обробка та аналіз яких передують виробництву товарів чи відкриттю послуг. Метою інвестиційного аналізу є отримання інформації, що дозволяє зробити висновок про доцільність (або недоцільність) здійснення інвестицій.

Передінвестиційний етап управління інвестиціями починається з дослідження попиту та пропозиції на ринку туристичних послуг, на основі яких формуватиметься туристський продукт. Після цього розробляються варіанти інвестиційних проєктів, аналізується їх ефективність та їх вибирається найкращий.

Управління інвестиціями у сфері туризму здійснюється на всіх рівнях економіки країни - макро-, мезо- і мікроекономічному, тому управління інвестиціями на кожному з цих рівнів має особливості. На макроекономічному рівні у сфері туризму управління інвестиціями полягає у регулюванні та підтримці інвестиційно-туристської діяльності, в основному за допомогою законотворчої роботи у зазначених сферах. На мезоекономічному рівні управління інвестиціями у сфері туризму здійснюється регіональними органами влади у напрямку створення туристичного регіону та забезпечення його конкурентоспроможності. Мікроекономічний рівень управління інвестиціями у сфері туризму представлений зусиллями туристських підприємств із розробки та реалізації інвестиційних проєктів у сфері туризму.

Сьогодні інвестиційна діяльність істотно залежить від поточних процесів у світі. Зокрема, з переходом до постіндустріального суспільства, для якого характерна більшою мірою тенденція до розвитку сфери послуг, ніж до розвитку матеріального виробництва.

У зв'язку зі структурною зміною економіки промислово розвиненої країни трансформується і сам зміст інвестиційної діяльності, що пов'язане із мінливими умовами інвестиційного функціонування. Ці зміни насамперед стосуються особливостей інвестиційної діяльності на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях.

На макроекономічному рівні інвестиційна діяльність представлена, з одного боку, відносинами між органами державної влади, позабюджетними організаціями, міжнародними організаціями, іноземними державами та організаціями, а з іншого боку, безпосередньо між регіонами чи галузями – одержувачами інвестицій, а також із правотворчою діяльністю держави у сфері регулювання інвестиційної сфери. При цьому державні структури можуть представляти нас і як інвестора, і як заінтересовану особу, яка має відповідні вигоди в результаті інвестицій; Вони також можуть відігравати роль «регуляторів» інвестиційного поля. У ролі інвесторів виступають міжнародні та іноземні організації та держава.

Інвестиційна діяльність на мезоекономічному рівні представлена, з одного боку, взаємодією між регіональними органами влади, з іншого – підприємствами – одержувачами інвестицій, по-третє, тими потенційними та існуючими інвесторами, які хочуть вкласти свій капітал у певній галузі. У цьому враховуються інвестори, що у регіональних інвестиційних програмах. При цьому органи регіональної влади, як і державні структури, які стоять вище, можуть бути як інвесторами, так і регуляторами інвестиційного процесу в регіоні.

Підприємства є важливою частиною інвестиційного процесу. Вони є кінцевими користувачами інвестицій та виконавцями інвестиційних проєктів. На мікроекономічному рівні інвестиційна діяльність представлена відносинами між підприємством – одержувачем інвестицій та інвестором. Шляхом відбору інвестиційних проєктів та програм на рівні підприємства. При формуванні інвестиційної стратегії підприємство виходить із прогнозування конкретних умов інвестиційної діяльності та кон'юнктури інвестиційного ринку як загалом, так і в розрізі окремих його сегментів. Формування інвестиційної стратегії підприємства здійснюється в зоні перетину взаємних інтересів самого підприємства та його потенційного стратегічного інвестора, тому можливість отримання інвестицій тим чи іншим чином залежить від обліку та розуміння взаємних інтересів партнерів, а також на вмінні побачити об'єкт інвестування з позиції стратегічного інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість.

Таким чином, інвестиційні процеси, що відбуваються на мікроекономічному рівні, завжди спричиняють наслідки для інтересів інших рівнів економіки. Реалізація будь-якого інвестиційного проєкту, як основна мета, слідує за максимізацією прибутку компанії.

Сиюшов О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАРКЕТИНГУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ

Тенденції розвитку маркетингу показують, що сучасна теорія і практика маркетингу характеризується стратегічною невизначеністю, загальною інформатизацією світу та високими темпами змін в умовах нестабільного середовища. Всі види діяльності стають більш глобальними, оскільки прискорюються темпи наукового прогресу, на перше місце виходить маркетинг як зброя для завоювання ринків та забезпечення реалізації продукції в умовах глобальної конкуренції. Особливо враховуючи той факт, що в умовах глобальної конкуренції збільшуються вимоги до якості продукції з боку споживачів.

Глобалізація, з точки зору маркетингу, – це об'єктивний процес виходу підприємства на глобальний ринок, тобто діяльність підприємства на ринках більшості країн, де підприємство стикається з жорсткою конкуренцією з боку транснаціональних компаній на глобальному ринку, при цьому необхідно виробляти уніфікований для всіх або більшості ринків продукт найвищої якості за конкурентною ціною, застосовуючи уніфікований маркетинговий комплекс і, тим не менше, враховувати регіональні особливості ринків, конкуренції та споживачів.

Можливості та загрози, які виникають унаслідок глобалізації, змушують підприємства адаптувати їхні організаційні структури та маркетингові стратегії. Глобальні маркетингові можливості дають змогу компаніям отримати доступ до світових ресурсів та розширити діяльність на нових зарубіжних ринках і тим самим підвищити конкурентоспроможність. А з іншого боку, глобальні маркетингові загрози збільшують кількість конкурентів та інтенсивність конкурентної боротьби, а також вірогідність ринкової невизначеності. Комбінація загроз та можливостей підприємств в умовах глобалізації дає змогу споживачу отримати найбільш якісний товар за найнижчою ціною.

Загалом до можливостей маркетингу, пов'язаних з глобалізацією та розвитком електронної комерції слід віднести доступність споживача будь-де і будь-коли. Глобалізація дала змогу стандартизувати певні принципи роботи інтернет-маркетологів, етику електронної взаємодії, розширила можливості пошуку роботи. Загалом постійно зростає також рівень вимогливості споживача до якості контенту. Відносно повільно, проте стабільно починає заповнюватися прогалина у якісному україномовному контенті.

До небезпек, зумовлених глобалізацією та розвитком цифрової комерції, слід також віднести зростання можливостей конкурентів по взаємодії з тією ж цільовою аудиторією. Також підвищилась швидкість розповсюдження негативної реакції, що призвело до необхідності приділяти більше часу процесу моніторингу інформації про підприємство, організацію, ключових осіб, що з'являється в мережі Інтернет та швидко реагувати на появу негативних інформаційних потоків. Також до небезпек роботи у сфері Інтернет-маркетингу крім традиційних, таких як ризик втрати чи викрадення даних, додалися ризики, пов'язані з можливістю блокування тих чи інших Інтернет-ресурсів чи доступу до них як територіально, так і конкретним обліковим записам. Окремі з цих небезпек можуть бути усунуті активним самобрендингом.

Локальне вузькоспеціалізоване підприємство може ігнорувати вплив глобальних тенденцій та розвиток електронної комерції доти, доки коло його споживачів обмежується ближньою торгівельною зоною і їх зростання забезпечено стабільною конкурентною перевагою. Проте у довгостроковій перспективі такому підприємству все одно доведеться пристосовуватись до змін споживчих звичок і смаків, зумовлених, власне, згаданими тенденціями.

Отже, глобалізація як одна з тенденцій розвитку сучасної економіки вплинула на діяльність підприємств, організацій, об'єднань на різних рівнях та етапах ведення комерційної діяльності. Розвиток електронної комерції не лише автоматизував документообіг та став засобом розширення меж ділової активності підприємств, але і сформував ряд нових небезпек та ризиків ведення бізнесу.

Степура Ю. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ

Кризовий процес є сполученням зовнішніх та внутрішніх параметрів, за яких виникає неспроможність соціально-економічної системи забезпечувати свою життєздатність, що призводить до виникнення кризової ситуації. Отже, можливість існування кризового процесу потребує розробки та впровадження механізму, який забезпечував би життєздатність соціально-економічної системи.

Прояв кризи призводить до виникнення кризової ситуації як деякого переломного моменту в стані соціально-економічної системи. Природа кризи визначається, з одного боку, як момент зміни якісного стану системи, а з іншого – як стан системи в період зазначеної зміни, зумовлений закономірностями життєвого циклу самої системи й циклічними змінами зовнішнього середовища, зокрема економічної кон'юнктури. Таким чином, кризова ситуація є загальною об'єктивною закономірністю, що виникає під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, яка відображається точками біфуркації на траєкторії розвитку системи, що характеризують виникнення, поглиблення або ліквідацію кризового стану.

Успіх антикризового управління безпосередньо залежить від уміння розпізнавати сигнали настання кризи, аналізуючи її джерела. Ознаки кризи диференціюються, насамперед, за її типологічною приналежністю: масштабами, проблематикою, гостротою, етапом розвитку, причинами, можливими наслідками, фазами прояву. Антикризове управління повинно бути за своєю суттю стратегічним і будуватися на основі збалансованих та обґрунтованих стратегій.

Методи антикризового управління на рівні державного регулювання включають: вироблення нормативних, законодавчих актів; визначення спрямованої фінансової та соціальної політики; сприяння малому бізнесу, інноваційній активності підприємств і конкурентоспроможності країни на світовому ринку. На рівні менеджменту організації антикризове управління являє собою розробку стратегій, що дозволяють досягати конкурентних переваг на ринку з урахуванням ризиків; формування антикризової команди менеджерів і реалізація програми щодо виходу з кризи; проведення заходів, спрямованих на залучення фінансових ресурсів в організацію і реструктуризація кредиторської заборгованості; своєчасне вирішення конфліктів і вибір оптимальної кадрової політики; проведення реорганізації на складному етапі банкрутства.

Процедура моделювання розвитку кризових процесів на підприємстві може складатися з таких етапів: 1) системний аналіз розвитку кризових процесів на підприємстві; 2) вибір та обґрунтування показників рівня розвитку кризових процесів на підприємстві; 3) формування бази даних; 4) побудова моделі; 5) оптимізація моделі; 6) аналіз та інтерпретація результатів; 7) прогнозування розвитку кризових процесів.

У процесі антикризового управління розвитком галузі держава виконує чотири основні функції: інформаційно-аналітичну, ресурсну, інноваційну, контрольну. Зміст зазначених функцій пов'язано з вирішенням завдань двох типів: наскрізної дії та вибіркової дії. Антикризове управління можна визначити як особливу цілісну комплексну модель превентивного управління, що включає вбудовану систему моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства окремої галузі в цілому та його структурних елементів і своєчасного запобігання ризиків з метою нейтралізації або пом'якшення кризових ситуацій.

Таким чином, антикризове державне управління має досить складні завдання управління галузями, що потребує постійної розробки нових і вдосконалення існуючих методів та механізмів. Значну роль у забезпеченні ефективності розробок має створення ефективної системи моніторингу.

Туриченко В. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

**ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

Підтримка конкурентоспроможності вітчизняних підприємств молочної промисловості на рівні основних зарубіжних виробників-постачальників молочних продуктів на український ринок є нагальною потребою не тільки з позиції забезпечення комерційної результативності діяльності підприємств галузі, а й з позицій забезпечення її продовольчої безпеки. Вітчизняна молочна промисловість повинна постійно прагнути до такого рівня свого розвитку, який задовольняв би потреби країни в молочній продукції і виключав б можливість виникнення загрози її продовольчої безпеки.

Проблеми окремих підприємств - виробників продукції молочної переробки нашої країни, як правило, характерні для всіх представників даної галузі. До них можна, перш за все, віднести: залежність від імпоротної сировини; слабку технічну і технологічну оснащеність; недолік висококваліфікованих фахівців не тільки в галузі технологій переробки молочної сировини, але і в сфері економіки, менеджменту і маркетингу; дефіцит сучасного обладнання, в тому числі такого важливого для даного виду діяльності виду обладнання, як низькотемпературні склади; відсутність ефективної взаємодії з ритейлом через явно недостатню розробленість необхідних сучасних стандартів реалізації та зберігання продукції; слабке застосування в діяльності виробників на ринку молочної продукції комунікаційних маркетингових технологій, особливо в області побудови і просування їх позитивних іміджу і ділової репутації.

Положення підприємства на ринку в кожен конкретний момент часу виявляється залежним від безлічі факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, які в кінцевому підсумку визначають його конкурентоспроможність, особливо враховуючи реалії сьогодення.

Управління конкурентоспроможністю молокопереробного підприємства, безумовно, починається з вимірювання її рівня, який паралельно порівнюється з рівнем конкурентоспроможності підприємств - конкурентів на ринку продукції молочної галузі. Рівень конкурентоспроможності молокопереробного підприємства як елемента системи конкурентоспроможності необхідно оцінювати в шість етапів на основі розрахунку інтегрованого показника, який представляє собою середню геометричну з комплексних показників, що характеризують ефективність використання основного капіталу, використання кадрового потенціалу, рентабельність продажів, «справедливу» вартість гудвілу підприємства і ефективність бренду продукції. Комплексні показники конкурентоспроможності досліджуваних факторів внутрішнього середовища підприємства дають можливість судити про те, що не завжди величина досліджуваної категорії є пріоритетною визначальною його конкурентоспроможності, слід відстежити зростання цієї величини в динаміці.

Найчастіше підприємства з відносно середніми ресурсами є більш конкурентоспроможними, оскільки вміють найбільш раціонально ними розпорядитися і ставлять перед собою конкретні реально досяжні цілі. Сукупний комплексний показник конкурентоспроможності факторів внутрішнього середовища підприємств по молочної галузі дозволить порівнювати конкурентоспроможність на рівні порівнянних галузей та регіонів.

Якісне управління конкурентоспроможністю направляє вектор виробничо-господарської діяльності підприємства молочної промисловості. При цьому ефективний контроль якості є основою цілеспрямованого процесу управління конкурентоспроможністю підприємства молочної галузі, а оцінка ефективності управління конкурентоспроможністю - забезпеченням цього процесу.

Уманчик Я. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасна реклама як логічний елемент системи маркетингу не тільки формує попит, а й керує попитом певної групи цільової аудиторії, адже ринок являє собою сукупність специфічних сегментів, сформованих відповідно до смаків і запитів споживачів. Тобто, з одного боку, реклама стає впливовим інструментом у системі нецінового стимулювання попиту й збуту продукції, а з іншого - новим видом рекламно-інформаційної комунікації.

Для досягнення мети використовується широкий спектр засобів і методів, що власне і робить сам процес управління рекламною діяльністю підприємства багатофункціональним. Саме тому з точки зору системного підходу реклама розглядається як одна із функціональних підсистем маркетингу. Управління ж рекламною діяльністю розглядається як невід'ємний елемент системи управління маркетингом підприємства-комунікатора в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності з іншими елементами маркетингової діяльності (товарною, ціноюю і збутовою політикою).

Сьогодні рекламний менеджмент можна розглядати як процес взаємодії основних учасників рекламної діяльності, суб'єктами якого виступає вище керівництво фірми-рекламодавця, лінійні і функціональні керівники її маркетингової служби, співробітники рекламних підрозділів тощо. Як об'єкти управління можна розглядати потенційних споживачів, торговельних посередників, широку громадську думку та інше. Дія на об'єкти рекламного впливу здійснюється за допомогою рекламних звернень, заходів просування, комплексних рекламних кампаній комунікатора.

Не менше важливим в рекламному менеджменті є функціональний аспект. Серед основних функцій управління, визначених ще класиком менеджменту Анрі Файолем, слід виділити наступні: інформаційне забезпечення процесу управління; визначення цілей, або планування; організація і керівництво практичною реалізацією визначених цілей; контроль.

Подібним чином сутність рекламного менеджменту визначається саме як сконцентрованість на аналізі, плануванні, контролі і ухваленні рішень центром всієї цієї діяльності - рекламодавцем. До основних функцій управління рекламною діяльністю підприємства можна віднести: функцію організації і управління, функцію організації і управління в менеджменті рекламної кампанії фірми - виробника товарів, функцію управління рекламною кампанією, функцію контролю і регулювання в рекламному менеджменті.

В контексті функціонального підходу в рекламному менеджменті, окрім загальних функцій, можна виділити також специфічні. Вони базуються на особливостях об'єкту, тобто власне реклами (рекламної кампанії). До цих специфічних функцій відносяться економічна, інформаційна, комунікативна, а також функції стимулювання і регулювання збуту.

Таким чином, з ускладненням ринкового середовища і системи внутрішньофірмових чинників актуалізується реальна практична необхідність в моделях для управління рекламною діяльністю українських підприємств. Для проведення процесу управління маркетинговими комунікаціями вже недостатньо виключно лише практичного досвіду. Відсутність уявлень про модель управління рекламною діяльністю спонукають до використання у власній практиці методу проб і помилок і, як результат, ухваленню необдуманих рішень замість застосування перевірених методів. І, як наслідок, результатом багатьох рекламних акцій стає їхня неефективність, що неминуче тягне за собою втрати ресурсів (фінансових, людських, часу), втрату шансів ринкової ситуації і збільшення рівня, і без того високого ризику, підприємницької діяльності. Тому фаховий, науково обґрунтований підхід управління рекламною діяльністю є необхідною умовою для загального ринкового успіху підприємства.

Чередниченко А. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТА ПЕРЕДУМОВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС

Дослідження впливу на економіку України потенційного її входження в Євро Союз базуватиметься на макроекономічних даних 28-ми країн-членів Європейського Союзу і України зокрема за період 1997-2016 років. Що дозволить згадати стреси від розширення Європейського Союзу в 2004-2013 роках. До макроекономічних показників, що характеризують соціально-економічну систему досліджуваних держав можна віднести:

1. Валовий внутрішній продукт по паритету купівельної здатності, який досить повно охоплює економічні можливості держав.
2. Темп зростання промислового виробництва – показник динаміки обсягу промислового виробництва, його підйому або спаду, визначається у вигляді відношення поточного обсягу виробництва в грошовому вираженні до обсягу промислового виробництва в попередньому або іншому базисному році.
3. Інфляція – це знецінення грошей, зниження їх купівельної спроможності.
4. Чисельність населення – один з демографічних показників, в загальному випадку – кількість людей в певній їх сукупності, постійно змінюється внаслідок народження, смертей, міграції, вимірюється і оцінюється за станом на певний момент часу, це початковий базисний показник, при аналізі соціально-економічної ситуації, що склалася у будь-якій країні світу.
5. Рівень безробіття. Безробіття – економічний стан, який характеризується тим, що частина дорослого працездатного населення не має роботи і знаходиться в її пошуках.
6. Державний борг є сумою заборгованості держави по випущених і непогашених державних позиках (включаючи нараховані по них відсотки).
7. Обсяг експорту. Експорт – вивіз з митної території країни за кордон товарів і послуг без зобов'язання їх зворотного повернення.

Отже, елементами моделі оцінки впливу потенціалу входження України в Європейський Союз будуть:

- «1» - валовий внутрішній продукт – gross domestic product (GDP), млрд. дол. США;
- «2» – темп зростання промислового виробництва – growth rate of industrial production (GRIP)%;
- «3» – інфляція – inflation (I)%;
- «4» – рівень безробіття – unemployment rate (UR)%;
- «5» – обсяг експорту – volume of exports (VE), млрд. дол. США;
- «6» – державний борг – state debt (SD),% до ВВП;
- «7» – населення – population (P), млн.чел.

При чому елемент «1» буде індикатором (характеристикою) ефективності вступу України в Європейський Союз. А дані елементів «1» – «7» по країнах-членах Європейського Союзу використовуватимуться як чинники впливу. Для реалізації запропонованого аналізу використовуватимемо програму R-Studio і пакет Synth, що передбачає реалізацію методу синтетичного контролю. Результати реалізації якого дозволяють зробити наступні висновки:

– основним фактором, який характеризує економіку на макрорівні є ВВП по ПКЗ, слабкими характеристиками є чисельність населення та рівень безробіття. Інші фактори не мають обов'язкового впливу.

– метод синтетичного контролю дозволив визначити сценарій вступу України до Європейського Союзу на основі 85%-ої ваги даних румунської економіки та 15%-ої ваги даних польської економіки. При чому позитивним рівнем ВВП по ПКЗ для України в такому разі був би в період з 2003 по 2007 роки, однак з поступово негативною тенденцією. Тому можна стверджувати, що вступ України до Європейського Союзу не є перспективним в існуючій макроекономічній ситуації.

Чиж В. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ, ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ СПОСОБІВ ПРОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

В умовах загострення кризових явищ в економіці, спаду купівельного попиту і, як наслідок, активності суб'єктів господарювання з особливою гостротою постає питання про збереження підприємства як такого. Вибудовуючи економічну стратегію за цих умов, необхідно враховувати специфіку підприємств сфери послуг. Це, як правило, підприємства малого та середнього бізнесу, на яких особливо гостро позначається спад ділової активності та реального попиту.

Досвід роботи підприємств сервісу дозволяє говорити, що найбільш суттєвими для споживача елементами комплексу маркетингу сервісу виступають розподіл, технологічний процес, персонал, ціна і сама послуга. Цей комплекс не входить у такий неодмінний елемент маркетингу, як просування. Це пояснюється тим, що масові послуги не є унікальними та ексклюзивними. Споживач систематично користується ними і додаткова інформація про зміну асортименту йому не потрібна. Дана маркетингова модель, що включає зазначені компоненти та ступінь їх важливості, актуальна для зростаючого чи стабільного ринку.

Найважливішим напрямом діяльності підприємства сервісу, що забезпечує конкурентоспроможність за умов кризи, є формування попиту збереження позицій над ринком услуг. Найбільш ефективним інструментом для цього є постійна диверсифікація бізнесу та розширення асортименту послуг.

Диверсифікація передбачає систематичне розширення переліку послуг підприємства, засноване на аналізі потреб ринку. Це можна вважати додатковим елементом у існуючій моделі маркетингу послуг, яка має враховувати специфіку кожного з них. У будь-якому випадку необхідно мати на увазі, що споживач отримує не послугу як таку, а задоволення своєї потреби за допомогою цієї послуги.

Вибір оптимальної маркетингової стратегії, диверсифікації чи фокусування визначається двома основними критеріями. По-перше, це форма задоволення потреб. Тут може бути як послуга в чистому вигляді, так і разом з якимось пов'язаним з нею продуктом. По-друге, це спосіб задоволення потреб: чи надається послуга лише персоналом, лише автоматичними пристроями чи здійснюється у змішаній формі.

Зазвичай вибір маркетингової стратегії визначається формою ведення бізнесу у сфері послуг. Для супутньої форми, де надання послуг посилює конкурентні переваги основного бізнесу, наприклад, сервісне обслуговування техніки, важливішим критерієм є форма задоволення потреб. Відповідно, тут краще буде маркетингова стратегія фокусування. І навпаки: для мережної форми ведення бізнесу, яка будеться на системі мереж побутового обслуговування, що надають різноманітні послуги, важливішим фактором є спосіб задоволення потреб, а оптимальною маркетинговою стратегією – диверсифікація.

Інноваційний маркетинг – як комплекс заходів щодо диверсифікації послуг та їх просування на ринку – передбачає вирішення певного комплексу завдань. Це, зокрема, забезпечення новим послугам певних конкурентних переваг, що виводяться на ринок, мінімізація витрат і ресурсів при наданні послуги, що забезпечує максимальний рівень прибутковості.

Застосування методів інноваційного маркетингу за кризових умов дозволяє підприємству сервісу вирішити два найважливіші завдання. По-перше, максимально відповідати платоспроможному попиту за рахунок ефективного просування нових послуг, що дає можливість підприємству зберегти свої позиції на ринку, що принципово змінюється. По-друге, за рахунок просування нових послуг підприємство зможе формувати ринок, створюючи додатковий попит на послуги та товари, які супроводжують інновації. Це, у свою чергу, навіть у кризових умовах дозволить підприємству розвиватись.

Чорний О. Е.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Селезньова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЯК ОСНОВИ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ

В умовах сучасної економічної нестабільності, яка супроводжується глобальною фінансово-економічною кризою, використання стратегічного підходу в підвищенні конкурентоспроможності вітчизняних підприємств набуває особливого значення. Проблема підвищення конкурентоспроможності вирішується підприємствами за допомогою впровадження прогресивних форм і методів стратегічного управління, при цьому стратегія розглядається як засіб досягнення поставлених цілей.

Поняття конкурентної переваги можна визначити як ті характеристики й властивості товару, які створюють для фірми певну перевагу над своїми прямими конкурентами. Конкурентні переваги є концентрованим проявом переваги над конкурентами в економічній, технічній, організаційній сферах діяльності підприємства, які можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш висока рентабельність, ринкова частка, обсяг продаж). Варто зазначити, що конкурентну перевагу не можна ототожнювати з потенційними можливостями компанії. На відміну від можливостей, - це факт, що фіксується в результаті реальних й очевидних переваг покупців. Саме тому в практиці бізнесу конкурентні переваги є головною метою й результатом господарської діяльності.

Найбільш складним є оцінка міри конкурентоспроможності, тобто виявлення характеру конкурентної переваги порівняно з іншими, при цьому рівень конкурентної переваги потрібно оцінювати щодо відповідної фірми-лідера. За умови дотримання певних вимог (ідентичність фаз життєвого циклу, ідентичність характеру, що задовольняє потреби тощо) рівень конкурентної переваги може бути оцінений як відношення рівня рентабельності виробництва цієї фірми порівняно з аналогічним показником фірми-лідера, обчисленого на певну перспективу.

Конкурентні переваги - це результат низької собівартості продукції, високої міри диференціації товарів, розумного сегментування ринку, впровадження нововведень, швидкого реагування на потреби ринку. До них також можуть належати вищий рівень продуктивності праці й кваліфікації виробничого, технічного, комерційного персоналу; якість і технічний рівень виготовлених виробів; управлінська майстерність, стратегічне мислення на різних рівнях управління, що відображаються в економічному зростанні. Конкурентна перевага є порівняльною, а отже, відносною, а не абсолютною, тому що вона може бути оцінена тільки шляхом порівняння характеристик, які впливають на економічну ефективність продаж.

«Абсолютні» конкурентні переваги створюють додаткові стимули для науково-технічного прогресу і, в остаточному підсумку, сприяють розвитку конкуренції. Відносність конкурентної переваги проявляється в іншій його важливій властивості - прихильності до конкретних умов і причин. Товар, що володіє перевагою за ціною на одному географічному ринку, може не мати цієї переваги на іншому. При його аналізі фактор прив'язки до реальних ринкових умов повинен обов'язково враховуватися. Другою характеристикою конкурентної переваги є її схильність неоднозначному впливу безлічі різнорідних факторів. Для того щоб домогтися конкурентної переваги, необхідні комплексні зусилля. Іноді і їх виявляється недостатньо через дію зовнішніх факторів, які не контролює фірма. Більше того, ті самі фактори можуть, як підсилювати, так і послаблювати конкурентну перевагу.

Таким чином, формування конкурентної переваги є основою маркетингової стратегії, яка забезпечить підприємству підвищення конкурентоспроможності та досягнення бажаного фінансового результату від виробничо-господарської діяльності.

Чуб А. В.

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая
докторант

КООРДИНАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Головне місце в процесі механізму державної регуляторної політики займає Державна регуляторна служба, яка має розгалужену структуру й складається з центрального та територіальних органів. Її діяльність на пряму підпорядковується й є підзвітною Кабінету Міністрів України та має на меті виконання наступних завдань:

- реалізує державну регуляторну політику в сферах: нагляду та контролю, ліцензування та дозвільної системи, дерегуляції господарської діяльності;
- координує дії органів виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства та підприємництва з питань дерегуляції, для усунення перешкод розвитку реального сектору економіки.

Голову центрального органу ДРС призначає та звільняє з посади КМУ. В свою чергу, голова ДРС призначає та звільняє з посад голів територіальних органів ДРС, за погодженням з КМУ та місцевими державними адміністраціями. Свої пропозиції щодо формування державної регуляторної політики, голова ДРС вносить Міністру розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. До їх складу входять як нові проекти, так й діючі закони України, акти Президента України та КМУ. Центральний орган ДРС також готує пропозиції щодо пріоритетних напрямків діяльності для своїх територіальних структур. Таким чином досягається взаємо узгодженість в діяльності різних гілок влади [1].

Наведений на рис. 1 координаційний механізм було побудовано автором на основі узагальнення норм Положення КМУ «Про державну регуляторну службу України», що затверджена постановою [2]. Звичайними стрілками на схемі позначені організаційні зв'язки між органами державної влади, а пунктирними – формальна взаємодія між ними в межах регуляторної діяльності.

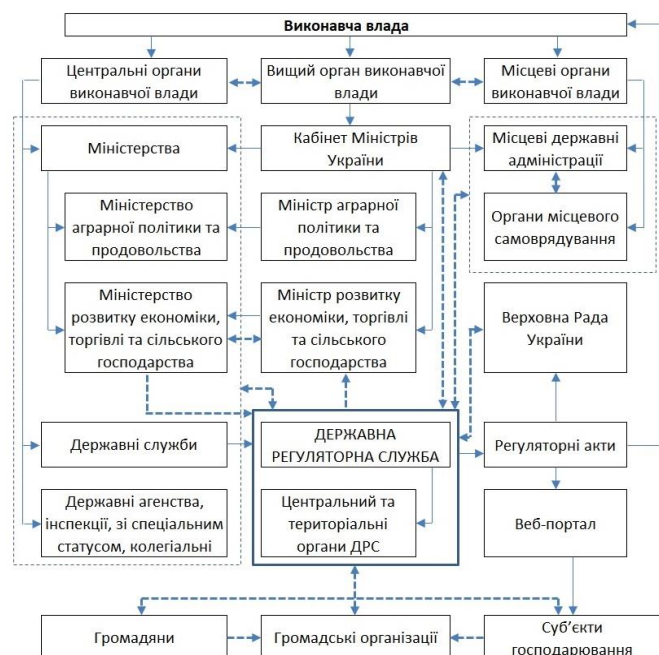


Рис. 1. Координаційний механізм державної регуляторної політики в Україні

Як показано на рис. 1, ДРС взаємодіє зі всіма іншими органами виконавчої влади, які наділені регуляторними функціями. Вона може звертатись до них із запитом про коригування чи втрату чинності діючих документів, які не відповідають вимогам законодавства. Через неї проходять всі нормативно-правові документи, з метою проведення їхньої експертизи та погодження, а також звіти про відстеження результативності регуляторних актів. Центральний орган ДРС також уповноважений здійснювати експертизи чинного законодавства на предмет виявлення порушень.

Окрема увага в роботі ДРС всіх рівнів повинна приділятися побудові каналів комунікацій з громадянами, інститутами громадського суспільства та представниками бізнесу, важність яких зазначалась раніше. Кінцевим результатом діяльності є оприлюднення всіх офіційних документів на веб-сайті.

Що стосується агропромислового сектору, прийняття рішень щодо регулювання господарських відносин між її підприємствами виконуються на загальних засадах, які були висвітлені вище.

Численні недоліки в реалізації державної регуляторної політики, на які звертали увагу різні вітчизняні науковці, обґрунтували необхідність дослідження її координаційного механізму, в результаті чого можна зробити наступні висновки:

– існуючий на сьогоднішній день порядок планування, прийняття та відстеження регуляторних актів спирається на зарубіжний досвід, проте, ряд обов'язкових процедур не виконується належним чином. Зокрема, господарська діяльність залишається надмірно зарегульованою, а комунікації з громадськістю та бізнесом формально не працюють. Саме тому, вказані питання потребують систематичного контролю зі сторони центрального органу ДРС;

– для прискорення процесу дерегуляції необхідно максимально впроваджувати практику аналізу регуляторного впливу у всі сфери законодавчої діяльності, в тому числі Верховної Ради України. Крім того, необхідно переймати досвід країн ЄС, де регуляторні обмеження мають визначений термін дії.

Список використаних джерел

1. Кизим М. О., Іванов Ю. Б., Зінченко В. А., Іванова О. Ю., Четова-Терашвілі Т. М. Деретування економіки: проблеми та перспективи : монографія. Харків : ВД «Інжек», 2014. 288 с.

2. Про деякі питання Державної регуляторної служби України : Постанова КМУ від 24 грудня 2014 р. № 724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371-2014-%D0%BF> (дата звернення: 01.10.2022).

Kuznetsov O.

Karaganda Technical University named after Abylkas Saginov
Scientific director – Doctor of Economics, Associate Professor Biryukov V. V.

FEATURES OF THE CLUSTER APPROACH IN THE TOURISM BUSINESS

The increasing processes of globalization and internationalization explain the popularity of the cluster approach in various spheres of national and regional economy. The application of the cluster approach in the tourism industry has started developing relatively recently. However, even in 1998, M. Porter emphasized the importance of tourism clusters, arguing that the satisfaction of the final consumer is determined not only by the destination attractiveness, but also by the quality of services and tourist infrastructure. In addition, D. Jackson and P. Murphy emphasize the need for a cluster approach in tourism concerning the emerging opportunities for the development of local markets, strengthening the interaction between business structures of the region, and business consolidation.

Michael Porter, an American economist and professor at Harvard Business School, first introduced the concept of a cluster. According to his theory cluster is “a group of geographically adjacent interconnected firms and related organizations operating in a particular area, characterized by a common activity, and complement each other”. The geographical scale of the cluster can vary from one city or state to a country or even a number of neighboring countries.

The cluster approach to the study of economic processes of competitiveness formation is also used in a number of other theories. E. Leamer considered clusters with a high level of correlated export when analyzing trade at the national level. French scientists J. Toleno and D. Soulie used the concept of “filieres” to describe groups of technological sectors. The formation of spheres was explained by the dependence of one sector on another by the technology level. Thus, filiere represents a narrower interpretation of a cluster, as they are based on one of the criteria of cluster emergence, particularly on the need for logical links between industries and sectors of the economy to fulfill their potential advantages.

The cluster approach is used in the results of Swedish theorists as well. Their cluster theory is mainly formed on the structure of the national economy, or more precisely, on the study of the interconnections of large Swedish multinational corporations. Here the clusters are based on the thesis of E. Dahmen, about the blocks of development. The basis of the development of competitive success according to Dahmen is the presence of connection between the ability of one sector to develop and to provide progress in other. Growth should take place systematically or by vertical action within one industry, jointly with another industry, which provides the possibility of gaining competitive advantages.

The concept of cluster has been developing in the researches of many other economists: M. Enright, the closest follower of M. Porter, put forward regional clusters as a geographically delineated agglomeration of interdependent firms. The American Scientist S. Rosenfeld rightly believes that one territorial concentration of a critical mass of related firms is not enough to form a local production or social system - a regional cluster. It should have active channels for production transactions, dialogue and communications between small and medium-sized enterprises. Another American economist W. Price shifts the emphasis in the interpretation of the cluster and the cluster model of behavior of enterprises to public-private partnership, the restoration of trust between government and business, besides the process of combining isolated firms into an entrepreneurial community. Correspondingly, by the beginning of the 21st century, there was a wide range of opinions on what constitutes a cluster.



СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Архипцева А. В.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ ЯК ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Правовий нігілізм – це одна з проблем сучасного суспільства, яка потребує всебічного та комплексного дослідження через те, що є соціальним негативним феноменом. Виникнення та формування правового нігілізму обумовлено цілою амальгамою різних факторів, і кожен із цих факторів вимагає окремого підходу щодо розробки методів зниження його негативного впливу на суспільство. Проблема правового нігілізму була актуальна у всі часи, але зараз вона досягла свого піку, оскільки пронизує більшу частину суспільства. Сьогодні, у XXI ст., правовий нігілізм став «злякливою пухлиною» для всього суспільства і загалом цивілізованого людства.

Нігілізм за своєю сутністю є збірним поняттям і в перекладі з латинського «*nihil*» означає нічого, ніщо. Він висловлює негативне ставлення суб'єкта до певних цінностей, поглядів, ідей, норм, а часом, і всіх сторін людського буття. Нігілізм як одна з форм світовідчуття та соціальної поведінки сформувався і набув свого воістину глобального значення наприкінці XIX – на початку XX ст. переважно в Західній Європі та Росії. Нігілізм багатолікий, він може бути моральним, правовим, політичним, ідеологічним, релігійним і т. п., залежно від того, які цінності заперечуються, про яку сферу знань та соціальної практики йдеться – культуру, науку, мистецтво, етику, політику, економіку тощо.

Найпоширенішим не лише у навчальній літературі, а й у монографічних та дисертаційних дослідженнях є визначення правового нігілізму як форми деформації правової свідомості. Аналізуючи ці дефініції (Ф. Ніцше, М. Хайдеггер, С. Алексєєв та ін.), можна зробити висновок, що втрата (заперечення, неприйняття) чи недооцінка (приниження, заниження) цінності права є головною сутнісною ознакою правового нігілізму в цілому, а його сутність розкривається у наступних положеннях. Правовий нігілізм – це самостійний, автономно існуючий і такий, що розвивається, компонент буття права. Право первинне, правовий нігілізм вторинний. Право породжує правовий нігілізм. Правовий нігілізм можна уявити як відторгнення трьох таких складових правової держави. По-перше, чинне законодавство. При цьому панує негативне ставлення до законів та виправдовується протизаконна поведінка. По-друге, правопорядок, коли люди вважають реальний правопорядок (який далеко не завжди збігається з вказівками закону) неправильним і несправедливим. По-третє, базові ідеї та принципи законодавчого регулювання. Це проявляється як несприйняття масовою свідомістю особи, значення свободи та формальної рівності учасників соціальної взаємодії.

Науковою думкою вироблені і пропозиції щодо подолання правового нігілізму. Погоджуємося з позицією, що це складний та копіткий процес, який складається з двох стадій: попередження та запобігання даному негативному явищу. Попередження складається з заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин та умов виникнення правового нігілізму, а запобігання – заходів, які застосовуються для недопущення фактів спотворення правової свідомості та їх подолання. Для подолання правового нігілізму необхідно забезпечити заходами, спрямованими на зміцнення економіки, забезпечення населення робочими місцями, придушення таких пов'язаних із злочинністю явищ, як алкоголізм та наркоманія, бродяжництво, міжнаціональні та інші конфлікти, бідність та зубожіння тощо. Важливим є стимулювання духовної сфери життя суспільства. Мова йде, насамперед, про підвищення загальної освіти громадян та на її основі – формування системи фундаментальних цінностей, що об'єднує та зміцнює суспільство. Це створює сприятливі умови для розвитку самої держави та суспільства. Фактично, саме уявлення членів суспільства про шляхи та кінцеві цілі свого розвитку, про базові цінності ідеального суспільства так чи інакше поступово трансформуються в гранично чіткі та конкретні правові норми, встановлені та охоронювані державою, а також значно впливають на дію цих норм у суспільстві.

Іванов А. Д.

Маріупольський державний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Григор'єва В. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

На початку XXI століття збройна агресія є великою небезпекою для мирного співіснування. Також не треба забувати про той факт, що в тих регіонах планети Земля, де військові дії призупинені, створена обстановка перемир'я, а ніяк не цінного миру. Такі конфлікти перейшли з гострої стадії в стадію напружених і тліючих конфліктів. Такими конфліктами є збройне зіткнення в Косово, Шрі-Ланці, Боснії та Герцеговині, а також в Україні. Вогнищами таких конфліктів є квазідержавні утворення, наприклад ДНР і ЛНР, Південна Осетія. Такі «тліючі» конфлікти несуть в собі велику загрозу для всього світу, а досягнуте в них перемир'я, може бути оманливим, як показує досвід.

Зазвичай такі конфлікти можуть мати ознаки і зовнішніх і внутрішніх збройних протистоянь. Як приклад можна навести ситуацію яка почалася з 2014 року й тривала до початку 2022 року на сході України. Однак постійна військова підтримка Росії вказує на ознаки вже міжнародного характеру даного протистояння. Так за положеннями Женевської конвенції від 1949 року міжнародні збройні конфлікти – це конфлікти, в яких один учасник міжнародно-правових відносин застосовує збройну агресію проти іншого такого суб'єкта, тобто учасниками таких конфліктів є: держави, нації та народи. [3]

В ході розвитку цього конфлікту стиралися кордони між миром і війною де діють невідконтрольні незаконні збройні формування, які озброюються та фінансують державою-агресором, недотримання правил ведення збройного конфлікту, гуманітарного права, що фактично є частинами гібридної війни. Однак поняття «гібридна війна» ще не знайшло визначення у міжнародних документах.

Міжнародне гуманітарне право концентрується на фізичному вимірі конфлікту, і це відбувається тоді, коли саме цю роль зменшують інформаційний і економічний спосіб ведення війни. Це також стає проблемою для регулювання гібридної війни. Це означає лише одне: нормативно правові акти міжнародного права застали, а отже ними неможливо урегулювати сучасні збройні конфлікти. І як вихід із цієї ситуації необхідно: [3]

1. державам, які ще не членами військово-політичного блоку НАТО направити свої зусилля на вступ до цієї організації, тому що саме НАТО є найпотужнішою системою колективної безпеки;

2. виробити єдину стратегію для боротьби із «гібридними воїнами», шляхом більш потужної взаємодії країн в рамках членства в ООН;

3. доповнити 5 статтю Римського статуту, де визнати «гібридну війну» актом агресії та розповсюдити на нею юрисдикцію Міжнародного кримінального суду;

4. в межах Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй дати визначення терміну «гібридна війна».

Саме такі дії дозволять розробити зрозумілу та правильну стратегію для захисту територіальної цілісності, суверенітету, незалежності кожної держави, а головне реалізувати її на практиці. Тому помилки, які стали припустимі 24 лютого 2022 року о 4 годині ранку більше ніколи не повторяться. Адже ті компоненти гібридної війни, про які сьогодні йшла мова спостерігали за РФ і раніше, а змінювався лише порядок їх використання.

Список використаних джерел

1. Тенешнев В. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів. Київ : Часопис Київського університету права. 2020. С. 5.

2. Сенаторова О. Права людини та збройні конфлікти. Київ : ФОП Голембовська О. О. 2018. 208 с.

3. Денисенко С. Актуальні проблеми міжнародного гуманітарного права в умовах сучасних збройних конфліктів. Запоріжжя : Юридичний науковий електронний журнал. 2016. URL: lsej.org.ua_j_3_2016.pdf (дата звернення: 10.10.2022).

Іщенко М. В.

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філос.н. Жадяєв Д. В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЮРИДИЧНОГО ПОЗИТИВІЗМУ В НЕО- ТА ПОСТПОЗИТИВІЗМ

Філософія права за своєю значимістю обмірковує факти правового життя, осмислює в контексті правознавства і права. В філософії права на сучасному рівні триває великий розрив між ідеальним правом, яке створювали вчені без певних знань та вивченням суто права. Головними ознаками сучасної філософії є утвердження типу праворозуміння на основі інтерсуб'єктивності та неklasичної парадигми дискурсу між позитивістськими, суб'єктивістськими, об'єктивістськими, ірраціоналістичними та раціоналістичними формами рефлексії права. Великим поштовхом стало відродження доктрини природного права, яке відобразилось у ідеях феноменології, неокантіанства, комунітаризму, етики цінностей, екзистенціалізму та позитивізму на базі герменевтичного підходу.

Одночасно з процесами революції у філософії права відбулась трансформація юридичного позитивізму у нео та постпозитивізм. Такий дискурс був зумовлений зростанням людської суб'єктивності та творчого начала. Таке явище можна охарактеризувати як перехід до інтерсуб'єктивності. В сучасній філософії права існує домінація неklasичної моделі осмислення права над класичним праворозумінням. Таким чином, класична модель виявляє загальні принципи, які не пов'язані з існуванням речей і людей. Метафізичний підхід досягається уможливлено, за ним класичні варіанти концепції природного права протиставляють правову реальність за ідеальним(природним правом) та емпіричним(позитивним правом).

Юридичним позитивізмом є напрям у філософії права, у ньому все являє собою сукупність правил чи норм забезпечених та встановлених владою. Вперше термін "позитивізм" розглядався О.Конттом для застосування філософії як своєї соціальної теорії. Неопозитивізм також є напрямком у філософії, але сенс цього напрямку можна досягти лише конкретними науками, і може стати справедливим твердженням, що філософія права як наука не має прав на існування.

Неопозитивізм як форма позитивізму поділяється на три форми революції: логічний позитивізм, лінгвістичний позитивізм та постпозитивізм(аналітична філософія). Таким чином ми переходимо до постпозитивізму як до однієї гілки в яку впливає юридичний позитивізм. Постпозитивізм є загальним для визначення множини методологічних концепцій, він не є певним філософським напрямом, він є певним етапом у розвитку філософії наук, етап у розгалуженні проблем з виникненням наукового знання.

За своєю популярністю, характерним для юридичного позитивізму є узагальнення права і позитивного права чи правопорядку в системи історично сформованих інститутах та ustalених нормах. Об'єктом у такому правовому мисленні є лише феномени позитивного права, чинне законодавство, реальна практика правозастосування та правовідносини. За історією виникнення юридичний позитивізм виник через потреби теоретичного обґрунтування догматично-формальної юриспруденції. Систематизатором цієї концепції був Дж.Остін(1790-1859) та І.Бентам(1748-1832). Для кожного напрямку юридичного позитивізму характерна ознака "позитивності". Тому, класичний позитивізм вбачає позитивність права як державного авторитету, як буття в(звичаєвому праві, договорах, законах, постановах). В той час коли неklasичний позитивізм спирається на соціологічні та психологічні моделі рефлексії. Так, "соціологічний" позитивізм вишукує позитивність права в зовнішніх способах поведінки, а "психологічний" виявляє позитивність права в психологічних станах. На думку Дж.Остіна, є закони Божі і людські. Божі не мають юридичного значення, в той час коли людські поділяються на

позитивну мораль та позитивні закони. Позитивні закони встановлюються особами, які наділені певними правами для здійснення юридичних прав, які їм надані. Правила позитивної моралі, не встановлюються вищим політичним керівництвом, включають такі права як міжнародне право, статuti клубів та ін.

За думкою Ганса Кельзена(1881-1973), лише "чисте вчення про право" є позитивістською теорією про позитивне право. Кельзен вбачав звільнення правознавства від "моралі". Кельзен намагався виключити з позитивного права історичні та випадкові елементи, як соціальні умови або ідеали справедливості. Вчення Кельзена не ставить запитань справедливості або несправедливості законодавства як аксіологічної оцінки, чи є воно негативним або позитивним. «Кожний повинен діяти так, як приписано автором правового порядку», – такий девіз Кельзена. Певний внесок у розкриття сучасної право-природної думки здійснило і неогегельянство (Ю. Біндер, Г. Геллер, Б. Кроче, І. Пленге, Е. Шпрангер та ін.). Вони намагалися довести, що уявлення у свідомості людей формують право, суспільство, історію. Неогегельянство, тлумачучи ідею права у дусі *панлогізму* стверджує: якщо немає розумного права, то є правовий розум, який має бути втілений у позитивному праві. Так, за Е. Шпрангером, *природне право* – це образ справедливого права, який виник у правосвідомості в результаті діалектичного розвитку духу.

Зважаючи на викладене, можна зробити висновок, що істотною ознакою сучасного позитивізму є абсолютизм цей принцип хоча і пом'якшується у нео- і постпозитивізмі рухом від «сили» через «повноваження» до «визнання». Постмодерна концепція вчених долають обмеженості моделей правового комунікативізму, постає як пост(мета)некласичний формат дискурсивно-комунікативної доктрини сучасної філософії права, яка розвивається у напрямку формулювання та обґрунтування соціальної справедливості як поняття, яке за певний період опинилося за критикою раннього правового комунікативізму та стало розмитим.

Список використаних джерел

1. Кузнецов В. Правовий позитивізм. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
2. Лук'янець В. Позитивізм. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
3. Лук'янець В. Постпозитивізм. *ФЕС*. С. 502.
4. Заїченко Г. Неопозитивізм. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
5. О कोरोков В. Б., Павленко І. В. Неопозитивізм. *Енциклопедія Сучасної України* : енциклопедія / за ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021.

Куксов Я. І.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Співвідношення держави та суспільства дуже важлива проблема, рішення якої має не тільки теоретичне, а й практичне значення, так як змішання державних і суспільних завдань нерідко призводить до дуже великих негативних наслідків, що позначається в кінцевому підсумку на життєвому рівні народу.

Держава виникла з суспільства і перетворилася в самостійний орган, що стоїть над суспільством і разом з тим взаємодіє з ним. Проте, раз держава виникла на певному етапі розвитку суспільства, воно не може не взаємодіяти з ним. Як свідчить досвід історії, ця взаємодія носить дуже складний характер, що відображає складні і суперечливі процеси розвитку самого суспільства. Справа в тому, що в суспільстві живуть і діють індивіди зі своїми інтересами, які не завжди збігаються із спільними інтересами. Крім того, в суспільстві існують різні класи, які мають власні інтереси. І щоб соціум (тобто суспільство) не загинув, необхідний політичний орган, який регулює всі суспільні відносини. В якості такого регулятора виступає держава. Звичайно, без взаємодії з суспільством регулювання суспільних відносин немислимо.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної теорії держави і права зберігається функціональний підхід до діяльної сторони держави. Дійсно, функціональний підхід дозволяє більш глибоко вивчати тривалий історичний процес виникнення, розвитку, зміни, руйнування, появи держав різних типів, видів, форм у різних народів, тобто процес формування та еволюції державності. Виходячи з дефініції функцій держави як основних напрямків його діяльності, що виражають сутність і соціальне призначення, цілі і завдання держави з управління суспільством у властивих йому формах і властивими йому методами, вказаний підхід спрямований саме на розуміння співвідношення держави та суспільства.

Призначення держави, її роль в житті суспільства виражається в його функціях. Держава створена, щоб постійно, безперервно і ефективно діяти в соціальному середовищі. Держава як форма організації життєдіяльності суспільства в тій чи іншій країні постійно знаходиться в процесі еволюції. На його функції істотно впливають внутрішня і зовнішня обстановка, загальні тенденції світового розвитку. Держава на сучасному етапі глобалізації – це вже не та держава, яка існувала до переходу від індустріального до постіндустріального суспільства.

Також, ступінь державного впливу на суспільство відображає національні традиції та пріоритети. В кінцевому рахунку оптимальний рівень соціального забезпечення і перерозподілу доходів визначається переважно морально-етичними міркуваннями. Однак є дві області, участь в яких держави обов'язкова для забезпечення умов економічного розвитку. Це інвестиції в інфраструктуру та базову освіту. Світовий досвід показує, що передоручити вирішення цих завдань приватному сектору не можна, так як саме базова освіта повинна дозволити населенню скористатися можливостями, які відкривають ринкові відносини.

На сучасному етапі у зв'язку з глобалізаційними процесами взаємодія суспільства і держави зазнає істотні трансформації у напрямку пониження ролі держави то в економічній сфері (наприклад, у країнах, що розвиваються, економічну функцію реалізує не держава, а транснаціональні корпорації), то в соціальній сфері, внаслідок чого порушується баланс у взаємодії держави та суспільства. Тому, на наш погляд,

оптимальним є підхід, коли держава, виконуючи свої внутрішні та зовнішні функції, дотримується балансу між публічним інтересом держави та приватним інтересом суспільства в цілому та окремого його члена.

Малахов Р. В.

ННВЦ Національного університету цивільного захисту України
аспірант

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ АРМІЇ В ЗМІ УКРАЇНИ

В Україні питання формування іміджу її армії покладені на різні державні, суспільні інформаційні організації. Однак д їхній діяльності поки переважає вузьковідомчий, корпоративний підхід. Авторський аналіз показав; що поки жодна із цих вітчизняних структур не несе повновагої відповідальності за формування позитивного іміджу Збройних Сил в інтересах її безпеки. При цьому вітчизняні й закордонні ЗМІ, що активно функціонують у міжнародному інформаційному просторі, насамперед, вирішують питання одержання для себе максимального прибутку. Робота з формування позитивного іміджу армії може бути частиною їх комерційної діяльності. Робота з формування образу армії організована багато в чому безсистемно. Цілеспрямованої й, головне, ефективної роботи в цьому напрямку з їхнього боку поки не проводиться.

На наш погляд, основними вітчизняними засобами масової інформації, що активно формують імідж армії, є військові засоби масової комунікації. Військові ЗМІ, спрямовані на доведення, насамперед до військовослужбовців, актуальної й специфічної інформації, а також формування в них нормативно- ціннісного апарата мислення, політичної культури й патріотизму.

Виходячи із цього, військові засоби масової інформації являють собою комплекс спеціальних технічних засобів і організаційно взаємозалежних між собою суб'єктів інформаційного середовища, призначених для трансляції військовослужбовцям, членам їх родин, цивільному персоналу, усім громадянам внутрішньої й внутрішньої громадськості, що цікавляться військовою проблематикою інформації про Збройні Сили України армії, що формує образ.

Не так багато в цей час у країні державних журналів - і бюлетенів, ще менше газет, що вузько спеціалізуються на висвітленні життя армії, оборонної промисловості й науки. Питання військової політики, політичної й військової стратегії, плани розвитку військової організації держави, її реформування, соціальні аспекти життя армії й ряду інших воєнізованих відомств і структур, систематично, і в істотному обсязі присутні на сторінках невеликого числа неспеціалізованих видань [1]. Разом з тим- є широке коло публікацій, що охоплюють лише окремі епізоди життя діяльності як Збройних сил, так і країни в цілому, стосовно до її оборонних і інших військових потреб. Регулярні сплески публікацій з проблеми комплектування, що збігаються по строках з початком кампаній по призову на термінову службу; реагування на випадки катастроф і інших надзвичайних подій у Збройних силах; періодичне загострення інтересу до силових акцій і збройним конфліктам за участю наших співвітчизників. Публікації на ці теми численні й різноманітні й з'являються на сторінках практично всіх українських ЗМІ, відрізняючись, природно, кутом зору й оцінками описуваних подій. Зрозуміло, скільки видань - стільки й індивідуальних особливостей у доборі й подачі матеріалів. Через ЗМІ в основному поширюється інформація гостро соціального характеру – на злість дня або загальнозначущого характеру. Тому інформація з військової проблематики повинна носити новинний характер і бути привабливою, щоб формувати певні вистави про армію. Суб'єкти військового управління повинні максимально контролювати інформацію, що представляється, мінімізуючи можливість її інтерпретації в спекулятивних цілях. Тому необхідно чітко визначати, з одного боку, правила надання інформації ЗМІ, а з іншого – правила збору й аналізу інформації, уже випущеної ними для громадськості.

Від статусу й ступеня популярності ЗМІ також залежить можливість, інтенсивність і широта охоплення громадськості. Зокрема через державні ЗМІ органам військового управління відносно простіше організувати подачу інформації про діяльність ЗС, про актуальність загроз і небезпек для держави. У цьому випадку діяльність Збройних Сил для громадян країни стає очевидною.

Вишиковуючи відносини зі ЗМІ, органам військового управління слід чітко вистроїти партнерські стосунки. Необхідно активно взаємодіяти зі ЗМІ (особливо тими, які мають більшу аудиторію й популярність), щоб суспільство одержувало більше позитивної інформації про життя й діяльності армії [2].

Таким чином потребують вирішення питання, які полягають у тому, що б вітчизняні ЗМІ, також, як і іноземні засоби масової інформації, не були націлені на вирішення своїх вузьких інтересів: одержання прибутку, збільшення числа аудиторії, піар певних політиків, організації і т.д. Тому українські ЗМІ повинні являти собою налагоджену інформаційну систему, що сприяє формуванню позитивного іміджу армії України, як усередині країни, так і за кордоном. Громадяни української держави повинні знати, наскільки забезпечена військова безпека країни, чого можна чекати від тих або інших змін у військовій організації. Багато сторін життєдіяльності Збройних Сил можуть стати більше відкритими для уваги з боку суспільства. Такий стан справ сприятливо позначиться на іміджі армії, на довірі до ЗС.

Список використаних джерел

1. Горбулін В. П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Київ : НІСД, 2011. 285 с.
2. Полторак С. Т. Механізми державного управління реформуванням Збройних Сил України: уніфікація трансформація : монографія. Харків : НУЦЗУ. 2017. 340 с.

Нікітенко В. В.

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – д.ю.н., професор Золотухіна Л. О.

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ СЕНСІ

Безробіття - невід'ємна частина ринкової економіки, один із негативних наслідків закону попиту та пропозиції. Враховуючи глобалізацію ринку праці ця проблема стає дедалі актуальнішою, а частка безробітних кожного року зростає.

Безробіття, перш за все, відноситься до макроекономічних проблем, та формується у зв'язку з такими чинниками: 1) структурні зміни в економіці, що породжують масштабні зміни у структурі та обсягу попиту на робочу силу; 2) зниження темпів економічного розвитку викликає скорочення кількості робочих місць, порушення балансу між чисельністю зайнятих та кількістю робочих місць; 3) недостатній сукупний попит; 4) інфляція призводить до зменшення капітальних вкладень, зниження реальних доходів населення, наслідком чого є збільшення пропозиції зі зниження попиту на робочу силу; 5) співвідношення цін на фактори виробництва, що призводить до переважання технологій на виробництві; 6) сезонні коливання виробництва, що призводить до змін попиту на робочу силу; 7) науково-технічний прогрес, котрий збільшує диспропорцію між попитом та пропозицією робочої сили [1, с. 491].

Зауважимо, що в Україні зростаючий рівень безробіття супроводжується зростанням трудової міграції. Практично кожен третій роботодавець сьогодні бореться із нестачею кваліфікованої робочої сили. Основною причиною такого відтоку кадрів до країн Євросоюзу виступає дуже низький рівень мінімальної заробітної плати в Україні – 186,43 євро, відповідно до Закону про державний бюджет на 2022 рік [2]. Офіційні дані про мінімальну заробітну плату у країнах ЄС щорічно публікує Eurostat на своєму порталі. Так, згідно з опублікованими даними, мінімальна заробітна плата в Польщі становить 409,53 євро, у Словенії – 790,73 євро, у Німеччині – 1473,00 євро [3].

У зв'язку з цим, нинішні тенденції економічного розвитку вимагають кількісних та якісних змін у змісті освіти, що водночас відповідали б вимогам локального, національного та світового ринків праці. Глобалізаційні зміни в економіці супроводжуються посиленням ролі знань та розширенням сфери освітніх послуг, які стають не лише найбільш затребуваними продуктами людської діяльності, а й одним із ключових факторів соціально-економічного розвитку. економічний розвиток. У зв'язку з цим перед національною системою освіти стоїть завдання сформуванню якісно новий професійно-освітній та науковий потенціал суспільства, який приведе країну до конкурентоспроможного стану на світовому ринку товарів та послуг, зможе забезпечити рівний доступ громадян до гідної праці та кращих умов життя.

Тож, в процесі аналізу поточного стану безробіття, ми дійшли невтішного висновку, що низка проблем у цій сфері є наслідком низького рівня економіки, в той же час, глобальна проблема безробіття полягає від наповнення та заміни людей на робототехніку. В Україні є багато проблем, які впливають на безробіття. Тому законодавець має враховувати можливість освіти, зниження податків, структурне навантаження державних органів та низьку заробітну плату.

Список використаних джерел

1. Сардак С., Беліч Ю. Проблематика безробіття у глобальному та національному вимірах. *Економіка і суспільство*. 2018. № 17. С. 490–495.
2. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 2 грудня 2021 р. № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 03.11.2022).
3. Eurostat. Статистика. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home> (дата звернення: 03.11.2022).

Пенчук В. О.

Класичний приватний університет

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Актуальність. Швидкий розвиток сучасної дипломатії активізує розширення та закріплення законодавчих документів. Відповідно більшість прогресивних країн вже мають певний правовий механізм реалізації своїх повноважень та обов'язків через віртуальну дипломатію. Деякі країни тільки розробляють законодавчу базу. Тому досвід та особливості ведення цифрової демократії є актуальними. Особливо це питання загострилося під час Covid-19 та початку повномасштабної війни.

Мета: з'ясувати законодавчі засади регулювання віртуальної дипломатії України.

Новий цифровий формат передачі інформації та в цілому доба миттєвих інформаційних потоків формують новий дискурс, при цьому важливе не тільки практичне використання, але і правове регулювання питань.

Варто вказати, що віртуальна дипломатія – це закономірний етап розвитку міжкультурних та міждержавних зв'язків.

За словами вітчизняного теоретика О. Висоцького, “віртуальний простір безпосередньо впливає на події і людей в зарубіжних країнах, навіть перебуваючи за межами суверенності і міжнародного права, змінює інформаційну картину. Віртуальна реальність цифрової дипломатії не завжди абсолютно ідентична політичним реаліям. Тим не менш, лінійність і безперервність інформаційного потоку у мережі Інтернет може змінювати бачення політичної реальності в аудиторії” [2, с. 6].

Розглядаючи позитивний імідж у рамках віртуальної дипломатії, Н. Белоусова наголошує на основних напрямках реалізації та подає конкретні приклади: веб-сайти державних установ, публікації інформаційних матеріалів в мережі Інтернет, розсилки електронною поштою [1, с. 140].

Інститут дипломатії історично сформувався і регулюється нормами права. Зокрема варто вказати на основні документи: закони України: «Про інформацію» (1992); «Про державну таємницю» (1994); «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998); «Про дипломатичну службу» (2018).

За визначенням О. Сегеди, нормативно-правові дії, що стимулюють набуття цифрових можливостей у дипломатичній сфері, дають можливість залучити неурядові організації, які формально та неформально представляють Україну на міжнародній арені. Відсутність єдиного стратегічного підходу та непослідовність впровадження цифрової трансформації на всіх організаційно-структурних рівнях дипломатичного відомства значно знизили ефективність будь-якого інноваційного впровадження [3, с. 78]. На інституційному рівні це питання має вирішити заступник Міністра цифровізації МЗС України, його позицію рекомендовано реалізувати відповідно до постанови Кабінету Міністрів України.

Так, відповідно до “Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021-2025 роки”, цифрова дипломатія передбачає:

1) взаємодія з міжнародними цифровими платформами для просування позитивного іміджу України у світі та захисту національної безпеки;

2) використання цифрових інструментів для організації заходів і проектів публічної дипломатії;

3) використання потенціалу соціальних мереж та взаємодія з онлайн-спільнотами для формування позитивного іміджу України та просування інтересів України у світі [4].

Основним проривом у регулюванні віртуальної дипломатії виступає діяльність Міністерства цифрової трансформації України – це центральний орган виконавчої влади, який відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів, інтероперабельності

Нині серед стратегій розвитку законодавчого регулювання та провадження подальшої віртуальної дипломатії прописано проект щодо координації і співпраці Міністерства цифрової трансформації України, міжнародних цифрових платформ, зокрема Facebook, Google, Netflix, HBO та інших для реалізації цифрових проектів і кампаній з популяризації України у світі.

В Україні процес розвитку віртуальної дипломатії тільки набирає обертів. Останні два роки характеризується значним підвищенням рівня віртуальної комунікації. Україна тільки на початковому етапі. Спостерігаємо формування масової мережевої комунікації та законодавчої бази, яка у свою чергу є засобом впливу та відповідного керування у цифровому просторі суспільства держави.

Список використаних джерел

1. Белоусова Н. Б., Боклан О. В. Віртуальна дипломатія як знаряддя формування позитивного іміджу держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 90. Ч. II. С. 139–143.

2. Висоцький О. Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій. Ч. I. Дніпро : СПД «Охотнік», 2020. 56 с.

3. Сегеда, О., Смолянчук, В. (2020). Сучасні процеси цифровізації в дипломатичній службі України та Кувейту. *Історико-політичні проблеми сучасного світу* (42), с.77-88.

4. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 рр. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/publicdiplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

Пересада В. О.

ННВЦ Національного університету цивільного захисту України
аспірантка

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Збереження природних ресурсів та охорона навколишнього середовища почали включатися до соціальних систем лише недавно, із привертанням уваги до екологічних проблем і підвищенням громадської свідомості та відповідальності. Під впливом глобальних процесів відбувається трансформація громадянського суспільства, його діяльність починає виходити на якісно новий, глобальний рівень. Наразі триває формування нової суспільно-політичної одиниці – глобального громадянського суспільства.

Сплеском природоохоронної активності в усьому світі за останні 25 років стали доповіді Римського клубу, екологічні форуми, вироблення регіональних і міжнародних програм збереження й відновлення природних ресурсів, ландшафтів, територій та акваторій, розвитку екологічного виховання та освіти, поява численних екологічних матеріалів у засобах масової інформації й виникнення сотень «зелених» рухів та організацій у всіх кутках світу.

Громадське екологічне управління має свою законодавчу базу та законодавчо визначені функції, на сьогодні неадекватно розвинені для забезпечення його ролі й дієздатності в суспільстві. Тому нагальною є необхідність ухвалити спеціальний закон про громадське екологічне управління й неурядові організації, адже значну роль неурядових організацій у гармонізації розвитку суспільства та досягненні його сталості визнано в усьому світі. Уряд має розробити спеціальні механізми, за допомогою яких неурядові організації могли б відповідно й ефективно відігравати відведену їм роль партнерів у процесі екологічно безпечного гармонійного розвитку [1].

Збільшується необхідність подальшого розвитку гуманізації екологічного законодавства – спрямування його насамперед на захист суб'єктивного права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Необхідними є вивчення та максимальне врахування позитивного зарубіжного досвіду у сфері залучення громадськості до ухвалення рішень, пов'язаних із державним регулюванням екологічної безпеки, та розробка заходів з адаптації його в Україні, урахування механізмів забезпечення екологічної безпеки в країнах, які досягли значних успіхів у цьому напрямі. До таких країн відносять США, Німеччину та Японію, причому кожна із цих країн має певні пріоритетні напрями у вирішенні тих чи інших питань з відповідними позитивними наслідками для населення країни та природи, що також може бути запозичено для використання в державному регулюванні аналогічних процесів у нашій державі.

Ключовими функціями публічного екологічного управління є всіляке сприяння процесу досягнення взаєморозуміння в суспільстві, об'єднання зусиль різних громадських груп підтримки, зацікавлених в охороні довкілля, забезпечення включення екологічних питань у важливі економічні та політичні рішення; систематичне збирання, тлумачення та забезпечення екологічною інформацією громадськості.

Сучасні екологічні проблеми були фактично обумовлені четвертим технологічним укладом, коли різноманітне використання вуглеводневої сировини призвело до глобального потепління, забруднення атмосфери та зменшення запасів нафти, газу й вугілля. Протягом дії п'ятого укладу екологічна ситуація тільки погіршилась. Проте, спираючись на досягнення нанотехнологій, нанохімії та біології, було розроблено нові підходи до вирішення питання глобального потепління.

Визначено, що у новому тисячолітті в Україні, як і в усьому світі, проблеми, пов'язані з регулюванням екологічної безпеки, залишаються невирішеними й можуть перейти в категорію глобальних проблем людства, що потребують негайного вирішення.

У зв'язку з переосмисленням впливу людини на природне середовище, що вже розуміється не як суто споживацьке, а набуває ознак раціоналізації та врегульованості, з поступовим переходом на європейські

стандарти природоохоронного законодавства діяльність українських екологічних організацій та органів державної влади слід розглянути в контексті сьогодення з урахуванням сучасних тенденцій.

Доведено, що важливим чинником участі людини у формуванні ефективної екологічної політики є право громадян на участь у процесі ухвалення рішень під час здійснення екологічного управління.

Підкреслено, що національним законодавством України передбачено можливість здійснення функцій екологічного регулювання громадянами та їх об'єднаннями. У багатьох випадках у нашій державі участь громадськості в процесі екологічного регулювання воно регламентує навіть ширше, ніж міжнародні норми. Конституція України та інші нормативно-правові акти щодо екологічного законодавства з неоднаковим ступенем конкретизації визнають важливим конституційним принципом екологічного права громадське управління охороною навколишнього природного середовища та природокористуванням [2].

Список використаних джерел

1. Грушкевич Т. В. Європейські стандарти забезпечення екологічних прав : навчально-методичний посібник. Хмельницький : Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2013. 260 с.

2. Омаров А. Е. Досвід зарубіжних країн в сфері забезпечення екологічної безпеки держави. *Право та державне управління*. 2018. № 1 (30). Т. 2. С. 104–109.

Попович А. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Лопаєва О. М.

ПРОБЛЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В цей для кожного з нас не легкий час, є дуже важливі питання, які потрібно досить чітко та глибоко, ґрунтовно розібрати та вирішити яке місце вони займають в даний час. На нашу думку, діяльність державних органів під час воєнного стану є необхідною, адже це гарантує безпеку держави в цілому, а також спокій та злагоджену співпрацю суспільства, яка є необхідною для подальших дій пов'язаних із забезпеченням благоустрою та спокою.

Оскільки вивчаючи історію на протязі багатьох століть можна помітити певну закономірність, щодо того що історія так чи інакше може повторюватися і в кожному столітті є певні події, або дії певних правителів тої чи іншої країни чи держави, які своїми діями забезпечують або піднесення, або занепад економіки, суспільства, благоустрій та й держави в цілому. Під час воєнного стану, який було підписано Президентом України Зеленським Володимиром Олександровичем 22 лютого 2022 року о 05:30 строком на 30 днів [1].

Основними завданнями такого військового формування, яке відіграє важливу роль в нас час та має важливе значення є : своєчасне реагування на будь-які прояви агресії в бік України, оборона території, місцевості, навколишнього середовища та населення від агресії противника та нападу, також безпосереднє посилення сил на кордоні задля забезпечення обороноздатності та швидкого сповіщення інших про можливість нападу, також ліквідація наслідків воєнного стану, яка є необхідною оскільки задля уточнення втрат та допомоги населенню, а також розчищення території необхідно безпосередньо контактувати з наслідками даної агресії, підготовка та допомога населенню, щодо національного супротиву та захисту власних порушених прав.

Також на нашу думку, аналізуючи особовий склад територіальної оборони та всіх її учасників переважно особовий склад це донедавна цивільні громадяни, які взагалі не мали справи зі зброєю та не знають взагалі принцип дії. Також під час воєнного стану зброя, яку видав військовий комісаріат залишається в учасників територіальної оборони, які залучені до наряду та міняються між собою, але свою зброю не передають, так як це заборонено наказом «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю» від 01.02.2016 № 70, в якому зазначено, що заборонено залишати зброю без нагляду або передавати її іншим особам, тому дані особи зброю забирають із собою до власних домівок в яких на нашу думку не у кожного є сейф для зберігання зброї, що порушує закон, адже може становити небезпеку, а також не надійне збереження зброї може бути небезпечним для інших членів сім'ї.

Отже, можна зробити висновок, що хоч і є забезпечення осіб, які проходять службу, щодо забезпечення публічного порядку та громадської безпеки важливим є вивчення законодавчої бази, а також проходження та складання відповідних тестів щодо знання матеріальних частин, законодавчої бази та тактико-технічної характеристики, а також виконання вправи після завершення перевірки рівня знань.

Список використаних джерел

1. Президент підписав указ про запровадження воєнного стану в Україні, Верховна Рада його затвердила. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-ukaz-pro-zaprovadzhennya-voyennogo-stanu-73109> (дата звернення: 10.10.2022).

Рибаков Д. Є.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СУТНОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВЛАДИ

У сучасній науці теорії держави і права однією з найбільш значущих завдань є осмислення феномена влади, розширення знання про природу влади і механізми володарювання. Ретроспективний аналіз наукових підходів до означеного питання дозволяє зробити висновок, що влада, її окремі прояви були предметом вивчення мислителями давнини в Єгипті, Індії, Китаї, Греції, результатом чого було визначено природу влади як притаманне суспільству вольове ставлення між людьми. Влада виникає разом з людським суспільством і є його атрибутом. Спочатку вона здійснюється на громадських засадах, обходячись без штатних співробітників. Згодом влада обростає особливим апаратом, примусовими установами, збройними силами, відділяється від суспільства і стає над ним.

Тлумачні словники мов та юридичні словники для формулювання влади використовують наступні дефініції: «право і можливість розпоряджатися, підкоряти своїй волі», «здатність впливати на події та явища», «здатність одного суб'єкта нав'язати свою волю іншому суб'єктові», «відносини командування і підпорядкування у суспільній групі, державі і суспільстві», «інститут, тобто організована установа, здатна забезпечити єдність дій і ustalений порядок у суспільних відносинах» і т.ін.

У сучасній науці сформувалося розуміння багатогранності соціальної влади, оскільки вона може бути представлена і владою корпоративною, і владою сімейною, і політичною, і державною, а також іншими видами влади, проте державна влада серед інших видів влади виділяється об'єктом свого впливу – найбільш значущими соціальними відносинами. Незважаючи на різну інтерпретацію сутності влади, можна відзначити, що будь-яка влада являє собою вольову реалізацію чийось інтересів. Виходячи з цього, можна припустити, що соціальна влада включає в себе:

- приватну владу, що реалізує приватні інтереси окремих суб'єктів соціальної взаємодії;
- публічну владу – вольове ставлення, в рамках, яких реалізуються загальнозначущі, системоутворюючі, публічні інтереси.

Узагальнюючи багатовікові напрацювання та враховуючи сучасні реалії, можна сформулювати основні положення, що розкривають правову природу сутності соціальної влади.

По-перше, влада притаманна будь-якій організованій, більш або менш стійкої спільності людей, тобто влада існувала на всіх етапах розвитку суспільства: і в умовах первісності, і в умовах цивілізації. Оскільки суспільство – складна система, воно потребує управління, упорядкування відносин, підтримку в нормальному і працездатному стані всіх ланок соціуму. Отже, влада – явище соціальне. Вона діє як в класовому, так і в безкласовому суспільстві.

По-друге, влада існує і функціонує як суспільне відношення, тобто у вигляді відносин між людьми (індивідами, групами, соціальними та історичними спільнотами і т.п.). Однак влада являє собою не просто соціальне відношення, а владовідношення, де одна сторона виступає в ролі пануючого, а інша – підвладного. Вони є суб'єктом і об'єктом владовідношення.

По-третє, влада втілюється в певних установах та інститутах. Поза цими органами влада не в змозі реалізувати свої функції.

По-четверте, воля володаря завжди оформляється у вигляді певних імперативних вказівок. Наявність таких соціальних норм – обов'язкова умова і засіб функціонування влади. Таким чином, влада виступає регулятором суспільних відносин.

По-п'яте, влада – це інтелектуально-вольовий процес, тобто панування і підпорядкування повинні бути усвідомлені власниками влади і тими, хто їм підпорядковується.

Рожко А. О.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Триваючі бойові дії на території України вже за часовою наближеністю визначають питання взаємодії складових державного механізму надзвичайно злободенним Адже чітке розмежування повноважень органів, які можуть здійснювати свої функції в умовах воєнного стану, є особливо важливим задля уникнення дублювання функцій одне одного та оперативного вирішення поставлених задач.

Особливості правових засад діяльності органів, що складають державний механізм, а також інших органів публічної влади (органів місцевого самоврядування), організаційних структур (військового командування, військових адміністрацій) в умовах воєнного стану визначаються Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII в редакції від 29.09.2022 р., у якому воєнний стан визначається як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень (ст. 1).

У ст. 4 цього Закону визначено, що Рішення про утворення військових адміністрацій приймається Президентом України (як відомо, не входить до механізму держави, проте є суб'єктом публічної влади) за поданням обласних державних адміністрацій (органів місцевої виконавчої влади) або військового командування. Військові адміністрації населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах), в яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, у тому числі внаслідок фактичного саморозпуску або самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання, або припинення їх повноважень згідно із законом. При цьому, стаття не містить виключного переліку підстав, з яких органи місцевого самоврядування не здійснюють покладені на них повноваження.

Взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування та військового командування проявляється, насамперед, у організації правових заходів воєнного стану, перелік яких наведений у ст. 8 вказаного Закону. Запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану провадиться відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України типового плану. На сьогодні таким нормативно-правовим актом є Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 181-р. Проте, недосконалість

або відсутність законодавчо закріпленого механізму реалізації цих заходів призводить до негативних наслідків, внаслідок чого страждає насамперед мирне населення.

Отже, законодавство щодо взаємодії органів державної влади, інших органів, організацій в умовах воєнного стану потребує вдосконалення у напрямку чіткої регламентації повноважень кожного із суб'єктів цих відносин, розробки механізму проведення правових заходів з метою уникнення дублювання функцій одне одного та оперативного вирішення поставлених задач для ефективного захисту населення та територій.

Турченко О. О.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВО» ТА «ЗАКОН» У КОНЦЕПЦІЇ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Проблема співвідношення права і закону існувала практично завжди, з найдавніших часів, з тих пір, як з'явилося право. Її актуальність зберігається і понині. Більш того, вона періодично, особливо в перехідні періоди, значно загострюється. Причина цього посилення уваги полягає в тому, що ця, на перший погляд, суто академічна проблема має не стільки теоретичне, скільки прикладне, практичне значення.

Існують закони, що відповідають правовим критеріям, і які слід, з точки зору авторів – прихильників даних суджень, треба вважати правовими. Тут право і закон збігаються. Але є також і закони, які не відповідають правовим критеріям, і, отже, з правом не збігаються.

Неважко помітити, що в даному випадку у вирішенні проблеми співвідношення права і закону, як і у випадках вирішення питання про співвідношення держави і права, стикаються два різних поглядів і підходів. Один з них зорієнтований на те, що держава є єдиним і виключним джерелом права, що все те, про що говорить держава через свої закони, – це і є право.

Інший же погляд або підхід до вирішення проблеми співвідношення держави і права, а разом з тим – права і закону ґрунтується абсолютно на інших постулатах. А саме на тому, що право як регулятор суспільних відносин вважається щонайменше відносно незалежним від держави і Закону або навіть попереднім законом, наприклад, в якості надісторичного природного права або в якості права суспільного, соціально-історично обумовленого, існуючого в об'єктивних суспільних відносинах.

В даному випадку ми маємо справу із зовсім іншим праворозумінням і з іншим уявленням про співвідношення держави і права, а також – права і закону. Держава і право визнаються не тільки самостійними по відношенню один до одного інститутами, але і рівною мірою похідними від об'єктивних відносин і умов, що складаються в межах громадянського суспільства.

Держава представляється винятковим творцем і джерелом законів, але, аж ніяк, не права. Воно монополізує законотворчу, але зовсім не правотворчу діяльність, бо законотворчість і правотворчість, а разом з тим закон як результат процесу законотворчості і право як продукт процесу правотворчості, згідно такого підходу, аж ніяк не завжди збігаються.

Намагаючись вирішити проблему співвідношення права та закону і хоча б в наближеному вигляді позначити грань між правом і законом, автори нерідко звертаються, зокрема, до різних моральних категорій – справедливості, добра, гуманності, зла та ін. Право при цьому визначається не інакше, як «нормативно закріплена справедливість». На наш погляд, прагнення підвести моральну основу під законодавство в цілому і окремі закони, безсумнівно, є вельми благородною справою. Людство може тільки мріяти про те, щоб під кожним видаваним в тій чи іншій країні законом була потужна моральна база. На жаль, це не завжди і не в кожній країні трапляється. Яскравим підтвердженням цьому може служити законодавство фашистської Німеччини, фашистської Італії та ряду інших тоталітарних держав. Тому використання цих категорій при визначенні права, а тим самим і правового закону аж ніяк не сприяє вирішенню проблеми співвідношення права і закону. Більш того, воно мимоволі ускладнює проблему, веде до змішання категорій права та моралі. Проблема залишається не тільки не вирішеною, але і ще більш посиленою. Очевидно, її задовільне рішення можливе лише на новій методологічній і світоглядній основі.

У концепції правової держави має домінувати теза, що через державу «зводиться в закон», стаючи обов'язковою для всіх, не тільки воля панівного класу (там, де він є), але також і воля інших класів, верств і груп даного суспільства, що виражає їх інтереси. Прагнучи до пом'якшення і подолання існуючих протиріч, компромісу між різними соціальними верствами, держава враховує і коригує багатоскладову і суперечливу волю суспільства, надаючи їй загальне вираження у вигляді волі державної.

Dvornikova P.

Yaroslav Mudryi National Law University
Scientific Mentor – PhD, Associate Professor Khaustova M.

INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND HUMAN RIGHTS, INTERACTION UNDER THE RULE OF LAW

The ratio of international humanitarian law and human rights goes on line of recognition of the principle of inadmissibility of the threat or use of force and the principle of peaceful settlement of disputes (international humanitarian law), and the principle of human rights (international human rights law), as universally recognized principles modern international law and the whole system of United Nations (para. 4, art. 2; para. 3, art. 3; paragraph 3 of Art. 1 of the UN Charter).

Peacebuilding as a factor of creative positive action of legally significant lawful behavior of states in the parameters of the world order on the basis of rule of law predetermines the strengthening of the United Nations in the regime of demonstrative inclusion in the system of modern international legal relations of the principle of the inadmissibility of the threat or use of force, the principle peaceful settlement of disputes, the principle of human rights [1].

The principle of inadmissibility of threat force or its use, the principle of peaceful settlement of disputes and the principle of human rights as legal components of international humanitarian law and international human rights law on the grounds of legal status as peremptory principles of modern international rights within the meaning of jus cogens are applicable in all hypothetically possible legal situations, as in format of peaceful interaction between member states the world community, and in the parameters of the legal fact of an international armed conflict or an armed conflict of a non-international character [2].

The positive of law here is substantively indicated by the demand for conscientious observance by all member states of the world community of the corpus of legally binding instructions of proper behavior along the line of inadmissibility of threat or use of force; peaceful resolution disputes; promotion and development of respect for human rights and fundamental freedoms for all, without distinction race, gender, language, religion.

The imperative of a comprehensive observance of the law, inadmissibility of violation of the law or abuse of the right conceptually and substantively in practical terms, it seems as logically justified way of international legal construction of a modern world order, in which the inadmissibility of the threat or use of force, peaceful settlement of all disputes on the basis of law and fairness, full respect for human rights are the only viable way to develop world community of states.

In that order progressive development of principle of inadmissibility threats of force or its use, the principle of peaceful settlement of disputes, the principle of human rights have received its consistent consolidation (already after the adoption of the UN Charter) in such fundamental international legal documents of our time as 2000 Millennium Declaration, paras 24–25; final 2005 World Summit Paper, paras 121–131.

References

1. The rule of law in international affairs. *Australian Foreign Affairs Record*. 1975. July. P. 395–405.
2. Jackson S. W. The rule of law among nations. *The rule of law*. Dallas, 1961. P. 71–86.
3. Dicey A. V. Introduction to the study of the law of constitution. London, 1960. P. 183–206, 328–406.
4. Ivanov I. S. Rule of law in international relations. *International life*. 2000. № 12. P. 62–67.

Болгаренко В. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Філіпп А. В.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Для того, щоб підвищити ефективність боротьби із кримінальними правопорушеннями в Україні слід привести вітчизняне законодавство у відповідність до європейських норм, базуючись положеннями, що прийняті у більш розвинених країнах, наприклад Великобританія. На нашу думку, без ретельного аналізу законодавства Великобританії, історії його розвитку а також вивчення норм положень цієї держави неможливо досягнути даного ефекту. Саме тому, ми пропонуємо розглянути певні особливості кримінального законодавства Великобританії. А саме- кримінально-правові норми інституту необхідної оборони та межі правомірності.

Законом «Про кримінальне право» 1967 р. надає право особі, яка захищається, першій нанести удар для запобігання нападу [1]. Тому при попереджувальному ударі допускається застосування меншої сили, ніж при справжньому, реальному нападі, а обвинувачений, хоча і не повинен доводити свою невинуватість відповідно до положень ст. 3 Закону «Про кримінальне право» 1967 р., проте повинен навести достатні докази того, що діяв у межах захисту.

На сьогодні у Великобританії існує проект закону про кримінальне право, який узагальнюватиме норми чинного законодавства із даного питання. Вказаний документ надаватиме право особі застосувати силу, якщо вона буде допустимою за обставин, які мали місце у таких випадках: 1) для захисту себе або іншої особи від нанесення ушкоджень, нападу або незаконного затримання; 2) для захисту себе або іншої особи (з її згоди) від вторгнення (порушення права володіння); 3) для захисту своєї власності від вилучення, пошкодження або знищення; 4) для запобігання злочину або порушення громадського порядку [2, с. 27]. Вказані підстави говорять про правомірність необхідної оборони, тому особа, яка діяла на основі перелічених випадків, буде звільнятися від покарання.

Якщо співвідносити рівень розвитку вітчизняного та закордонного інституту необхідної оборони, то можна зазначити, що все-ж таки в українському законодавстві обставини, що виключають злочинність діяння, систематизовані краще. У ч.3 ст.36 Кримінального Кодексу України у повному обсязі наведено умови правомірності, та дозволені межі необхідної оборони [3]. Але, все-ж таки, на нашу думку, доцільним було б заповичення окремих положень інституту необхідної оборони в англоамериканської системи права. В цій системі є правомірним заподіяння шкоди особі не безпосередньо в момент вчинення суспільно небезпечного діяння.

Список використаних джерел

1. Criminal Law Act 1967. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/58/contents> (date of request: 14.10.2022).
2. Гусар Л. В. Необхідна оборона: кримінологічні та кримінально-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2009. 21 с.
3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 21.10.2022).

Большакова Д. О.

Класичний приватний університет
аспірантка

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ ЗА ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ Ч.4 СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ

Передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора, та/або провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора, визнається злочином проти основ національної безпеки України, відповідальність за який передбачена ч.4 ст. 111¹ КК України. Караються такі дії штрафом до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна.

Аналіз вироків¹, постановлених в кримінальних провадженнях цієї категорії засвідчив доволі поширене укладення угод про визнання винуватості. Згідно з ч.4 ст.469 КПК України угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Оскільки злочин, передбачений ч.4 ст. 111¹ КК не заповичює шкоди потерпілому, а лише суспільним та державним інтересам, а кримінальне правопорушення, у вчиненні якого обвинувачений визнав себе винуватим, віднесене до нетяжкого злочину, угода відповідає вимогам закону.

Проаналізуємо призначення покарання на підставі угоди про визнання винуватості за Передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території. Так, станом на вересень 2022 року за даними Офісу Генерального прокурора обліковано

¹ 10 вироків за ч.4 ст. 111-1 КК України, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень

1 958 кримінальних правопорушень за ч.ч. 3, 4, 5, 6, 7, 8 ст. 111-1 КК України, 466 особам вручено повідомлення про підозру, і лише 135 обвинувальних актів поки передано до суду [1].

Затверджуючи угоду про визнання винуватості суд в усіх випадках затверджував і покарання, узгоджене сторонами, виходячи з загальних засад призначення покарання, й ураховуючи зокрема дані про особу обвинуваченого, категорію кримінального правопорушення, ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення. Переважно суд призначав покарання в межах санкції ч.4 ст. 111-1 КК України та застосовував звільнення від відбування покарання з випробуванням на різні терміни, вважаючи це необхідним й достатнім для виправлення засудженого і попередження вчиненню ним нових кримінальних правопорушень. В окремих випадках суд призначав покарання на підставі ст. 69 КК, тобто покарання більш м'яке ніж передбачено в санкції. Утім таке пом'якшення стосувалося не основного, а додаткового покарання у виді конфіскації майна. Так, суд затвердив угоду про визнання винуватості, укладену 8 червня 2022 року між прокурором відділу нагляду за додержанням законів органами СБУ та Державної прикордонної служби Сумської обласної прокуратури та ОСОБА_1, як підозрюваним у кримінальному провадженні та призначив покарання у виді штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 8500 грн. (вісім тисяч п'ятсот гривень), з позбавленням права обіймати виборні посади в органах місцевого самоврядування, строком на 10 (десять) років із застосуванням ст.69 КК України до додаткового покарання, тобто без конфіскації майна [2].

Звертає увагу той факт, що оцінюючи наявність чи відсутність ознак, які обтяжують покарання, суди в проаналізованих вироках не ураховували таку обтяжуючу ознаку як «вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій» (п.11 ч.1 ст.67 КК України). Верховний суд роз'яснив, що ця ознака має враховуватися, якщо винна особа з метою полегшення вчинення кримінального правопорушення використовує найбільш несприятливий для суспільства час, тяжкі обставини та умови, в яких опинилося суспільство, що свідчить про підвищений ступінь суспільної небезпеки злочинів, які вчиняються в умовах воєнного стану. Саме тому покарання для осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень в період воєнного стану, суд буде призначати з урахуванням цієї обтяжувальної обставини, тобто вид і розмір призначеного покарання буде наблизеним до максимальної межі, передбаченої КК України [3].

Суди виважено підходять щодо врахування цієї ознаки, що в цілому узгоджується з доктриною кримінального права. Так, О. О. Дудоров, Є. О. Письменський вважають, що вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій (п. 11 ч. 1 ст. 67 КК) означає, що злочин вчинюється в обстановці воєнного або надзвичайного стану, а так само за умов інших надзвичайних подій, і винний умисно використовує обстановку, що склалась, для реалізації своєї мети [4, с. 192]. Йдеться про використання особою, яка вчинила злочин, обстановки, що склалась під час воєнного або надзвичайного стану чи іншої надзвичайної події, на свою користь, зокрема для полегшення вчинення кримінально протиправного діяння, його приховування, уникнення кримінальної відповідальності. Відтак, не будь-який злочин, учинений під час воєнного чи надзвичайного стану, буде визнаватися таким, що скоєний з використанням умов воєнного або надзвичайного стану [5, с. 310].

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-вересень 2022 року (форма № 1). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 05.10.2022).

2. Вирок Путивльського районного суду Сумської області у справі № 584/313/22 від 27 травня 2022 р. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/104534680> (дата звернення: 21.10.2022).

3. Покарання за вчинення кримінального правопорушення в умовах воєнного стану буде наблизеним до максимальної межі, передбаченої КК України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1261723/> (дата звернення: 15.10.2022).

4. Бойко А. М., Брич Л. П., Дудоров О. О. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., перероб. та допов. Київ : Дакор, 2018. 1360 с.

5. Вознюк А. А. Воєнний та надзвичайний стан як обставини, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення або призначення покарання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 308–317.

Васильчук К. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Марценюк О. Г.

ПОВТОРНІСТЬ ЗЛОЧИНІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Проблему повторності злочинів традиційно розглядають при висвітленні питань множинності злочинів. Важливо дослідити загальні ознаки множинності злочинів.

У юридичній літературі множинність злочинів визначають, зокрема:

– як випадки вчинення особою двох або більше злочинів, незалежно від того, піддавалась вона засудженню чи ні, якщо при цьому хоча б по двох із них не погашено юридичних наслідків або немає процесуальних перепон для кримінального переслідування;

– як вчинення однією особою або співучасниками двох чи більше злочинних діянь, кожне з яких утворює ознаки самостійного складу злочину;

– як вчинення особою самостійно (або у співучасті) двох чи більше злочинних діянь, кожне з яких передбачене в Особливій частині КК як самостійний склад злочину, за умови, що кожне з цих діянь не втратило кримінально-правового значення і немає правових перешкод для здійснення кримінального судочинства.

Можна виділити такі загальні ознаки множинності злочинів

1) одна і та ж особа вчинила декілька злочинів;
2) хоча б два злочини зберігають кримінально-правове значення;
3) хоча б щодо двох злочинів відсутні процесуальні перепони для застосування до кримінальної відповідальності.

З'ясування родового поняття для повторності злочинів - множинність злочинів, - дає можливість визначити, що повторність злочинів характеризується такими ж ознаками, що й відповідне родове поняття, зокрема:

– ознака вчинення однією особою двох і більше злочинів є необхідною ознакою повторності злочинів, в той же час не вказує на жодну відмінність між повторністю злочинів та іншими видами множинності злочинів.

– ознака зберігання юридичних наслідків раніше вчиненого злочину забезпечує існування множинності злочинів як такої. Збереження злочином кримінально-правового значення вказує на те, що вчинене особою діяння ще містить суспільну небезпеку, особа ще не виправилась, а тому ці обставини повинні бути враховані при подальшій оцінці поведінки особи.

– щодо третьої ознаки, то слід сказати, що процесуальні перепони не є положеннями, які можна вирішити в кримінально-правовій площині, а ті з них, що стосуються кримінального права, можна віднести до правових властивостей і назвати їх такими, що мають кримінально-правове значення. Тому виділяти таку ознаку видається недоцільно в понятті множинності злочинів і, відповідно, в поняттях її видів.

Отже, встановлюючи родово-видове співвідношення повторності і множинності злочинів, можна визначити таку обов'язкову для повторності ознаку, як вчинення двох і більше злочинів в різний час.

Одним із найпростіших способів виявлення основних властивостей досліджуваного поняття та формулювання його визначення є аналіз наявних у спеціальній літературі поглядів. Визначення, які зустрічаються в літературі, умовно можна поділити на дві групи.

За своєю юридичною природою злочин як соціальне явище завжди одиничний і не втрачає свого значення навіть у випадку повторного його вчинення. Тому «повторний злочин» поняття умовне, узагальнююче. У юридичній літературі під одиничним злочином розуміють просте чи ускладнене суспільно небезпечне діяння, яке має взаємопов'язані об'єктивні та суб'єктивні ознаки, що повторюються в об'єктивній дійсності саме в такому сполученні, містить ознаки одного складу злочину і кваліфікується за однією статтею (частиною статті) Особливої частини КК.

Таким чином, повторність злочинів охоплює усі випадки вчинення декількох злочинів, незалежно від їх характеристики як тотожних, однорідних чи різнорідних, а також злочинів, які пов'язані з попереднім засудженням, і тих, які не пов'язані з попереднім засудженням.

Василюк І. М.

Волинський національний університет імені Лесі України
докторант

Дучимінська Л. М.

Волинський національний університет імені Лесі України
аспірантка

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ ЯК ЧАСТКОВО СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ (НАПІВСПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ) СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Практика запобіжної діяльності показує, що підрозділи Пенсійного фонду України логічно віднести до так званих у кримінології «частково спеціалізованих (напівспеціалізованих) суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням» [1, с. 65]. Додатковим аргументом з даного приводу можна назвати деякі емпіричні матеріали діяльності вказаних суб'єктів профілактики, що стосуються досліджуваної проблематики. Так, цікавим у зазначеному контексті є рішення Волинського окружного адміністративного суду від 13.05.2022 р. у справі № 140/991/22 за позовом Ю. Д. Мазюка до Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області та такого ж Управління у Донецькій області [2]. Зокрема, зазначений суд визнав протиправними та скасував рішення вказаних державних органів про відмову щодо призначення позивачу пенсії зі зменшення пенсійного віку згідно зі ст. 55 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». При цьому вказане судові рішення набуло законної сили і є обов'язковим для виконання Головним управлінням Пенсійного фонду України у Волинській та Донецькій областях.

Проте, варто звернути увагу на той факт, що суд у своєму рішенні жодним словом не обмовився, яким чином слід реагувати керівникам даних державних органів щодо тих посадових осіб, які вчинили протиправні дії, тобто не зобов'язав перших усунути, нейтралізувати, блокувати тощо детермінанти, що сприяли та обумовлювали вказаним незаконним діянням [3, с. 333-340].

Сутність цієї проблеми полягає у тому, що після проведення з 2012 року (зокрема, прийняття нового КПК) по теперішній час суттєвих реформ у сфері судочинства України, суди втратили обов'язок виявляти причини та умови, що сприяли вчиненню правопорушень, а отже, поза сферою діяльності держави залишилися запобіжні аспекти різноманітної протиправної діяльності особи, включаючи й в галузі пенсійного забезпечення.

Знову ж таки, враховуючи зміст механізму вчинення будь-якого правопорушення, у тому числі у сфері пенсійного забезпечення, а також його діалектичний взаємозв'язок і взаємообумовленість (детермінацію) з іншими соціально-правовими явищами і процесами [4, с. 169-178], слід визнати, що сучасні законодавчі підходи з питань запобігання кримінальним та іншим правопорушенням, реалізація завдань щодо яких покладається й на суди, є алогічними та такими, що суперечать визначеним у законі завданням щодо запобігання суспільно небезпечним діянням (як от: у ч. 1 ст. 1 КК) та їх рецидивним проявам (ст. 34 КК).

Список використаних джерел

1. Джужа О. М., Василевич В. В., Колб О. Г. Кримінологія : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Джужа. Київ : Атіка, 2019. 312 с.

2. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 13 травня 2022 р. у справі № 140/991/22 за позовом Ю. Д. Мазнюка до Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області та Головного управління Пенсійного фонду України у Донецькій області про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити дії. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 07.10.2022).

3. Кваша О. О. Значення філософської категорії причинності у кримінально-правових дослідженнях: традиції та сучасність. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 333–340 (дата звернення: 07.10.2022).

4. Колб О. Г., Новосад Ю. О. Щодо змісту деяких детермінант, що обумовлюють та сприяють вчинення злочинів. *Kelm: Knowledge, Education, Law, Management*. 2017. № 4 (20). С. 169–178.

Вербицька К. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Сьогодні питання застосування інноваційних методів та технологій для вирішення криміналістичних завдань становлять особливу актуальність. Криміналістична техніка нерозривно пов'язана з практикою боротьби зі злочинністю. Така діяльність виходить за межі криміналістичних розрахунків та наукової організації праці слідчого. Суб'єкти застосування техніко-криміналістичних засобів визначаються на підставі їх процесуальних функцій, наявності відповідних умінь та навичок, а також обставин використання.

Криміналістична техніка є системою наукових положень, рекомендацій, технічних засобів та методик за допомогою яких можливе виявлення, фіксація, вилучення та дослідження доказів. Криміналістична техніка також розглядається, як сукупність технічних засобів та прийомів здійснення певної діяльності та не може існувати у відриві від неї.

З часом, криміналістична техніка стала однією з розділів криміналістики, розділ включав способи, прийоми та методи застосування знань природничих наук при розслідуванні злочинів і технічну складову у вигляді сукупності самих технічних засобів. Через незначний період часу технікою стали вважати «систему наукових положень та заснованих на них рекомендацій щодо розробки та використання науково-технічних засобів і методів з метою збирання та дослідження доказів під час розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням» [1, с.10].

Слід зазначити, що криміналістична техніка як система, охоплює велику кількість різних галузей що пов'язані з фотографіями та відеозаписом, слідознавством, зброезнавством, документознавством, габітологією, фоноскопією, та ін. Одним з пріоритетних на сьогодні засобів, що застосовується у практичній діяльності розкриття кримінальних правопорушень є використання цифрових технологій щодо збирання доказів. Хоча варто зауважити, що науковці скептично відносяться до достовірності таких доказів, вказуючи на те, що їх можна фальсифікувати.

Цікавим є запозичення міжнародного досвіду у контексті перевірки документів, цей аспект висвітлює у своїй роботі П.М. Маланчук «чотири роки фахівці Експертної служби МВС України застосовують відеоспектральні компаратори британської компанії для дослідження документів: паспортів, посвідчень водія, банкнот тощо» [2, с.916]. Як результат, це дає хороші можливості щодо виявлення фактів підробки документів. Як зазначає В.С. Сезонов «різноманітність видів документів у судочинстві дає підстави припустити, що у процесі судового розгляду правопорушень виникла потреба використовувати для їх дослідження спеціальні знання» [3, с.134].

Отже, зробивши детальний аналіз криміналістичної техніки варто зазначити, що її вплив на практику здійснюється у напрямі вдосконалення структури та якості підготовки працівників органів, які здійснюють застосування технічних засобів. Криміналістична техніка формує та поширює нові форми та методи застосування технічних засобів, а практика у свою чергу оцінює їх ефективність.

Список використаних джерел

1. Копча В. В., Копча Н. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навч. посіб. Одеса : Гельветика, 2022. 286 с.
2. Маланчук П. М., Мантула А. П. Перспективи розвитку криміналістичної техніки в розслідуванні, розкритті і попередженні злочинів. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 914–918.
3. Сезонов В. С. Генезис криміналістичного дослідження документів як галузі криміналістичної техніки. *Право і безпека*. 2020. Т. 2. № 77. С. 133–140.

Вигінський С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри Калюга К. В.

ЩОДО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ

Якраз зараз в Україні готують документальний фільм про ІТ сферу. “Перший код”: таємний код їхньої перемоги”, таку назву має цей фільм. Він про історію українського ІТ, розкриває суть українського ІТ від зародження до сьогодення. Це, наприклад, такі представники як: EPAM Ukraine, 3DLOOK, ELEKS, Looksgery, Techiiia holding, Sigma Software Group, SoftServe, HIKC, Uklon, Infopulse Ukraine, Інститут кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України, Міністерство цифрової трансформації України.

Сьогодні Україні безсумнівно потрібна діяльність “комп'ютерщиків”, які в нас обдаровані, сильні, прогресивні та перспективні. Взагалі, сильний технологічний сектор (це категорія запасів, що стосуються досліджень, розробок або розподілу технологічно заснованих товарів та послуг). Цей сектор містить підприємства, що обертаються виробництвом електроніки, створенням програмного забезпечення, комп'ютерів чи продуктів та послуг, пов'язаних з інформаційними технологіями) [1] – це результат правильної політики держави

(принципове керівництво до дії для органів державної влади, насамперед органів виконавчої влади, що стосується певних напрямків їх діяльності, відповідне законам і соціальним звичаям)[2] щодо айтівців, наявність чітких сигналів до сфери та грамотна робота зі структурою ринку, що вже змінюється.

Результативність роботи правоохоронних органів прямо залежить від рівня та якості інформаційного забезпечення [3, с. 6]. Життя засвідчує, зазначає С. О. Ялышев, що розкрити злочин без достатнього інформаційного забезпечення ускладнено, а інколи взагалі неможливо [4, с. 43]. Воно забезпечує реалізацію принципів повноти, швидкості та об'єктивності розслідування. Інформаційне забезпечення сприяє формуванню судових доказів та результативному їх використанню для прийняття процесуальних рішень, розробки тактики провадження окремих слідчих дій і визначення напрямів розслідування кримінального провадження в цілому [3, с. 6-7].

Актуальність теми підтверджується підвищеною увагою, яка приділяється проблемі комп'ютерної злочинності на сучасному етапі розвитку людства і свідчать дані про те, що у разі повного збою інформаційно-обчислювальних систем 20% компаній середніх розмірів проіснує всього від кількох годин до декількох днів, 16% великих промислових компаній також від кількох годин до кількох днів, 33% банків проіснує кілька годин, 50% банків кілька днів [5, с. 8]. Збитки та втрати від комп'ютерних злочинів складаються з мільярдів доларів; в стратегічній перемозі чи поразці у війні.

Звичайні методи розкриття злочинів не годяться для розкриття комп'ютерних злочинів через складності вчинення та високу латентність. Комп'ютерна злочинність породжена науково-технічним прогресом. Її засоби боротьби з нею повинні бути адекватні. За свідченнями експертів, з урахуванням війни ситуація так чи інакше зміниться, проте вони дають доволі оптимістичні прогнози щодо майбутнього ринку: запит на айтівців залишатиметься високим, а сама ІТ-сфера може стати новим головним рушієм економіки держави [6]. Айтівці на боці закону = запорука успішної боротьби зі злочинами.

Список використаних джерел

1. Технологічний сектор. *Фінансова енциклопедія*. URL: https://ua.nesrakonk.ru/technology_sector/ (дата звернення: 11.09.2022).
2. Державна політика. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Державна_політика (дата звернення: 11.09.2022).
3. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 360 с.
4. Українське ІТ на воєнних рейках – що відбувається з галуззю просто зараз і чого чекати після перемоги. *DOU.ua*. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/ukrainian-it-during-the-war/> (дата звернення: 30.09.2022).

Воробко В. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 110 КК УКРАЇНИ

Злочин, передбачений ст. 110 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України» виражається у вчиненні особою умисних дій з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також у публічних закликах чи розповсюдженні матеріалів із закликами до вчинення таких дій [1].

Відповідно до Основного закону Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою (ст. 1). Суверенітет нашої держави поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою. Її територія в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою (ст. 2) [2]. Будь-які дії, спрямовані на зміну державного кордону або зміну меж території України, що суперечать змісту Конституції України, є кримінальнокараними.

Об'єктивна сторона досліджуваного злочину може виражатися лише у активних діях: 1) дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України; 2) публічні заклики до вчинення таких дій; 3) розповсюдженні матеріалів з такими закликами.

Одним із способів реалізації об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 110 КК України може бути вчинення означених в першому пункті дій шляхом проведення референдуму на порушення порядку, встановленого законодавством. Згідно з Конституцією України питання про зміну території України вирішуються виключно всеукраїнським референдумом (ст. 73). Всеукраїнський референдум призначається Верховною Радою України або Президентом України відповідно до їхніх повноважень, встановлених Основним законом. Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області (ст. 72 Конституції) [2]. До того ж Конституцією України визначено перелік областей, що входять до складу України: Автономна Республіка Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області, міста Київ та Севастополь (ст. 133). Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України (ст. 134) [2].

Прикладами проведення незаконного референдуму з питань зміни території України можуть слугувати випадки, коли всеукраїнський референдум призначається не Президентом або Верховною Радою України, а іншим державним органом чи службовою особою, які не мають для цього повноважень. Або ж призначення місцевого референдуму. На жаль такі приклади ми спостерігаємо з 2014 р., а особливо – у період повномасштабної війни росії проти України.

Суб'єкт цього злочину загальний. Тобто це може бути будь-яка фізична осудна особа, яка досягала віку кримінальної відповідальності, незалежно від того чи це громадянин України, чи громадянин іншої держави або особа без громадянства, оскільки особи, які вчинили кримінальні правопорушення на території України, підлягають кримінальній відповідальності за законодавством нашої держави. Кримінальне правопорушення визнається вчиненим на території України, якщо його виконавець або хоча б один із співучасників діяв на території України (ст. 6 КК України) [1]. Якщо ж таке діяння вчинено особою, яка займається колабораційною діяльністю, то її дії потребують додаткової кваліфікації за ст. 111-1 КК України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 15.09.2022).
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 11.09.2022).

Гарасим П. С.

Національний університет «Львівська політехніка»
докторант

РОЛЬ ФАКУЛЬТАТИВНИХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У ПРОЦЕСІ УДОСКОНАЛЕННЯ СФЕРИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНИ

Як показує практика, у ході удосконалення процесу виконання-відбування покарань в Україні особливе місце і роль займають ті міжнародно-правові акти, які мають факультативний (не обов'язковий) для України характер. Зокрема, у п. 93.2 ч. VI «Інспекція та моніторинг» Європейських пенітенціарних правил (ЄПП) зазначено, що державою має заохочуватись співробітництво з тими міжнародними інституціями, які уповноважені згідно закону відвідувати пенітенціарні установи [1].

У свою чергу, у п. 12 ч. 2 «Умови тюремного ув'язнення» ЄПП мова ведеться про те, що засуджені вправі мати можливість спілкуватися із засобами масової інформації (ЗМІ), якщо немає переконливих причин для встановлення будь-яких заборон з цього приводу з розуміння забезпечення безпеки, чи в громадських інтересах, чи для захисту жертв злочинів, інших засуджених або персоналу пенітенціарних установ.

Разом з тим, якщо вказане положення співставити із змістом ч. 3 ст. 24 КВК України, у якій вказано порядок відвідування установ виконання покарань (УВП) суб'єктами громадського контролю, включаючи ЗМІ, то такої ремарки (заборони) у законі не закріплено. Але загальні правообмеження щодо утворення і діяльності громадських об'єднань встановлені у ст. 37 Конституції України та ст. 4 Закону України «Про громадські об'єднання», а саме: утворення і діяльність громадських об'єднань мета (цілі) або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжнародної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки, порушення рівноправності громадян, залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; поширення відомостей, що містять виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, забороняються (ч. 1 ст. 4 зазначеного вище Закону) [2, с. 223-230].

Отже, і в ЄПП (рекомендаційному для України міжнародно-правовому акті) і в загальних національних правових джерелах, що стосуються утворення та діяльності громадських об'єднань, чітко визначені критерії, на підставі яких ці суспільні інститути та їх законні представники можуть бути обмежені у своїх діях.

Цілком логічно у зв'язку з цим було б ст. 24 КВК України доповнити частиною 8 наступного змісту: «Зазначені у цій статті особи вправі відвідувати установи виконання покарань з дотриманням конституційних правообмежень, що стосуються утворення та діяльності громадських об'єднань, а також у законах, які визначають їх статус, та при умові забезпечення персоналом установ виконання покарань їх особистої безпеки та безпеки інших суб'єктів і учасників кримінально-виконавчої діяльності» [3, с. 58].

Список використаних джерел

1. Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-994_032#Text (дата звернення: 18.09.2022).
2. Колб О. Г., Махніцький О. І. Зміст громадського контролю у сфері виконання покарань України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3 (9). С. 223–230.
3. Гарасим П. С. Про вплив міжнародно-правових актів на ефективність громадського контролю у сфері виконання покарань України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2022. № 1 (18). С. 55–59.

Гарбузов А. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА ЗА КК УКРАЇНИ

Людське життя є найбільшою цінністю та найбільш вразливим природнім немайновим правом людини, що охороняється на законодавчому рівні. Згідно зі ст. 27 Конституції України ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1]. Але посягання на життя та здоров'я особи може вчинюватись і, так би мовити, опосередковано, зокрема – шляхом доведення людини до вчинення нею суїциду. Доведення до самогубства – це дії, що характеризуються високим рівнем суспільної небезпеки, оскільки становлять загрозу життю і здоров'ю громадян. Відповідно до ст. 120 Кримінального

кодексу України (далі – КК) кримінальнокарним є діяння, яке полягає у доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства (ч. 1 ст. 120 КК). Таке ж діяння може бути вчинене щодо особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого, або щодо двох чи більше осіб (ч. 2 ст. 120 КК) та відносно неповнолітнього (ч. 3 ст. 120 КК) [2].

У 2018 р. до диспозиції вказаної кримінально-правової норми було внесено певні зміни. Згідно зі змістом Закону України від 08.02.2018 р. № 2292-VIII винний підлягає притягненню до кримінальної відповідальності не тільки за жорстоке поводження відносно потерпілого, його шантаж чи систематичне приниження його людської гідності, якщо це призвело до самогубства останнього, але й за сприяння вчиненню самогубства. Також законодавцем було розширено перелік кримінально-караних способів доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство та доповнено такими способами, як схиляння до самогубства, а також іншими діями, що сприяють його вчиненню. А таку ознаку об'єктивної сторони розглядуваного злочину як примус до протиправних дій замінено на «систематичний протиправний примус до дій, що суперечать волі особи» [3]. Тобто, на даний час, об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 120 КК виражається у: 1) вчиненні суспільно-небезпечного діяння, а саме: жорстоке поводження відносно потерпілого; його шантаж; систематичне приниження людської гідності потерпілого; систематичний протиправний примус до дій, що суперечать волі особи; схиляння потерпілого до самогубства; інші дії, які сприяють вчиненню особою самогубства; 2) настанні суспільно-небезпечних наслідків протиправних дій винного – самогубство або до замаху на самогубство потерпілого; 3) наявності причинного зв'язку між суспільно-небезпечним діянням та наслідками, що настали. Слід зазначити, що вказані зміни, внесені до диспозиції ст. 120 КК є вельми слушними, оскільки тепер перелік способів доведення особи до самогубства став досить розширеним. Він перестав бути вичерпним, що дозволяє встановлювати ознаки складу даного злочину у нетипових ситуаціях впливу винним на психіку потерпілого з метою викликати у нього бажання позбавити себе життя. Зокрема, особа може вчинити самогубство внаслідок регулярного булінгу (цькування) відносно неї. І, хоча, це негативне явище все частіше можна спостерігати у суспільстві, і не тільки відносно неповнолітніх осіб у навчальних закладах, як це передбачено у ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення [4] – такі діяння не є кримінальнокарними. Тож зазначене розширення способів вчинення злочину «доведення до самогубства» може посприяти можливості притягнення до кримінальної відповідальності за булінг особи, якщо це привело до вчинення потерпілим суїциду.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 27.09.2022).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 11.09.2022).
3. Про внесення змін до ст. 120 Кримінального кодексу України щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння самогубству: Закон України від 8 лютого 2018 р. № 2292-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. № 13. Ст. 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.09.2022).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

Гладкий І. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТАТТЕЮ 271 ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ

Суб'єктом кримінального правопорушення – є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ч.1, ст. 18 КК України [1]).

Відповідно до ч.1, ст. 22 до кримінальної відповідальності за це правопорушення підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістьнадцять років [1].

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у здійсненні господарської діяльності суб'єктом господарювання з порушенням вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів про охорону праці, якщо таке порушення спричинило шкоду здоров'ю працівника.

Відповідно до ст. 13 ЗУ “Про охорону праці”, роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

З цією метою роботодавець має:

– впроваджувати прогресивні технології, досягнення науки і техніки, засоби механізації та автоматизації виробництва, позитивний досвід з охорони праці;

– забезпечити належне утримання будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування, моніторинг за їх технічним станом;

– розробляти і затверджувати положення, інструкції, інші акти з охорони праці, що діють у межах підприємства;

– забезпечити усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань, та запроваджувати профілактичні заходи;

– здійснювати контроль за додержанням працівником технологічних процесів, правил поводження з машинами, механізмами, устаткуванням, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці [3].

До того ж, працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинні проходити за рахунок роботодавця інструктаж, навчання з питань охорони праці і правил поведінки у разі виникнення аварії. А працівники, зайняті на роботах з підвищеною небезпечністю повинні щороку проходити за рахунок роботодавця спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці. Не можуть бути допущені до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці (ст. 18 Закону [3]).

Суб'єктивна сторона характеризується змішаною формою вини. Щодо вчинення самого правопорушення може мати місце непрямий умисел, тобто, особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння: дії або бездіяльності (наприклад не проведення інструктажу з техніки безпеки перед наданням розпорядження особи на виконання робіт, або тримання у несправному стані устаткування, інструменту – тобто, невиконання вимог ст.13, 18 ЗУ “Про охорону праці”), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання.

Проте, щодо наслідків, які мали місце (у вигляді спричинення школи працівникові), то, тут має місце необережність, зокрема – кримінальна протиправна недбалість. Тобто особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння, хоча повинна була і могла їх передбачити (ст. 25 КК України [1]).

Відповідно до ст. 22 КК України за вчинене кримінальне правопорушення особа може бути притягнута до відповідальності у віці шістнадцяти років.

До того ж, суб'єктом даного правопорушення може бути лише службова особа підприємства, установи, організації, та, яка в межах своєї компетенції має право видавати накази, посадові інструкції; або виконує обов'язки з охорони праці на підприємстві.

Може бути суб'єктом правопорушення й фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності. Адже, відповідно до Листа Мін'юсту “Про тлумачення понять “службова особа” і “посадова особа”, використовуваних в чинному законодавстві України” громадянин - суб'єкт підприємницької діяльності, може бути службовою особою (посадовою особою) тоді, коли у нього виникає можливість виконання адміністративно-господарських обов'язків обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном). А це можливо у випадку, коли такий громадянин на умовах трудового договору наймає працівників для сприяння йому у здійсненні підприємницької діяльності. За таких обставин він набуває організаційно-розпорядчих повноважень стосовно найманих працівників (право ставити перед ними певні завдання, визначати розмір заробітної плати, розпорядок робочого дня, застосовувати дисциплінарні стягнення та здійснювати контроль за дотримання останніми вимог з охорони праці) [4].

Проте, виконання рядовим працівником функціональних обов'язків з охорони праці, яке потягло кримінально-правові наслідки, виключає відповідальність за ст. 271 КК України, оскільки такий працівник не є службовою особою.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1482410985679014> (дата звернення: 19.09.2022).
2. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 15 березня 2018 р. № 727/922/17, провадження № 51-601. URL: <https://www.yurfact.com.ua/fakty/vs-ukhvalyv-postanovu-shchodokryminalnoi-vidpovidalnosti-za-nenalezhne-vykonannia-oboviazkiv-z-okhorony-pratsi> (дата звернення: 11.09.2022).
3. Про охорону праці : Закон від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 25.09.2022).
4. Лист Мін'юсту Про тлумачення понять «службова особа» і «посадова особа», використовуваних в чинному законодавстві України : лист від 3 листопада 2006 р. № 22-48-548. *Міністерство юстиції України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0548323-06#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

Давидова Є. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Кримінально-процесуальне право пройшло певний період розвитку. Воно, як окрема галузь права України, являє собою сукупність кримінально-процесуальних норм, що регулюють участь органів досудового розслідування, прокуратури і суду та суспільні відносини в діяльності інших фізичних і юридичних осіб під час кримінального провадження [1, с.536]. Наше кримінально-процесуальне законодавство має давню історію. Звичаєве право та правова традиція формувало основу. В добу звичаєвого права можливі правові норми і норми моралі розглядалися як єдине ціле. Дана тема є складна та багатогранна, її досліджували такі вчені, як: Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, О.Ю. Хабло, О.В. Римарчук.

Слід зазначити, що в Україні ніколи не було запроваджено рабства, наша правова система ніколи не застосовувала жорстоких норм, таких як закони Ману чи Хаммурапі, і ніколи не запроваджувала цензурний слідчий процес у судочинстві. Після злетів і падіння, агресії і нападу ворога, його жорстокості і варварства, вони протистояли всьому ганебному, дотримувалися віри в добро і справедливість і невтомно народжували паростки доброти в законодавстві і державотворенні. За час існування Русі відбувався активний процес становлення і розвитку її законів, значна частина норм яких була вперше письмово підтверджена в літописах і збірниках права, частково у формі усного звичаєвого права [2, с. 130].

У 1230 рр.був період феодального розколу і Русь була роздроблена на більше десятка відносно самостійних князівств. У період феодального поділу (XII – середина XIV ст.) судова система князівств України була подібною між собою. Окупація українських земель польсько-литовськими феодалами поступово призвела до змін в українському судочинстві. Так, до кінця 14 ст. судова влада і система в тій частині України, що входить до складу Великого князівства Литовського, була подібна до монархії та судової системи. У

1569 році було укладено Люблінську унію – про об'єднання Великого князівства Польського та Литовського в єдину федеративну державу під назвою Річ Посполита. На українських землях, що після возз'єднання увійшли до складу Польщі, поширилася польська судова система. Тим часом на українських землях залишався чинним Литовський статут 1566 року. Первісне судочинство існувало на Запорізькій Січі – військово-політичній організації українського козацтва, яка була результатом стихійної колонізації центральних земель. Серед численних праць дослідників історії запорозького козацтва переконливо показано, що Запорізька Січ була зародком української національної держави, продовжувачем національної традиції українського народу [3, С. 7]. Така судова система склалася завдяки Визвольній війні 1648 року, коли не було поділу суду та виконавчої влади. За формою правління – Українська козацька республіка. На той час судову владу здійснювали: гетьман та рада.

Отже, кримінально-процесуальне законодавство України має свою столітню історію, свій процес розвитку та витоки. Воно підвергалось впливу, але незважаючи на це зберегло свою ідентичність.

Список використаних джерел

1. Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України : підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 536 с.

2. Будзилович І. Особливості розвитку державності, права і функцій церкви у Київській Русі (аналітичний нарис). *Право України*. 1999. № 1. С. 130.

3. Переяславська угода 1654 року: історичні уроки для Українського народу. *Аналітичні оцінки Національного інституту стратегічних досліджень*. Київ : НІСД, 2004. С. 7.

Джаним А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Шевченко Т. В.

ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Без процесу тлумачення прийняття та узгодження будь-якого закону є недоцільним, яке змінює викривляє, змінює сприйняття норми закону, особливо коли мова йде про закон про кримінальну відповідальність. Тому тлумачення норм кримінального закону є вкрай важливим і особливо це стосується одного з видів тлумачення – офіційне. Невірне тлумачення закону, навіть правниками, призводить до суттєвих відхилень у ефективному функціонуванні держави та її складових. Тож, дана тема є актуальною у весь період державотворення.

Глобалізація процесів, стрімкі зміни у політичній діяльності, економічній, соціальній сферах підвищує рівень криміналізації в державі. В свою чергу реакція держави – прийняття та втілення нових норм кримінального закону для здійснення кримінально-правового регулювання. В той же час така кількість прийнятих нормативно-правових актів потребує тлумачення для здійснення належної реалізації. Офіційне, або як його називають ще «легальне» тлумачення закону здійснюється на підставі норм Конституції України, жодна норма кримінального закону не повинна суперечити нормі Конституції України. Сутність офіційного тлумачення проявляється у тому, що самим процесом займається Конституційний Суд України. Згідно зі ст. 147 Конституції України «Конституційний Суд України (далі – КСУ) вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України»[1]. Цей вид тлумачення має високий юридичний рівень правової діяльності, оскільки це відбувається на принципах діяння органу судової влади та верховенства права.

Однак, щодо офіційного тлумачення норм кримінального закону є певні проблемні питання. Так, питання наслідків рішень КСУ про офіційне тлумачення потребує більш чіткого врегулювання, оскільки такі рішення, будучи в певній мірі є частиною Конституції України, є вищим за своєю юридичною природою. Конституція України має безпосередню і пряму дію, відповідно і офіційне тлумачення її норм у випадку виникнення прогалин у законодавстві здатне заповнити їх. Разом з тим КСУ в будь яких умовах при тлумаченні необхідно бути дуже обережним у вимаганні наповнення конституційних положень новим змістом, щоб не допустити зміни сутності і не вийти при цьому за межі своїх повноважень [2].

Отже, особливості офіційного тлумачення норм кримінального закону полягає у можливості розвитку закону, але лише в межах норм права, які підлягають тлумаченню. Положення саме цього тлумачення є обов'язковими у будь-якому форматі на території України, і не підлягають жодному оскарженню. Маючи пізнавальний характер, тлумачення кримінального правопорушення здійснюється на наступних принципах: верховенство права, неприпустимість зловживання правом при тлумаченні, повноту використання способів тлумачення, обґрунтованість та зрозумілість результатів тлумачення, об'єктивність. Дане тлумачення є вкрай важливим у функціонування цілісної системи права у зв'язку з взаємодією і діяльністю Європейського Суду впливом його правотлумачної практики на розуміння норм вітчизняного кримінального права.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254kText> (дата звернення: 01.11.2022).

2. Івановська А. М. Офіційне тлумачення Конституції і законів України як повноваження Конституційного Суду України. *Університетські наукові записки*. 2013. № 4 (48). С. 19–35.

Дробишинець Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Рябчинська О. П.

ТЕНДЕНЦІЇ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України доволі часто застосовується в судовій практиці, при цьому враховуючи вимогу, що таке звільнення може мати місце тоді,

коли суд дійде висновку, що виходячи із тяжкості кримінального правопорушення, особи винного та інших обставин, виправлення засудженого можливе без відбування покарання. Вітчизняні вчені визначають його специфічну природу, акцентуючи, що «український законодавець звільнення від відбування покарання з випробуванням фактично вважає ерзац-покаранням» [1, с.366].

Таке звільнення може бути застосоване в межах суддівського розсуду при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на строк не більше 5 років. Обмежується застосування такого звільнення не лише видом призначеного покарання, але й прямою заборобою його застосування у випадку засудження за корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією, порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

Санкція статті 286 КК України, яка передбачає відповідальність за порушення правил безпеки руху та експлуатації транспортного засобу передбачає різні види покарань як от: штраф, виправні роботи, арешт, обмеженні волі та позбавлення волі. Отже звільнення від відбування покарання з випробуванням за порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту можливо у разі вчинення кримінального правопорушення, передбаченого всіма частинами (ч.1-3). Проаналізуємо тенденції застосування такого звільнення в останні роки. Так, в 2021 році за ст. 286 КК засуджено усього 61 особу, з яких за ч.1 – 33, ч.2 – 20, ч.3 – 8 осіб. При цьому до 22 осіб було застосовано ст. 75 КК України (8 осіб за ч.1 ст. 286, і 14 осіб – за ч.2 ст. 286 КК), що становить 36% від загалу засуджених. Реальне позбавлення волі було застосовано до 14 осіб [2].

В 2020 році за це кримінальне правопорушення було засуджено 1040 осіб, 755 з яких було звільнено від відбування покарання з випробуванням, що становить 72% загалу засуджених [3].

В Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» зазначається, що «рішення суду про звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням має бути належним чином мотивоване» [4]. При цьому думка потерпілої особи та висновок органу пробації щодо можливості застосування положень ст. 75 КК можуть бути враховані судом у сукупності з обставинами, передбаченими ст. 65 цього Кодексу, під час призначення покарання за вчинене кримінальне правопорушення у мінімальних межах, визначених у санкції статті, однак не є вирішальними під час прийняття судом відповідного рішення [5].

Список використаних джерел

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посіб. / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
2. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text> (дата звернення: 11.10.2022).
3. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2020 р. (Форма № 6).
4. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2021 р. (Форма № 6).
5. Постанова Касаційного кримінального суду від 27 жовтня 2020 р. в справі № 664/2526/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92509935> (дата звернення: 11.10.2022).

Дубинець В. К.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ ПРИ ВИКОНАННІ ПОКАРАНЬ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Правоохоронна діяльність у поєднанні із застосуванням легального примусу з боку держави є одним із найефективніших, але й одним із найважчих засобів підтримання правопорядку в державі. Застосування кримінального покарання істотно змінює спосіб життя людини, її діяльність та участь у суспільних процесах. Складність виконання вироків полягає в тому, що воно має бути індивідуальним, виконувати одночасно профілактичну, кримінально-виконавчу та виховну функції та відповідати виду кримінального правопорушення, тобто бути пропорційним. Тому, поряд із виконанням вироків суду щодо неповнолітніх, застосування кримінального покарання є одним із найскладніших елементів кримінально-правової охорони суспільних відносин. У неповнолітніх склалася специфічна кримінально-правова ситуація, яка визначається їх віком, індивідуальною правосвідомістю, психологічною стійкістю та правовою культурою. Зазначені елементи впливають на розвиток особистості та ставлення неповнолітнього до вчиненого кримінального правопорушення.

Держава має гарантувати, що всі стадії кримінального провадження, зокрема процес виконання вироків, відбуватимуться з дотриманням прав і свобод людини і громадянина, в межах, які не суперечать покаранню винного [3].

Згідно з вітчизняним кримінальним законодавством, саме покарання не є метою, що має важливе значення у кримінальних провадженнях неповнолітніх. Цей принцип повністю відповідає Мінімальним стандартам правилам ООН для ювенальної юстиції (Пекінським правилам), прийнятим 29 листопада 1985 року Резолюцією 40/33 на 96-й пленарній сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Ще в минулому столітті А.М. Ларін зазначав, що метою застосування запобіжних заходів до неповнолітніх є забезпечення нормального перебігу кримінального провадження, попередження та усунення фактичних і можливих перешкод з боку підозрюваного (обвинуваченого) у виконанні цих покарань, а також забезпечення участі підозрюваного (обвинуваченого) у процесуальних діях, що вимагають такої участі, та його прибуття до місця їх вчинення в найкоротший термін з метою недопущення вчинення підозрюваним (обвинуваченим) нових кримінальних правопорушень, а також виховного впливу на неповнолітнього [2].

Відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) визначаються особливості застосування деяких запобіжних заходів щодо неповнолітнього. Так зокрема, передбачається можливість застосування до неповнолітніх, якими було вчинено кримінальне правопорушення, запобіжних заходів, що передбачені положеннями ст. 176 КПК України. Варто зазначити, що при цьому, затримання та тримання під вартою застосовуються тільки в тому випадку, якщо неповнолітня особа підозрюється чи обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання спробам переховуватися від органів досудового розслідування [5]. Крім того, КПК України передбачає можливість, як альтернативу іншим запобіжним заходам, передачу неповнолітнього під нагляд батьків, законних опікунів чи піклувальників, а в справах про неповнолітніх, які потрапили до дитячого закладу, передається під нагляд адміністрації цього закладу [2]. Це дозволяє органам, які здійснюють процесуальні дії цієї категорії, індивідуально призначати неповнолітнім вид запобіжного заходу з урахуванням тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, віку та психологічних особливостей неповнолітнього, стану здоров'я та характеру кримінального правопорушення. Діяльність, місце проживання, ефективність самих заходів та інші обставини. Слід також зазначити, що варто враховувати не лише загальні вікові особливості неповнолітніх, а й особливості, притаманні підліткам різних вікових категорій (14–15, 16–17 років).

Варто наголосити на тому, що на сьогоднішній день Кримінальний кодекс України (далі – КК України) та його окремі норми щодо покарання неповнолітніх не повною мірою відповідають світовій практиці гуманізації покарання неповнолітніх [4]. Щоб усунути це, необхідно внести зміни до деяких статей КК України щодо вдосконалення покарання неповнолітніх. Так, на нашу думку, перш за все, необхідно внести зміни у ст. 97–103 КК України, які стосуються визначення критеріїв мінімального карального впливу та пропорційності, додавши нові статті, завдяки яким, регламентувався б процес призначення покарання. Вважаємо, що основна мета кримінального покарання неповнолітніх полягає у процесі виховання, отже необхідно, щоб мета виховання неповнолітніх правопорушників дістала своє законодавче закріплення в чинному КК України.

Крім того, необхідно на законодавчому рівні врегулювати необхідність зміни санкцій статей Особливої частини КК України в частині їх відповідності вимогам до покарань, які можуть застосовуватися до неповнолітніх, або м'якше покарання за системою покарань ст. 51 КК України у випадках, коли жодне із запропонованих в особливій частині санкції покарань не може бути застосоване до конкретного неповнолітнього [1, с. 223].

Отже, узагальнюючи усе вищевикладене можемо зробити висновок про те, що інститут ювенальної юстиції є важливим елементом ювенального законодавства України, який потребує вдосконалення. Основним чинником, який негативно впливає на функціонування ювенальної юстиції, є недосконалість кримінального законодавства в частині призначення покарання неповнолітнім. Тому необхідно змінити відповідні норми кримінального права, які б відповідали принципу гуманізації покарання неповнолітніх і сприяли б посиленню виховного ефекту покарання неповнолітніх. У Європі останнім часом накопичено значний досвід у сфері збалансованого застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх у сфері кримінального судочинства. Українські судді мають враховувати європейські розробки для досягнення стабільності та безпеки у цій сфері правоохоронної діяльності. Також варто постійно вдосконалювати як законодавчу базу у сфері захисту прав і законних інтересів неповнолітніх, так і практику її застосування при обранні запобіжних заходів.

Список використаних джерел

1. Дмитришина Т. Проблеми вдосконалення інституту покарання неповнолітніх на сучасному етапі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. С. 221–225.
2. До проблеми дотримання прав неповнолітніх при обранні щодо них запобіжних заходів. URL: <https://6aas.Gov.ua/ua/proekty/articles/g/227-do-problemi-dotrimannya-prav-nepovnlitnikh-pri-obranni-shchodolnikh-zapobizhnikh-zakhodiv.html> (дата звернення: 15.09.2022).
3. Ільїна О. В. Особливості організаційно-правового забезпечення виконання вироків щодо неповнолітніх осіб. *Publishing House «Baltija Publishing»*. 2020. С. 659–675.
4. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.Rada.Gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.09.2022).
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

Дяченко Є. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗМІСТУ ІНСТИТУТУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія РФ (котра знаходить свій початок ще у 2014 році) викликала низку проблем для здійснення кримінального провадження на території України. Зважаючи на це зауважимо, що впродовж восьми років збройного конфлікту ще до кінця не опрацьовано всіх проблемних моментів.

24 лютого 2022 р. у зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ в Україну, Указом Президента відбулося введення воєнного стану [1]. Активні бойові дії та недоступність правоохоронних органів до територій скоєння злочинів призводять до проблем здійснення досудового розслідування, перш за все з таких питань: особливості проведення окремих процесуальних дій, оформлення та прийняття процесуальних рішень (включаючи звернення до суду), проведення попереднього слідства за відсутності підозрюваного, відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, вдосконалення систем захисту свідків, потерпілих, фахівців, які займаються цією категорією справ, зміна умов та строків проведення слідчих дій за цією категорією справ тощо.

При цьому, починаючи з повномасштабного вторгнення, КПК України піддавалося змінам. На розгляді ВРУ постійно знаходяться проекти законів, що різні за спрямуванням та які пропонують внести редагування до КПК.

Тож, наразі на стадії прийняття знаходиться проект змін до КПК, котрий передбачає внесення змін до статей 238, 241, 331 та 615 КПК України, але його становище досить спірне в контексті специфіки досудового розслідування в умовах воєнного стану [2]. Ряд пропозицій, що викладені у проекті, відносяться до загальних положень КПК, а не до специфіки ведення кримінальних проваджень в умовах воєнного стану. В тому числі в частині порядку освідчення особи або встановлення процесуального статусу особи, щодо якої зібрано докази, достатні для повідомлення про підозру у скоєнні злочину, але підозри у зв'язку з її смертю не отримано.

Також, ми вважаємо, що наведені пропозиції включити новий процесуальний статус особи щодо закріплених Конституцією України гарантій стосовно питань індивідуального характеру юридичної відповідальності є неоднозначними. Вказівка на можливість продовження кримінального провадження з метою реабілітації померлого вказує на введення правової фікції визнання вини померлої особи на підставі зібраних доказів, достатніх для повідомлення про підозру у скоєнні злочину. При цьому, додання такої особи до списку сторін у кримінальному провадженні також призводить до розширення списку осіб, що є стороною у кримінальному провадженні з боку захисту. У проекті не вказується точний момент та підстави набуття такою особою процесуального статусу.

На висновок роботи скажемо, що пропозиції та зміни, що вносять до КПК України не мають системного характеру і не можуть повною мірою вирішити існуючі проблеми. Проте, законодавець перебуває в постійному русі та намагається якомога швидше та якісніше вирішити всі проблемні питання.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 28.10.2022).

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану : Проект закону України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1293543> (дата звернення: 28.10.2022).

Журавльова Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Бублик Н. С.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ УОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Одним із передових положень Кримінального процесуального кодексу (далі-КПК) України вважається втілення виготовлення на підставі угоди про визнання вини, що характеризується розширенням необхідності, змагальності, диспозитивності, процесуальної економією, яка наближає його до всесвітніх стандартів, дає гарантію його ефективності, доступності правосуддю та правову безпеку членам кримінально-процесуальних відносин, однією із заporук якої законодавчо зафіксовані запити до змісту угоди про визнання вини, порядок його вирішення, розгляду і затвердження.

Створення на підставі угоди про визнання вини в конкретному ступені вивчені науковою теорією, проте, на практиці зустрічаються окремі випадки неоднакового та неправильного використання нормативних положень, що мають відношення до укладання угоди. Це показує на скільки актуальне вивчення питання, які стосуються змісту угоди про визнання вини, причини і система її укладання.

Згідно з ч.4 ст. 469 КПК України угоду про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинувачуваним може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Проте, щодо особливо тяжких злочинів угода може бути укладена лише за наявності : що вони віднесені до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами; що вони вчинені за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який є організатором, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами. [1.стр.264]

Ми вважаємо, що створювання обставин по викриттю іншої особи у вчиненні правопорушення до вирішення угоди про визнання винуватості має можливість негативно впливати на інтереси підозрюваного, обвинуваченого, котрий бажає скласти таку угоду. Також може скластися обставина, відповідно до якої, прокурор може продовжити досудове розслідування та згодом його закінчення надіслати обвинувальний акт до суду без угоди про визнання винуватості. В такій ситуації залишаються незахищеними приватні інтереси підозрюваного, обвинуваченого щодо пом'якшення покарання. Враховуючи це, законодавець повинен брати до уваги інтереси підозрюваного обвинуваченого при правовому регулюванні порядку укладання цієї угоди.

Згідно ст.472 КПК України в угоді про визнання винуватості зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідні домовленості мали місце), умови часткового звільнення підозрюваного, обвинуваченого від цивільної відповідальності у вигляді відшкодування державі збитків внаслідок вчинення ним кримінального правопорушення, узгоджене покарання та згода підозрюваного, обвинуваченого на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, умови застосування спеціальної конфіскації, наслідки укладання та затвердження угоди, передбачені ст.473 цього Кодексу, наслідки невиконання угоди; дата укладання угоди та підпис сторін. [1.стр.268]

В угоді про визнання винуватості обов'язкову участь бере захисник підозрюваного, обвинуваченого, відомості про яких зазначаються в змісті такої угоди, яку вони засвідчують своїм підписом. Також угода може укладатися, якщо підозрюваний, обвинувачений є неповнолітнім, але за участі його законного представника і це повинно бути зазначено у змісті угоди. У разі якщо підозрюваний, обвинувачений не володіє мовою, якою здійснюється судочинство, то обов'язково повинен бути присутній перекладач. На нашу думку, в змісті угоди потрібно зазначити та засвідчити підписом про те, що перекладач був попереджений про відповідальність за завідома неправильний переклад.

Також обов'язково в змісті угоди про визнання винуватості повинно бути зазначено визначення підозри чи обвинувачення та його правова визначеність із зазначенням статті закону України про кримінальну відповідальність. Елементами змісту угоди відповідно до КПК України також можуть бути обов'язки підозрюваного, обвинуваченого щодо допомоги у викритті кримінальних правопорушень, які були вчинені іншою особою.

Список використаних джерел

1. Кримінально-процесуальний кодекс України: зі змінами і доповненнями. 2022.
2. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 30.09.2022).
3. НБУ. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 11.09.2022).

Зайцев О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ КАТУВАННЯ ЗА КК УКРАЇНИ

Згідно зі ст. 127 Кримінального кодексу України (далі – КК України) кримінальнокарним є діяння, що полягає в умисному заподіянні особі сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб (катування) (ч. 1 ст. 127) [1]. Ця кримінально-правова норма розташована у Розділі II Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи». Диспозицією ст. 127 КК України не передбачено можливості настання такого суспільно-небезпечного наслідку, як смерть потерпілого або іншої особи. Якщо внаслідок катування було спричинено смерть особи – таке діяння має кваліфікуватися за сукупністю статей. Умисне заподіяння смерті потребує додаткової кваліфікації за відповідною частиною ст. 115 КК України «Умисне вбивство» (або іншою нормою, що передбачає кримінальну відповідальність за умисне вбивство). Тож, в першу чергу цей злочин посягає на таку людську цінність як здоров'я. Отже основним безпосереднім об'єктом даного злочинного діяння виступають суспільні відносини, що знаходяться під охороною вітчизняного кримінального законодавства, порушення яких тягне кримінальну відповідальність, а саме – за заподіяння шкоди здоров'ю іншої особи або створення загрози заподіяння такої шкоди.

Життя та здоров'я людини, а також її честь і гідність, недоторканість та безпека є найвищими цінностями. Право на життя, здоров'я, особисту безпеку, гуманне ставлення та повагу до гідності – це все особисті немайнові права особи, якими кожна людина наділена від народження. В Україні такі права забезпечуються Конституцією, Цивільним кодексом, Кримінальним кодексом, іншими нормативними актами. В Конституції України наголошується на тому, що кожна людина має: невід'ємне право на життя (ст. 27); право на повагу до гідності (ст. 28); право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29) тощо [2]. Згідно зі ст. 289 Цивільного кодексу України кожна особа має право на фізичну (особисту) недоторканність. Фізична особа не може бути піддана катуванню, жорстокому нелюдському, або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню [3]. На міжнародному рівні ці питання регулюються, зокрема, Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод та Хартією основних прав Європейського союзу. Так у ст. 3 Хартії зазначено, що кожна людина має право на фізичну недоторканість та недоторканість психіки [4].

Об'єктивна сторона злочину катування виражається у вчиненні активних суспільно небезпечних дій – заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або іншого насилля. При чому законодавець не загострює увагу на спричиненні саме якоїсь конкретної шкоди здоров'ю особи. Тобто це кримінальне правопорушення посягає не тільки на здоров'я людини, але й на її фізичну та психічну недоторканність. При цьому такі дії здійснюються з конкретною метою: примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі; отримати відомості чи визнання; покарати потерпілого чи іншу особу; залякування чи дискримінації потерпілого або інших осіб, що посягає на психічну недоторканність особи, її душевний стан та душевне здоров'я, а також – честь та гідність, оскільки такі дії принижують людину. Тож, можна зазначити, що досліджуваний злочин посягає і на певні додаткові обов'язкові об'єкти, зокрема такі як фізична та психічна недоторканність особи, її честь, гідність та психічне здоров'я.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 16.10.2022).
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 16.10.2022).
3. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page> (дата звернення: 16.10.2022).
4. Хартія основних прав Європейського союзу. URL: <https://ccl.org.ua> (дата звернення: 16.10.2022).

Збутевич Д. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ: ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ РІЗНИХ НАУКОВЦІВ

Розглядаючи актуальне питання боротьби із кримінально-протиправною діяльністю, М. Бажанов зазначав, що покарання – це не головна, а лише допоміжна функція, що здійснюється державою з метою протидії та запобігання злочинності. На його думку, заходи політичної, економічної і організаційної направленості займають більш важливе місце, аніж покарання [1, с. 130]. Але в жодному випадку не можна сказати, що покарання взагалі не відіграє ніякої ролі з огляду на важливість ефективної діяльності правоохоронних органів. У разі недостатності проведення заходів профілактичної форми, держава повинна застосовувати примусові заходи, за допомогою яких здійснюється протидія кримінально-протиправній діяльності кримінальних правопорушників чи злочинців.

Система покарань визначена у ст. 51 Кримінального кодексу України (далі – КК України), до неї входить дванадцять окремих видів покарань. Деякі науковці зазначають, що визначений у ст. 51 КК України перелік покарань не можна назвати системою, а лише комплексом кримінально-протиправних засобів, які застосовуються до правопорушників, яких визнали винними у вчиненні кримінальних правопорушень, за допомогою яких такі особи притягуються до кримінальної відповідальності у порядку, визначеному законодавством [2].

Також систему покарань визначають як визначений ст. 51 КК України невід’ємний для суду вичерпний перелік покарань, що розташовані у певному порядку з урахуванням всіх обставин кримінального провадження й суворості покарання тощо. Вищевказане визначення системи покарань із деякими особливостями використовується в термінології науковців, що займаються дослідженням теорії науки кримінального права [3, с. 279].

З огляду на таке трактування ст. 51 КК України можна констатувати те, що український законодавець таким чином визначив вичерпний і логічно завершений перелік можливих покарань за кримінально-протиправну діяльність. Відповідно до змін, внесених українським законодавцем до норм КК України шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI, був визнаний факт неможливості вважати штраф найм’якшим видом покарання, адже за весь час існування даного кримінально-правового інституту штраф вже давно перестав відповідати такому рівню м’якості, якому він відповідав раніше [4].

Т.А. Денисова наголошує на тому, що сучасна система покарань України не є досконалою. Дуже слушною пропозицією цього науковця є виключення з системи покарань такого виду як позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу та перенесення його до інституту дисциплінарної відповідальності окремих посадових осіб. У той же час вона пропонує додати інший ефективний вид покарання: потрібне відшкодування шкоди, застосовуючи який, на її думку, можна досягти більш ефективного виконання примусових заходів кримінально-правового впливу [5, с. 15]. На нашу думку, дані пропозиції є слушними з огляду на врахування інтересів потерпілого, який потребує відшкодування як майнової, так і моральної шкоди від правопорушення.

Такий науковець як М.П. Черненко звертає особливу увагу на такий вид покарання як конфіскація майна. Таким чином, досліджуючи відповідний кримінально-правовий інститут, теорію і практику виконання майнових покарань, він зауважив, що реальне виконання даного виду покарання за всіма випадками його виконання складає 10% [6, с. 13]. Даний феномен обумовлений тим, що через недостатню кваліфікованість багатьох слідчих вони невчасно вживають заходів щодо накладення арешту на майно, яке в майбутньому може бути використане для конфіскації. Також це виникає через своєрідність контингенту, щодо якого застосовується відповідний вид покарання. До даної категорії часто відносяться підозрювані, що не мають відповідного місця проживання, хворіють алкоголізмом, наркоманією та токсикоманією. У тих осіб, що можуть переховуватися, у більшості випадків відсутнє майно. Також дану категорію осіб складають професійну підприємців, які оформлюють своє майно та права на таке майно на своїх родичів чи інших довірених осіб. Тобто на практиці реалізація відповідного виду покарань у більшості випадків характеризується формальністю [6, с. 15].

Отже, з огляду на проведене вище дослідження слід зауважити на тому, що сучасну систему покарань України не можна визнати досконалою. З моменту формування такої низки покарань пройшло вже багато часу, і за весь цей період не було внесено ніяких змін щодо виключення або запровадження нового, більш ефективного виду покарання. Думки ряду науковців однотайно сходяться на потребі зміни сучасної системи покарань України шляхом впровадження такого виду покарань як потрібне відшкодування шкоди, перенесення позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу до інституту дисциплінарної відповідальності окремих посадових осіб, а також виключення конфіскації майна зі вказаної системи. На нашу думку, дане питання потребує детального дослідження з метою врегулювання окремих норм застосування існуючих видів покарань або впровадження більш новітніх підходів до визначення примусових заходів кримінально-правового впливу.

Список використаних джерел

1. Бажанов М. І. Кримінальне процесуальне право України. *Пороги*. 1992. 168 с. (дата звернення: 27.10.2022).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 27.10.2022).
3. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 362 с.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності : Закон України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI. *Відомості Верховної Ради*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4025-17> (дата звернення: 27.10.2022).

5. Денисова Т. А. Корегування мети покарання як крок до гуманізації кримінальної політики. *Вісник центру суддівських студій*. 2006. № 9. С. 11–15. (дата звернення: 27.10.2022).

6. Черненко М. П. Проблеми теорії і практики виконання майнових покарань : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2003. 20 с.

Зибіна А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач кафедри Шиян А. Г.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Удосконалення способів та методів, які використовуються в криміналістичній діяльності, вже давно є актуальним об'єктом обговорення серед науковців. Це зумовлене насамперед тим, що криміналістика являє собою цілу систему різноманітних знань, які є основою для встановлення об'єктивної істини в кримінальному судочинстві, забезпечення протидії злочинності в різноманітних її проявах.

На наш погляд, актуальність розвитку криміналістики залежить від потреб правоохоронної діяльності і полягає в постійному удосконаленні методології та інструментарію криміналістичних досліджень, виходячи з умов, які існують у той чи інший період державного становлення.

На фоні повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року, незаконної анексії нею територій, яка триває з початком більш як восьмирічного збройного конфлікту, населення нашої держави гостро відчуває істотне погіршення криміногенної ситуації в цілому. Даний факт зумовлює потребу в удосконаленні методології криміналістичного дослідження суспільно небезпечних діянь, які є актуальними в цей період, зокрема злочинів проти основ національної безпеки України, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) і деяких інших. У цьому взаємозв'язку необхідно зазначити, що методологія криміналістичних досліджень, ресурсне забезпечення та криміналістичний інструментарій повинні ефективно протистояти сучасним викликам і бути здатними протидіяти злочинності щодо захисту територіальної цілісності та державного суверенітету України.

При цьому не варто забувати про те, що успішна боротьба зі злочинністю в цей час має базуватися на міжнародному співробітництві судово-експертних установ України з національними судово-експертними установами інших держав та професійними міжнародними асоціаціями.

Слід зазначити, що від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну міжнародна спільнота демонструє потужну підтримку нашої держави в документуванні та розслідуванні воєнних злочинів та злочинів проти людяності. Так, за зверненням близько 50 країн Міжнародний кримінальний суд розпочав розслідування можливих злочинів РФ на території України. На рівні міжнародних інституцій функціонують спеціальні органи для збирання та аналізу доказової бази цих воєнних злочинів, серед яких слід згадати Міжнародну комісію з розслідування злочинів РФ проти України Ради ООН з прав людини, Спільну слідчу групу з Україною, яку створено на базі Євроюсту та ін.

Активно в цьому плані діє ЄС, який сприяє якісному розслідуванню: міністри юстиції країн-членів ЄС забезпечують запити Генерального прокурора України щодо надання експертної підтримки, обладнання для безпечного зберігання доказів, проведення судово-медичної та інших експертиз, налагодження захищених ліній комунікації і навчання для слідчих.

Осторонь від усієї цієї діяльності не залишаються Сполучені Штати Америки, які постійно надають консультативно-експертну допомогу, залучаючи до розслідування можливих воєнних злочинів висококваліфікованих експертів, військових аналітиків тощо.

Співпраця правоохоронних органів країн ЄС, НАТО та України у фіксуванні належних доказів є необхідною базою для підготовки переконливої позиції нашої держави в майбутніх судових процесах органами міжнародної кримінальної юстиції.

Кайсарова А. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент, професор Фіалка М. І.

ЛІКАРСЬКА ПОМИЛКА ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА

Життя і здоров'я людини як найвища цінність потребують посиленої охорони. Останнім часом все частіше порушується питання про вдосконалення кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність медичних працівників за заподіяння шкоди життю чи здоров'ю людини у процесі надання медичної допомоги.

Практична необхідність розгляду проблем «лікарської помилки» пояснюється потребами розмежування злочинного діяння від незлочинного за несприятливих результатів медичної діяльності. Злочинний характер діяння у разі професійної помилки медика означає необхідність кваліфікації досконалого діяння відповідно до певної статті Особливої частини Кримінального кодексу.

У літературі з кримінального права існує досить багато варіантів визначення «лікарської помилки». Так одні дослідники розуміють її як неправильне уявлення особи про фактичні та юридичні ознаки досконалого діяння.

Лікарська ж помилка, якщо виходити з її поширеного розуміння, навпаки, свідчить про невірні (неналежні, неефективні) результати практичного застосування лікарем своїх професійних знань та умінь (помилковий діагноз, неналежний прогноз розвитку захворювання, неправильно обраний метод лікування, призначення неефективних ліків тощо), тобто вона є помилкою саме науково-практичного характеру.

Проблема кримінально-правової оцінки «лікарської помилки» має вирішуватися не з позицій її медичного чи медико-правового розуміння, а з позицій вчення про підстави кримінальної відповідальності та складу злочину. «Лікарська помилка» може розглядатися як необережний злочин, який посягає на життя чи здоров'я людини у сфері медичної діяльності або як невинне заподіяння шкоди (нещасний випадок).

Діагностика, як свідчить практика, може виявлятися у невиконанні лікарем у повному обсязі необхідних досліджень та діагностичних процедур, встановлених стандартами допомоги. Про це свідчить ст. 140 ККУ: «Невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків внаслідок недбалого чи несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого».

Неналежне виконання професійних обов'язків може відбуватися як в активній формі шляхом дії, так і в пасивній формі шляхом бездіяльності. Для встановлення відповідальності медичного працівника необхідно чітко визначити як коло його професійних обов'язків так і зміст конкретних дій, які він був зобов'язаний виконати. Виконання професійних обов'язків буде визнано неналежним як у разі несконня необхідних дій, так і у разі виконання їх у неповному обсязі або вчинення їх з відхиленнями від відповідних розпоряджень. Об'єктивно такі дії можуть виражатися в неправильній постановці діагнозу, призначення невідповідного лікування, різних відхилень при проведенні операцій та ін. У необхідних випадках для встановлення причинного зв'язку між допущеними медичним працівником порушеннями його професійних обов'язків і наступними наслідками призначається проведення відповідної експертизи. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується необережною формою вини.

Проблема кримінально-правової оцінки «лікарської помилки» має вирішуватися не з позицій її медичного чи медико-правового розуміння, а з позицій вчення про підстави кримінальної відповідальності та складу злочину.

Таким чином, з кримінально-правової точки зору «лікарська помилка» може розглядатися як необережний злочин, який посягає на життя чи здоров'я людини у сфері медичної діяльності або як невинне заподіяння шкоди (нещасний випадок).

Каліневич О. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПРОБЛЕМА РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У більшості країн світу приватна детективна діяльність врегульована чітким законом і оптимально використовується задля збільшення можливостей громадян у сфері захисту своїх прав та інтересів. Такі країни, як Сполучені Штати Америки, Великобританія, Франція, Німеччина, Канада, Індія, Ізраїль, Японія, Норвегія, Іспанія, Італія, Португалія, Мексика й багато інших, є яскравим прикладом того, що приватна детективна діяльність може розвиватися на найвищому рівні, бути усталеною та унормованою законодавством. Досвід країн, у яких приватна детективна діяльність законодавчо врегульована, свідчить, що функціонування приватних детективів, детективних підприємств та їх об'єднань значно підвищує відповідальність державної правоохоронної системи за своєчасне й високопрофесійне реагування на потреби громадян і суспільства, звільняє правоохоронців від необхідності виконання багатьох незначних та невластивих їм функцій, сприяє загальному покращенню криміногенної ситуації [1, с.14].

В Україні приватна детективна діяльність є напівлегітимною, тобто немає чіткого закону, який би регулював цю діяльність. Але є декілька законопроектів «Про приватну детективну діяльність», які на жаль не мають юридичної сили. Приватною детективною діяльністю в Україні займаються вже давно, починаючи з 1991 року. Наразі зареєстровано та діє більше 4500 підприємств, що надають послуги приватного детектива [1, с.13]. Тобто в Україні дуже плідно займаються приватною детективною діяльністю, але є проблеми щодо регулювання цієї діяльності. Найголовніша проблема - це відсутність закону, який би легітимував цю діяльність. Адже через те, що немає закону, то приватними детективами на даний час можуть стати будь-які фізичні та юридичні особи, тому що в законодавстві не зазначено чітких вимог до посади приватного детектива, його повноважень, процедури надання права на заняття приватної детективної діяльності, органу, який би керував цю діяльність та видавав свідоцтва. Також є багато ризиків впустити в цю діяльність шахраїв та корупціонерів. Закон про приватну детективну діяльність конкретизував би дії та відповідальність за них. Наразі, у воєнний стан, приватна детективна діяльність, має деякі недоліки, а саме те, що до приватного детектива в Україні може звернутись громадянин країни-агресора з проханням надати координати розміщення наших військових за велику суму грошей. Через це може загинути багато людей. Але все ж таки приватні детективні агентства працюють в Україні без законного врегулювання. Як відомо, в Україні відповідно до статті 43 Господарського кодексу України (надалі за текстом ГК України), діє принцип свободи підприємницької діяльності, який передбачає, що підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами, перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Відповідно до адміністративного та цивільного процесів, приватний детектив може здійснювати розслідування адміністративних та цивільних правопорушень. Згідно з господарський процесом, приватний детектив також може збирати докази. Однак, незважаючи на зазначене, детективи не можуть проникати до житла чи іншого володіння особи без її на те згоди, збирати, зберігати, використовувати та поширювати конфіденційну інформацію про особу без її згоди, зчитувати інформацію з телекомунікаційних мереж, використовувати спецзасоби для прослуховування та порушувати таємницю листування, про що зазначено у статтях 30–32 Конституції України [2, с.21]. Конфіденційною є інформація про фізичну особу, яка не підлягає публічному оголошенню, тобто вона може бути відкритою лише в окремих випадках, визначених

законом «Про інформацію» та лише зі згоди фізичної особи. Отже, незважаючи на відсутність чіткого законодавчого врегулювання в Україні, приватні детективи можуть здійснювати збір доказів для судів у цивільному, адміністративному та господарських процесах, а також збір інформації про фізичних та юридичних осіб, які є в публічному доступі,

Виходячи з вищезазначеного можна сказати, що проблема регулювання приватної детективної діяльності є значною проблемою, але ж все таки приватні детективи працюють та розвиваються без чинного закону. Законодавче врегулювання приватної детективної діяльності на засадах суворого дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина сприятиме розширенню послуг, що надаються громадянам з питань розшуку зниклого майна, виявлення фактів порушень прав інтелектуальної власності, насамперед незаконного використання товарних знаків, а також рівною мірою надання більш значної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності у вивченні фінансового стану позичальників, ви значення спроможності реального виконання фінансових зобов'язань, запобіганню ухиленню від сплати заборгованості, а тим самим сприятиме зміцненню засад верховенства права в нашій країні [3, с.6]. Нормативно-правове забезпечення детективної діяльності надасть змогу: легалізувати приватну детективну діяльність, яка сьогодні фактично здійснюється в Україні, забезпечивши її контроль з боку держави та прокурорський нагляд; значно збільшити можливості громадян України та їх об'єднань у захисті своїх законних інтересів, конституційних прав та свобод; закласти законодавчу основу для створення нових робочих місць; збільшити надходження до бюджету за рахунок сплати податків суб'єктами приватної детективної діяльності; підвищити відповідальність правоохоронних органів держави в питаннях реагування на потреби громадян та суспільства; розпочати процес інтеграції приватного детективного підприємництва України в діяльність Всесвітньої Асоціації Детективів; підвищити імідж України як правової держави серед цивілізованих країн світу [1, с.16]. Також не менш важливим є досвід зарубіжних країн. Тому деякі аспекти з їхнього досвіду нашій країні потрібно обов'язково почерпнути.

Список використаних джерел

1. Франчук В. І. Детективна діяльність у сфері економічної безпеки : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 132 с.
2. Войтенко Д. Г. Повноваження приватних детективів відповідно до законодавства України : магістерська робота. Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія». 2021. 78 с.
3. Заєць А. П. Приватна детективна діяльність в Україні і конституційні права людини : тези. 7 с.

Калюга К. В.

Класичний приватний університет
д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри

Безверха М. М.

Класичний приватний університет

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ В КРИМІНОЛОГІЇ

Аналіз сутті, змісту та будови особи злочинця є цікавим і достатньо складним предметом пізнання. В своїй роботі ми поставили за мету дослідження стану цієї проблеми сьогодні. Як відомо, злочин - це антигромадське діяння, що вчиняється особою з певними властивостями та якостями у конкретному середовищі. Під властивостями та якостями маються на увазі генетично обумовлені характерні риси людини, що утворюють основу її особистості. Під середовищем розуміється весь зовнішній світ, що прямо чи опосередковано впливає на людину. В основі особистості злочинця лежать властивості та якості, які він має від народження. Її існування є результатом поступової зміни та розвитку цих властивостей та якостей під впливом середовища. Саме така особистість вчиняє злочини, перебуваючи під впливом конкретних умов, що мають місце на момент злочинного діяння. Тут необхідно дійсно діалектичне розуміння зв'язку між особистістю та середовищем. Визнавши, що й властивості, якості та середовище мають фактурний зв'язок із злочинном; охарактеризуємо та порівняємо обидва ці зв'язки.

Злочинна поведінка - явище, зумовлено, соціальне. Припустимо, що спонукальний мотив у злочині носив фізіологічний чи інстинктивний характер. Проте критерій для кваліфікації певних діянь як злочинних може мати лише соціально-оцінну природу. Ще з часів Французької революції одним із найважливіших принципів громадянського суспільства став принцип, згідно з яким особа може бути піддана кримінальному покаранню (примусова санкція) з боку держави лише у випадках, передбачених кримінальним законодавством. Іншими словами, немає злочину, немає покарання, якщо вони не вказані в законі. Під злочинним діянням розуміється заподіяння шкоди "правовим благам" особи, суспільства, держави [1], а в конкретні складі злочину ясність вносяться законом [2]. Очевидно, що певна подія – це злочин лише тоді, коли діяння (чи бездіяльність) завдає шкоди "правовим благам" і підпадає під ознаки злочину передбаченого законом. Отже, якщо навіть припустити, що є щось, іменоване "злочинним характером", саме собою наявність його в даній особі не може бути підставою не для покарання, не для застосування до неї іншого соціального примусу. І тому необхідна соціально значуща дія цієї особи.

Так, завдати своїм діянням шкоди "правовим благам" може лише психічно здорова людина. Якщо соціальний збиток завдано особою, яка страждає на психічне захворювання, то з юридичної точки зору це буде вважатися "нещасним випадком" і особа може бути піддана не кримінальному покаранню, а лише лікуванню. Такий хід міркування приводить нас до висновку про те, що "властивості" та "якості" й "середовище" займають неоднакове становище у структурі причин злочинності. У зв'язку з цим виникає питання: чи можуть взагалі мати науковий характер спроби дослідити "властивості", "якості" та "середовище" у їх зв'язку зі злочином, використовуючи для цього вивчення особистості злочинця? По-перше, неможливо побудувати на

основі вивчення особистості “злочинця” цілісну теорію, бо той “злочинець”, який перед нами, - це лише частина з усієї маси злочинців, лише виявлений, викритий. Тому, знаючи наявність гігантської латентності злочинності, не можна ігнорувати існування великої маси невиявлених “злочинців”. По-друге, чи можна з індивідуальних особливостей осіб, яких вже визнали “злочинцями” на підставі юридичних та соціальних критеріїв, вивести якийсь науковий висновок? По-третє у минулому щодо злочинності основні зусилля зосереджувалися на дослідженні особистості злочинця. Мабуть тоді, проводити зазначені роботи не становило великої праці. Адже з метою дослідження особистості злочинця, не важко було отримати об’єкти вивчення. Прості були й дослідницькі методи. Зосередивши увагу на особистості злочинця та надавши дослідженням прагматичний характер, окремі вчені найчастіше ігнорували вплив політичних та соціальних інститутів, психологічні та психічні особливості. Чи можливо зараз дати вичерпні відповіді на ці запитання? Вважаємо, що нам необхідно усвідомити, що злочинність - це явище, безумовно, соціальне (комплексне), і при дослідженні причин злочинності слід застосовувати відповідні до цієї переконаності методи, тобто методи суспільних наук. У той же час не можна повністю відмовитися від біологічних, психологічних і психіатричних досліджень, оскільки вони необхідні при вивченні певної категорії злочинців (неповнолітні, престарілі, “рецидивісти”, особи з певними відхиленнями, наркомани, токсикомани, маніяки тощо), а також при дослідженні причин окремих видів злочинів та заходів прогнозування, профілактики, попередження та боротьби з ними тощо.

Таким чином, під час дослідження основ і принципів вивчення особи злочинця, ми вивчали злочинність та такий її елемент кримінологічної характеристики злочинності, як особистість злочинця, що сприяє її попередженню та профілактиці на шляху до ліквідації. Дані досліджень дозволять розробляти заходи боротьби зі злочинними проявами. Також, їх можна використовувати як джерела інформації про особистість, з метою протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 13 квітня 2012 р. № 9627-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 16.10.2022).
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

Каплун В. А.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

СУБ’ЄКТ ЗЛОЧИНУ ДЕРЖАВНА ЗРАДА (СТ. 111 КК УКРАЇНИ)

Згідно зі ст. 111 Кримінального кодексу України (далі – КК України) державною зрадою є діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України, а саме:

- 1) перехід на бік ворога в період збройного конфлікту;
- 2) шпигунство;
- 3) надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ч. 1 ст. 111) [1].

Такі ж діяння можуть бути вчинені в умовах воєнного стану в Україні (ч. 2 ст. 111).

Відповідно до КК України єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом (ст. 2) [1]. Склад кримінального правопорушення представляє собою сукупність встановлених законом про кримінальну відповідальність певних ознак, які характеризують конкретне суспільно небезпечне діяння (дію чи бездіяльність) як кримінальне правопорушення (злочин або кримінальний проступок). У науці кримінального права виділяють об’єктивні та суб’єктивні ознаки кримінального правопорушення. До обов’язкових ознак складу відносяться: об’єкт, об’єктивна сторона, суб’єкт та суб’єктивна сторона. Тільки встановлення всіх цих ознак у діянні особи дає підстави вважати вчинене нею кримінальним правопорушенням та визначати характер і обсяг її відповідальності.

У ст. 18 КК України характеризується поняття суб’єкту кримінального правопорушення. Це може бути лише фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність. Також законодавець визначає поняття «спеціального суб’єкту кримінального правопорушення» – фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб’єктом якого може бути лише певна особа [1], тобто наділена певними додатковими ознаками, оскільки безпека діяння залежить не тільки від спричиненої шкоди, але й міри небезпечності винного.

У ст. 111 КК України законодавець прямо вказує на те, яка особа може бути суб’єктом даного кримінального правопорушення – громадянин України. Тобто це суб’єкт спеціальний. Суб’єктом цього злочину може виступати фізична осудна особа, яка досягла віку 16 років (ч. 1 ст. 22 КК України), і, до того ж, наділена спеціальною ознакою – є громадянином України. Громадянином України є особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України (абз. 4 ст. 1 Закону України «Про громадянство») [2]. Така обов’язкова суб’єктивна ознака відрізняє злочин «державна зрада» від злочину «шпигунство» (ст. 114 КК України), в якому суб’єктом виступає тільки громадянин іншої держави або особа без громадянства. Але, якщо під час провадження у справі буде встановлено, що винна особа має, крім українського, ще й громадянство іншої держави, у процесі кваліфікації діяння необхідно буде виходити із того, що набуття нею іноземного громадянства виключає її з числа громадян України. З цієї причини вчинені нею дії, що містять об’єктивні ознаки шпигунства, слід кваліфікувати за ст. 114 КК України, а діяння, вчинені нею в інших формах із числа передбачених ст. 111 КК України – за відповідними іншими статтями Особливої частини КК України, якщо фактично вчинене містить склад іншого кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 01.10.2022).

2. Про громадянство: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 13. Ст. 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 05.10.2022).

Карпук Ю. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Дьоменко С. В.

ЩОДО РОЗУМІННЯ ДЖЕРЕЛ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Останнім часом сучасна вітчизняна кримінологічна доктрина поповнилася цілою низкою ґрунтовних праць, присвячених різноманітній проблематиці кримінологічної політики держави, зокрема висвітлювалося і питання щодо джерел цього соціального явища. Так, за думкою В.В. Василевича, джерелами кримінологічної політики слід вважати форму вираження (закріплення) політико-правових, соціально-економічних, законодавчих і урядових рішень (заходів), спрямованих на виявлення та усунення причин і умов вчинення злочинів, а також боротьбу зі злочинністю тієї чи іншої держави [1, с.112]. Досліджуючи сутність таких джерел автори зауважують характерну для них якість бути першоосновою для формування головних напрямів та базових засад функціонування суб'єктів правозастосування. Така висока та принципова ступінь значущості даного явища для всієї державної управлінської системи продукує різноманітні підходи до спроб визначення даних джерел. Загалом розповсюдження мають політико-правовий, суспільно-політичний, політико-економічний та легістський погляди на їх сутність. Перший напрям вирізняється твердженням про віднесення до таких джерел як різноманітних політичних актів, так і нормативних приписів. Розвиток цієї концепції знайшов себе у сучасних працях вітчизняних вчених, у яких підкреслено необхідність обмеження кола правових та політичних актів при віднесенні їх до категорій джерел державної політики, на підставі відсутності в їх змісті політичного контексту і вказівки на їх державно-вольовий характер [2, с. 112].

За думкою прихильників суспільно-політичної концепції джерельну базу державної політики слід виокремлювати керуючись принципом народовладдя та враховуючи структуру конкретної суспільно-економічної формації. З цього походить, що джерелом кримінологічної політики слід визнавати народ [1, с.107]. Відносно економіко-політичної теорії, яка базується на ідеях економічного детермінізму, слід зауважити, що її прихильники відносять до основних джерел державної політики економічні відносини, генеровані економічними інтересами та протиріччями. Легістський підхід до визначення джерел політики передбачає визнання виключно норми права, у якості першооснови із якої походить така діяльність.

Наведене різноманіття ставить наукове завдання про необхідність пошуку єдиного знаменника для цих думок, тим чином, що чітке та однозначне вирішення питання дозволить конкретизувати мету, завдання, принципи та основні напрями кримінологічної політики.

На нашу думку, вихідні позиції для вирішення цієї задачі знаходяться у межах сутності наступних понять: влада, джерело влади, політика, джерело політики. Якщо влада – це здатність та можливість реалізації волі, а джерело влади – це нерівність між частинами суспільства, панування однієї частини суспільства над іншою; при цьому політика трактується у якості діяльності окремих владних суб'єктів, тоді джерелом політики слід визнавати волю владного суб'єкта. Така воля повинна мати свій власний вираз; вбачається, що такою конструкцією є директива, тобто обов'язкова для виконання підпорядкованими суб'єктами настанова. Узагальнюючи наведене, запропонуємо власне бачення джерел кримінологічної політики – це воля владного суб'єкта (народу), яка сформована у обов'язкову для виконання підпорядкованими суб'єктами настанову відносно вирішення завдань у сфері запобігання та протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Василевич В. В. Теоретико-прикладні засади кримінологічної політики України: дис. ... д-р юрид. наук. Київ, 2021. 528 с.

2. Гуржій Т. О. Актуальні питання законодавчого забезпечення реалізації державної політики в сфері безпеки дорожнього руху. *Право та управління*. 2011. № 1. С. 111–121.

Ковальчук В. С.

Волинський національний університет імені Лесі Українки
аспірант

ВПЛИВ ДЕТЕРМІНАНТ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ НА СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Як свідчить практика, на стан забезпечення воєнної безпеки України впливають й детермінанти кримінально-процесуального спрямування. До таких, зокрема, можна віднести наступні із них:

1. Високий рівень правової незахищеності населення в Україні, у тому числі у сфері судочинства, у зв'язку з чим громадяни вимушені звертатись за забезпеченням своїх прав не до держави, а до зовнішніх суб'єктів. Так, на сьогодні по кількості звернень своїх громадян у Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ) Україна займає 4-те місце в Європі. А, як назвати той факт, що мобілізуючи у військовий час своїх громадян до лав Збройних сил та інших військових формувань України, держава лише мінімально забезпечує їх відповідними особистими ресурсами захисту, покладаючи цей обов'язок на населення?

2. Правові прогалини у тих законодавчих актах кримінально-процесуального характеру, які пов'язані з розслідуванням протиправної діяльності волонтерських організацій, що стало у зв'язку з цим засобом та формою ухилення відповідних категорій громадян від мобілізації. Це не тільки знижує рівень довіри суспільства до цих громадських об'єднань, але й підвищує рівень корупції з цих питань [1, с. 242-255].

3. Самоусунення держави, у тому числі у сфері кримінально-процесуальної діяльності, і, одночасно, надання права на придбання військової амуніції та певних видів озброєння для приватних осіб та організацій, що в умовах, коли кількість необлікованої зброї на територіях, які були деокуповані Україною (Буца, Гостомель, Ірпін, Ізюм та ін.), носить загрозливий для суспільства характер.

4. Низький рівень кримінально-процесуального запобігання та підготовки населення до самозахисту на тих територіях, на яких не велись бойові дії, але існує загроза військової агресії (Волинь, Рівненщина, Житомирщина, т. ін.). Зміст цієї проблеми полягає у тому, що держава зобов'язана створити у кожному густонаселеному пункті України (обласних та районних центрах, об'єднаних громадах, т. ін.) курси військової підготовки до самозахисту в умовах війни та окупації, а також забезпечити відповідний її рівень, у тому числі засобами кримінально-процесуального характеру. До їх проведення варто залучати всіх придатних по формі (здоров'ю, власній волі, віку тощо) громадян, які на добровільній основі готові захищати свою Вітчизну. Зокрема, до таких своєрідних «резервістів» можна віднести: а) осіб, віком від 60 років і старші; б) інвалідів, які здатні тримати зброю в руках; в) та школярів випускних класів, які не досягли 18-річного віку; ін. Саме таким шляхом, у свій час, пішов Ізраїль, проголосивши незалежність у 1949 році, чий досвід, без сумніву, й має використати наша держава.

5. Інші детермінанти (відсутність політичної монолітності в умовах війни; спроби дискредитувати у військовий час керівництво держави; зловживання своїми повноваженнями відповідними радниками міністрів і відомств з питань дотримання державної таємниці та публічної інформації, т. ін.), нейтралізація яких та ефективне застосування кримінально-процесуальних засобів впливу значно знизилася б рівень посягань на воєнну безпеку України [2, с. 317-319]. У той самий час, вирішити це завдання та усунути у зв'язку з цим існуючі корелянти детермінаційного комплексу, що мають безпосереднє відношення до російської військової агресії проти України, неможливо, включаючи кримінально-процесуальні ресурси і засоби, без встановлення у чинному законодавстві обов'язку для всіх державних органів (а, в КПК – для прокурорів і органів досудового розслідування та суду) виявляти детермінанти (причини, умови та корелянти), які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, та реагувати на них відповідними заходами [3, с. 83-84].

Список використаних джерел

1. Загиней-Заболотенко З. А., Гладун О. З. Поняття та перелік корупційних кримінальних правопорушень: чого потребує Кримінальний кодекс України. *Право України*. 2020. № 9. С. 242–255.
2. Колб О. Г. Про деякі кримінально-правові заходи запобігання розкраданням майна, отриманого волонтерськими організаціями України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 317–319.
3. Ковальчук В. С. Про деякі детермінанти кримінально-процесуального характеру, що корелювали війну Російської Федерації проти України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2022. № 1 (18). С. 79–85.

Коношевич М. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Шеремет О. С.

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ВИРОСПОВІДАННЯ

Такі види релігійної діяльності, як богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії, безперешкодно проводяться у культових будівлях і на прилеглий до них території, у місцях паломництва, на кладовищах, у місцях окремих поховань і крематоріях, квартирах і будинках громадян. У літературі зазначається, що значну роль у культовій системі виконує естетичний аспект, де, як правило, культові дії виконуються в спеціально побудованому й оформленому культовому спорудженні, а архітектура храмів, їхній інтер'єр покликані мобілізувати релігійні почуття.

Умовно «майновий» характер спрямованості ст. 178 КК України впливає на те, що предметом цього злочину виступає певна форма існування майна – релігійні споруди чи культові будинки. Однак, ст. 178 передбачає відповідальність не за знищення або пошкодження релігійної споруди або культової будівлі як майна, а за їх руйнування або пошкодження саме як релігійної споруди або культової будівлі. Якщо умисне пошкодження або руйнування релігійної споруди або культової будівлі є їх умисним пошкодженням або знищенням саме як майна, дії винного повинні кваліфікуватися за ст. 194, що передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження чужого майна, за умови, що такими діями спричинений збиток у великих розмірах, оскільки передбачений ст. 194 злочин є тяжчим.

Це важливо саме сьогодні. Церкви УПЦ (МП) патріархату, як і їх війська окупантів, нищать не тільки релігійні споруди, а й майно, яке належить українському народу. Безумовно, після нашої перемоги буде детально підрахований збиток, який завданий нашим релігійним спорудам всіх концесій та, обов'язково, грошова та моральна оцінка завданої шкоди розкраданню культурних та культурно-духовних цінностей вкрадених злочинним російським режимом, в тому числі скоєними їх кгебешними «духовними» лідерами.

Належне релігійним організаціям майно повинне використовуватися тільки для досягнення статутних або інших цілей, що за характером відповідають змісту статутів (положень) релігійних організацій (ст. 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»). З огляду на те, що в Законі йдеться не тільки про культові будинки, релігійні споруди, а й про інше майно, яке належить релігійним організаціям на праві власності або передане їм у користування, предмет цього злочину не тільки пошкодження або зруйнування культових будівель та іншого майна релігійних організацій, тому що у власності релігійних організацій можуть бути будівлі, предмети культу, об'єкти виробничого, соціального і добродійного призначення, транспорт, кошти та інше майно, необхідне для забезпечення їх діяльності.

Іншим злочином, який завдає шкоди правам і законним інтересам і окремої особи, і відповідних релігійних організацій, є суспільно небезпечне діяння, передбачене ст. 179 КК України «Незаконне утримання, осквернення або знищення релігійних святинь».

Перешкодження релігійному обряду, який, як правило, виконується відповідними священнослужителями, можливе у випадку, коли:

– по-перше, обряд здійснюється відповідно до церковних канонів;
– по-друге, він не суперечить нормам чинного законодавства, яким регулюється релігійна діяльність
Предмет злочину, юридичний склад якого передбачено в диспозиції ст. 179 КК України, має два видові прояви: перший – це певний предмет, річ матеріального світу, з якою віряни пов'язують підтвердження існування Бога, святих та їх діяльності на землі; другий – різновид предмета злочину становлять певні святі місця та інші об'єкти, які пов'язуються із загальновідомою подією або діяльністю Бога, святих тощо.

Копотун І. М.

Донецький державний університет внутрішніх справ
д.ю.н., професор, Заслужений юрист України, головний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням

Рудик М. М.

Національна академія внутрішніх справ
к.ю.н., викладач

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Нині складно уявити життя без автомобільного транспорту, адже автомобілі стали не лише предметом розкоші, вони перетворилися на об'єктивну необхідність. Про це яскраво свідчить статистика. Наприклад, порівняно з 2000-ми роками кількість машин на автошляхах України зросла майже в чотири рази. Сучасна автомобільна транспортна система України налічує понад 9,2 млн транспортних засобів, серед яких: 6,9 млн легкових автомобілів, близько 250 тис. автобусів, 1,3 млн вантажних автомобілів і понад 840 тис. одиниць мототранспорту. Крім того, ідеться про суттєве збільшення швидкості сучасного автотранспорту й появу значної кількості недосвідчених водіїв. Усе вказане в сукупності призвело до істотного збільшення кількості ДТП в Україні, а отже, до зростання рівня смертності (особливо серед молоді віком від 20 до 35 років). Тому забезпечення безпеки на автотранспорті стало пріоритетом для держави.

В умовах сьогодення, дорожньо-транспортна аварійність в нашій країні є однією з найгостріших соціально-економічних проблем та характеризується надзвичайно високим рівнем ризику виникнення дорожньо-транспортних пригод та тяжкістю їх наслідків. За 2014–2021 роки в Україні зареєстровано близько 800 тис. ДТП, у яких загинуло 29,7 тис. та травмовано 240,4 тис. осіб. У 2019 році зафіксовано зростання кількості ДТП на 5,1% та травмованих у них осіб на 6,4% порівняно з 2018 роком. Особливо тривожним є те, що понад 42,6% загиблих у ДТП у 2021 році – пішоходи та велосипедисти. Велике занепокоєння викликає те, що за останній період на дорогах України загинуло 1,5 тис. дітей віком до 18 років, а ДТП в Україні є першою за поширеністю причиною смерті молоді віком від 15 до 24 років та другою за поширеністю причиною смерті дітей віком від 5 до 14 років.

Такі, масштабні наслідки ДТП, а також відсутність сталого прогресу в справі їх профілактики (спорадичні успіхи на цій ниві завше є нестабільними та швидкоплинними) зумовлюють постановку питання про побудову державної стратегії безпеки дорожнього руху, котра ґрунтуватиметься на засадах науковості, обґрунтованості, послідовності, безперервності, соціальної спрямованості, економічної доцільності. Ця задача передбачає розробку широкого спектру правових, організаційних, інформаційних та інших заходів, спрямованих на радикальне зменшення кількості ДТП й рівня дорожнього травматизму в довгостроковій перспективі. Але найпершим кроком до окресленої мети повинно стати забезпечення плідного наукового підґрунтя.

У даному контексті роль науки тим вагоміша, що сфера БДР знаходиться на стику багатьох галузей і дисциплін. Нею охоплені економічні, правові, соціальні, управлінські, комунікативні, техніко-технологічні, фізіологічні, психологічні та інші аспекти людського існування. Вона пов'язана з вирішенням величезного масиву наукомістких проблем, які виникають у найрізноманітніших площинах сучасного життя. Така багатоплановість проблематики вимагає застосування обширного наукового інструментарію з різних областей знань: від класичної механіки до мак-росоціології, від містобудування до медицини.

Сьогодні, коли питання розробки стратегії БДР нарешті почало переходити в практичну площину, постає нагальна необхідність узагальнення та систематизації знань, накопичених у цій сфері вітчизняною правовою наукою. Причому, з огляду на прискорену динаміку еволюції дорожньо-транспортного комплексу (протягом останніх десятиліть об'єктивні умови його роботи зазнали неабияких змін), найбільший інтерес становлять дослідження нової доби - доби державної незалежності.

Коптєвський О. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

РЕЧОВІ ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В сучасних умовах в кримінальному процесі одним із найбільш актуальних питань по праву вважається питання доказів та доказування. Це питання важливе з огляду на те, що навколо цих категорій відбувається фактично весь кримінальний процес, тому саме вони вважаються «серцевиною» кримінального процесу. Разом з тим, дана проблематика є занадто широкою, яка включає в себе низку й інших проблем. Однією з таких по праву вважається проблематика застосування речових доказів в кримінальному процесі.

Перш за все зазначимо, що речовим доказам присвячено низку наукових досліджень. Проте, зважаючи на те, що новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) функціонує вже понад десять років, але дослідження речових доказів, як важливих джерел доказів не припиняється речові докази

залишаються бути предметом активних досліджень процесуалістів. Тому, проаналізуємо сутність та особливості речових доказів в кримінальному процесі.

Варто відразу зазначити, що на законодавчому рівні, поняття речових доказів закріплено в ст. 98 КПК України. Так, відповідно до вищезазначеної статті КПК України речовими доказами виступають матеріальні об'єкти, які фактично були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, або ж зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які в свою чергу, можуть бути використані безпосередньо як доказ факту чи обставин, які встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, які були об'єктом кримінально-протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення [1].

На нашу думку, таке визначення поняття речових доказів на законодавчому рівні є досить актуальним, оскільки в даному випадку застосування вітчизняним законодавцем терміна «матеріальні об'єкти» замість терміну «предмети» більш точно виражає змістовий складник визначення «речові докази», адже є більш широким порівняно з терміном «предмети». Отже, у новому КПК України вдосконалено визначення речових доказів [2, с. 74]. Тому, в цьому випадку можемо позитивно реагувати на таке трактування визначення речових доказів, а тому змін КПК України в контексті речових доказів не потребує.

Разом з тим, більш проблемнішим є питання віднесення доказів до речових. Так, аналіз КПК України та поглядів дослідників, дає можливість констатувати, що підставами для віднесення матеріального об'єкта до числа речових доказів можуть служити:

- відображення на ньому ознак, які безпосередньо характеризують учасників події (які вказують на конкретну особу), знаряддя (зброю), які застосовувались ними;

- відображення на місці події кримінального правопорушення умов, у яких відбувалась протиправна подія (обстановка місця події тощо);

- наявність на місці подій змін, які пов'язані із вчиненням кримінального правопорушення;

- належність певній особі, якщо цей факт має значення для кримінального провадження та знаходження істини;

- використання учасниками події таких доказів;

- виявлення в певному місці або ж в певний час, якщо ж цей факт має значення для справи [2, с. 75].

При цьому, потрібно звернути увагу на те, що має значення також час їх виявлення. Так, для прикладу необхідно звернути увагу на те, що предмети, які можуть бути за своєю природою речовими доказами, найбільш частіше виявляються слідчими чи оперативно-розшуковими підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій та/або ж слідчих негласних (розшукових) дій.

Серед таких дій найчастіше вважаються слідчий огляд, обшук, оскільки саме вони спрямовані на пошук речових доказів, виконуючи пошукову функцію. При цьому вони згідно з вимогами ст. 237 КПК України оглядаються, можуть бути сфотографовані. Тобто, такі докази можуть бути зафіксовані документально і відображені в додатках до протоколу [3, с. 270-271].

Отже, в результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що роль та значення речових доказів для виконання завдань кримінального провадження надзвичайно вагома, оскільки саме докази в цілому, та речові докази зокрема, – це єдиний засіб, за допомогою якого особа, яка проводить дізнання, слідчий, прокурор, суддя встановлюють істину в кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс : Кодекс від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–13. Ст. 88.

2. Задорожко Ю. Речові докази та документи у кримінальному провадженні про кримінальні правопорушення, пов'язані з наданням медичної допомоги. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 8. С. 74–77.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ : Юстінан, 2012. 1224 с.

Кошель І. В.

Класичний приватний університет

аспірант

наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ ЗА КК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Одним з показників зрілої та цивілізованої особистості є її відношення до тварин, оскільки жорстоке поводження з тваринами є несумісним з вимогами моральності і гуманності та спричиняє моральну шкоду людині.

Статтею 299 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачено кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, а саме тими, що належать до хребетних, у тому числі з безпритульними тваринами, а також порушення правил транспортування тварин, якщо такі дії призвели до тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі тварини, нацькування тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, а також пропаганда, публічні заклики до вчинення дій, що мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій [1]. Також, ст. 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачено відповідальність за знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, але не спричинило тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі, а також за залишення тварин напризволяще чи інші порушення правил утримання, поводження та транспортування тварин, передбачені законодавством, крім передбачених статтями 85, 87 – 88-2, 154 КУпАП [2].

На сьогодні питання захисту тварин є вкрай актуальним у нашій державі, особливо враховуючи те, що багато домашніх вихованців залишилися безпритульними, через поспішну евакуацію людей у зв'язку з

воєнними діями на території України. Велика кількість покинутих тварин які опинилися на вулиці або, на-впаки, зачиненим у приміщеннях без їжі і води. Чи можна у сучасних обставинах розцінювати те, що відбувається з такими тваринами як жорстоке поводження з ними?

У ст. 22 «Правила поводження з домашніми тваринами, що виключають жорстокість» Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» зазначається, зокрема, що при поводженні з домашньою твариною особа, яка її утримує, зобов'язана дбати про домашню тварину, забезпечити їй достатню кількість їжі та постійний доступ до води. Також наголошено на тому, що забороняється замурування тварин у підвальных приміщеннях. А умертвіння тварин допускається, наприклад, за необхідності оборони від нападу тварини, якщо життя або здоров'я людей знаходиться в небезпеці (ст. 17 Закону) [3]. Тобто не допускається подібне жорстоке поводження з тваринами, якщо це не пов'язано із самообороною.

Отже, у вказаному нормативному акті вказується на таку обставину, яка виключає кримінальну протиправність діяння, як «необхідна оборона» (ст. 36 КК України), але законодавцем не регулюється питання вчинення означених дій у стані «крайньої необхідності» (ст. 39 КК України), що є суттєвою прогалиною у вітчизняному законодавстві.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 16.10.2022).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

3. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 27. Ст. 230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

Кузьменко М. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Наточій А. Д.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦІЄЮ

Європейський вектор розвитку – номер один для нашої країни зобов'язань, зокрема щодо впровадження міжнародних стандартів у: національне законодавство. Це, звичайно, стосується і питань організації діяльності Національної поліції України як штабу виконавчий орган, який обслуговує суспільство шляхом забезпечення захисту прав і свобод людини, боротьби зі злочинністю, підтримання громадського порядку та безпеки [1]. На нашому погляді, одне з найактуальніших питань організації діяльності Національна поліція України застосовує силу та вогнепальну зброю зброї працівниками поліції під час виконання ними службових обов'язків.

Декларація прав людини і закріплені в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права. Тому це загроза життю та безпеці офіцерів поліції слід розглядати як загрозу стабільності суспільство в цілому [2].

У всіх випадках застосування сили або вогнепальної зброї неминуче поліцейські зобов'язані:

а) виявляти стриманість у такому застосуванні сили та дій, на основі серйозності правопорушення та законної мети, яку воно повинно мати; досягнутий;

б) мінімізувати можливість заподіяння шкоди і нанесення шкоди;

в) надавати постраждалим медичну та іншу допомогу; або тим, хто постраждав від хвороби, якомога швидше;

г) забезпечити негайне сповіщення родичів або родичів постраждалих або ображених про такі факти Варто зазначити, що міжнародно-правовими актами також встановлено випадки, де можливе застосування фізичної сили з боку поліції, спеціальні засоби та вогнепальна зброя. Ці правила були імплементовано в національне законодавство України.

Особливо, основні принципи полягають у тому, що поліцейські не: застосовувати проти людей вогнепальну зброю, крім випадків самозахист або захист інших від неминучої загрози смерті або тяжкого ушкодження або з метою усунення особливо тяжкого ушкодження; злочин, з метою арешту особи, яка вчинила тяжкий злочин, що протистоїть їхній владі, або щоб не дати їй вирватися і тільки в цих у випадках, коли для їх досягнення недостатньо менш рішучих заходів цілі [2]. У будь-якому випадку умисне застосування фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї зі смертельним наслідком воно може мати місце лише тоді, коли це абсолютно неминуче для захист життя.

Таким же чином регулюється і питання фізичного використання впливу, спеціальних заходів та вогнепальної зброї щодо затриманих осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі. Зауважте, що співробітники міліції у відносинах із затриманими, не застосовувати вогнепальну зброю, за винятком випадків самозахист або захист інших від неминучої загрози смерті або серйозні травми або коли необхідно запобігти втечі особа, яка перебуває під вартою та представляє загрозу. Під час затримання осіб, щодо яких поліцейський є підозра у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, а поліцейський може також під час перевірки документів у таких осіб» підготувати вогнепальну зброю та попередити про це особу можливість його застосування. Одночасно з затриманим вчинено замах поліцейський з рушницею в руках, підійдуть до нього, скорочення дистанції, вказаної поліцейським, або торкання зброї є основою застосування вогнепальної зброї поліцією [1].

Аналіз показує, що в силі національне законодавство закріпило міжнародні правила нормативні акти щодо застосування сили та вогнепальної зброї поліція в цілому знайшла підтримку.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що вивчення, аналіз і можливому запозиченню піддається не тільки нормативна база міжнародний рівень регулювання, а й практика функціонування поліцейські органи інших країн.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.10.2022).

2. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку : Резолюція восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками (27 серпня – 7 вересня 1990 р., Гавана, Куба). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_334 (дата звернення: 16.10.2022).

Кузьменко М. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Наточій А. Д.

УРАЖЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ЦІЛІ – ДРОНІВ-КАМІКАДЗЕ

Серія обстрілів дронами-камікадзе по Києву сталася у понеділок 17 жовтня 2022 року, починаючи з 6 години ранку за київським часом. Атака здійснена ЗС РФ під час повномасштабного вторгнення до України. За міжнародним законом є воєнним злочином за статтею про порушення методів та засобів ведення війни. Унаслідок серії атак 4 людини постраждали та 5 загинули.

Шахед 136 «сліпий», не керований оператором, не має оптичних приладів, рухається за певним маршрутом (не прямо, змінюючи висоту), вражає ціль за заданими координатами. В ідеальних умовах точність і радіус ураження достатні для знищення, в тому числі, окремо дислокованої бронетехніки. [1]

Він вибухне при зіткненні з перешкодою, землею або ціллю, навіть якщо він буде пошкоджений у повітрі. Може бути оснащений таймером самознищення м'якої посадки.

Бойова частина - 20-40 кг. Радіус ураження завалами не менше ста метрів, велика руйнівна сила. Легко «розбирає» цегляні стіни та підлогу з бетонних плит.

Якщо є можливість заздалегідь визначити місце пошкодження, то варто враховувати, що збиті безпілотники, які не вибухнули в небі, становлять значну загрозу для цивільних будівель. Тому вражати літаки рекомендується або за межами НП, або по дорозі відразу після обльоту сіл, стріляючи за ними.

Військовий експерт Олег Жданов теж каже, що збити іранські дрони Shahed-136 зі стрілецької зброї цілком можливо.

«– Це можна зробити. Вони збиваються стрілецькою зброєю. Єдина умова – треба влучити. Якщо влучити у двигун чи головну частину, де знаходиться керуюча електроніка, то він не зможе летіти далі. Якщо влучите у крило, то буде лише дірка.» [2]

Тому стрілецькою зброєю цілком можливо його збити, дрон летить на висоті до 150 м, а автомат дає до 400 м. Тому ті, хто мають зброю, можуть спробувати це зробити, – зазначає Жданов.

Експерт також додає, що єдина проблема – щільність вогню автомата дуже невелика, плюс він стріляє з рук, а це теж не дає стабілізації самого автомата. Проте влучити у дрон цілком реально.

Проте ні в якому разі не можна стріляти по дронам з вікон житлових будинків.

Також варто максимально уникати стрільби по літаках, адже збиті літаки можуть представляти пряму загрозу для стрільців під час падіння.

Стрільба найбільш ефективна, коли літаки пролітають над або позаду того, хто стріляє. Найменше - перпендикулярно до напрямку руху літака. Наведення БПЛА механічними прицілами стрілецької зброї під час стрільби без використання трасуючих патронів є надзвичайно складним, оскільки вимагає ретельного врахування трьох параметрів – дальності до цілі, вертикального приведення траєкторії снаряда до дальності та відхилення від цілі. Однак при наявності кількох стрільців і їх злагоджених діях шанси зростають.

Загороджувальний вогонь – найефективніший спосіб. При розрахунку з урахуванням просування з великим запасом (2 рази) і пострілів протягом 1-2 секунд у фіксовану уявну точку на траєкторії літака без наведення (без руху зброї) - літак повинен сам влетіти в хмару ракет.

Вогонь слід вести до моменту детонації літака в повітрі, навіть після явного ураження або різкої зміни траєкторії. Після проходження точки одного БПЛА велика ймовірність появи ще кількох (групи до 5 одиниць), часовий інтервал до 5-10 хвилин.

Якщо після падіння літак, що впав, не вибухнув, тримайтеся подалі хоча б кілька годин - є можливість використовувати таймери самознищення. Під час інструктажу стрільців звертати увагу на мінімальні кути стрільби до горизонту при роботі в безпосередній близькості від населених пунктів.

Велике значення для ефективності роботи стрільця має хоча б одночасне тренування з ураження повітряної цілі з метою відпрацювання прикладу, відчуття вектора віддачі і прицільної постановки.

Ми рекомендуємо наступну вправу: для таких дронів, як DJI Mavic, DJI Matrice тощо. повітряна куля діаметром 30 см і більше прикріплена до нитки (лінії) довжиною 20 м. Дрон рухається по колу радіусом 100 м на висоті 50 м з максимальною швидкістю. Стрілець працює, поки не влучить у кулю чи дрон.

Список використаних джерел

1. Як збивати «шахідів»: українцям розказали, чи можна самостійно знищити дрони. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/war/yak-zbivati-droni-kamikadze-chi-mozhna-samostiyno-znishchiti-shahed-12014313.html> (дата звернення: 04.10.2022).

2. Чи можливо збити дрон-камікадзе стрілецькою зброєю – відповідь експертів. Факти. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20221018-chy-mozhlyvo-zbyty-dron-kamikadze-strileczkoju-zbroyeu-vidpovid-ekspertiv/> (дата звернення: 04.10.2022).

Кулинич М.-М. А

Львівський державний університет внутрішніх справ

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ РІШЕННЯ» ТА «ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ»

Велика українська юридична енциклопедія поняття *«процесуальний документ»* визначає таким чином: «специфічний матеріальний об'єкт, у якому в письмовому вигляді відповідно до вимог процесуального закону зафіксована інформація щодо перебігу, змісту та результатів діяльності суб'єктів кримінального провадження, а також рішень, ухвалених під час такої діяльності».

Втім, таке розуміння не відповідає сучасному стану справ. По-перше, цифровізація кримінального провадження зумовила можливість складення процесуальних документів лише в електронній формі, тому матеріальний об'єкт не створюється як такий. По-друге, авторами обмежено сферу складання процесуальних документів лише для фіксації ходу та результатів діяльності суб'єктів кримінального провадження.

У КПК України поняття «процесуальний документ» у різних відмінках вжито всього 24 рази, проте визначення цього терміну відсутнє. Аналізуючи норми, котрі містять згадки про це поняття, можна дійти висновку, що до процесуальних документів законодавець відніс, зокрема: 1) скарги, заяви, клопотання (ч.2 ст.35 КПК України); 2) процесуальні документи про хід і результати проведення слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій (ч.5 ст.223 КПК України; п.1 ч.1 ст.615 КПК України); 3) повістки (ч.1 ст.297 КПК України); 4) процесуальні документи щодо відмови від підтримання державного обвинувачення, його зміни, висунення додаткового обвинувачення або початку провадження щодо юридичної особи (ч.1 ст.341 КПК України).

Верховний Суд у постанові від 16.10.2019 у справі № 640/6847/15-к (відступ від правової позиції якої відсутній) наголосив, що процесуальні документи про надання дозволу на проведення НСРД не є самостійним доказом та не є документами у розумінні ч.2 ст.99 КПК України. А відтак, наявні в матеріалах кримінального провадження документи поділяються на: а) докази; б) процесуальні документи. При цьому, процесуальні документи, що складені за результатом проведення слідчих (розшукових) дій є одночасно й доказами, адже містять зафіксовані та зібрані стороною обвинувачення відомості про протиправні діяння (п.3 ч.2 ст.99 КПК України).

Ю.П. Аленін, В.Г. Пожар та О.О. Торбас під *процесуальними рішеннями* розуміють правозастосовні акти владно-розпорядчого характеру, виражені у встановленій законом формі, пов'язані з вирішенням правових питань, що виникають у процесі кримінального провадження та містять владні приписи щодо вчинення певних правових дій чи настання правових наслідків.

У судовій практиці процесуальне рішення характеризується як правовий акт, у котрому слідчий, прокурор в межах своєї компетенції та у встановленому КПК України порядку висловлює веління про вчинення (або невчинення) процесуальних дій, що зумовлено необхідністю досягнення завдань кримінального провадження і вимогами закону щодо ситуації, яка склалась.

Разом з тим, не кожне процесуальне рішення підлягає втіленню у процесуальний документ (особливо у випадку веління не вчиняти ту чи іншу процесуальну дію), як і не кожен процесуальний документ є за своєю правовою природою процесуальним рішенням. Понад це, окремі процесуальні рішення слідчого, прокурора лише в ході реалізації обволікаються у процесуальні документи. Так, протокол огляду місця події складається в ході реалізації процесуального рішення слідчого, прокурора про проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

Таким чином, досліджувані поняття можуть співвідноситися між собою у такий спосіб: а) процесуальне рішення є процесуальним документом (постанова про визнання речовим доказом та ін.); б) процесуальне рішення є підставою для складення процесуального документа («невідкладний» обшук, огляд місця події до внесення відомостей в ЄРДР); в) процесуальне рішення не обволікається у процесуальний документ та не слугує підставою для його складення (детектив не ініціює питання обрання запобіжного заходу підозрюваному).

Курилова Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Дьоменко С. В.

СУЧАСНА ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНЕ СТ.368 КК УКРАЇНИ

У сучасних кримінологічних дослідженнях особа злочинця аналізується різноманітним інструментарієм, зокрема набула поширення і типологізація, яка приблизила можливість встановлення причин протиправної поведінки, забезпечила розробку її прогнозів та дієвих засобів протидії їй.

Одним із критеріїв відокремлення групи злочинців із всього масиву стала їх мотивація. Так, серед низькі мотивів, що спонукають службовців приступати кримінальні заборони, виділяється своєю розповсюдженістю користь. У свою чергу у доктрині обґрунтовується думка про можливість диференціації корисливих злочинців не тільки за діяльністю направленістю. Так, вивчаючи корупціонерів, відомий кримінолог Ю.М. Антонян, взявши за основу специфіку мотивів, виділив дві групи таких злочинців. До першої групи він відніс осіб, які мали мотив особистого незаконного збагачення, а до другої тих з них, які керувалися мотивом користолюбства. Інша концепція передбачає виділення двох основних типів корупційних злочинців на підставі особливостей форм їх злочинної поведінки. До першої групи зараховані особи, що надають (пропонують) неправомірну вигоду. Така категорія злочинців отримала назву «активного типу». До другої групи («пасивний тип») віднесені службовці, які отримують неправомірну вигоду.

Окремі дослідники, визначаючи типи злочинців, акцентують увагу на їх родовій ознаці – корисної направленості таких проступків, яка виступає переважним фактором формування їх суспільної небезпечності. Спираючись на домінуючі потреби та мотиви таких осіб, обґрунтовуючи обрання такого критерію позиціями відомих кримінологів, відносно шильного зв'язку мотиву та типології, зумовленого потребами запобіжної

практики, стали виділяти наступні типи корупціонерів: політичний, престижний та дрібний. Перша група характеризується найвищою ступеню суспільної небезпечності, здійснених правопорушень, що обумовлено суттєвими викривленнями свідомості таких осіб, основаними на їх гіпертрофованій самоактуалізації, самоповазі, нав'язливому потягу до збагачення, привалюванні соціогенних потреб (зокрема, поширення (закріплення) корисних соціальних зв'язків тощо). У мотиваційному комплексі «політичних корупціонерів» на другому плані найчастіше зустрічаються такі спонукання, як: стійкі кар'єристські прагнення, корпоративна солідарність, жадоба слави, влади, успіху. Наслідком корупційного образу життя стає моральне деградування, примітивність ціннісних орієнтацій, максимальний ступінь егоїзму. Посада для таких осіб стає джерелом кримінального збагачення, чому сприяє висока латентність таких злочинів, детермінованих їх груповим характером та широкими владними можливостями суб'єктів.

Наступному, «престижному» типу корупціонерів, притаманний мотив безпеки, звідсіля і прагнення до економічної незалежності шляхом накопичення фінансових та матеріальних ресурсів. Наявність тісних взаємних відносин у корупційній піраміді, на що вказують кримінологи, робить неминучим пов'язаність злочинної діяльності політичних та престижних корупціонерів. Однак нижчий посадовий статус не дозволяє використовувати у повній мірі захист від кримінального переслідування, чим пояснюється наявність меншого рівня латентності для злочинів, вчинених престижним типом корупціонера.

«Дрібному», найбільш поширеному у країні типу осіб, що отримали неправомірну вигоду, властиві мотиви боротьби за виживання, обумовлені вітальними потребами. Відповідно злочини останнього типу, в силу практичної відсутності засобів протидії кримінальній юстиції у осіб, що їх вчинили, мають низьку латентність і формують статистичну картину корупційної злочинності, та типовий образ корупціонера у країні. Власне на них і направлена вся сила кримінальної репресії, і для них створюються різноманітні державні механізми запобіжної практики, хоча ступінь їх суспільної небезпечності є низькою.

Кутаєв В. Е.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ПІДОЗРЮВАНИХ ПІД ЧАС ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Тримання під вартою є одним з заходів забезпечення кримінального провадження, спрямований на успішне виконання завдань кримінального провадження. Цей запобіжний захід, як і інші застосовується за наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений намагаються ухилитись від слідства, суду, кримінально-виконавчої служби, а також від виконання процесуальних рішень, що дозволяють викрити істину правопорушення.

Проблематика застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження дуже яскраво висвітлена в праці В. Човгана, до основних відносять перенаселеність слідчих ізоляторів, строки тримання під вартою, зайнятість цих осіб, контакти з зовнішнім світом [1, с. 12-22]. На кожному з них я би хотів зупинитись більш конкретно.

Рекомендації європейського комітету з запобіганням катуванню стосовно строків тримання під вартою та переповненості слідчих ізоляторів полягали у тому, що в Україні була надмірна кількість в'язничного «населення». На момент першого візиту у 1998 році ця кількість складала 211 тис осіб, на сьогоднішній час ця цифра зменшилась у понад чотири рази, але повного вирішення переповненості слідчих ізоляторів це не вирішило [1, с. 12]. Ці рекомендації стали підґрунтям щоб провести законодавче реформування цього заходу, з прийняттям нового кримінального процесуального кодексу у 2012 році були надії на те що строки тримання під вартою під час судового розгляду дійсно зменшаться, що допоможе значно розвантажити ці установи, але строки судового розгляду залишились невизначеними, а саме визначені як «розумні» [2]. Також як зазначається у праці В. Човгана в 2020 році Міністерством юстиції України було анонсовано законодавчу ініціативу, яка дозволить розвантажити слідчі ізолятори, зокрема планується обмеження максимальних строків тримання під вартою на етапі судового розгляду, створення можливості застави майна, поетапне зменшення розміру застави протягом строку тримання у слідчому ізоляторі [1, с.11].

Рекомендації Комітету щодо зайнятості осіб взятих під варту полягають в створенні таких умов, які б пом'якшували перебування у слідчому ізоляторі, до цього зокрема відносять залучення осіб, яких тримають під вартою до навчання, праці, зайняття спортом. Комітет наголошував що разом з обмеженням контакту з зовнішнім світом це створює гнітючість перебування в слідчому ізоляторі та посилює каральний ефект [1, с.14].

Також однією з ключових проблем на які вказував Комітет є контакти із зовнішнім світом. На цю проблему звернули увагу ще у 1998 році. Було наголошено, що такі обмеження необхідні лише щодо питань провадження і повинні застосовуватись на якомога коротший термін. В жодному разі не повинні заборонятись протягом тривалого часу побачення з близькими родичами, якщо ж є ризик змови то потрібно проводити такі побачення під суворим наглядом. Щодо виконання вищевказаних рекомендацій ситуація залишилась практично незмінною в Законі України «Про попереднє ув'язнення», а саме в ч. 1 ст. 12 зазначається що такі побачення можуть надаватись виключно з письмового дозволу слідчого, або суду, тривалість якого встановлюється від години до чотирьох [3].

Слід дійти висновку, що європейські норми, які рекомендуються для імплементації у вітчизняне законодавство українській владі виконуються, але через низку чинників, зокрема через повномасштабне вторгнення військ російської федерації, яке розпочалась 24 лютого 2022 року, у повільному темпі. Хоча незважаючи на усе це Україна впевнено йде у бік наближення до європейських стандартів у пенітенціарній системі. Як показує практика триваючого реформування в'язничної системи, що здійснюється Міністерством юстиції України, зазначені недоліки можливо поступово усувати, тим більше що всі перераховані проблеми великою мірою стосуються дозвілля підозрюваних, обвинувачених, засуджених, що не потребує великих матеріальних витрат, а також інженерних робіт.

Список використаних джерел

1. Човган В. Аналіз виконання рекомендацій щодо пенітенціарної системи, наданих Україні Європейським комітетом з запобігання катуванням з 1998 року. 2020. URL: <https://rm.coe.int/cpt-recommendations-implementation/16809e82be> (дата звернення: 25.10.2022).
2. Кримінальний процесуальний кодекс від 1 жовтня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 25.10.2022).
3. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 19 серпня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

Кшенська Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ВЗАЄМОДІЯ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ З ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Невід'ємним правом кожної людини є право на безпеку її життя. Обов'язок кожної правової держави – найефективнішим чином опікуватися життям і здоров'ям громадян. Чинним законодавством України також передбачено, що захист прав та інтересів, а також власної безпеки громадян має відбуватися тільки законним способом і законними засобами як безпосередньо, так і через державні та недержавні органи, громадські об'єднання громадян України, привертаючи увагу суспільних і державних інститутів до небезпечних явищ і процесів у різних сферах життєдіяльності країни. Виконання функцій по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій покладено на державні органи виконавчої влади та недержавний сектор забезпечення безпеки в Україні. Правовим підґрунтям існування недержавних служб безпеки в Україні є Конституція нашої держави, яка закріплює право кожного захищати свої права та свободи від протиправних посягань будь-якими не забороненими законом засобами.

Дослідженням питання правового регулювання взаємодії недержавних служб безпеки з державними службами присвячені роботи: В. В. Коваленка, В. І. Курила, О.М. Бандурка, Бугуйчук, А.С. та інші.

Метою є визначення особливостей діяльності недержавних служб безпеки щодо забезпечення безпеки фізичних осіб, охорони права власності та їх взаємодія з державними службами.

На сьогоднішній день державним органом, що забезпечує захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігає їх виникненню, ліквідацію наслідків, рятувальні справи, гасіння пожеж та інше є Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) [1]. Недержавний сектор забезпечення безпеки в Україні складається з двох основних типів суб'єктів: приватних охоронних підприємств та служб безпеки суб'єктів підприємництва. До цього сектора входить низка інших суб'єктів (детективні структури, аналітичні та консультаційні центри, інформаційні служби), взаємообумовленість функціонування яких настільки складна, що вони можуть існувати як в автономному режимі, так і в тісному взаємозв'язку. Удосконалення діяльності приватних охоронних структур є організація їх ефективної взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та громадськістю. Досліджуючи дане питання, треба зауважити, що приватні охоронні організації та зазначені вище державні органи переслідують одну ціль – захист життя, здоров'я та власності громадян, охорону громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, попередження правопорушень. Недержавний сектор забезпечення безпеки можна віднести до системи суб'єктів адміністративно-правових відносин. На нього покладено обов'язок додержання пожежних, санітарних та інших загально обов'язкових норм і правил. Складовою недержавного сектора безпеки є приватна охоронна діяльність. Держава делегувала функцію охорони власності також приватним правоохоронним підприємствам. Приватним охоронним підприємствам потрібно пройти процедуру ліцензування для здійснення охоронної діяльності. Взаємодія у сфері надання охоронних послуг державних та приватних охоронних структур – це врегульована нормами адміністративного права, погоджена за метою, часом і місцем діяльність приватних охоронних структур, поліції та відповідних державних органів, за якої здійснюється вплив названих суб'єктів задля вирішення загальних завдань шляхом найбільш доцільного поєднання засобів і методів, властивих цим органам [2, с. 66]. За допомогою організації взаємодії недержавних охоронних підприємств з Державною службою України з надзвичайних ситуацій може бути досягнуто максимальне використання можливостей кожної зі сторін, які використовують різні засоби і методи вирішення поставлених перед ними завдань. Цим врешті-решт і забезпечується успішне виконання загальних цілей [3, с. 140].

Підсумовуючи зазначимо, що Державна служба України з надзвичайних ситуацій та недержавний сектор забезпечення безпеки, який складається з двох основних типів суб'єктів: приватних охоронних підприємств та служб безпеки суб'єктів підприємництва переслідують одну мету, а саме: захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню та ліквідацію наслідків, захист життя, здоров'я та власності громадян, охорону громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, попередження правопорушень. Лише при злагодженій взаємодії зазначених органів може бути досягнуто максимальне використання можливостей кожної зі сторін, які використовують різні засоби і методи вирішення поставлених перед ними завдань. Для більш злагодженої взаємодії між недержавними службами безпеки та ДСНС необхідно здійснити відпрацювання спільних документів у ході інструментування особового складу, розробити та запровадити методичні рекомендації щодо системи дій при виникненні надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052.
2. Припутень Д. С. Взаємодія приватних охоронних структур з правоохоронними органами та громадськістю у сфері забезпечення безпеки фізичних осіб та охорони права власності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/6104/1/ВЗАЄМОДІЯ%20ПРИВАТНИХ%20ОХОРОННИХ%20СТРУКТУР.pdf> (дата звернення: 21.10.2022).

3. Чистоклетов Л. Г. Взаємообмін інформацією у механізмі взаємодії суб'єктів приватної охоронної діяльності з органами внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 139–149.

Кшенська Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ: СПІЛЬНІ РИСИ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ

Правоохоронні органи України тривалий час трансформувалися з системи органів внутрішніх справ, які мали каральну спрямованість, на правоохоронний орган європейського зразка, орієнтований на служіння суспільству та захист прав людини. Одним із напрямків реформи стало запровадження проекту «Детективи» в Національній поліції України, однак питання приватної детективної діяльності в Україні досі не врегульовано на рівні спеціального законодавства. А оперативно-розшукова діяльність знайшла своє нормативно-правове регулювання Законом від 18 лютого 1992 року «Про оперативно-розшукову діяльність».

Оскільки приватні детективи здійснюють свою діяльність на території нашої держави і, за неофіційними даними, сьогодні в усіх регіонах України працює кілька тисяч приватних детективів, науковці почали досліджувати взаємозв'язок оперативно-розшукової та детективної діяльності через схожий напрям роботи.

Перш за все, схожість між ними визначається в тому, що вони виконують правоохоронну функцію. Спостерігається часткове збігання змісту оперативно-розшукових і приватних детективних послуг, а також завдань, які вони вирішують. Так, приватні детективи розшукують зниклих безвісти, збирають інформацію, необхідну для ведення справ тощо. Такі ж завдання виконує оперативно-розшукова діяльність [1, с. 34].

У процесі приватної детективної діяльності здійснюються деякі види оперативно-розшукової діяльності, наприклад: усне опитування громадян і посадових осіб, надання довідок, ознайомлення та дослідження речей і документів, проведення зовнішнього огляду об'єктів на відкритих місцях, у громадських місцях, місцях і в транспортних засобах тощо.

Однак основна відмінність між оперативно-розшуковою та приватною детективною службою полягає в тому, що в той час як оперативно-розшукова служба є одним із видів діяльності державних органів, то приватна детективна служба покладається на неурядові організації та приватних осіб [3, с. 10].

До того ж, суб'єкти оперативно-розшукової діяльності – це державні правоохоронні органи і спецслужби, об'єм повноважень яких покликаний забезпечити вирішення покладених на них завдань, зафіксованих у відповідних статтях нормативно-правових актів, які визначають статус оперативно-розшукових відомств [2, с. 114]. Що стосується суб'єктів приватної детективної діяльності, то її можуть здійснювати недержавні організації і приватні особи, а саме об'єднання приватних детективів та приватні детективи.

Також варто зауважити, що оперативно-розшукова і приватна детективна діяльність здійснюються певними професійно підготовленими особами, але на суб'єктів приватної детективної діяльності не поширюється дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів.

Отже, на підставі викладеного слід зазначити, що детективна діяльність в Україні є новим видом професійної діяльності. Однак доводиться констатувати, що правове регулювання приватних детективів у нашій державі відсутнє. Проведене порівняння оперативно-розшукової та приватної детективної діяльності стане запорукою кращого розуміння суті цих двох видів правоохоронної діяльності. Необхідно розуміти, що хоча в деяких аспектах діяльності їх функції можуть перетинатись, однак вони не тотожні.

Список використаних джерел

1. Заєць А. П. Приватна детективна діяльність в Україні і конституційні права людини. *Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 2 березня 2017 р. Київ, 2017. С. 58.
2. Юрко С. С. Недержавна охорона і правоохоронна діяльність в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2017. 252 с.
3. Черней В. В. Перспективи подальшого реформування органів досудового розслідування в системі органів Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 5–18.

Левадна В. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У наш час проблеми, пов'язані з провадженням слідчих (розшукових) дій, набувають неабиякої актуальності. Адже у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України відбулося кардинальне змінення та реформування всіх сфер суспільного життя, також і галузі кримінального судочинства. Наразі при проведенні слідчих (розшукових) дій виникають випадки щодо недотримання вимог кримінального процесуального закону, тому що важко налагодити оптимальну роботу в умовах війни. На сьогодні є актуальним вивчення поняття слідчих (розшукових) дій та виокремлення проблемних питань, тому що дана тема являється необхідною для розуміння сучасного кримінального судочинства в Україні, його значення для процесів проведення слідчих (розшукових) дій, а найголовніше усвідомлення проблем та перспектив його подальшого розвитку в умовах складних воєнних реалій.

Ця тема являється доволі актуальною, тому постійно приділяється увага в юридичній науці. Поняття слідчих (розшукових) дій та проблемні питання щодо цього інституту досліджували такі науковці як В.О. Лазарев, М.А. Очерятний, М.М. Денисенко, Ю.М. Грошевий, Л.І. Шаповалов, А.О. Шульга, М.М. Міхеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко.

Мета статті полягає в обґрунтуванні науково-теоретичних засад дослідження питань щодо інституту слідчих (розшукових) дій в кримінальному судочинстві та аналіз праць вчених, які досліджували це питання. Також необхідно виокремити проблемні питання під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Для повного розуміння цієї теми необхідно дослідити поняття слідчі (розшукові) дії. На законодавчому рівні зазначено, що відповідно до частини першої статті Кримінального процесуального кодексу України, слідчі (розшукові) дії – це дії, котрі спрямовуються на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [1]. А щодо трактування в юридичній літературі, то існує багато визначень терміну слідчі (розшукові) дії, але при цьому відсутня узгодженість наукових позицій. Як зазначається в підручнику «Кримінальний процес» за редакцією В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного, то слідчі (розшукові) дії – це процесуальні дії, котрі регламентуються кримінальним процесуальним законом, та які можуть здійснюватися уповноваженою особою, поєднуючи пошукові, пізнавальні та засвідчуючі операції, направлені на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у певному кримінальному провадженні [2]. Отже, слідчі (розшукові) дії можна трактувати як конкретні процесуальні заходи, котрі повинні застосовуватися особами, які мають певну спеціалізацію, для збирання, дослідження, оцінки та використання доказів під час певного кримінального провадження. Як зазначається в дисертаційній роботі Карпушина С.Ю., що існують проблеми при застосуванні норм інституту слідчих (розшукових) дій, цю теорію підтверджують результати анкетування повноважених осіб. В роботі засвідчено, що більшість, хто проходив опитування, респондентів, а саме 87% слідчих та 81% прокурорів вказують на певні проблеми правозастосовної практики у проведенні слідчих (розшукових) дій [3]. Наразі неодноразово вносяться зміни до Кримінального процесуального кодексу України, але як показує практика, що зміни та пропозиції мають нестабільний характер та не спрямовуються на вирішення певних проблем у кримінальному провадженні. У такому разі виникає потреба використовувати міжнародні стандарти щодо розкриття воєнних злочинів, та застосовувати міжнародні механізми для збору та збереження доказів [1].

Аналізуючи чинне законодавство, що регулює слідчі (розшукові) дії та сьогодення, то виникає проблема щодо проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи. В разі проведення таких заходів, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим чи пов'язане з можливою небезпечкою для їхнього життя чи здоров'я, то слідчі (розшукові) дії здійснюються без понятих. У такому випадку хід та результати проведення таких дій повинні фіксуватися доступними технічними засобами, здійснюючи безперервний відеозапис. Але ми вважаємо, що дані заходи є потенційно небезпечними, адже захистити осіб, у котрих проводиться обшук, майже неможливо. Також виникає проблематичне питання щодо забезпечення участі адвоката при обшуку під час комендантської години, і через це порушуються конституційні права людини на захист своїх прав та інтересів [1].

Отже, якість досудового розслідування залежить від дотримання процесуального порядку проведення слідчих (розшукових) дій. Для подолання проблемних питань щодо цього інституту законодавцю необхідно вносити зміни та пропозиції, котрі будуть вирішувати проблемні питання та відображати суть особливостей в воєнних умовах.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.10.2022).
2. Кримінальний процес: підручник / за заг.ред. : В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 544 с.
3. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 210 с.

Левченко Д. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ЗА СТАТТЕЮ 241 КК УКРАЇНИ

Об'єктивна сторона складу злочину пов'язана із зовнішнім виявом суспільно небезпечної і протиправної поведінки особи у формі дії або бездіяльності, яка супроводжується певним психічним станом такої особи. Це вольова поведінка особи, яка завдає або загрожує завдати шкоди тим чи іншим цінностям, які охороняються кримінальним законом [1].

Об'єктивна сторона злочину, що кваліфікується за ст. 241 Кримінального кодексу України (далі – КК України) полягає у: забрудненні або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря шляхом насичення відходами або іншими матеріалами промислового чи іншого виробництва, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей або для довкілля [2].

Забруднення атмосферного повітря – це привнесення в його склад або утворення в ньому забруднюючих речовин у концентрації, яка перевищує нормативи якості та рівні природного вмісту. Джерелами забруднення атмосферного повітря можуть бути підприємства, окремі цехи, агрегати без забезпечення заходів для очищення промислових, сільськогосподарських відходів, теплові, енергетичні установки, автомобільний транспорт і т. д. [3]

Нормативи граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел визначаються за методикою, яка затверджується Міндовкіллям з урахуванням економічної доцільності, рівня технологічних процесів, технічного стану обладнання та газоочисних установок та розробляються на одиницю маси за одиницю часу; на одиницю продукції чи сировини [4].

Стосовно допустимих викидів забруднюючих речовин або їх сумішей встановлюються технологічні нормативи, що складаються з: поточних технологічних нормативів – для діючих окремих типів обладнання, споруд на рівні підприємств з найкращою існуючою технологією виробництва аналогічних за потужністю технологічних процесів; перспективних технологічних нормативів – для нових і таких, що проектується, будуються або модернізуються, окремих типів обладнання, споруд з урахуванням передових вітчизняних і світових досягнень у цій сфері [4].

До найбільш поширених забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню, законодавство відносить: оксиди азоту, бенз(а)пірене, діоксид та інші сполуки сірки, оксид вуглецю, озон, свинець та його сполуки, формальдегід. Також, до небезпечних забруднюючих речовин належать: метали та їх сполуки, органічні аміни, леткі органічні сполуки, стійкі органічні сполуки; хлор, бром та їх сполуки, фтор та його сполуки, ціаніди, фреони, арсен та його сполуки [5].

Проте, цей склад злочин має місце, коли забруднення було пов'язане з виробничою діяльністю суб'єкта господарювання, який заподіяв шкоду атмосферному повітрю. Тобто цей злочин не пов'язаний з вирішенням побутових потреб фізичних осіб, або ж експлуатацією невиробничих будівель чи споруд. До того ж, способи забруднення атмосферного повітря не впливають на кваліфікацію злочину за цією статтею.

Злочин вважається закінченим лише тоді, коли було спричинено шкоду життю, здоров'ю людей або довкіллю. Якщо забруднення атмосферного повітря не призвело до таких наслідків, то дії особи можна кваліфікувати як адміністративне правопорушення за статтями: 78 "Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів"; 78-1 "Порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ"; 79 "Недодержання вимог щодо охорони атмосферного повітря при введенні в експлуатацію і експлуатації підприємств і споруд".

Список використаних джерел

1. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. 8-е вид. перероб. та допов. Київ : Алерта, 2022. 574 с. URL: https://pidru4niki.com/13140120/pravo/obyektivna_storona_skladu_zlochynu (дата звернення: 21.10.2022).

2. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1482410985679014> (дата звернення: 14.10.2022).

3. Про затвердження Порядку розроблення та затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел : Постанова від 28 грудня 2001 р. № 1780. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.10.2022).

4. Народний правовий портал «Юрисконсульт». URL: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk/81-uku/1940-241.html> (дата звернення: 21.10.2022).

5. Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню: Постанова від 29 листопада 2001 р. № 1598. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1598-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.10.2022).

Лупій С. А.

Національний університет «Львівська політехніка»

Колб О. Г.

Національний університет «Львівська політехніка»
д.ю.н., професор

ПРАВОВІ ПРОГАЛИНИ ТА КОЛІЗІЇ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ЗМІСТУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Відповідно до вимог п. 1 ст. 92 Конституції України виключно законами визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина, які є пріоритетними у Конвенції про основоположні права і свободи людини та громадянина [1], положення якої використовує Європейський суд з прав людини [2] при прийнятті індивідуальних рішень, що є обов'язковими для виконання на території України. Виходячи з цього, учені під правовим статусом засудженого розуміють сукупність визначених та гарантованих у законі його прав, свобод, законних інтересів, а також обов'язків, які визначають його реальне становище у змісті кримінально-виконавчих правовідносин. В науці кримінально-виконавчого права можна зустріти й інші визначення даного поняття, де правовий статус засудженого тлумачать як систему прав, свобод та обов'язків громадянина, закріплених у Конституції України та інших законодавчих і підзаконних актах з обмеженнями, які визначені законом і встановлені вироком суду [3, с. 247]. Без сумніву, що з таким підходом (особливо у частині визначення правового статусу на рівні підзаконних нормативно-правових джерел) погодитись не можна, враховуючи закріплені з цього приводу положення у п. 1 ст. 92 Конституції України. Поряд з цим, варто визнати, що правовий статус засудженого слід віднести до спеціального, тобто до такого, який мають лише певні категорії осіб [4, с. 237]. При цьому загальні засади правового статусу засуджених встановлені в Конституції України (ст. ст. 63, 64, 92 та ін.), основний лейтмотив яких полягає у тому, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. У свою чергу, у главі 2 розділу 1 «Загальні положення» КВК України закріплені основи правового статусу засуджених (ст. ст. 7-10), включаючи громадян України, іноземців та осіб без громадянства (ч. 3 ст. 7 даного Кодексу). В Загальній частині КВК мова ведеться про основні права (ст. 8) та обов'язки засуджених (ст. 9), а також загальні засади забезпечення права цих осіб на особисту безпеку (ст. 10). У той самий час, у кожній главі Особливої частини КВК визначені конкретні права та обов'язки засуджених для кожного із видів покарань, що передбачені ст. 51 КК України. Зокрема, права та обов'язки осіб, позбавлених волі, встановлені у ст. 107 КВК. Водночас правовий статус засуджених до штрафу (ст. 26 КВК) та позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст. 29 КВК) на законодавчому рівні не визначений, що слід визнати не тільки правовою прогалиною, але й до чинником, що знижує ефективність кримінально-виконавчої діяльності, що офіційно визнано в Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи

України 2017 року, а також доведено на науковому рівні. У свою чергу, для засуджених до позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та громадських робіт (ст. 34 та 37 КВК), в законі встановлені лише обов'язки. Проте, більше юридичних наслідків має та правова прогалина, що пов'язана з відсутністю у кримінально-виконавчому законодавстві правової норми, яка стосується законних інтересів засуджених. І, це при тому, що одним із завдань даної галузі права (ч. 2 ст. 1 КВК) закріплено визначення гарантій захисту не тільки їх прав, але й законних інтересів.

Список використаних джерел

1. Конвенція про основоположні права і свободи людини та громадянина. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.10.2022).
2. Огляд рішень Європейського суду з прав людини. Донецьк : Донецький меморіал, 2011. 55 с.
3. Кримінально-виконавче право України : підручник у 2-х т. / за заг. ред. Є. Ю. Бараша. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. Т. 1. 364 с.
4. Теорія держави і права : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 368 с.

Макаров В. П.

Класичний приватний університет
аспірант

наук. кер. – д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри Калюга К. В.

ДО ПОХОДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ В КРИМІНОЛОГІЇ

Актуальність теми нашої праці пов'язано з тим фактом, що злочинність залишається однією з серйозних проблем сучасного українського суспільства. Боротьба із злочинами – прямий борг держави, правоохоронні органи якої стоять на захисті законних прав і свобод громадян та інтересів суспільства. В оптимізації цього процесу важливу роль грає повноцінне застосування сучасних досягнень науки і техніки. Справедливість подібних підходів на шляху кримінологічного дослідження особи злочинця зумовлена в першу чергу тим, що ми розглядаємо особу злочинця як інтегруюче поняття; вчення про яке допоможе визначити шляхи попередження злочинності. Отже, першочерговим завданням ми ставимо перед собою дослідження походження особи злочинця в кримінології.

Особа людини - це складне інтегруюче поняття, що включає в себе і біологічні, і психологічні, і соціальні сторони людини. Сукупність і єдність названих сторін утворюють її саму [1, с. 61; 2., с. 100]. В загально-теоретичному плані здавна обговорюється питання про співвідношення біопсихологічного і соціального в особі людини. Відповідь на нього іноді надається спрощено і однозначно [1, с. 62]. Деякі автори – представники біологізаторства (пан біологізму) – перебільшують значення природного і природженого в людині, зменшуючи соціальні початки в ній, віддають перевагу генам, а не соціуму. Інші дослідники – прихильники пан соціологізму – пояснюють поведінку людини в основному соціальними факторами, ігноруючи біологічну сторону особи людини [1, с. 63]. При всеохоплюючій характеристиці особи певний інтерес також становить поняття "індивід", котре використовується для позначення конкретного представника людського суспільства, який наділений відповідною тілесною оболонкою і володіє тільки йому притаманними специфічними психологічними і соціальними якостями та властивостями. Кожна людина індивідуальна і унікальна. Індивідуальна неповторність впливає на вибір людиною того чи іншого способу життя, тієї чи іншої лінії поведінки. При цьому вони зовні проявляється в її справах і вчинках, в результатах обраної нею життєдіяльності. Все це разом узятє є мірилом суспільної оцінки особистості. Однак, як свідчить життя, не всі люди заслуговують на позитивну оцінку, не всі є активними, яскравими особистостями, які поєднують в собі сумлінне, творче, плідне ставлення до праці, чесне ставлення до своїх обов'язків, духовне багатство, моральну чистоту тощо. Особистістю визнається і злочинець – осудна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності і визнана винною у вчиненні суспільно небезпечного діяння. Незважаючи на свої негативні якості, він залишається учасником суспільних відносин, продовжує взаємодіяти з іншими людьми і суспільством взагалі. Зазначимо, що про особу злочинця можна говорити у зв'язку з настанням юридично значущої події (вчинення злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України) [1, с. 64-65; 3].

Взагалі, з давніх-давен у загальнотеоретичному плані обговорюється питання про співвідношення біологічного, психологічного та соціального в особистості людини. Якщо кримінологи, здебільшого, обґрунтовують поведінку особи. Філософи, соціологи, психологи та інші вважають, що зміст і цілісність особи визначається не стільки її природними, скільки соціальними якостями та властивостями. Саме вони зумовлюють поведінку особи у соціумі. В кримінології, здебільшого, те як поводить себе людина кладуть у залежність від її біологічної суті, її природних рис і будь-яка зовнішня дія на неї на їх погляд переломлюється кризь призму саме її біологічної суті. Вони стверджують, що не враховувати це, означає ігнорувати детермінічне розуміння вчинків людини (тобто ігнорувати умовами злочинності). Обґрунтовуючи тим, що соціальний зміст особистості людини позбавлений стабільності і вона залежить від конкретних історичних умов розвитку та існування різних епох тощо.

Таким чином, розширення пізнавальних можливостей діяльності з попередження та профілактики злочинності, відбувається завдяки виявленню даних про особу злочинця, як інтегруючого поняття в кримінології.

Список використаних джерел

1. Даньшин І. М., Голіна В. В., Кальман О. Г., Лисодед О. В. Кримінологія : загальна та особлива частини : підручник для студентів / за ред. І. М. Даньшина. Харків : Право, 2003. 352 с.
Даньшин І. Н. Загальнотеоретичні проблеми кримінології : монографія. Харків : Прапор, 2005. 224 с.
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 24.10.2022).

Михайлова М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Рябчинська О. П.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ В СПРАВАХ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Відповідно до ст. 49 КК України, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим є можливим якщо особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заповідяну шкоду. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі заяви потерпілого. Кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, дізнавачем, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, передбачених ч.2 ст. 477 КПК. При цьому відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може відбуватися на підставі угоди про примирення або без неї. Відповідно до ч.3 ст. 469 Кримінального процесуального кодексу (далі - КПК), угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, нетяжких злочинів та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Вітчизняні науковці також звертають увагу на те, що «регламентовані КПК угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним (обвинуваченим) не мають відношення до врегульованого КК звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, тобто в цій частині КК і КПК між собою не узгоджені. Адже кримінальне провадження на підставі вказаних угод передбачає ухвалення вироку і призначення покарання, хай і узгодженого сторонами відповідної угоди, чого не відбувається у випадку звільнення від кримінальної відповідальності. У цьому разі обвинувальний вирок суду, яким особа офіційно визнається винуватою у злочині та який виражає негативну оцінку вчиненому з боку держави, як відомо, не виноситься» [1].

Факт примирення має бути підтверджений потерпілим у суді, інакше звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК не допускається. Верховний Суд вказує, що згідно з усталеною судовою практикою примирення винної особи з потерпілим (потерпілими) належить розуміти як акт прощення її ним (ними) в результаті вільного волевиявлення, що виключає будь-який неправомірний вплив, незалежно від того, яка зі сторін була ініціатором та з яких мотивів (п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України № 12 від 23 грудня 2005 р. «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності») [2].

При цьому з огляду на положення ст. 46 КК та ч. 2 і ч. 3 ст. 288 КПК у їх взаємозв'язку для встановлення факту такого примирення обов'язковим є підтвердження потерпілим своєї позиції у суді, що слугує важливою процесуальною гарантією забезпечення добровільності його волевиявлення.

Натомість якщо в кримінальному провадженні під час з'ясування судом відповідно до положень ч. 2 ст. 288 КПК думки потерпілого щодо можливості звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності у судовому засіданні останній заперечив таке примирення зі свого боку (не підтвердив наявності акту прощення винного), то це слід розцінювати як не підтвердження факту примирення винного з потерпілим, не зважаючи зокрема й розписку про отримання грошей і відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Список використаних джерел

1. Дудоров О. О. Проблеми звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим у контексті КПК України 2012. *Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні* : матеріали «круглого столу» 25 квітня 2013 р. / редкол. : В. І. Борисов (голов. ред.), Б. М. Головін (заст. голов. ред.). Харків : Право, 2013. С. 41–44.

2. Постанова Касаційного кримінального суду у справі № 715/2106/20 від 5 жовтня 2021 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83721718> (дата звернення: 11.10.2022).

Мігалатюк В. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри Калюга К. В.

ЩОДО КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Проблеми запобігання злочинності вже дуже багато років турбують уряди багатьох держав (незалежно від їх устрою) та широкі кола суспільства. Вони також є темою численних наукових праць як у нас в країні, так і за кордоном. Повсюкмісне, постійне та значне зростання злочинності робить проблему профілактики злочинів актуальною в широких наукових колах вчених правознавців, філософів, кримінологів, криміналістів та практичних співробітників правоохоронних органів. І, пер за все, співробітників системи МВС, на плечі яких лягає вся вага навантаження попередження злочинів.

У сфері боротьби з правопорушеннями і злочинністю суспільство завжди використовувало і використовує всі наявні у нього засоби для того, щоб попередити і не допустити порушення кримінального закону, запобігти, утримати членів даного суспільства від вчинення протиправних дій.

Підписуючи «Законоуложение Российской Империи» Катерина Друга підкреслила його профілактичну сутність і спрямованість наступними словами: «Хотите ли предупредить преступления? Сделайте так, чтобы

просветление распространилось среди народа. Лучшее добрыми законами воспитать добрые нравы во гражданах, нежели дух их привести в уныние казнями” [1].

Звісно цього мало, одними лише “добрими” законами в цій сфері позитивних результатів не добитися. Багато факторів впливають: економіка, політика, військовий стан тощо. І цю проблему державі належить вирішувати в комплексі. Для цього необхідна чітка робота державного апарату, усіх його органів, тобто повинен працювати механізм реалізації.

Головним напрямком діяльності усіх держав, на всіх етапах їх історичного розвитку, в боротьбі зі злочинністю є і буде профілактика злочинів.

В преамбулі до проекту Закону України “Про профілактику злочинності”, прийнятого в попередньому читанні (зараз знятий з обговорення), було записано: “Українська держава забезпечує своїм громадянам захист від злочинних посягань на їх життя, здоров’я, свободу і гідність, майнові та інші права”. Найважливішим засобом такого захисту є профілактика злочинів, завдяки якій попереджаються останні, знижується шкода суспільству від них, звужується сфера застосування каральних заходів, досягається соціальна реабілітація громадян, що відбули кримінальне покарання або звільнених від нього. Майбутній Закон про профілактику злочинів передбачав перш за все служіння меті правового регулювання профілактики злочинності держави. Досягнення цієї мети забезпечується засобами і перш за все правовими, що відповідають принципам гуманізму, які знаходяться в розпорядженні державних органів, в першу чергу правоохоронних, до системи яких входять і органи внутрішніх справ. Сьогодні питання профілактики злочинів займає центральне місце в їх діяльності [2].

Окремий закон так і не було прийнято, а стосовно до профілактичної діяльності поліції це означало б, перш за все, підготовку професійно грамотних спеціалістів для органів внутрішніх справ України, здатних на практиці на глибокій науковій та правовій основі попереджувати злочини.

Злочинність є чуже цивілізованому суспільству явище, але поки що це явище об’єктивно існує, його попередження і локалізація й об’єктивна науково обґрунтована необхідність і закономірність процесу розвитку держави. Науковий аналіз цієї закономірності дозволить ставити програмні задачі перед правоохоронними органами, і перш за все перед органами внутрішніх справ України попереджувати злочини, тобто вести профілактичну роботу по попередженню злочинності засобами методики й технологій.

Список використаних джерел

1. Про профілактику злочинності : Проект Закону України від 12 травня 1998 р. № 0924. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=294 (дата звернення: 27.09.2022).

Морозова В. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

КЛАСИФІКАЦІЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ ГРОМАДЯН, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

У найзагальнішому розумінні гарантії – це система засобів, що сприяють реалізації передбачених законом прав і свобод, інтересів і обов’язків [1, с.160]. Довідники визначають правові гарантії як законодавчі засоби безпосереднього забезпечення, використання, додержання, виконання та правильного застосування правових норм [2, с.123]. Як засоби, умови, способи, що забезпечують повну реалізацію та всебічний захист прав і свобод особи, це поняття включає сукупність об’єктивних і суб’єктивних чинників, спрямованих на практичну реалізацію прав і свобод, на усунення можливих перешкод до їх реалізації [3, с.555].

До нормативно-правових гарантій відносяться нормативні принципи, юридична відповідальність і юридичні обов’язки органів, що забезпечують передбачені законом права і свободи громадян. Організаційно-правовими гарантіями конституційних прав і свобод людини і громадянина є різноманітна виконавча, процесуальна, контрольна та інша діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, громадських організацій у сфері законодавства та правозастосування, спрямована на створення сприятливих умов для забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Важливе місце в діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина посідають адміністративні процедури (зокрема, процедури участі відповідних суб’єктів у вчиненні певних дій, пов’язаних з: реабілітацією засуджених, укладенням угод про співпрацю, надання правових, психологічних, реабілітаційних та інших послуг засудженим особам, виконання програм соціальної реабілітації та профілактичних заходів щодо запобігання вчиненню злочинів тощо. З одного боку, такі процедури сприяють підвищенню ефективності адміністративної діяльності в цілому, а з іншого – забезпечують необхідну послідовність у реалізації прав і свобод громадян. До системи організаційно-правових гарантій прав і свобод людини і громадянина слід також віднести такі засоби, як спостереження, а також соціально-психологічна та профілактична діяльність державних і недержавних органів, спрямована на зниження психічної деформації засуджених, а також наглядова діяльність. Їх соціальна адаптація, відновлення соціального статусу та реінтеграція в суспільство шляхом підвищення соціальної та політичної свідомості засуджених громадян, підвищення рівня правової культури, здобуття освіти, формування необхідних умінь і навичок, які сприятимуть успішній реінтеграції.

Тому державний контроль є основною організаційно-правовою гарантією дотримання, реалізації та захисту прав і свобод громадян, засуджених до позбавлення волі. Проте в сучасних умовах демократизації суспільних відносин і децентралізації державної влади громадський контроль за дотриманням і реалізацією прав і свобод громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні, набуває все більшого значення.

Список використаних джерел

1. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер’янова. Київ : Ін-Юре, 2002. 668 с.
2. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія : довідник. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 219 с.
3. Лисенков С. Л., Таранов А. П. Гарантії прав та свобод людини і громадянина. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 1: А–Г. 672 с.

Невірковець В. В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Колб О. Г.

Національний університет «Львівська політехніка»
д.ю.н., професор

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ І ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

У наукових джерелах слово «нагляд» тлумачать як пильнувати, слідкувати за ким- чим-небудь для контролю, забезпечення порядку, ін. [1, с. 300]. Одним із видів нагляду є прокурорський нагляд, під яким розуміють форму діяльності органів прокуратури щодо забезпечення законності, виявлення, усунення та запобігання порушенням закону [2]. На жаль, як вірно з цього приводу зазначають деякі учені, визначення поняття «прокурорський нагляд» на законодавчому рівні не здійснено [3, с. 166], що, як свідчить практика, впливає на ефективність діяльності органів прокуратури, у тому числі у сфері виконання покарань України. Про прокурорський нагляд у вказаній галузі суспільних відносин та пробації мова ведеться в ст. 22 КВК України та ст. 26 Закону України «Про прокуратуру», а також у спеціальному наказі Офісу Генерального прокурора від 29.12.2021 № 400 «Про організацію діяльності прокурорів з протидії порушенням прав людини у правоохоронній та пенітенціарній сферах». При цьому предметом прокурорського нагляду у сфері виконання покарань та пробації, як це витікає із змісту ст. 22 КВК та ст. 26 Закону України «Про прокуратуру», є стан додержання законів в органах і установах виконання покарань при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. У той самий час, у вище вказаному наказі Офісу Генерального прокурора від 29.12.2021 № 400 зазначений предмет прокурорського нагляду значно розширений, що дещо не кореспондується з вимогами принципу законності, що закріплені у ч. 2 ст. 19 та п. 14 ст. 92 Конституції України, а саме – діяльність органів прокуратури має визначатись виключно законом, а їх посадові особи мають діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Звертає у зв'язку з цим увагу й той факт, що у ст. 26 Закону України «Про прокуратуру» дана норма має назву «Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян», при тому, що ст. 22 КВК називається таким чином – «Нагляд за додержанням законів під час виконання кримінальних покарань», що, як видається, можна віднести до однієї з правових колізій, яку, без сумніву, варто вирішити на законодавчому рівні. З огляду існуючих проблем та низької ефективності контролю-наглядних органів держави, включаючи прокуратуру, на науковому та законодавчому рівнях (допоки – у виді тільки проекту закону) ставиться питання про заміну прокурорського нагляду у сфері виконання покарань і пробації на діяльність подвійних пенітенціарних інспекцій у складі Міністерства юстиції України [4]. Поряд з цим, як видається, з таким підходом погодитись у повній мірі не можна, позаяк доручати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання покарань і пробації (на сьогодні – це Міністерство юстиції України), перевіряти самого себе (а, не силами і можливостями третьої сторони, зокрема органів прокуратури), хоча й з участю громадськості, не потрібно, бо це суперечить логіці контрольної діяльності як такої.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.
2. Прокурорський нагляд. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 14.09.2022).
3. Липівський В. В. Поняття та правова природа прокурорського нагляду. *Вісник кримінального судочинства*. 2016 № 3. С. 166–172.
4. Про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій : Проект закону від 2 вересня 2021 р. № 5884. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.09.2022).

Нежинська М. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Марценюк О. Г.

ВИНА ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ

Існування злочинності в Україні, а у військовий та післявоєнний періоди її значне зростання буде мати вкрай негативні наслідки.

Розуміння вини як правової категорії є загальнотеоретичним питанням, що має велике значення для різних галузей права. Особливе значення таке розуміння має для кримінального права. Особливої актуальності питання вини набувають у випадку вчинення діянь, що за своїм змістом не є адаптивними в людському суспільстві. Визначення характеристик вини, питання їх діагностування, домінуючий вплив культурного, освітнього рівня особистості, історії її розвитку, особливостей функціонування нервової системи чи ситуації, в якій вона опинилася, на формування умов вчинення злочину – це лише частина широкого кола питань, які виникають при дослідженні проблем вини.

Сьогодні знову зростає інтерес до психології особистості, складних динамічних змін у її діяльності і вчинках, впливу особистісних якостей на вчинення злочину. Все це робить винятково актуальним вивчення вини щодо протиправної діяльності людини, її мотиваційної сфери. Вважаємо, що аналіз вини людини, з'ясування причин порушення людиною суспільних норм і вчинення нею злочину є неодмінною складовою розвитку кримінологічної науки, підґрунтям створення комплексної системи заходів з попередження злочинності.

Правильне вирішення загального питання про вину має важливе значення - не лише теоретичне, але і практичне. В залежності від того, як диференційовано загальне поняття вини, здійснюється визначення її окремих форм, кожна з яких має містити загальні ознаки вини. Від з'ясування окремих форм вини в свою чергу залежить вирішення питання про наявність в конкретних діях обвинуваченого суб'єктивної підстави кримінальної відповідальності.

В теорії кримінального права традиційним є розуміння поняття вини як обов'язкового елементу суб'єктивної сторони юридичного складу злочину, його зміст в принципі не повинен виходити за межі цієї конструкції. Також слід відмітити, що поняття вини має певне співвідношення і зв'язки з іншими елементами суб'єктивної сторони складу злочину. Крім вини в суб'єктивну сторону складу злочину можуть входити мотив, мета та емоційний стан; їх теж традиційно треба розглядати як окремі елементи, які не охоплюються змістом вини і відображаються в юридичному складі злочину законодавцем як самостійні.

Вина є основним юридичним елементом, що характеризує психологічний зміст будь-якого правопорушення. Тому вона має загальнотеоретичне значення і піддавалась дослідженню представниками різних галузей юридичної науки. Поняття вини, що дається в ст. 23 КК України, має бути орієнтиром для визначення конкретного змісту вини у відповідних юридичних складах злочинів. Але з урахуванням того, що юридичний склад злочину являє собою певну логічну сукупність, єдність об'єктивних і суб'єктивних елементів, постає питання про те, як визначити конкретний зміст вини.

Зміст інтелектуального моменту вини визначається способом законодавчого опису злочину. До нього входять усвідомлення характеру об'єкта і характеру вчиненої дії або бездіяльності. А в так званих матеріальних складах інтелектуальний момент охоплює, крім того, і передбачення (або можливість передбачення) суспільно небезпечних наслідків.

Вольовий зміст вини також визначається конструкцією складу злочину. Предметом вольового ставлення суб'єкта є практично те саме коло фактичних обставин, що складають предмет інтелектуального ставлення. Це обставини, що визначають юридичну сутність діяння і в своїй сукупності утворюють склад даного злочину. Сучасна наука кримінального права характеризується наявністю великої кількості кримінально-правових теорій (концепцій). Однак така їх різноманітність не виключає певної внутрішньої єдності цих теорій.

Нікітенко В. В.

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ДО ПИТАННЯ КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

До гострих питань галузі доказування та доказів у кримінальному судочинстві відносять проблему визначення допустимості доказів, що має велике значення при ухваленні законних та справедливих рішень. Враховуючи це, тема даної роботи досі не втратила своєї актуальності.

При аналізованні законодавства в сфері кримінально-процесуальних відносиннам вдалося виділити два критерії допустимості доказів: законність (нормативність) та правомірність. Стосовно першого критерію, то він визначає законність порядку одержання доказів (ст. 86 КПК [1]), другий, в той же час, пов'язаний із встановленням наявності чи відсутності суттєвого порушення прав та свобод людини під час збирання доказів (ст. 87 КПК [1]).

До основного критерію допустимості доказів, як правило, відносять законність порядку їх отримання. Водночас у зв'язку зі зміною підходу до визначення змісту предмета правового регулювання у кримінальному процесі має змінитися й основний критерій допустимості доказів. Вказаним критерієм, ми вважаємо, має бути правомірність (а не законність) порядку збирання доказів. У той самий час, другорядним критерієм можна вважати законність процесуального порядку отримання доказів [2, с. 178].

Ст. 86 КПК на даний час не регулює жодні винятки із правил збирання доказів. Вказана норма у своєму змісті не розміщує ніякі вказівки на можливість використання доказів, отриманих із незначним порушенням закріпленого порядку. Тож, категоріально-правова регламентація нормативного критерію (законності) допустимості доказів не сприяє захисту українського суспільства та держави від злочинно-протиправної діяльності, формує необґрунтовані формальні перешкоди для притягнення винних до відповідальності за скоєну злочинно-протиправну діяльність.

Застосування без альтернативи формальний критерій законності щодо допустимості доказів робить неможливим використання їх змісту з метою підготовчого і судового провадження. Отже, у такий спосіб може ігноруватися вагомість доказу для встановлення обставин скоєного злочинно-протиправного діяння.

У зв'язку з цим, ми вважаємо за доцільне позиції науковців з питань коригування нормативного критерію допустимості доказів завдяки регулювання його через істотне порушення кримінально-процесуального законодавства [3, с. 20]. Це означає, що неприпустимість доказів за такого підходу має встановлюватися не у результаті порушення законодавству частині регулювання їх отримання, а лише у разі якщо таке порушення є істотним.

Отже, критерії визначення допустимості доказів у кримінальному процесі, регламентовані КПК, не досконалі. Достатньо формалізовано та неконкретизовано визначений критерій законності (нормативності) з питань оцінки значущості чи несуттєвості порушення кримінально-процесуальних норм при збиранні доказів. Критерій правомірності більш досконалий, але не передбачає оцінки якості і значення (цінності) для кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 14.10.2022).

2. Лоскутов Т. О. Предмет регулювання кримінального процесуального права : монографія. Київ : Юридичний світ, 2016. 416 с.

3. Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 20 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12538/1/Panova_2016.pdf (дата звернення: 14.09.2022).

Нікітенко В. В.

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Барабаш Г. В.

МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Розвиток криміналістики як самостійної науки закономірно зумовлено виникненням у ній самостійної системи методів наукового пізнання. Тож, у літературі під методами криміналістики визначають систему способів наукового пізнання закономірностей злочинної діяльності та розробки на цій основі методів та алгоритмів для вирішення завдань криміналістики [1, с. 89]. До завдань та результатів такого наукового пізнання відносять закономірність злочинних дій, що впливають з її типових інформаційних моделей та типових способів їх розкриття, розслідування та попередження.

Зауважимо, що не варто прирівнювати методи наукового дослідження до методів практичної діяльності, в основі яких лежать положення криміналістики. Їх розмежовують відповідно до сфери застосування, завдань та результатів діяльності. Варто також відзначити, що у них є і спільні риси. Тож, як практична діяльність, так і криміналістичне наукове дослідження можуть використовувати однакові методи пізнання [2, с. 21]. Як приклад такого методу можемо назвати спостереження (планомірне, цілеспрямоване, передбачене сприйняття, гносеологічна сутність якого не піддається змінам незалежно від того, хто буде його здійснювати). Однак умови та наслідки використання вказаного методу пізнання, об'єкт та мета будуть різними, що проявиться у прийомах сприйняття, його місця у процесі пізнання.

Зміст окремих кримінологічних методів окреслюється завдяки типовим завданням дослідження, особливостям об'єктів, умов їх застосування. У той же час криміналістичні методи наділені такими спільними особливостями:

– загальнометодологічна основа (створюються за допомогою комплексу криміналістичних знань). Розвиток криміналістики та її теорії сприяють розробці та застосування нових методів, котрі допомагають у теоретичному дослідженні та пізнавальному процесі;

– синтетичність, комплексність. Усі криміналістичні методи включають до своєї структури ряд елементів, що відносяться до інших методів. Система методів криміналістики містить також і певну інтегративну тенденцію сучасності, котра проявляється у тому, що кожна наука, створюючи систему власних методів, застосовує і методи інших наук;

– тісний взаємозв'язок один з одним, котрий характеризується: обов'язковістю послідовного застосування методів; інтеграцією елементів інших методів криміналістики до структури кожного методу; необхідністю одночасного дослідження одного об'єкта/явища використовуючи сукупність методів;

– підвищена здатність розвиватися та вдосконалюватися, що гарантується завдяки постійному використанні здобутків інших наук, нових досягнень теорії криміналістики, дослідженні практик використання методів;

– застосування у практичній діяльності з розслідування та попередження злочинів.

На висновок можемо сказати, що розвиток криміналістики унеможлиблюється без використання системи необхідних методів наукового пізнання, що спеціально розроблені чи адаптовані для вивчення конкретних явищ, таких як злочинність та слідча діяльність.

Список використаних джерел

1. Шеремет А. П. Криміналістика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 472 с.

2. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинська Ю. А. Криміналістика : підручник для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

Пирожик О. В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки
аспірант

Колб О. Г.

Національний університет «Львівська політехніка»
д.ю.н., професор

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Розв'язана у 2014 році неоголошена війна та відкрита військова агресія Російської Федерації (РФ) щодо України у лютому 2022 року, яка триває до нині, «висвітлила» низку проблем і стратегічних прорахунків, що були допущені нашою державою і сприяли зниженню її обороноздатності та національної безпеки, у цілому [1, с.274-280].

Серед них особливе місце займає наукова діяльність, включаючи й заклади вищої освіти (ЗВО), потенціал якої з часів незалежності (1991 р.) та по сьогодні свідомо чи з інших міркувань знижувався у різних формах, у першу чергу, шляхом зменшення державного фінансування науки на протязі 1991-2022 р. р.

Більш того, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (на теперішній час – це Міністерство освіти і науки (МОН) України) постійно у вказаний період на відомчому рівні проводив беззмістовні

та схоластичні реформи, включаючи й освітній процес у ЗВО. При цьому у Державному бюджеті України щорічно зменшувалось фінансування на науку та скорочувались, а в подальшому - ліквідовувались наукові установи, конструкторські бюро, науково-дослідні установи тощо.

Не пройшли обабіч законодавчих видозмін й ЗВО, у яких науково-педагогічні працівники (НПП) замість проведення доктринальних розробок все частіше займаються так званими «профорієнтаційними» заходами, а вірніше – «жебрацтвом» у школах і коледжах, а саме – постійно агітують випускників у той ЗВО, в якому вони працюють.

Крім цього, щорічно в Україні все більше скорочується державне фінансування, у тому числі – кошти на опублікування наукових статей у фахових виданнях України, а, натомість, – вимагається друкування вказаних робіт за власні кошти у зарубіжних наукових джерелах, що приводить не тільки до «зубожіння» НПП, але й до втрати цими суб'єктами освітнього процесу практичного інтересу до розробки прикладних проблем на доктринальному рівні.

Як результат, на початок 2022 року в Україні склалась фактично «патова ситуація», коли ніби і є наукові установи та відповідні підрозділи у ЗВО [2], але наслідки їх діяльності є нікчемними, що й було використано РФ при здійсненні відкритої військової агресії проти нашої держави у лютому поточного року, як обставину, яка сприяла цій протиправній міжнародній діяльності з боку країни-агресора [3, с. 26-27].

Таким чином, слід констатувати, що у наявності складна практична проблема, яку варто комплексно дослідити на науковому рівні.

Список використаних джерел

1. Головін Б. М. Про детермінацію злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 274–280.
2. Львів'яни увійшли в ТОП найбільш цитованих науковців світу за 2021 рік. URL: https://zaxid.net/lvivski_naukovtsi_potrapili_u_top_naybilsh_tsitovanih_naukovtsiv_svitu_za_2021_rik.n1551215 (дата звернення: 15.09.2022).
3. Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2016. 116 с.

Поліщук Г. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Дьоменко С. В.

ПРОБЛЕМАТИКА ТРАКТУВАННЯ ВОЛЬОВИХ АКТИВ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВИМАГАННЯ

Серед корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень вимагання займає своє специфічне місце, обумовлене конструкцією складу цього злочинного посягання. Законодавець, створюючи об'єктивні ознаки статті 189 КК, передбачив наслідком здійснюваної суб'єктом злочину вимоги, яку висувають до потерпілого, дії останнього безпосередньо пов'язані із передачею майна, права на майно або будь-яких дій майнового характеру. Данні акти поведінки, що реалізує потерпілий, керуються його волею, і відповідно майно чи право на нього переходить до злочинця за формою, нібито цілком правовим шляхом, бо винна особа отримує власність, а не заволодіє нею. Між тим, воля потерпілого зазнає суттєвого насильницького впливу зі сторони злочинця, і такий вплив визначений законодавцем у якості обов'язкової ознаки складу цього кримінального правопорушення. Так, у частинах першій та другій статті 189 наявна вказівка на погрозу насильством над потерпілим чи його близькими родичами, погрозу здійснення актів направлених на обмеження прав, свобод або законних інтересів таких осіб, погрозою пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, погрозу розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажать зберегти в таємниці, погрозу вбивством, погрозу заповідання тяжких тілесних ушкоджень. Загалом такі види погроз відносять до психічного насильства на потерпілим, яке має своєю ціллю отримати психічний контроль над його волею. З наведеного продукується необхідність звернення до розуміння вольового акту, конкретика щодо якого вироблена психологічною доктриною. Зокрема, у психології вольова дія трактується як дія, що регулюється свідомістю і забезпечена вольовим зусиллям. За своєю внутрішньою побудовою такі акти поділяються на прості, коли внутрішні процеси обмежуються визначенням цілі та інтелектуально-вольовим супроводженням її досягнення, та складні, наповнені такими стадіями, як передбачення наслідків дії, усвідомлення мотивів (їх боротьба), прийняття рішення, поява наміру його втілення у життя, складання плану, сама дія. Відповідно до цього під дією, яка не є вольовою, слід визнавати такий поведінковий акт, який або не регулюється свідомістю, або не забезпечений вольовим зусиллям. При цьому у простих актах особа або не розуміє цілей своєї поведінки, або відсутні внутрішні зусилля для її досягнення. У складних актах, думається що слід говорити лише про відсутність вольових зусиль, бо взагалі вони стають можливими за умови наявності усвідомлення цілей, мотивів, плану дій. Слід зауважити, що зміст ознак об'єктивної сторони вимагання наштовхує на висновок про потенційну неможливість для кваліфікації за цією нормою такої злочинної ситуації, при якій потерпілий не усвідомлював би своїх вчинків. З цього походить, що вольовий акт потерпілої особи, у межах вимагання, слід розглядати виключно як дію особи, яка забезпечена вольовим зусиллям, що може бути і простою за своєю внутрішньою побудовою, і складною.

Виходячи з цивілістичного розуміння волі особи, у якості наміру, бажання вчиняти правочин, та нормативного положення (ст.203 ЦК) про відповідність внутрішній волі учасника правочину його вільному волевиявленню, як однієї із низки нормативних вимог до чинності правочину, доктрина цивілістики стверджує про повну відсутність у особи, при здійсненні щодо неї психічного або фізичного насильства, внутрішньої волі (бажання, наміру) вчиняти правочин, з чого походить можливість відносити зроблений в цих умовах правочин до односторонніх, а також визнавати його недійсним, бо він вчинений проти її справжньої волі.

Між тим, орієнтуючись на психологічну концепцію, важливо відзначити, що насильство щодо потерпілого здійснюється з метою формування у нього мотивів, і в кінцевому рахунку намірів здійснити вольовий акт, тобто направлене по суті на формування волі на конкретну, необхідну для злочинця поведінку.

Очевидно, що потерпілий проявляє таку волю з метою позбутися здійснюваного на нього злочинного впливу, що говорить і про наявність у нього усвідомлення свої вчинків, і про наявність вольових зусиль.

Проводячи паралель між наведеним можна стверджувати про існуючі суттєві розбіжності у трактуванні внутрішньої складової вольової поведінки потерпілої від вимагання особи, що походить із змісту кримінально-правових та цивільно-правових приписів.

Пугачова Ю. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

SPECIAL PROCEDURES OF CRIMINAL PROCEEDINGS

In the current criminal justice system, there have been many significant changes in both procedural forms and structural components. The mixed form of criminal justice was changed by the legislator to general. But without proper theoretical justifications and a modern understanding of the most important components of the criminal process, efforts to build a systematic, coordinated criminal procedural activity will be useless. That is why, when criminal procedural legislation is being reformed, it is very necessary to consider the existing system of criminal procedure in order to determine directions for its improvement.

The current criminal procedural legislation of Ukraine provides for the application of a single procedure for criminal proceedings. Article 24 of the Constitution of Ukraine determines the provision of equality of citizens before the law and the court, therefore the creation of a single standardized procedure for criminal proceedings (pre-trial investigation and court proceedings, procedural actions in connection with the commission of an act provided for by the law of Ukraine on criminal responsibility) is the most effective principle. The application of a unified procedure of proceedings is conditioned by the unification of criminal procedural forms, which is provided for by the criminal procedural law, the implementation of all criminal procedural activities.

But in all cases, it is impossible to apply the standard procedure, because in some cases, the criminal procedural form must take into account significant circumstances that have an impact on the procedure of criminal proceedings. For example, if the criminal offense and the moral, physical or material damage caused by it to the victim is minor. In this case, the law provides for the mandatory availability of the victim's statement as a reason for initiating criminal proceedings (Article 477 of the Criminal Code of Ukraine). In all other cases, additional guarantees of legality, observance of the rights, freedoms and legitimate interests of its participants are necessary for carrying out criminal proceedings. This applies to minors, non-judgmental and limitedly judicious persons, a separate category of persons (distributed by legal immunities), etc.

In such cases, the law provides for carrying out criminal proceedings not according to the general, but according to a special procedure established separately for each case. To define such cases, the term is used "differentiation of the criminal procedural form", as it refers to special (differentiated) forms of proceedings.

Types of special procedures of criminal proceedings provided for by Chapter VI of the Criminal Procedure Code of Ukraine:

- criminal proceedings based on agreements (Chapter 35);
- criminal proceedings in the form of private prosecution (Chapter 36);
- criminal proceedings against a separate category of persons (Chapter 37);
- criminal proceedings against minors (Chapter 38);
- criminal proceedings regarding the application of coercive measures of a medical nature (Chapter 39);
- criminal proceedings that contain information constituting a state secret (Chapter 40);
- criminal proceedings on the territory of diplomatic missions, consular institutions of Ukraine, on an air, sea or river vessel that is outside the borders of Ukraine under the flag or with an identification mark of Ukraine, if this vessel is assigned to a port located in Ukraine (Chapter 41).

On the basis of the above, it can be noted that the system of criminal proceedings consists of the main criminal proceedings, which can be shortened, simplified, complicated (depending on certain factors), as well as separate proceedings aimed at ensuring the realization of the goal and the performance of tasks criminal proceedings (proceedings to challenge the investigator's actions, proceedings at the stage of execution of the sentence, renewal of criminal proceedings, extradition, etc.).

References

1. Analysis of the state of judicial proceedings by courts of general jurisdiction in 2018 (according to judicial statistics). *Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*. 2018. № 6. P. 23–35.
2. Tyutyugin V. I., Yevdokimova O. V. Corrective works. *Bulletin of the Association of Criminal Law of Ukraine*. 2019. № 2 (5). P. 340–342.
3. Tkachova O. V. On the content of correctional work at the present stage of development of the criminal executive system of Ukraine. Publishing house «Pravo», 2004.
4. Baulin Y. V., Borysov V. I., Tyutyugin V. I. Criminal law of Ukraine: General part : textbook / ed. : V. I. Borysov, V. Y. Tatsiy, V. I. Tyutyugin. 5th ed. Kharkiv : Pravo, 2015. 528 p.

Пуд О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Шеремет О. С.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ «НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМИ СИМВОЛАМИ»

Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за посягання на атрибути України, як вагомого чинника незалежності, через відповідність таким підставам криміналізації як суспільна небезпечність потребує впливу саме кримінально-правовими засобами (з урахуванням можливостей кримінальної юстиції), а саме діяння повинно бути віднесене до кримінального злочину.

Об'єктом наруги над державними символами виступають суспільні відносини у сфері державного управління (порядок управління), складовою частиною (структурним елементом) яких є авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Такі суспільні відносини складаються між органами управління (з одного боку) і громадянами (з іншого), вони виникають у зв'язку зі здійсненням адміністративно-розпорядчих повноважень у межах взаємних прав та обов'язків і забезпечують нормальну діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян при реалізації завдань державного будівництва;

Порядок використання державних символів, згідно ст. 20 Конституції України, має встановлюватись законом, проте, на сьогоднішній день, такий нормативно-правовий акт досі не прийнято (існує лише Закон України «Про державний Гімн України»). Тому, так як на законодавчому рівні порядок використання державних символів досі не врегульовано, визнанням об'єктом наруги над державними символами України саме суспільних відносин, що забезпечують цей порядок, вбачається, як мінімум, суперечливим.

Предмет злочину у вигляді наруги над державними символами України може належати будь-якій особі або ж державі. Також, для кваліфікації діяння за ч. 1 ст. 338 КК України не має значення чи було Державний Прапор України або Державний Герб України офіційно встановлено в тому чи іншому місці.

Зміст ознак, що характеризують об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 338 КК України – вчиняється виключно шляхом активних дій та є закінченим з моменту їх оприлюднення, тобто з формальним складом; обов'язковими ознаками об'єктивної сторони складу злочину у вигляді наруги над державними символами України є суспільно небезпечна дія (наруга) та обстановка публічності, інші ознаки об'єктивної сторони є факультативними.

Для кваліфікації злочину, передбаченого ч. 1 ст. 338 КК України, достатньо просто вчинити його перед публікою (а нею може вважатися навіть окрема людина) або вчинити його таємно, але в подальшому зробити так, щоб воно стало відомим для публіки. В даному контексті суб'єкт злочину може просто продемонструвати неповагу до держави, не призиваючи до чогось та не звертаючись своїми діями до конкретної особи.

Суб'єктом наруги над державними символами та особі злочинця, який вчиняє ці злочини – суб'єкт наруги над державними символами України загальний – фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці 16 років. Суб'єктивною стороною наруги над державними символами притаманна лише умисна форма вини у виді прямого умислу.

На нашу думку, доцільне значне підвищення рівня кримінальної відповідальності за даний злочин. Законодавче закріплення злочину, як злочину проти «Основ національної безпеки України». Значне розширення предметів посягання, і в першу чергу, діяння спрямовані на наругу над Гімном України та спотворення територіальних кордонів України.

Рiвнi 3. Б.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – д.ю.н., доцент, старший науковий співробітник Березняк В. С.

РОЗМЕЖУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ ТА ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ

Розмежування складів кримінального правопорушення на сьогодні є актуальною проблемою, так як виникають багато сумнівів при кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень, склади яких є схожими. Помилка в кваліфікації може потягти за собою, наприклад, необґрунтоване засудження невинуватої особи або виправдання винуватої особи, або застосування до особи норми Кримінального кодексу України, яка не містить усіх кримінально-правових ознак учиненого діяння та інше. Тому, слідчому під час кваліфікації треба звернути увагу на ознаки складу кримінального правопорушення для розмежування з іншими схожими складами кримінальних правопорушень.

Розглянемо спочатку ст. 146 Кримінального кодексу України, яка передбачає відповідальність за незаконне позбавлення волі або викрадення людини. В цій статті законодавець передбачив відповідальність за два різні діяння - незаконне позбавлення волі та викрадення людини.[1] Різняться вони за характером та ступенем суспільної небезпечності діянь. Основні відмінності полягають в об'єктивній стороні цих кримінальних правопорушень, а саме незаконне позбавлення волі може вчинятися шляхом дії та бездіяльності, а викрадення людини завжди вчиняється шляхом активних дій. Незаконне позбавлення волі означає, що винний утримує потерпілу особу в будь-якому місці, де вона не бажає перебувати, шляхом перешкоджання вільному пересуванню. Викрадення людини – це протиправне заволодіння іншою людиною (таємно або відкрито) та переміщення її з одного місця в інше. Суб'єктивна сторона цих кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом, тобто винна особа усвідомлює, що позбавляти волі чи викрадати іншу людину це протиправно, але бажає цього. Мотив і мета цих протиправних діянь може бути різними. На нашу думку, вдало було б передбачити відповідальність за ці діяння в різних статтях Кримінального кодексу України та вказати різні санкції за вчинення цих діянь. Зарубіжні країни, такі як Азербайджан, Болгарія, Латвія, Казахстан та інші передбачають за викрадення людини більш суворіше покарання аніж за незаконне позбавлення волі, бо вони, як ми вже вказали вище, різні за характером та ступенем суспільної небезпечності.[2, с. 85].

В ст. 147 Кримінального кодексу України передбачено відповідальність за захоплення заручників. В частині першій цієї ж статті вказані дві форми захоплення заручників: захоплення особи як заручника та тримання особи як заручника.[1] Захоплення особи, означає напад, пов'язаний з її затриманням із наступним істотним обмеженням вільного руху, пересування чи поведінки особи, а тримання особи передбачає насильницьку заборону особі залишати певне місце чи унеможливлення це зробити.[3]

Заручник – це особа, яку без її волі захопили та утримують з метою спонукання когось із близьких або ж родичів потерпілої чи представників влади до вчинення чи утримання від вчинення будь-якої дії як умови

звільнення її. Розглядаючи суб'єктивну сторону, ми дійдемо до основної розмежувальної ознаки між захопленням заручників та незаконним позбавленням волі або викраденням людини - це наявність в диспозиції першої спеціальної мети. Слід акцентувати увагу на те, що захоплення особи або тримання її як заручника є засобом досягнення мети, а не самою метою винного. Не встановлення такої мети виключає відповідальність за ст. 147 Кримінального кодексу України. Під час викрадення людини мотивом найчастіше є користь чи задоволення свого бажання мати дитину (під час викрадення малолітнього), тоді як під час захоплення заручників мотив, як правило, політичний або екстремістський; корисливий мотив є лише проміжним, його задоволення сприяє досягненню основної мети. [2, с. 138]. Якщо порівняти зі сторони суб'єкта, то захоплення заручників становить підвищений ступінь суспільної небезпеки, так як відповідальність настає з 14 років, а за незаконне позбавлення волі або викрадення людини – з 16 років.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити такі висновки:

1) статтю 146 Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за незаконне позбавлення волі та викрадення людини розподілити по різних статтях та передбачити різні санкції за ці діяння, бо вони різняться між собою за характером та ступенем небезпечності;

2) Розмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 146 та 147 Кримінального кодексу України, є дуже складним при застосуванні у практичній діяльності, так як відсутні чіткі законодавчі критерії, що вказували б на відмінність цих кримінальних правопорушень, але аналізуючи їх склади, можна дійти висновку, що існують відмінності, які варто врахувати при кримінально-правовому кваліфікації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р., документ 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.10.2022).

2. Володіна О. Кримінальна відповідальність за викрадення людини (аналіз складу злочину) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2003, 229 с.

3. Бойко А. М., Мельник М. І., Хавронюк М. І. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар. URL: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk/81-uky/1679> (дата звернення: 24.09.2022).

Рiвiмлі З. Б.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Павлова Н. В.

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОБСТАВИН ПОСТРІЛУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Якщо на місці події виявлено вогнепальну зброю та на тілі пораненого наявні сліди вогнепальних ран, то для встановлення фактів, пов'язаних із застосуванням саме цієї зброї проводиться комплексна судово-балістична та судово-медична експертиза. Методику дослідження при проведенні судово-балістичних експертиз визначає сукупність застосовуваних у визначеній послідовності найбільш ефективних наукових прийомів криміналістичного дослідження зброї, боєприпасів, куль, гільз і слідів пострілу, а також використання технічних засобів. [1, с.14]

Зазвичай, зброя використовується правопорушником для полегшення вчинення протиправних дій і це становить велику суспільну небезпечність, адже під загрозою життя та здоров'я потерпілої. На місці події, де було застосовано вогнепальну зброю, перед слідчим виникає чимало обставин, з'ясування яких потребує спеціальних знань та навичок у виявленні, вилученні, дослідженні відповідних об'єктів та правильне використання їх дає змогу отримати такі дані, як сліди вчинення правопорушення; інформацію для встановлення виду зброї, з якого зроблено постріл, її напрямок; відстань пострілу, з якої він здійснений; при яких обставинах зроблено постріл; чи міг трапитися випадковий постріл з даної зброї та інше. Тому саме розвиток судової балістики, як науки дасть можливість використовувати нові знання та уміння в ході проведення судово-балістичної експертизи та розслідування правопорушень.

Об'єктами слідів пострілу на вогнепальній зброї виступають сліди газо-порохового струменю на неї, а визначені вогнепальні пошкодження під час відтворення місця події, де було зроблено постріл та інші матеріали кримінального провадження виступають об'єктами експертизи ситуаційних обставин пострілу. [2, с.54]. Існують такі чинники, які впливають на визначення слідів та обставин пострілу:

- наявність якісних матеріалів для дослідження та порівняння;
- криміналістична обстановка місця події кримінального правопорушення;
- балістична та якісна характеристика вогнепальної зброї, патронів, куль;
- час від моменту настання події до моменту здійснення експертизи.

Допоміжну роль при проведенні ситуаційної експертизи визначення слідів та обставин пострілу грають непроцесуальні документи та відомості кримінального провадження, які потрібні для вирішення в цілому експертних завдань у ході аналізу вогнепальних пошкоджень. Матеріали кримінального провадження є необхідними умовами, щоб провести експертні дослідження, адже без інформації моделі застосовуваної зброї на місці події із висновків судово-балістичної експертизи зі зброї нереально вирішити завдання про наявність слідів пострілу на особі, яка здійснила постріл. Об'єктами дослідження завдань ситуаційної експертизи також є фізичні особи, а саме підозрювані, потерпілі або статисти які є аналогічними відносно антропометричних даних до вказаних осіб.[3]

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити такий висновок, що судово-балістична та судово-медична експертиза проводяться для встановлення ситуаційних обставин пострілу, її напрямок та дистанція, місце знаходження стріляючого та для визначення, чи дійсно було застосовано саме ця зброя та скільки пострілів було зроблено. Саме така експертиза матиме дуже важливе значення у кримінальному провадженні, адже вона міститиме інформацію про факти та події, що трапилися на місці події, що надалі використовуватимуться як речові докази. Не застосовуючи загальні та спеціальні знання криміналістичного

дослідження зброї, слідів пострілу та боеприпасів, неможливо буде розслідувати правопорушення, пов'язані із застосуванням вогнепальної зброї. Слідчому потрібно відтворити загальну ситуаційну обстановку вчинення правопорушення, а таку можливість дасть тільки безпомилкове криміналістичне дослідження зброї, слідів пострілу та боеприпасів. Саме, маючи велику місткість доказової бази, зібраної здебільшого на місці події, можна ствердити, що розслідування проведено успішно.

Список використаних джерел

1. Кофанов А. В., Сулява О. Ф., Арешонков В. В. Судово-балістичні дослідження. Київ : КИИ, 2010. 196 с.
2. Кофанов А. В., Кофанова О. С. Криміналістичне дослідження вогнепальної зброї, патронів та слідів пострілу (судова балістика) : практикум. Київ : УкрДГРІ, 2018. 100 с.
3. Афонін Д. С. Проблеми використання методу ситуаційного моделювання в криміналістичних експертизах. *Юридичний бюлетень*. 2016. Вип. 2. 2016. С. 121–128.

Рогознікова Д. І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПОНЯТТЯ СТАДІЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Кримінальна процесуальна діяльність здійснюється у певній послідовності та може поділятися на частини, що називають стадіями кримінального провадження

Стадії кримінального провадження – це відносно самостійні етапи кримінальної процесуальної діяльності, що характеризуються безпосередніми завданнями, специфічним колом суб'єктів процесуальної діяльності, властивою їм кримінальною процесуальною формою та підсумковими рішеннями.

Виділення певних частин кримінального провадження в стадії та відокремлення їх одна від одної ґрунтується на таких характерних ознаках:

1. Наявність завдань, властивих певній частині процесу.
2. Визначене коло суб'єктів, які здійснюють на певному етапі процесуальну діяльність.
3. Своєрідність процесуальної форми, в якій здійснюється ця діяльність.
4. Наявність підсумкового процесуального акта, в якому фіксується рішення про перехід кримінального провадження в наступну стадію або про завершення провадження загалом[1].

Відповідно до чинного законодавства кримінальне провадження складається з певної кількості стадій, сукупність яких утворює систему стадій кримінального провадження, а саме:

- 1) досудове розслідування;
- 2) підготовче провадження;
- 3) судовий розгляд;
- 4) провадження в суді апеляційної інстанції (апеляційне провадження);
- 5) виконання судових рішень;
- 6) провадження в суді касаційної інстанції (касаційне провадження);
- 7) провадження у Верховному Суді України;
- 8) провадження за ново виявленими обставинами.

Кримінальне провадження здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається. За наслідками такого провадження суд має право скасувати вирок чи ухвалу і прийняти новий вирок чи ухвалу або залишити заяву про перегляд судового рішення за ново виявленими обставинами без задоволення[2].

Кримінальний процес завжди проходить усі ці стадії. Він мож завершитися, наприклад, на стадіях досудового розслідування, підготовчого провадження шляхом прийняття рішення про закриття кримінального провадження; у разі не подання апеляційних і касаційних скарг будуть відсутні стадії апеляційного та касаційного провадження; у разі відсутності підстав для провадження у Верховному Суді України та провадження за ново виявленими обставинами – будуть відсутні і ці стадії.

Список використаних джерел

1. Беспалько І. Л. Система принципів кримінального процесу та проблема їх класифікації : монографія. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2014. 216 с.
2. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. Я. Тацій. Харків : Право, 2013. 824 с.

Рудь Д. О.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри Калюга К. В.

ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Можна стверджувати, що Україна на сьогодні відіграє значну роль в Європейській інтеграції та зобов'язана забезпечувати ефективне функціонування всіх державних інститутів, які гарантуватимуть додержання прав і свобод людини і громадянина. В державному механізмі важливу роль забезпечення прав і свобод, відіграє Національна поліція України, яка є центральним органом виконавчої влади та служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Освіта та підготовка поліцейських є основою злагодженої системи внутрішньої безпеки. Злочини стають дедалі складнішими, а рівень загрози зростає, саме тому співробітники поліції, відповідальні за підтримання правопорядку, повинні бути відкритими до нових підходів. З іншого боку, поліцейська діяльність – це сфера, яка передбачає взаємодію з громадою, і роль поліції в демократичних суспільствах стає дедалі важливішою [1].

В умовах сьогодення реалій забезпечення національної безпеки та оборони України є однією із найбільш важливих задач держави. Особливо зараз, за умов запровадження воєнного стану на території України, відповідно до Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [2]; є постійно існуючі та потенційні загрози у сфері кібербезпеки, правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України кіберпростору визначають важливість інформаційних технологій в правоохоронній діяльності. Це обумовлює необхідність пошуку дієвих механізмів для своєчасного запобігання загроз та їх деструктивних наслідків, а також підтримання такого оборонного потенціалу нашої держави, який гарантуватиме її безпеку та суверенітет [3].

В правоохоронну діяльність активно впроваджуються інформаційні технології. Інформаційні технології впроваджено в роботу поліцейських, інспекторів патрульної поліції, що включає в себе використання цифрових технологій: застосування інформаційних технологій при роботі з базами даних під час патрулювання, використання радіозв'язку та відео фіксації в роботі патрульних, ведення службової документації, знайомства із новими положеннями Правил дорожнього руху, оформлення дорожньо-транспортних пригод тощо [4].

Зазначимо, що компетенція реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України будується на певних принципах. А одним із визначальних, є принцип використання новітніх технологій під час підготовки фахівців правоохоронних органів, беручи до прикладу кращі практики підготовки правоохоронних органів прогресивних країн з використанням новітніх технічних засобів навчання фахівців правоохоронної сфери [5].

Впровадження воєнного стану в Україні також вплинуло на необхідність внесення відповідних коректив у навчальних дисциплінах, які пов'язані з інформаційними технологіями. В зв'язку з чим є зміни до законодавства України, наприклад Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації: Закон України 2178-IX від 01.04.2022; Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2149-IX.

Аналізуючи вище зазначене, можемо прийти до висновку, що сьогодення внесло свої корективи для підготовки майбутніх правоохоронців, в частині більш інформаційній, так як на сьогодення є не тільки війна на фронті, а й інформаційна війна, яка теж відіграє свою роль. Тому вважаємо за доцільне, в закладах вищої освіти України, детально дослідити та враховувати в початковому процесі підготовки фахівців сектору безпеки та оборони.

Список використаних джерел

1. Деканоїдзе М. Х. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ Хатія. Київ, 2018. 164 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/2/423404.pdf> (дата звернення: 03.09.2022).
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 14.09.2022).
3. Артюшин Г., Тушко К. Сучасні тенденції професійної підготовки фахівців сектору безпеки та оборони у країнах, що розвиваються: зб. наук. пр. *Серія: педагогічні науки*. 2020. № 21 (2). С. 5–17.
4. Лунгол О. М. Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронної діяльності засобами інформаційних технологій. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZTfGnzDZoJ:perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/download/2048/2048&cd=12&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 03.09.2022).
5. Даниленко О. Б. Особливості професійної підготовки фахівців правоохоронних органів в навчальних закладах провідних країн НАТО. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. 2015. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_6 (дата звернення: 03.09.2022).

Рябчинський Д.

Класичний приватний університет
аспірант

МЕЖІ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ВИДАНОЇ ОСОБИ (ПРАВИЛО AD NOS)

Іноземці та особи без громадянства, які вчинили злочини поза межами України і перебувають на території України, можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності і віддання до суду (ч.2 ст. 10 КК України). Відповідно до ст. 541 КПК видача особи (екстрадиція) полягає в видачі особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку.

На міжнародному рівні питання екстрадиції осіб з України та на територію України з інших держав врегульовано: Європейською конвенцією про видачу правопорушників 1957 року та Конвенцією про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах (Мінська конвенція).

Відповідно до норм Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р. [1] (підписана Україною в 1997 році із заявами та застереженнями [2]) та Європейської конвенції про передачу засуджених осіб 1983 р. [3] договірні держави зобов'язуються видавати одна одній всіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої держави за вчинення правопорушення або які розшукуються зазначеними органами з метою виконання вироку або постанови про взяття під варту (рішення про затримання).

ЗУ «Про приєднання України до Міжамериканської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах та Факультативного протоколу до Міжамериканської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах» (Еквадор, Нікарагуа, Панама, Гватемала, Ямайка, Багами) [4]. Маючи на меті дозволити Україні стати Державою – учасницею Конвенції про екстрадицію 1933 року, тим самим створити правові підстави для співробітництва з компетентними органами Держав-учасниць щодо видачі з метою притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку осіб, які, намагаючись ухилитися від відповідальності за

вчинені злочини, переходять на території однієї з них в Україні прийнято ЗУ «Про приєднання України до Конвенції про екстрадицію Верховна Рада України». Приєднання до відповідної Конвенції² держава пов'язує із заявою і застереженнями що Україна не видає іншій державі своїх громадян та може відмовити у видачі особи у випадку, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що екстрадиція суперечить інтересам національної безпеки України [5].

Межі кримінального переслідування виданої особи регламентуються як у відповідних Конвенціях, так і в двосторонніх договорах про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах, стороною яких є Україна.

Так в ст.66 Мінської конвенції [6] зазначається, що по-перше, без згоди запитуваної Договірної Сторони видану особу не можна притягти до карної відповідальності або покарати за здійснений до її видачі злочин, за який вона не була видана; по-друге, без згоди запитуваної Договірної Сторони особа не може бути видана також третій державі. При цьому згода запитуваної Договірної Сторони не потрібна, якщо видана особа до закінчення одного місяця після закінчення карного провадження, а у випадку засудження - до закінчення одного місяця після відбуття покарання або звільнення від нього не залишить територію запитуючої Договірної Сторони, або якщо вона туди добровільно повернеться. У цей термін не зараховується час, протягом якого видана особа не могла залишити територію запитуючої Договірної Сторони не зі своєї вини.

Станом на сьогодні Україна уклала 53 двосторонні міжнародні договори про співробітництво в сфері кримінального права з іншими країнами [7]. Приміром в ст.71 Договору України і Польщі між кримінального переслідування виданої особи регулюються схожим чином, тобто без згоди запитуваної Договірної Сторони видана особа не може бути притягнена до кримінальної відповідальності, піддана покаранню або видана третій державі у зв'язку з іншим злочином, вчиненим до видачі, ніж той, який був підставою для видачі.

Більш детально межі кримінального переслідування особи регламентовані в ст.14 Європейської конвенції про видачу правопорушників. Зокрема видана особа не може переслідуватися, засуджуватися або затримуватися з метою виконання вироку чи постанови про утримання під вартою ні за яке правопорушення, вчинене до її видачі, крім правопорушення, за яке вона була видана, і її особиста свобода ні з яких інших причин не може обмежуватися, за винятком таких випадків:

а) якщо Сторона, яка її видала, на це згодна. Запит про згоду надсилається разом із документами, зазначеними у статті 12, та протоколом будь-якої заяви, зробленої виданою особою у зв'язку з відповідним правопорушенням. Згода надається, якщо правопорушення, у зв'язку з яким вона запитується, є таким, що тягне видачу відповідно до положень цієї Конвенції;

б) якщо ця особа, маючи можливість залишити територію Сторони, якій вона була видана, не зробила цього впродовж 45 днів після її остаточного звільнення або, залишивши цю територію, знову туди повернулася.

2. Запитуюча Сторона може, однак, вжити будь-яких необхідних заходів для видворення цієї особи із своєї території або будь-яких заходів, необхідних згідно з її законодавством для запобігання будь-яким юридичним наслідкам закінчення строку давності, включаючи розгляд справи за відсутності обвинуваченої особи.

3. Якщо кваліфікація правопорушення, у зв'язку з яким пред'являється обвинувачення, змінюється в ході розгляду справи, видана особа може переслідуватися або засуджуватися, тільки коли кваліфікуючі ознаки нового складу правопорушення свідчать про те, що це правопорушення є таким, що тягне видачу.

Список використаних джерел

1. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення: 18.09.2022).

2. Про ратифікацію Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 рік. Додатковий протокол 1975 р. та Другий додатковий протокол 1978 р. до Конвенції : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1998. № 23. Ст. 129.

3. Конвенція про передачу засуджених осіб 1983 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text (дата звернення: 03.09.2022).

4. Про приєднання України до Міжамериканської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах та Факультативного протоколу до Міжамериканської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-20#Text> (дата звернення: 03.09.2022).

5. Про приєднання України до Конвенції про екстрадицію 18 жовтня 2022 р : Закон України № 2674-IX. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1512305> (дата звернення: 03.09.2022).

6. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. Мінськ, 22 січня 1993 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 324.

7. Двосторонні міжнародні договори України у сфері міжнародно-правового співробітництва. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4906> (дата звернення: 03.09.2022).

Сенько В. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
викладач

СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 156-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій питання сексуальної експлуатації дітей загалом та поширення порнографічних зображень неповнолітніх в Інтернеті набуло масштабів глобальної проблеми. Вона зачіпає кожну державу, суспільство та окремо взятих осіб. Якщо раніше дитячу порнографію

² Державами-учасницями Конвенції є Аргентинська Республіка, Республіка Чилі, Республіка Колумбія, Домініканська Республіка, Республіка Еквадор, Республіка Сальвадор, Республіка Гватемала, Республіка Гондурас, Республіка Казахстан, Мексиканські Сполучені Штати, Республіка Нікарагуа, Республіка Панама та Сполучені Штати Америки.

можна було отримати з великим ризиком лише у спеціальних клубах, то сьогодні це можна зробити анонімно за допомогою Інтернету.

Як слушно зазначає І.В. Павленко не буде перебільшенням назвати масштабне поширення порнографії явищем XXI століття, адже вона заповнила сучасний світ. Нею просякнуті реклама, мода, фільми, музика, преса, телебачення та відеоігри. Її можна переглядати за допомогою смартфонів, мобільних пристроїв на різних вебсайтах, у тому числі у соціальних мережах. Здається, вона стала звичним явищем у суспільстві. Ще ніколи за всю історію людства порнографія не була такою поширеною та популярною, як сьогодні [1, с. 173].

Актуальність даної проблематики обумовлена імплементацією Ланцаротської Конвенції про захист дітей, ратифікованої Україною ще у 2012 році та змінами до IV Розділу Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – ККУ), що приймаються законодавцями, зокрема доповненням новою статтею 156-1 – «Домагання дитини для сексуальних цілей» для посилення захисту дітей від сексуальних домагань в он-лайн просторі [2, с. 58].

Під дію зазначеної статті підпадають пропозиції про зустріч, якщо вони надходять від особи віком від 18 років на адресу неповнолітнього для здійснення будь-якого статевого контакту або розбещеної поведінки, залучення дитини до виробництва порнографії.

Обов'язковою ознакою є вчинення суб'єктом кримінального правопорушення хоча б однієї спроби реалізації зустрічі. Наприклад, це може бути очікування жертви в певному місці, купівля квитків на її ім'я, замовлення таксі, запрошення сісти в автомобіль, переказ грошей як «передоплата», вплив через умовляння, обіцянки, погрози на вулиці, школі або інших пунктах перебування дитини (крім викрадення, коли додатково застосовується ст. 146 ККУ).

Підозру у домаганні до дитини може бути пред'явлено навіть у тих випадках, якщо винному не вдалося побачитися з потерпілим у реальному житті або за допомогою відео зв'язку, але він робив непристойні пропозиції через інтернет, за допомогою телефону або із залученням посередників. Кожен факт безпосереднього контакту (зустрічі) повинен перевірятись на наявність складу кримінальних правопорушень проти суспільної моралі, сексуальної свободи та недоторканності дитини, передбачених статтями 152-156, а також ст. 301-1-303 ККУ включно.

Для дотримання вимог процесуального законодавства, перед прийняттям рішення суд зобов'язаний встановити наявність у діях підсудного складу кримінального правопорушення за ст. 156-1 ККУ.

Об'єктом даного кримінального правопорушення є сексуальна свобода та недоторканність дітей, зокрема суспільна небезпечність цього злочину полягає в тому, що він спричиняє шкоду нормальному моральному та фізичному становленню неповнолітніх, формує антиморальні погляди у дитини.

Потерпілими від даного злочину можуть бути лише особи:

– за ч. 1 – молодше 16 років;

– за ч. 2 – молодше 18 років;

– за ч. 3 – молодше 14 років (якщо кримінальне правопорушення відбувається вперше і не за попередньою змовою групою осіб).

Об'єктивна сторона цього злочину полягає у пропозиції зустрітись, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, з метою вчинення сексуальних, інших розпусних дій з особою будь-якої статі до 16 років, залучення особи, якій не виповнилося 18 років, до виготовлення порнографії.

Відповідно до Примітки до ст. 156-1, під зустріччю мається на увазі не лише особисте побачення злочинця та жертви у реальному житті, а й пряме спілкування за допомогою відео зв'язку. Під дитячою порнографією в цій статті та статті 301-1 ККУ мається на увазі зображення у будь-який спосіб дитини чи особи, яка виглядає як дитина, у реальному чи змодельованому відверто сексуальному образі або залученої у реальній чи змодельованій відверто сексуальній поведінці, або будь-яке зображення статевих органів дитини в сексуальних цілях.

Кримінальне правопорушення є закінченим з моменту коли потерпіла особа отримала пропозицію зустрітись та виконала хоча б одну з дій для здійснення цієї зустрічі.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом, з метою використовувати неповнолітнього для інтимних розваг або виготовлення порнографії (будь-яких матеріалів, де демонструються справжні або графічно візуалізовані дитячі геніталії, відверті образи або сексуальна поведінка в реальних або змодельованих умовах). Мотивом може бути бажання задовольнити потяг, принизити честь та гідність потерпілого, виявити зневагу до суспільної моралі, отримання грошових коштів.

Суб'єктом злочину передбаченого ст. 156-1 ККУ, може бути будь-яка повнолітня особа, у той час, як на відміну від інших злочинів проти статевої свободи та недоторканності, мінімальний вік винних визначається ст. 22 ККУ та становить 14 або 16 років.

При винесенні вироку суд дає належну правову оцінку всім фактам та обставинам кримінального правопорушення, враховує суспільну небезпеку та наслідки суспільно-небезпечних діянь, а потім призначає до статтю для виправлення винного міру покарання. Зокрема, для засуджених за ст. 156-1 ККУ законом передбачено такі види санкцій:

За ч. 1 за пропозицію зустрічі сексуально-розпусного характеру, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, від особи старше 18 років щодо особи будь-якої статі молодше 16 років передбачено:

– обмеження волі до 3 років;

– позбавлення волі до 3 років із заборонаю обіймати посади, вести певну діяльність до 3 років.

За ч. 2 за пропозицію зустрічі сексуально-розпусного характеру, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, від особи старше 18 років стосовно неповнолітньої особи будь-якої статі для залучення її у створенні дитячої порнографії передбачено:

– позбавлення волі строком від 2 до 5 років, заборона обіймати посади, вести певну діяльність до 3 років.

За ч. 3 кваліфікованими видами даного кримінального правопорушення є:

- вчинення його за попередньою групою змовою;
- повторно (винний раніше вже порушував ч. 1 або 2 цієї статті);
- щодо малолітньої, тобто дитини, яка не досягла 14-річного віку.

Санкція передбачає позбавлення волі від 3 до 6 років, з позбавленням права обіймати посади, вести певну діяльність до 3 років [3].

Підсумовуючи, можна сформулювати такі висновки. Винахід людством Інтернету став проривом у використанні такого важливого для сучасного суспільства ресурсу, як інформація. Все більше людей у світі вдається до цієї технології щодня. Найчастіше «першопрохідниками» в освоєнні нових технологій стають діти та молоді люди, тому дуже важливим аспектом при обміні інформацією є її безпека та законність. Оскільки Інтернет став всеосяжною технологією, питання безпеки обміну інформацією – це виклик усій спільноті.

Такі нововведення покликані захистити дітей від сексуального насильства та створити законодавчу базу, яка буде сприяти даній цілі. Зокрема, важливим аспектом є саме захист дітей від сексуального насильства через мережу Інтернет.

Слід зауважити, що ефективність захисту прав і свобод дітей у наведеній сфері залежить не лише від якості законодавства, а й від ефективності його застосування. Останнє, серед іншого, ускладняється відсутністю спеціалізованих навчальних програм для відповідних фахівців, судової практики, а також латентністю вказаної категорії кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Павленко І. В., Найдьон Я. П. Інтернет-порнографія – явище XXI століття. *Матеріали Всеукраїнського саміту приватних детективів* (м. Дніпро, 30 листопада 2017 р.). Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. С. 170–174.
2. Симоненко Н. О. Кримінальна відповідальність за грумінг. *Правова держава*. 2022. № 45. С. 58–65.
3. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.10.2022).

Симоненко О. А.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ХАРАКТЕРИСТИКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 201-2 КК УКРАЇНИ

Законом України № 2155-IX від 24.03.2022 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» було криміналізовано дії, що полягають у продажу товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використанні благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладанні інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, якщо вони вчинені у значному (коли загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) розмірі (ч. 1 ст. 201-2 КК України) [1]. Також законодавець визначив кваліфіковані складі цього кримінального правопорушення, а саме: дії, передбачені ч. 1 ст. 201-2 КК України, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі (ч. 2 ст. 201-2); дії, передбачені частиною першою або другою цієї кримінально-правової норми, вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану (ч. 3 ст. 201-2) [2].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» гуманітарною допомогою визнається цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту [3]. Тобто предметом протиправного діяння, передбаченого ст. 201-2 КК України, можуть виступати грошові знаки, які перебувають в обігу на території України або інших держав; майно; харчові продукти; виконання робіт; надання послуг. Враховуючи ж зміст диспозиції вказаної вище кримінально-правової норми, можна зазначити, що розглядуване кримінальне правопорушення, з об'єктивної сторони, може бути вчинене шляхом: продажу предмету правопорушення; його іншого протиправного оплатного відчуження (про що свідчить чітко окреслена законодавцем мета цього діяння «...з метою отримання прибутку...»); оборонення предмету правопорушення на власну користь або користь третіх осіб; укладання інших правочинів щодо такого предмету. Також, можна відзначити, що об'єктивна сторона даного кримінального правопорушення, особливо якщо говорити про випадки вчинення його службовою особою з використанням службового становища (ч. 2 ст. 201-2), має певну схожість з об'єктивною стороною злочину, передбаченого ст. 191 КК України «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем», що виражається у привласненні чи розтраті чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні, або ж у привласненні, розтраті або заволодінні чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем [2]. Вчинюючи такі протиправні дії особа має на меті покращити своє фінансове положення або фінансове положення третіх осіб за рахунок майна, або інших матеріальних благ, які опинилися у її розпорядженні (було ввірене їй або перебувало у її віданні).

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24 березня 2022 р. № 2155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#n5> (дата звернення: 08.09.2022).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 03.09.2022).
3. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 р. № 1192-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 51. Ст. 451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 08.09.2022).

Скрипець Х. Р.

Національний університет «Львівська політехніка»

Колб О. Г.

Національний університет «Львівська політехніка»
д.ю.н., професор

ЗМІСТ СУЧАСНИХ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

В теорії права під правовідносинами розуміють суспільні відносини, врегульовані правом, учасники яких є носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків [1, с. 232-233]. Виходячи з цього, в науці кримінально-виконавчого права кримінально-виконавчі правовідносини тлумачаться як врегульовані нормами кримінально-виконавчого права суспільні відносини, які виникають між державою в особі органів та установ виконання покарань (ст. 11 КВК) і засудженими з приводу виконання – відбування кримінальних покарань [2, с. 229]. Як видається з таким підходом погодитись можна лише частково, позаяк у процесі виконання – відбування покарань беруть участь й інші учасники кримінально-виконавчих правовідносин. Зокрема, відповідно до вимог ст. 22 КВК, таким учасником є прокуратура, здійснюючи нагляд за дотриманням законів у сфері виконання покарань і пробації. У той самий час, виходячи з положень ст. ст. 6, 25 КВК України, до учасників кримінально-виконавчих правовідносин варто віднести представників громадських об'єднань, а ст. 110 цього Кодексу – близьких родичів засуджених, адвокатів, т. ін. [3, с. 15–32].

Таким чином, під кримінально-виконавчими правовідносинами слід розуміти врегульовані нормами кримінально-виконавчого права суспільні відносини, які виникають між суб'єктами (персоналом органів та установ виконання покарань і засудженими) та учасниками процесу виконання – відбування покарань.

При цьому, зміст кримінально-виконавчих правовідносин створюють фактична поведінка суб'єктів цих суспільних відносин, а також сукупність їх прав та обов'язків [2, с. 232]. Зокрема, як показує практика, до змісту зазначених правовідносин можна віднести ті із них, які виникають: а) під час процесу виконання – відбування покарань; б) у ході застосування до засуджених заходів виправно-ресоціалізаційного впливу (ст. 6 КВК) [2, с. 232].

Крім цього, науковці розрізняють також юридичний, фактичний і вольовий зміст кримінально-виконавчих правовідносин. Юридичний зміст цих суспільних відносин складають визначені у законі права та обов'язки їх суб'єктів. Фактичний зміст – це реальні суспільні відносини, які складаються в процесі виконання – відбування покарань. Натомість, вольовий аспект кримінально-виконавчих правовідносин витікає із юридичного та породжує фактичну їх складову [2, с. 233-234]. Зокрема, маючи право на підвищення освітнього рівня та професійної кваліфікації (ст. ст. 125-126 КВК), засуджені можуть його у ході виконання – відбування покарання не реалізувати з власної волі. У свою чергу, персонал установ виконання покарань, маючи право на застосування заходів вгамування до засуджених (ст. 106 КВК), можуть його не реалізовувати, якщо припинили протиправні дії чи бездіяльність останніх, наприклад, вербальними методами.

Поряд з цим, варто зазначити, що у більшій мірі пріоритетний характер у кримінально-виконавчих правовідносинах має фактичний їх зміст, що в певній мірі знижує ефективність процесу виконання-відбування покарань, а також впливає на результативність реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства України, що можна віднести до теоретико-прикладних проблем, які мають бути вирішені на науковому та нормативно-правових рівнях.

Список використаних джерел

1. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 368 с.
2. Кримінально-виконавче право України : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Є. Ю. Бараша. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. Т. 1. 364 с.
3. Правові засади діяльності прокуратури у сфері виконання покарань : навч. посіб. / за заг. ред. : О. М. Джужи, О. Г. Колба. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 240 с.

Стоматов Є. Г.

Класичний приватний університет
докторант

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан передбачає можливість втручання у приватне життя осіб. Зокрема, контроль засобів зв'язку, перевірка речей, документів, житла тощо. В ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан визначається як «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних

для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [1]. У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану *тимчасово*, на період дії правового режиму воєнного стану, *можуть обмежуватися* конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасове обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». В умовах воєнного стану не можуть бути обмежені права і свободи людини і громадянина, передбачені ч.2 статті 64 Конституції України.

Отже такими, що можуть бути обмежені визнаються зокрема й ті права, які стосуються сфери приватності особи, зокрема: недоторканність житла (ст.30); таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31); недоторканність особистого і сімейного життя, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст.32).

При цьому слід виходити з того, що подібні обмеження є обмеженнями «у здійсненні (або реалізації) прав, оскільки навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану відбувається не тимчасове позбавлення громадян певних прав, а тимчасово унеможлиблюється їх використання у повному обсязі» [2, с. 360]. Аналіз нормативно-правових актів, які регламентують особливості реалізації суспільних відносин в умовах воєнного стану засвідчив, що обмеження сфери приватності особи можуть полягати в можливості перевірки в порядку [3], визначеному Кабінетом Міністрів України, документів у осіб, а в разі потреби проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України. Під час проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян уповноважена особа може застосовувати технічні прилади та технічні засоби, що мають функції виявлення вибухонебезпечних предметів та речей (речовин), обіг яких заборонено чи обмежено, фото-, аудіо- і відеофіксації за згодою громадян.

Огляд житла чи іншого володіння громадян, службового приміщення проводиться уповноваженою особою відповідно до вимог законодавства. Уповноважена особа може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із: рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій; безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення; припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які перебувають в житлі або іншому володінні особи.

Відповідно до п.17 ч. 1 ст. 8 «Заходи правового режиму воєнного стану» Закон України № 389-VIII. військово командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такий захід правового режиму воєнного стану як встановлення для фізичних і юридичних осіб військово-квартирної повинності з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, особового складу служби цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ.

Звертаємо увагу, що ще до початку введення воєнного стану в Україні було розроблено та подано на розгляд Верховної ради проект Закону України від 24.02.2020 № 3116 «Про внесення зміни до статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо військово-квартирної повинності для фізичних і юридичних осіб», який мав на меті приведення у відповідність із положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [4]. В пояснювальній записці до законопроекту зазначалося, що «реалізація Закону матиме вплив на ключові інтереси фізичних та юридичних осіб, власників фондів (нерухомого майна) в частині забезпечення захисту їхніх непорушних та конституційно гарантованих прав та свобод, зокрема приватного життя особи, внаслідок допустимого спільного проживання у своєму житлі з військовослужбовцями та іншими особами при введенні в Україні або в окремих її місцевостях правового режиму воєнного стану, а також вільного користування в цей період належними їм на праві власності фондами (нерухомим майном)». Заселення реалізується шляхом включення житла до наказу військового командування. Після ознайомлення із відповідним документом, власник помешкання зобов'язаний надати безперешкодний доступ визначеним в тексті особам. Всі інші випадки проникнення в житло можливі виключно з дозволу власника, володільця, чи користувача приміщення. Отже, правовими підставами проникнення до житла особи навіть в воєнний стан є рішення суду, наказ про розквартирування або ознаки екстремального випадку.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. Ст. 250.
2. Фігель Ю. О. Теоретичні аспекти обмеження прав людини. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 358–361.
3. Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.09.2022).
4. Про внесення зміни до статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» : Проект Закону України від 24 лютого 2020 р. № 3116. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GI01491A> (дата звернення: 14.09.2022).

Тарасенко М. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 239 КК УКРАЇНИ

Склад кримінального правопорушення – є сукупністю встановлених у кримінальному законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що визначають вчинене суспільно небезпечне діяння як правопорушення.

Встановлення складу кримінального правопорушення – є правовою підставою для притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила діяння, яке містить усі ознаки складу такого правопорушення, передбаченого Кримінальним кодексом України (далі – КК України).

Ми загострюємо увагу на тому, що вчинення суспільно небезпечне діяння, передбаченого у ст. 239 КК України – є саме кримінальним правопорушенням, бо санкція цієї статті передбачає основне покарання у вигляді штрафу від однієї до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, що відповідає ч.2, ст. 12 КК України для кваліфікації, як правопорушення.

Склад злочину може мати місце за наявності таких обставин:

- 1) має місце забруднення чи псування земель внаслідок порушення спеціальних правил;
- 2) забруднення, псування земель відбувається речовинами, відходами чи іншими матеріалами, шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля;
- 3) забруднення або псування земель шкідливими речовинами створило небезпеку для життя, здоров'я людей або довкілля.

У ч.1, ст. 167 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) вказано, що господарська та інша діяльність, яка зумовлює забруднення земель і ґрунтів понад встановлені гранично допустимі концентрації небезпечних речовин, забороняється [2].

Нормативи гранично допустимого забруднення ґрунтів визначаються з метою встановлення критеріїв придатності земель для використання їх за цільовим призначенням. До таких нормативів належать: гранично допустимі концентрації у ґрунтах хімічних речовин, залишкових кількостей пестицидів і агрохімікатів, важких металів тощо; максимальну допустимі рівні забруднення ґрунтів радіоактивними речовинами (ст. 31 Закону [3]).

У грудні 2021 року було оновлено нормативи та видано Постанову КМУ “Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин” [4].

Землі вважаються забрудненими, якщо в їх складі виявлені кількісні або якісні зміни, що сталися в результаті господарської діяльності та інших антропогенних навантажень. При цьому зміни можуть бути зумовлені не тільки появою в зоні аерації нових речовин, яких раніше не було, а й збільшенням вмісту речовин, що характерні для складу незабрудненого ґрунту [5].

Псування земель відбувається, коли речовини, відходи чи інші матеріали, шкідливі для життя, здоров'я людей або довкілля, так змінюють природні властивості землі, що це унеможлиблює її використання за призначенням (знищення корисної фауни, яка є невід'ємною частиною родючих ґрунтів; розведення шкідливих мікроорганізмів, зміна структури ґрунту тощо) [5].

До того ж, забруднені небезпечними речовинами земельні ділянки мають використовуватися з дотриманням встановлених обмежень, вимог щодо запобігання їх небезпечному впливу на здоров'я людини та довкілля (ч.3, ст. 167 ЗК України [2]).

Проте, хотілося б зазначити про неоднозначність термінології. Адже, ст. 239 КК України вказує на споєння активних протиправних дій у вигляді “забруднення або псування земель”, тоді як, ЗУ “Про охорону земель” вказує на встановлення нормативів гранично допустимого забруднення ґрунтів.

У ст. 1 ЗУ “Про охорону земель” надано визначення поняття “ґрунт” – як природно-історичне органічно-мінеральне тіло, що утворилося на поверхні земної кори і є осередком найбільшої концентрації поживних речовин, основою життя та розвитку людства завдяки найціннішій своїй властивості – родючості. Забруднення ґрунтів – це накопичення в ґрунтах речовин, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості [3]. Тому, доцільно внести зміни до назви ст. 239 КК України, як то: “Забруднення або псування земель *та ґрунтів*”, а також, внести зміни до ч.1 цієї статті та викласти

“Забруднення або псування земель *та ґрунтів* речовинами, відходами чи іншими матеріалами “

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1482410985679014> (дата звернення: 14.09.2022).
2. Земельний кодекс України : Закон від 25 жовтня 2001р. № 2768-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 14.09.2022).
3. Про охорону земель : Закон від 19 червня 2003 р. № 962-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#top> (дата звернення: 14.09.2022).
4. Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин : Постанова від 15 грудня 2021 р. № 1325. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-normativiv-granichno-dopustimih-koncentracij-nebezpechnih-rechovin-u-gruntah-takozh-pereliku-takih-rechovin-i151221-1325> (дата звернення: 14.09.2022).
5. Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства : Наказ від 27 жовтня 1997 р. № 171. *Міністерство охорони навколишнього природного середовища*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#Text> (дата звернення: 14.09.2022).

Тарасов А. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ЗЛОЧИНУ ДИВЕРСІЯ ЗА КК УКРАЇНИ

Згідно зі ст. 113 Кримінального кодексу України (далі – КК України) диверсія представляє собою вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій (ч. 1 ст. 113). Кваліфікованим складом даного злочину є вчинення тих самих дій в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту [1].

Дана кримінально-правова норма поміщена законодавцем у перший розділ Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки України». Тобто родовим цього злочину виступає національна безпека України, про що свідчить, зокрема і той факт, що дане кримінальне правопорушення вчинюється саме з метою ослаблення держави. З об'єктивної сторони досліджуване протиправне діяння вчинюється лише шляхом активних дій, а саме вчинення: вибухів; підпалів; дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій; вчинення інших дій, які спрямовано на: 1) масове знищення людей; 2) заподіяння тілесних ушкоджень людям; 3) заподіяння іншої шкоди їхньому здоров'ю (зокрема і розладів психіки); 4) зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське значення; 5) зруйнування чи пошкодження об'єктів, які мають важливе оборонне значення. Тобто законодавством передбачено декілька можливих альтернативних форм прояву об'єктивної сторони злочину диверсія. Але їх всіх поєднує спільність мети злочину – ослаблення держави, шляхом посягання на її безпеку у різних сферах її діяльності: оборонної, промислової, економічної. Також небезпеці піддається екологічна безпека країни, оскільки протиправні дії винної особи можуть полягати і у спричиненні, тим чи іншим способом, радіоактивного забруднення, масових отруєнь (як людей так і тварин), поширенні епідемій, епізоотій чи епіфітотій тощо. Здійснення вибухів та підпалів також можуть стати причиною зазначених небезпечних наслідків, до яких можна також віднести і екоцид, тобто масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу [1] (хоча вчинення таких дій потребуватиме додаткової кваліфікації за ст. 441 КК України).

Вчинення дій, спрямованих на масове знищення людей, зокрема і вибухів та підпалів (що здійснюються з таким же наміром) також може бути тісно пов'язаним з фактичним виконанням об'єктивної сторони такого злочину як «геноцид» (ст. 442 КК України) у тій частині, де йдеться про умисні діяння, що полягають у повному або частковому знищенні будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом позбавлення життя членів такої групи чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень [1], що останнім часом, нам, власне, і доводиться спостерігати відносно населення нашої держави. Фактично основна відмінність злочинів, передбачених статтями 113 та 442 КК України полягає у меті їх вчинення: 1) ослаблення держави та 2) повне чи часткове фізичне знищення, скорочення дітонародження чи запобігання йому в певних національних, етнічних, расових або релігійних групах відповідно. У таких випадках здійснене також має кваліфікуватися за сукупністю зазначених статей.

Отже злочин диверсія посягає на безпеку держави у оборонній, економічній, промисловій та екологічній сферах, що можна визначити як безпосередній об'єкт розглядуваного злочину. Що ж стосується додаткових обов'язкових об'єктів, то враховуючи форми об'єктивної сторони цього злочинного діяння, ними можуть виступати: життя та здоров'я людей, їх власність, власність держави, а також – довілля.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon-rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 14.09.2022).

Ткаченко С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Дьоменко С. В.

ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Одним із важливих ознак розвинутої демократії у державі виступає інститут виборів. Його специфічна природа пов'язана із потенційною різноманітністю волевиявлення виборців, гостротою соціальних протиріч, зумовленою устремліннями окремих політичних сил отримати контроль над парламентською владою, породжує необхідність встановлення окремого правового механізму регулювання відносин у цій сфері, у тому числі і кримінально-правовими засобами. З свого боку, циклічність виборчого процесу спонукає законодавця к постійному пошуку нових, більш дієвих важелів впливу на нього та забезпечення охорони виборчих відносин. У результаті таких тенденцій на сьогодні склалася система кримінально-правових заборон, що встановлюють кримінальну відповідальність за окремі порушення процедур виборчого законодавства, які отримали узагальнюючу назву «кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян». До цієї системи входять нормативні приписи, відображені у низці статей кримінального закону – від статті 157 до статті 160, включно.

У вітчизняній кримінально-правовій доктрині відстоюється окрема точка зору на поняття кримінальних правопорушень проти виборчих прав громадян. Зокрема вказується, що під такими правопорушеннями слід розуміти «суспільно небезпечні, винні, кримінально протиправні, умисні діяння, які завдають шкоди охоро-

нюваному кримінальним законом порядку суспільних відносин, що виникають у зв'язку з реалізацією громадянами України своїх виборчих прав» [1, с. 47]. На нашу думку, дане визначення потребує уточнення з таких підстав.

Виходячи із загально визнаного поняття об'єкту кримінального правопорушення, як тієї цінності, що охороняється кримінальною нормою, проти якої спрямоване таке діяння і якої воно заподіює чи може заподіяти шкоду, та розумінню суспільних відносин як певних зв'язків між людьми, що складаються у процесі їх спільної практики, а також враховуючи різноманітність безпосередніх об'єктів ст.ст. 157-160 і вказівку законодавця на родовий об'єкт цієї групи кримінальних правопорушень («...проти виборчих прав»), слід наголосити, що, по-перше, виборчі права відносяться до категорії соціальних благ, якими наділяються громадяни держави, при вчиненні кримінальних правопорушень, які порушують ці права, вони не зазнають ніяких змін, у потерпілого лише виникають перепони щодо їх реалізації; по-друге, серед інших благ, які зазнають шкоду при вчиненні зазначених правопорушень, виділяється стан суспільних відносин (наприклад, порядок діяльності вибіркових комісій, порядок створення виборчої документації, порядок проведення таємного голосування тощо), який відповідає правам та інтересам громадян, суспільства та держави; по-третє, різноманітні порядки, які формують відповідний стан суспільних відносин існують об'єктивно у вигляді нормативних правил, які не можуть бути змінені ніяким правопорушенням, а сам стан в контексті елемента об'єкта правопорушення спотворюється лише у результаті здійснення реальних актів людини, які не відповідають встановленим порядкам. Таким чином, шкода об'єктові захисту має свій прояв у створенні перепон для вільного здійснення громадянами своїх виборчих прав, створенні такого стану суспільних відносин, при якому втілення інтересів суспільства та держави у виборчому процесі стає неможливим. Виходячи з наведеного, пропонуємо розуміти кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян у якості суспільно небезпечних, винних, кримінально-протиправних, умисних діянь, які створюють перепони для вільного здійснення громадянами своїх виборчих прав, формують такий стан суспільних відносин, при якому втілення інтересів суспільства та держави у виборчому процесі стає неможливим.

Список використаних джерел

1. Бурбій А. В. Кримінально-правова охорона виборчих прав громадян України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. Київ, 2020. 239 с.

Федотов М. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

Єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого Кримінальним кодексом України (далі – КК України) (ст. 2 КК України) [1]. У науці кримінального права виокремлюються такі обов'язкові елементи складу кримінального правопорушення як: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. За особливостями конструкції складу кримінальних правопорушень поділяються на: матеріальні, формальні та усічені. Визначення виду складу злочину залежить від ознак його об'єктивної сторони. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це сукупність зовнішніх ознак суспільно-небезпечної поведінки людини, яка виражається у вчиненні суспільно-небезпечного діяння (дії чи бездіяльності) що посягає на суспільні відносини, охоронювані законом, та тягне настання певних шкідливих наслідків або загрозу їх настання, звісно за наявності причинного зв'язку між діянням та наслідками [2, с. 53]. Такі правопорушення прийнято вважати з матеріальним складом. Конструкцією деяких кримінально-правових норм безпосередньо не передбачено настання суспільно-небезпечних наслідків. Це правопорушення з формальним складом. Усічений склад кримінального правопорушення є у тих випадках, коли ним охоплюються лише дії щодо готування до вчинення правопорушення.

Згідно зі ст. 114-1 КК України кримінальною караним є діяння, яке полягає у перешкодженні законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період. Також законодавцем передбачено покарання за кваліфікований склад цього злочину, у тих випадках, коли такі саме діяння призвели до загибелі людей або інших тяжких наслідків [1]. У диспозиції зазначеної статті законодавець не визначає якісь конкретні форми реалізації даного злочину. Зауважується лише на «перешкодженні». Як зазначає з цього приводу у своїй науковій роботі В. Г. Кундеус, злочин, передбачений ст. 114-1 КК України, з об'єктивної сторони, може бути вчинений як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності [3]. Слід зазначити, що поняття «перешкоджати» – це дієслово (як частина мови, що вказує на дію або стан предмета та відповідає на питання «що робити?», «що зробити?»), яке, відповідно до тлумачних словників української мови, означає «створювати завади, заважати, забороняти кому-, чому-небудь» [4]. В свою чергу під терміном «створювати» розуміється наступне: 1) давати життя, існування чому-небудь, формувати що-небудь; 2) виготовляти, робити що-небудь; 3) будувати, споруджувати що-небудь; 4) винаходити, виробляти, виводити що-небудь нове, раніше невідоме; 5) класти початок існуванню чого-небудь, організовувати щось, засновувати. Тобто робити якусь певну дію. Тож, на нашу думку, кримінальне правопорушення «Перешкодження законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань» може вчинюватися лише шляхом активних дій. При цьому у основному складі цього злочину не передбачено настання суспільно-небезпечних наслідків діяння, чиненого винною особою. В той же час вчинення кваліфікованого складу даного злочину (ч. 2 ст. 114-1 КК України) призводить до загибелі людей або інших тяжких наслідків. Тож можна зробити висновок, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 114-1 КК України, є злочином з формально-матеріальним складом та може вчинюватися лише шляхом активних дій.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 18.09.2022).

2. Кримінальне право України. Загальна та особлива частина : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Стратона. Київ : Істина. 2007. 400 с.

3. Кундеус В. Г. Правові підстави кримінальної відповідальності за перешкоджання законній діяльності збройних сил України та інших військових формувань. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=887%3A240914-10&catid=107%3A5-1014&Itemid=132&lang=en (дата звернення: 18.09.2022).

4. Словник української мови: в 11 т. 1975. Т. 6. С. 322. URL: <http://sum.in.ua/s/pereshkodzhaty> (дата звернення: 18.09.2022).

Філімонов В. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВИПРАВНИХ РОБІТ У СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

Відбування покарання у вигляді виправних робіт за більш ніж 90 років свого існування, було і залишається альтернативою позбавленню волі, і виражається у примусовій праці з проживанням вдома. Посідаючи значне місце у сучасній практиці кримінальних покарань, виправні роботи передбачені у більш ніж половині статей Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК). Вони відіграють значну роль у виправленні осіб, щодо яких не існує необхідність ізоляції від суспільства.

До прийняття КК в 2001 році, до компетенції суду належало питання про вибір одного з двох видів такого покарання: виправні роботи без позбавлення волі з відвідуванням за місцем роботи засудженого, або з відбуванням в інших місцях, які визначають органи, виконуючі такий вид покарання, при тому обов'язково в районі проживання засудженого. Та найчастіше вирок передбачав перший варіант, через його сильніше виховне та запобіжне значення.

На сьогодні, згідно зі ст.57 КК, таке покарання відбувається за місцем роботи засудженого, передбачає строки від шести місяців до двох років, та відрахування до державного бюджету від 10 до 20 відсотків його заробітної плати. Саме через це, воно вважається менш суворим за громадські роботи, при виконанні яких, засуджена особа не отримує грошової компенсації взагалі.

Треба зазначити, що при виконанні розглядуваного виду покарання, забороняється звільнення особи за власним бажанням без дозволу на те органу виконання покарання, не надаються чергові відпустки, не нараховується трудовий стаж, але засуджений все ж залишається суб'єктом трудових відносин. Громадянин засуджений до такого виду покарання вважається особою із судимістю, і цей фактор відіграє важливу роль у попередженні дрібних кримінальних правопорушень.

Органами до компетенції яких належить виконання покарання у вигляді виправних робіт є уповноважені органи з питань пробації Державної кримінально-виконавчої служби у складі Міністерства юстиції України, та адміністрації і трудові колективи організацій, де працюють засуджені. Такі органи здійснюють організацію обліку засуджених, контроль за сплатою ними відрахувань, направлення на роботу, проведення виховної роботи, заохочення чи стягнення, передбачені КПК і таке інше. [4]

У випадку сумлінної праці та зразкової поведінки, засудженого може чекати дострокове звільнення від відбування покарання, або його заміну на більш м'яке – штраф.

Невлаштування засудженого на нове робоче місце, або протягом 15 днів після звільнення не постановка на облік у Центрі зайнятості, не з'явлення до органу виконання покарання без поважних причин протягом 15 днів після переїзду на нове місце проживання, допущення прогулу або поява на робочому місці у стані сп'яніння, трактується як ухилення від відбування покарання, яке вважається злісним, у разі продовження таких дій засудженим після письмового попередження про можливість заміни цього покарання позбавленням волі на той самий строк має наслідком притягнення особи до кримінальної відповідальності за ч.2 ст.389 КК.

Дивлячись на обмеження, які накладаються на засудженого, можна вбачити у такому покаранні примусову працю, що заборонена світовою спільнотою. Але згідно п. "с" ст.2 Конвенції про примусову працю, прийнятої Генеральною конференцією Міжнародної організації Праці у 1930 році, примусова чи обов'язкова праця не включають у себе роботу, що вимагається від особи за вирок суду, якщо така робота проводиться під контролем держави[3].

Що стосується доцільності такого виду покарання порівняно з іншими видами, то можна зазначити, що такі науковці, як П.Л Фріс та В.В. Кондратішина визначали серед принципів кримінально-виконавчої політики так званий принцип економії репресії, за яким злочинні діяння поділяються на такі, з якими необхідно боротися, використовуючи жорсткі засоби впливу, та ті, у боротьбі з якими не менш доцільним буде застосування покарань, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, таких як виправні роботи.[2, 3]

Але важливе питання, що може виникнути при вивченні тематики цієї праці, може звучати наприклад так: "Чому таке стягнення називається виправними роботами?". І справді, яка мотивація до виправлення у людини, яку залишають у тих же умовах, що й до вчинення правопорушення? А матеріальні обмеження, накладені при цьому на таку особу, не є настільки сильним карним інструментом, щоб виконувати превентивну функцію.

Проте не слід забувати, що крім вище перелічених факторів, при виконанні виправних робіт, засуджений піддається сильному соціально-виховному впливу, який виконує функцію попередження дрібної злочинності набагато краще, ніж заходи пов'язані з позбавленням волі.

Список використаних джерел

1. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2005. 440 с.

2. Кондратішина В. В. Кримінально-виконавча політика України: формування та реалізація : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. 275 с.

3. Ткачова О. В. Щодо змісту виправних робіт на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи України. Видавництво «Право». 2004.

4. Трубников В. М., Харченко В. М., Лисосід О. В., Оніка Л. П., Степанюк А. Х. Кримінально-виконавче право України : підручник. Харків, 2001. 381 с.

Харченко А.

Класичний приватний університет
аспірантка

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ШВЕЙЦАРІЇ

Продовжуючи наукову полеміку щодо повернення кримінальної відповідальності за товарну контрабанду в Україні вітчизняні науковці акцентують на доцільності проведення компаративних досліджень у цій сфері, в першу чергу, європейських країн та країн Європейського Союзу (далі – Є.С.), що обумовлено євроінтеграційними процесами. Водночас науковий інтерес представляють і ті країни, які не перебуваючи у складі Європейського Союзу, входять до Шенгенської зони, зокрема Швейцарія. Звертає на себе увагу той факт, що хоча наразі ця країна, як було зазначено вище, і не є членом ЄС її кримінальне законодавство впродовж останніх десятиліть піддавалося змінам і доповненням саме у зв'язку з необхідністю виконання міжнародних вимог як от: Протоколу ООН щодо вогнепальної зброї [1], Директиви 2008/51/ЄС про внесення змін до Директиви щодо зброї та ін.

Загалом в тексті Кримінального закону Швейцарії взагалі не згадується загальне поняття контрабанди в його класичному розумінні. Швейцарію відносять до країн, в яких пріоритетне значення мають кримінально-правові заходи протидії переміщенню предметів, обіг яких обмежений або заборонений взагалі. До того ж слід враховувати, що КК Швейцарії [2] не є єдиним джерелом кримінального права країни, адже кримінально-правові норми містяться в Військово-кримінальному кодексі [3], і в інших законах, зокрема Федеральному законі про зброю, збройові приладдя і боеприпаси від 20 червня 1997 р. [4].

Так, Кримінальним кодексом законодавством Швейцарії встановлено відповідальність за умисне ввезення в країну корму, шкідливого для здоров'я тварин, або засобів для корму (ст. 236). За вказаний вид злочину передбачено відповідальність у вигляді тюремного ув'язнення або штрафу, а за необережне вчинення цих діянь покаранням є штраф. Вирок суду по цим справам підлягає публікації.

Вчені, які вивчали зарубіжний досвід кримінально-правової протидії незаконному переміщенню предметів через митний кордон зазначають, що в статтях 243, 244 КК Швейцарії закріплено відповідальність за ввезення фальсифікованих банкнот, металевих монет або службових знаків оплати, а також фальшивих паперових грошей з санкцією у виді ув'язнення на строк до 5 років [5, с.171]. Варто уточнити, що ч.1 ст. 244 КК Швейцарії передбачає кримінальну відповідальність особи, яка імпортує, набуває або зберігає підроблені чи фальсифіковані монети, паперові гроші чи банкноти з метою видачі їх за справжні чи нефальсифіковані, і такі дії караються позбавленням волі на строк до трьох років або грошовим штрафом, а відповідно ч.2 ст. 244 передбачає посилення покарання за такі дії в виді позбавлення волі на строк від одного до п'яти років, якщо вони вчиненні у великих розмірах.

Також передбачена кримінальна відповідальність за ввезення програм, призначених змінювати, видаляти або робити непридатними данні (ч. 2 ст. 144 bis), а також ввезення та вивезення техніки, її складових частин або програм для обробки даних, що призначені для незаконної розшифровки радіопрограм або служб телекомунікації (ст. 150). Діяння, передбачені ч. 2 ст. 144 bis, караються однаково з ввезенням фальшивих грошей (ст. 244) – ув'язненням на строк від одного до п'яти років.

Кримінальний кодекс Швейцарії містить кримінально-правову норму про ввезення до країни різного роду предметів (звукові записи, фотознімки, зображення тощо) з нав'язливим зображенням жорстокості по відношенню до людей та тварин. Переважно покарання за вказані злочини це тюремне ув'язнення або штраф. Передбачена відповідальність за ввезення в країну і вивезення також предметів, призначених для незаконної розшифровки кодованих матеріалів (ст. 150 КК Швейцарії).

Федеральний закон Швейцарії про зброю, збройові приладдя та боеприпаси), спрямований на запобігання неправомірному використанню зброї, її компонентів, аксесуарів до зброї, боеприпасів і компонентів боеприпасів через регулювання придбання, ввезення до Швейцарії, експорт, зберігання, володіння, транспортування, транспортування, посередництво, виробництво та торгівлю. Особливість, порівняно з Україною полягає в тому, що вказаний вище федеральний закон містить кримінально-правові норми, що регламентують відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, встановлюють перелік злочинів та проступків. Зокрема в ст. 33 Глави 8 Федерального закону від 20 червня 1997 року кримінально-караними визнаються: пропозиція придбання, передача у володіння, набуття, володіння, виготовлення, зміна, модифікація, перевезення, експорт до країни Шенгенської зони або незаконне ввезення до Швейцарії зброї, основних або спеціально розроблених компонентів зброї, аксесуарів до зброї, боеприпасів або компонентів боеприпасів (змінено у зв'язку з прийняттям та реалізацією обміну нотами між Швейцарією та ЄС щодо прийняття Директиви 2008/51/ЄС про внесення змін до Директиви щодо зброї, яка набула чинності з 28 липня 2010 року); ввезення до Швейцарії, як власника дозволу на торгівлю зброєю, зброї, основних або спеціально розроблених компонентів зброї, аксесуарів до зброї, боеприпасів або компонентів боеприпасів без реєстрації цих об'єктів або правильного їх декларування (додано до статті у зв'язку з прийняттям та імплементацією Протоколу ООН щодо вогнепальної зброї, чинного з 1 січня 2013 року; виготовлення або ввезення до Швейцарії вогнепальної зброї, її основних компонентів, аксесуарів до зброї чи боеприпасів без маркування цих предметів відповідно до статті 18a або 18b власником дозволу на торгівлю зброєю. Будь-яка особа, яка умисно вчинила будь-яку з таких дій, підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі на строк до трьох років або грошовому стягненню.

Позбавленням волі на строк до п'яти років або грошовим стягненням карається особа, яка навмисно та на комерційній основі незаконно: (а.) пропонує придбати, передає у володіння, здійснює брокерство, виготовляє, ремонтує, змінює, модифікує, *ввозить* до країни Шенгену або *вивозить* до Швейцарії зброю, основні або спеціально розроблені компоненти зброї, аксесуарів до зброї, боєприпасів або компоненти боєприпасів; (с.) пропонує придбати, купляє, передає у володіння або здійснює брокерство вогнепальної зброї, її основних або спеціально розроблених компонентів зброї, аксесуарів до зброї чи боєприпасів, які не були позначені відповідно до статті 18а або 18b, або які були ввезені до Швейцарії незаконно.

Якщо приватна особа ввозить зброю, основні або спеціально розроблені компоненти зброї, аксесуари до зброї, боєприпаси або компоненти боєприпасів до Швейцарії без реєстрації або правильного декларування цих об'єктів, або не реєструє їх під час транзитної подорожі, такі дії караються штрафом.

Особливістю кримінально-правової політики Швейцарії впродовж останніх років став кардинальний перегляд системи покарань, про що свідчить ряд законодавчих новел, спрямованих на зменшення кількості покарань в кримінальному законодавстві загалом [6,7], більш широкого запровадження штрафів та короткострокових позбавлень волі, які на думку швейцарських правників краще стримують деяких правопорушників від подальших правопорушень, ніж штрафи.

Список використаних джерел

1. Протокол ООН проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Затверджений Резолюцією 55/255 Генеральної Асамблеї від 31 травня 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_792#Text (дата звернення: 18.09.2022).

2. Swiss Criminal Code of 21 December 1937 (Status as of 1 June 2022). URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en (date of request: 14.10.2022).

3. Militärstrafgesetz vom 13 Juni 1927. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/43/359_375_369/de (date of request: 14.10.2022).

4. Federal Act on Weapons, Weapon Accessories and Ammunition of 20 June 1997. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1998/2535_2535_2535/en#lvl_d4e125/lvl_d4e126 (date of request: 14.10.2022).

5. Бабіков Д. В. Зарубіжний досвід кримінально-правової протидії незаконному переміщенню предметів через митний кордон. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 169–175.

6. Botschaft zur Änderung des Strafgesetzbuchs und des Militärstrafgesetzes (Änderungen des Sanktionenrechts). URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2012/670/de> (date of request: 14.10.2022).

7. Schweizerisches Strafgesetzbuch und Militärstrafgesetz (Änderungen des Sanktionenrechts) Änderung vom 19. Juni 2015. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2016/249/de> (date of request: 14.10.2022).

Шакало Л. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

СИСТЕМА ЗАГАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що органи досудового розслідування відіграють важливу роль у збереженні внутрішньої стійкості держави, де мають механізми забезпечення правопорядку, які законодавець формує й удосконалює виходячи з викликів сьогодення. Органи досудового розслідування завдяки своїм професійним навичкам в розслідуванні тих чи інших ситуацій надають судовому процесу зібраної вагомої інформації щодо вирішення спору різних сторін.

Дослідженню питань органів досудового розслідування присвячені праці таких науковців, як: І. В. Чурикова, Т. М. Барабаш, Ю. М. Грошевий, Є. Г. Коваленко, Л. М. Лобойко, І. В. Басиста, В. Т. Маляренко, В. В. Назаров, Г. М. Омельяненко, В. О. Попелюшко, Л. Д. Удалова, М. С. Городецька та інші.

Варто сказати, що саме від роботи органів досудового розслідування залежить наскільки розгляд провадження та винесення по ньому рішення будуть відповідати принципам саме: обґрунтованості, законності та вмотивованості, за допомогою яких керуються суди в процесі здійснення своєї діяльності. Доведено, що слідчі органи мають виконати великий обсяг підготовчої та ретельної роботи, для того щоб надалі було винесено справедливий та законний правозастосовний акт.

Органи досудового розслідування мають публічний обов'язок діяти законно, неупереджено та оперативно, що має забезпечити ефективність у встановленні фактів і обставин події кримінального правопорушення та особи яка його скоїла, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їх належну правову оцінку. Здійснювана правоохоронними органами діяльність, яка передуює судовому провадженню називається досудовим розслідуванням.

Загальні положення досудового розслідування – це встановлені кримінальним процесуальним законом правила, які визначають особливості досудового розслідування та найбільш істотні вимоги, які пред'являються до порядку провадження процесуальних дій і прийняття рішень. У них містяться правові вимоги, що забезпечують досягнення цілей і виконання завдань кримінального провадження на досудовому розслідуванні. Вони рівною мірою, за окремими винятками, поширюються на обидві форми досудового розслідування – досудове слідство та дізнання. Глава 19 КПК «Загальні положення досудового розслідування» містить низку таких загальних умов. Проте це не означає, що інші процесуальні норми, розміщені в інших главах, не визначають зміст всієї стадії досудового розслідування; в результаті й вони входять під поняття її загальних положень [1, с. 346].

Варто дати визначення поняттю досудового розслідування, а саме щодо якого дослідник Т. М. Барабаш, констатує, що досудове розслідування – це юридична процедура розкриття порядку роз'яснення кримінально-правового конфлікту завдяки процесуальним діям: слідчих (розшукових), зокрема, й негласних,

процесуальних заходів кримінального провадження, з метою створення доказової бази для прийняття підсумкового рішення на цій стадії – закриття кримінального провадження або направлення до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [2, с. 117].

За кримінальним кодексом України досудове розслідування – це стадія кримінального провадження, котра вступає діяти з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [3].

До загальних положень досудового розслідування належать норми КПК України, що регулюють: – початок досудового розслідування; – підслідність; – об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування; – місце проведення досудового розслідування; – строки досудового розслідування; – розгляд клопотань під час досудового розслідування; – ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення; – недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування тощо [3]. Реєстр утворений та ведеться відповідно до КПК України з метою забезпечення: – реєстрації кримінальних правопорушень (проваджень) та обліку прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження; – оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; – аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі; – інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів.

Варто зазначити, що строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження.

Загальні положення досудового розслідування доцільно класифікувати на такі групи: 1) загальні положення, які визначають процесуальну діяльність учасників кримінального провадження на початку досудового розслідування; 2) організаційно-правові загальні положення досудового розслідування; 3) загальні положення досудового розслідування щодо забезпечення таємниці та окремих процесуальних прав учасників кримінального провадження [4].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що загальні положення досудового розслідування – це засновані на засадах кримінального провадження положення, котрі визначають зміст, форму та специфіку досудового розслідування як самостійної стадії кримінального провадження і віддзеркалюють головні напрями процесуальної діяльності конкретної особи, яка бере участь у цьому кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Грошевий Ю. М. Кримінальний процес : підручник. Харків : ПРАВО, 2013. 824 с.
2. Барабаш Т. М. Проблемні питання етапності досудового розслідування в кримінальному провадженні України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 115–119.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. *Верховна Рада України*.
4. Павловський В. В. Загальні положення досудового розслідування : автореф. Київ, 2016.

Шатун О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Марценюк О. Г.

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ПРАКСІОЛОГІЧНИХ КРИТЕРІЇВ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ

Відповідно до ст. 1 КВК України цілями кримінально-виконавчого законодавства України визнано створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, захист інтересів особи, суспільства, держави, забезпечення загальної та спеціальної превенції. Аналіз понять та окремих точок зору щодо виправлення дозволяє констатувати, що всі цілі виконання покарання паралельні, однак лише за умови виправлення засуджених ми можемо говорити про досягнення карального ефекту від призначеного покарання. Так само, тільки виправлення особи дозволяє в подальшому формувати її правослухняну поведінку, уникати рецидиву, відновлювати засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства, чим і буде забезпечено загальну та спеціальну превенцію. Все зазначене дає підстави називати виправлення засуджених головною метою кримінального покарання.

Якщо ми хочемо розуміти іншу особу, її вчинки, поведінку, треба починати з пошуку причин відповідних дій, тобто мотивів поведінки, які відбивають потреби особистості. Базуючись на теорії когнітивного дисонансу, кримінологи та психологи припускають, що, якщо особа чинить дії всупереч своїм переконанням, то вона буде переживати дисонанс, який виявиться настільки сильнішим, наскільки слабшими будуть зовнішні сили, що впливають на особу.

Якщо ми прагнемо зробити засуджену особу правослухняною, то, маючи на увазі моральне виправлення, ми, очевидно, повинні вести мову про зміну світобачення, ставлення до оточуючих, а найголовніше, виправлення передбачає знаходження засудженим того, заради чого він готовий змінити своє ставлення до оточуючих, до світу. Засуджена особа має навчитися переступати через те ставлення у своєму житті, яке вона розцінює як несправедливе і брутальне.

Моральна сфера, як і увесь внутрішній світ людини, очевидно, не доступна для нагляду ззовні, а тому перед наукою кримінального та кримінально-виконавчого права і кримінологією завжди стояла нелегка задача з'ясування критеріїв виправлення засуджених, оскільки у такому разі нам необхідно судити про внутрішнє, посилаючись на зовнішнє, те, що доступне для нашого спостереження.

На стадії виконання покарання критерієм виправлення засудженого є ставлення його до праці, правил поведінки і вимог, що висуваються до нього при виконанні покарання, оскільки вони свідчать про зміну життєвої програми (моделі) поведінки, в якій виражається спрямованість, мета і загальна перспектива діяльності особи в певних життєвих умовах, а також потреби, інтереси та нахили. Критеріями, за якими можна судити про виправлення засудженого, на думку низки вчених, є: 1) добросовісне ставлення до праці; 2) дисциплінованість; 3) турбота про підвищення своєї ділової кваліфікації і загальноосвітнього рівня; 4) активна участь в громадському житті; 5) зразкова поведінка у побуті; 6) турбота про свій духовний і фізичний розвиток; 7) негативна оцінка вчиненого злочину.

Соціально-психологічний клімат засуджених в місцях позбавлення волі є одним з проявів їх способу життя та життєдіяльності. Глибоке вивчення середовища засуджених допомагає проникнути в особистість девіанта, зрозуміти мотивацію його поведінки в тій чи іншій ситуації.

Проблема вибору практикологічних критеріїв виправлення особи полягає насамперед у необхідності конкретно визначитись, чого ми чекаємо від пенітенціарної системи щодо питання виправлення засуджених. Ця проблема ускладнюється на тлі реформування ідеології пенітенціарної думки і високої динаміки змін, які відбуваються у нашому суспільстві.

Швець Р. Ю.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНИЙ ТЕРОРИЗМ

Тероризм – широке поняття, яке охоплює значну кількість суспільно небезпечних протиправних діянь, тісно взаємопов'язаних між собою. Вчинення злочинів, пов'язаних з тероризмом завжди було і залишається однією з найбільших проблем сучасного світу, яка потребує вирішення на міжнародному рівні, оскільки це складне та вкрай небезпечне явище, яке посягає на невизначену кількість охоронюваних законом про кримінальну відповідальність суспільних відносин, цінностей та благ. Сучасний тероризм з локального явища перетворився на явище глобальне, що вимагає переосмислення тих принципів, які було покладено раніше як у вітчизняне законодавство так і у міжнародне.

На даний час Кримінальним кодексом України передбачено відповідальність за такі терористичні злочини як: «Терористичний акт» (ст. 258); «Втягнення у вчинення терористичного акту» (ст. 258-1); «Публічні заклики до вчинення терористичного акту» (ст. 258-2); «Створення терористичної групи чи терористичної організації» (ст. 258-3); «Сприяння вчиненню терористичного акту» (ст. 258-4); «Фінансування тероризму» (ст. 258-5) [1]. Але проблема тероризму, будучи відносно самостійною, виступає як частина єдиної системи глобальних міжнародних проблем, оскільки значно впливає на світовий історичний процес. Особливо це твердження стосується випадків, коли терористична діяльність всіяко підтримується та заохочується на державному рівні – вищими ланками влади. Таке явище потребує глибокого осмислення та окремого визначення, через що у науці кримінального права можна зустріти такі поняття як: «державний тероризм», «державно-терорист», «держава – спонсор тероризму», «політичний терор» тощо.

Одну з перших в історії людства спроб систематизувати всю багатогранність терористичних злочинів та взагалі суспільно небезпечної діяльності, пов'язаної з тероризмом, було здійснено 1934 р. в Мадриді на конференції з уніфікації кримінального права, де зауважувалося на тому, що необхідно розрізняти політичний та соціальний тероризм. Пізніше, у 1970 р., Міжамериканська комісія із захисту прав людини, розглядаючи цю проблему, визначила наступні різновиди тероризму: «політичний», «соціальний», «ідеологічний» [2, с. 147]. Саме поняття «державний тероризм» почало активно використовуватися у науковій сфері після прийняття XXXIV сесією Генеральної Асамблеї ООН у 1979 р. Резолюції «Про неприпустимість політики державного тероризму та будь-яких дій держав, спрямованих на підірв суспільно-політичного ладу в інших суверенних державах». При цьому ні міжнародне, ні національне право не дає визначення досліджуваному терміну. Лише у 1987 р. Женевською декларацією про тероризм було окреслено прояви «державного тероризму», зокрема: діяльність держави, спрямована проти своїх же громадян (незаконне спостереження; розгін мирних зібрань; тотальний контроль за новинами; вбивства, побиття, тортури, масові або хибні арешти людей; сфальсифіковані звинувачення, показові суди); доставка ядерної зброї на територію інших держав чи у їх територіальні води або ж в міжнародні води; проведення військових маневрів/навчань поблизу кордонів іншої держави, що становлять загрозу її незалежності чи територіальної цілісності; атака збройними силами цілей, що представляє загрозу для цивільного населення іншої держави; створення та підтримка озброєних загонів найманців, з метою знищення суверенітету іншої держави; вбивства або спроби вбивств державних діячів іншої держави або національно-визвольних рухів; таємні операції розвідувальних чи інших державних сил, спрямовані на дестабілізацію або підпорядкування іншої держави, національно-визвольного руху або міжнародного мирного руху; кампанії з дезінформації, спрямовані на дестабілізацію інших держав; продаж зброї з метою підтримки продовження регіональних воєн або затримання політичного вирішення конфліктів; скасування громадянських прав і свобод населення, положень конституції і законів під приводом протидії тероризму; розробка, випробування і розгортання ядерної або космічної зброї, що підвищує ймовірність геноциду та екоциду, становить людей у складне фінансове положення та провокує постійний стан страху. Нажаль, ця декларація не є юридично обов'язковою. Починаючи з 24.02.2022 р. практично всі зазначені вище дії ми спостерігаємо з боку росії відносно України. В той же час Європейський парламент визнає державу-агресора лише «спонсором тероризму». Зазначене ще раз свідчить про гостру необхідність створення уніфікованого понятійного апарату як в міжнародному, так і в національному антитерористичному законодавстві.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 24.10.2022).

Шемет У. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Шиян А. Г.

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ СПЕЦИФІКИ ПРОВЕДЕННЯ ДІЗНАННЯ
В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ**

Зміни безпекової ситуації в нашій державі на тлі російської військової агресії проти України створили додатковий тест на спроможність органів кримінальної юстиції забезпечити виконання завдань кримінального провадження у складних умовах воєнного стану. Гострота, винятковість та надзвичайність становища, що склалася в державі, зумовили потребу оперативного внесення змін у кримінальне процесуальне законодавство України задля належного функціонування всієї системи кримінальної юстиції, яка, в першу чергу, має дотримуватися загальних засад кримінального провадження.

Специфіка кримінальної процесуальної діяльності в умовах такого особливого правового режиму, як воєнний стан, окреслена в ст.ст. 615, 615-1, 616 розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1]. У цьому взаємозв'язку є потреба зупинитися на деяких особливостях кримінальної процесуальної діяльності під час дізнання.

Так, за умови технічної неможливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР початковим моментом кримінального провадження може бути винесення постанови про початок досудового розслідування. Деякі науковці вважають, що встановлену причину неможливості доступу до ЄРДР необхідно зазначити у такій постанові [2, с. 221].

Відповідно до ч. 7 ст. 615 КПК строк для вручення письмового повідомлення про підозру в умовах воєнного стану скорочено з 72 до 48 годин.

Допустимість проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи без участі понятих обумовлено об'єктивною неможливістю їхнього залучення через певні виняткові обставини чи умови, а також наявною реальною або потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я. Втім, фіксування процесуальних дій доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису є обов'язковим.

Відповідно до нової редакції ст. 241 КПК постанова дізнавача є підставою для проведення такої слідчої (розшукової) дії, як освідування.

Якщо явка захисника при проведенні окремої процесуальної дії виявляється неможливою, то на дізнавача покладено обов'язок забезпечити дистанційну участь такого захисника із застосуванням відповідних технічних засобів.

На дізнавача покладено новий обов'язок зберегти в електронній формі усі матеріали кримінального провадження, досудове розслідування в яких здійснюється в умовах воєнного стану, задля подальшого відновлення у випадку їх втрати, знищення, пошкодження. Науковці звертають увагу на те, що спосіб збереження копій матеріалів кримінального провадження законодавцем не передбачено, а отже дізнавачу надається можливість самостійно обрати той чи інший правомірний варіант дій [3, с. 63].

Підсумовуючи викладене, зазначимо: законодавче акцентування на специфіці кримінальної процесуальної діяльності в умовах воєнного стану викликано, насамперед, необхідністю дотримання стандартів ефективного розслідування попри існуючі ускладнення, зумовлені обставинами, які виникають за надзвичайних правових режимів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.
2. Таран О. В. Початок досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Проблеми кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану* : матер. наук.-теорет. конф., 26 травня 2022. 2022. С. 218–222.
3. Гловюк І. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану : наук.-практ. коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. 2-ге вид. Дніпро : Львів : Одеса : Харків, 2022. 80 с.

Шуляк О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Марценюк О. Г.

ПОНЯТТЯ ВІКУ ОСОБИ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Вік особи – одна із фундаментальних та складних категорій, що стосуються розвитку особи, вивченням якої займаються різноманітні науки, такі як біологія, медицина, педагогіка, психологія, юриспруденція.

Залежно від біологічних, соціально-психологічних та хронологічних ознак Л. Вовканич виділяє такі види віку особи:

1. Біологічний (синоніми – функціональний, морфологічний, медичний).
2. Календарний (паспортний, хронологічний).
3. Соціально-правовий (нормативний, соціологічний, соціально-психологічний) [1, с. 42].

Біологічний вік у період росту і розвитку визначається мірою наближеності організму в цілому, а також його органів і систем до стану, характерного для дорослого організму. Біологічний вік дорослого визначається мірою вираженості процесів старіння. Функціональний вік відображає вікову динаміку фізіологічних функцій і функціональних резервів. Функціональний вік може істотно зменшуватися під впливом раціонально

спланованих фізичних навантажень. Під час оцінювання функціонального віку бажано враховувати показники фізичної працездатності, пізнавальної діяльності та емоційний профіль особи.

Психологічний вік – це об'єктивна, історично мінлива, хронологічна та історична зафіксована стадія розвитку індивіда при соціалізації. Кожен психологічний вік у людському житті має визначені нормативи, встановивши які, можна оцінити адекватність розвитку індивіда, і які стосуються психофізичного, інтелектуального, емоційного та особистого розвитку. Поняття психологічного віку в Кримінальному кодексі України не формулюється, але у ст. 103 КК України законодавець зауважує, що, призначаючи покарання неповнолітньому, суд, крім обставин, передбачених у статтях 65–67 КК, повинен враховувати також рівень розвитку підлітка. Необхідність встановлення психологічного віку виникає у випадках, коли психічний розвиток неповнолітнього, який вчинив кримінально-протиправне діяння, суттєво відхиляється від вікових закономірностей і виявлено психічне (розумове та індивідуальне) відставання.

Соціальний вік тісно взаємопов'язаний з професійними можливостями особи та соціальними межами відповідальності. Зокрема, це стосується спеціальних суб'єктів злочину, на яких може покладатись відповідальність за службові злочини лише у разі досягнення ними певного віку. Вік у філософії – це один з періодів, етапів або циклів розвитку людини. Настання кожного віку супроводжується фізіологічними змінами в організмі. У педагогічній літературі віком прийнято називати період розвитку людини, що характеризується якісними змінами у фізичних і психічних процесах, підпорядкований особливим закономірностям в їх проходженні.

В сучасному кримінальному праві існують різноманітні думки щодо поняття «вік особи». Вік особи необхідно розглядати у широкому та вузькому значенні. Під віком особи в широкому значенні слід розуміти календарний період від дня народження до будь-якого хронологічного моменту в її житті. У вузькому значенні – це календарний період психофізіологічного стану особи, з яким пов'язані біологічні, соціально-психологічні та юридичні зміни і наслідки. Відповідно, межі вказаних видів умовні, оскільки кожен з них тісно переплітається з іншими. Традиційно у кримінально-правовій науці стверджується, що особа досягає певного віку не у день свого народження, а наступного дня з 00.00 годин.

Список використаних джерел

1. Вовканич Л. С. Біологічний вік людини. Львів : Сполом, 2009. 91 с.

Шурганов М. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Бублик Н. С.

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

При розслідуванні кримінальних правопорушень не завжди слідчому достатньо лише власних знань. Розкриття кримінальних правопорушень зазвичай вимагають використання спеціальних знань експерта (спеціаліста), які надаються під час кримінального провадження в порядку та межах встановлених кримінальним процесуальним законодавством України. Діяльність експерта (спеціаліста) під час кримінального провадження надзвичайно цінна, адже за допомогою нею можливо в повній мірі встановити обставини вчинення конкретного кримінального правопорушення.

Б.В. Романюк – відомий науковець-криміналіст – визначає спеціальні знання як систему науково-обґрунтованої інформації, якою володіють спеціалісти у конкретній галузі знань: наука, техніка, мистецтво та інші ремесла, яка використовується у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством з метою вирішення завдань кримінального провадження [1, с. 57].

Інші ж дослідники, В.С. Кузьмічов та І.В. Пиріг зазначають, що спеціальні знання – це комплексне поєднання теоретичних знань і практичних навичок, що відповідають певній галузі техніки, ремесла чи мистецтва або іншої науки, які набуваються в процесі професійного досвіду роботи, що застосовуються для розслідування, розкриття й запобігання кримінальним правопорушенням [2, с. 14].

У той же час Єфімов М.М. стверджує, що в ході розслідування такого кримінального правопорушення як хуліганство є дуже важливим результатом оцінки висновку експерта. Хоча висновку експерта не характерна ознака переваги над іншими доказовими матеріалами у кримінальному провадженні та обов'язковості для слідчого, але його незгода із таким висновком має бути закріплена певних процесуальним документом – постановою про призначення повторної експертизи [3].

П. 2 ч. 5 ст. 69 КПК України передбачає можливість проведення допиту експерта у процесі досудового розслідування. Чітке визначення предмету допиту експерту в процесі здійснення досудового розслідування сучасними положеннями КПК не наведено. Лише аналізуючи визначення поняття експерта, можна дійти висновку, що даній особі надається доручення про проведення досліджень об'єктів, процесів і явищ, які становлять відомості про вчинене кримінальне правопорушення, та про надання висновку за питання, які виникли у слідчого в процесі кримінального провадження, які віднесені до його сфери знань [4].

Тож, предметом допиту експерта можна назвати обставини, відомості про які були отримані експертом за наслідком проведення ним певної експертизи або які здійснюють вплив на оцінку його висновку. Також до кола обставин предмету допиту експерту відноситься інформація про ступінь освіти, стаж експертної діяльності, досвід проведення відповідних типів досліджень, використовуваної методи під час конкретного дослідження, тлумачення висновків, наданих експертом щодо того чи іншого об'єкту, процесу або явища [4].

Слід розмежовувати спробу слідчого дізнатися під час проведення допиту експерта іншу інформацію або знайти відповіді на питання, що формально відносяться до сфери досліджень експерта і становлять значення для досудового розслідування, але безпосередньо не стосуються дослідження конкретного об'єкту експертизи, або по-іншому – консультацію – від окремої слідчої (розшукової) дії допиту. Діяльність із надання консультацій експертом – це окрема форма застосування комплексу спеціальних знань органами досудового розслідування, але вона ніяк не може відбуватися у формі допиту [5].

Отже, можна зробити висновок, що використання спеціальних знань експерта (спеціаліста) в ході встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення – це невід’ємна складова процесу доказування під час більшості кримінальних проваджень. Від рівня професійності залучення експерта (спеціаліста) до певної процесуальної дії слідчим залежить ступінь вирішення завдань відповідного кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ , 2005. С. 57.
2. Кузьмічов В. С., Пиріг І. В. Використання спеціальних знань при розслідуванні розкрадань вантажів в транспорті : монографія. Дніпропетровськ, 2008. С. 14.
3. Єфімов М. М. Використання спеціальних знань під час розслідування хуліганства. *Кримінально-процесуальне право та криміналістика. Право і суспільство*. 2012. № 3. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pis_2012_3_51.pdf (дата звернення: 24.10.2022).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-17. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17> (дата звернення: 24.10.2022).
5. Чекотило В. І. Окремі питання допиту експерта під час досудового розслідування. *Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика. Наше право*. 2015. № 4. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1147/okremi_pitannya_dopitu_eksperta_pid_chas_dosudovogo_rozsliduvannya.pdf?sequence=2 (дата звернення: 24.10.2022).

Шурганов М. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н. доцент кафедри Бублик Н. С.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Судовий контроль є діяльністю слідчого судді щодо здійснення захисту й запобігання порушенням прав та свобод суб’єктів кримінального провадження під час досудового розслідування. Під час судового контролю на стадії досудового розслідування дуже важливим аспектом є виконання принципів верховенства права, змагальності й законності. З метою належної реалізації конкретних напрямків судового контролю під час кримінального провадження має бути застосований певний характер правозахисної характеристики у відповідній сфері.

Стадія досудового розслідування починається від моменту внесення уповноваженою особою відомостей до ЄРДР. Така функція покладається на окрему особу. А саме, слідчого чи прокурора, в межах кримінального провадження. Водночас, відмовити у прийнятті заяви від особи щодо виявлення того чи іншого кримінального правопорушення не можуть ні слідчий, ні прокурор. Під час прийняття слідчим та прокурором заяви встановлюються необхідні дані про ту особу, яка подає заяву, з метою наявності зворотного зв’язку з нею, а також для того, щоб впевнитись в особі. Якщо ж заява про кримінальне правопорушення приймалася іншою посадовою особою територіального органу (підрозділу) поліції, то вона має бути передана слідчому чи прокурору для негайного вирішення питання по ній, при чому часом подання заяви про кримінальне правопорушення є година доби, день, місяця, рік, коли вона надійшла до уповноваженої особи територіального органу (підрозділу) поліції, які мають обов’язково бути вказаними в письмовому варіанті заяви, а також в протоколі про прийняття усного повідомлення (заяви). Кримінальне правопорушення може бути самостійно виявлено слідчим чи прокурором, якщо вони виконували свої службові обов’язки у формі здійснення розслідування [1].

Під час кримінального провадження кожен учасник підпорядковується рішенню слідчого судді. У той же час, у разі потреби вони можуть ініціювати проведення певної процесуальної дії у межах досудового розслідування шляхом заявлення клопотань або подання заяв, які є інструментами взаємодії учасників судового процесу з слідчим суддею. Судовий контроль, при цьому є напрямом діяльності суду, що виражається в певних діях для забезпечення завдань кримінального процесу. Рішення слідчого судді мають ґрунтуватися на важливих, законних та обґрунтованих рішеннях [2].

Згідно чинних положень Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України судовий контроль здійснюється за окремими сферами діяльності, в яких виконуються різні завдання, які розрізняються між собою за певними особливостями. Насамперед до таких сфер відносяться:

- 1) Розгляд і прийняття рішення за наслідком оцінки клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (ст. 132 КПК України);
- 2) Розгляд і прийняття рішення за наслідком оцінки клопотання про проведення конкретних слідчих (розшукових) дій: огляду чи обшуку житла або іншого володіння особи, проведення слідчого експерименту в житлі або іншому володінні особи, негласних слідчих (розшукових) дій відповідно до ч. 3 ст. 246 КПК України;
- 3) Розгляд і прийняття рішення за наслідком аналізу слідчим суддею скарг на дії та бездіяльність, рішення слідчого та/або прокурора (ст. ст. 303-306 КПК України).
- 4) Розгляд і прийняття рішення за наслідком аналізу слідчим суддею клопотання про передання чи знищення речових доказів (ч. 7 ст. 100 КПК України).
- 5) Проведення допиту свідка або потерпілого слідчим суддею під час досудового розслідування (ст. 225 КПК України) [3].

Дана тематика загалом є доволі актуальною, оскільки перебуває на сьогодні на стадії свого остаточного формування, що вбачається в реалізації певних механізмів взаємодії учасників кримінального процесу між собою та посадовими особами, уповноваженими на здійснення судового контролю в межах конкретного кримінального провадження. Гармонізація кримінального законодавства до європейського дозволяє звернути особливу увагу у межах здійснення кримінального судочинства на його окремі особливості.

Тож, слід зазначити, що відповідно до кримінального процесуального законодавства України передбачені дві форми досудового розслідування, в яких використовується механізм судового контролю. Такими формами є досудове слідство й дізнання. Судовий контроль під час здійснення досудового розслідування у будь-яких із цих форм прямо впливає на дотримання прав та свобод учасників кримінального провадження. Подальше дослідження судового контролю як однієї із функцій слідчого судді вимагає свого подальшого вивчення та наукового обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 11.08.2022).
2. Назаров В. В., Тракало Р. І. Судовий контроль у кримінальному провадженні: теоретичні та практичні аспекти. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С. 89–95 (дата звернення: 11.08.2022).
3. Горбачевський В. Я. Судовий контроль на стадії досудового розслідування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 243–246. (дата звернення: 11.08.2022).

Юрейко А. Р.

Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – асистент Піх Ю. Т.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ФОТОГРАФІЇ

В умовах сьогодення, цифрове середовище розвивається все стрімкіше, а це означає, що воно зачіпає всі сфери людського життя, в тому числі й криміналістики.

Судову фотографію вирізняють як одну з галузей криміналістичних технік, яка, в свою чергу, активно впроваджує на практиці технології цифрової фотографії. За словами більшості з опитаних судових фотографів, цифрова фотографія – це “набір бінарних чисел, які представляють місце події”. Незважаючи на те, що це “явище” розуміють переважно у позитивному аспекті, все ж тут є достатня кількість проблемних аспектів, основні з яких будуть розглянуті надалі.

1. Ціна = якість? Уявімо, що у нас є зображення з цифрового фотоапарату та сканування з плівки чи фотографія зі звичайного смартфона слідчого невисокої вартості. Очевидно, що на моніторі комп’ютера картинка з цифрового фотоапарату буде досить високої якості і виглядатиме візуально краще, ніж сканування з плівки на якісному сканері чи фотографія зі звичайного смартфона слідчого невисокої вартості. Це все тому, що плівкові фотоапарати (приклад: Olympus Tgr 200) та гаджети слідчих (переважно невисокої вартості через їхню невисоку заробітну плату) стоять нижче у ціновій категорії в порівнянні з якісним цифровим фотоапаратом (приклад: Sony Alpha a7 III +28-70 mm OSS, в середньому 81 999 грн).

2. Метадані EXIF. Вкрай важливо завжди зберігати цілісність оригінального цифрового зображення, тому що більшість програм для редагування та перегляду зображень дозволяють відображати дані EXIF (інформація про камеру: параметри фотографування, час та дані GPS). Однак існують деякі програми (Perfect365, Snapseed, MOLDIV, Prisma) для редагування зображень, які перезаписують, ба навіть, цілеспрямовано змінюють метадані EXIF, коли файл зображення повторно зберігається після редагування. Тобто, завжди буде прив’язка до фотоапарату, геолокації, а таким самим чином розкривається інформація про конкретну особу (в нашому випадку фотографа).

3. Додатковий тягар? Візьмемо до прикладу сліди від взуття. По-перше, сліди від взуття мають природний розрив в області склепіння стопи. По-друге, після фотографування всього сліду слід знову сфотографувати слід взуття, заповнюючи видошукач окремо передньою частиною стопи та п’ятою. Додатково, якщо в області арки є деталі зображення, цю ділянку також слід сфотографувати окремо. Тобто, судовий фотограф зобов’язаний здійснити весь комплекс заходів щодо фотографування слідів від взуття для повної картини, що є досить обтяжливо. В загальному, цей аспект є проблемним не лише для цифрової фотографії, а й для фотографії, яка сфотографована на плівковий фотоапарат, наприклад.

4. Ризик підроблення. У цьому контексті доволі відомою є справа про катастрофу рейсу MH17 авіакомпанії Malaysia Airlines, у якій Тіммі Аллен – художник 3D-графіки з Берліна розшифрував номерний знак, який сприяв розслідуванню вбивства українського журналіста Павла Шеремета. За словами Аллена, зображення сильно впливають на наше сприйняття та більшість людей не здатні розпізнати змінене цифрове зображення.

Отже, в підсумку можна сказати те, що все-таки проблемні аспекти в цифровій криміналістичній фотографії хоч і існують, але є не такими значними, як переваги (швидкість, зручність, доступність, тощо). Пропозиція для вдосконалення: вбачаємо необхідність збереження цифрових оригіналів фото на окремому носії, оскільки під час роздрукування цифрової фотографії вона втрачає своє «цифрове» значення.

Юсько О. В., Каргапольцев І. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

СМЕРТНА КАРА: СПРАВЕДЛИВА ВІДПЛАТА ЗА СКОЄНЕ НАСИЛЬСТВО ЧИ КАТУВАННЯ, ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ

Наразі в Україні все частіше постає питання про скасування мораторію на смертну кару, що пов’язано зі стрімким зростанням показників вчинення особливо тяжких злочинів з антисоціальними мотивами та цинічним характером. Тому доцільно було б розглянути більш дієві види покарань до осіб, що вчинили такі злочини, а саме такий вид покарання як смертна кара.

Цю тему досліджували такі вчені сучасної науки, як В.І. Анісімова, Ю.В. Бауліна, М.Й. Коржанського, В.В. Костицького, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, проте вони так і не дійшли до якогось спільного висновку, адже їх праці мали зовсім протилежний характер, що свідчить про складність та неоднозначність винесеного на огляд питання [1, с. 121].

Поняття «смертної кари» тлумачиться як найсуворіша юридична міра покарання, яка полягає в позбавленні людини життя, та здійснюється в межах правових норм і легітимних повноважень держави відповідно до вироку суду або за рішенням інших державних чи військових органів.

Смертна кара є своєрідним превентивним заходом запобігання вчинення особливо тяжких злочинів, механізмом залякування, адже як зазначив науковець Ернест Ван Гаг: «Смертної кари бояться більше від усіх покарань, бо вона не просто необоротна, а остаточна». Цей вид покарання є також стовідсотковою гарантією того, що злочинець понесе відповідальність за вчинений ним злочин повною мірою; довічне ж позбавлення волі не дає нам такої гарантії, оскільки згідно з ч. 7 ст. 151 Кримінально-виконавчого кодексу України засуджений до довічного позбавлення волі після відбуття не менше 25 років покарання має право подати клопотання про його помилування до Президента України.

Звісно не виключенням є можливість виникнення судової помилки. Найяскравішим таким прикладом на території України є засудження невинного Олександра Кравченко до смертної кари, який був реабілітований вже посмертно, за вчинені Андрієм Чікотило злочини. Проте є раціональне вирішення цієї проблеми, яке практикує США, а саме наявність проміжку часу терміном у 5 р. між винесенням вироку судом та його виконанням.

Ще можна зазначити, що станом на 2018 р. вартість утримання одного злочинця в рік варіюється від 37 до 53 тис. грн в залежності від установи, в якій він відбуває своє покарання. Станом на 2020 рік кількість засуджених дорівнює 52,9 тис. осіб, отже, підрахувавши можна визначити середню кількість коштів, які витрачаються на утримання засуджених в рік в Україні. Ця цифра становить близько 2,5 млн грн, що є значним ударом по й так нестабільній економіці України. За 2019 р. було вчинено 15368 особливо тяжких злочинів [2]. Таким чином наша держава могла заощадити близько 691,6 тис. грн, закріпивши смертну кару як найсуворіше покарання на законодавчому рівні.

Отже, це питання є доволі суперечливим: в країнах, де дозволена смертна кара наголошують на її заборону, а в країнах, де вона заборонена навпаки обговорюють поновлення такого покарання. За проведеним опитуванням у 2021 р. 51% виступила за скасування даного мораторію, 45% - проти, а 4% - не змогли відповісти на зазначене питання [3]. Отож більшість українців підтримують повернення застосування смертної кари як найсуворішого покарання, проте чи можливо це зробити не порушивши приписи таких організацій як ООН, Ради Європи, в складі яких перебуває Україна, та суперечивши рішенням Конституційного суду України [4]. Наразі немає відповіді на це запитання, тому й далі обговорень щодо необхідності скасування мораторію на смертну кару не заходить, однак, на думку вчених, ця тема буде залишатися актуальною доки будуть вчинятися такі моторошні нелюдські злочини.

Список використаних джерел

1. Савченко С. О. Університетські кримінально-правові та кримінологічні читання. *Смертна кара: за чи проти?* : зб. тез доп. і Всеукр. курсантсько-студентської наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС, 2017. С. 121.
2. Новий Кримінальний кодекс. *Статистика: веб-сайт*. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/statistics> (дата звернення: 11.11.2021).
3. 51% українців виступає за відновлення смертної кари в Україні, – опитування. URL: <https://espresso.tv/51-ukraintsiv-vistupae-za-vidnovlennya-smertnoi-kari-v-ukraini-opituvannya> (дата звернення: 11.11.2021).
4. Злочин і кара. Чи потрібно поновити в Україні смертну кару?. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1114359.html> (дата звернення: 11.11.2021).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Бабак А. А.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Роль зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) в Україні важко переоцінити, адже саме ЗЕД розглядається і залишається пріоритетним напрямом економічної політики держави. Вона включає в себе зовнішню торгівлю товарами, послугами, певними видами робіт, а також об'єктами інтелектуальної власності. Будь-яка комерційна діяльність на зовнішньому ринку суттєво відрізняється від подібної діяльності всередині країни. Зокрема, в ЗЕД задіяні провідні галузі економіки, беруть участь державні органи, певний ряд окремих економічних суб'єктів, посередницькі організації, а також зарубіжні організації з торговельно-економічних питань, які в сукупності утворюють зовнішньоекономічний комплекс України.

У сучасних умовах інтеграції України у світову і європейську економічну систему стан нормативно-правового забезпечення ЗЕД та її регулювання державою набуває особливого значення. Так само, як і питання необхідності реформування системи ЗЕД для створення більш гнучких умов розвитку загальноєкономічної ситуації в країні та плідного розвитку міжнародних зв'язків з виходом на світовий ринок.

Будь-яка економічна діяльність у зовнішній сфері вимагає насамперед чіткого уявлення про правові акти, відповідно до яких вона має здійснюватися. Регулювання відносин між державами та учасниками зовнішньоторгівельного обігу здійснюється через комплексну правову систему, що містить зафіксовані правила підприємницької діяльності у сфері міжнародного обміну товарами та послугами, інформацією, результатами інтелектуальної діяльності, що ґрунтуються на національних інтересах і відповідають міжнародно-правовим нормам.

На сьогоднішній нормативно-правову базу правового регулювання ЗЕД складають акти як загального (Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., Митний кодекс України від 13.03.2012 р., Закони України: «Про валюту та валютні операції» від 21.06.2018 р., «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. та ін.), так і спеціального (Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. та ін.) характеру. Проте чинна нормативна база України у сфері ЗЕД має ще досить суперечливий характер. Численні поправки, доповнення все глибше ускладнюють механізм контролю за здійсненням ЗЕД, що спричиняє виникнення певних проблем, зокрема, втрата довіри закордонних партнерів.

Враховуючи те, що саме держава безпосередньо здійснює регулюючий вплив на процеси, що відбуваються у зовнішньоекономічній сфері, ефективність державного регулювання ЗЕД залежить від багатьох чинників, проте головним важелем у цьому є те, що регулюючий вплив держави має відповідати природі ЗЕД, характеру та змісту завдань, які вона виконує на конкретному етапі розвитку економіки України. Виходячи з цього, можна зазначити, що однією з важливих умов успішної та ефективної ЗЕД є створення відповідної національної правової бази, яка впливає на розвиток торговельних відносин країни. При цьому обов'язково треба пам'ятати про необхідність узгодження норм національного законодавства із зобов'язаннями держави, прийнятими відповідно до міжнародних договорів, що впливає з об'єктивних потреб приєднання країни до інтеграційних процесів.

Отже, на державному рівні слід організувати процес систематизації нормативно-правової бази у сфері ЗЕД у напрямку узгодження норм в межах національного законодавства, приведення його до міжнародних стандартів з метою розширення міжнародних економічних та торговельних відносин із зарубіжними країнами.

Волкова А. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Нагорна О. О.

АКТУАЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ПРАВА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Актуальність реформування системи цивільного судочинства України, відзначено нормативним закріпленням нових процесуальних інститутів, яких до тепер не існувало в національній судовій системі і, які стали нововведеннями. Однією з таких новацій стала експертиза в галузі права. Висновком експерта з питань права у цивільній справі є результати проведеної експертизи, а саме аргументована відповідь на питання про можливість застосування аналогії закону чи аналогії права до відносин, які є предметом судового спору.

Відповідно до статті 65 ЦПК України експерта з питань права відносять до інших учасників судового процесу, тобто особи, які сприяють здійсненню правосуддя у цивільних справах. Дане сприяння є необхідністю у наданні консультативно-технічної допомоги судді (суддям), яке виражається у поданні до суду загальноприйнятого тлумачення змісту норм іноземного права та практикою їх застосування, а також рекомендаційного висновку стосовно застосування аналогії закону чи аналогії права у судовій справі. Важливо розрізняти висновок експерта з питань права від висновку експерта в розумінні Закону України «Про судову експертизу». Предметом висновку експерта може бути дослідження обставин, що входять до предмета доказування та встановлення яких вимагає у експерта наявність спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо.

Експертиза ж в галузі права і підготовка за її результатом висновку експертом з питань права не передбачена Законом України «Про судову експертизу», і не спрямована на встановлення чи дослідження обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін. Висновок експерта у галузі права не є доказом,

має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду. Висновок експерта в галузі права не містить дослідження, яке стосується обставин справи, і є джерелом не доказової інформації, а джерелом відомостей, які можуть бути необхідними для кваліфікації судом правовідносин сторін і вибору правової норми, яка підлягає застосуванню, проте не пов'язані із встановленням обставин справи. Висновок експерта у галузі права не має здатності підтвердити чи спростувати яку-небудь обставину, яка входить до предмета доказування у справі [1, с. 23].

Участь у цивільній справі експерта з питань права та надання ним висновку – новела цивільного процесуального законодавства України, запровадження якої зумовлено збільшенням випадків застосування положень іноземного законодавства, міжнародної судової практики, а також спрямуванням на забезпечення реалізації верховенства права під час здійснення судового процесу. Очікується, що залучення експертів з питань тлумачення іноземного права до українського судового процесу допоможе у трактуванні змісту норм міжнародного права та сприятиме досягненню єдиної точки зору щодо їх розуміння й узагальнення правозастосовної практики [2].

Висновок експерта з питань права містить остаточний результат аналітичної діяльності експерта щодо пошуку відповідей на питання, що є предметом експертизи, яка проводиться за логічними умовами та на підставі наявних спеціальних знань в галузі права. Цивільне процесуальне законодавство окреслює коло питань, які можуть бути предметом правової експертизи і, відповідно, висновок експерта по правових питань за результатами його реалізації: 1) застосування аналогії закону або аналогії права до правовідносин, які є предметом судового процесу; 2) зміст норми іноземного права згідно з їх офіційним тлумаченням, практики застосування та доктрини у відповідній іноземній країні. Відповідно до статті 114 ЦПК України, висновок експерта в галузі права не може містити: оцінки доказів; вказівки про достовірність або недостовірність тих чи інших доказів; вказівки про перевагу одних доказів над іншими; вказівки про те, яке рішення має бути прийнято за результатами розгляду справи.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити наступні висновки, що цивільно-процесуальним законодавством не передбачено вимог до форми викладу та змісту висновку експерта з питань права. Викладається даний висновок в довільній формі, однак, так чи інакше, у документі, складеному фахівцем в галузі права у зв'язку з правовою оцінкою конкретної справи, обов'язково зазначається: назва акту (висновок експерта з правових питань); у якій справі (її номер, назва); від кого надійшов запит на проведення експертизи в цій галузі; які матеріали надані в розпорядження експерта, на підставі яких зроблено висновок (їх перелік, обсяг); відомості про експерта, який надав висновок (з даними про науковий ступінь, вчене звання, посаду, стаж роботи за фахом тощо); встановлення фактичних обставин справи, які експерт з вважає доведеними; юридичні підстави для оцінки, якими нормативно-правовими актами керувався експерт з питань права; окрема відповідь на кожне питання, яке поставлено перед експертом з питань права (з аргументацією); загальний висновок та підпис експерта.

Висновок експерта з питань права долучається до справи за ухвалою суду і досліджується в судовому засіданні. Суд має право в рішенні посилатися на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та повинен зробити самостійні висновки щодо поставлених питань. Висновок експерта з питань права не є доказом у справі, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду [3, с. 131]. Жоден висновок експерта для суду не повинен мати заздалегідь встановленої сили і оцінюється судом разом із іншими доказами.

Список використаних джерел

1. Штефан А. С. Висновок експерта у цивільному судочинстві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 16–28.
2. Висновок експерта за новими процесуальними кодексами України у господарському та цивільному процесі. *Центр судової експертизи та експертних досліджень*. URL: <https://ics.gov.ua/expert/useful-publications/408128/> (дата звернення: 24.09.2022).
3. Кройтор В. А. Висновок експерта з питань права. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : зб. матер. доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці, 2018. С. 129–131.

Вольтобрісов А. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Черненко А. П.

РОБОТА ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТНУ ДЕТЕКТИВНУ (РОЗШУКОВУ) ДІЯЛЬНІСТЬ»

На сьогодні в умовах повномасштабної війни проти України, під час якої зникають люди, транспортні засоби тощо, пошук цих об'єктів потребує певних зусиль з боку правоохоронних органів, у зв'язку з чим допомога правоохоронцям з боку приватних детективів стає дуже актуальною. Слід зазначити, що приватна детективна діяльність в Україні здійснюється на законних підставах, але без регламентації її спеціальним Законом. Проте, робота над його створенням триває і вже існує декілька його законопроектів. Метою останнього законопроекту є законодавче врегулювання приватної детективної (розшукової) діяльності [1, с. 1].

Законодавець, дбаючи про якість детективних послуг, закріплює певні вимоги до приватних детективів. В законопроекті зазначається, що приватні детективи – громадяни України, які отримали в установленому законодавством порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю [2].

Робота приватних детективів своєю метою має не лише забезпечення конституційних прав людини і громадянина, а й допомогти правоохоронним органам у забезпеченні правопорядку в державі. Окрім того, приватна детективна діяльність, будучи конкурентною стосовно правоохоронної діяльності, спонукатиме до скорішої перекваліфікації правоохоронців, допоможе зробити їх роботу більш ефективною. Саме на це вказує практика інших країн, де робота приватних детективів регламентується чинним законодавством. В Англії,

наприклад, чисельність персоналу приватних охоронних й детективних фірм вдвічі перевищує кількість співробітників поліції. У США приватні служби безпеки мають бюджет, який на 50% перевищує бюджет усіх органів поліції країни разом узятих, і нараховують понад 1,1 млн. співробітників. В державі Ізраїль (з населенням трохи більше 5 млн. чоловік) функціонує понад двох тисяч детективних і охоронних компаній. Як бачимо кількість приватних детективів в цих країнах збільшується, отже вони певним чином виграють конкуренцію з правоохоронними органами.

Саме потреби сучасного суспільства спонукають до пошуків шляхів удосконалення національних суб'єктів приватної детективної діяльності, у тому числі і через використання новітніх детективних технологій та передового досвіду приватної детективної діяльності інших країн [3, с. 1].

Щодо оформлення роботи детективів, то законопроект передбачає укладання відповідного договору (це домовленість, за якою одна сторона, тобто приватний детектив, чи підприємство, або детективне агентство, беруть зобов'язання надавати клієнту приватні розшукові послуги (дії), а клієнт зобов'язується оплатити послуги).

У своїй роботі приватний детектив зобов'язується дотримуватись професійної таємниці, що передбачено не лише в законопроекті, а й в Законі України «Про інформацію» та інших нормативно-правових актах.

Законопроектом приватному детективу у своїй діяльності забороняється: 1) видавати себе за працівника силових структур, правоохоронних та органів державної влади; 2) розголошувати будь-яку інформацію, яка може зашкодити детективному підприємству або його клієнту; 3) вести розшукові дії або їх корегувати за дорученням неофіційних посередників клієнта (яким надано це право); 4) радити клієнту або застосовувати неправомірні дії та прийоми отримання інформації для досягнення необхідних результатів, також заборонено дискредитувати клієнта за його погляди по цій справі.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що Верховна Рада України згодом прийме Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» чим позитивно вирішить долю приватних детективних агентств, і вони зможуть функціонувати в Україні як у більшості країн світу.

Список використаних джерел

1. Висновок щодо відповідності проекту вимогам антикорупційного законодавства 2 вересня 2020 р. до Проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 18 лютого 2020 р. № 3010-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68167&pf35401=534249> (дата звернення: 14.10.2022).

2. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : Проект Закону України від 18 лютого 2020 р., № 3010-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68167&pf35401=521494> (дата звернення: 18.10.2022).

3. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : Пояснювальна записка до Проекту Закону України від 18 лютого 2020 р. № 3010-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68167&pf35401=522208> (дата звернення: 14.10.2022).

Воронов І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

МОМЕНТ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ

Правовідносини власності виникають, змінюються та припиняються на підставі певних юридичних фактів, які називають в цивілістиці – підставами набуття права власності.

Цивільне право, як право приватне, закріплює презумпцію правомірності набуття прав власності. Перелік способів набуття права власності є невичерпним, проте основне правило – цей спосіб повинен не бути забороненим законодавством.

Для набуття права власності за договором необхідні як підстава, якою є договір, так і спосіб, яким є факт виконання договору – передання майна.

За договорами, як похідними способами набуття права власності, до нового власника переходить той обсяг правомочностей, який належав попередньому власнику, а також усі речові обтяження майна (сервітут, узуфрукт, застава) та в деяких випадках зобов'язальні (оренда), якими було обмежене право власності на річ.

Способи передачі речі за договором: вручення речі як фізичний акт; здача речей на пошту, організації зв'язку, перевізнику для відправлення, пересилання набувачеві майна відчуженого без зобов'язання доставки. вручення складського свідоцтва, коносаменту або іншого товаророзпорядчого документа на майно.

За договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму. Цей договір є найрозповсюдженішим, завдяки йому забезпечується товарообіг. Предметом договору визначається товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому (зокрема, при укладенні ф'ючерних і форвардних договорів).

Аналіз договорів таких як купівлі-продажу, дарування, міни, поставки, договору ренти, довічного утримання тощо, дає підстави стверджувати, що набуття права власності залежить від дійсності договору, від характеристики предмету договору, від умов самого договору, від належного виконання договору та його форми. Крім цих договорів, що безпосередньо направлені на передачу власником свого права власності іншій особі, є низка інших договорів, результатом яких є набуття права власності. Так за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші предмети, визначені родовими ознаками. Момент набуття права тут визначений в самому договорі.

Якщо звернутися до договору будівельного підряду, то замовник має на меті отримати новозбудований об'єкт у власність після закінчення будівництва. До 2005 року діяло правило – до передачі об'єкта буді-

вництва замовнику, власником його є підрядник, сьогодні ст. 876 ЦК встановила, що власником об'єкта будівництва є замовник, якщо інше не передбачене договором. Такий підхід, на наш погляд, порушує логіку договору підряду, перерозподіляє ризики (випадкова загибель речі лежить на власникові). Сама передача збудованого замовнику не є моментом настання права власності за договором, для набуття права власності на нерухоме майно необхідна ще державна реєстрація.

Державна реєстрація права власності на неподільний об'єкт незавершеного будівництва здійснюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», якщо одночасно дотримано такі вимоги: 1) наявність у замовника будівництва права власності/права користування земельною ділянкою, на якій споруджується відповідний об'єкт; 2) набуто право на виконання будівельних робіт; 3) проведено технічну інвентаризацію неподільного об'єкта незавершеного будівництва.

Можемо зробити висновок: момент набуття права власності за договором залежить від самого договору, його предмету (рухоме-нерухоме майно), від умов договору, від форми договору і державної реєстрації.

Гайманова А. Є., Гавриш Б. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Лопачева О. М.

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ОБРАНОЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

С 24 лютого 2022 року по всій території України оголошено воєнний стан, та всі воєнно здатні чоловіки та жінки були задіяні у протидії та обороні держави. Учасники територіальної оборони не стали виключенням, оскільки вони займають вагомe місце в обороні населення, навколишнього середовища та майна під час надзвичайних ситуацій. Вони складаються з числа військових та цивільних осіб, які вирішили надати оборону країні всеохоплюючого характеру, та надавати відсіч ворогу на підступах до кожного населеного пункту.

Основні завдання і заходи щодо підготовки та ведення територіальної оборони України визначені у Законі України “Про основи національного спротиву”, який прийнятий 16 липня 2021 року за № 1702-ІХ, та вводиться в дію з 1 січня 2022 року. [1]

Кожне зібрання, що направлено на оборону держави повинно проходити спеціальну підготовку, для підвищення та набуття професійних навичок. Під час воєнного стану територіальна оборона збільшила особовий склад, в основному з цивільних осіб, тобто резервістів, які повинні були приступити до індивідуальної підготовки, в яку входять предмети бойового навчання – тактична підготовка, тактична медицина, вогнева підготовка та інше. Після набору, під час воєнного становища, учасники ТРО приймають присягу та негайно відправляються на двотижневу підготовку на полігони та у військові частини, де їх навчали професіонали воєнної справи, під час таких борів населення попереджають, щоб не було зайвих переживань, адже звуки зайняття зі зброєю чути не лише в місці її дислокації, але і в місцях де перебуває цивільне населення.

Одним з головним предметів даного навчання є вогнева підготовка, якій повинно приділяти особливу увагу, оскільки використання та застосування вогнепальної зброї є дуже небезпечним як для осіб, що її використовують, так і для тих, проти кого її використовують.

Учасників територіальної оборони навчають майстерності влучання з кулькової зброї та працювати з великим арсеналом зброї, такої як мисливські “двостволки”, і цивільні карабіни на базі АК-47 чи AR-15, і снайперські гвинтівки Barrett, метання ручних гранат та іншими оборонними приладами протиповітряної та протитанкової оборони. Крім влучності, задіяні учасники, повинні знати матеріальну частину зброї, заходи безпеки при поводженні зі зброєю, правила застосування та використання зброї, також важливим пунктом є правильне чищення зброї, мій наук. кер. – Великий Ю. М., вчив нас, що для того, щоб зброя працювала та була справної довгий час, за нею потрібно доглядати та правильно чистити.

Саме з вогнепальною зброєю учасники військових формувань найбільше працюють, стоять з нею на блокпостах, охороняють місто та населення. Під час воєнного стану навіть можливість брати зброю додому, тому навчання вогневої підготовки є одним з центральних та надважливих.

Можна зробити висновок, що ТРО є одним з важливих аспектів оборони населення та населених пунктів, їх майна. В воєнний час особовий склад територіальної оборони збільшився, та був направлений до проходження індивідуального навчання, де вогнева підготовка займає дуже важливе місце та потребує чимало зусиль та самодисципліни для її опанування, адже найбільше часу ТРО перебуває саме зі зброєю в руках.

Список використаних джерел

1. Про основи національного спротиву : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021. № 41. Ст. 339.
2. Сайт «Харківський обласний ТЦК та СП»: Територіальна оборона. URL: <https://khovk.org/ua/tz.html> (дата звернення: 14.10.2022).

Герасимов А. Є.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Хашев В. Г.

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНІ

Європейська спрямованість України свідчить про потребу реформування різних сфер суспільного життя українців: соціально-економічної, політичної, правової, а у тому числі й кримінально-виконавчої галузі. Кримінально-виконавче законодавство України в умовах європейської інтеграції потребує корінних законодавчих змін, перегляду принципів і порядку організаційно-управлінської, інформаційної та іншої діяльності, що обумовлена реалізацією норм Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України).

Аналізуючи міжнародно-правові документи, спеціальну літературу, доходимо висновків, що сучасне суспільство останнім часом дуже ретельно досліджує питання вдосконалення системи альтернативних позбавлення волі видів покарань, застосовуючи які можна в повній мірі реалізувати мету покарання без зайвого обмеження тих чи інших прав і свобод людини. Таку спрямованість нашого суспільства пов'язують з тим, що кожен рік до позбавлення волі засуджують велику кількість осіб, утримуючи яких в місцях позбавлення волі, держава зазнає значних матеріальних збитків, а також з тим, що особа, потрапляючи в такі місця зазнає правового, морально-психологічного й соціально-економічного впливів, яких в майбутньому майже неможливо компенсувати особі. Унаслідок сприйняття українським суспільством факту необхідності реформування системи альтернативних видів покарання в Україні почалася реформа кримінально-виконавчої системи [1].

Український законодавець шляхом формування нового КВК України у 2003 році прагнув впровадити ті корінні зміни й новели, що були враховані вітчизняними й зарубіжними науковцями. Такі законодавчі зміни насамперед пов'язані з врегулюванням порядку й умов зовсім нового для української кримінально-виконавчої системи виду покарання як виконання громадських робіт. Вагомі зміни були помітні й у нормах, що регулювали виконання покарання у вигляді виправних робіт. До альтернативних позбавлення волі видів покарання згідно КВК України відносяться виправні й громадські роботи [2]. Останнім часом усе більше поширюється практика застосування саме альтернативних видів покарання, коли це можливо за законом та іншими обставинами. Це робиться з метою реалізації головних засад європейської інтеграції: гуманізму, дотримання й забезпечення реалізації основоположних прав та свобод людини, а також мінімального примусового обмеження державою таких прав та свобод. На думку багатьох вчених дані принципи реалізуються саме шляхом застосування вищевказаних видів покарання за умов, що така можливість передбачена законодавством та іншими обставинами [3].

Слід вказати, що до альтернативних видів покарання український законодавець відносить також штраф, службові обмеження для військовослужбовців, позбавлення права обіймати певну посаду або займатися певною діяльністю, але, на нашу думку, вони не є настільки ефективними як громадські й виправні роботи, якщо робити акцент саме на альтернативі позбавлення волі [4]. Проблеми, пов'язані з застосуванням альтернативних видів покарання, набувають широкої актуальності не лише в нашій країні, але й за кордоном: країни Східної і Центральної Європи, Центральної Азії вже активно практикують призначення й виконання засудженими покарань, не пов'язаних із позбавленням волі [5].

Отже, з огляду на існування теоретичних і практичних проблем у сфері застосування альтернативних позбавлення волі покарань вбачається за необхідне здійснювати подальше вивчення кримінальних і кримінально-виконавчих аспектів застосування виправних і громадських робіт при призначенні покарання засудженим. На нашу думку, неможливо ефективно вдосконалити порядок та умови застосування таких альтернативних позбавлення волі покарань як громадські й виправні роботи без детального аналізу соціально-економічного й історичного аспектів українського суспільства, а тим паче і проводити реформи у сфері кримінального й кримінально-виконавчого права України. У таких умовах не можемо не наголосити на актуальності дослідження проблематики застосування того чи іншого альтернативного позбавлення волі виду покарання.

Список використаних джерел

1. Богатирьов І. Г. Деякі проблемні питання застосування альтернативних видів покарань в Україні (теоретичні аспекти). *Кримінально-виконавче право*. 2003. № 6. С. 84–87.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 22.09.2022).
3. Беци О. В. Впровадження альтернативних видів покарань в Україні. Київ : МП «Леся», 2003. 116 с.
4. Вербенський М. Г. Покарання, не пов'язані з позбавленням волі: загальна характеристика і проблеми застосування. *Новий Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 25–26 жовтня 2001 р. Київ : Харків : Юрінком Інтер, 2002. С. 86–89.
5. Градецький А. В. Застосування альтернативних покарань у міжнародному пенітенціарному праві. *Історико-правовий часопис*. 2021. Т. 16. № 1. С. 81–87.

Гринік А. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ЗАСНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Безпека є одним із найважливіших факторів сталого розвитку суспільства. Правоохоронні органи через об'єктивні та суб'єктивні причини (обмежений державний бюджет, недовіра громадян, корупція, переважність роботою) не завжди можуть забезпечити повну безпеку суспільства від протиправних загроз. Такі небезпечні тенденції актуалізують необхідність пошуку шляхів вдосконалення правоохоронної системи. Інститути громадянського суспільства можуть надати необхідні ресурси для боротьби з незаконним втручанням внаслідок роздержавлення діяльності правоохоронних органів. Цей процес помітний у законодавстві та практиці багатьох країн, де стимулюється та підтримується розвиток приватних детективних агентств: охоронних фірм, охоронних служб та різних видів державних правоохоронних органів [1, с. 84-86].

Власне, перша квазидетективна діяльність розпочалася на українських землях під час перебування в імперській Росії. Зокрема, 2 червня 1872 р. було створено так звану приватну поліцію. Перший рядовий поліцейський підрозділ у складі 15 поліцейських був створений на заводі Новоросійського об'єднання вугільного, залізничного та залізничного виробництва.

Громадські формування, орієнтовані на правоохоронну діяльність, мали кілька історичних форм:

1. Роти допомоги міліції (кінець ХХ - початок 30-х років ХХ ст.), які базувалися на осередках на фабриках, заводах і в установах. Члени таких товариств чергували в клубах, боролися з хуліганством, пияцтвом і самогонуванням надаючи їм все більше і більше прав.

2. Групи допомоги поліції (30-ті - кінець 50-х років). З метою досягнення організаційної єдності побудови та діяльності товариств допомоги міліції створювалися бригади допомоги міліції. Бригади створювалися при відповідних відділах міліції як добровільні організації трудящих для підтримки та активної допомоги громадськості в роботі міліції [2, с. 131-137].

3. Добровільна народна дружина (кінець 1950-х - початок 1990-х років) була створена згідно з постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 2 березня 1959 «Про участь трудящих в охороні громадського порядку в країні».

Приватизація та розвиток бізнесу в 1990-х роках стали передумовами для появи в Україні недержавного сектору безпеки. Вже в 1990-1991 роках в Україні почали формуватися перші охоронні агентства та детективні бюро («Фелікс», «Пеккош» та ін.). Їхня діяльність спочатку здійснювалася без належного правового регулювання. Різке зростання охоронних підприємств зафіксовано в Україні на рубежі 1994-1995 років. Деякі дослідники пов'язують це з появою нормативного регулювання умов і правил здійснення охоронної діяльності. Великі охоронні агентства почали виникати в Україні лише наприкінці 90-х – на поч. 2000-х (наприклад «Шериф») [3, с. 143-150].

На сьогодні в Україні питання приватної детективної діяльності законодавчо не врегульовано на рівні спеціального законодавства. Хоча приватні детективи все ж здійснюють свою діяльність на території держави.

Наразі можна констатувати, що в Україні, незважаючи на відсутність чіткого законодавства, приватні детективи можуть збирати докази для судів у цивільних, адміністративних та господарських процесах, а також збирати інформацію про фізичних та юридичних осіб, яка є загальнодоступною, але закінчується їх діяльність в юридичній сфері. Проте на ринку детективних послуг в Україні є пропозиції, які явно суперечать чинному законодавству. За наявності попиту було б дивно, якби пропозиції не було, адже детективна діяльність спрямована на отримання прибутку, тому, як і будь-яка господарська діяльність, підкоряється економічним законам [4, с. 92-100].

Отже, недержавна детективна діяльність у незалежній Україні ще перебуває на початковій стадії розвитку. Закон, який регулює охоронну діяльність, парламент ухвалив лише у 2012 році, а закон, який регулює діяльність приватних детективів, досі не прийнятий.

Список використаних джерел

1. Даниленко С. К. Поняття, зміст детективних послуг та перспективи їх розвитку в Україні. *Південно-український правничий часопис*. 2015. № 3. С. 84–86.

2. Юрченко А. М., Усенко А. О. Проблеми легалізації інституту приватної детективної діяльності в Україні. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. № 3–4. С. 131–137.

3. Гіжевський В. К., Кондрашов О. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку приватної детективної діяльності в Україні. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2020. № 38. С. 143–150.

4. Літвінов В. І. Окремі проблеми детективної діяльності в Україні. *Всеукраїнський саміт приватних детективів*. 2018. С. 92–100.

Дехтяренко О. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Правові основи місцевого самоврядування закладені у Конституції України, де вказано, що єдиним джерелом влади в Україні та носієм суверенітету є народ. Саме, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (стаття 5) [1].

Стаття 7 Конституції вказує на те, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування [1].

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи (стаття 140 [1]).

Передумовою розвитку місцевого самоврядування в Україні стала ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування у липня 1997 року [2].

Відповідно до ст. 3 Хартії Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. І це право має реалізовуватися радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи [3].

Систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначено у ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», прийнятого у травні 1997 року [4].

Відповідно до ч.1, ст. 5 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення [4].

Проте, з квітня 2014 року місцеве самоврядування перетерпіло суттєвих змін, які стали наслідком затвердження «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Метою Концепції стало формування ефективного місцевого самоврядування для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних

послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території [5].

Реалізація Концепції передбачала: створення законодавчої основи для реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання, та на співробітництво на засадах ресурсно-організаційної кооперації та отримання державної підтримки.

Це стало підґрунтям для прийняття ЗУ “Про добровільне об'єднання територіальних громад”. Що розкривало багато перспектив для посилення фінансової спроможності місцевого самоврядування, адже, у разі об'єднання громада отримує значно більший обсяг фінансових ресурсів через механізм переходу бюджету на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, зокрема: 60% податку на доходи фізичних осіб; 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 10% податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; податок на майно; єдиний податок; 25% екологічного податку; трансферти з державного бюджету (базова дотація, освітня та медична субвенції). Крім того, за об'єднаною громадою залишаються такі джерела, як раніше закріплені місцеві податки і збори. Також об'єднана територіальна громада може розраховувати на додаткову державну фінансову підтримку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, субвенції на соціально-економічний розвиток, субвенції на підтримку інфраструктурних проектів [7].

Цим Законом було внесено зміни до ч.1, ст. 5 ЗУ “Про місцеве самоврядування в Україні”, що суттєво змінило систему місцевого самоврядування в частині розширення суб'єктів – старостою.

Староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування, який обирається жителями села, селища (сіл, селищ), розташованого на території відповідного старостинського округу. До того ж, він є членом виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради за посадою (ст. 14-1 Закону [4]).

Староста затверджується сільською, селищною, міською радою на строк її повноважень за пропозицією відповідного сільського, селищного, міського голови, що вноситься за результатами громадського обговорення, проведеного у межах відповідного старостинського округу [8].

У квітні 2020 року було прийнято ЗУ “Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад”, який надавав визначення змісту таких понять, як: “адміністративний центр територіальної громади” - населений пункт (село, селище, місто), що має розвинену інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території територіальної громади та в якому розміщується представницький орган місцевого самоврядування територіальної громади [9]. Цей Закон вніс порозуміння щодо розташування органу управління територіальною громадою.

Також, цим Законом надано визначення поняття “територія територіальної громади” як нерозривна територія, в межах якої територіальна громада здійснює свої повноваження щодо вирішення питань місцевого значення [9]. Що дозволило чітко окреслити межі повноважень сільських, селищних, міських рад, сільських, селищних, міських голів, старост сіл, селищ територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.10.2022).
2. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80-#Text> (дата звернення: 01.10.2022).
3. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародний документ від 15 жовтня 1985 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 01.10.2022).
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970280.html (дата звернення: 01.10.2022).
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету міністрів від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 01.10.2022).
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19/paran96#n96> (дата звернення: 01.10.2022).
7. Об'єднані територіальні громади: переваги та ризики. URL: <http://polissya.net/2012-08-01-08-20-33/korusni-novunu/3354-obiednani-teritorialni-gromadu-perevagu-ta-ruzuku.html> (дата звернення: 01.10.2022).
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост : Закон від 14 липня 2021 р. № 1638-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1638-20#Text> (дата звернення: 01.10.2022).
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад : Закон від 16 квітня 2020 р. № 562-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20#Text> (дата звернення: 01.10.2022).

Джаним А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Значення детективної діяльності в Україні набирає з кожним роком все нових і нових обертів, розвиваючи її на законодавчому рівні. Проте якщо порівняти розвиток детективної діяльності в зарубіжних країнах, то рівень визнання і функціонування на території України прагне до нових відкриттів.

Офіційним кроком у прийнятті приватної сфери було прийняття Верховною Радою України 13.04.2017 р. Закон України № 3726 «Про приватну (розшукову) діяльність». Але 06.06.2017 р. на даний за-

кон Президентом України накладено вето і повернуто з пропозиціями на доопрацювання [1]. Варто зауважити, що розглянувши досвід зарубіжних країн, в яких детективна діяльність закріплена на законодавчому рівні має більшу вагу і показники у загальній демонстрації її функціонування. Тож, крок у прийнятті даного закону висвітлить Україну, як одну з розвинених правових країн.

Развиток всіх сфер життєдіяльності України відбувається з швидкими темпами, в тому числі і детективної діяльності. Детектив НАБУ – це нова професія в правоохоронній системі України, яка поєднує в собі обов'язки оперативного і слідчого працівника. Робота детектива вимагатиме відданої чесної праці, постійного вдосконалення професійних навичок, вивчення кращих світових практик. При цьому детективи НАБУ мають гідну заробітну плату, можливість їздити у закордонні відрядження та навчальні візити. Тож під воєнного часу діяльність НАБУ розділилася на два табори: одна частина детективів пішла до лан Збройних Сил України, а друга залишилася задля підтримання цілісної безпеки країни у вигляді тимчасового оперативно-бойового зведеного загону. Група детективів міста Львів проводила фільтраційні заходи з метою виявлення диверсійно-розвідувальних груп у різних регіонах держави. Це відбувалося через причину збільшення диверсантів на території України у зв'язку з веденням воєнного часу. Робота детективів у цьому напрямі дала позитивні результати, так як було виявлено майже всіх тодішніх диверсантів. Це свідчить про професіоналізм та компетентність українських детективів.

З початком терористичної агресії РФ проти України, показники мародерства значно зросли, тому роль детективів у цьому напрямку має ефективний характер. Під час настання повномасштабної війни на території України роль приватних детективів можна отожнити з українськими партизанами. Вони являють собою професійних військових, в тому числі приватних детективів, які зосереджують свою увагу на переданні інформації Українській армії про скупчення бойових складів росіян та їх розміщення. Зараз партизани все активніше здійснюють інформаційні атаки на росіян і на тих, хто погодився з ними співпрацювати. На окупованих територіях поширюють листівки з обіцянками винагороди за голови основних колаборантів [2].

Отже, враховуючи вищенаведений матеріал, можна дійти висновку, що детективна діяльність в Україні – це необхідність спричинена вимогами часу. Враховуючи реальність сьогоденних подій, детективи приносять яскраві плоди не тільки у інформаційній війні, але у бойовій сфері. Про це свідчить їх різноманітність діяльності, які поділилися у різних напрямках. Як показує практика, Україна має значний попит у детективній діяльності, особливо після початку повномасштабної війни, і відповідно цього, ефективність товариства детективів задовольняє цей попит, покращуючи національно-правову систему країни.

Список використаних джерел

1. ТОВ «Юридичне бюро «Канон»». URL: <https://kanon.ks.ua/?lang=ru> (дата звернення: 04.07.2022).
2. Родак К. «Наші партизани». *Як влаштований рух опору під час війни*. 2022.

Джаним А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Шевченко Т. В.

ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Без процесу тлумачення прийняття та узгодження будь-якого закону є недоцільним, яке змінює викривляє, змінює сприйняття норми закону, особливо коли мова йде про закон про кримінальну відповідальність. Тому тлумачення норм кримінального закону є вкрай важливим і особливо це стосується одного з видів тлумачення – офіційне. Невірне тлумачення закону, навіть правниками, призводить до суттєвих відхилень у ефективному функціонуванні держави та її складових. Тож, дана тема є актуальною у весь період державотворення.

Глобалізація процесів, стрімкі зміни у політичній діяльності, економічній, соціальній сферах підвищує рівень криміналізації в державі. В свою чергу реакція держави – прийняття та втілення нових норм кримінального закону для здійснення кримінально-правового регулювання. В той же час така кількість прийнятих нормативно-правових актів потребує тлумачення для здійснення належної реалізації. Офіційне, або як його називають ще «легальне» тлумачення закону здійснюється на підставі норм Конституції України, жодна норма кримінального закону не повинна суперечити нормі Конституції України. Сутність офіційного тлумачення проявляється у тому, що самим процесом займається Конституційний Суд України. Згідно зі ст. 147 Конституції України «Конституційний Суд України (далі – КСУ) вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України» [1]. Цей вид тлумачення має високий юридичний рівень правової діяльності, оскільки це відбувається на принципах діяння органу судової влади та верховенства права.

Однак, щодо офіційного тлумачення норм кримінального закону є певні проблемні питання. Так, питання наслідків рішень КСУ про офіційне тлумачення потребує більш чіткого врегулювання, оскільки такі рішення, будучи в певній мірі є частиною Конституції України, є вищим за своєю юридичною природою. Конституція України має безпосередню і пряму дію, відповідно і офіційне тлумачення її норм у випадку виникнення прогалин у законодавстві здатне заповнити їх. Разом з тим КСУ в будь-яких умовах при тлумаченні необхідно бути дуже обережним у вимаганні наповнення конституційних положень новим змістом, щоб не допустити зміни сутності і не вийти при цьому за межі своїх повноважень [2].

Отже, особливість офіційного тлумачення норм кримінального закону полягає у можливості розвитку закону, але лише в межах норм права, які підлягають тлумаченню. Положення саме цього тлумачення є обов'язковими у будь-якому форматі на території України, і не підлягають жодному оскарженню. Маючи пізнавальний характер, тлумачення кримінального правопорушення здійснюється на наступних принципах: верховенство права, неприпустимість зловживання правом при тлумаченні, повноту використання способів тлумачення, обґрунтованість та зрозумілість результатів тлумачення, об'єктивність. Дане тлумачення є вкрай важливим у функціонування цілісної системи права у зв'язку з взаємодією і діяльністю Європейського Суду впливом його правотлумачної практики на розуміння норм вітчизняного кримінального права.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254KText> (дата звернення: 01.11.2022).

2. Івановська А. М. Офіційне тлумачення Конституції і законів України як повноваження Конституційного Суду України. *Університетські наукові записки*. 2013. № 4 (48). С. 19–35.

Дімітров М. Е.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Зінухова В. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Серед науковців різних галузей права з'являється все більше дискусій щодо актуальних питань правового статусу особи. Це і не дивно з огляду на сучасні умови розвитку демократичного суспільства. У центрі практичної діяльності міжнародної спільноти стоїть задача розв'язання цих питань. Своєю чергою, питання правового статусу апатридів – це частина загальної проблеми правового статусу особи, прав людини і громадянина. Тому, дослідження цього питання є актуальним.

Враховуючи вищезазначене на шляху до інтеграції з ЄС дослідження правового становища осіб без громадянства є особливо значущим на теперішній стадії розвитку державотворення в нашій державі.

Проблематика правового статусу апатридів досліджувалась в роботах таких науковців як Гамалій Л.О., Кісанова Я.М., Кушніренко О.Г., Слінько Т.М., Погорілко В.Ф. та інших.

Особа без громадянства (апатрид) – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином.

Правовий статус осіб без громадянства в Україні визначається Конституцією України, Законами України «Про громадянство України» від 18.01.2001, «Про імміграцію» від 07.06 2001, «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011, «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 та міжнародними договорами України.

Законодавство України закріплює наступні принципи правового статусу осіб без громадянства:

1) користуються тими самими правами та свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України;

2) незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини;

3) апатриди зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

За наявності паспортного документа, визначеного Законодавством чи міжнародним договором України, особи без громадянства можуть в'їжджати в Україну та виїжджати з неї. При цьому вони повинні одержати в'їзну та виїзну візи або дозвіл на імміграцію. Безвізовий режим, який може бути передбачений Законодавством України та міжнародними договорами України, не скасовує реєстраційного порядку в'їзду та виїзду, тобто наявності паспортного документа та його пред'явлення на кордоні, хоч і не потребує обов'язкового оформлення візових документів. Крім того, подання біометричних даних під час проходження прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон є обов'язковим для осіб без громадянства.

Особі без громадянства на території України несуть цивільноправову, кримінальну та адміністративну відповідальність на загальних підставах. Крім того, відповідно з чинним Українським законодавством, до осіб без громадянства можуть бути застосовані спеціальні засоби впливу, наприклад, примусове повернення в країну походження або третю країну, або депортація з України.

Депортація не застосовується до осіб без громадянства, які не досягли 18-річного віку, до осіб без громадянства, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 р.

Примусове видворення не застосовується до осіб без громадянства, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 р.

Коллективна депортація осіб без громадянства забороняється.

Якщо звернути увагу на Коментарі УВКБ ООН до проекту закону України «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства», то можна зробити висновок, що ця важлива законодавча ініціатива покращує функціонування національної системи надання захисту та повністю відповідає міжнародному праву та стандартам щодо захисту осіб без громадянства, що ще більше допоможе народу України на шляху до інтеграції з ЄС.

Отже особи без громадянства мають права та обов'язки нарівні з громадянами України, за винятками, встановленими Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Таким чином, проаналізувавши особливості правового становища осіб без громадянства в Україні, можна зробити висновок, що комплекс прав та обов'язків, а також їх відповідальність складають зміст правового статусу апатридів. В порівнянні з громадянами України, апатриди мають дещо менший обсяг прав, що обумовлено їх правовим статусом. На мою думку, у зв'язку з вищевказаним, законодавство потребує чіткий вичерпний перелік прав та обов'язків апатридів.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2022).

2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 01.11.2022).

3. Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства : Коментарі УВКБ ООН від 1 січня 2020 р. до Проекту Закону України. URL: <https://www.refworld.org.ru/country,,,UKR,,,5e61ebac4,0.html> (дата звернення: 01.11.2022).

4. Босий В. П. Поняття юридичного обов'язку біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6. С. 117–121.

5. Тематичний огляд УВКБ ООН. *Безгромадянство в Україні*. 2021. URL: <https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2021/06/Statelessness-Update-2021-UNHCR-Ukraine-UKR2.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).

Дмитрієв В. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Послуги приватних охоронних і детективних структур у сучасному світі відіграють вагомий роль у забезпеченні захисту прав людини та законних інтересів юридичних осіб. Дана діяльність набула великого поширення у багатьох країнах Європи та Сполучених Штатах Америки, де вона врегульована відповідними законами та закріплена на державному рівні. У нашій країні діяльність приватних детективів неврегульована на законодавчому рівні, тому заняття у даній сфері є цілком обмеженим, відповідно, коло повноважень є досить малим. Внаслідок цього формуються фактичні умови, які ведуть до порушень прав та свобод людини та громадянина. Як зазначає член-кореспондент НАПрН України Заєць Анатолій Павлович: «Надзвичайно важливо не тільки легалізувати приватну детективну діяльність, поставити її під належний контроль держави, але й встановити законодавчі гарантії дотримання конституційних прав і свобод громадян» [1, с.58].

Метою моєї роботи є дослідження перспективи діяльності приватних детективів в Україні. Якщо аналізувати ситуацію, що склалася на сьогодні, то можна зрозуміти, що приватні детективи через відсутність законодавчої бази, діють на підприємницькій правовій основі, а саме як суб'єкти підприємницької діяльності. Визнання їх діяльності є важливим фактором врегулювання правової сфери.

Проект Закону про приватну детективну діяльність (№ 3010) був прийнятий Верховною Радою України 17 лютого 2021 р. Метою закону є встановлення правових засад організації та виконання приватними детективами відповідного комплексу дій, спрямованих на захист прав та законних інтересів осіб, шляхом надання відповідних послуг. Також даний закон визначає особливості державного контролю, щодо діяльності в даній сфері та встановлює права та обов'язки суб'єктів правовідносин [2, с. 1]. За період незалежності було зроблено кілька спроб узаконити діяльність приватних детективів. У відповідних нормативно-правових актах зазначався перелік послуг, які надають приватні детективи, а саме: розшук зниклого майна, пошук зниклих осіб, збір інформації щодо клієнтів, забезпечення безпеки бізнесу; проведення перевірки способу життя дітей; виявлення фактів правопорушень та проведення найрізноманітніших розслідувань. Дана діяльність подібна до діяльності правоохоронних органів, які виконують ті ж функції. Потрібно зрозуміти, що приватні детективи не перебирають на себе функції правоохоронних органів. Саме завдяки їх спільності діяльності, в межах законодавчих повноважень, будується стійка цілісна система захисту інтересів фізичних та юридичних осіб в державі.

Діяльність приватних детективів має підвищити правову відповідальність правоохоронної системи в державі, а також розділити їх функції. Як правило це підвищить рівень своєчасного та професійного реагування на потреби громадян і суспільства.

Список використаних джерел

1. Заєць А. П. Приватна детективна діяльність в Україні і конституційні права людини. С. 58–64.
2. Старовойтова Д. Приватний детектив в законі. URL: <http://surl.li/degrn> (дата звернення: 15.10.2022).

Дресвяннікова В. Д.

Маріупольський державний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Кулешов О. О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Будь-яка діяльність має спиратися на певні принципи, основні висхідні ідеї та засади. Недодержання таких призводить до проблем та небажаних результатів. На жаль, національний законодавець нормативно не закріпив дієвого механізму реалізації принципів адміністративного судочинства. Тому, на практиці можна побачити стільки неузгоджень та проблем, пов'язаних із застосуванням зазначених принципів в судочинстві. В умовах воєнного стану питання нагальних проблем застосування принципів адміністративного судочинства набули ще більшої актуальності.

Окреслена проблематика досліджувалася багатьма науковцями, зокрема варто згадати В. М. Бевзенка В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурку, Д. М. Лук'янца, А. А. Пухтецьку, О. А. Уварова та ін.

Наголосимо, що адміністративному процесу властива чітка форма, детальна регламентація порядку розгляду адміністративних справ, яка гарантує необхідний та належний захист прав та свобод людини, інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин починаючи з моменту відкриття провадження по справі і до самого вирішення спору по суті [1, С. 155].

Відтак, одна з проблем застосування принципів адміністративного судочинства розглядається в контексті принципу верховенства права. Зазначений принцип передбачає підпорядкування усіх державних інститутів потребам реалізації та захисту прав людини, а також у пріоритетності цих прав перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави [2, С. 7]. Натомість на практиці розгляд таких спорів може йти у розріз з положеннями нормативно правових актів та загальним принципом права [1, С. 159]. Наступна проблема взаємопов'язана з принципом диспозитивності, адже наразі все частіше можна побачити

на практиці вимогу суду до відповідача подати заперечення проти адміністративного позову, що безпосередньо порушує принцип диспозитивності [1, С. 161], бо відповідно до Кодексу адміністративного судочинства подання заперечень є правом, а не обов'язком відповідача [3]. Виникають певні проблеми і з застосуванням принципу законності в адміністративному процесі. Проведений аналіз судової практики дає підстави вказати на збільшення кількості випадків неоднакового застосування законодавства. Реалізація принципу законності безпосередньо пов'язана із регламентованим порядком дій суду у випадку відсутності закону, який врегулював би правовідносини, що виникли у публічно-правовій сфері. Тобто мова йде про прогалини в законі.

Отже, принципи адміністративного судочинства повинні сприяти належному застосуванню адміністративно-процесуальних норм. До того, зазначені принципи є основою для вдосконалення існуючих правових норм і основою для розроблення та прийняття нових. На сьогодні існують певні проблеми із застосуванням деяких принципів адміністративного судочинства, які слід вирішувати комплексно, бо лише комплексне та узгоджене застосування принципів гарантуватиме належність та ефективність здійснення адміністративного судочинства.

Список використаних джерел

1. Коваль Д. О. Проблеми механізму реалізації окремих принципів судового адміністративного процесу в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник: Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право*. 2014. № 1 (4). С. 154–164.

2. Ковалів М. В., Стахура І. Б. Принципи адміністративного судочинства: поняття, зміст, система. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 174–184.

3. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 21.10.2022).

Ізвіцька Г. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ

У більшості країн Європи діяльність приватних детективів, детективних агентств законодавчо врегульовано. Враховуючи, що Україна обрала Євроінтеграційний вектор розвитку, становлення та легалізація детективної діяльності є необхідним та незворотнім процесом. Наразі в Україні діяльність приватних детективів не регламентовано спеціальним законом, а тому здійснюється в межах законодавства про підприємництво, зокрема норм Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України.

Враховуючи навантаження та кількість роботи, яку покладено на правоохоронні органи, одним з напрямків діяльності яких є захист прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сьогодні спостерігається тенденція до збільшення випадків звернення осіб за допомогою до детективів, тому розробка та прийняття закону, яким буде закріплено правовий статус, права та обов'язки, відповідальність приватних детективів є першим та найбільш необхідним кроком для розвитку ефективної та законної детективної діяльності. Варто зазначити, що чимало проектів відповідного закону починаючи з 2000 року було подано до Верховної Ради України, і ось 17 лютого 2021 року відбулося перше читання Проекту Закону про приватну детективну діяльність № 3010. Передбачено, що цей Закон визначає правові засади організації та здійснення приватної детективної діяльності, встановлює права та обов'язки суб'єктів правовідносин, а також особливості державного контролю в цій сфері [1]. Прийняття Закону сприятиме забезпеченню єдиної державної політики в цій сфері діяльності, розвитку ринку надання послуг приватними детективами, а також забезпечить нагляд органів державної влади за належним та законним використанням спеціальних засобів для отримання інформації приватними детективами.

Також важко не погодитися з думкою А. П. Черненко про те, що перспективним є залучення до приватної детективної діяльності колишніх працівників правоохоронних органів [2]. Це пояснюється перш за все схожістю в певній мірі детективної та оперативно-розшукової діяльності. На нашу думку, колишні працівники поліції реалізовуватимуть права та здійснюватимуть обов'язки детектива оперативніше та з більшою точністю ніж будь-яка інша особа з юридичною освітою. Колишні працівники правоохоронних органів мають певні навички оперативно-розшукової діяльності, досвід роботи, розуміють її специфіку, тому їх залучення до приватної детективної діяльності сприятиме вирішенню питання щодо пошуку кваліфікованих кадрів, фахівців для приватної детективної діяльності.

З вище сказаного, можна зробити висновок, що питання щодо узаконення діяльності приватних детективів, зокрема прийняття закону, яким буде регламентовано детективну діяльність потребує нагального вирішення. Досвід зарубіжних країн, зокрема Італії, Німеччини, Франції, у яких детективна діяльність легалізовано функціонує багато років може слугувати для України прикладом, як має бути організовано надання послуг приватними детективами.

Список використаних джерел

1. Про приватну детективну діяльність: Проект Закону України № 3010 від 4 лютого 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68051 (дата звернення: 15.10.2022).

2. Черненко А. П. Проблеми запровадження приватної детективної діяльності в Україні та шляхи їх вирішення. *Всеукраїнський самміт приватних детективів*: матер. Всеукр. самміту приватних детективів, м. Дніпро, 30 листопада 2017 р. Дніпро, 2017. С. 237–241.

Кара В. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ НОТАРІУСА В СФЕРІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Згідно ст. 18 ЦК нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом. Нотаріальна форма охорони регулює

суспільні відносини, пов'язані з охороною суб'єктивного права особистості, без допомоги судових органів, наділена такими ознаками: відносною самостійністю, специфічністю способу правового регулювання тощо. Детальніше умови, зміст і процедура вчинення виконавчого напису регламентуються у гл. 14 Закону України «Про нотаріат» № 3425/XII та наказі Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» № 296/5. Так, відповідно до ч. 1 ст. 87 Закону України «Про нотаріат» для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість.

Підстави стягнення за виконавчим написом нотаріусів перераховані у переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 1172.

За переліком вчинення виконавчих написів можливе у наступних випадках: 1. Стягнення заборгованості за нотаріально посвідченими договорами; 2. Стягнення заборгованості з підстав, що випливають з кредитних відносин; 3. Стягнення заборгованості, що випливає з відносин, пов'язаних з авторським правом; 4. Стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей у закладах освіти; 5. Стягнення заборгованості з батьків або осіб, що їх замінюють, за утримання дітей і підлітків в загальноосвітніх школах і професійно-технічних училищах соціальної реабілітації; 6. Стягнення за диспашею; 7. Стягнення заборгованості з військовослужбовців, звільнених з військової служби, і військовозобов'язаних після закінчення зборів; 8. Повернення об'єкта лізингу; 9. Стягнення заборгованості з орендної плати за користування державним та комунальним майном; 10. Стягнення заборгованості за векселями, опротестованими нотаріусами в установленому законом порядку; 11. Стягнення заборгованості за аграрними розписками; 12. Стягнення заборгованості з виплати дивідендів.

Аналізуючи закріплені у ст.16 ЦК України способи судового захисту цивільних прав та інтересів, можна дійти висновку, що законодавець у даній статті виходить із широкого тлумачення категорії захист, закріплюючи в ній способи, які спрямовані як на відновлення права, усунення порушень права, так власне і на запобігання, попередження можливих порушень права. Диспозитивний характер даної норми дає підстави припустити що передбачений перелік судових способів захисту не є вичерпним. Правомочна особа може вдатися до іншого способу захисту, що встановлений договором або законом.

Пропонується розширити способи нотаріальної охорони цивільних прав та інтересів і включити до положень ЦК України й інші способи охорони, оскільки діяльність нотаріуса щодо охорони цивільних прав та інтересів учасників цивільних відносин є більш різноманітною.

Назву та зміст ст.18 України викласти в наступній редакції: «Стаття 18. Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом

1. Нотаріус здійснює захист цивільних прав інтересів шляхом: а) вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку встановлених законом; б) посвідчення юридичних фактів; в) надання офіційної сили безспірним фактам та документам; г) накладення заборони щодо відчуження майна; д) забезпечення схоронності майна або документів.

2. Нотаріус може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений законом або договором».

Комарук О. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

НЕОБХІДНІСТЬ І НАПОВНЕННЯ, ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТНУ ДЕТЕКТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

Тема прийняття закону «Про приватну детективну діяльність», після повномасштабного вторгнення РФ, дещо втратила свою актуальність, але після перемоги України, обов'язково дійде черга до цього закону. Ми спробуємо відповісти на питання, чи є хоч якийсь позитивні аспекти у тому, що у нашій країні відсутній закон, що регулює діяльність приватних детективів.

Отже у більшості країн світу діяльність приватних детективів регламентована, в Україні нажалі за 30 років цей закон так і не було прийнято, хоча були різні законопроекти. Стрімкий розвиток діяльності детективів розпочався у 19 столітті в Америці. На цей час діяльність приватних детективів та державних правоохоронних органів мають чітке розмежування. Таким чином, що розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів – компетенція виключно правоохоронних органів. Також у США є три види ліцензії для зайняття детективною діяльністю.

У Великій Британії, цікавим на нашу думку є той момент приватної детективної діяльності, що приватний детектив може законно отримати доступ до даних підданих об'єднаного королівства за допомогою спеціальних терміналів, де знаходяться близько 100 офіційних баз даних.

У Федеративній Республіці Німеччині діяльність приватних детективів регламентована Федеральним законом «Про приватні підприємства». З погляду німецького законодавства приватна детективна діяльність – це підприємницька діяльність. Жодних вимог до приватних детективів (у вигляді іспитів для отримання ліцензії) не передбачається, та як вони реєструються як звичайні підприємці. А ще особливо цінний досвід Німеччини полягає у співпраці детективів та державних правоохоронних органів, наприклад обмін інформацією, або спільні операції.

В Іспанії на приватних детективів закон накладає багато обмежень. Наприклад абсолютна заборона розслідувати службові злочини, а також заборона на використання спеціальних технічних засобів, що можуть порушити конституційні права громадян.

У Італії є один вид ліцензії – загальний, що видається на заняття приватною детективною діяльністю, у органи, що займається управлінням поліції. Також цікавим досвідом є те, що увесь обсяг послуг, які можуть

надавати італійські детективи міститься у спеціальній «табличці послуг». Детективи не мають права надавати послуги, яких немає у цій табличці [2].

Останній законопроект, щодо приватної детективної діяльності в Україні № 3010, датується 04.02.2020. Пропонуємо розглянути основні положення цього законопроекту. Стаття 3 передбачає, що приватний детектив, у тому числі зобов'язаний мати повну вищу юридичну освіту за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» - на нашу думку це є не коректно з двох причин: 1) має підходити освіта 081 «Право»; 2) має бути достатньо не повної вищої юридичної освіти [1].

Отож підбиваючи підсумки: хоч законопроект № 3010 і є найбільш повним, змістовним та ґрунтовним, але на нашу думку вимоги статті 3 є не зовсім адекватними. Також, цікаво було позичити німецький досвід про співпрацю детективів із державними правоохоронними органами.

Список використаних джерел

1. Про приватну детективну діяльність : Проект Закону України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68051 (дата звернення: 15.10.2022).

2. Франчук В. І., Михаліцька Н. Я., Пригунов П. Я., Мельник С. І., Штангрет М. Й. Детективна діяльність у сфері економічної безпеки : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2016. 132 с.

Кузьмук Н. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Зінухова В. М.

ПРО ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Масштаби сучасного реформування сфери освіти вимагають великих зусиль в галузі впровадження в практику нових елементів її розвитку. Важливість розвитку системи освіти зумовлена її роллю у формуванні соціального капіталу, забезпеченні соціально-економічного розвитку країни, підвищенні конкурентоспроможності держави та досягненні стратегічних пріоритетів розвитку суспільства.

Однак ще більших зусиль вимагає забезпечення правомірного використання бюджетних коштів, досягнення принципу ефективності видатків з урахуванням законодавчих нововведень. Стратегічні зміни системи освіти, які набувають упровадження, стосуються не тільки закладів освіти, методик викладання, підходів до організації освітнього процесу, а й структури фінансування освіти та контролю за ефективністю використання коштів [1].

Фінансовий контроль за бюджетними коштами закладів вищої освіти можна визначити, як сукупність контрольних дій органів публічної влади, громадських організацій та інших суб'єктів з перевірки дотримання закладами вищої освіти законності, доцільності, ефективності використання виділених бюджетних коштів грошових фондів з метою реалізації ефективної освітньої політики держави для забезпечення прав і свобод громадян у сфері вищої освіти та виконання ними статутних завдань у частині використання бюджетних коштів. Необхідність здійснення такого контролю зумовлена насамперед тим, що він дає змогу визначати ступінь досягнення запланованих соціально-економічних результатів і тим самим оцінити ефективність використання бюджетних коштів, призначених для фінансування діяльності певного закладу вищої освіти.

Фінансовий контроль за діяльністю закладів вищої освіти є комплексною й цілеспрямованою системою економіко - правових дій конкретних органів державної влади, які базуються на законодавчо встановлених положеннях держави [2].

Так, видами фінансового контролю за діяльністю закладів вищої освіти є: парламентський контроль. Основний суб'єкт, що здійснює парламентський фінансовий контроль, є Рахункова палата. Вона контролює діяльність закладів вищої освіти в межах контролю за витрачанням бюджетних коштів; відомчий фінансовий контроль. Напрямами відомчого фінансового контролю у сфері вищої освіти є: а) контроль за законним використанням фінансових ресурсів; б) контроль за наявністю й рухом майна; в) перевірка формування достовірної та повної інформації про фінансові результати діяльності підвідомчих закладів вищої освіти; внутрішньо організаційний фінансовий контроль у сфері вищої освіти є самостійною функцією управління, яка реалізується закладом вищої освіти; аудиторський (незалежний) фінансовий контроль. Він доповнює державний фінансовий контроль і здійснюється відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність аудиторями (аудиторськими фірмами)» [3; 4].

На шляху реалізації державних програм у сфері вищої освіти, визначено, що заклади вищої освіти являються основними об'єктами державного фінансового контролю в системі вищої освіти. Основною метою здійснення якого є оцінка результативності, ефективності та законності використання державних коштів керівництвом цих закладів у процесі провадження освітньої, наукової, господарської та фінансової діяльності. Хоча, контрольні функції у сфері фінансової діяльності розподілено між державою, засновником та керівником закладу вищої освіти, проте головна роль у контролі за використанням державних коштів, спрямованих у сферу вищої освіти, все ж таки належить державі, здійснення державного фінансового контролю провадиться у формі державного фінансового аудиту [5, с. 82-86]. З метою більшої дієвості фінансового контролю за видатками у сфері вищої освіти окремі науковці, наприклад, пропонують створення двох основних суб'єктів: Громадської палати України і Українського студентського союзу [6, с. 45-49]. Проте, зрозуміло, що тільки єдині концептуальні засади фінансового контролю допоможуть оптимізації організаційної структури суб'єктів такого контролю.

Таким чином, ми розглянули окремі питання фінансового контролю за видатками у сфері вищої освіти, намітили напрямки для подальших наукових досліджень на шляху розвитку системи освіти, як складової

формування соціального капіталу, забезпечення соціально-економічного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності держави, досягнення стратегічних пріоритетів розвитку суспільства та узгодження її зі світовою практикою.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 20 вересня 2015 р. № 2456-VI. *Верховна рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text> (дата звернення: 17.10.2022).
2. Про державний фінансовий контроль : Проект закону від 8 лютого 2008 р. № 2020. *LIGA 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1K400A?an=3> (дата звернення: 17.10.2022).
3. Управління бухгалтерського обліку та звітності. *Міністерство освіти і науки України*. URL: https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/departmenti_ta-upravlinnya/upravlinnya-buhgalterskogo-obliku-ta-zvitnosti (дата звернення: 17.10.2022).
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. *Верховна рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 17.10.2022).
5. Марина А. С., Панасенко Ю. Ю. Державний фінансовий контроль закладів вищої освіти України: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 19 (2). С. 82–86 URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/19.pdf (дата звернення: 17.10.2022).
6. Литвиненко Ж. Система фінансового контролю за видатками на вищу освіту. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 4 (32). Vol. 3. P. 45–49. URL: <http://kelmczasopisma.com/viewpdf/6607> (date of request: 12.10.2022).

Куц Л. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

З початку запровадження в Україні воєнного стану спадкові правовідносини зазнали суттєвих змін. Це зумовлено прийняттям нормативно-правових актів у сфері спадкування, а саме: Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» та Наказу Міністерства юстиції України 11.03.2022 № 1118/5 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері нотаріату».

Відповідно до ст. 1270 ЦК України строк прийняття спадщини, становить 6 місяців із моменту відкриття спадщини, тобто з моменту смерті спадкодавця.

Це значить, що після настання смерті особи спадкоємці зобов'язані протягом шести місяців звернутися до нотаріуса, а в сільських населених пунктах до уповноваженої на це посадової особи відповідного органу місцевого самоврядування та написати заяву про прийняття спадщини.

Однак, через запровадження в Україні воєнного стану Уряд запровадив зміни щодо термінів прийняття спадщини. Згідно до положень постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» на час дії воєнного стану строки для прийняття спадщини або відмови від її прийняття зупиняється.

Тобто, у випадку якщо спадкоємець не встиг прийняти спадщину до 24 лютого 2022 і шестимісячний строк не сплив у цей день, він може звернутися до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини протягом періоду, на який в державі введено воєнний стан, а також після його відміни, протягом строку, що залишався станом на 24 лютого 2022 року із встановлених шести місяців.

Якщо смерть спадкодавця настала після 24 лютого 2022 року в період дії воєнного стану, то відповідно до Постанови КМУ № 164 від 28.02.2022 року шестимісячний строк прийняття спадщини розпочнеться після закінчення або скасування воєнного стану.

Згідно до положень ЦК України місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця.

Проте, під час дії воєнного стану, незалежно від місця відкриття спадщини, за зверненням спадкоємця будь-який нотаріус України має право завести спадкову справу у зв'язку з веденням бойових дій на окремих територіях нашої держави. Якщо нотаріус не має доступу до Спадкового реєстру, він все одно має право завести спадкову справу. Проте, після відновлення доступу до Спадкового реєстру нотаріус протягом п'яти робочих днів має перевірити наявність заведеної спадкової справи, спадкового договору та заповіту.

Під час дії воєнного стану нотаріус видає свідоцтво про право на спадщину після закінчення строку для прийняття спадщини. На період дії воєнного стану строк для прийняття спадщини або відмови від спадщини зупиняється.

У випадку, якщо термін для прийняття спадщини не закінчився до 23 лютого 2022 року включно, то до закінчення дії воєнного стану неможливо отримати свідоцтво про право на спадщину. Однак, якщо шестимісячний строк з дня відкриття спадщини закінчився до 23 лютого 2022 року включно, то нотаріус може видати свідоцтво про право на спадщину.

Видавати свідоцтва про право на спадщину у спадковій справі, заведеної без використання Спадкового реєстру, до її реєстрації у Спадковому реєстрі - заборонено.

У Законі України «Про нотаріат» передбачено видачу свідоцтва про право на спадщину за місцем відкриття спадщини. Тобто, після завершення воєнного стану, спадкові справи, що відкриті не за місцем відкриття спадщини, повинні будуть передаватись нотаріусам за місцем останнього проживання спадкодавця для видачі свідоцтв про право на спадщину.

Таким чином, запровадження воєнного стану запровадило суттєві зміни стосовно регулювання спадкових правовідносин.

Кшенська Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Сенько В. В.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНИХ І НЕДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасний вектор розвитку України спрямований на створення правової та демократичної держави, яка забезпечуватиме повний захист прав і законних інтересів людини й громадянина в усіх сферах суспільно-політичного життя країни. Визначальною ознакою сучасної демократії як суспільного устрою є підконтрольність державних органів суспільству, яке їх створило і наділило відповідними повноваженнями. Демократичний контроль передбачає створення правових засад діяльності цих органів, а також нагляд за їх діяльністю з боку незалежних органів контролю та інститутів громадянського суспільства. Безсумнівно, що побудувати демократичне суспільство в нашій державі неможливо без створення ефективної системи демократичного контролю за сектором безпеки.

Метою роботи є висвітлення основних засад становлення та розвитку демократичного контролю за діяльністю державних та недержавних суб'єктів сектору безпеки.

Дослідженням даної проблематики займалися такі науковці як: Ворона П.В., Галушко С.О., Говоруха В.В., Горбулін В.П., Качинський А.Б., Даник Ю.Г., Катков Ю.І., Пічугін М.Ф., Сіцинський А.С., Вичалківська Ю.С., Поляков Л.І., Хантингтон С. та інші.

Поняття демократичної держави означає, що джерелом влади в країні є народ, який здійснює владу безпосередньо або через представників, а також контролює здійснення влади своїми представниками. З цього випливає право громадян контролювати діяльність осіб, які мають владу, в тому числі правоохоронних органів, та інформувати громадян про свою діяльність, тобто право діяти відкрито. Демократія включає також поділ влади, ефективну співпрацю між гілками влади та їх взаємний контроль. Поняття верховенства права означає, що діяльність державних органів має відповідати принципу законності, тобто, по-перше, дії влади мають відповідати нормативним актам держави, а по-друге, самі акти мають відповідати загальним принципам права: справедливості, рівності та поваги до прав людини [1].

Викладені конституційні принципи вплинули на формування правової основи демократичного контролю над суб'єктами сектору безпеки України та продовжують повноцінно впливати на поточну ситуацію. Враховуючи положення Конституції України, нормативну концентрацію питань забезпечення демократичного цивільного контролю над суб'єктами сектору безпеки, з прийняттям незалежності України, законодавець вирішив прийняти основні закони з питань національної безпеки, які будуватимуться на засадах демократичного громадянського контролю або шляхом прийняття окремого закону про національну безпеку та демократичний громадянський контроль [2].

Так, прийняті 19 червня 2003 року Закон України «Про основи національної безпеки України» та Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» стали нормативним базисом застосування демократичного контролю в Україні.

Уперше в національному законодавстві був прийнятий Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» (діяв до 21.06.2018 року), який визначив основні завдання, правові основи, принципи здійснення, предмет демократичного цивільного контролю над суб'єктами сектору безпеки та оборони, систему та суб'єктів здійснення такого контролю, особливості та обмеження у здійсненні контролю тощо [3].

Потім, прийняття Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287, та потреба в більш чіткому розмежуванні повноважень суб'єктів сектору безпеки й оборони сприяли розробленню і прийняттю нового об'єднаного законодавчого акта. Метою законопроекту було визначення механізмів керівництва у сфері національної безпеки й оборони, уніфікація структури та складу сектору безпеки й оборони, системи управління, координації та взаємодії його органів, забезпечення стабільності та ефективного цивільно-правового регулювання, демократичного контролю над органами та структурою сектору безпеки й оборони, впровадження комплексного підходу до планування в секторі безпеки й оборони [4]. І 21 червня 2018 року прийняли новий Закон України «Про національну безпеку України».

Сьогодні вже створена система демократичного цивільного контролю за сектором безпеки, що відповідає ст. 4 Закону України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 року, яка складається з контролю, що здійснюється Президентом України, Верховною Радою України, Радою національної безпеки і оборони України, Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, судом та громадянами.

Проте, варто зауважити, що процес розвитку відповідних органів демократичного контролю дещо сповільнився, а уповільнення процесів демократизації суспільства є небезпечним не лише для країн, що розвиваються, але й вже для розвинених країн, з точки зору прав людини. У цьому випадку під загрозу потрапляють навіть основні громадянські права та свободи. Демократичні досягнення за останні роки, включно з підзвітністю органів сектору безпеки громадянського суспільства та дотриманням прав людини, закріплених у міжнародних договорах, показують, що громадянське суспільство має завжди усвідомлювати та критично ставитися до діяльності органів сектору безпеки, зусилля громадянського суспільства мають бути зосереджені на тому, щоб органи безпеки будь-якої держави керувалися принципами захисту прав людини на благо всієї країни [5].

Отже, загалом створено необхідну правову базу для функціонування системи демократичного контролю суб'єктів сектору безпеки, діяльність яких пов'язана з обмеженням прав і свобод людини в Україні. Водночас слід зазначити, що є шляхи вдосконалення наявних механізмів демократичного контролю, зокрема, через чітке узгодження невідкладних законодавчих змін та прийнятих нових законодавчих актів.

Список використаних джерел

1. Контроль над правоохоронними органами в Україні: цивільний, але не демократичний : аналітична доповідь Центру Разумкова. *Національна безпека і оборона*. № 4. С. 2–38.

2. Про національну безпеку України : пояснювальна записка до проекту Закону України «Про національну безпеку України» від 27 лютого 2018 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH68400A&p-f35401=447881> (дата звернення: 20.10.2022).

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 20.10.2022).

4. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки : актуальні джерела / за ред. Ф. Флурі, В. Бадріа. 2-ге вид. перероб. і допов. Київ : Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння, 2016. 272 с.

5. До питання демократичного цивільного контролю над Збройними Силами України (аспекти парламентського контролю: стан, світова практика, українські перспективи). URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/demcontrol_final_newadres_bm.pdf (дата звернення: 20.10.2022).

Масалітін В. В.

Класичний приватний університет
аспірант

СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Традиційне розуміння понять правового статусу та правосуб'єктності є предметом дослідження в теорії права і, відповідно, визначається цілою когортою науковців у цій галузі. Протягом тривалого часу ведеться досить масштабна наукова дискусія щодо визначення змісту та співвідношення правосуб'єктності та правового статусу [5, с.114-115]. Можна констатувати, що чіткого розуміння змісту правосуб'єктності та її взаємозв'язку з правовим статусом чи посадою ще не сформульовано [1, с.56].

Поняття «громадянство» було відоме з давніх часів і спочатку в нього вкладався інший зміст. Отже, термін «громадянин» був відомий ще в Стародавньому Римі.

У період Великої французької буржуазної революції 1789 р. була прийнята Декларація прав людини і громадянина. Цей документ закріплює природні невід'ємні права людини, а також обов'язок забезпечення цих прав. Вперше було офіційно закріплено поняття «громадянин». Отже, ст. 6 декларації зазначалося, що закон має бути єдиним для всіх, і всі громадяни рівні перед ним, маючи рівний доступ до всіх посад, державних посад і класів відповідно до своїх здібностей [2, с.11].

У найсуворішому розумінні громадянство – це правовий статус, який означає, що особа має право жити в державі, і ця держава не може відмовити їй у в'їзді чи депортувати її. Цей правовий статус може бути наданий при народженні або отриманий шляхом «натуралізації». Громадянство також несе з собою право голосу, права на соціальну допомогу, освіту чи охорону здоров'я тощо. Громадянство пов'язане політичною участю, такою як голосування, участь у громадянському суспільстві та інші форми політичної мобілізації. Більше того, як і правовий статус, громадянство може також вказувати на суб'єктивне відчуття ідентичності та соціальні відносини взаємності та відповідальності. Іноді вони описуються такими словами, як «лояльність», «цінність», «приналежність» або «спільна культурна спадщина». Це також вказує на складний і часто припущений зв'язок між громадянством і приналежністю до «нації» [3, с.89].

Відповідно до теорії суспільного договору статус громадянина передбачає як права, так і обов'язки. У цьому сенсі громадянство описувалося як сукупність прав – передусім політична участь у житті громади, право голосу та право отримувати певний захист від громади, а також обов'язки.

Відносини громадянства ніколи не були фіксованими чи статичними, а постійно змінювалися в кожному суспільстві. Незважаючи на те, що громадянство суттєво змінювалося протягом історії та всередині суспільства з часом, є деякі спільні елементи, але вони також значно відрізняються. Як зв'язок, громадянство виходить за рамки основних родинних зв'язків, щоб об'єднати людей різного генетичного походження. Зазвичай це означає членство в політичному органі. Це часто ґрунтується на певній формі військової служби чи очікуванні майбутньої служби або є її результатом. Зазвичай це передбачає певну форму політичної участі, але це може варіюватися від символічних дій до активної служби в уряді.

Громадянство – це статус у суспільстві. Це також ідеальний стан. Загалом це описує особу з законними правами в рамках певного політичного порядку. У ньому майже завжди є елемент виключення, тобто деякі люди не є громадянами і ця відмінність іноді може бути дуже важливою або не важливою, залежно від конкретного суспільства. Громадянство як концепцію, як правило, важко відокремити інтелектуально та порівняти з пов'язаними політичними поняттями, оскільки вона стосується багатьох інших аспектів суспільства, таких як сім'я, військова служба, особистість, свобода, релігія, ідеї добра та зла, етнічна приналежність та зразки того, як людина повинна поводитися в суспільстві. Коли всередині нації є багато різних груп, громадянство може бути єдиним справжнім зв'язком, який об'єднує всіх як рівних без дискримінації – це «широкий зв'язок», що поєднує «особу з державою» і дає людям універсальну ідентичність як законного члена конкретної нації [4, с.68-69].

Сучасне громадянство часто розглядається як дві конкуруючі основні ідеї. Ліберально-індивідуалістична або іноді ліберальна концепція громадянства передбачає, що громадяни повинні мати права, необхідні для людської гідності. Це припускає, що люди діють з метою освіченого власного інтересу. Згідно з цією точкою зору, громадяни є суверенними, морально автономними істотами з обов'язками сплачувати податки, підкорятися закону, брати участь у ділових операціях і захищати націю, якщо вона зазнає напад, але по суті пасивні політично і їх основна увага приділяється економічному покращенню. Згідно з однією точкою зору, ця ідея почала з'являтися приблизно в сімнадцятому та вісімнадцятому століттях і з часом зміцнювалася. Відповідно до цього формулювання держава існує на благо громадян і зобов'язана поважати та захищати права громадян, у тому числі громадянські права та політичні права. Пізніше так звані соціальні права стали частиною обов'язку держави.

Громадянсько-республіканська або іноді класична або громадянська гуманістична концепція громадянства наголошує на політичній природі людини і розглядає громадянство як активний процес, а не як пасивний стан чи правовий маркер. Він відносно більше стурбований тим, що уряд буде втручатися в популярні місця для практики громадянства в публічній сфері. Громадянство означає бути активним у державних справах [6, с.14]. Згідно з однією точкою зору, більшість людей сьогодні живуть як громадяни відповідно до ліберально-індивідуалістичної концепції, але хотіли б, щоб вони жили більше відповідно до громадянсько-республіканського ідеалу. Ідеальний громадянин – це той, хто демонструє «хорошу громадянську поведінку».

Вільні громадяни та республіканський уряд «взаємопов'язані». Громадянство передбачало відданість «обов'язку та громадянській чесноті» [7, с.22-26].

Вчені припускають, що концепція громадянства містить багато невирішених проблем, які іноді називають напруженими, що існують у відносинах, які продовжують відображати невизначеність щодо того, що має означати громадянство.

Список використаних джерел

1. Адміністративне право : підручник / за аг. ред. Ю. П. Бітяка. Харків : Право, 2020. 392 с.
2. Боярцева М. А. Адміністративно-правовий статус громадянина України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 21 с.
3. Горбань О. П. Правове регулювання праці іноземців та осіб без громадянства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2009. 191 с.
4. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 340 с.
5. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
6. Костюк В. Л. Проблеми визначення правосуб'єктності у загальній теорії права. *Держава і право*. 2009. Вип. 44. С. 14.
7. Кравчук В. М., Юхимюк О. М. Конституційно-правовий статус: питання дефініції. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Юридичні науки*. 2010. С. 22–26.

Мимрікова О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

За договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає іншій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно.

Право власності на майно, передане по договору довічного утримання, виходячи з визначення поняття цього договору та, враховуючи встановлену законодавством форму, виникає з моменту нотаріального посвідчення договору, а якщо договір підлягає державній реєстрації – з моменту такої реєстрації.

В ЦК не дано визначення поняттю «рухоме майно, яке має значну цінність», хоча б доцільно було прив'язати значну цінність до певної кількості неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, адже таке майно може бути предметом договору довічного утримання.

Договір довічного утримання передбачає специфічний властивий йому засоби забезпечення зобов'язання – а саме обтяження майна. Обтяження майна договором довічного утримання (догляду) передбачає, що правомочності набувача з розпорядження відповідним майном мають обмежений характер, адже він не має права відчужити чи заставити це майно. В той же час правомочності набувача з володіння та користування майном є повними, якщо інше не передбачено договором довічного утримання (догляду). В даному правочині може зазначатись, що відчужувач зберігає право користуватися майном, яке було передане набувачеві. Окрім того, на майно, передане набувачеві, не може бути звернене стягнення протягом життя відчужувача, а втрата (знищення), пошкодження майна, яке було передане набувачеві, не є підставою для припинення чи зменшення обсягу його обов'язків перед відчужувачем. Ці норми дозволяють більшою мірою захистити інтереси відчужувача.

Проте в ст.754 ЦК України не міститься заборона передавати майно, передане за договором довічного утримання, в оренду. Оскільки найчастіше предметом договору довічного утримання виступає нерухоме майно, розглянемо цей недолік законодавства у контексті найму житла. Відповідно до ст.814 ЦК, у разі зміни власника житла, переданого у найм, до нового власника переходять права та обов'язки наймодавця. Отже, у разі якщо договір довічного утримання буде розірвано, наймодавцем такого житла стане його відчужувач. Проте відчужувач не зможе одразу вселитися в це житло, адже, відповідно до ч.3 ст.825 ЦК, наймодавець повинен попередити наймача про розірвання договору не пізніше ніж за два місяці. Таким чином, відбувається порушення гарантованого Конституцією України права власності, шляхом обмежень у його здійсненні. Отже, відповідно до викладених міркувань, можна зробити висновок про те, що інститут договору довічного утримання в Україні є достатньо врегульованим, проте містить певні недоліки. Ці недоліки потребують вирішення, тому пропонується внести до цивільного законодавства зміни такого характеру: 1) визначити на законодавчому рівні поняття майна, що має значну цінність; 2) розглянути можливість заборони передачі нерухомого майна, що знаходиться у власності набувача, до смерті відчужувача передавати таке майно в оренду, або встановити обов'язок наймачів звільнити житло на вимогу відчужувача у випадку, якщо договір довічного утримання було розірвано в судовому порядку.

Моїсеєнко Д. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
доцент

ДО ПИТАННЯ АДЕКВАТНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ В СУДАХ УКРАЇНИ

Є загальновідомим, що Україною ратифікована Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Відповідно до ст. ст. 17 - 18 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», а, згодом, і ст. 10 ЦПК України, в Україні в якості джерела права використовується як сама Конвенція, так і рішення ЄСПЛ. Застосування такого дієвого інструменту мало б спри-

яти встановленню верховенства права та поступової синхронізації національного правосуддя з європейським з метою подальшої інтеграції України до ЄС. Однак, перефразуючи Парацельса, зазначимо, що інколи ліки стають отрутою.

Зокрема, пп. В п. 3 ч. 1 ст. 382 ЦПК України вимагає від суду апеляційної інстанції зазначати в мотивувальній частині в постанови суду мотиви прийняття або відхилення кожного аргументу, викладеного учасниками справи в апеляційній скарзі та відзиві на апеляційну скаргу. При чому, на відміну від норми, що регулює форму рішення суду першої інстанції (ст. 265 ЦПК України), де зазначено, що в судовому рішенні має міститись мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову, крім випадку, якщо аргумент очевидно не відноситься до предмета спору, є явно необґрунтованим або неприйнятним з огляду на законодавство чи усталену судову практику, судом апеляційної інстанції імперативно має бути надана відповідь на кожен аргумент учасників справи.

Належного обґрунтування судових рішень стосується декілька кейсів ЄСПЛ. Зокрема, мова йде про Ruiz Torija v. Spain, Suominen v. Finland, Hirvisaari v. Finland, Серявін та інші проти України, Проніна проти України. Так, у п. 58 Рішення Серявін та інші проти України зазначено: «Суд повторює, що згідно з його усталеною практикою, яка відображає принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути належним чином зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються. Хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від характеру рішення (див. рішення у справі "Руїс Торіха проти Іспанії" (Ruiz Torija v. Spain) від 9 грудня 1994 року, серія А, № 303-А, п. 29). Хоча національний суд має певну свободу розсуду щодо вибору аргументів у тій чи іншій справі та прийняття доказів на підтвердження позицій сторін, орган влади зобов'язаний виправдати свої дії, навівши обґрунтування своїх рішень (див. рішення у справі "Суомінен проти Фінляндії" (Suominen v. Finland), № 37801/97, п. 36, від 1 липня 2003 року). Ще одне призначення обґрунтованого рішення полягає в тому, щоб продемонструвати сторонам, що вони були почуті. Крім того, вмотивоване рішення дає стороні можливість оскаржити його та отримати його перегляд вищестоящою інстанцією. Лише за умови винесення обґрунтованого рішення може забезпечуватись публічний контроль здійснення правосуддя (див. рішення у справі "Гірвісаарі проти Фінляндії" (Hirvisaari v. Finland), № 49684/99, п. 30, від 27 вересня 2001 року)» [1].

У п. 34, 36 Рішення Suominen v. Finland вказано: «Суд також знову звертає увагу на те, що відповідно до його усталеної судової практики за принципами належного відправлення правосуддя, у рішеннях судів та судових інстанцій повинні відповідним чином викладатись мотиви, які лежать в основі цих рішень. Пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди приймати вмотивовані рішення, однак, цю вимогу не слід розуміти як необхідність давати детальну відповідь на кожен аргумент сторін. Те, якою мірою суди зобов'язані мотивувати свої рішення, може залежати від характеру цих рішень. Необхідно також брати до уваги, inter alia різноманітність доказів та аргументів, які сторони можуть викласти в суді, так само як і відмінності, які існують у Високих Договірних Сторін у законах, звичаях, юридичних законах доктринах, у змісті та складанні судових рішень. Тому питання про те, чи мало місце невиконання судом обов'язків, впливає зі статті 6 Конвенції, мотивувати свої рішення, може бути дозволено лише з урахуванням обставин конкретного справи (див. справу Ruiz Torija v. Spain, постанова від 9 грудня 1994 р., Серія А № 303-А, § 29).

Суд зазначає, що незважаючи на те, що національні суди мають певну свободу розсуду при виборі аргументів у конкретній справі та прийнятті доказів, представлених сторонами, судовий орган зобов'язаний доводити свої дії, вказуючи мотиви своїх рішень.» [2].

Таким чином, вказані вище рішення ЄСПЛ стверджують обов'язок національних судів, належним чином обґрунтовувати свої рішення. Однак, деякі національні суди, вириваючи фрази з контексту, цитують ці рішення приблизно наступним чином: «Суд апеляційної інстанції враховує положення практики ЄСПЛ про те, що право на обґрунтоване рішення не вимагає детальної відповіді судового рішення на всі доводи висловлені сторонами. Крім того, воно дозволяє вищим судам просто підтверджувати мотиви, надані нижчими судами, не повторюючи їх (справа «Гірвісаарі проти Фінляндії», п.32.)» [3]. Ця постанова наведена в якості прикладу. Однак, враховуючи інформацію Єдиного державного реєстру судових рішень, явище носить системний характер. Подібне «вибіркове» застосування «зручних» моментів рішень, на нашу думку, спотворює сутність практики ЄСПЛ та порушує вимоги чинного ЦПК України.

Список використаних джерел

1. Рішення ЄСПЛ по справі «Серявін та інші проти України» (Заява № 4909/04). Страсбург, 10 лютого 2010 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_672#Text (дата звернення: 31.10.2022).
2. Постановлення ЄСПЛ. Діло «Суомінен (Suominen) проти Фінляндії» (Скарга № 37801/97). Страсбург, 1 липня 2003 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SOO01074> (дата звернення: 31.10.2022).
3. Постанова Одеського апеляційного суду від 20 січня 2022 по справі № 501/1563/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102836335> (дата звернення: 31.10.2022).

Остапенко М. І.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ ФРАУДАТОРНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Розвиток суспільних відносин часто висвітлює наявність прогалин у правовому регулюванні певних їх видів. Чимало прогалин у сфері зобов'язального права, подолання яких актуалізується для реалізації одного з основних загальноправових принципів – захист прав та інтересів усіх учасників правовідносин, зокрема

сторін зобов'язання, як боржників, так і кредиторів. Що стосується прав кредитора, то ще у римському преторському праві сформувалася правова конструкція фродауторності (*fraus creditorum* – з лат. – на шкоду кредиторам), тобто вчинення боржником правочинів, спрямованих на зменшення його майна з метою приховати його від звернення стягнення кредиторів. І в стародавні часи, і на сучасному етапі суспільно-економічного життя різних держав, у тому числі й України, укладання фродауторних правочинів обумовлено існуванням примусового виконання судових рішень шляхом звернення стягнення на майно боржника.

Чинне законодавство України регламентує правочини, що вчиняються на шкоду кредитору, лише в банківській сфері та в рамках виконавчого провадження. Так, у ст. 42 Кодексу України з процедур банкрутства встановлюються підстави, за яких правочини, вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані недійсними, та наслідки такого визнання. Схожа норма передбачена в ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», яка врегульовує ті заходи, які здійснюються щодо забезпечення збереження активів банку, запобігання втрати майна та збитків банку. У межах виконавчого провадження також визначається, що укладення правочину щодо майна боржника, який призвів до неможливості задовольнити вимоги стягувача за рахунок такого майна, є підставою для визнання такого правочину недійсним. Однак, це стосується випадків, коли особа вже внесена до Єдиного реєстру боржників. Тобто, національне законодавство обмежується лише декількома сферами, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з вчиненням фродауторних правочинів, що погіршує становище кредитора в процесі стягнення боргу в більшості інших випадків.

Для виправлення ситуації певну роботу провів Верховний Суд, який своїми постановами у конкретних цивільних справах (від 03.07.2019 р. у справі № 369/11268/16-ц; від 07.10.2020 р. у справі № 755/17944/18; від 10.02.2021 р. у справі № 754/5841/17) врегулював питання щодо захисту прав кредиторів. Зокрема, сформував характерні ознаки фродауторних правочинів, що допомагає відрізнити його від дійсних правочинів та інших видів недійсних правочинів, а також підстави для звернення до суду, які закріпили можливість посилатися на норми щодо принципу добросовісності та меж здійснення цивільних прав при нормативно-правовому обґрунтуванні вимог щодо визнання фродауторних правочинів недійсними. Ще одним важливим надбанням судової практики Верховного Суду є розмежування кваліфікації фродауторного правочину. Він може бути фіктивним; таким, що вчинений всупереч принципу добросовісності та недопустимості зловживання правом; таким, що порушує публічний порядок.

Проте, практика Верховного Суду є досить динамічною і часто змінює власні правові позиції за однаковими справами. Тому необхідно створення належної законодавчої бази, яка врегулює відповідні суспільні відносини на рівні спеціальних норм. Зокрема, закріпити поняття, ознаки, надати характеристику фродауторного правочину в ЦК України, визначити підстави та процедуру визнання його судом недійсним.

Павленко В. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н. Зінухова В. М.

ЩОДО СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ ОСОБИ В УКРАЇНІ

Сьогодні, вимушене переміщення громадян нашої країни, викликане окупацією спочатку Криму та Донбасу, цього року інших територій та дестабілізацією ситуації на сході, півдні, інших окремих частин України (за вісім місяців активної фази війни, кордони окупації значно мінялися і частина переселенців вже декілька разів змінювали місце перебування), є одним із найбільших викликів, які стоять перед державою від самого часу її незалежності. Внутрішньо переміщеною особою (далі – ВПО) визнається громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка покинула своє місце проживання унаслідок або для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства та порушень прав людини. Після початку військової агресії та окупації частини території України наша держава зіткнулася з невідомою для неї раніше проблемою необхідності належного забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб [1].

В 2014 році Україна вперше стикнулася з питанням захисту своїх громадян, які постраждали внаслідок подій в Криму, Севастополі, та окремих районах Донецької та Луганської областей та зіткнулася з найбільшим внутрішнім переміщенням. В зв'язку з нападом Росії на Україну з 24 лютого 2022 року понад 11 млн українців були змушені переселитися в безпечніші області країни чи виїхати за кордон. Тому наразі питання сприяння інтеграції ВПО через усунення перешкод у реалізації їх прав та основоположних свобод, забезпечення повного доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг, а також створення умов для розвитку потенціалу та посилення спроможності внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах є найбільш актуальним. Аналіз питань з якими стикаються особи, що змінили своє місце проживання в зв'язку зі збройною агресією Росії, свідчать про те, що особи які станом на 24.02.2022 року вже мали статус ВПО, вимушені втрачати набагато більш часу на те, щоб отримати право на допомогу від державні в порівнянні з тими, хто такого статусу не мав [2].

Треба звернути увагу, що особи, які перетнули міжнародно визнані державні кордони України не є ВПО тому отримати статус такої особи вони не можуть. Наразі отримати статус ВПО можуть особи, які перемістилися з Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської областей та міста Києва в інші області України. Статус ВПО особа може отримати також, якщо переміщується в межах однієї області в іншу територіальну громаду, якщо в місце проживання такої особи йдуть активні бойові дії. ВПО розшифровується як «внутрішньо переміщена особа». Це люди, які залишили своє місце проживання, тікаючи від збройного конфлікту, окупації, насильства, техногенних катастроф чи стихійних лих, і перемістилися в інше місце на території України. Для отримання статусу ВПО потрібно звернутися до органів місцевого самоврядування або центру надання адміністративних послуг або подати заяву через Дію [3, с. 159].

Отримання статусу ВПО дає максимальні можливості особі у користуванні найширшим переліком прав, як і для постійних мешканців територіальної громади. І додатково - надає можливість отримати щомісячну допомогу на проживання. Особи, зареєстровані як ВПО, отримують від держави щомісячну виплату у розмірі 3 тис. грн. на кожну дитину або людину з інвалідністю та 2 тис. грн на кожну іншу особу старше 18 років [4].

Враховуючи, що забезпечення адміністративно-правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні здійснюють кілька десятків органів публічної адміністрації, діяльність яких регулюється понад сотнею нормативно правових актів, кількість проблем, що виникає при забезпеченні реалізації внутрішньо переміщеними особами своїх прав, обов'язків та гарантій в Україні є досить значною. Ситуація ускладнюється також тим, що поточне вимушене внутрішнє переміщення в Україні є безпрецедентно масовим, а відповідні державні органи мають мінімальний практичний досвід вирішення таких питань. Погоджуючись з думкою окремих науковців, адміністративно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні можна визначати як спеціальний, тимчасовий правовий статус осіб, урегульований нормами адміністративного права, що складається з системи додаткових прав, обов'язків і гарантій, обумовлених обставинами їх вимушеного внутрішнього переміщення та потребами, де обсяг і особливості реалізації таких прав, обов'язків і гарантій залежать від того, чи є особа громадянином, іноземцем чи апатридом [5, с. 3]. Серед проблем організаційного забезпечення реалізації статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні ми можемо виділити три основних: координації діяльності між органами публічної адміністрації, що забезпечують реалізацію прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні; обліку внутрішньо переміщених осіб та їх потреб; ресурсного забезпечення реалізації статусу внутрішньо переміщених осіб [6].

Таким чином, проаналізувавши положення про статус внутрішньо переміщених осіб, ми впевнилися, що сучасна Українська держава оперативного реагує на виклики історії, не замовчує наявні факти та в короткі терміни ухвалює важливі нормативно-правові акти (що є складовою правового становища ВПО й дають змогу швидше адаптуватися до життя в нових територіальних громадах та отримувати необхідну соціальну підтримку й допомогу), активно модернізує можливості відповідних сервісних адміністративних послуг, які їм надаються (в тому числі з доступом онлайн).

Список використаних джерел

1. Права внутрішньо переміщених осіб. *Асоціація юридичних клінік України. #ОК_консультає*. URL: <https://legalclinics.in.ua/consult/consultation-21-03-2020-7/> (дата звернення: 11.09.2022).
2. Статус внутрішньо переміщеної особи в Україні. *LIGA ZAKON*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/211039_status-vnutrshno-peremshcheno-osobi-v-ukran (дата звернення: 11.09.2022).
3. Грабова Я. О. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Митна справа*. 2015. № 2 (2.2). С. 159–165. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2(2)) (дата звернення: 11.09.2022).
4. Набуття статусу внутрішньо переміщеної особи: рекомендації для громадян. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14735> (дата звернення: 11.09.2022).
5. Крахмальова К. О. Адміністративно-правове забезпечення статусу внутрішньо переміщених осіб України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 23 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/krahmalova-k.o.-administrativno-pravove-zabezpechennya-statusu-vnutrshno-peremishchenih-osib-v-ukrayini-a_.pdf (дата звернення: 11.09.2022).
6. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. *LIGA 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T141706> (дата звернення: 11.09.2022).

Панасенко М. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

В цивільному праві на сьогодні одним найпоширенішим договірним інститутом є договір купівлі-продажу.

В ст. 655 ЦК України трактується, що за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Як зазначає Пленюк М.Д. договір купівлі-продажу є відплатним, консенсуальним та має двосторонній характер [1, с. 42]. У праці Гловацької Ю.О. поняття договору купівлі-продажу трактується як договір, що може бути спрямованим на безповоротне відчуження продавцем майна та перехід його у власність покупця; тим самим настає юридична підстава виникнення зобов'язальних правовідносин, котрі замовляють появу у покупця абсолютного речового права [2, с.279].

На думку багатьох вчених-юристів предметом договору купівлі-продажу є товар, котрий підлягає передачі покупцеві. Відповідно до статті 656 ЦК України предметом договору купівлі-продажу є: 1) товар, який є у продавця на момент укладання договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому; 2) майнові права; 3) право вимоги, якщо вимога не має особистого характеру.

Дослідивши поняття договору купівлі-продажу та визначивши предмет даного договору, постає питання щодо укладання договору. Відповідно до ст. 205 ЦК України правочин може вчинятися усно або в письмовій (електронній) формі. Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо він підписаний його стороною (сторонами). Електронний договір - це письмовий договір з усіма нюансами, що з цього випливають. Це підтверджує й ч. 2 ст. 639 ЦК України, в якій йдеться про те, що, коли сторони домовилися укласти договір за допомогою інформаційно-комунікаційних систем, він вважається укладеним у письмовій формі.

Як зауважує науковець Мілаш В.С., відсутність підписів сторін на договорі свідчить про недотримання письмової форми договору. До відсутності підпису в договорі прирівнюються випадки його підписання хоча

б однією зі сторін, особою, яка не мала на це повноважень. Відповідно до ч.3 ст.207 ЦК України використання під час вчинення правочинів факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного чи іншого копіювання або іншого аналога власноручного підпису допускається у випадках, встановлених законом, актами цивільного законодавства; за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідного аналога їхніх власноручних підписів.

Чинні нормативно-правові акти містять заборону щодо використання факсиміле під час оформлення карток зі зразками підписів для відкриття банківських рахунків, під час підписання розрахункових документів, векселів тощо. За змістом положень ЦК України, необхідно досягнути між договірними контрагентами окремої угоди щодо використання факсиміле, на випадок укладення договору. Як що замість власноручного підпису поставлене факсиміле, це фактично прирівнюється до відсутності у договорі підписів його сторін [3, с.42].

Отже, можна зробити висновок, що дана тема має ще більше актуальних проблем щодо укладання договору, але це потребує більш поглиблених досліджень.

Список використаних джерел

1. Пленюк М. Д. Договір купівлі продажу в умовах реформування цивільного законодавства. *Нове українське право*. 2021. № 1. С. 41–48. URL: <https://krc.academy/wp-content/uploads/1-5-PB.pdf> (дата звернення: 18.10.22).

2. Главацька Ю. О. Договір купівлі-продажу: загальна характеристика. *Роль правоохоронних органів в формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 12 березня 2015 р. Київ, 2015. С. 279–280.

3. Мілаш В. С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання : монографія. Харків : ХНУМГ, 2014. 227 с.

Пересунько Є. Г.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С.М.

РОЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ

Однією із складових, що забезпечують сталий розвиток економіки є підприємницька діяльність. У свою чергу, задля ефективного та безперешкодного функціонування підприємництва в Україні необхідно забезпечувати гідний рівень економічної безпеки. Для вирішення цього завдання існують спеціальні державні та недержавні органи, які завдяки своїй взаємодії організовують та здійснюють захист недержавного сектору національної економіки.

Питання взаємодії та координації вказаних органів у своїх наукових працях висвітлювали такі науковці, як В. І. Бенедик, Р. С. Белкіна, М. Г. Вербенський, А. Г. Гладішев, О. О. Дульський, С. О'Доннел, Н. І. Золотарьова, Д. К. Єфіменко, В. Н. Іванова, П. М. Каркач, О. Ф. Кобзар, І. П. Козаченко, Г. Кунц, М. Й. Курочка, В. О. Невядовський, В. М. Олійник, І. В. Охріменко, І. Печенкін та інші.

Для повноцінного дослідження взаємодії державних та недержавних органів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства, варто дати визначення поняттю «економічна безпека підприємства» та визначити відповідне коло суб'єктів.

Науковці визначають економічну безпеку підприємства як «стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів, при якому забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності» [1, с. 31].

Для забезпечення стану такої захищеності необхідно чітко сформувати таку систему охорони, яка могла б повною мірою реалізувати покладені на неї функції. Для виконання цих завдань потрібна взаємодія як державних, так і недержавних структур, адже через диференціацію їх функцій та можливостей, вони мають змогу всеосяжно захистити підприємництво та його економічну сторону.

Система, яка матиме змогу забезпечити економічну безпеку підприємства має характеризуватися своєю єдністю та цілісністю, функціонувати на засадах взаємодії та балансу. Роль кожного суб'єкта цієї системи має бути чітко визначена, саме тому треба окреслити та певним чином класифікувати їх. Так, система забезпечення економічної безпеки підприємства поділяється на державну та недержавну. Державна система включає в себе правоохоронні органи та спецслужби, наприклад такі як Національна поліція України, яка має повноваження на застосування санкцій та більше того, право на озброєну охорону, що є вагомим важелем забезпечення захисту та протидії правопорушенням.

До державної системи також відносять прокуратуру, Національне антикорупційне бюро України, Службу безпеки України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Бюро економічної безпеки України, тощо [2, с. 130].

До недержавної підсистеми захисту відносять приватні охоронні підприємства, комерційні служби безпеки, служби безпеки банків, профільні фонди, громадські організації з охорони громадського порядку, охоронно-технічні підприємства. Це ті юридичні особи, які здійснюють захист інтересів підприємництва на комерційній основі, у більшості випадках шляхом підписання із клієнтом-підприємством відповідного договору.

Взаємодія цих суб'єктів має бути чітко регламентована законодавством, від чого і буде залежати ефективність здійснення ними своїх повноважень.

Тобто, доцільно зазначити, що взаємодія правоохоронних органів та інших суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави за своєю природою є врегульованою законодавством спільною взаємозалежною та узгодженою діяльністю відповідних суб'єктів щодо реалізації державної політики в економічній сфері, у межах власної компетенції [3, с. 267].

Роль державної системи правоохорони полягає у створенні умов та вимог для ефективного здійснення функцій, що мають на меті захистити економічну сторону підприємницької діяльності, натомість недержавні органи реалізують такі функції.

Саме недержавна система безпеки започаткувала механізм централізованого захисту підприємства на всіх рівнях і забезпечила повний комплект послуг, які спрямовані на захист інтересів бізнесу та підприємства, такі, як фізична охорона об'єктів, створення технічних систем безпеки, супровід вантажу, захист від доступу до конфіденційної інформації, проведення різних видів аудиту, тощо [4, с. 37].

До того ж, слід звернути увагу на діяльність власних служб безпеки підприємства. Значною перевагою таких служб є безпосередня участь у функціонуванні підприємства, своєчасне реагування на ту чи іншу загрозу та індивідуальний підхід, який формується виходячи із особливостей самого підприємства, що є особливо доцільним у теперішній фінансово-економічній ситуації.

Для ефективної роботи власних служб безпеки підприємства, треба вибудувати дієвий механізм їх залучення для індивідуальної, окремої роботи з кожним підприємством. Такий механізм має розроблятися саме органами державної влади та суб'єктами підприємницької діяльності, так як тільки в цьому випадку, з ентузіазмом та бажанням кожного суб'єкта може йти мова про практичні кроки з налагодження партнерства між державою та суб'єктами господарювання та створення умов для розвитку економіки у жорсткому конкурентному середовищі.

У процесі практичного забезпечення економічної безпеки підприємства, недержавний сектор виступає вірним союзником державним органам, адже ті функції, які виконують недержавні установи з охорони, сприяють розвитку підприємства по всій Україні [5, с. 131]. Будь-яка система має змогу розвиватися та зростати лише за умови повної безпеки та надійної охорони. Саме через це існує потреба у взаємодії правоохоронних органів держави з представниками недержавної системи безпеки.

Організувавши внутрішню та зовнішню взаємодію державних та недержавних правоохоронних органів, з'являється можливість використати усі переваги цих систем, способи та засоби їх діяльності, методи вирішення проблем, задля забезпечення економічної безпеки підприємства і досягнення поставлених цілей.

Отже, саме якісна взаємодія та координація зазначених органів є важливою складовою захисту національної економіки України на різних рівнях. Консолідація зусиль та ресурсів допоможе ефективно протидіяти злочинним посяганням та запобігти латентним загрозам. Тому законодавча база у сфері захисту економіки підприємства та втілення цих норм у практичну діяльність правоохоронних органів має постійно удосконалюватись та оновлюватись, зважаючи на суспільні зміни.

Список використаних джерел

1. Кургузенкова Л. А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. *Економіка і суспільство*. 2015. Вип. № 1. С. 31–34.
2. Парфентій Л. А. Правоохоронні органи у сфері економічної безпеки: українські реалії та перспективи. *Право і безпека – Право и безопасность – Law and Safety*. 2020. № 4 (79). С. 130–136.
3. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект : монографія. Суми : Мрія, 2019. 256 с.
4. Крегул Ю. І., Банк Р. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2015. 240 с.
5. Крутов В. В., Пилипчук В. Г. Становлення і розвиток недержавних суб'єктів сектору безпеки України (система безпеки підприємства) : наукова доповідь. Київ : НІСД, 2011. 85 с.

Пругло Р. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

БУЛІНГ: ДО ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Булінг – надзвичайно поширена проблема у сучасній школі. Останнім часом серед сучасної молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, як фізичного так і психологічного, довготривалих агресивних проявів та цькування.

За законодавством України булінг (цькування) учасника освітнього процесу, є протиправним діянням, яке полягає у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи іншими учасниками освітнього процесу або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 173-4 КУпАП) [1]. Необхідно зауважити, що наведене у зазначеній нормі закону поняття булінгу дещо відрізняється від того, яке закріплено у ст. 1 Закону України «Про освіту». Відповідно до цього нормативного акту булінгом є діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2]. Також виокремлюються основні ознаки булінгу: систематичність (повторюваність) таких діяння; наявність відповідних сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу) та, в деяких випадках, спостерігачі; дії або бездіяльність булера, наслідком яких є заподіяння (можливість заподіяння): психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого [2].

Виходячи з зазначеного булінг, перш за все, посягає на такі блага неповнолітньої або малолітньої особи як: здоров'я, стан психологічної безпеки, фізична та психічна недоторканність, стан соціального благополуччя, матеріальні блага, статеві свободи.

Кримінальним кодексом України не передбачено кримінальної відповідальності за булінг. Однак, дії, які вчинює булер є достатньо суспільно-небезпечними. І, хоча, законодавець як можливі наслідки цих дій окреслює лише заподіяння шкоди психічному чи фізичному здоров'ю потерпілого або можливість такого заподіяння, наслідки цькування можуть бути і значно більш небезпечними, зокрема – самогубство потерпілого

або замах на нього, що тягне кримінальну відповідальність винної особи (ст. 120 КК України). З того моменту як законодавець у ст. 120 КК України таку ознаку об'єктивної сторони цього злочину як «примус до протиправних дій» замінив на таку ознаку як «систематичний протиправний примус до дій, що суперечать волі особи», перелік способів доведення до самогубства перестав бути вичерпним. Це дає змогу притягнути до кримінальної відповідальності особу, яка вчинила булінг, що призвело до тяжких наслідків – вчинення потерпілим суїциду чи замаху на суїцид.

До вчинення самогубства особу може довести фактично будь-яка з означених дій кривдника, все залежить від психологічного стану потерпілого та його душевної організації. Але, крім того, деякі дії винного можуть, також, завдавати потерпілому особливих фізичних чи моральних страждань, тобто умисне заподіяння особі сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій. Таке діяння містить у собі об'єктивні ознаки злочину «катування» (ст. 127 КК України) [3]. Відповідно особа, яка вчинила таке діяння, якщо воно, до того ж, містить всі інші ознаки складу зазначеного кримінального правопорушення, буде нести кримінальну відповідальність за ст. 127 КК України.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. Дод. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

2. Про освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 11.09.2022).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 11.09.2022).

Сидоріна М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО І ПРИВАТНОГО ПРАВА

Нам відомо ще з часів Давнього Риму про поділ публічного та приватного права. Публічне та приватне право з давніх часів вважалося розвитком романо-германської сім'ї. Поділ приватного і публічного права здійснюється об'єктивно, в історії це означало результат розвитку суспільних відносин. Публічне право стосується до становища держави, а приватне до користі окремих осіб. Ці дві галузі права між собою як протилежні так і взаємозалежні. Між ними ніколи не були межі однозначно певними, вони завжди змінювалися. Вони не існують один без одного, а навпаки тісно пов'язані. Як казав О.Юффе: "Протистояння приватного та публічного права продовжує діяти і в наші дні, залишаючись для доктрини такою ж загадкою, як і багато віків тому. " Приватне право базується на публічному праві, без нього воно не може існувати. Але існують сучасні проблеми забезпечення публічного і приватного права. Ці проблеми з'являються через класифікацію чинного законодавства. Саме на цьому поділу права базується деякі правозастосовчі акти та акти Конституційного Суду України. Якщо розглянути приватне право воно ґрунтується на силі та моральному капіталу яку потребує держава. Суспільні інтереси як однією особи так і народу можуть збігатися розрізнятися та навіть бути в протиріччі. Кожен публічний інтерес має багато приватних інтересів. Тому інтерес однієї особи є приватний. А інтерес народу то він публічний якщо розглядати інтерес особи з народу, то інтерес вважається вже приватним.

Одеж можемо зробити висновки якщо ми обираємо для аналізу приватне право, то сферою правового вираження переважно приватні інтереси. А якщо публічне право тоді сферою правового вираження є переважно публічні інтереси. Релятивізм проявляється в наступному кожен приватний інтерес зведений, розглянутий, або представлений у якості публічного, тому що для соціуму найчастіше важливий саме приватний інтерес, і якщо розглядати публічний інтерес без якого небудь доведення до відокремленого приватного інтересу не буде мати якогось змісту і суті. Тобто приватні та публічні інтереси одного і того ж явища, а саме суспільного життя,

Сітнікова Е. Б.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ

З метою вдосконалення регулювання відносин, які стосуються здійснення державної реєстрації активів цивільного стану, та охоплення всіх ключових питань у цій сфері, в липні 2010 року було прийнято Закон України «Про державну реєстрацію активів цивільного стану».

Законом урегульовано порядок створення та функціонування Державного реєстру активів цивільного стану громадян – державної електронної інформаційної системи, яка містить відомості про акти цивільного стану, зміни, що вносяться до актів цивільного стану, їх поновлення й анулювання та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію активів цивільного стану і про видачу витягів з нього держателем якого є Міністерство юстиції України.

Прийняття вказаного закону позитивно вплинуло на правовідносини пов'язані з актами цивільного стану та у свою чергу дозволило внести нові положення у правову систему України, які у свою чергу були спрямовані на покращення механізму реалізації громадянами своїх законних прав та інтересів.

Однак, дослідження окремих питань законодавчого регулювання реєстрації активів цивільного стану органами юстиції свідчить про необхідність внесення змін до чинного законодавства, усунення його прогалин

і суперечностей, а також норм з можливістю їх довільного тлумачення, що створюють передумови їх неналежного застосування.

Серед недоліків Закону слід звернути увагу на його суперечність із Цивільним кодексом України, а саме відповідно до ч. 3 ст. 49 Цивільного кодексу України державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть. У свою чергу Закон передбачає, що державній реєстрації відповідно до цього Закону підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть. Наведене свідчить про те, що дія цього Закону не поширюється на порядок проведення реєстрації громадянства України. Таким чином, громадянство як невід'ємна частина статусу громадянина залишається поза увагою.

Незрозумілим є те, що відповідно до ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», інформація, що міститься в актовому записі цивільного стану, є конфіденційною і не підлягає розголошенню. Таким чином, інформація про народження або смерть фізичної особи, що зберігається в органах РАЦС є конфіденційною як під час життя, так і після смерті людини.

Слід зауважити, що у свою чергу факт смерті особи тягне за собою низку правових наслідків, наприклад, відкриття спадщини. Законодавець надає спадкоємцям шестимісячний строк для прийняття спадщини. Проте до кола спадкоємців за законом належать не лише такі близькі для померлого люди, а і більш далекі родичі, які у разі непоширення іншими родичами інформації про смерть спадкодавця можуть пропустити строк на прийняття спадщини і будуть усунуті від спадкування, що є певним порушенням їх законних прав та інтересів.

Узагальнюючи наведене, слід зауважити, що прийняття закону сприяло оптимізації діяльності органів державної реєстрації актів цивільного стану з урахуванням досвіду зарубіжних держав, однак, не існує ідеальних законів і всі вони мають свої недоліки і прогалини. У свою чергу для забезпечення ефективною реалізації норм пов'язаних з реєстрацією актів цивільного стану та приведення їх до європейських стандартів необхідно внести зміни до законодавчих актів з метою усунення перешкод у здійсненні громадянами своїх прав та свобод, що буде гарантувати захист прав людини і громадянина в контексті застосування законодавства у сфері реєстрації актів цивільного стану.

Соха С. С.

Класичний приватний університет
аспірант

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Поняття «громадянське суспільство» постійно змінюється і є предметом жвавих наукових дебатів [6, с.968-969]. Хоча визначення «громадянського суспільства» виходить далеко за рамки наших тез, проте деякі елементи його визначення потребують детальнішого вивчення. Класична концепція «громадянського суспільства» обертається навколо ідеї «залишку», де громадянське суспільство є «тією частиною суспільства, яка не є державою» [3, с.303]. Така концепція є особливо актуальною, оскільки вона містить припущення, що громадянське суспільство здатне забезпечити, щоб держава виконувала свою роботу, але не більше того, і що вона виконує її належним чином. Таким чином, поняття громадянського суспільства тісно пов'язане з ідеєю моніторингу держави.

Контроль за державою, зокрема за виконавчою владою, є основною ознакою верховенства права. Хоча немає нічого нового в припущенні про те, що поняття верховенства права навряд чи можна визначити, його зв'язок з ідеєю підпорядкування здійснення влади певним обмеженням є беззаперечним [4, с.13]. Моніторинг виконавчої влади традиційно здійснюється законодавчою та судовою гілками влади. Зрештою, верховенство права тісно пов'язане з ідеєю поділу влади/стримувань і противаг. Як було описано в наукових роботах, верховенство права «завжди було дещо аморфним, використовувалося різними способами для позначення законодавчої діяльності, діяльності судів, використання виконавчої влади і, справді, загальний поділ влади на ці три гілки [10, с.387].

Тим не менш, у світлі мутацій у демократичних суспільствах, моніторинг виконавчої влади походить не лише від двох інших гілок влади, але й «знизу», а саме від самого громадянського суспільства. Вимога верховенства права про те, що уряд має бути підзвітним згідно із законом, має «безсумнівну цінність» [11]. Ця підзвітність передбачає не лише нагляд за виконавчою владою з боку законодавчої та судової влади, але також і громадянське суспільство. Підзвітність має не лише горизонтальний, а й вертикальний вимір [5, с.55-69]. Горизонтальна підзвітність стосується процесів інституційного нагляду, стримувань і противаг у державі [8, с.30]. Вертикальна підзвітність стосується владних відносин між державою та її громадянами.

Роль громадянського суспільства у нагляді за виконавчою владою в сучасних демократіях також доречно розглядається в інших місцях літератури. У «Моніторинговій демократії» Джона Кіна громадянське суспільство є одним із спостережних органів, які знаменують цю нову історичну форму демократії [9, с.212-235]. Ця форма демократії характеризується «різноманітністю «пост-парламентської» політики, що визначається швидким зростанням багато різних видів позапарламентських механізмів контролю за владою» [9, с.23]. Ці механізми моніторингу спрямовані на надання громадськості додаткових точок зору та кращої інформації про роботу різних урядових органів.

Роботи з конституціоналізму однаково сприймають актуальність громадянського суспільства, особливо в часи демократичного відступу. Конституціоналізм і верховенство права є спорідненими ідеями про те, як повноваження держави повинні бути обмежені [2, с.493-502].

В останні роки конституціоналізм переважно розвивається в правовій сфері, через контрольну владу судової влади, яка випливає з поділу влади/ стримувань і противаг. Проте є голоси вчених, які припускають, що «можливо, настав час для конституціоналізму відстежити його давнє політичне коріння з подальшим відродженням демократії та більшою громадянською активністю» [12, с.453-456].

Відступ верховенства права в багатьох державах Ради Європи спонукає до розгляду Концепція недобросовісних обмежень прав державами відповідно до статті 18 ЄКПЛ. Стаття 18 ЄКПЛ обертається навколо ідеї зловживання владою. Прецедентне право з цього приводу дозволяє нам зробити важливі висновки щодо ролі громадянського суспільства у моніторингу виконавчої влади в державі, яка недобросовісно обмежує права, тобто переслідуючи приховані цілі. Зрештою, запобігання зловживанню повноваженнями чітко зазначено в Контрольному переліку щодо верховенства права Венеціанської комісії Ради Європи. Прецедентне право щодо недобросовісних обмежень прав згідно зі статтею 18 ЄКПЛ підкреслює ідею про те, що моніторинг Передача виконавчої влади громадянським суспільством є ще важливішою в державах, де верховенство права системно страждає, і, таким чином, громадянське суспільство є єдиною (внутрішньою) організацією, яка може справді контролювати виконавчу владу.

На основі Європейської конвенції з прав людини та спираючись на передумови ліберальної демократії, прецедентне право ЄСПЛ вказує на те, що верховенство права функціонує як захисний щит для діяльності громадянського суспільства [1, с.13-19]. Що потребує подальшого вивчення, так це те, чи саме громадянське суспільство сприяє верховенству права. Цей внесок буде зосереджений на оцінці цієї судової практики, щоб визначити роль громадянського суспільства у підтримці «верховенства права низу» [7].

Список використаних джерел

1. Buysse A. Why Attacks on Civic Space Matter in Strasbourg: The European Convention on Human Rights. *Civil Society and Civic Space. Deusto Journal of Human Rights*. 2019. № 4.
2. Chin Liew Ten. Constitutionalism and the Rule of Law / ed. : R. E. Goodin, P. Pettit, T. W. Pogge. *A Companion to Contemporary Political Philosophy*. 2017. P. 493–502.
3. Gellner E. The Civil and the Sacred. *The Tanner Lectures on Human Values delivered at Harvard University*. 1990. URL: https://tannerlectures.utah.edu/_documents/a-to-z/g/Gellner_91.pdf (date of request: 16.11.2021).
4. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). *Rule of Law Checklist : at its 106th Plenary Session, Venice, 11–12 March 2016*. Venice, 2016.
5. O'Donnell G. Delegative Democracy. *Journal of Democracy*. 1994. № 5 (1). P. 55–69.
6. Christenson G. A. World Civil Society and the International Rule of Law. *Human Rights Quarterly*. 1997. № 19 (4). P. 724–731.
7. *The Rule of Law from below: Individuals and Civil Society as Protectors of the Rule of Law in Troubled Times* : International Conference on 29–30 October 2020.
8. Fox J. A. *Accountability Politics: Power and Voice in Rural Mexico*. 2007. P. 30.
9. Keane J. *Monitory democracy? / eds. : J. Keane, S. Alonso, W. Merkel. The Future of Representative Democracy*. 2011. P. 212–235.
10. O'Kelly M. The Rule of Law and Advocacy in Civil Society. *An Irish Quarterly Review*. 2006. № 95(380). P. 387, 387.
11. Choi N. Rule of law / ed. M. Bevir. *Encyclopedia of Governance*. 2007. Vol. 1. URL: <https://www-doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.4135/9781412952613.n475> (date of request: 16.11.2021).
12. Chang W.-C. Back into the Political? Rethinking Judicial, Legal, and Transnational Constitutionalism. *International Journal of Constitutional Law*. 2019. № 17 (2). P. 453; 456.
13. World Justice Project Rule of Law Index. *World Justice Project*. 2020. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2020-Online_0.pdf (date of request: 16.11.2021).

Темченко Є. П.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Ісланкін С. М.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Одним із основоположних факторів у забезпеченні гідного рівня життя людей є безпека у всіх сферах їх діяльності, в тому числі у царині національної безпеки на рівні держави та світової безпеки людства.

На протидію небезпеці, що являє собою ніщо інше як злочинність і може спіткати людину в її суспільній діяльності, створені спеціальні інститути, які намагаються їй протидіяти. Такими інститутами є правоохоронні органи та недержавні служби безпеки, які покликані своїми діями допомогти ефективному функціонуванню державних правоохоронних органів.

У розвиток досліджень царини діяльності правоохоронних органів різних рівнів вагомий внесок внесли: Н. Ахтирська, О. Бандурка, В. Грищук, О. Джужа, А. Долгополов, Л. Кваша, В. Курило, С. Краснокутський, В. Крутов, В. Мак-Мак, Н. Матюхіна, М. Мельник, В. Нор, В. Савченко та ін.

Однією з умов раціонального вирішення проблем у правоохоронній сфері є чітке дотримання принципів взаємодії між зазначеними суб'єктами. [1, с. 115]. Але закріплення цих принципів не завжди є повноцінним інструментом у реальному забезпеченні взаємодії цих суб'єктів у різноманітних ситуаціях на практиці, тому потребує вузькоспеціалізованої правової регламентації.

Для визначення проблем у врегулюванні співпраці зазначених інституцій, є важливим окреслення суб'єктного складу як державних, так і недержавних органів правопорядку.

Так, систему правоохоронних органів можна розглянути через об'єднання наступних груп:

- 1) основні органи (Національна поліція України, Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, тощо);
 - 2) суб'єкти управління правоохоронною діяльністю (суди та прокуратура);
 - 3) органи, які (поряд із основною діяльністю) реалізують певні правоохоронні функції [2, с. 217].
- Функціонування цих органів має достатнє нормативне забезпечення у розрізі як самостійної, так і спільної діяльності кожного з цих органів.

Але, у своїй повсякденній роботі ці органи взаємодіють також із недержавними суб'єктами правопорядку, яких вчені диференціюють на приватних, комунальних та громадських суб'єктів правоохоронної діяльності.

До приватних суб'єктів доцільно віднести приватні охоронні підприємства та приватні детективні об'єднання, або детективів, що здійснюють свою діяльність індивідуально [3, с. 95]. Комунальні (публічні) суб'єкти правоохоронної діяльності це муніципальні варти; муніципальні інспекції з паркування; інспектори з охорони правопорядку та благоустрою тощо. Громадські формування з охорони громадського порядку, координаційні офіси безпеки та громадські помічники дільничного офіцера поліції на добровільних засадах є громадськими суб'єктами правоохоронної діяльності [4, с. 263].

Але правова регламентація їх діяльності є недостатньою. Правове поле їх діяльності зводиться лише до проектів законів, наприклад законопроект № 3010 від 04.02.2020 «Про приватну детективну діяльність», законопроект № 2890 від 18.05.2015, «Про муніципальну варту» та декількох чинних на сьогодні Закону України «Про охоронну діяльність», Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» та підзаконних нормативно-правових актів.

Закон України «Про охоронну діяльність» містить цілий ряд суперечливих положень, що стосуються понятійного апарату, переліку суб'єктів охоронної діяльності, взаємодії суб'єктів недержавної охорони та правоохоронних органів [5, с. 163].

Щодо Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», то в ньому регламентуються певні організаційні основи діяльності громадян і громадських формувань правоохоронного типу щодо протидії протиправним діям, але відсутні норми щодо ефективного співробітництва громадян та їх формувань з поліцейськими. Отже, у процесі вищевикладеного аналізу законодавства було виявлено такі недоліки правового регулювання, як: звужений суб'єктний склад недержавних органів правоохоронної діяльності; неповний перелік видів охоронної діяльності; відсутність процедурних норм щодо взаємодії правоохоронних органів та суб'єктів недержавної охоронної діяльності.

З огляду на це, доцільними кроками у вирішенні зазначених проблем буде чітке визначення суб'єктного складу недержавних органів правоохоронної діяльності, їх правового статусу та створення нормативного поля для їх функціонування; чітка регламентація форм взаємодії між недержавними та державними охоронними структурами та загальне подальше вдосконалення законодавства, шляхом приведення його у відповідність сучасним умовам та реаліям сьогодення.

Список використаних джерел

1. Завальний М. В. Принципи взаємодії державних та недержавних суб'єктів правоохорони в Україні. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1 (62). С. 114–119.
2. Науменко С. М. Система правоохоронних органів, які взаємодіють з експертними установами. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. № 22. С. 211–225.
3. Юрко С. С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 201 с.
4. Орлов В. А. Недержавні суб'єкти правоохоронної діяльності: їх правовий статус та роль у забезпеченні правопорядку в Україні. *Діджиталізація і безпека* : зб. матер. доп. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2020. С. 262–267.
5. Юрко С. С. Проблеми правового регулювання недержавної охоронної діяльності в Україні. *Серія Право*. Вип. 27. Т. 3. С. 160–163.

Учкін Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент, заступник завідувача кафедри Калюга К. В.

ЩОДО ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Починаючи з 24 лютого 2022 року в Україні введено правовий режим дії воєнного стану, у зв'язку з чим військовим командуванням, разом із Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування було запроваджено та здійснено передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [1]. Незважаючи на перебіг бойових дій на території нашої держави, громадяни вступали в лави ЗСУ, об'єдналися в територіальну оборону, активно почали розвивати волонтерський рух тощо. Комунальними службами та населенням (на громадських засадах) почали проводитися роботи по всій території держави: почали з'являтися різноманітні фортифікаційні зведення, протитанкові загородження та блокпости на в'їзді та виїзді з населених пунктів. Контрольно-пропускні повноваження почали виконувати бійці військових формувань, добровольці територіальної оборони Збройних сил України та співробітники Національної поліції України відповідно. Проте, окремої уваги потребує питання порушення поліцейськими норм чинного законодавства, щодо перевірки документів у осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян. Наразі, законодавством України чітко визначені підстави, умови та особливості проведення таких превентивних заходів, як: перевірка документів, огляд транспортних засобів, особистих речей, тощо [2]. Незважаючи на нормативно закріплені положення, які регламентують правила поведінки з громадянами різних категорій, оприлюднюють випадки застосування дій до осіб із грубим порушенням прав та свобод. Наприклад, питання безпідставного проведення перевірки документів у осіб, огляду їх речей та транспортних засобів поза блокпостами (безпідставні вимоги від осіб надання документів, що посвідчує їх особу; доступу до мобільного телефону (з інформацією про IMEI-номер); відео та фото фіксація осіб, їхніх особистих документів, без належних на це підстав. Згідно п.7 Постанови уповноважена особа має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, у таких випадках: якщо особа має зовнішні ознаки, схожі на ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або

безвісно зниклої особи; якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення; якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом; якщо в особи є зброя, боеприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином не можливо; якщо особа перебуває в місці вчинення кримінального, адміністративного правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події; якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення; порушення особою відповідних заборон, введених на території, де запроваджено правовий режим воєнного стану [3]. Також існують проблеми з безпідставною заборонаю фіксування дій співробітників поліції. У мирний час таке фіксування мало позитивний характер, оскільки під час такої фіксації поліцейські були змушені дотримуватися чинного законодавства та не виходити за межі наданих повноважень. Із запровадженням воєнного стану, ситуація кардинально змінилася, оскільки поліцейські забороняють фіксувати свої дії, шляхом доведення хибної інформації до громадян щодо законодавчої заборони фіксування співробітників поліції в умовах воєнного стану. Таке положення дозволяє поліцейським використовувати психологічний тиск на громадян без можливої фіксації подібних дій. Та, відповідно, проблеми притягнення до відповідальності винних поліцейських. Часто, для захисту порушених прав громадяни не знаходять інших дієвих мійр та вимушені звертатися до суду чи інших уповноважених органів.

Підводячи підсумок, хотілось би зазначити, що питання незахищеності прав та свобод громадян в Україні від неправомірних дій співробітників правоохоронних органів є досить актуальним, оскільки на практиці зустрічаються випадки, коли поліцейські у відносинах з громадянами здійснюють свою діяльність з явним перевищенням меж наданих їм повноважень. З метою вирішення зазначеної проблеми, пропонуємо низку наступних заходів: створити необхідний контроль з боку керівництва Національної поліції, незалежних громадських та міжнародних організацій за порушенням прав громадян під час дії воєнного стану; розробити відкриту, незалежну та дієву процедуру з можливою захисту прав громадян у безпосереднього керівництва з можливістю особисто брати участь у розгляді кожної скарги; забезпечити технічну можливість автоматичного запису відео на бодікамері поліцейського, без можливості впливу на її роботу; на законодавчому рівні запровадити механізм індивідуальної (персональної) фінансової відповідальності працівників Національної поліції тощо.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 16.10.2022).

3. Про порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1456. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-п#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

Чехута М. О., Кулаковський В. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Лопатєва О. М.

ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У СУЧАСНИХ ПРАВОВИХ УМОВАХ

Розвиток Європи має певний вплив на мою країну. Особливо у впровадженні міжнародних стандартів в національне законодавство. Звичайно, це пов'язано з проблемами організації заходів щодо Національної поліції України, яка є виконавчим органом, що обслуговує суспільство та забезпечує захист прав і свобод людини та боротися зі злочинністю,

Підтримка громадського порядку та громадської безпеки на даний момент є одним з найактуальніших питань що може нести в собі застосування сили та зброї Національною поліцією України.

Хоч звернути увагу, що світовим товариством для цього розроблено достатню кількість міжнародно-правових актів. Поміж них можна відокремити наступні: «Кодекс поведінки службовців органів правопорядку», затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. № 34/169 [1]; резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Про Декларацію про поліцію» [3]; «Європейський кодекс поліцейської етики», схвалений Комітетом Міністрів Ради Європи від 19 вересня 2001 р. [4] тощо. Особливе місце серед них посідає Резолюція восьмого Конгресу ООН попередження злочинності та поведіння з правопорушниками (27серпня-7 вересня 1990 р., Гавана, Куба), яка затвердила Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими 5 особами з підтримання правопорядку (далі – Основні принципи) [2; 6, с. 12-15].

До загальних засад застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, Кодекс поведінки службовців органів правопорядку та Європейський кодекс поліцейської етики закріплюють, що працівники поліції при здійсненні своїх функцій зобов'язані, наскільки це можливо, використовувати ненасильницькі засоби до вимушеного застосування сили або вогнепальної зброї. Вони можуть застосовувати силу і вогнепальну зброю тільки в тих випадках, коли інші засоби виявилися неефективними або не дають яких-небудь надій на досягнення наміченого результату [1; 2; 4].

Якщо працівник правоохоронних органів під час виконання службових обов'язків застосовав силу або вогнепальну зброю то він зобов'язаний

1. виходячи з тяжкості правопорушення діяти за для досягнення припинення правопорушення.
2. Завдати правопорушнику найменшої шкоди

3. Забезпечити надання до медичної допомоги пораненим
4. Негайно повідомити родичів чи близьких поранених

Примітно, що міжнародно-правові акти закріплюють й випадки, при яких можливим є застосування поліцією фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Ці положення було імplementовано до національного законодавства України, вони визначаються в Законі України « Про Національну поліцію України ». До основних принципів входить те що працівники поліції не застосовують вогнепальну зброю проти людей, за винятком випадків самооборони або захисту інших осіб від неминучої загрози смерті або тяжкого поранення або з метою припинення особливо тяжкого злочину, з метою затримання особи, що вчинила тяжкий злочин, що чинить опір їх владі, або з метою запобігання його втечі і лише в тих випадках, коли менш рішучі заходи недостатні для досягнення цих цілей [2].

«У вітчизняній практиці останнім часом ситуація склалася так, що поліцейські, розуміючи наслідки, хоча і нормативно виправданого застосування вогнепальної зброї, уникають приведення в дію і застосування цього заходу примусу, що іноді призводить до невиконання ними своїх повноважень, недієвості застосованих ними спеціальних засобів, а також завдання шкоди життю і здоров'ю іншим громадянам, що викликає не менший осуд, аніж застосування вогнепальної зброї.» -визначають в своїй науковій роботі Волков Ю.М. та Казначеев Д.Г.[5]

В міжнародно-правових актах окремо регламентуються питання застосування фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї під час масових заходів – зборів, мітингів, демонстрацій, страйків тощо. Прикладом те що, при розгоні зборів насильницького характеру поліцейські можуть застосовувати вогнепальну зброю лише в тих випадках, коли не можна застосувати менш небезпечні засоби, і лише в тій мірі, в якій це мінімально необхідно [2].

Враховуючи динамічні процеси становлення Національної поліції України, безсумнівну цінність мають положення міжнародно-правових актів щодо професійної підготовки поліцейських. Рекомендації міжнародних актів виходять з того, що кандидати на службу в поліцію мають відбиратися за допомогою належних процедур відбору.[6] Також відповідним правоохоронним органам потрібно проходити професійну підготовку та отримати дозвіл про завершення спеціального курсу, що дозволить їм носити вогнепальну зброю.

Отже можна зробити висновок що на правоохоронця нашої країни лежить велика відповідальність, вони діють відповідно закону та мають свої принципи.

Список використаних джерел

1. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку : затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. № 34/169. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/6725_112 (дата звернення: 16.10.2022).

2. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку : Резолюція восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поведіння з правопорушниками (27 серпня – 7 вересня 1990 р., Куба). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_334 (дата звернення: 16.10.2022).

3. Про Декларацію про поліцію : резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/7720_521 (дата звернення: 16.10.2022).

4. Про Європейський кодекс поліцейської етики : рекомендація REC (2001) 10 Комітету Міністрів державамучасницям Ради Європи від 19 вересня 2001 р URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3405_183 (дата звернення: 16.10.2022).

5. Волков Ю. М., Казначеев Д. Г. Актуальні проблеми застосування вогнепальної зброї поліцейськими в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. С. 142–145. URL: http://lsej.org.ua/4_2020/35.pdf (дата звернення: 16.10.2022).

6. Албул С. В. До питання імплентації у національне законодавство міжнародних стандартів застосування сили та вогнепальної зброї поліцією. С. 7–10. URL: <http://dSPACE.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/220/1/%D0%A2%D0%A1%D0%9F.pdf> (дата звернення: 16.10.2022).

Чемерис Л. М.

Класичний приватний університет
аспірант

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕПОДАННЯ АБО НЕСВОЄЧАСНЕ ПОДАННЯ ПЛАТІЖНИХ ДОРУЧЕНЬ НА ПЕРЕРАХУВАННЯ НАЛЕЖНИХ ДО СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ) ВІДПОВІДНО ДО СТ. 163-2 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до ст. 163-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), адміністративній відповідальності підлягають посадові особи підприємств, установ та організацій за неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) [1].

Як і всяке правопорушення діяння, передбачене зазначеною правовою нормою, характеризується обов'язковими об'єктивними та суб'єктивними ознаками: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона, а також додатковими елементами, такими як: спосіб, час, місце, обстановка, знаряддя та засоби вчинення проступку.

Платіжне доручення представляє собою письмове розпорядження платника банкові, який обслуговує його, про списання з рахунку платника зазначеної суми на рахунок одержувача коштів, або ж документ, який застосовується при безготівкових розрахунках за поставлену продукцію на підставі платіжного доручення, що здійснює списання коштів з рахунку платника і зараховує їх на рахунок отримувача. Тобто, фактично платіжне доручення – це розрахунковий документ, який містить доручення платника відповідного банку здійснити переказ певної грошової суми зі свого рахунку на рахунок отримувача [2, с. 233].

Найчастіше платіжне доручення застосовується у наступних випадках:

- платіж за надані послуги, виконану роботу або поставлену продукцію;
- сплата податків, зборів (обов'язкових платежів);
- сплата страхових внесків до відповідних бюджетів або державних цільових фондів;
- внесення передоплати, відповідно до укладеного договору;
- перерахування юридичними особами (підприємствами, організаціями, установами) коштів, що належать фізичним особам, на рахунки останніх, зокрема – виплата заробітної плати;
- платежі, які використовуються з метою завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості юридичних осіб;
- оплата претензій стосовно якості або недостачі продукції;
- платежі, призначені для погашення кредиторської заборгованості [3, с. 76-77].

Діяння, передбачене ст. 163-2 КУпАП пов'язане з діяльністю особи у сфері оподаткування та полягає у неподанні або несвоєчасному поданні платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів). Тож, можна зазначити, що розглядуване адміністративне правопорушення посягає на суспільні відносини у сфері оподаткування та податкової звітності, що і виступає об'єктом досліджуваного проступку.

Виходячи зі змісту диспозиції досліджуваної норми слід відмітити, що дане правопорушення, з об'єктивної сторони, може бути вчинене як шляхом активних дій, пов'язаних з порушенням строків подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів), визначених законом так і шляхом бездіяльності (не подання відповідних платіжних доручень). Порядок подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) визначається Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженій Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 року № 4923 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2003 р. за № 1172/8493). Можливі наслідки вчинення такого проступку не впливають на відповідальність винної особи.

Суб'єктом адміністративного проступку, передбаченого ст. 163-2 КУпАП може бути посадова особа підприємства, установи, організації, до обов'язків якої входить подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів), що є належним чином зафіксовано (зокрема – визначено посадовою інструкцією).

Суб'єктивна сторона розглядуваного правопорушення визначається ставленням особи до чиненого діяння, яке може виражатися як у формі умислу, так і необережності. Тож у кожному конкретному випадку необхідно визначати рівень обізнаності особи, яка вчинила цей проступок, щодо виконуваних нею обов'язків.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 16.10.2022).
2. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. Київ : Кондор, 2006. 355 с.
3. Чайковський Я. І. Організація платіжних операцій банків : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 232 с.

Шреймер Д. Ю.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ


Усиновлення є одним із найдавніших та традиційних інститутів сімейного права. Правове регулювання цього соціального явища було відоме ще в давньому Римі. Але умови такого прийняття дітей у сім'ю, його процедура та правові наслідки змінювалися з історією розвитку людства. Загалом усиновлення залежало від ставлення суспільства до шлюбу, економічно-соціального рівня розвитку тієї чи іншої держави, її політичного устрою. Так, у часи, коли шлюб освячувався церквою, усиновлення провадилося шляхом здійснення церковного обряду.

Сьогодні Україна є незалежною державою, але економічний стан її розвитку не дає більшості її громадян можливості жити у достатку, в зв'язку з чим в країні за останні роки збільшується кількість дітей, які не мають належного сімейного виховання та позбавлені батьківського піклування. Тому надання сімейної турботи таким дітям є державним завданням нашої країни.

У державі прийнята низка нормативно-правових актів, що становлять міжгалузевий інститут усиновлення сімейного, цивільного та цивільного процесуального права. Це, насамперед, норми Основного закону, ст. 51 та 52 якого визначає, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою, утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. До загальних нормативно-правових актів щодо усиновлення можна також віднести Сімейний кодекс (гл. 18), Цивільний кодекс (статті 49, 295 та ін.), Цивільний процесуальний кодекс (гл. 5), Закон України «Про охорону дитинства» (статті 24, 30¹, 36) та деякі інші. До спеціальних – Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» від 08.08.2008 р. № 905 з подальшими змінами та ін.

Незважаючи на те, що з кожним роком світове співтовариство працює над удосконаленням законодавства з питань усиновлення, все ж існують проблеми, які виникають в процесі як національного, так і міжнародного усиновлення. Варто зазначити, що вони пов'язані як із суб'єктивним, так і з об'єктивними чинниками. До таких основних «перешкод» ми можемо віднести недосконалість законодавства щодо усиновлення, неконкретність окремих норм законодавчих актів, які регулюють процес усиновлення, розбіжності трактування чинного законодавства всіма учасниками процесу усиновлення тощо. Крім того, великою проблемою на шляху до легітимного та ефективного усиновлення є корупція на всіх етапах процесу.

Значною проблемою є також і те, що реформа децентралізації передбачає ліквідацію та реорганізацію райадміністрацій, які нині займаються усиновленням, а нові об'єднані територіальні громади не матимуть на це права за законом. Тому треба прийняти нову концепцію усиновлення. Найбільш прийнятною уявляється модель, коли Міністерством соціальної політики України буде створена Національна соціальна служба, яка має займатися питанням усиновлення. На місцях повинні працювати Служби у справах дітей. На законодавчому рівні слід закріпити систему та структуру Національної соціальної служби, повноваження її центральних і регіональних органів, перелік та механізм впровадження спеціальних заходів у сфері усиновлення, оптимізувати процедуру усиновлення, вирішити питання фінансового стимулювання потенційних національних усиновителів, організації цивілізованого контролю за процесом міжнародного усиновлення, за діяльністю агентств, асоціацій, перекладачів, довірених осіб усиновителів, ведення обліку дітей, які підлягають усиновленню, а також обліку сімей, які хочуть прийняти до себе дитину і т. п. Це сприятиме більш ефективній реалізації однієї із основних завдань держави – охорони дитинства та соціального захисту населення.



МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Бублик А. С.

Льотна академія Національного авіаційного університету
наук. кер. – к.пед.н., доцент Коваленко Н. О.

EMOTIONAL INTELLIGENCE AS AN ELEMENT OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

The work of a modern enterprise is determined not only by indicators of production and sales efficiency, but also by a favorable emotional climate, motivation of workers to work and satisfaction with the results of their activities at the enterprise. Managers need to make decisions together with subordinates, delegate, provide feedback, motivate to achieve results, resolve conflicts. The effectiveness of these functions depends on the level of development of emotional intelligence of the leader.

Thus, the ability of the leader to recognize and interpret emotions that arise in the process of activity, use them to solve management problems in their relationship with the effectiveness of the organization as a whole determine the specifics of the problem field of emotional intelligence.

It is specified that EQ is a structure of personality abilities, based on subconscious or consciously acquired baggage of knowledge and mental intelligence, aimed at recognizing their feelings and emotions, feelings and emotions of others, tracking and managing them, forming and changing them to achieve the goal or both personal and collective tasks.

If we consider emotional intelligence in combination with other competencies of the manager, it can be noted that it is not only one of the elements of the basic list of key skills of the manager, but also the basis for their implementation. In particular, for example, critical thinking, which is based on analytical action, cannot be effectively implemented without the ability to master their emotions in the research process, to turn to their intuition, analyzing alternatives.

The result of the development of the leader is emotional competencies, which are certain formed emotional knowledge, skills and abilities that are manifested in professional activities. Therefore, it is necessary to distinguish such a concept as emotional competence - a set of knowledge, skills and abilities that allow to make adequate decisions and act on the basis of the results of intellectual processing of external and internal emotional information.

Today, there are a large number of methods for assessing emotional intelligence, compiled by authors who have different views on this issue. Despite the lack of a unified approach to the definition of emotional intelligence, leaders and leaders can better evaluate themselves and employees for their further personal development and as members of the organization.

Emotional intelligence can ensure significant development of employees, increase their efficiency and competitiveness, ensure the growth of enterprise performance. According to the results of the study, it can be argued that emotional intelligence is one of the important professional resources and is a predictor of various aspects of the regulation of managers. Emotional intelligence is significantly associated with the ability of the manager to conscious self-regulation, to plan and effectively achieve professional goals. Emotional intelligence also determines the choice of a more effective coping strategy in stressful situations.

Thus, we conclude that emotional intelligence can directly or indirectly affect the following indicators of enterprise activity: labor productivity; profitability of activity; average annual number of employees / staff turnover; capital adequacy; production and sales volumes.

The current practice of the leader, manager, leader, requires new approaches and the search for effective tools for managing human resources of the company, taking into account the capabilities of the brain and brain activity of the team.

Васильківський Я. А.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
наук. кер. – старший викладач Мельник О. А.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Менеджмент являє собою один з найпарадоксальніших феноменів розвитку людської спільноти – адже, з одного боку, він є одним з наймолодших галузей наукових досліджень, а з іншого, чи не найпершим видом практичної діяльності – починаючи з епохи мезоліту, хтось повинен був брати відповідальність за виживання громади і приймати рішення про оптимальне використання наявних ресурсів для досягнення цієї цілі.

З останньої чверті ХХ століття й до сьогодні у світі посилюються глобалізаційні та інтеграційні процеси, стрімко розвиваються інформаційні технології, ускладнюються умови діяльності підприємств, зростають потреби людини, підвищується роль її інтересів у суспільному розвитку, здійснюється перехід від «бу-

рої» (традиційної) до «зеленої» (сестейнової) економіки тощо. Ці та багато інших факторів примушують організаційні утворення змінювати свої базові принципи функціонування та розвитку, безпосередньо впливають на формування сучасної системи теоретичного та практичного менеджменту.

Першою з проблем українського менеджменту є самозакоханість, тобто більшість керівників впевнені, що тільки вони знають, як чинити правильно, і абсолютно не погоджуються з чужою думкою. Наступною значною проблемою є те, що український бізнес, і не лише український, зосереджений на заробітку грошей. Також актуальні проблеми менеджменту, з якими стикаються українські підприємства є недостатність та не своєчасність забезпечення управлінців якісною інформацією для прийняття управлінського рішення; недотримання максимального рівня якості; недостатність нематеріальної мотивації працівників на підприємства та значна проблема українського менеджменту - це зосередженість на цифрах. Через зацикленість на цифрах і цифрових показниках ми постійно стикаємося з проблемою у відносинах, через що нерідко можуть виникнути конфлікти.

Проблемною галуззю у сфері менеджменту також стає розвиток людини-особистості, її лідерського й культурно-емоційного потенціалу. Від працівника як основного об'єкта менеджменту потрібна вже не стільки старанність, скільки творча ініціатива, креативність, висока зацікавленість у кінцевому результаті. Саме пошукова активність персоналу є головним джерелом успішного функціонування компаній, оскільки більшість змін, що проводяться, в організації здійснюються задля активізації людського фактору.

Отже, дослідження сучасних реалій, проблемного поля та тенденцій розвитку сучасного менеджменту дає змогу виділити пріоритети та актуальні напрями можливого розвитку прикладних досліджень, запропонувати в подальшому адекватні та оригінальні інновації в менеджменті XXI століття. Для якісно нового етапу розвитку менеджменту необхідні нові підходи, які забезпечать нові рекомендації та дадуть змогу узгодити цілі підприємств із завданнями суспільного розвитку в умовах сьогодення. В умовах боротьби за людські ресурси ціннісно-орієнтований підхід є одним з основних елементів методологічного інструментарію менеджменту організацій. Менеджери повинні бути готові йти на деякі несподівані ризики, щоб допомогти організації зайняти лідируючі позиції.

Список використаних джерел

1. Євтушенко Г. І., Ковальчук В. В. Проблеми сучасного менеджменту. Актуальні проблеми менеджменту в сучасних глобалізаційних процесах. Ірпінь : Ірпінь Білосток, 2018. С. 24–25.
2. Іванова Т. В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку менеджменту. Київ : Національний авіаційний університет, 2016. С. 35.
3. Кузин Д. А. Менеджмент XXI століття: новий погляд. *Теорія і практика управління*. 2014. № 4. С. 16–25.
4. Терещенко В. О. Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку. Київ, 2018. С. 64–65.

Квіташ К. О.

Філія Класичного приватного університету

Цимбалістова О. А.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ
к.е.н., старший викладач

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Незважаючи на складну ситуацію в країні менеджмент продовжує розвиватися, виникають нові проблеми, а отже і нові методи управління. Спочатку Covid-19, а потім і військовий стан у нашій країні змусили працювати по новому як бізнес так і людські ресурси, почали висуватися нові вимоги до менеджерів підприємств.

На сьогодні тенденції деяких підприємств з початком війни стали покращуватися, але так і не повернулися до довоєнних показників. Наразі підприємство стикається із такими п'ятьма головними проблемами, як:

- виробництво або інші активи бізнесу заблоковані, оточені ворогом, або ж знаходяться на окупованих територіях;
- виробництво або інші активи бізнесу втрачені частково або повністю через бомбардування чи ракетні обстріли;
- нестача персоналу, спричинена виїздом в інші міста чи за кордон, мобілізацією;
- втрата частини доходів через перебої у логістичних ланцюгах збуту;
- складнощі у закупівлі товарів, матеріалів та комплектуючих через втрату основних постачальників.

Також бізнес стикається з такими ризиками як загроза застосування хімічного та ядерного озброєння, недостатній рівень, або ж відмова у допомозі світу на економічне відновлення, скорочення ринку та відсутність попиту, що призведе до скорочення або ж навіть закриття бізнесу.

В світі загалом стали змінюватися погляди на управління та функціонування і тому колишні бенчмарки втрачають надійність, причини та наслідки спотворюються затримками та диспропорціями, невизначеність викликає страх, зростаюча кількість фактів будь яке питання перетворює у незбагненне, все більше розглядається поняття складнощі. Складнощі в менеджменті – це ситуації, в яких ми бачимо ріст значних компонентів організації і взаємодію між ними. Система завжди веде себе складніше та непередбачуваніше, ніж більшість її елементів, а тому єдиний спосіб боротьби зі складнощами в менеджменті – це їх спрощення. Аналізуючи та розподіляючи систему на компоненти ми можемо втратити цілісну картину системи, а тому сучасний менеджер повинен володіти новими амбітними завданнями. Саме такі завдання сформулював Гері Хемел, який розділив їх на 5 основних груп, розглянемо їх детальніше:

- 1) налаштувати душу бізнесу: зосередити менеджмент на вищій цілі; впровадити дух громадянина та спільноти; гуманізувати мову бізнесу;

2) розкрити людські можливості: збільшити довіру та зменшити страх; перевинайти засоби контролю; сформувати спільноти зацікавлених людей; розвивати уявлення; скористатися перевагами різноманітності; прибрати роботу з роботи;

3) сприяти стратегічному оновленню: направляти процеси «знизу – вгору» та «з зовні – з середини»; частіше та дешевше експериментувати; створювати внутрішні ринки для наявних коштів, талантів та ідей; деполітизувати процеси прийняття рішень; декомпонізувати організацію;

4) розподілити владу: створити «природну» гнучку ієрархію; зосередити керівництво на мобілізації, наставництві, менторстві; створити демократію інформації: заохочувати незгодних; розширити рамки управлінської освіти; переозброїти менеджмент для відкритого світу без меж; переосмислити філософські основи менеджменту;

5) знайти баланс та гармонію: розробити цілісні критерії ефективності; перебороти традиційні компроміси в управлінні; збільшити часові рамки управління та розширити перспективи.

Отже, можемо зробити висновок, що концепції управління потребують нових підходів, які забезпечать новими рекомендаціями та завданнями в умовах сьогодення. Гуманізація менеджменту, налагодження сприятливого соціально-психологічного клімату, швидке реагування та пристосування до зовнішніх змін дозволять вижити в складних умовах сьогодення нашої країни.

Лобас В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Фесенко М. М.

СТРАТЕГІЯ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Теорія фінансової стратегії, досліджуючи об'єктивні економічні закономірності ринкових відносин, розробляє форми та способи виживання й розвитку за нових умов. Фінансова стратегія включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання. Фінансова стратегія охоплює всі форми фінансової діяльності підприємства: оптимізацію основних та оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки та інвестиційну політику.

Фінансова стратегія розвитку підприємства на основі аналізу фінансових можливостей підприємства, характеру внутрішніх та зовнішніх факторів, забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів. Фінансова стратегія розвитку передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення.

Цілі фінансової стратегії розвитку мають підпорядковуватися загальній стратегії економічного розвитку та спрямовуватися на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства. За розробки фінансової стратегії розвитку слід урахувувати динаміку макроекономічних процесів, тенденції розвитку вітчизняних фінансових ринків, можливості диверсифікації діяльності підприємства.

Стратегія фінансування розвитку підприємства згідно зі стратегічною ціллю забезпечує: формування та ефективне використання фінансових ресурсів; виявлення найефективніших напрямків інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках; відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства; визначення головної загрози з боку конкурентів, правильний вибір напрямків фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

У процесі формування стратегії фінансування розвитку особлива увага приділяється виробництву конкурентоспроможної продукції, повноті виявлення грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, формуванню та розподілу прибутку, визначенню оптимальної потреби в оборотних коштах, раціональному використанню залучених коштів, ефективному використанню капіталу підприємства. Важливе значення для формування фінансової стратегії розвитку має врахування факторів ризику. Фінансова стратегія розробляється з урахуванням ризику неплатежів, інфляційних коливань, фінансової кризи та інших непередбачуваних обставин.

Для вдосконалення стратегії фінансування розвитку необхідно забезпечити управління основними засобами по таким напрямкам: чітко визначена і правильно поставлена амортизаційна політика підприємства; вчасність поточного обслуговування та капітального ремонту автотранспортних засобів; забезпеченість кадрами відповідної кваліфікації; правильне керування запасами підприємства; інтенсивне завантаження автотранспорту; екстенсивне завантаження автотранспорту; зменшення простоїв; планова технічна заміна застарілих транспортних засобів новими, більш досконалими.

Створення стратегії фінансування розвитку не є формалізованим процесом і вимагає обґрунтованого творчого підходу. Стратегічні рішення нелегко стандартизувати і не існує однієї схеми, за допомогою якої можна було б вирішувати всі сучасні стратегічні проблеми. В той же час даний процес здійснюється в конкретних рамках, залежить від великої кількості чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. Тому для уникнення помилок у виборі вигляду фінансової стратегії і напрямів розвитку, важливо визначити, які економічні, політичні, науково-технічні, соціальні і інші чинники роблять вплив на майбутнє організації, виявити міру їх впливу на підприємство, розробити заходи по зменшенню залежності від їх дії.

Михайлов Є. О.

Сумський національний аграрний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Стоянець Н. В.

РОЛЬ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ В УПРАВЛІННІ

Динамічний розвиток консалтингу зумовлений досить високим рівнем управлінського досвіду, коли підприємець уже усвідомлює необхідність допомоги консультантів для підвищення свого конкурентного статусу та найоптимальнішого вирішення проблем, що виникають у процесі його роботи.

Тому розвиток консультування безпосередньо пов'язаний з потребою швидкого впровадження в практику нових теоретичних досягнень у сфері управління, необхідних як для керівництва підприємства, так і для менеджерів різного рівня.

Консалтингова послуга – це інтелектуальний продукт, що залишається у володінні клієнта після завершення консультування. При цьому її специфіка полягає в її удаваній невідчутності, непомітності та, як правило, у відсутності завершеної матеріальної форми.

Найбільш поширеними завданнями консультаційної діяльності спеціалізованих фірм є надання таких послуг: аналіз та оцінка стану бізнесу; обґрунтування перспектив розвитку і використання науково-технічних та організаційно-економічних інновацій з урахуванням відповідної сфери і проблем клієнта; розкриття та використання наявних знань у клієнтській організації; прискорення впровадження наукових ідей і передового досвіду та нарощенню інтелектуального потенціалу компанії; розробка стратегії підвищення конкурентоспроможності.

Серед багатьох визначень різних аспектів консалтингу можна виділити три основні методи консультування. З одного боку, консультація розглядається як професійна послуга, а з іншого - як метод (техніка) забезпечення ефективного доступу до практичних порад і допомоги. На ринку послуг консалтинг постає як продукт зі своїми характеристиками та відмінностями, такими як одночасне виробництво та споживання послуг, не обмежене зберіганням і доступом.

Виділяють такі основні причини потреби в консалтингових послугах з різних аспектів розвитку бізнесу:

- економія коштів за рахунок тимчасового залучення зовнішніх консультантів, а не високооплачуваного постійного персоналу;
- знання та навички отримують від постійного професійного їх «відточення»;
- складність організаційних бізнес-структур далеко поза увагою керівників;
- брак часу серед співробітників;
- необхідність неупередженого «погляду збоку»;
- у деяких випадках необхідно обґрунтувати рішення, які вже були прийняті керівництвом організації або отримати спеціальні знання, або оволодіти прийомами щодо виявлення проблем і впровадження змін в діяльність, тобто навчання через консультування.

Сильною стороною консультування є індивідуальний підхід. При цьому знання, якими володіє консультант, перетворюються на засіб вирішення конкретних завдань підприємства.

Український консалтинг характеризується тим, що на сьогодні не існує єдиного нормативного документа, який би міг розкрити сутність, принципи та інші загальні положення консалтингової діяльності. Його основними недоліками залишаються: нечіткість поняття консалтингу та консультаційних послуг у законодавстві; відсутній належний контроль за якістю консалтингових послуг та їх стандартами; не вирішене питання ліцензування консалтингової діяльності; професійні та громадські організації, які керують консультантами працюють недосконало.

Отже, напрямом подальшого вдосконалення функціонування консалтингових служб в Україні має стати: формування та впровадження професійного консалтингу та стандартів, створення інформаційної бази послуг ринку управлінського консалтингу, закріплення на законодавчому рівні поняття «консалтинг», популяризація професії консультанта та введення видів суміжної професійної економічної діяльності до національного класифікатора.

Biryukov V.

Karaganda technical university named after Abylkas Saginov, Republic of Kazakhstan
Doctor of economics, associate professor

PROBLEMS OF FORMING ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

The current increasingly deteriorating environmental situation in the world is determined by the global environmental crisis. Depletion of mineral resources, deforestation, changes in the quality of the natural environment, global pollution of surface and groundwater, soil and atmospheric air, climate change of the planet. All this leads to a deterioration in the health of the population, as well as to the environmental hazard of industrial and agro-industrial complex, and as a result, the possibility of environmental accidents and disasters. The source of global environmental problems is the economic growth of civilization, based on the development of industrial production, irrational use of natural resources, the use of "dirty" technologies, without taking into account environmental factors. So, world economic activity and the development of industrial production lead to adverse social and economic consequences of the development of the world in general, and the Republic of Kazakhstan in particular.

It should be noted that in the mid-1970s, environmental protection throughout the world was carried out according to the residual principle, and many enterprises directed their activities towards regulating relations with environmental control authorities. The states, in turn, shifted all the costs associated with environmental activities onto the shoulders of business.

In the late 1980s, the EU countries began to consider measures to reduce environmental risks and resource conservation as a competitive advantage of enterprises in the context of global competition. At this time, national environmental management standards were developed. For example, the Canadian Responsibility and Precaution Program (developed in 1984), the British Standard BS 7750 for Quality Management Systems (developed in 1992), the European Eco-Management and Eco-Audit System, EMAS, (1993-1995). Since the mid-90s, they have appeared in the international series of standards for environmental management systems (EMS) ISO 14000. ISO 14000 standards are not about technical performance, they are standards for the environmental management process in an enterprise. Since the approval of the concept of sustainable development of the world community in 1992, 27 years have passed in Rio de Janeiro. Many countries during this time have been able to significantly reduce the burden on the environment through regulatory legal, economic and social transformations. The most significant and tangible is the work of some countries to reduce greenhouse gas emissions into the atmosphere through the introduction of more energy efficient production methods.

Environmental management is “an initiative activity of economic entities aimed at the formation and implementation of environmental policy and the management of environmental aspects of the organization’s activities within the framework of the general system of administrative management. Its main goal is to motivate, productive activities of enterprises, firms, entrepreneurs to reduce the impact on the environment by achieving the required level of environmental safety of production and minimizing environmental risks. This allows the organization to identify opportunities to save costs, minimize damage and production risks, which accordingly increases the viability of the business entity.

In world practice, environmental management is considered exclusively as a voluntary tool for reducing anthropogenic impact on the environment through a comprehensive environmental policy of an enterprise aimed at implementing environmental goals, projects and programs that comply with the ISO 14000 series of international standards. The standards of this series can be used by any enterprise, regardless of the type of activity or sector of the economy. In addition to the traditional functions of product quality control and production processes, the standards of this series are aimed at stimulating product, process and organizational innovation. The process of implementation of ISO 14000 standards around the world was carried out at a rapid pace.

As practice shows, Kazakhstani industrial enterprises have a generally low level of management. Insufficient use of modern methods of planning and analysis of the performance of the organization, inattention to the development and implementation of an effective system of employee motivation and improvement of their qualifications is a certain obstacle to the introduction of an environmental management system at enterprises. In addition, as a result of underestimation and misunderstanding of the tools of environmental management and environmental auditing, most of the company executives form a negative environmental image of their enterprises and products on international stock, commodity and investment markets. The consequence of this is lost economic opportunities and financial losses, both for individual enterprises. This requires a change in the stereotypes of thinking of modern leaders. Unfortunately, the leaders of domestic enterprises consider environmental activities according to the principle “at the end of the pipe”, which involves the treatment of wastewater, emissions into the atmosphere, recycling and disposal of waste. However, a preventive approach will be much more effective for the development and entry of an enterprise into the world market, which involves a systematic analysis of the production process as a whole (transferring priorities to the use of resources, technological processes, organization of production).

Optimization of technological processes simultaneously with the reduction of losses will ultimately lead to an economic effect and a decrease in the negative impact on the environment. An effective environmental management system is based on the principal decision of the management about the importance of such a system for the organization as a whole, its participation in the implementation and development of this system, and the involvement of all personnel in the environmental activities of the enterprise. Production managers still consider the ISO 14000 series standards as a tool for government regulation, i.e. binding, despite the fact that they have a voluntary basis.

It should be noted that the environmental management system will be effective only if the enterprise itself takes a voluntary initiative to implement it. In addition to all of the above, there is the problem of the lack of an internationally recognized certification system.

Activities for dissemination and certification of environmental management systems are not supported at the state level. The certification bodies of such systems faced the problem of recognition of the certificates issued by them by the certification bodies of other systems, for example, by foreign organizations. Kazakhstani organizations issuing certificates have neither experience nor skills for this, do not comply with international requirements for certification, and the quality of services provided leaves much to be desired. The introduction of environmental management systems at the enterprise is carried out in order to reduce the negative impact on the environment, while maintaining production volumes, reducing the cost of raw materials, materials and energy resources, and improving the quality of the final product. The advantages of implementing environmental management systems are - reducing the negative impact on the environment - saving money by reducing energy-intensive and metal-intensive products - reducing the cost of the enterprise for waste disposal, reducing environmental payments - potential reduction in the risk of accidents and emergency situations - harmonization of relations with local authorities, state environmental control and society. - strengthening the favorable image of the company among stakeholders, including foreign partners based on the greening of production processes - membership in international environmental unions of entrepreneurs - improving the company’s innovative climate, attracting investors - the benefits of environmental leadership at the national and regional levels, increasing the competitiveness of the enterprise in the domestic and foreign markets - the possibility of developing new markets - reducing interest rates on loans, reducing payment rates for environmental insurance (insurance of environmental risks of enterprises). Among other things, the company’s activities, based on the principles of environmental management, are able to ensure the environmental safety of industrial facilities at the stage of their design, construction and operation.

In the context of globalization, ever-increasing competition, declining consumer demand and increasing environmental risks, modern enterprise environmental management systems perform two functions - stimulating and implementing environmental innovations while reducing pressure on the environment. Positive changes in the field of resource conservation and environmental protection are possible in our country, subject to the development and implementation of regional environmental management systems that will allow finding a balance between the socio-economic effects of the economic activity of enterprises through the introduction of environmental innovations and public environmental interests.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Дяченко С. М.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.н.держ.упр., професор Покатаєв П. С.

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Державне регулювання розвитку індустрії туризму охоплює розробку та обґрунтування основних напрямів державної політики у туристичній галузі, визначення механізмів та інструментарію її здійснення. Адже розвиток туризму є показником культурного розвитку держави, важливим сектором національної економіки як інвестиційно привабливий вид діяльності та одне зі джерел надходжень до державного бюджету.

Управлінськими аспектами розвитку індустрії туризму є здійснення захисту і підтримки українських туристичних об'єднань, туроператорів, туристів: визначення й підтримка пріоритетних напрямів діяльності туристичної сфери та забезпечення умов для її розвитку.

Туризм – це «складна система, в якій тісно переплетені інтереси багатьох галузей економіки, екології, культури, безпеки, зайнятості населення, розвитку туристської інфраструктури. Саме туристична індустрія є тим потужним соціально-економічним і політичним чинником, який визначає розвиток економіки та політику багатьох країн і регіонів світу, їхню міжнародну інтеграцію» [1, с. 8].

У Законі України «Про туризм» зазначено, що державним регулюванням туризму є здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та контролю за діяльністю у сфері туризму з метою забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, захисту навколишнього природного середовища, підвищення рівня туристичного обслуговування та забезпечення безпеки туризму. В цьому Законі закріплено найважливіші законодавчі положення щодо місця й ролі туризму в державі, принципів реалізації державної політики у сфері туризму [1].

Згідно з Законом України «Про туризм» [там само], державне регулювання туристичної сфери охоплює такі напрями: 1) пряма участь держави у розвитку туризму; 2) законодавче забезпечення становлення й розвитку туризму, захист національного ринку туристичних послуг і створення конкурентоспроможного національного турпродукту; 3) державний контроль за діяльністю в галузі туризму; 4) захист добросовісної конкуренції на ринку туристичних послуг й запобігання монополізму тощо.

Відповідно до вищезазначеного Закону, держава зобов'язана сприяти розвитку туристичного бізнесу; визначати напрями туристичної діяльності; підтримувати й захищати українських туристів, туристичні фірми; формувати уявлення про Україну як країну з величезними потенційними туристичними можливостями, зміцнювати авторитет країни на ринку туристичних послуг у світі.

Головними принципами державного регулювання розвитку туристичної галузі України вважаються такі: комплексність; обґрунтованість, забезпеченість ресурсами, узгодженість планів розвитку з параметрами зовнішнього і внутрішнього середовища; залучення до участі у прийнятті рішень та реалізації їх стейкхолдерів; відкритість; постійний моніторинг і регулювання туристичної діяльності з метою зниження антропогенного навантаження на території; управління ризиками.

Таким чином, державне регулювання туристичної галузі здійснюється в трирівневому вимірі: законодавчому; адміністративному; економічному та реалізується у проявах і формах, які є вираженням реалізації певного засобу державного регулювання туристичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР. Київ, 2014. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 14.10.2022).

Жавко М. М.

Класичний приватний університет

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ МІСТА

Земля є основою сталого розвитку суспільства, що визначає її важливу роль у процесі соціально-економічних реформ, що почалися в країнах Центральної і Східної Європи наприкінці 80-х, початку 90-х років ХХ століття. Зміни, що відбуваються в сфері землекористування, зламали колишній земельний лад, заклавши нові принципи регулювання земельних відносин. Однак здійснення масштабних земельних перетворень на таких величезних територіях обумовило і виникнення нагальних проблем соціального, економічного і екологічного характеру. Історія не знає прикладів, коли протягом одного десятиліття земельна власність була повністю змінена.

Характер земельної власності в містах детермінований самою сутністю міських земель як просторового базису соціально-економічного та містобудівного розвитку міста. При цьому використання міських земель не обмежується лише їх поверхнею, як це має місце в сільськогосподарському або лісогосподарському виробництві, а охоплює простір над нею та під нею. Це зумовлює не тільки велику кількість функцій використання однієї і тієї ж ділянки, а й можливість її використання різними особами відмінними способами протягом різних строків.

Основна проблема земельної політики в містах полягає не у власності на землю, а саме в її відсутності. Там, де усувалася приватна власність, зовсім не усувалася проблема узгодження приватних та громадських інтересів. Тому сучасна реформа в сфері землекористування спрямована передусім на відродження земельної власності - як приватної, так і загальної, спільної власності територіальної громади - населення міста.

Слід констатувати про недосконалість законів про іпотеку і банкрутство. Банки не схильні оформляти іпотечну заставу, якщо важко пересвідчитися в надійності позичальника

Відсутність сучасної кадастрової системи - серйозна перешкода, але вона незабаром вирішиться. Щодо реєстрації права власності, іпотечної застави, банкрутства, то західні країни серйозно вивчають потенційні варіанти і активно надають консультативні поради.

Таким чином, проблеми ефективного використання земельних ресурсів зводяться до наступних:

- інституціональна неповноцінність ринку землі;
- система довгострокового кредиту, насамперед іпотечного, ще не створена;
- проблеми ціноутворення і тарифів, у тому числі в сфері комунального права зважуються дуже повільно;
- тягар створення і відтворення міської земельної нерухомості практично цілком лежить на міському бюджеті чи бюджеті міста утворюючих підприємств;
- система реєстрації об'єктів нерухомості й угод з ними тільки створюється;
- проблеми титульного страхування поки тільки обговорюються фахівцями.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». Київ : вид-во НІСД при Президентові України, 2017. 148 с.

2. Юрченко А. Д. Сучасна земельна політика України. Київ : Інтертехнологія, 2019. 260 с.

Караченцева К. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні актуалізуються питання формування комплексного підходу до розвитку земельного законодавства, послідовності щодо фінансування заходів землеустрою, державної системи реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обмежень. Інституційне забезпечення формування механізмів управління земельними ресурсами відчутно відстає від потреб і практики земельної реформи та регулювання відносин власності. Воно й досі залишається недостатнім, надто часто змінюваним, суперечливим і, як наслідок, неефективним, таким, що створює можливості для маніпуляцій із землею і правами на земельні ділянки та іншу нерухомість.

Функції управління земельними ресурсами розпорозені між державними органами з питань нерухомості, органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, що призводить до численних порушень земельного законодавства, до нецільового використання земель сільськогосподарського призначення та масової забудови родючих земель без урахування вимог планування територій.

На основі дослідження наукових праць учених та нормативно-правової бази дослідження роботи узагальнено підходи до економічної категорії «земельні ресурси» – це землі, що, як продукт і компонент природи територіально обмежені і нічим не замінні, не зношуються при збалансованому використанні, та можуть бути використані в різних галузях господарства як засоби виробництва і предмети його споживання.

Збалансоване використання земель орієнтоване на дотримання балансу між негативним впливом антропогенної діяльності на земельні ресурси та забезпеченням їх відтворення. Еколого-економічні аспекти забезпечення збалансованого використання земель формують інтегрований механізм, що створює мотивацію землевласників і землекористувачів в забезпеченні раціонального використання, охорони і відтворення земельних ресурсів.

Систему державного управління земельними ресурсами можна представити як сукупність організаційних, економічних та правових механізмів державного управління, спрямованих на збереження та збільшення природогосподарських якостей земельно-майнових благ. Ці інструменти мають цілеспрямований регулюючий вплив на режим взаємозв'язків суб'єктів земельно-майнових відносин в інтересах держави, суб'єктів господарювання та населення країни, забезпечуючи таким чином рівноправність різноманітних форм власності, володіння і користування землею, самостійність суб'єктів земельно-майнових відносин та ефективного використання земельного фонду.

З метою удосконалення механізмів державного управління земельними ресурсами на державному рівні необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на зниження розораності сільськогосподарських угідь, розроблення економіко-екологічного механізму землекористування. Для досягнення екологічної оптимізації потрібно вивести з інтенсивного обробітку непридатні для сільськогосподарського використання землі, запровадити нормативи і стандарти землекористування, розробити регіональні програми підвищення родючості ґрунтів та контролювати їх виконання. Для забезпечення економічної оптимізації треба передбачити штрафні санкції за неефективне користування землею, а особам, які здійснюють землеохоронні заходи – встановити податкові, кредитні та інші пільги.

Реформування системи державного управління земельними ресурсами в Україні має відбуватися на основі світового досвіду, що забезпечить належний рівень захисту прав власності фізичних і юридичних осіб на нерухоме майно, гарантованих Конституцією України, створення сприятливих умов для розвитку ринкових відносин та поліпшення інвестиційної клімату в Україні, є необхідною умовою для ефективного оподаткування, правових гарантій, що стосуються володіння і користування нерухомістю, а також для інформування суб'єктів цивільного обороту про права на нерухоме майно.

Роздобудько Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

НАУКОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У сучасних умовах децентралізації велику роль відіграє бюджетна політика. Особлива увага має приділятися підвищенню рівня ефективності та результативності використання бюджетних коштів. У зв'язку із цим існує нагальна потреба переходу до нових методів бюджетування, які б відповідали сучасним вимогам.

Одним з таких інструментів є застосування програмно-цільового методу в процесі планування і виконання бюджету.

Окремі аспекти програмування соціально-економічного територіального розвитку розглядалися вченими і практиками, зокрема: Ю.Глуценко, І.Коноваловою, Г.Маркович, І.Мусаєвою, Т.Тухтаровою, Л.Чернюком та іншими. Разом з тим, по глибленню дослідження потребують питання, пов'язані із застосуванням програмно-цільового методу при плануванні і використанні бюджетних коштів.

Виходячи із вищезазначеного, метою дослідження є обґрунтування науково-практичних аспектів програмно-цільового методу в державному управлінні. Необхідно відмітити, що програмно-цільовий метод є однією із складових системи управління державними фінансами, розвиток яких забезпечується відповідно до [1; 2]. Метою розвитку цієї складової є забезпечення розвитку ПЦМ у бюджетному процесі для адаптації показників бюджетних програм до пріоритетів соціально-економічного розвитку та забезпечення вимірності соціально значущих результатів реалізації державної політики, підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Крім того, Бюджетним кодексом України передбачено обов'язкове застосування ПЦМ. Так, згідно з кодексом місцеві бюджети, які мають взаємовідносини з державним бюджетом (обласні, міські, міст обласного значення, районні та бюджети об'єднаних територіальних громад), починаючи із складання проєктів місцевих бюджетів, застосовують ПЦМ у бюджетному процесі. У програмно-цільовому управлінні науковці та спеціалісти використовують так званий категоріальний апарат. Окремо, такі поняття: планування, методи планування, бюджетна програма, програмування тощо.

За визначенням І.Коновалової «...планування є пріоритетною функцією управління, яке складається з підготовки різноманітних варіантів та управлінських рішень у вигляді прогнозів, проєктів, програм та планів, і доведення їхньої оптимальності та забезпеченні можливості виконання й контролю за їхнім виконанням». На практиці планування являє собою наукове обґрунтування цілей, показників, завдань, термінів, пропоруцій розвитку соціальних процесів і основних засобів їх реалізації в житті за допомогою порівнюючої оцінки схожих варіантів і прийняття найбільш допустимого. Результатом планування є план – документ, в якому визначено систему взаємоузгоджених завдань, які об'єднані загальною метою, визначеними термінами, методами і послідовністю досягнення.

Методи планування – це система засобів розробки, обґрунтування взаємоузгодження планових показників та завдань. До яких належать: нормативний, балансовий, метод коефіцієнтів, економіко-математичний, і комплексний.

Бюджетна програма означає сукупність заходів, які спрямовані на досягненні єдиної мети, завдань та передбаченого результату, визначення та реалізацію яких здійснює володар бюджетних коштів згідно до покладених на нього функцій

Програмування досліджується як форма планування. Т.Тухтарова визначає його суть як: 1) процес підготовки до його використання і розподілу ресурсів найбільш вигідним способом, і з найменшими витратами; 2) спосіб розробки цільових програм, у тому числі і комплексних. Найважливішими його формами виступають складання програмного розрізу плану, обґрунтування соціальної, та підготування нормативних документів, що мають цільовий характер

У контексті державного управління програмно-цільовий підхід забезпечує єдність дій, для спрямування цілей і задач різних рівнів управління, а також часових періодів різної тривалості. Такий метод дає змогу розглядати вирішення проблеми як цілеспрямований процес, який передбачає: поділ проблем на частини; встановлення несуперечливості цих частин і їх взаємозв'язок між собою; визначення пріоритетності; виділення провідної ланки в більшості задач; окреслення умов для їх комплексного вирішення. Застосування програмно-цільового методу бюджетного проєктування дозволяє: забезпечити збалансованість фінансових ресурсів та органів місцевого самоврядування; встановити середньо - фіскальні і бюджетні цілі з метою досягнення ефективності регулятивно-контрольної діяльності органів влади;

Отже, програмно-цільовий метод є одним із найважливіших інструментів для здійснення розвитку країни та її окремих регіонів. І тому основний акцент програмно-цільового методу зроблений на обов'язковості досягнення максимально можливого ефекту для сплатення платниками податків.

Список використаних джерел

1. Маркович Г. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: аспекти застосування. *Бюджетна бухгалтерія*. 2016. № 34. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2016/september/issue-34/article-21306.html> (дата звернення: 21.09.2022).
2. Коновалова І. В. Науково-теоретичні аспекти програмно-цільового підходу в державному управлінні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/2/18.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).
3. Чернюк Л. Г. Методи планування місцевих бюджетів як основи розбудови соціальної інфраструктури. *Ефективна економіка* : зб. наук. ст. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op> (дата звернення: 21.09.2022).
4. Тухтарова Т. К. Концептуальні засади цільового програмування в державному управлінні : наукові праці. *Державне управління*. URL: <http://official.chdu.edu.ua/article/viewFile/31166/27784> (дата звернення: 21.09.2022).
5. Глуценко Ю. Програмно-цільовий метод як форма реалізації політики публічного адміністрування. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2013_1_10 (дата звернення: 21.09.2022).

Терещенко К. О.

Класичний приватний університет

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Система публічного управління – це нова модель організації державного управління, що створює умови для організації та регулювання всіх соціальних та економічних процесів, тим самим реалізуючи владний вплив на всі галузі суспільного життя.

Система державного управління, що зараз існує в нашій країні, досі є малоефективною, поряд з новими принципами розбудови демократичної держави, які було сформовано за часів незалежності, діють й залишки радянської системи. Це спричиняє певну суперечливість у роботі органів публічного управління та їх взаємодії з суспільством, відображає відірваність від суспільства та загалом уповільнює процес проведення реформ.

Адміністративно-територіальна реформа полягає саме у перегляді функцій та повноважень органів публічного управління, визначенні сфер їх безпосередньої відповідальності, фінансовому перерозподілі, спонуканні до вирішення проблемних питань на як можна нижчому рівні та автономізації територій у прийнятті й реалізації управлінських рішень.

Проведення реформування територіальної організації влади адміністративних послуг має наступні позитивні характеристики:

- забезпечення більш якісного процесу надання адміністративних послуг завдяки наближеності надавача послуг до споживачів та можливості впливати на чиновників у разі незадоволення потреб у повному обсязі;

- економічна доцільність утримання єдиного органу, що дозволяє об'єднати у собі роботу багатьох службовців та забезпечення продуктивності праці.

Процес передачі повноважень з надання адміністративних послуг може призводити до певних ризиків, зловживання владою, корупційних проявів тощо.

Для мінімізації цих ризиків держава залишає за собою наступні важелі впливу:

- створення відповідної нормативно-правової бази загальнодержавного рівня, введення в уживання загальних стандартів;

- прерогатива держави на утримання реєстрів з відповідною гарантією доступу та можливістю використання інформації;

- повноваження з видачі допуску представникам місцевого самоврядування до надання адміністративних послуг у певних сферах;

- контроль за прийняттям рішень самоврядними органами, а також оскарження у разі необхідності .

Підводячи підсумок розгляду різних наукових поглядів на проблематику надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади, виходячи з аналізу даної проблематики, можна запропонувати наступне визначення. Механізм надання адміністративних послуг – це нормативно зафіксована послідовність сервісно-орієнтованих дій органів публічного управління, що відповідають їх компетенції, спрямовані на набуття, зміну або припинення прав і обов'язків фізичних / юридичних осіб за їх заявою, та реалізуються на засадах відкритості, справедливості та відповідальності.

Список використаних джерел

1. Козаков В. М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні : монографія. Київ : вид-во НАДУ, 2007. 284 с.

2. Оболенський О. Ю. Методика проведення функціонального аналізу діяльності органів державної влади з урахуванням доцільності надання ними послуг. Київ : НАДУ, 2009. 40 с.

Бражко О. В.

Маріупольський державний університет, м. Київ
д.н.держ.упр., професор

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МОДЕРНІСТСЬКИЙ ДОСТУП НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Для створення нових способів доступу до інформації та послуг необхідно застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Розвитку та підтримці довіри громадян до органів влади та місцевого самоврядування слугує своєчасне, повне та якісне надання їм адміністративних послуг. Сучасній системі надання адміністративних послуг притаманна низка особливостей об'єктивного і суб'єктивного характеру, з якої доцільно виділити: низький рівень освіченості громадян і суб'єктів господарювання, особливо в сільській місцевості, щодо запровадження електронних ресурсів та недостатній рівень довіри до центрів надання адміністративних послуг та до інформаційно-комунікаційних технологій.

Тому, на нашу думку, для ефективного та доступного забезпечення, в ці складні часи сьогодення, надання населенню адміністративних послуг в електронній формі необхідно, на нашу думку, активізувати умови для навчання старшого покоління отримувати послуги онлайн, шляхом створення безкоштовних зон процесу здобування знань цифровим навичкам при відповідних державних органах та органах місцевого самоврядування, проводити інформаційно-пояснювальну роботу з громадянами задля підвищення довіри до онлайн-послуг, через те, що частка користувачів послуг надає прерогативи персональному спілкуванню.

Важливим аспектом надання населенню адміністративних послуг є забезпечення доступу кожного громадянина до інтернету та розробка простих інтерфейс сервісів й впровадження на загальнодержавному рівні позитивну репутацію електронної адміністративної послуги, залучаючи до процесу громадські організації та ЗМІ.

Можливість отримання адміністративних послуг в електронній формі передбачена ст. 9 ЗУ «Про адміністративні послуги». Статтею 17, цього ж закону, визначено, що адміністративні послуги в електронній формі надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, інтерфейс якого є досить зручним у користуванні та забезпечує доступність суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про осіб їх надання, завантаження і заповнення в електронній формі документів, отримання інформації про хід розгляду та результатів надання адміністративних послуг. Таким чином, зазначимо, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій вирішує два завдання: спрощує процес отримання адміністративних послуг та ліквідує корупційні схеми.

Можна стверджувати, що прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» перетворило сучасні інформаційно-комунікаційні технології в процес надання адміністративних послуг з фрагментарного явища на обов'язковий елемент діяльності органів публічного управління. Тобто цей закон докорінно змінив ситуацію не тільки щодо надання адміністративних послуг, але й щодо застосування в діяльності органів влади інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, модернізація системи публічного управління передбачає забезпечення достеменності стану сучасного українського суспільства, що дозволяє забезпечити її дієвість, а таку адекватність можливо задовольнити виключно через активне впровадження в роботу органів влади сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Саме завдяки використанню цих технологій органи влади будуть не тільки радикальні, але і цілком відповідні стану українського суспільства.

Булат Д. А.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Панченко О. М.

СТАРТАП-ПРОЕКТ З АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Стартап-проект – це нова бізнес-ідея, яка має потенціал для швидкого розвитку. Його головна мета - розробити та популяризувати товар чи послугу, якої ще немає на ринку. На початкових етапах впровадження ініціативи потрібне фінансування. Важливо наголосити, що на відміну від класичного бізнесу стартап пов'язаний з проривними технологіями, інноваціями.

Ведення бухгалтерського обліку на папері збільшує кількість рутинної роботи для бухгалтерів, потребує постійної концентрації їхньої уваги та значно ускладнює обіг документів на підприємстві в цілому. Розвиток інформаційних технологій, а головне – формування необхідної законодавчої і нормативної бази створили передумови для переходу до наступної стадії розвитку форм обліку, а саме електронної форми обліку [1]. Цифровізація даних зменшує ризики їх втрати та мінімізує кількість помилок у підсумковій звітності.

Інформаційна система бухгалтерського обліку необхідна для оперативної обробки первинних документів підприємства, формування та підготовки готових звітів, перенесення інформації з одної форми до іншої, виведення підсумків. Також повинна зберігатися точна методологія та технологія ведення обліку, виконуючи завдання за наступними підрозділами:

- заробітна плата та оплата праці;
- виробничі запаси підприємства;
- основні фонди та нематеріальні активи;
- фінансові та розрахункові операції;
- виробничі витрати;
- формування звітності та зведений облік;
- незавершене виробництво та готові вироби.

Вирішення завдань зведеного обліку і складання звітності ґрунтується на первинній інформації, що виникає в процесі фінансово-господарської діяльності, а також на інформації, яка повністю формується в процесі вирішення завдань інших ділянок обліку [2, с. 35-39].

Хронологія та систематизація облікових записів у відповідних реєстрах, журналах та сукупність вимог, які висуваються до них у частині задоволення потреб управління щодо надання необхідної облікової інформації, визначають форму автоматизованого обліку та відповідність програмного продукту [3].

Сьогодні на ринку представлено безліч програм, створених для автоматизації бухгалтерського обліку. Проте ці продукти розроблені зазвичай великих компаній. Вони незручні у використанні, дорогі та зовсім не підходять для невеликих бізнесів. Із цього випливає необхідність розробки програми, яка допоможе малим підприємствам вести бухгалтерський облік максимально швидко, якісно та ефективно. У цьому і полягає завдання представленої роботи.

Розробка значно спростить ведення бухгалтерського обліку та формування звітних документи. Така програма стане у нагоді малим підприємствам, які ведуть облік самотужки, або мають невеликий штат бухгалтерів.

У процесі роботи програми відбувається послідовна обробка окремих бухгалтерських завдань по написаній логіці. У результаті цієї діяльності формуються аналітичні зведення, які можна відобразити у звітах.

Після того як комп'ютерна програма обробить всі бухгалтерські проводки вони переносяться в основний модуль, де записуються в єдиний журнал господарських операцій, на базі якого формується оборотно-сальдова відомість, баланс, головна книга, звітні форми, картки рахунки тощо. Тобто, виконується комплект всієї сукупності бухгалтерських завдань.

Проект дозволить суттєво спростити і прискорити ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах, підвищити його якість, мінімізувати кількість помилок, що допускаються. Таким чином, програмне рішення дозволить зберегти час і гроші власника бізнесу, який зможе перерозподілити ці ресурси на вирішення більш важливіших завдань.

Список використаних джерел

1. Томчук В. В. Облік грошових потоків при застосуванні електронних форм обліку. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. Т. 2. № 3 (69). С. 190–197.

2. Муравський В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 10. С. 35–42.

3. Буряк І. О. Переваги автоматизованого обліку розрахунків на підприємствах торгівлі. *Економіка. Управління. Інновації*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2015_1_8 (дата звернення: 30.10.2022).

Кіш В. В., Йовбак Н. І.

Ужгородський національний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кіш Н. В.

ТЕСТУВАННЯ ДОДАТКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ CYPRESS

Cypress - засіб нового покоління для тестування веб-додатків, котрий дозволяє перевірити роботу e2e з'єднання, компонентів та API.

Давайте розглянемо спочатку приклад роботи e2e з'єднання на прикладі тестування Вікіпедії.

```
describe("Testing Wikipedia", () => {
  it("Searching Skovoroda", () => {
    cy.visit("https://uk.wikipedia.org");
    cy.get("input[type='search']").type("Сковорода");
    cy.get("input[type='submit']").click();
    cy.contains("Сковорода");
  });
  it("Header", () => {
    cy.get("#mw-head").should("exist");
  });
  it("Random News", () => {
    cy.get('a[title*="Переглянути випадкову сторінку [alt-shift-x]"]').click();
  });
});
```

Далі давайте перевіримо роботоздатність посилання за допомогою e2e тестування.

```
describe("some testing", () => {
  beforeEach(() => {
    cy.visit("https://ek.ua/ua/");
  });
  it("Start", () => {
    cy.url().should("include", "//ek");
  });
  it("After Search", () => {
    cy.get("#ek-search").type("iphone{enter}");
    cy.url({ timeout: 10000 }).should("include", "search_");
  });
});
```

Під кінець перевіримо роботоздатність API за допомогою request функцій в **Cypress**.

```
it("random cartoon quote", () => {
  cy.request("https://cartoon.vercel.app/api/random").as("randomCartoonTest");
});
```

```

cy.get("@randomCartoonTest").should((response) => {
  console.log(response);
  expect(response.body).to.have.property("cartoon");
  expect(response.body).to.have.property("character");
  expect(response.body).to.have.property("quote");
});
});
it("neko neko check", () => {
  cy.request("https://nekos.best/api/v2/neko").as("nekoNekoTest");
  cy.get("@nekoNekoTest").should((response) => {
    console.log(response);
    expect(response.body.results[0]).to.have.property("artist_href");
    expect(response.body.results[0]).to.have.property("artist_name");
    expect(response.body.results[0]).to.have.property("source_url");
    expect(response.body.results[0]).to.have.property("url");
  });
});
});

```

Отже, **Cypress** є чудовим та легким в розумінні інструментом тестування додатків. Він дозволяє працювати з багатьма популярними фреймворками, що значно розширює його спектр використання. Також **Cypress** чудово як для новачків так і для досвідчених розробників, адже він легко читається та має просунуті функції для точного налаштування в роботі.

Список використаних джерел

1. Сайт про Cypress. URL: <https://docs.cypress.io/guides/overview/why-cypress> (дата звернення: 04.10.2022).
2. Сайт про Applitools. URL: <https://applitools.com/tutorials/quickstart/web/cypress> (дата звернення: 04.10.2022).

Коломієць Я. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Фесенко М. М.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Трансформація глобальної енергетичної системи стала наріжним каменем світової дійсності. Енергетична безпека є ключовою складовою кожної національної безпеки. Міністерство енергетики України свідчить, що відсоток «кліматично нейтральної електричної енергії», виробленої на атомних електростанціях, великих ГЕС та отриманої від відновлюваних джерел енергії в 2020 році складає 2/3 загального споживання. Міністерство енергетики екстраполює збереження такої тенденції й надалі.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України за перші півроку 2021 інформує про значну динаміку загальної потужності об'єктів відновлювальної енергетики. В той же час фахівці песимістично налаштовані стосовно проблеми залучення інвестицій у галузь відновлювальних джерел енергії. Така ситуація пояснюється рядом причин: прийняття закону стосовно затвердження ретроспективних ініціатив зі зниження «зеленого тарифу», припинення дії пільгового тарифу для працюючих станцій з 01.01.2030 року, невиконання умов меморандуму щодо повернення боргів «зеленою генерацією», припиненню появи та накопиченню нових.

Проте підгалузь відновлювальних джерел енергії має й надалі розвиватися. Тому невід'ємною складовою розвитку підгалузі стає її цифровізація.

Процеси цифровізації, що посилюються у всьому світі, призводять до розтушування географічних, фізичних меж. Це відкриває нові можливості для держав, бізнесу, сприяє розвитку зовнішньої та внутрішньої конкурентоспроможності.

В дослідженні цифровізації відновлювальної енергетики висвітлено вразливості паперового документообігу та неавтоматизованих фінансових операцій, що стали критичними під час пандемічних обмежень, воєнного стану. Постає питання можливості подальшої цифровізації відновлювальної енергетики.

Це дозволить побудувати прозору цифрову державу. Повинні бути в наявності умови розвитку, активізації ІТ-можливостей:

- потрібно посилити комунікаційні зв'язки суб'єктів господарювання у підгалузі відновлювальної енергетики зі стейкхолдерами;
- потрібно активно використовувати дистанційні та надомні форми праці у підгалузі відновлювальної енергетики;
- потрібно виходити на нові ринки для просування продукції підгалузі відновлювальної енергетики;
- необхідно створити комфортні умови для населення для здійснення он-лайн замовлень, послуг та фінансових розрахунків тощо в підгалузі відновлювальної енергетики.

В процесі цифровізації підгалузі відновлювальної енергетики в межах міжнародної торгівлі рекомендується використовувати фінансово-правові та організаційні механізми забезпечення цифровізації процесів відновлювальної енергетики з урахуванням нейтралізації різноманітних загроз, що забезпечить енергетичну, економічну та інформаційну безпеку суб'єктів господарювання та суспільства, активізує процес участі громадянського суспільства у соціумі.

Діджиталізація фінансових операцій надасть стабільний, швидкий, найнадійніший доступ до цифрових фінансових відомостей. Негативні явища від загального використання інформаційно-комунікаційних технологій державою, підприємствами, суспільством, можливо нейтралізувати шляхом розробки та застосування

моделі контролю у рамках партнерства. Її потрібно спрямувати на попередження виникнення фінансових ризиків учасників взаємодії, тим самим зберігаючи можливість відмовитися або легалізувати всі операції при цифровізації підгалузі відновлювальної енергетики.

Радєв Д. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

РОЗВИТОК СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Новітні технології вимагають відповідних змін сектору цифрової економіки. Виникає потреба в формуванні реальних механізмів, що забезпечують певний рівень даного сектору.

Актуальним стає процес розвитку сектору цифрової економіки в сучасних реаліях, що посилюється, спостерігається у всьому світі.

Вплив цифрових технологій на економіку та розвиток людства активно аналізується. Різноманітні аспекти розвитку сектору цифрової економіки, питання щодо формування цифрової економіки та інноваційного середовища в умовах цифровізації досліджували багато зарубіжних та вітчизняних авторів: С. Веретюк, А. Динькін, В. Дугель, Н. Дюч-Браун, Е. Латошек, А. Литвиненко, Б. Мартенс, В. Пілінський, Ч. Уоллес, С. Ходжсон, К. Шваб та ін.

Сучасне наукове середовище складається з досвідчених дослідників, які глибоко вивчають проблеми та перспективи сектору цифрової економіки насамперед з урахуванням перспектив та напрямів його інноваційної модернізації. Особливу увагу привертає аналіз потенціалу та наслідків цифровізації економіки. З'являється все більше досліджень у секторі цифрової економіки, впливу цифрових технологій на зниження витрат суб'єкта господарювання, країни.

Сучасність потребує формування нових механізмів, які зможуть забезпечувати певний розвиток сектору цифрової економіки.

Вплив цифрових технологій на розвиток сектору цифрової економіки та людства активно аналізується.

Створення інноваційного середовища, яке дозволить суб'єктам господарювання в умовах цифровізації суспільства отримати доступ до нових видів ресурсів інноваційної діяльності, став наріжною народно-господарською проблемою.

Вдосконалення теоретичних та методологічних положень формування та розвитку сектору цифрової економіки інноваційного середовища, цифровізації глобальної економіки стане ґрунтовною базою для вирішення поставленої проблеми. Виходячи з вищезазначеного, до досягнень цифровізації суспільства слід віднести наступні:

- глибоке проникнення ІТ у майже всі соціально-економічні сфери, інші галузі;
- створення умов для безперервної постійної генерації потоку цифрових даних та її обробки;
- готовність суб'єктів господарювання до використання цифрових технологій;
- державну політику у сфері ІТ;
- глобальні світові спрямування.

Активне використання суб'єктами господарювання та громадянами ІТ у ділових а також особистих комунікаціях дозволяє збирати дані стосовно їх активності, взаємодії з мобільними додатками, веб-сервісами, місце та час взаємодії. Зростає популярність нових каналів для спілкування між підприємством та клієнтом, партнерами, наприклад, через месенджери. Внаслідок прискорення інформаційних потоків динамічно зростає обсяг науково-технічних, економічних інформаційних ресурсів, що становлять цінність для інноваційної діяльності.

Стрімкий розвиток ІТ-інфраструктури призводить до динамічного зростання доступних в економіці обчислювальних процесів. Вони зможуть бути одночасно задіяні під час обробки та передачі зростаючого обсягу інформації.

Таким чином, цікавим, перспективним, затребуваним напрямів дослідження процесів, що відбуваються, виступає аналіз впливу цифровізації на розвиток сектору цифрової економіки.

Севастьянович Т. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент В. М. Коломієць

АНАЛІЗ ХМАРНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДОДАТКІВ

Хмарні обчислення – модель забезпечення повсюдного та зручного доступу на вимогу через мережу до спільного пулу обчислювальних ресурсів, що підлягають налаштуванню (наприклад, до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів), і які можуть бути оперативно надані та звільнені з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера.

Із «хмарними» сервісами пов'язують надії на помітні зміни в економіці. Деякі експерти прогнозують створення якісно нової інформаційної економіки, яка здатна впоратися з викликами, що створюють інформаційний вибух і глобалізація, якщо будувати інформаційні технології, використовуючи «хмари».

Узагальнення наукових підходів до архітектури надання хмарних послуг дозволило виділити наступні моделі надання послуг за допомогою хмари: інфраструктура як сервіс (Infrastructure as a Service, IaaS); платформа як сервіс (Platform as a service, PaaS); програмне забезпечення як сервіс (Software as a service, SaaS), додаток як сервіс (Application-as-a-Service); дані як сервіс (Data as a service, Daas); робоче місце як сервіс (Workplace as a service, Waas); комунікація як сервіс (Communication as a Service, Caas); інформація як сервіс (Information as a Service); зберігання як сервіс (Storage as a Service); інтеграція як сервіс (Integration as a

Service); управління процесом як п сервіс (Process as a Service); безпека як сервіс (Security as a Service); адміністрування та управління як сервіс (Management / Governance as a Service); тестування як сервіс (Testing-as-a-Service); все як сервіс (Everything as a service, EaaS).

У моделях, за допомогою яких можна розгорнути обчислювальну хмару: приватна хмара (Private cloud), громадська(спільна) хмара (Community cloud), публічна хмара (Public cloud), гібридна хмара (Hybrid cloud), у результаті проведених досліджень виділено наступні вразливості: 1) надання послуг будь-якому користувачу з банківською картою призвело до використання хмарних сервісів та ресурсів хмари для генерування DDOS атак, запуску неправомірних кодів підбору та зламу паролів, розміщення шкідливого програмного забезпечення, створення ботнет мереж тощо; 2) надаючи IaaS-сервіс, провайдер не в змозі контролювати дії користувача, що пов'язані з встановленням додаткових програмних компонентів та їх налаштування відповідно до вимог встановленої політики безпеки; 3) провайдери PaaS-сервісів не можуть гарантувати, що клієнти будуть розробляти своє програмне забезпечення у відповідності до встановленої політики безпеки на наданій платформі; 4) провайдери SaaS-сервісу не можуть контролювати коректність організації доступу на стороні клієнта; 5) надаючи користувачам набір програмних інтерфейсів для керування ресурсами, віртуальними машинами чи сервісами, повинні забезпечити захист цих інтерфейсів від різного роду атак зловмисників; 6) відсутність інформації у користувача про місцезнаходження провайдера та сервісу, політики набору співробітників провайдером викликає велику загрозу впровадження в персонал крякерів та представників злочинних структур, які цілеспрямовано можуть діяти проти користувача; 7) використання віртуалізації апаратних ресурсів призводить до ймовірності існування вразливостей гіпервізора в керуванні доступом до віртуальної машини та апаратних ресурсів, який може привести до збільшення привілеїв певного користувача або навіть до отримання несанкціонованого доступу до фізичного обладнання хмарного сервера.

Узагальнено переваги архітектури «клієнт-сервер»: 1) зменшується мережевий графік, так як через мережу передаються лише результати запитів; 2) є можливість використовувати бізнес-правила на сервері, що дозволяє уникнути дублювання коду в різних клієнтських додатках у загальній базі даних; 3) скільки дані зберігаються на сервері, то на комп'ютерах-клієнтах звільняється значний обсяг дискового простору; 4) підвищується ступінь безпеки і рівень несуперечності даних за рахунок жорсткого контролю цілісності; 5) знижуються вимоги до апаратного забезпечення користувача.

Шуляк Є. Є.

Запорізький національний університет
наук. кер. – к.ф.-м.н., доцент Горбенко В. І.

РЕАЛІЗАЦІЯ СЕПАРАЦІЇ АУДІО ДАНИХ НА ОСНОВІ МАШИННОГО НАВЧАННЯ

Проблема розділення аудіо джерел є добре відомою проблемою відокремлення певного джерела звуку у середовищі, яке наповнене іншими звуками та шумами [1]. Потреба у засобах відокремлення різних типів аудіо джерел є надзвичайно високою. Здатність до відокремлення цільового аудіо сигналу надає широкий спектр можливостей з обробки аудіо джерел, таких як усунення фонових шумів та аудіо перешкод, відокремлення мов різних людей від одне одного, ідентифікація акустичних подій на промисловості та в діагностиці машин або обладнання, розділення музики на складові канали та багато інших можливостей. Найбільш перспективним напрямом досліджень в області обробки та розділення аудіо сигналу на сьогоднішній день є використання штучних нейронних мереж та алгоритмів глибокого навчання.

Алгоритми розділення аудіо джерел, залежно від вхідних даних можна поділити на два типи: алгоритми на основі форми хвилі та на попередньо оброблену форму хвилі (наприклад спектрограма). Алгоритми на основі форми хвилі розробляються як наскрізні системи. Робота в цій області дозволяє моделювати фазову інформацію, уникаючи фіксованих спектральних перетворень та розрахунків з низькою затримкою. Більшість з цих алгоритмів використовують декілька одновимірних згорткових шарів та структуру кодування-декодування, використовуючи зменшення та підвищення частоти дискретизації (структура U-Net) [2].

Алгоритм попередньо обробленої форми хвилі працює на спектрограмах, створених за допомогою швидкого перетворення Фур'є. Вони створюють маску для спектрів величин для кожного кадру та кожного джерела. Вихідний аудіо сигнал генерується шляхом обернення швидкого перетворення Фур'є на спектрограмах із маскою. Однак вихід швидкого перетворення Фур'є залежить від багатьох параметрів, таких як розмір та накладання аудіо кадрів і це може вплинути на час та частотну роздільну здатність.

Для ефективного виконання завдання розділення аудіо джерела нейронною мережею необхідно вирішити певні питання із побудовою нейронної мережі та забезпеченням її роботи. Нейронну мережу для розділення аудіо сигналу було розроблено на мові програмування Python із використанням фреймворку PyTorch, який має відкритий вихідний код, що призначено для розробки проектів машинного навчання та прискорює шлях від створення прототипів до розгортання програмного забезпечення. Для сепарації музичних джерел використовується пакет Open-Unmix, який засновано на реалізації глибокої нейронної мережі на базі Pytorch. Пакет Open-Unmix використовує три основні попередньо навчені моделі розділення аудіо: umx1, umxhq, umx.

Для практичного застосування моделі нейронної мережі фреймворку Open-Unmix було створено web-додаток, який дає можливість завантажити музичний файл та отримати розділені файли із вокалом та музичним супроводом. Найбільш оптимальною моделлю для цієї реалізації за критеріями часу обробки та якості вихідних аудіо сигналів є виявилась модель Open-Unmix umx. Web-додаток побудовано на основі серверу, виконаного на мові python. Структура каталогів містить окремий каталог для зберігання скриптів фреймворку нейронної мережі openunmix, скриптів для управління фреймворком та завантаження аудіо файлів cgi-bin, завантажених та опрацьованих аудіо файлів uploads та downloads відповідно.

Web-додаток реалізує такі функції користувача, як очищення каталогів від попередніх проектів, завантаження та видалення файлів аудіо даних та результатів сепарації, виконання команд сепарації. Виконання команд сепарації організовано за допомогою bash-файлів, в яких команди сепарації мають найбільш ефективні параметри для web-реалізації та налаштовані на відповідні захищені каталоги додатку.

Список використаних джерел

1. Wang D., Brown G. J. *Computational Auditory Scene Analysis*. Piscataway NJ : Wiley-IEEE Press, 2006. 419 p.
2. Stoller D., Ewert S., Dixon S. Wave-u-net: A multi-scale neural network for end-to-end audio source separation. *Proc. Int. Soc. Music Inf. Retrieval*. 2018. P. 334–340.
3. Stöter F.-R., Uhlich S., Liutkus A., Fabian-Robert Stöter Y. Open-Unmix – A Reference Implementation for Music Source Separation Mitsufuji. *Journal of Open Source Software*. 2019. № 4 (41). P. 1667.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

Ващук Д. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.теол., Капустін І. С.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ КАПЕЛАНСЬКОГО СЛУЖІННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Кожен новий виток історичних подій має свої виклики і надбання. Сьогодні Україна без перебільшення пише новітню історію та гідно дає відповідь на військовий виклик. Війна в Україні торкається всіх сфер життя суспільства. Багатоконфесійна Церква України є невід'ємною частиною нашого суспільства і має своє особливе завдання на цей важкий час. Сьогодні кожен українець (і не тільки) допомагає Збройним Силам України наблизити перемогу. Для Церкви одним з найважливіших напрямів є впровадження капеланського служіння в Україні.

Капеланське служіння виникає із особистого прикладу святого Мартина, який згідно історичних даних був архієпископом міста Тур у 317–397 роках. Будучи офіцером на військовій службі в Галлії і побачивши жебрака, котрий не мав одягу прикритися від холоду, Мартин розірвав надвоє свій військовий плащ «капу» і одну половину віддав жебракові. Згідно записаного свідчення, цей жебрак явився йому уві сні в образі Ісуса Христа. Після цих подій друга половина капи св. Мартина стала предметом вшанування у французькій армії. Для неї був створений похідний храм, який назвали «капелою», а священника, який служив у цьому храмі, почали називати «капеланус» (лат. *Capellanus*) – капелан.

Згодом в багатьох арміях була запроваджена посада військового священика, який супроводжував свій військовий підрозділ, де б він не був, проповідував Слово Боже та здійснював молитву. Військовий священик, він же капелан, здійснює піклування про духовне життя підрозділу, відповідно, також може називатися духівником. Ми маємо історичну згадку про участь духовенства у війську Київської Русі, а також священики були і на Козацькій Січі.

Капеланське служіння різноманітне і не завжди мається на увазі лише військове капеланство. Маємо капеланське служіння у підрозділах поліції, госпітальєрстві, у різних пенітенціарних установах, тощо.

Особливістю військового капеланства є, звісно, служіння безпосередньо військовослужбовцям, їх родинам, військовим ветеранам. Солдат під час несення служби стикається із багатьма викликами і, часом, надмірним навантаженням. Військова служба пов'язана із великим ризиком для життя і здоров'я. Капелан, перш за все, здійснює душепастирську опіку ввіреного йому підрозділу; організовує та проводить молитви, богослужіння, благословення, всілякі урочистості чи поминальні заходи, інші релігійні обряди, пов'язані із задоволенням релігійних потреб військовослужбовців. Одним із важливих завдань капелана, також, є виховання у військовослужбовців високого патріотичного почуття та бойового духу на основі морального і духовного потенціалу релігійної та культурної спадщини українського народу. Військовослужбовець, розуміючи, що в його підрозділі є священик, який молиться за Божий захист і персонально за нього, має високе відчуття відповідальності та впевненості. Духівник дуже близько спілкується із солдатами, може в будь-який момент за потреби прийняти сповідь солдата чи дати щире настанову в реальному контексті подій. Одним із яскравих прикладів є тлумачення істинної заповіді «Не вбий». Військовослужбовець при виконанні бойових завдань по захисту України від нападу Російської Федерації, згідно біблійського вчення, не є «вбивцею», а є захисником, який ліквідує зло, що загрожує тим, хто не здатен себе самостійно захистити. Таке тлумачення є вірним у контексті подій і знімає великий тягар, що іноді його відчувають солдати. Капелан вірний своїм побратимам, має високу довіру й авторитет, коли демонструє справжню любов і турботу, коли розділяє участь солдата та всі складнощі військової служби. Капелан допомагає військовослужбовцям у розвитку їх особистих і колективних моральних якостей: братерства, мужності, хоробрості, відповідальності, поміркованості, жертовності, дисциплінованості, розсудливості тощо.

Бути священиком – це висока відповідальність не тільки перед людьми, а й перед Богом. А бути військовим священиком під час війни – це в рази більше відповідальності і праці. Проте в Україні є багато священиків, які жертовно присвячують своє життя служінню народу України й армії, бо дійсно вірять Богу.

Кудрик Б. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Рябко І. В.

МОРАЛЬНА СВІДОМІСТЬ У СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Моральна свідомість є невід'ємною приналежністю людської особистості як образу Божого. У структурі особистості моральну свідомість варто визнати як безумовний і не потребуючий пояснення факт. Моральна свідомість не може бути виведена ні з яких причинно-наслідкових передумов, бо вона є чисте й найглибше відбиття в людині образу Божого. Природа моральної свідомості ідеальна.

Емпірично людина стає носієм моральної свідомості в процесі взаємодії із соціально-культурним середовищем. Хоча формування індивідуальної моральної свідомості обумовлене впливом факторів конкретного соціального середовища, його природа є ідеальною, так само, як ідеальною є природа думки й природа свідомості взагалі. Відомо, наприклад, загальноновизнане в науці положення, що природа індивідуальної свідомості людини, незважаючи на свій зв'язок з фізіологічною діяльністю мозку, є ідеальною: ні в самій свідомості, ні в його продуктах ця діяльність не виявляється.

Моральна свідомість є частиною загальної свідомості особистості. Функція загальної свідомості полягає в тому, що вона засвідчує особистість у дійсній дійсності її присутності в універсумі буття. Функція моральної свідомості полягає в тому, що вона виражає ставлення особистості до здійснюваного нею самою процесів орієнтації, самовизначення й участі в загальному універсумі буття.

Моральна свідомість відкриває перед людиною подвійну очевидність: реальність її власного, етично сприйманого "я" і реальність морального порядку в загальній структурі буття. За внутрішнім свідченням моральної свідомості, усе, що є в людині, у оточуючих її людях і в її стосунках з ними, - все це підлягає оцінці з погляду абсолютного блага й пов'язаних з ним понять достоїнства й обов'язку. У можливостях, що відкриваються для особистості, самовизначення й самоактуалізації поняття обов'язку, гідності й блага є фундаментальними орієнтирами, які надає в її розпорядженні моральна свідомість.

Моральна свідомість є одним із найглибших і інтимних проявів особистості. Маючи моральну свідомість і перебуваючи в її полоні, людина відкриває себе для самої себе й переживає себе у своїй власній оцінці. Особистість усвідомлює свою оригінальність і винятковість, оцінює себе в категоріях самооцінки й у цьому оцінному усвідомленні свого "я" переживає характер своєї самотності в її позамежній і недосяжній глибині. У ставленні до всієї навколишньої реальності буття, усвідомлюючи своє "я", виходить за свої власні межі й поширюється на весь відкритий їй феноменальний лик буття, не перетворюючи при цьому в себе навколишню реальність і в той же час не розчиняючись у ній, а лише етично осягаючи її з погляду ув'язненого в ній блага й визначаючи до неї свій моральний потяг. Завдяки здатності моральної свідомості особистості апріорно й емпірично пізнавати етичний зміст усього, що її оточує, її існування можна охарактеризувати як буття, що стає екстенсивно розкритим, ціннісно орієнтованим й моральним.

У структурі особистісного буття моральна свідомість посідає центральне й домінуюче становище. Вона містить у собі творче ставлення людини до життя, у якому творчо твориться й перетворюється сама людина, стаючи богоподібною особистістю.

Найважливішими формами моральної свідомості є сором, совість, борг, обов'язок, відповідальність і відплата. З них сором є елементарною формою моральної свідомості, совість є універсальною його формою, а борг, обов'язок, відповідальність і відплата є високодиференційованими формами моральної свідомості.

Курніков О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облес І. І.

ВІДНОВЛЕННЯ ОБРАЗУ БОЖОГО У ЛЮДИНІ

Осмислюючи своє єство, ми наближаємось до одвічного питання – пізнання Бога та пізнання себе як творіння. Людина, за визначенням Климента Олександрійського, – дивна двоїста істота, вона «представляє собою щось на зразок міфічного Кентавра», складається, з одного боку, з тих же елементів, що і тварини; з іншого – є в ній духовне начало – душа. Саме тому людина, включаючи в себе різні елементи буття, виявляється єдиною сполучною ланкою між духовними та матеріальними пластами світобудови.

Згідно поглядів святих Отців, після творіння людина опинилася на межі духовного та земного і стала ніби зв'язком між ними, завдяки власній спорідненості з тим і з іншим. Кожному з цих світів людина належить за природою, причому обидва рівні буття приведені в її природі у єдність.

Згідно Божого задуму, у акті творіння основною метою людського життя є прагнення до щастя. Тому всі складові душі направлені для його досягнення. Але у прагненні щастя людина зіштовхується з поняттями добра і зла. Бог є абсолютним добром, тому у міркуваннях святих Отців з'являється питання відносно походження зла. Цю дилему вирішують, використовуючи неоплатонівські засади щодо породження зла в людині її матеріальним тілом.

Тіло – благо нижчого розряду, що підлегле душі та залишається для людини благом до тих пір, поки знаходиться під повним контролем розумної душі. Але й душа без тіла, як відрубана від живого організму рука (за Акваїнським). Тілесність є необхідною умовою для пізнання істини (розум) і любові до добра (воля).

Протягом тисячоліть людство намагалося пізнати сутність свого буття, сутність своєї природи. Біблійне вчення в повноті розкриває тему буття людства загалом і одночасно розкриває сутність та призначення кожного індивідууму. Кожна людина являє собою неподільне ціле: тіло, душа і дух знаходяться в такому тісному взаємопроникненні, що духовні, розумові та фізичні здібності людини нерозривно пов'язані і залежні одне від одного. Хворий, спалюваний або збентежений дух (чи розум) надасть згубний вплив на емоційне і фізичне здоров'я людини. Вплив, який розум, душа і тіло здійснюють одне на одного, спонукає кожного з нас усвідомити, наскільки велика наша відповідальність перед Богом. Він поклав на нас обов'язок піклуватися про свій розум, душу, тіло і вдосконалювати свої здібності. А це одна з найважливіших ланок у процесі відновлення образу Божого в людині.

Саме Святе Письмо Старого Завіту сповістило людству про його високу гідність, велику місію і Боже-ствений задум. Але, виходячи з усього біблійного світогляду, ми можемо простежити, що звичайне людське життя, в якому проходить народження, становлення і смерть, сповнене творінням і руйнуванням, насолодою та стражданням, світом і війною, має із смертю непереборне діалектичне протистояння. Для конкретної людини воно обов'язково закінчується смертю, тому є тимчасовим і, в якомусь сенсі, переможеним. Тобто, наше людське буття знаходиться в ненормальному, неприродному стані та свідчить про серйозну проблему,

яка в книзі Буття описується як онтологічна катастрофа, що обрушила первинний задум Божий вже на ранньому етапі та трохі не знищила людство взагалом.

На сьогодні всі соціальні інститути вже визнають глибину духовної кризи особистості. Церква наголошує, що, передусім, у людини порушені взаємовідносини з Богом, які вимагають відновлення. Природа людини змінюється, насамперед, під Божественним впливом. Тому процес порятунку характеризується такими діями, як навернення, прощення, примирення, покаяння. Людина не може змінитися виключно своїми вчинками, їй необхідне усвідомлення своєї гріховності, щира віра, покаяння, благочестиве життя, що, як чеснота, виражена в любові до Бога, до всього живого, у дотриманні заповідей. Благочестива людина шукає та намагається виконувати волю Божу відносно свого життя. У відносинах з Богом – це міцний зв'язок між Богом та людиною, між Богом та народом. З дієвої любові до Бога природно випливає братська любов між людьми – уподібнення Божої доброти піклування.

Віра рятує, але у тому випадку, коли віруючі не є пасивними спостерігачами свого порятунку. Постійне вдосконалення в благочесті розвиває людину, її тіло, розум, дух, дає позитивні результати. Осмислюючи своє ество, ми наближаємось до одвічного питання – пізнання Бога і пізнання себе як творіння.

Мажура А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Рябко І. В.

БОГОСЛОВСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ЄВХАРИСТІЇ ЯК ТАЇНСТВА

Євхаристія (грец. подяка) є Таїнство, у якому віруючому під виглядом хліба і вина викладається істинне Тіло і справжня Кров Господа нашого Ісуса Христа. Євхаристія – головне Таїнство Церкви, в ньому здійснюється те, до чого покликаний християнин – єднання з Господом, Богоспількування. Євхаристія є прилучення до любові Божої, адже любов виражається в жертві (Немає більше від тієї любові, як хто душу свою покладе за друзів своїх. Ін.15:3), а Жертву за гріхи всіх людей приніс Сам Господь Ісус Христос. Здійснення Євхаристії становить основу головного Церковного богослужіння – Божественної Літургії. Євхаристією на Літургії знаменуються всі церковні свята. Свв. батьки древньої Церкви не сумнівалися в тому, що євхаристійні хліб і вино після освячення стають істинним Тілом і справжньою Кров'ю Господа Ісуса Христа. При цьому хліб і вино зберігають свій природний вигляд і зовнішні характеристики (смак, колір тощо), але це лише «невідповідність» між зовнішнім виглядом і внутрішнім еством таїнства. Там, де св. Іоанн Златоуст говорить про присутність Христа в Євхаристії Своєю Божественною природою, він називає звершувачем даної Євхаристії Самого Христа, єпископа ж або священника – тільки слугою Христа. У бесіді «зрадництво Іуди» св. Іоанн Златоуст говорить: «Не людина втілює запропоноване в Тіло і Кров Христа, але Сам розп'ятий за нас Христос. Представляючи Його образ, стоїть священник, вимовляє слова, а діє сила і благодать». В іншому місці він каже: «Хто створив їх на тій вечері, і нині здійснює їх. Ми займаємо місце служителів, а освячує і втілює дари Сам Христос». Коли ж у богослов'ї виступає на передній план людська природа Христа, Златоуст говорить: «Хіба ми не приносимо (жертву) кожен день? Приносимо, але ми здійснюємо спогад про смерть Його, і ця жертва одна, а не багато. Як одна, а не багато? Так, що вона принесена одного разу, подібно до тієї, яка була приносима в святій святих. Та була прообразом, і ця її образ. Ми постійно приносимо одного і того ж Агнца, а не одного, а іншого завтра, але завжди одного й того ж. Таким чином, ця жертва одна. Хоча вона приноситься в багатьох місцях, але хіба багато Христів? Ні, один Христос скрізь, і тут повний, і там повний, одне Тіло Його. І як принесений у багатьох місцях Він одне Тіло, а не багато тіл, так і жертва одна. Він наш Первосвященик, приніс жертву, що очищає нас. Це відбувається в спогад колишнього тоді: «це чинить, – сказано, – на спомин про Мене» (Лк.22:19). Не іншу жертву, як тодішній Первосвященик, але ту ж ми приносимо постійно, або, краще сказати, здійснюємо спогад жертви». Отже, за вченням Златоуста, євхаристійна жертва, чинена всюди і щодня, залишається завжди одним і тим же, бо в жертву завжди приноситься один і той же Агнець Божий. Тому вона не є якоюсь новою жертвою. Зауважимо, що ці два богословські аспекти в розумінні змісту Євхаристії – як здійснюваної Самим Христом та чиненої Церквою – пізніше отримали відображення в молитві, яку священник читає перед перенесенням на престол хліба і вина, приготованих для Євхаристії, де сказано: «Ти бо еси приносиш і приноси́ми, і приємляй, і раздава́емий».

Цю ж мету причащання Святих Тайн Златоуст викладає у своїй анафорі словами: «Якоже бути причасниками під трезвіння душі, на відпущення гріхів, прилучення Святого Твого Духа, на виконання Царства Небесного, відвага єже до Тебе, не в суд чи в осудження»; а св. Василь Великий словами: «Нас же всіх, від єдиного хліба і чаші людей що причащаються, з'єднай один до одного, в єдиного Духа Святого причастя: і жодного нас в суд або засудження сотвори причаститися святого Тіла і Духу Христа Твого: але так здобудемо милість і благодать з усіма святими, що від віку Тобі догоджають, праотцями, батьками, патріархами, пророками, апостолами, проповідниками, благовісниками, мучениками, сповідниками, учителями, і з усяким духом праведним, що у вірі померли».

Тихоненко О. Е.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облес І. І.

ЦЕРКОВНА ОСВІТА У ПРОЦЕСІ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Світові соціальні інститути визнають глибину сучасної духовної кризи особистості. Цей процес не є випадковим. Будь-яке суспільство не може гармонійно розвиватися, коли найвищими цінностями виступають бездуховність, гедонізм, користолюбство, влада, груба сила, матеріальні блага, тощо. Невтішні наслідки починає вся планета, оскільки людина, піклуючись тільки про себе, не усвідомлює себе частиною цілого задуму, живучи моментом, піддаючись низьким природним інстинктам, егоїстичним потребам, при цьому наносячи шкоду не тільки собі, але й всьому живому навколо.

Спроби формувати моральні почуття та позиції на основі загальногуманістичних підходів і ліберальних, загальнолюдських цінностей, корегувати особистісну та суспільна свідомість, не завжди приводять до успіху. Добро і зло саме по собі не є абсолютним, а людською точкою зору, і не містять моральної оцінки. Втрата стрижневої ролі християнських засад, зміна розуміння суті духовності в сучасній культурі призводить до виникнення кризових явищ в духовно-моральній сфері. Позарелігійний контекст не дає можливості чіткого розрізнення понять добра і зла, правди, гідності, обов'язку, честі, совісті. В такому випадку спотворюється і підміняється традиційні уявлення про людину, її сенс життя. Тільки той, хто знає, що є добро, не зробить погано, бо справжня мудрість і чеснота не суперечать один одному.

Ще античним мудрецем Сократом було позначено, що морально-етичний сенс людських пошуків істини й оволодіння знанням визначається тим, що джерело знання та моральності сягають до Богів. Мірою людської чесноти виявляється міра прилучення до Божественної мудрості, а процес пізнання набуває характеру моральної дії, морального акту. Тому істинний шлях людського пізнання – збагнути Божественну мудрість, яка керує всіма справами. Зло твориться через незнання, невідання. Злий вчинок є наслідком нерозуміння того, що є справжнє благо, а не результатом розумного вибору зла. Чеснота – це знання. Найвищий прояв Божественної турботи про людину – її розумність.

Людина – це, насамперед, особистість, а тому може мислити і пізнавати. Протягом багатьох століть людство замислювалось, чому живе на землі, хто створив увесь Всесвіт. Відкриття у галузі науки і техніки є не тільки наслідком людського мислення. Перш за все, протягом усього свого життя людина пізнає навколишній світ завдяки нашому Творцеві. А ось проблема гріховності людини виникає тоді, коли мислення її суперечить праведності Творця. Людина деградує, віддаляючись від Господа, який наділив її здатністю мислити і творити прекрасне.

Але Господь бере участь у житті людства і довів це, пославши Сина Свого Ісуса Христа на землю. Господь Христос створив Церкву. У Христі нове творіння, а отже, і нове мислення, яке перебуває у злагоді з Божою волею.

Церква – це суспільство, де Христос пізнається через Писання. Вивчаючи Слово Боже, Церква пізнає Бога. Тому церковна освіта необхідна, перш за все, як спосіб пізнання Бога. Адже духовне зростання людини тісно пов'язане з біблійним навчанням та із застосуванням істини у житті. Щоб людина могла сприйняти істину, їй необхідно спочатку прийняти біблійне одкровення. Дія Слова Божого на волю людини призводить до трансформації життя; вона вчиться застосовувати почуту істину, що зрештою робить християнина духовно зрілим.

Церковна освіта – це процес духовного розвитку особистостей через взаємне вчення в християнському середовищі, з метою пізнати Христа і уподібнитися Йому. Важливо пам'ятати, коли ми займаємося християнською діяльністю у Церкві або на місіонерських полях, що християнська освіта є невід'ємною частиною творіння Церкви. Оскільки мета церковної освіти: бути подібним до Христа, для її досягнення важливо застосовувати в церковній практиці три підцілі: готувати людей на діло служіння; допомагати зростати у повний вік Христа; захищати Церкву від лжевчень.

Для досягнення цілей, провідними принципами церковної освіти у житті громади повинні бути: необхідність наповнення Духом Святим; об'єднання п'яти елементів (вчення Апостолів, спілкування, заломлення хліба, молитви, братські взаємовідносини); розподіл обов'язків між усіма членами Церкви; мобілізація віруючих до служіння; допомога новим членам у затвердженні віри та учнівство як загальноцерковний процес підготовки до служіння. Таким чином, саме церковна освіта, за допомогою християнських доктрин, закладала твердий фундамент віри і сприятиме усуненню духовної кризи особистості та кризових явищ у духовно-моральній сфері життя суспільства в цілому.

Федоров М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облес І. І.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ «СОЦІАЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ»

Одним із соціальних феноменів XXI ст., що динамічно розвивається і набув поширення в різних країнах, виступає волонтерство. Волонтерський рух не обмежується рамками різних країн чи територій; це глобальне соціальне явище, що має міжнародний характер і виступає каналом міжкультурної взаємодії.

Провідні характеристики волонтерства, по-перше, в основі поняття лежить діяльність, якою займаються по добрій волі, за своїм бажанням, за власним вибором; по-друге, люди, які реалізують такого роду діяльність, не очікують будь-якої матеріальної винагороди за результати своєї праці.

Діяльність волонтерів практично у всіх своїх проявах має позитивну спрямованість, що націлена на конкретні соціально значущі результати, затребувана суспільством, а спектр її напрямків та видів постійно розширюється. Але цінність волонтерства полягає й у значимості волонтерської діяльності для самого волонтера, у можливості реалізації своїх ідей і переконань, виходячи із співвіднесення своїх можливостей та потреб з потребами інших людей.

Зрозуміло, що кожен волонтерський рух і кожен учасник має свої мотиви, свою філософію і світогляд. Хтось допомагає зі співчуття, хтось прагне досягти певного практичного результату, хтось допомагає на згадку про померлих близьких, хтось діє із патріотичних або національних інтересів. Але кожен намагається осмислити своє служіння, відповісти на ключові питання: «Хто для них людина? Чому і навіщо треба допомагати людям, жертвувати власними інтересами, матеріальними благами, здоров'ям або, навіть, життям заради інших? Який сенс у безоплатній допомозі?»

Відповіді на ці питання дає християнство, яке пропонує унікальний погляд на людину, що дозволяє у повному обсязі осмислити добровільне служіння. Християнська антропологія ґрунтується на двох найважливіших постулатах: по-перше, людина створена Богом як образ Його, як вільна творча особистість; по-друге, у світі царює зло та гріх, і людина не здатна самотужки перемогти зло. Вказані принципи допомагають

зрозуміти мотиви, закладені у прагненні християн до доброчинності, взаємодопомоги, жертвності, добровільного служіння іншим.

Як і всі християни, протестанти поділяють переконання, що людина рятується вірою. Віра – це дар Господа, а не дія самої людини. Обраність до будь-якого служіння визначається з милості Бога. Основне завдання соціального служіння у тому, щоб знизити градус ненависті між людьми та принести Євангелію прощення. Послідовники Христа вірять, що кожна людина, незалежно від її способу життя, мислення, будь-яких хвороб – образ Божий, богоподібна особистість. Будь-яка людина унікальна та любима Господом. Це робить усіх нас рівними і за своєю гідністю, і за своїм покликанням, відповідно, немає людей, негідних допомоги, і немає християн, вільних від необхідності допомагати ближнім. З іншого боку, спадщина всіх людей – це гріховність, ніхто, на жаль, не застрахований від її наслідків: помилок, хвороб, страждань, життєвих невдач, бід, насилля, втрат, самотності. Для християнського волонтерського служіння ці засади є дуже важливими.

Нині, в умовах військових дій в Україні, у протестантському середовищі відбувається мініреформація релігійної свідомості, яка визначає перехід від трудової етики до етики безкорисливого служіння. Трудова етика формує взаємну довіру між християнами, яка є важливою у спільній трудовій діяльності та стала особливо важливою в період війни.

Вирішуючи завдання практичної допомоги людям, церкви різних конфесій успішно взаємодіють, оскільки конфесійні розбіжності відходять на задній план.

Метою безкорисливого служіння є допомога людям незалежно від їхнього ставлення до релігії. Це принципово змінює розуміння місця Церкви у суспільстві та дозволяє усвідомити релігійний зміст нового рівня спільності між людьми за межами конфесійних розмежувань. Очікується, що мініреформація, яка призвела до етики безкорисливого служіння, незабаром дасть нове богословське осмислення місця Церкви у світі.

Отже, у сучасних реаліях волонтерство може розглядатися як один із нових соціальних механізмів формування «соціальної солідарності», оскільки в основі волонтерства лежать не економічні інтереси індивіда чи громадські пріоритети, а колективне й індивідуальне усвідомлення необхідності та важливості цієї діяльності для спасіння людини і суспільства в цілому.

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Байрамов Р. С.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – д.пед.н., проф. Дяченко М. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах інформаційного суспільства професійна підготовка майбутніх журналістів спрямована на формування у студентів журналістського професіоналізму, медіаграмотності, розвитку аналітичного, критичного та творчого мислення. Адже новини завжди були невід'ємним соціальним аспектом людства, починаючи з початку виходу перших газет. Не перестає змінюватися й поліпшуватися форма та структура інформації, її піднесення й до сучасних реципієнтів.

На думку Н. Барабанової, компетентнісний підхід до формування «портрету фахівця» необхідно здійснювати з урахуванням вимог часу, відображених в освітніх програмах і паспорті спеціальностей; аспектом професійної компетенції фахівця повинна стати соціокомунікативна компетентність; сукупність різних компетентнісних характеристик фахівця формує розуміння про рівень його професійно-комунікативної культури [1].

Це передбачає глибокий аналіз змісту, форм, методів підготовки майбутніх журналістів, формуванню світоглядних уявлень тощо. Динамічний розвиток інформаційного простору та зростання впливу різноманітних мас-медіа на долі країн зумовлюють особливо прискіпливе ставлення до професії журналіста.

Сьогодні не можна уявити журналіста без таких рис, як комунікабельність, вміння спілкуватися з людьми, розуміти їхні потреби й інтереси. Адже ефективність роботи сучасних медіа безпосередньо залежить від комунікативної компетентності журналістів, від їхнього вміння творчо налагоджувати співпрацю в процесі комунікації в різних галузях суспільного життя. А це потребує формування у майбутніх журналістів соціальної компетентності, що тісно пов'язана в журналістиці з комунікативною.

З огляду на це, термінового вирішення вимагає проблема спрямування всього процесу підготовки майбутніх журналістів на формування загальнолюдських та національних цінностей, особистісних якостей, серед яких насамперед йдеться про відповідальність журналіста в умовах поглиблення суспільної агресії, відсутності толерантності до думки іншого, розпалювання національної, мовної, регіональної, конфесійної нетерпимості.

Вироблення етичного кодексу журналістів в умовах гібридної війни видається нагальним і необхідним, як і підписання відповідного меморандуму на рівні всіх мас-медіа та їх власників. У зазначеному контексті особливої уваги має надаватися виховній складовій процесу професійної підготовки майбутніх журналістів як провідній у становленні особистості та фахівця.

Одним із завдань сучасної журналістської освіти – професійна підготовка компетентного журналіста, здатного ефективно виконувати професійні функції в інформаційному суспільстві. Ефективність роботи сучасних медіа безпосередньо залежить від комунікативної компетентності журналістів, від їхнього вміння творчо налагоджувати співпрацю в процесі комунікації в різних галузях суспільного життя. А це потребує формування у майбутніх журналістів соціальної компетентності, що тісно пов'язана в журналістиці з комунікативною.

Професійна підготовки майбутніх журналістів – інструмент забезпечення фундаментальних прав і свобод людини, підвищення темпів соціально-економічного й науково-технічного розвитку, гуманізації суспільства, утвердження культури. Вона визначає основні соціальні запити, цілі й завдання щодо забезпечення розвитку цієї сфери суспільного буття, гарантує їх запровадження шляхом реалізації погоджених дій держави й суспільства [2].

Отже, необхідними наразі є оновлення методики викладання професійно-орієнтованих та інших дисциплін, спрямування її на підготовку фахівців нового типу – користувачів новітніх інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Барабанова Н. Р. Соціокомунікативний аспект професійної компетентності фахівця: аналіз, стратегії розвитку : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 316 с.
2. Левківський К. Якісна освіта – запорука самореалізації особистості. *Вища школа*. 2010. № 1. С. 5–14.

Вакун О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., Кравченко В. М.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

Відповідно статті 23 «Автономія закладу освіти» Закону України Про освіту, що набув чинності 28.09.2017 року, держава гарантує академічну, організаційну, фінансову і кадрову автономію закладів освіти, що в організаційно-управлінському напрямку діяльності освітніх закладів визначається, насамперед розбудовою власної внутрішньої системи забезпечення якості освіти [1, с. 19].

Наразі заклади освіти України, в тому числі, і дошкільні заклади, розбудовують власну внутрішню систему забезпечення якості освіти, обов'язковими складовими якої, з-поміж інших, є фахова діяльність педагогічних працівників та управлінські процеси закладу дошкільної освіти, тому, в контексті вищезазначеного, питання управління розвитком професійної компетентності педагогічних працівників, є досить актуальним.

Відтак, завдання керівника закладу дошкільної освіти і в мирний період, і в досить складних умовах воєнного часу – забезпечити дієвий та ефективний процес управління розвитком професійної компетентності педагогічних працівників як складову внутрішньої системи забезпечення якості освіти, враховуючи вимоги сьогодення, суспільно-політичну ситуацію в країні та високі стандарти професійної компетентності, визначені державою. Реалізація цих завдань включатиме заходи щодо планування, організації та контролю фахового і особистісного зростання освітян, мотивації як педагогів-початківців, так і їх досвідчених колег до самоосвіти, самовдосконалення, самопрезентації, самооцінювання власної педагогічної діяльності та її результатів задля визначення особистої траєкторії професійного розвитку і зараз, і в майбутньому.

З огляду на вищезазначене, процес управління розвитком професійної компетентності педагогів слід розглядати як сукупність методів і прийомів планування, організації, мотивації і контролю фахової діяльності педагогічних працівників щодо їх професійного зростання, самовдосконалення, самоосвіти, самопрезентації та самооцінювання. У цьому процесі визначальну роль матиме здійснення керівником аналізу ефективності обраних методів і прийомів управління розвитком професійної компетентності саме для даного педагогічного колективу взагалі, і окремих категорій педагогічних працівників: вихователів, керівників гуртків, музичного керівника, інструктора з фізичної культури, фахівців інклюзивної освіти. Доцільність і актуальність застосованих керівником організаційно-розпорядчих, організаційно-педагогічних, соціально-психологічних та фінансово-економічних методів управління розвитком професійної компетентності з урахуванням специфіки роботи і типу закладу освіти, визначатимуть перспективи його діяльності в майбутньому, забезпечуватимуть успішність іміджевої політики в освітньому просторі міста, області і держави в цілому. А подальше прийняття відповідних управлінських рішень в контексті розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти і розробки стратегії розвитку закладу, буде визначальним результатом роботи за освітнім напрямком «Фахова діяльність педагогічних працівників».

Відповідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого Постановою КМУ від 21.08.2019 року № 800, держава надає педагогам право вибору видів та форм підвищення професійної компетентності, право самостійно визначати траєкторію власного професійного розвитку, водночас ставлячи високі вимоги до фахової підготовки, особистих якостей і професійного рівня педагогічного працівника, та стимулюючи до безперервного навчання впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. 380 с.
2. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.10.2022).

Волкова Ю. І.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
наук. кер. – к.пед.н., професор Якушко Н. М.

ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Брак коштів є однією з найгостріших проблем освіти. Іноді школам не вистачає фінансування на елементарні речі такі, як ганчірки, миючі засоби чи крейда, не кажучи вже про поліпшення матеріально-технічної бази закладу, модернізацію наявних потужностей, впровадження інформаційно комунікаційних технологій в навчально-виховний процес. В таких ситуаціях безумовно погіршується якість освіти, адміністрація шкіл, щоб покращити становище, звертається за фінансовою допомогою до батьків.

Розв'язати цю проблему може фінансова автономія закладів середньої освіти. Фінансова автономія – це можливість школи ефективно розподіляти та використовувати наявні ресурси. Закони “Про освіту” [1] та “Про повну загальну середню освіту” [2] закріпили право шкіл на фінансову автономію. Це право дає можливість власного розвитку та покращення якості освіти.

Взаємозв'язок фінансової автономії шкіл та якості освіти розглядали українські вчені: В. Мархлевські, А. Сеїтосманов, О. Фасоля. [3]

Фінансова автономія – це власні рахунки школи, швидке та ефективне використання бюджетних коштів, які виділені закладу, прозоре надходження та використання додаткових коштів, наявність та використання спеціального фонду. Відбувається зростання ефективності планування і використання коштів, залучення позабюджетних коштів, зростання ефективності використання майна.

Підвищення якості освіти залежить не від збільшення фінансування, а від організації та управління освітою у школі. Тому раціональне використання коштів, при фінансовій автономії закладу освіти, дозволяє покращити якість освіти. Бо саме адміністрація школи, вчителі, учні та батьки знають чого саме не вистачає для комфортного та цікавого навчання.

Отже одним із засобів покращення якості освіти в закладах середньої освіти є фінансова автономія. Автономія школи – це набуття повноважень: шукати шляхи оптимального застосування ресурсів і технологій, створювати бажаний інноваційний простір, самостійно розв'язувати питання внутрішнього значення.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2020. № 31. Ст. 226.
3. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи : метод. рекомендації. Київ, 2019.

Гавриш Б.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

ВАЖЛИВІСЬ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

В останні десятиліття вивчення іноземних мов, і, зокрема, англійської мови викликає підвищений інтерес. При цьому відзначається зростаюча роль, яку відіграє англійська мова в здійсненні впливу на свідомість і діяльність сучасного суспільства. Також необхідно враховувати, що знання мов може відігравати важливу роль і давати деякі переваги в особистій та професійній комунікації.

У результаті світової глобалізації та інтеграції відбувся бурхливий ріст міжкультурних контактів у всіх сферах нашого життя: з'явилася велика різноманітність ситуацій міжкультурного спілкування, таких як навчання в школі і вузі за програмою обміну, стажування вчених, міжнародні конференції, туристичні поїздки, виставки і т. д. Таким чином, володіння англійською є однією з умов успішної адаптації студентів у соціальному просторі.

Англійська – мова міжнародного спілкування. Це мова навігації, авіації, літератури, освіти, сучасної музики, міжнародного спорту, туризму, програмування. За нашими підрахунками 75% світової кореспонденції ведеться англійською мовою, 60% радіостанцій є англійськими, більше половини світової періодики видається англійською, 80% інформації зберігається на цій мові. Англійська сьогодні є найпоширенішою мовою в світі: більш ніж для 400 млн. людей вона є рідною мовою, але число людей, які володіють цією мовою як іноземною, в чотири рази більше [1, с.62].

Важливість знання студентом іноземної мови складно переоцінити. Наприклад, в повсякденному житті ми досить часто перетинаємося з англійською мовою – інтернет, музика, анотації до іноземних товарів, опис яких українською мовою найчастіше не дуже точний і не завжди відповідає вимогам споживача. Зараз дуже великий вплив інформаційних технологій в робочому середовищі, де знання англійської мови допомагає вибудовувати повноцінну і грамотну роботу [2, с. 48].

У Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ велика увага навчального процесу з англійської мови приділяється саме комунікативному підходу до вивчення англійської мови, так як цей метод є найпродуктивнішим, а вміння вести діалог англійською є дуже важливим в роботі поліцейського, зокрема в патрульній поліції уміння гарно розмовляти цією мовою є комфортним фактором при спілкуванні з іношомовними водіяма та туристами.

Отже, проаналізувавши зазначене вище, можна зробити висновок – що знання англійської мови – це не просто гарна можливість адаптуватися в сучасному соціальному просторі, але й гарна можливість самореалізації студента як особистості.

Список використаних джерел

1. Сорокіна Н. І. Комунікативна компетентність в професійній підготовці фахівця. *Аграрна освіта і наука*. 2016. № 2. С. 62.
2. Duan Ping Gu, Weiping Teaching Trial and Analysis of English for Technical Communication. *Asian EFL journal*. 2004. Vol. 6. Iss. 1. Art. 5.

Дегтярьова М. Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший лейтенант поліції, викладач Вознюк К. Г.

ПРОБЛЕМИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ДОСЯГНЕННЯ У РОЗВИТКУ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Безперервна освіта – як «процес, який охоплює все життя людини, що забезпечує поступовий розвиток творчого потенціалу особистості, всебічне збагачення її духовного світу, цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність щодо освоєння і вдосконалення знань, умінь і навичок, одержаних у загальних і спеціальних установах, а також шляхом самоосвіти [1, с. 580]. Безперервна освіта має на меті досягати людиною результатів у своєму психологічному та духовному розвитку її як особистості, підтримувати рівень особистісної культури та самоорганізації. Її популяризація зумовлена гнучкістю в часі та просторі, необмеженістю та різноманітністю.

Актуальність безперервної освіти зумовлена постійними політичними та соціально-економічними змінами та розвитком. У наш час оновлення свідомості багатьох осіб не є інновацією, адже на зміну колективізму надходить індивідуальність, розвиток людини як особистості та її бажання самостійно обирати свій шлях та стиль життя. Науковці вважають, що поєднання безперервної освіти із загальною надає можливість людині не лише засвоювати нові знання та вдосконалювати старі, але й розвивати жагу до самоосвіти і безперервному отриманню знань протягом життя.

Наразі, проблематикою безперервної освіти вважаємо неможливість людини адаптуватись до сучасних умов як з психологічного аспекту, так й зі сторони фізичної підготовленості. Наступною з проблем є неможливість принципу наступності в безперервному навчанні. У Законі «Про освіту» наголошується, що саме наступність – одна з необхідних умов безперервної освіти, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок мети, змісту, методів, способів, організаційних форм навчання і виховання з урахуванням вікових особливостей [2]. Науковці зазначають, що неможливо перейти на наступний рівень вдосконалення без вивчення та засвоєння попереднього, що зумовлює цілісність процесу самоосвіти. Згадуючи принцип наступності необхідно й згадати іншу засаду – перспективність, що передбачає важливість кожної попередньої ланки, що дозволяє здійснювати самоосвіту повно та всебічно.

Отже, для вирішення сучасних питань, що ускладнюють процес безперервного навчання та самоосвіти вважаємо доцільним звернути увагу на аспекти, визначені ЮНЕСКО, а саме реальну потребу навчання

людей впродовж усього життя, впровадження різних підходів до реалізації такого навчання, фінансування як загальної так і безперервної освіти, інформування щодо можливості самоосвіти всіх вікових категорій, пошук полегшених шляхів до безперервного навчання тощо.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України. Київ : Хрінком Інтер, 2008. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39233/1/Енциклопедія%20освіти_.pdf (дата звернення: 27.09.2022).

2. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 27.09.2022).

Дяченко М. Д.

Класичний приватний університет
д.пед.н., професор

ОСНОВНІ АСПЕКТИ МЕДІАОСВІТИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Мета, визначена Державним стандартом початкової загальної освіти [1], – за роки навчання в початковій школі молодші школярі повинні набути достатнього особистого досвіду культури спілкування та співпраці в різних видах діяльності, самовираження у творчих видах завдань. Реалізація поставленої мети неможлива без використання сучасних освітніх технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних.

Загалом, медіаосвіту визначають як складник освітнього процесу, спрямований на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначено, що «медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно-опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій»

Навчання медіаграмотності учнів початкової школи має стати пріоритетним напрямком в освітній політиці нашої держави, адже саме від медіаграмотності сучасних дітей багато в чому буде залежати майбутнє нашої нації [2].

Сформувати особистість медіаграмотного учня початкових класів може лише вчитель, який має належний рівень медіакомпетентності. Тому в сучасних умовах медіаосвіта стала головним пріоритетом освітньої політики в Україні.

Одним із завдань освіти нараз є підготувати вчителя з творчим науково-педагогічним мисленням, з певною системою особистісних, професійних якостей, необхідних знань, умінь і навичок, що сприятимуть формуванню його готовності до застосування інтерактивних технологій у роботі з молодшими школярами [3].

Медіаосвіта повинна відбуватися з залученням новітніх медіа, інноваційні здобутки у сфері інформаційно-комунікаційних технологій – то, звичайно, полегшується і певним чином спрощується координація спілкування в медіаосвітньому середовищі, яке процес національного виховання молодших школярів шляхом використання патріотично спрямованого медіаконтенту; формування аналітичного підходу до отримуваної інформації; розвиток критичного мислення тощо.

Отже, вчитель початкових класів повинен формувати в молодого покоління медіакультуру, медіаграмотність, медіакомпетентність, оскільки від цього також залежить майбутнє нації, а для цього він сам повинен мати високий рівень медіаосвіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/.pdf> (дата звернення: 15.10.2018).

2. Іванова Л. А. Медіаосвіта як педагогічний феномен. *Сибірський педагогічний журнал (науково-теоретичний журнал)*. 2005. № 1. С. 70–80.

3. Пометун О. І., Пирожено О. І. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Коновалова А. С.

Криворізький фаховий коледж Державного університету економіки і технологій

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Динамічний розвиток інформаційних технологій і стрімка зміна однієї інновації на іншу доводять той факт, що технологічні вміння та навички потрібно удосконалювати впродовж всього життя. Усталеність традиційної системи освіти призводить до того, що випускники закладів освіти мають застарілі знання та навички, яких недостатньо для ефективної професійної діяльності. Особливо це стосується викладачів, які останні декілька років працюють в реаліях карантинних та воєнних обмежень і мають швидко адаптуватися до змін в інформаційній галузі.

Автономія в закладах освіти дає свободу керівнику та науково-педагогічному колективу сформувати власну освітню програму, оновити і удосконалити структуру уроку, створити інноваційні методички. Це допоможе зацікавити та змотивувати здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності, що у сучасних реаліях роботи викладача видається надзвичайно складним. Нові виклики суспільства породжують нові уявлення про освітні досягнення викладачів, яких неможливо досягнути в умовах традиційної освіти.

Сучасні науковці та освітяни однозначно погоджуються з тим, що існуюча система педагогічного оцінювання ХХ століття застаріла й потребує широкого використання інноваційних підходів, зокрема з використанням досвіду цифрових технологій. Питання підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності засобами цифрових освітніх технологій, ефективного використання інформаційних технологій у навчанні досліджувало багато українських та зарубіжних науковців такі як Р. Гуревич, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Спірін. Використанню цифрових освітніх технологій в освіті присвячено праці В. Бикова, М. Шишкіної. Проблему професійного зростання особистості в умовах цифрової освіти вивчали З. Рябова, Г. Єльнікова.

Кожен викладач зараз в тій або іншій мірі ознайомився з технологіями, які дозволяють проводити заняття дистанційно. Moodle, Zoom, Google class, Google meet – суспільство дало нам багато програмних середовищ для проведення різних видів занять, але все ж таки не кожен відкрив їх повний потенціал. В одному лише Google існує з десяток додатків, які при грамотному підході допоможуть більш глибоко занурити здобувачів освіти в освітній процес, створити «цифровий» контакт з викладачем, писати на дошці, працювати в групах і зробити майже все, щоб почувати себе як на очному занятті.

Висновок. Цифрові технології стали невід’ємною частиною підготовки фахівців в закладах освіти та дають можливість удосконалити та оновити освітній процес. Використання цифрових технологій дозволяють викладачам більш глибоко залучити здобувачів освіти до освітнього процесу в умовах змішаного або дистанційного навчання, підтримувати з ними контакт та зберегти зацікавленість в оволодінні професійними знаннями та навичками, урізноманітнити проведення занять.

Список використаних джерел

1. Биков В. Інформатизація загальноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. 2003. № 4. 501 с.
2. Жулкевська В. Використання інформаційних технологій навчання нового покоління у практиці викладання іноземних мов. *Науковий вісник Закарпатського художнього інституту*. 2010. № 1. С. 247–253.
3. Рябова З, Єльнікова Г. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80. № 6. С. 85–369.

Петренко В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Самодумська О. Л.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Центральною фігурою управління закладом дошкільної освіти є керівник з його правом приймати те чи інше управлінське рішення. Як відомо, сутність роботи керівника полягає в перетворенні зовнішнього завдання закладу освіти в внутрішню мету, а потім перетворення цієї мети в зовнішні завдання для співробітників навчального закладу. Конкурентоспроможність закладу на ринку освітніх послуг та забезпечення якості освіти залежить саме від керівника та його професійної компетентності.

Окремі аспекти та проблеми підготовки керівників закладів дошкільної освіти до професійної управлінської діяльності розкрито у працях Л. Васильченко, Б. Гадзецького, О. Зайченко, Л. Пісоцької, Л. Поздняк, В. Пуцова, К. Старченка, Р. Шаповала та інших.

Провідні вчені виділяють сучасні вимоги до керівника навчального закладу, його професійних знань і вмінь, позитивного досвіду педагогічної діяльності, його професійних і особистісних якостей: організованість, комунікативна обізнаність, переконливість, наполегливість, відповідальність, впевненість у власних діях, винахідливість, висока моральність, толерантність, чуйність, гуманність, доброта, справедливість, відповідальність, комунікабельність, оптимізм, прагнення самовдосконалення тощо.

Важливим також є комунікативні здібності як керівника так і персоналу, тобто універсальні стосунки в спілкуванні, бо саме діалог є засобом формування самобутності особистості. Сама ж ефективність прогресу комунікативних особливостей особистості, залежить від її кооперації як в колективі, так й не менш важливо і з колективом, тобто розуміння того, що виходить від взаємин керівника з підлеглими.

Особливо важливим є вміння психологічно правильно не тільки включатися у процес спілкування не спираючись на певні стереотипи, а вміння підтримувати спілкування, систематично заохочувати свою активність та що не мало важливо і активність підлеглого, ефективно передбачувати певний розвиток ситуації в умовах якої відбувається комунікація, вміння долати психологічні бар’єри, обирати певну манеру поведінки, жести які мають бути адекватними та міміку. Головна увага при цьому зосереджується на мотивації керівника до успішної діяльності в інтересах освітнього закладу. Тому особлива увага акцентується на особистості керівника, на необхідних особистісних його якостях.

В умовах ринкової економіки, яка орієнтована на споживчий попит, вимоги до керівника різко змінюються у зв’язку з чим змінюється і сфера його діяльності, що призводить до потреби у керівниках нового типу, які володіють високим професіоналізмом, сучасними інформаційними технологіями, здатні до прогнозування та передбачення, спроможні адаптуватися до економічного та соціального прогресу суспільства.

Особливої ваги набувають професійно важливі якості особистості керівника закладу дошкільної освіти, які є необхідними для засвоєння спеціальних знань і навичок та досягнення найбільшої ефективності в управлінській діяльності.

Як відомо, робота з персоналом – одна з найскладніших у діяльності будь-якої організації. Раціональне управління людськими ресурсами забезпечує успішне виконання завдань, що стоять перед освітньою установою. У сучасних умовах знання, досвід, навички, ініціатива і підприємливість персоналу організації стають все більш важливим стратегічним ресурсом. Це висуває на порядок денний вимогу безперервного розвитку персоналу, яке дозволяє досягти не тільки високих результатів, але і створює сприятливий клімат у колективі, підвищує зацікавленість працівника у результатах власної праці.

Півень Я. В.

Університет імені Альфреда Нобеля
наук. кер. – д.пед.н., професор В. В. Прошкін

ПРОФЕСІЙНА САМООСВІТА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Трансформація економічної сфери сучасного глобалізованого й інформатизованого суспільства зумовлює суттєві зміни в системі економічної освіти. Серед найбільш значущих тенденцій, що впливають на розвиток системи професійної підготовки бакалаврів економіки, слід назвати такі, як:

- глобалізація економіки та формування на цій основі ринку освітніх послуг, зорієнтованого на підготовку фахівця, готового працювати в умовах найвищого ступеня інтеграції факторів виробництва;
- цифрова трансформація економіки, що призводить до затребуваності економістів з високим рівнем інформаційної культури;

- інноваційна спрямованість економіки суспільства Індустрія 4.0, рушійною силою якого є висококваліфіковані професіонали, які мають творчий потенціал і здатні до генерації та впровадження нововведень.

Як наслідок осмислення цих тенденцій, постає проблема формування в майбутніх економістів готовності до професійної самоосвіти, що в подальшому вможливить їх безперервний професійний саморозвиток згідно із актуальними вимогами мінливої й динамічної професійної діяльності.

За своїм змістом діяльність економіста у професійній сфері є цілеспрямованою активністю щодо перетворення економічної реальності у процесі виконання своїх посадових обов'язків. Узагальнення практики свідчить про те, що така діяльність охоплює аналітичну, управлінську, професійно-розвивальну, соціально-розвивальну й соціально-перетворювальну види діяльності (В. Ковальчук, А. Колот, Т. Поясок, Г. Романова, В. Стрельников). Із огляду на це, кожен конкурентоспроможний фахівець повинен нарощувати обсяг кваліфікаційних якостей та компетентностей, а також шукати нові напрями їх застосування. Для цього необхідно здійснювати постійний пошук та засвоєння інноваційного матеріалу. Оволодіння засобами професійної самоосвіти дозволяє найбільш оптимальним шляхом опанувати передовими розробками, перевірити їх на довіді, виявити тенденції та вжити відповідних заходів, а також використати все отримане на практиці.

Професійна самоосвіта є видом діяльності, що характеризується цілеспрямованістю в напрямі пошуку й засвоєння фахівцем професійно значущих знань (Ю. Бабанський). Самоосвіта, зазвичай, здійснюється на основі самодіяльності згідно з особистісними й професійними потребами фахівця, відбувається на основі глибоких перспективних внутрішніх мотивів (М. Кузьміна).

Власне процес професійної самоосвіти передбачає інтеграцію в особистості економіста комплексу громадянських, соціально-психологічних та вузькопрофесійних якостей. Ефективність цього процесу багато в чому визначається ступенем оволодіння фахівцем способами професійної самоосвіти, спрямованістю особистості на постійне підвищення своєї кваліфікації, сформованістю мотивів професійного самовдосконалення.

Між тим, встановлено, що традиційні моделі управління якістю підготовки фахівців в умовах зовнішнього й внутрішнього середовища освітніх установ, які динамічно розвиваються, вже не можуть забезпечити виконання всіх вимог, які висуваються сучасним суспільством до випускників. Необхідне переосмислення, коригування існуючих та пошук нових ідей, концепцій, організаційних форм та технологій професійного навчання. Сьогодні, поряд із інституціями формальної освіти, проблеми професійної самоосвіти майбутніх економістів ефективно вирішуються у взаємодії із закладами неформальної та інформальної освіти, зокрема у межах МООС. Це дозволить побудувати індивідуальну освітню траєкторію фахівця, скоригувати напрям його професійного саморозвитку, визначити найбільш оптимальні форми і методи роботи.

Полежаєв Ю. Г.

Національний університет «Запорізька політехніка»
к.соц.ком., доцент

КУЛЬТУРНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Культурна грамотність – необхідна умова успішної міжмовної взаємодії у суспільному житті та професійній діяльності.

Мовлення – це один з найважливіших засобів спілкування, що справляє враження про людину, яка говорить. Якщо її мова сповнена помилками, неправильними наголосами, вживанням недоречних слів, то їй сприймається вона не дуже добре. Тому бути культурною мовною особистістю – надзвичайно важливо для професійної діяльності майбутнього фахівця, який наразі є ще студентом студентом.

Культура мовлення – це й дотримання літературних норм мови, і вживання доречної інтонації, розстановка правильних акцентів у процесі висловлювання думки чи передачі мовлення іншої людини в перекладі на іншу мову. В цьому контексті важливим є збереження змістової та стилістичної цілісності вихідного висловлювання.

Складником культурної грамотності вважають знання, що слугують фундаментом для формування комунікативного простору культури людини, зокрема іншомовного.

Кожна мова у словниках зберігає своє багатство і для теперішніх, і для прийдешніх поколінь. Лексичне багатство мови створюється явищами багатозначності, синонімії, омонімії, антонімії, паронімії. Джерелом виразності мови є фразеологія.

Культура мовлення передбачає дотримання правильних норм вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету.

Виділяють такі основні аспекти вияву культури мовлення: 1) нормативність (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення); 2) адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мов-

лення); 3) естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним); 4) поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності).

Основними якісними комунікативними ознаками, критеріями культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота. Правильність – одна з визначальних ознак культури мовлення. Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Залежить від інтелектуального рівня мовця, багатства його активного словникового запасу, ерудиції, володіння логікою думки, законами її мовного вираження. Точність визначається й етикою мовця. Логічність – правильна будова тексту, послідовність. Змістовність – уміння добирати потрібний матеріал.

Доречність – це і вміння вибрати форму спілкування (монолог, діалог, полілог), тон, інтонацію спілкування. Багатство – звичайна людина використовує близько 3 тис. слів, добре освічена – 6–9 тис. слів, хоча розуміє в десять разів більше. Виразність – дикція і чіткість вимови. Чистота – це відсутність суржику. Оскільки мова є найуніверсальнішим засобом спілкування, накопичення й передачі інформації, навчання, виховання та формування духовного світу вона немислима без належної культури мовлення. Вважається, що мовленнєвий етикет є однією з важливих характеристик поведінки людини.

Отже, культурна грамотність є значущим аспектом у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Lull J. Media, communication, culture: A global approach. 2nd ed. ed. Cambridge : Polity Press, 2020.

Романова Т. А.

Національний університет «Запорізька політехніка»
старший викладач
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ

Компетентнісна модель майбутнього фахівця в галузі спеціальної освіти – це описова характеристика випускника закладу вищої освіти у вигляді показників, що відображають ідеальний комплекс компетенцій і особистісних якостей, які визначають його готовність до фахової діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища, яка дозволяє окреслити галузь, коло функцій і професійних завдань, виконання яких знаходиться у сфері його професійно-педагогічної компетентності.

Спеціальний педагог, як стверджує О. Мартинчук, – це «педагог, який має фахову освіту за спеціальністю «Спеціальна освіта», педагог підтримки освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти, педагог здатний здійснювати педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами з незначними функціональними порушеннями в інклюзивному освітньому середовищі» [1, с. 50]. Основами концептуальних підходів до підготовки студентів спеціальності «Спеціальна освіта» є: 1) розвиток соціальної моделі ставлення суспільства до осіб з інвалідністю; 2) розвиток соціально-інклюзивної моделі в освіті; 3) інституціональний період розвитку інклюзивної педагогіки як науки про освіту дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі [там само, с. 49].

У сучасному світі дедалі більше розвивається інклюзивна модель освіти – модель, пов'язана з дотриманням прав людини, а в межах нашого дослідження – дитини. Умови сучасного суспільства детермінують повагу до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повне інтегрування в соціум усіх верств населення, перш за все – осіб з обмеженими психічними чи фізичними можливостями. Це зумовлено визначенням головної мети соціального розвитку – створення «суспільства для всіх».

Для успішної діяльності в умовах інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти майбутній вихователь повинен оволодіти певною сукупністю спеціальних знань та вмінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості фасилітатора, насамперед, толерантність і емпатійність.

Отже, в процесі професійної підготовки необхідно формувати у студентів спеціальності «Спеціальна освіта» готовність до виконання основних професійних функцій вихователя: гностично-дослідницької (проекування розвитку особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом, вивчення індивідуально особистісних особливостей дітей, збір і аналіз фактів їхньої поведінки, встановлення причин і наслідків учинків вихованців); організаційної (моделювання педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі, використання нових форм, що забезпечують ефективний розвиток усіх дітей, зокрема тих, які мають особливі потреби); діагностичної (використання методик корекції, спрямованих на розвиток усіх дітей інклюзивної групи та визначення рівня розвитку дітей, зокрема з особливими потребами, ефективності власної педагогічної роботи та її відповідності потребам дітей з обмеженими можливостями згідно з ситуацією); виховної (розроблення та здійснення змісту виховання і навчання, відбір нових форм та методів щодо виховання дітей з особливими потребами, використання методик корекції, спрямованих на розвиток усіх дітей інклюзивної групи); координуючої (забезпечення єдності роботи закладу дошкільної освіти і сім'ї щодо визначення завдань освітньо-виховної роботи з дітьми та батьками на основі диференційованого підходу).

Список використаних джерел

1. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. 2018. № (1) 15. С. 49–53.

Sokolovska I.
Zaporizhzhya State Medical University

Zarytska V., Hryshyna T., Kovtun R., Sklyaruk A., Kharchenko O., Frolova G., Slyavina O.
Classic Private University

DISTANCE LEARNING - ADVANTAGES AND DISADVANTAGES IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

The main task for the transition period is to implement the European Credit Transfer System (ECTS) provided for in the Bologna Declaration. It is seen as a means of increasing student mobility during the transition from one curriculum to another. ECTS should become a multi-purpose tool for recognition and mobility. One of the most important indicators is the level of students' knowledge of the disciplines being studied. The most objective means of assessing the level of knowledge is currently considered to be tests that allow to impartially assess the academic achievements of students. We tried to determine which of the methods for assessing student performance will be most effective: test assessment, oral assessment by the teacher or the combination of two. Today, we have the opportunity to observe how in Ukraine, and not only, there is an active modernization of the educational process in the preparation of future professionals. This innovation - the use of distance learning on the background of traditional, which must justify its benefits through the use of modern information technology and to create competitive professionals - those who will be in demand by society due to their professional qualities and individual motivational traits [1, p.29].

Certainly, the online course system has a much wider range of advantages than disadvantages. First of all: 1. solving written non-standard tasks, which are evaluated automatically or sent to the e-mail of the supervisor or other teacher responsible for it; 2. the opportunity to use during the training not only the materials provided on the course, but also independently to find information on the Internet; 3. providing online consultations, discussions with teachers and students, video conferencing, which is very convenient and financially advantageous in the remote location of these meetings; 4. development of students' outlook through the introduction of not only standard theoretical material into the system of learning, but also the use of information on recent developments. That is, the training course should not be outdated, which is often observed in the traditional training system; development of such individual qualities as motivation skills, purposefulness, self-organization, self-study and ability to be responsible for the decisions made [2, p.5]. However, despite this discrepancy, the great advantage is that in the event of misunderstanding of the material, the student is able to consult directly with the teacher - lack or lack of motivation to take online courses, which again arises from insufficient contact with teachers to create an incentive to study. This problem is especially true for young people who have not yet decided on their future profession; another disadvantage is the form of assessment of students' knowledge. First, since distance learning is impossible to trace to those who actually took the course. Secondly, the convenient use of other sources of information or the Internet directly during the passing of the test tasks and the final module. This schedule is not effective because students' knowledge is not carefully evaluated [3, p.117].

References

1. Ukraine: Problems of modern education. 2013. № 4. P. 29–32; 35.
2. Kuzmenko G. M., Khorolsky O. V. Massive open online courses in the context of transformation of higher education of Ukraine. *Pedagogical Sciences*. 2015. № 63. P. 58–59.
3. Yarmola I. K. Competence and competence of the teacher of higher school as Yarmola components of its innovative development. *Zaporozhye medical journal*. 2013. № 5. P. 116–118.

СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

Данильчук В. М.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.і.н., професор Філас В. М.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Актуальність проблеми розвитку креативного мислення майбутніх фахівців декоративного мистецтва зумовлена по-перше, тим, що сучасна професійна мистецька освіта, зорієнтована на розвиток творчої особистості. По-друге, креативне мислення виступає інструментом успішної професійної підготовки фахівців у галузі декоративного мистецтва. По-третє, розвиток креативного мислення є основою формування креативної компетентності майбутнього фахівця.

Креативність є вищим рівнем інтелектуальної активності, мислення, дефініцією яких може бути сукупність розумових і особових здібностей (якостей), що впливають на становлення і прояв творчості [1, с. 296].

О. Шевнюк [2] пропонує використовувати в професійній підготовці майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва такі методи та інноваційні техніки розвитку креативного мислення:

- метод творчих ситуацій – спосіб організації навчальної діяльності, спрямований на стимулювання пошукової діяльності студентів через розв'язання певної суперечності або проблеми, що не обов'язково призводить до оволодіння новими знаннями й уміннями (наприклад, проілюструйте ідею простоти; виберіть предмет і намалюйте ту його сторону, яку вам не видно та ін.);

- метод навчально-творчих завдань є способом організації навчальної діяльності студентів за допомогою створення творчих ситуацій із прямим чи опосередкованим визначенням мети, умов та вимог до неї. Наприклад, завдання щодо виявлення суперечностей і проблемного бачення (завдання-головоломки, завдання-парадокси), завдання з обмеженою інформацією, завдання з прогнозування (наприклад, висування оригінальних ідей), завдання з оптимізації, завдання з рецензування (наприклад, критичний аналіз прочитаного й побаченого, виявлення помилок) та ін.;

- методика креативності у вигляді перевіркового списку Scamper, що втілений у мнемонічному правилі: Substitute – замінити, Combine – комбінувати, Adapt – додати, адаптувати, Modify – модифікувати, змінити, Put – застосувати в іншій царині, Eliminate – спростити, Revers – змінити на протилежність;

- техніка фрірайтингу, що передбачає швидке й неперервне рисування упродовж обмеженого часу, наприклад 10–15 хвилин;

- техніка мозкового штурму А. Осборна, дає змогу проаналізувати існуючі варіанти рішення творчої проблеми (в яких інших обставинах можна зобразити цю ситуацію? що можна зробити більшим, довшим, об'ємним, плоским, веселим, похмурим? як можна змінити текстири предметів? та ін.);

- техніка асоціативного пошуку за різними параметрами;

- творчі завдання, запропоновані Н. Ратковскі (прийом асоціативного мислення – буденний предмет увиразнити деталями з метою перетворення, наприклад, на палац, фортецю тощо; прийом антонімічного мислення – зіставити й об'єднати в одному зображенні дві протилежності (предмети, явища) та ін.);

Таким чином, використання викладачем в освітньому процесі різноманітних методів та технік розвитку креативного мислення буде сприяти не тільки активізації інтелектуальної діяльності майбутніх фахівців декоративного мистецтва, а й дозволить сформулювати в них креативну компетентність.

Список використаних джерел

1. Тимохов О., Ткачук О. Формування креативності мислення в майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 3–4 (97–98). С. 290–300.
2. Шевнюк О. Л. Інноваційні підходи до формування креативного мислення майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 163. С. 65–70.

Душеїна Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Давидова В. В.

ДИЗАЙН ПРОЄКТ ПЕКАРНІ «КАБИЦЯ – ПАЛЯНИЦЯ»

На сьогоднішній день, в умовах зруйнованої інфраструктури міст і сіл нашої країни, зростає актуальність створення сучасних пекарень з власним фірмовим стилем. На мою думку, саме дизайн може зіграти ключову роль в успіху пекарні. Відвідувачі іноді навіть не замислюються про те, чому саме цей заклад залишає тільки позитивні емоції. Справа в тому, що загальна атмосфера та стиль закладу має великий вплив на відвідувача та його стан. Саме дизайн приносить успіх та залучає нових клієнтів. [1].

Тому виникає необхідність в створенні конкурентоспроможного дизайну, аналізі цільової аудиторії та прототипів предмету проектування, створення концепції для розробки фірмового стилю пекарні. [2].

Більш актуальним є розкриття цієї теми за рахунок:

1. Проведення допроектних досліджень для отримання вихідних даних та визначення характеристик потенційних споживачів.

2. Аналізу та систематизації інформації про актуальні напрямки розвитку сучасних трендів в графічному дизайні.

3. Проведення аналізу дослідження новітніх матеріалів, інноваційних методів, способів проектування та виготовлення пакувальної продукції.

4. Розробки творчої концепції та ідеї для створення фірмового стилю пекарні.

5. Обґрунтування образу та реалізація дизайн-проєкту стилю пекарні.

Особливе місце займає аналіз та виокремлення особливостей проєктування, розробка інноваційного, сучасного фірмового стилю та презентація його.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є системний підхід до дизайн-проєктування логотипу та фірмового стилю пекарні. У теоретичному дослідженні використано системно-структурний, морфологічний, композиційно-конструктивний аналіз. Графічні матеріали виконано з використанням графічного редактора Adobe Illustrator, Adobe Photoshop та Adobe In Design.

Важливе місце в фірмовому стилі займає і фірмова сувенірна продукція: еко-торбинки, чашки, футболки та блокноти, брелки, магніти.

Таким чином, в результаті розробки, на основі логотипу був створений фірмовий стиль пекарні. Було розроблено: сторінку в соціальній мережі, поліграфічну і сувенірну продукцію, екоупаковку та розроблена реклама на грузові авто.

На мою думку, результатами дослідження стала розробка сучасного, яскравого, інноваційного фірмового стилю пекарні. Я вважаю, що такий проєкт вартий втілення в життя. Такий фірмовий стиль може бути візитівкою будь-якого українського міста.

Список використаних джерел

1. Бенівська І. В. Позиціонування товарів як елемент маркетингової діяльності (на прикладі товарної групи «Кава»). *Формування ринкової економіки* : зб. наук. пр. / за ред. : О. О. Беляєва. Київ : КНЕУ, 2011. С. 132–140.

2. Біловодська О. А., Біловодський І. А. Дизайн та редизайн як елементи споживчої інноваційної упаковки товару. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості* : матер. І Всеукр. конф., м. Київ 17 листопада 2020 р. / за заг. ред. О. М. Ніфатової. Київ : КНУТД, 2020. С. 448–454.

Корчак С. В.

Класичний приватний університет

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ КОМПАНІЇ З ВИГОТОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО МАСЛА «DAR OIL»

У цій роботі ми роздивимося таку тему як «Фірмовий стиль компанії з виготовлення автомобільного масла «Dar Oil». Мета дослідження - вивчити, дослідити та проаналізувати фірмовий стиль, його елементи і функції. На основі вивченого матеріалу визначити значення фірмового стилю і втілення його відповідно до задуму у компанію «Dar Oil», розібрати подібний аналог і чим може зацікавити саме цей фірмовий стиль.

Фірмовий стиль – це індивідуальність закладу, винесена на загальний огляд.

Чому важливі бренди? Та тому, що люди часто вибирають продукти не стільки через їх реальну вартість, скільки через цінність, що сприймається. Створення фірмового стилю – це боротьба. Фірмовий стиль - це істотна частина корпоративної культури, що формує у соціального оточення враження про організацію: обличчя, вигляд, спосіб існування фірми, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів, манер поведінки, характеристик спілкуванні. Його формування - внутрішня справа фірми, що є предметом невпинної турботи всього персоналу.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фірмовий стиль - дуже ємне поняття, яке є основою для ідентифікації підприємства на ринку конкурентів. Чим більш індивідуальний фірмовий стиль - тим більше пізнавано на ринку підприємство, що володіє ім.

Розберемо аналог компанії автомобільних масел «Shell». Логотип розроблен у стилі мінімалізму з зображенням на ньому мушлі, кольорова гамма складається з двох кольорів, а саме помаранчевий та червоний. Розроблена спеціальна реклама за умовою якої діють спеціальні пропозиції. Наприклад, 20% знижки на товари компанії покупцям з картою «Фішка». Гарно оформлена уся продукція компанії, усюди зображено логотип компанії.

Основними елементами фірмового стилю є товарний знак, фірмовий шрифтовий напис (логотип), фірмовий блок, фірмове гасло (слоган), фірмовий колір (кольори), фірмовий комплект шрифтів, корпоративний герой.

Під час розробки фірмового стилю компанії «Dar Oil» були проаналізовані методи цінової конкуренції і зроблено висновок, що ціни на продукцію конкурентів, відрізняється лише за якість масла, і знизити ціну нижче собівартості або працювати за собівартістю не має сенсу. Тому було вирішено що компоненти фірмового стилю допоможуть споживачеві орієнтуватися в потоці інформації, буде це банерна реклама або «сарафанне радіо» - чітке позиціонування та якість викличуть у споживача позитивне ставлення до фірми, яку він обрав, заощадила йому час і полегшила процес вибору.

У ході праці було розроблено декілька видів логотипів, шрифт і кольорова палітра. В планах додати і другі елементи такі як меню, листівки, головний слоган та багато іншого. Розробити дизайн для рекламних носіїв. Планую все зробити в мінімалістичному стилі, додати у дизайн якусь ізюминку. Логотип буде мати декілька кольорових рішень, їх використання буде залежати від різних пропозицій компанії.

Плужник В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Непомящий В. І.

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ДОСТАВКИ ЇЖИ «LAZY FOOD»

У цій роботі ми роздивимося таку тему як «Фірмовий стиль доставки їжі «LAZY FOOD». Мета дослідження - вивчити, дослідити та проаналізувати фірмовий стиль, його елементи і функції.

Чому важливі бренди? Та тому, що люди часто вибирають доставку в Україні через проблеми з дефіцитом пального та логістикою. Середній чек збільшився, порівняно з довоєнним часом, приблизно на 20%. Це впливає на можливість доставки їжі до клієнтів, а отже, і збільшує собівартість страв. Закладам доводиться підвищувати ціни.

Створення фірмового стилю – це боротьба. Фірмовий стиль - це істотна частина корпоративної культури, що формує у соціального оточення враження про організацію: обличчя, вигляд, спосіб існування фірми, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів, манер поведінки, характеристик спілкування. Його формування - внутрішня справа фірми, що є предметом невпинної турботи всього персоналу.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фірмовий стиль - дуже ємне поняття, яке є основою для ідентифікації підприємства на ринку конкурентів. Чим більш індивідуальний фірмовий стиль - тим більше пізнавано на ринку підприємство, що володіє ним. Після майже повної зупинки в перші дні війни, ринок поступово відновлюється і намагається при звичаїтися до нових реалій.

Після бурхливого розвитку під час коронавірусної пандемії та локдаунів, ринок доставки їжі мав і далі швидко зростати. 2022 рік обіцяв бути рекордним за всіма показниками: кількість замовлень та нових користувачів, прибутковість тощо. Але після 24 лютого все змінилося. У перші дні повномасштабного вторгнення ринок практично обнулювався.

Кур'єри, наш людський ресурс, також відіграють значну роль у відновленні бізнесу на ринку доставки. Цікаво, як відсутність деяких мереж та обмежена пропозиція позначилися на тому, що користувачі замовляють найчастіше.

Розберемо аналог доставки їжі «Glovo». Доставка їжі з доступними цінами та якісними продуктами. Логотип «Glovo» - шрифтова композиція, з мінімалістичним знаком «локації», який можна використовувати окремо. Для колірної гами вибрали поєднання жовтого та зеленого. Кольори дуже спокійні та гарно поєднуються між собою.

Основними елементами фірмового стилю є товарний знак, фірмовий шрифтовий напис (логотип), фірмовий блок, фірмове гасло (слоган), фірмовий колір (кольори), фірмовий комплект шрифтів, корпоративний герой.

Під час розробки фірмового стилю доставки їжі «LAZY FOOD» були проаналізовані методи цінової конкуренції і зроблено висновок, що ціни на доставку, яка використовується в закладах, однакова по всьому місту, і знизити ціну нижче собівартості або працювати за собівартістю не має сенсу, тому що доставка їжі не буде рентабельна. Тому було вирішено що компоненти фірмового стилю допоможуть споживачеві орієнтуватися в потоці інформації, буде це банерна реклама або «сарафанне радіо» - чітке позиціонування і «особа закладу» викличуть у споживача позитивне ставлення до фірми, яка подбала про нього, заощадила йому час і полегшила процес вибору. У ході праці було розроблено логотип, кольорова палітра, конверти і візитки, папки, вулична реклама та сувенірна продукція.

Список використаних джерел

1. Доставка їжі у воєнний час – ринок живий і відновлюється. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/ukrajinci-prodovzhuyut-zamovlyati-dostavku-jizhi-shcho-zminilos-cherez-viynu-50255124.html> (дата звернення: 14.08.2022).

Толмачова Т. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.н. держ. упр., доцент Кіктенко О. В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗРОБКИ АРТ ЖУРНАЛУ «ARTFORUM»

Актуальність теми зумовлена запитом ринку споживачів на якісний, цікавий та оригінальний контент у формі журналу. Значення друку, радіо і телебачення в сучасному світі переоцінити просто неможливо. Станом на сьогодні в Україні офіційно зареєстровано понад сорок три тисячі друкованих засобів масової інформації, третина з них - це журнали.[1] Однак з аналітичних даних відомо, що мистецькі журнали в Україні майже не представлені.

Журнал- періодичний документ, що вміщає в собі статті та огляди з суспільно-політичних, виробничих, різноманітних наукових питань, літературно-художні твори. Порівнюючи з газетою, журнали мають більш ширшу тематику.

Існуючі в Україні художні журнали «Березіль», «Дніпро» та ін. не виділяються ефектним дизайном, що притаманно іноземним художнім журналам. Тому існує попит на сучасне оформлення та контент.

Результатом досліджень буде розробка фірмового, сучасного цифрового та друкованого журналу про мистецтво.

Ця мета передбачає вирішення таких завдань:

1. Аналіз ринку та вибір тематики журналу.
2. Розробка концепції сучасного журналу.
3. Визначення цільової аудиторії, аналіз інноваційних методів, опис основних технічних характеристик майбутнього глянцевого, знайомство із процесами впровадження новітніх проектних напрямів дизайну.
4. Підготовка рубрик, розробка індивідуальних журналістських рішень та вибір формату матеріалів, затвердження назви журналу.

Отже, на основі вивченої інформації були зроблені висновки та розроблено титульну сторінку, розділи, підібрані макети сторінок для статей, витворів мистецтва і реклами. Розроблено назву та логотип, підібрані шрифти і кольори, які будуть впливати на впізнаваність журналу серед споживачів.

Робота виконується в таких графічних редакторах як Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe InDesign.

Шрамко І. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Непомящий В. І.

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ САЛОНУ НІГТІВ «KATENAILS»

У цій роботі розглядається тема «Фірмовий стиль салону нігтів «KATENAILS». Метою дослідження є - вивчення, дослідження та аналіз фірмового стилю, його елементи і функції. На основі вивченого матеріалу

визначити значення фірмового стилю і втілення його відповідно до задуму у салон «KATENAILS», розібрати подібний аналог і чим може зацікавити саме цей фірмовий стиль.

Фірмовий стиль – це індивідуальність закладу, винесена на загальний огляд. Чому важливі бренди? Та тому, що люди часто вибирають продукти не стільки через їхню реальну вартість, скільки через цінність, що сприймається. Створення фірмового стилю – це боротьба. Фірмовий стиль - це істотна частина корпоративної культури, що формує у соціального оточення враження про організацію: обличчя, вигляд, спосіб існування фірми, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів, манер поведінки, характеристик спілкуванні. Його формування - внутрішня справа фірми, що є предметом невпинної турботи всього персоналу.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фірмовий стиль - дуже ємне поняття, яке є основою для ідентифікації підприємства на ринку конкурентів. Чим більш індивідуальний фірмовий стиль - тим більше пізнавано на ринку підприємство, що володіє ім.

Розберемо аналог салону «Shatokhina Nail Studio». Салон у форматі мінімалізму з доступними цінами та якісними матеріалами. Логотип розроблено у стилі мінімалізму з надписом, кольорова гамма в трьох видах. Розроблена спеціальна реклама за умовою якої діють спеціальні пропозиції у різні дні тижня. Наприклад, 20% знижки на дизайн нігтів на вибір майстра, знижки на п'яте відвідування. Дуже гарно оформлена уся печатна продукція закладу, та фірмовий одяг персоналу, усюди зображено логотип компанії, заклад має збалансований фірмовий стиль і інтер'єр.

Основними елементами фірмового стилю є фірмовий шрифтовий напис (логотип), фірмовий блок, фірмове гасло (слоган), фірмовий колір (кольори), фірмовий комплект шрифтів.

Під час розробки фірмового стилю салону «KATENAILS» були проаналізовані методи цінової конкуренції і зроблено висновок, що ціни на продукцію, яка використовується в салонах, однакова по всьому місту, і знизити ціну нижче собівартості або працювати за собівартістю не має сенсу, тому що салон не буде рентабельний. Тому було вирішено що компоненти фірмового стилю допоможуть клієнту орієнтуватися в потоці інформації, буде це банерна реклама або «сарафанне радіо» - чітке позиціонування і «особа закладу» викличуть у споживача позитивне ставлення до фірми, яка подбала про нього, заощадила йому час і полегшила процес вибору.

У розробці фірмового стилю салону «KATENAILS», з одного боку вдалим для нас було те, що концепція салону була безпосередньо пов'язана з нігтями, де нігті мають основний прибуток для салону. З іншого боку, потрібно було привести трохи сучасності, тому що «KATENAILS» - це не простий заклад, але і лаундж простір, відповідно там проходять сучасні заходи.

Ідея закладу пов'язана з іменем замовника та нігтями. Чому саме салон? Здійснено дослідження усіх салонів у нашій країні та зроблено висновок що якісних салонів менше, але конкурентів багато, тому потрібно покласти трішки зусиль. У ході праці було розроблено декілька видів логотипів, шрифт і кольорова палітра. В планах додати і другі елементи такі як візитки, меню, листівки, фірмовий одяг, головний слоган та багато іншого. Розробити розкішну вивіску, і оформити інші рекламні носії. Планується все зробити в стилі нігтя, такого немає у інших салонів, ця ідея повинна сподобатися людям та буде приваблювати їх.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У XXI СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Бабіч М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛІНГВІСТИКИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Лінгвістика (від лат. – мова і культура) – інтегративна галузь мовознавства, яка вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури та мови в їх функціонуванні та використовує системний підхід для узагальнення цього процесу в єдності мовного та культурного змісту. Загальна структура одиниці – це керуючись сучасними пріоритетами, соціальними цінностями та культурними нормами. Л. зараз перебуває на стадії формування і явно має тенденцію до ізоляції на межі етнолінгвістики та соціолінгвістики.

На думку Григорія Осиповича Винокура, вивчення будь-якої мови як дисципліни має культуру. Мова, історія і культура нероздільні. Тому їх слід ретельно вивчити. кожна конкретна мова як окреме і унікальне історичне явище належить до індивідуальної культурної системи.

Тому її слід вивчати «в усіх її життєвих проявах, відношеннях і зв'язках». Навіть якщо лінгвісти вивчають або вивчають мову з суто лінгвістичними цілями і не прагнуть зрозуміти явища за допомогою цієї мови знаходять культуру, відображену в мові, і вже вивчає відповідну культуру.

Перелічені елементи не утворюють єдиної системи, а представляють собою гетерогенні популяції є найбільш «культуромісткі» одиницями Запропонований перелік не є вичерпним і містить лише основні сфери де активно взаємодія мови та культури.

Список використаних джерел

1. Кононенко В. Українська лінгвокультурологія : навч. посіб. Київ : Вища школа. С. 67–69.
2. Горголюк Н. Г. Синтаксис у контексті академічної лінгвоукраїністики. *Українська мова*. 2019. № 1. (69). С. 55–70.
3. Лінгвокультурологія. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=55509 (дата звернення: 27.09.2022).
4. Лінгвокультурологія. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/166/1/Лінгвокультурологія.pdf> (дата звернення: 27.09.2022).

Діденко І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВСТВА, ПРАВОВИЩАВЧІЙ АСПЕКТ

Проблемним питанням “Актуальних проблем сучасної лінгвістики” охоплює такі напрями: 1) зміна парадигм у мовознавстві і наслідки цієї події для семіотики і мовної семантики; 2) антропологізм у мовознавстві; 3) лексична система мови в поняттях і термінах структурно-семантичної парадигми в мовознавстві; 4) понятійно-термінологічний та методичний апарат сучасної когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології; 5) комунікативна лінгвістика, її метамова і методи дослідження; 6) дискурсологія.

Відомо, що в історії мовознавства різні розуміння природи мови та підходи до її вивчення змінюють одне одне. “Це надає можливість досліджувати мову в різних аспектах, на різних рівнях і в різних ракурсах”[1]. Другими словами, у лінгвістиці час від часу відбувається зміна пріоритетів дослідницької уваги, та чи та наукова проблема починає розглядатися під іншим, новим кутом зору. Такий “новий погляд на стару річ” і формує поняття парадигми, загальнонаукове визначення якого належить автору відомої монографії “Структура наукових революцій” Т. Куну: “визнані 7 усіма науковими досягнення, котрі протягом певного часу дають модель постановки проблем та їх розв'язання науковому суспільству”. Це “широке” розуміння наукової парадигми можна доповнити “вузьким”, лінгвістичним – пануючий у дану епоху погляд на мову, пов'язаний із певною філософською течією чи напрямом у мистецтві. Історія кожної науки має перехідні періоди. У мовознавстві такий період настав у кінці XIX – на початку XX ст. Попередником структурної лінгвістики був напрям, відомий під назвою “молодограматизм”. Цей етап характеризується зростанням об'єктів вивчення, багатоглибини в підході до фактів, індивідуально психологічним їх тлумаченням, домінуванням історичних спостережень і відсутністю єдиних теоретичних поглядів на мову.

“Новітній етап розвитку науки про мову чітко виділяє чотири різновиди лінгвістичного структуралізму: копенгагенська школа (глосематика), дескриптивна (дистрибутивна) школа американського структуралізму, пражська (функціональна) і лондонська структуральна школи”[2]. Вони, хоч і мають суттєві відмінності, характеризуються і спільними рисами, а саме: 1) усі структуральні школи виступають проти молодогограматизму; 2) мовознавці всіх структуральних шкіл визнали об'єктом лінгвістики структуру різних рівнів мови; 3) представники всіх напрямів структуралізму вважали, що основним завданням лінгвістики є синхронне вивчення мов; 4) для всіх шкіл властива формалізація лінгвістичного аналізу; 5) майже всі, за винятком пражської школи, розглядають структуру як елемент іманентної системи, тобто такої системи, що існує сама в собі і для себе.

На відміну від власне загального мовознавства до теоретичного мовознавства можуть бути віднесені лише лінгвістичні проблеми, що стосуються найсуттєвіших ознак мови як суспільного явища у відношенні до

інших явищ дійсності. Цю науку можна назвати наукою про мову взагалі, наукою про природу і сутність мови. Уся проблематика теоретичного мовознавства може бути зведена до трьох проблем: 1) природа і сутність мови; 2) відношення мови до позамовних явищ; 3) методологія мовознавства

“Прикладна лінгвістика – напрям у мовознавстві, який опрацьовує методи розв’язання практичних завдань, пов’язаних з використанням мови, і зорієнтований на задоволення суспільних потреб”[3]. До традиційних проблем прикладної лінгвістики належать: укладання словників, розробка алфавітів і систем письма, транскрипції усного мовлення і транслітерації іншомовних слів, лінгвістичне обґрунтування викладання рідної та іноземних мов, переклад однієї мови на іншу, стандартизація і уніфікація науково-технічної термінології, створення спеціальних лінгвістичних довідників, створення штучних мов, удосконалення орфографії і пунктуації тощо.

Список використаних джерел

1. Ктитарова Н. К. Загальне мовознавство. Київ : Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2009. 144 с.
2. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. / уклад. : Н. С. Лехман, Л. О. Мельник ; відп. за вип. М. М. Медведь. Ужгород : вид-во О. Гаркуші, 2015. 112 с.
3. Мовознавство кінця XX та початку XXI ст. Сучасні тенденції розвитку традиційних та нових напрямів лінгвістичної науки. URL: <https://studfile.net/preview/5721078/page:31/> (дата звернення: 02.10.2022).

Дубинець В. К., Турій С. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

Англійська мова є міжнародною мовою, вона стала такою завдяки відлунню історії людства. Велика Британія розташована в західній Європі на окремому острові, що дозволило цій країні стати розвинутою морською імперією. Британська імперія увійшла в історію як найбільша країна в історії людства, що володіла п'ятою частиною суші планети. Завдяки цьому англійська культура проникла в Північну Америку, Індію, Китай, Австралію, Африку і, звичайно, мову [1].

Міжнародні відносини сьогодні ведуться мовою, яку вибирають суб'єкти відносин, а якщо країн-учасниць занадто багато, то англійською [2].

Чи важлива мова для роботи українського поліцейського? Проблема дуже широка, тому що кожен проблему потрібно вирішувати окремо. На мою думку, Україна робить правильні кроки з реформами, тому що вони регламентовані Конституцією України.

Державною мовою в Україні є українська. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист інших мов національних меншин України. Держава заохочує вивчення мов міжнародного спілкування. Вживання мови в Україні.

Гарантується Конституцією України та встановлюється законом [3]. Міжнародне поліцейське співробітництво складається з таких напрямів:

1. Відносини у сфері діяльності поліції з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями ґрунтуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах і правилах міжнародних організацій, до складу яких входить Україна.

2. З метою забезпечення координації взаємодії з питань повноважень поліції поліцейські можуть бути відряджені до міжнародних організацій та за кордон як представники правоохоронних органів.

3. Офіцери поліції можуть брати участь у міжнародних операціях з миру та безпеки [4].

У Національній поліції України є такі підрозділи: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення.

Як на мене, найбільша цінність іноземної мови є саме для патрульних, тому що патрульні – це обличчя Національної поліції України, це патрульні, які бачать іноземців, коли ті приходять у гості. до нашої країни. В Європі патрульний може допомогти людині як може, і ми як майбутні члени Євросоюзу повинні відповідати цим стандартам. І німці, і французи можуть просити допомоги, звертаючись до українського правоохоронця англійською.

Правоохоронцям також важливо володіти англійською мовою, оскільки слідчий, працюючи з іноземцями, згідно з нормами кримінально-процесуального кодексу країни зобов'язаний роз'яснювати суб'єкту кримінального провадження свої права та обов'язки. І залучати для цього перекладача практично неможливо і не потрібно. Я вважаю, що слідчий повинен знати англійську.

Поліція охорони, спецполіція і спецполіція виконують дуже спеціалізовану роботу, але я вважаю, що їм також потрібне знання міжнародної мови, тому що йому потрібно не тільки вміти стріляти і мати хорошу фізичну підготовку, а й вчитися на досвіді. своїх іноземних колег.

Необхідно звернути увагу на вивчення англійської мови співробітниками правоохоронних органів, оскільки Україна є членом багатьох міжнародних організацій, зокрема Інтерполу, з агентами якого необхідно спілкуватися англійською мовою.

Тому, якщо підійти до цієї теми ширше, то можна зрозуміти, що поліцейським у всьому світі для боротьби зі злочинністю необхідно вивчати англійську мову.

Список використаних джерел

1. Азімов А. Коротка історія Англії. URL: <https://www.e-Reading.club/bookreader.php/1008867/Azimov> (дата звернення: 25.10.2022).
2. Міжнародні відносини. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1089.html> (дата звернення: 25.10.2022).
3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 02.10.2022).
4. Закон України про Національну Поліцію. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 02.10.2022).

Єсипенко О. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Популярність теми зумовлена поширенням професіоналізму та наукових знань в Україні. Науку, що вивчає термінологію називають термінознавством. І.Верхратський, В. Левицький, О. Курило, О. Огоновський та інші – це ті науковці, що заснували українську термінологію. Вони доклали багато зусиль до вироблення фахової термінології з різних наукових та технічних галузей, прагнули до того, щоб термінологія була «всеукраїнська» та поєднувала елементи власне національного і міжнародного.

Загалом виділяють 6 основних етапів історії української термінології:

1. Період стихійного нагромадження термінологічної лексики (IX – перш.пол. XIX ст.) Важливий внесок у поширенні наукових знань та професіоналізму зробили Острозький культурно-освітній центр, братські школи, Київський культурно-освітній центр. У XVII ст. вчений Києво-Могилянської академії Г. Кониський обґрунтував теорію терміна .

2. Період другої половини XIX – початку XX ст. запам'ятався діяльністю Наукового товариства ім. Тараса Шевченка. В цей час міркування про розвиток української термінології розділились, тому науковці виокремились на 2 групи: 1) прихильники термінотворення в душі народної мови, на її основі й за її законами; 2) симпатичні запровадження в українську мову інтернаціональної термінології.

3. Період, пов'язаний з утворенням наукових товариств. Активна діяльність з питання термінології розпочалася після проголошення УНР.

4. Період діяльності Інституту української мови. За словами відомого українського термінолога А. Вовка пережило «золоте десятиріччя» (1921-1931рр.)

5. Період функціонування української термінології 1932-1990 років. У зв'язку з радянським націоналізмом українська наука, зокрема мовознавство не мали повної можливості розвиватись та досягати нових висот, адже прогрес коригували в вигідному та потрібному політичному напрямі.

6. Новітній період розвитку української термінології (90-ті роки XX – початок XXI ст.). На теперішньому етапі розвитку української лінгвістичної науки можна побачити зацікавлення термінознавством. Сучасні науковці-термінологи глибше вивчають, опрацьовують теорію термінології як підсистему літературної мови.

Українська термінологія має низку специфічних проблем, які не дають розвиватися повною мірою, як інші національні мови. Можна виокремити принаймні 6 лінгвістичних проблем:

1. Виявлення англіцизмів у різних терміносистемах і обґрунтування доцільності їх вживання;
2. З'ясування ролі та місця інтернаціоналізмів та їх відповідників;
3. Способи відброду назв предметних дій;
4. Способи відбору найменувань предметних ознак;
5. Орфоепічні та орфографічні проблеми.

Отже, можна зробити висновок, що для розвитку та зміцнення статусу української мови як державної потрібна сумлінна співпраця мовознавців, фахівців з термінології та керівників різних рангів – з державного боку.

Список використаних джерел

1. Проблеми української термінології. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. № 490. 2003.
2. Українська мова у XX столітті: історія лінгвоциду / за ред. Л. Масенко. Київ : вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005.

Іванова М. І.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – к.філол.н., доцент Вусик Г. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Поява таких слів, як *авторка, блогерка, психологія, юристка* активно обговорюється суспільством, користувачами соціальних мереж, засобами масової інформації.

Незалежно від того, чи дійсно соціальні та ідеологічні фактори, зокрема, популяризація фемінізму, впливають на мовний процес, фемінітиви проникають у мову медіа та використовуються їх авторами дедалі активніше.

Актуальність роботи. Під впливом політичних, соціальних та культурних явищ в українській мові відбуваються зміни: застарівають значення слів, утворюються неологізми, змінюється тенденція використання певних одиниць мови. З розвитком суспільства перед жінками відкривалися нові види діяльності. У людей виникла потреба в тому, щоб позначати осіб жіночої статі, які освоюють нову професію, і тому від іменників чоловічого роду стали активно утворюватися слова жіночого роду – фемінативи. Ставлення до фемінативів у філологів, письменників та літературних критиків завжди було неоднозначним.

Дослідження специфіки використання фемінативів у дискурсі інтернет-комунікації дозволяє висвітлити такі проблемні питання сучасної лінгвістики, як: ступінь впливу соціально-суспільних рухів (зокрема, феміністської лінгвістики) на комунікантив; вивчення впливу інтернету на механізми мови.

У ході дослідження було виявлено 6 тематичних груп фемінативів:

- професія (*філологиня, преподша, айтишниця, режисерка*);
- рід занять (*б'юті-блогерша, йогиня, ораторша, блогиня*);
- соціальний та суспільний статус (*юбілярша, губернаторша*);
- оцінка, або особистісні якості (*неадекватка, кретинка, критиканша*);

- ставлення до спорту (*борчиха*);
- активна діяльність (*активістка*).

На сучасному етапі фемінітиви особливо активно використовуються в інтернет-комунікації через специфіку спілкування. Інтернет як засіб комунікації стає для людей новим соціокультурним середовищем, в якому відбувається формування та розвиток особистості комунікантів.

Серед найбільш поширених форм інтернет-комунікацій є блоги, соціальні мережі, а також форуми різної тематики, що сприяють розвитку особливого виду комунікації – інтернет-дискурсу Постійний моніторинг вживання фемінітивів у медіа дозволив виявити понад 50 жіночих корелятивів іменникам чоловічого роду, що виражають належність за професією та родом діяльності. Перелік номінативів щороку поповнюється.

Список використаних джерел

1. Брус М. П. Становлення лінгвальної категорії жіночості. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2001. С. 39–48.
2. Кашуба М. В. Давньоруські традиції трактування образу жінки та їх продовження на Україні. *Київська Русь: культура, традиції* : зб. наук. пр. Київ : Наукова думка, 1982. С. 84–88.

Карпенко А. С.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – к.філол.н., доцент Вусик Г. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ІГРОВОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі щодо проведення вільного часу українське суспільство переживає період стрімкого розвитку та впливу ігрової індустрії на особистість. Відеоігри стають популярними і доступнішими для всіх верст населення.

З інтенсивним проникненням віртуальної реальності у повсякденне життя суспільства через соціальні мережі, інтернет-телебачення, комп'ютерні відеоігри, спостерігається інтерес до віртуального дискурсу. Дослідженням цього феномену займаються як науковці, так і маркетологи, рекламники та політики.

Віртуальний дискурс дозволяє легко та швидко визначити образ споживача за заданими параметрами, а також відкриває широкі можливості для впливу на користувача, на його мовну картину світу. Отже, віртуальний дискурс стає оболонкою потужного інструменту впливу на свідомість користувачів.

Мета дослідження – визначити особливості комп'ютерно-ігрового дискурсу.

Зазвичай комп'ютерний дискурс набуває специфічних рис, які можна систематизувати: 1) електронний сигнал стає каналом спілкування; 2) віртуальність; 3) дистантність; 4) опосередкованість; 5) високий рівень проникності; 6) наявність гіпертексту; 7) рівноправність учасників; 8) передача емоцій, міміки, почуттів за допомогою смайликів; 9) специфічна комп'ютерна етика.

Спілкування в чатах, форумах, гостьових книгах, конференціях, електронною поштою є досить специфічним явищем, що стирає межі між усною та письмовою формами комунікації. Але мова, яка використовується в комп'ютерному дискурсі, має особливість функціонування – вона вживається в письмовій формі. Важливою особливістю представлення тексту в електронному вигляді є використання різних паралінгвістичних засобів (малюнок, фотографія, а також шрифт, колір, графічні символи).

При цьому виникає нова форма мовної взаємодії – письмова розмовна мова, а з нею і нові мовні жанри. У сфері електронної комунікації вже виділяють такі жанри писемного мовлення: чат, форум, гостьова книга, віртуальний щоденник, блог.

Сьогодні немає чітких мовних норм вживання у сфері електронної комунікації.

Виникнення віртуального середовища як принципово нового виду існування людини призвело до формування нових дискурсивних практик. Під комп'ютерним дискурсом ми розуміємо ряд електронних текстів у ситуації реального спілкування, особливий вид діяльності та існування в Інтернет-просторі.

В електронному дискурсі відбувається складна взаємодія усного та текстового аспектів комунікації, результатом якого є комп'ютерний дискурс із новими структурними та стилістичними властивостями.

Список використаних джерел

1. Акуліч М. Тролінг як феномен мережі Інтернет. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2012. № 3. С. 175–185.
2. Вусик Г. Вплив сучасної лексики ігрового комп'ютерного дискурсу на медіа та розважальний контент. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2022. № 11. С. 51–56.

Комісаренко В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЛІНГВІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Сучасне мовознавство багатогранне і багатоаспектне. Його проблематика включає як лінгвістичні дослідження, так і дослідження, пов'язані з пов'язаними та непов'язаними галузями знань, а також з новими дисциплінами, такими як соціолінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика, патопсихологія та математична лінгвістика, що призвело до появи дисциплін. Водночас нові наукові лінгвістичні парадигми посилюють формування новітніх течій, таких як функціональна лінгвістика, ідеографічна лінгвістика, когнітивна лінгвістика, які все більше реалізують окремі аспекти дослідження мовних явищ. І сама мовна одиниця починає розглядатися в різних гранях і аспектах вираження. пор: формально-граматичні аспекти речень

Семантико-синтаксичні аспекти речень, комунікативні аспекти речень, власне семантичні аспекти речень тощо.

Лінгвістика в новому розумінні (яке відроджувало античні традиції) дійсно стала синтетичною гуманітарно-природничою наукою, яку потребує ХХІ століття для втручання до різних сфер знання та практичної діяльності людей треба мати хоч елементарні знання з цієї галузі, а верифікація дослідження звичайно передбачає використання кількісних та якісно-кількісних методів аналізу (вимірювання, підрахування, статистичні методи).

Виникнення нових напрямів з теоретичною домінантою істотно змінюють методологію напрямів з практичною домінантою. Наприклад, лише три роки тому було офіційно введено нову спеціальність лінгвіст-експерт, який у своїй роботі керується положеннями не лише класичної науки, але й психолінгвістики, когнітивної лінгвістики, сугестивної лінгвістики.

Питання ви-значення об'єкта та предмета Л. дискусійні. Рос. вчений В. Во-робйов вважає об'єктом взаємозв'язок і взаємодію культури та мови в процесі функціонування, а предметом - нац. форми буття сусп-ва, відтворювані в системі мовної комунікації та засновані на його культур. цінностях. Автор неодноразово звертається до первинних і вторинних прочитань наукових праць і намагається викласти власні погляди на їхнє місце в загальному мовному просторі та з'ясувати їх зв'язок із відповідними напрямками, течіями, жанрами, простежуючи існування окремих компонентів парадигм наукової мови в мовознавчій праці. Вміщені рецензії, аналітичні огляди тощо неоднакові залежно від глибини прочитання наукових праць, і водночас вони загалом відображають зріз активно досліджуваних науково-мовних питань. Рецензія, аналітичний огляд і т. п. виступають як спеціальні наукові жанри, головною метою яких є розкриття взаємовідносин рецензента з твором, що аналізується. Ці наукові жанри можна визначити різними способами відповідно до їх основних характеристик. Таким чином, рецензії в категоріальному вимірі можуть бути: а) за кількістю - великими (суперрецензії) і малими (міні-рецензії); б) за кількістю аналізованих робіт - одиночними рецензіями (з урахуванням однієї наукової праці) і багаторецензіями (з аналізом двох або більше наукової роботи); в) рецензоване дослідження за науковим жанром - аналізована монографія, аналізована стаття тощо. Існуючий перелік різновидів є відкритим, оскільки логічно продовжити класифікацію за ознаками - тематичне спрямування, практичне призначення тощо. Рецензії та аналітичні огляди, що входять до публікацій, не охоплюють повного спектру критичних оцінок авторів окремих наукових праць (переважно відсутні, внутрішні рецензії відокремлені - журнальні статті, статті в наукових портфолію тощо). Запропоновані відображають ритм наукового мовознавчого дослідження та суттєво синтезують різноманітні мовні пошуки, що сприяє їх повноцінному прочитанню та сприйняттю. Російський мовознавець В. Красних визначає мову як об'єкт мови як відображення і фіксацію культури, а культуру, яка сприймається через призму мови, як суб'єкт - одиниці мови і мовлення.

Таке розгалуження прикладних досліджень і лінгвістики не створює різноманіття (як у першому підручнику з прикладної лінгвістики, який є збірником статей, завдяки чіткій орієнтації на відцентровий методологічний принцип дослідження, орієнтації назовні, а також через синтез знання, в якому сфера застосування чітко визначена, а кінцевий результат дійсний) евристичний ланцюг.

Зміна статусу прикладної лінгвістики в системі науки має бути відображена не лише в окремих наукових працях, а й у довідниках, словниках, а також відповідні зміни в кваліфікації цієї спеціальності як освітньої. З нетерпінням чекаємо виходу в світ нового словника лінгвістичної термінології, де почесне місце займатиме прикладна лінгвістика. Але все ж таки в Україні ця наукова спеціальність належить до напрямку «Філологія», хоча всім зрозуміло, що, наприклад, зі спеціальністю «Українська мова та література» вона має стільки ж спільного, скільки, наприклад, з психологією. .

Список використаних джерел

1. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Академія, 2010. С. 7–19.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. С. 354-360.
3. Горголюк Н. Г. Синтаксис у контексті академічної лінгвоукраїністики. *Українська мова*. 2019. № 1 (69). С. 55–70.
4. Загнітко А. Сучасна лінгвістика: рогляди та оцінка. Донецьк, 2014. URL: https://science.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/6/2019/02/Zahnitkoretsenzii_maket_ost.pdf (дата звернення: 14.09.2022).
5. Лінгвокультурологія. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=55509 (дата звернення: 14.09.2022).
6. Бардіна Н. В. Сучасні проблеми прикладної лінгвістики. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/17756/1/5-14.pdf> (дата звернення: 14.09.2022).

Котляр В. С.

Бердянський державний педагогічний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Вусик Г. Л.

СПЕЦИФІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СТИСЛИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОГО МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Через динамічний розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій, сучасні українських медіа зазнали кардинальних змін. Саме Інтернет став основним засобом впливу на свідомість людини.

Актуальність проблеми зумовлена відсутністю комплексних досліджень стислих текстів в сучасному українському масмедійному дискурсі. Ми робимо спробу описати та узагальнити лінгвістичні особливості стислих текстів українського масмедійного дискурсу.

Завдяки своїм прагматичним характеристикам сучасні стислі тексти є поширеною одиницею медійної комунікації. До прагматичних чинників ми відносимо перевантаження суспільства інформацією та браком часу на її засвоєння.

Джерельною базою і роботи послуговували українськомовні стислі тексти масмедіа з різних каналів поширення ЗМІ, а саме: *соціальних мереж*: «Facebook», «Instagram», «Twitter»; *телевізійних каналів*: «1+1», «СТБ», «Україна», «ICTV».

Спостереження показують, що стислі медійні тексти є привабливими для читачів: вони сприяють швидкому запам'ятовуванню, і скорочують час на прочитання повідомлення. Мовленнєве різноманіття масмедійного дискурсу привертає увагу сучасних лінгвістів.

Стислі медійні жанри репрезентовано багатою палітрою: аналітичними, інформаційними, рекламними, художньо-публіцистичними.

Аналіз матеріалів засвідчив, що виважений добір лексичних одиниць є важливим чинником для стислих текстів. Автори використовують іншомовні слова (калькивання, запозичення), фразеологізми, професіоналізми. На морфологічному рівні саме іменники виконують смислове наповнення. Також скороченого обсягу тексту досягається через згорнення синтаксичних структур (неповні і односкладні речення). Наприклад: *Про головне, Життя в окупації, Гарячі новини, Ексклюзив, Деталі*.

Пришвидшений темп сучасного життя дає поштовх для розвитку стислих жанрів масмедійного дискурсу (дайджести, повідомлення, стрічки новин). Наприклад: *Інтерв'ю, Ми рекомендуємо, Надзвичайні події*. На телебаченні стислі тексти регламентовані кадром і в часі, і в просторі, тому вони найкоротші за обсягом.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в створенні дружнього інформаційного простору масмедійних і медіасервісних текстів.

Список використаних джерел

1. Мірошниченко І. Г. Функційна спрямованість мас-медійного дискурсу. *Підготовка фахівців на шляху до євроінтеграції: проблеми та перспективи* : матер. XI міжвузівської наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 2017 р. Дніпропетровськ, 2017. С. 76–78.

2. Чабаненко М. В. Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової інформації України : монографія. Запоріжжя : ЗНУ. 2011. 183 с.

Кучерява К. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Проблема перекладу ідіом як актуальне питання сучасної лінгвістики. Фразеологічні вирази, незважаючи на певний рівень характерності і самобутності, широко використовуються як в писемній мові, так і в усній формі. Однак теоретичний та практичний аспект перекладу таких одиниць з англійської на українську мову має певні дефекти і прогалини, а відсутність істинного, остаточного і комплексного дослідження цього питання лише додає цьому питанню актуальності. Оскільки присутній певний рівень асиметричності у співвідношенні значень конститuentів, тобто складників, ідіоми та сумарного значення самого вислову, який ми отримуємо з сукупності цих складників розташованих в певній закономірності, слід пам'ятати що проблема перекладу ідіом не є новою. Проблемність в розбіжності між семантикою власне фразеологізму і семантикою її елементів підкреслювали в своєму визначенні У. Мак-морді і Дж. Сейл, які стверджували що ідіомою є сукупність 69 слів, які коли взяті разом означають щось зовсім інше на відміну від кожного відокремленого слова в цій ідіомі. У вітчизняній науці способи передачі значення ідіом розроблялись і досліджувались такими вченими як І.В. Корунець. Б.М., Зорівчак Б.М., Ажнюк Р.П.. В процесі перекладу фразеологізмів як ніколи важливими є обидва критерії будь-якого перекладу – допустимості і адекватності. Адекватність вважають вичерпною передачею смислового змісту оригіналу з збереженням функціонально-стилістичної відповідності йому. Допустимість, на противагу адекватності, полягає в тому, що текстовий матеріал мови оригіналу повинен стати максимально зрозумілим і доступним носіям мови перекладу. Між цими двома критеріями часто виникає колізія, оскільки при перекладі ідіоми буде складно забезпечити зрозумілий переклад цілого фразеологізму, при цьому не жертвуючи функціонально-стилістичною формою цілого виразу чи передачею смислового змісту окремих конститuentів фразеологізму, і навпаки. Саме така двоякість спричиняє складність в перекладі ідіом для будь-якого перекладача. Прикладом коли перевагу було надано адекватності над прийнятністю є переклад фразеологізму “to vanish in the thin air” – «як корова язиком злизала», де в процесу перекладу образ повітря повністю замінено. Однак досягти рівноваги між адекватністю і доступністю теж можливо, наприклад “to be born under a lucky star” зазвичай перекладають «народитися під щасливою зіркою», що і зберігає образи мови оригіналу, і зрозуміло доносить зміст ідіоми до носія мови перекладу.

Ляшенко А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

СУЧАСНА МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасний розвиток українського суспільства значно залежить від етнічних факторів які на нього впливають. Одним з головних таких факторів є розвиток української мови, її введення у маси та надання білих повноважень та прав на державному рівні у порівнянні з мовами інших країн. В умовах багатонаціональної країни питання мовної політики є одним із державно-управлінських складників направлення до стабілізації суспільства, формування єдності поліетнічного соціуму. Виходячи з цього, розроблення та оптимізація нормативно-правової бази сучасної України стосовно мовної політики потребує свого нагального вирішення та оперативного здійснення.[3]

Статус української мови у нашій державі, перш за все, закріплен у головному документі, а саме у Конституції України. Стаття 10 Конституції України чітко визначає, що державною мовою в українській державі є українська мова, а її статус відповідає державотворчій ролі української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі, та є однією з основ конституційного ладу України.[1]

З часом, почались впроваджуватись зміни до мовної сфери. А вже 16 липня 2019 року набрав чинності закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Завдяки цьому закону, повноваження української мови дуже значимо поширились. Перш за все, кожен громадянин України зобов'язаний володіти державною мовою. Більше не буде можливості користуватися тією мовою, у вирішенні

офіційних питань або виконанні службових обов'язків, якою громадянам зручніше спілкуватися. На наші переконання, володіння державною мовою є обов'язком кожного громадянина будь-якої країни, адже без мови помирає нація. Взагалі, введення у дію цього закону, здійснило виконання всіх тих повноважень, якими державна мова повинна була бути наділена з самого початку. Були затверджені процеси проведення контролю та виконання службових обов'язків на державній мові у судовій, військовій та митній сферах. Також, використання державної мови у процесі виборів та референдумів та укладання міжнародних договорів України. Закріплення повноважень державної мови також поширилось на сферу трудових відносин. Так ніхто не може бути примушений використовувати під час перебування на роботі та виконання обов'язків за трудовим договором іншу мову, ніж державна, крім випадків обслуговування іноземців. Телебачення та радіомовлення також повинні проводити ефіри виключно на державній мові. Навіть у випадках, коли, наприклад, російська мова є зрозуміла глядачеві, переклад на державну мову є обов'язковий.[2]

Отже, можна дійти висновку, що введення на території України нової політики стосовно мови, закріплює за державною мовою ті повноваження, які повинні були діяти з самого початку існування нашої незалежної держави. Варто вважати досягненням те, що згодом Україна змогла довести рівень державної мови до такого, яким він повинен бути у сучасній розвиненій країні.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 1 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.10.2022).

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*.

3. Куц Ю. О. Сучасна мовна політика української держави: управлінсько-правовий аспект. Харків: Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, 2017.

Корнієнко А. С., Мащук П. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.наук., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ У ХХІ СТ.

Сучасна лінгвістика характеризується яскраво вираженими зрушеннями в парадигмі наукових досліджень, що набувають антропологічної орієнтації та ставлять у центр людину як носія мови. Наприкінці двадцятого століття в результаті наукових суперечок та дискусій формується нове та досить широке розуміння мови – «мова як дім духа». Це відповідає двом домінуючим визначенням мови в наш час, де вона розглядається як невід'ємна частина пізнання та пов'язується з глибинним філософським розумінням дійсності, а також передає той факт, що кожна окрема мова є скарбницею національної культури.

Дослідження взаємозв'язку мови та культури здійснюється у межах лінгвокультурології. Загальноприйнятою визначення, єдиної думки щодо статусу, предмета і методів лінгвокультурології немає і донині. Теоретикометодологічна база цієї дисципліни на сьогоднішній момент знаходиться ще на стадії становлення. В. О. Маслова визначає лінгвокультурологію як «галузь лінгвістики, що виникла на стику лінгвістики і культурології», як «гуманітарну дисципліну, що вивчає національну мову, матеріальну і духовну культуру нації, що виявляється в ній» або як «інтегративну галузь знань, що вбирає в себе результати досліджень в культурології та мовознавстві, етнолінгвістиці та культурної антропології».

Проблема перекладацьких трансформацій є однією з найактуальніших у сучасній теорії перекладу, оскільки дуже важко знайти переклад, у якому не представлено жодних перекладацьких трансформацій. Трансформація визначається як «основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі». Класифікації перекладацьких трансформацій розпадаються на три групи: 1) такі, що передбачають відхилення лише у плані вираження (лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні трансформації); 2) такі, що передбачають відхилення і в плані вираження, і в плані змісту (додаються семантичні й змішані типи); 3) такі, що ґрунтуються на єдності плану вираження і плану змісту (категоріальний, референціальний і стилістичний рівні тощо). Останній підхід переважає у сучасній теорії перекладу. Проте існуючі класифікації не можна вважати повними, оскільки в них не відображено прагматичний аспект перекладу. ражено прагматичний аспект перекладу. виправити цей недолік можна, залучивши до класифікації перекладацьких трансформацій концепцію культурно-семіотичного аналізу перекладу художнього тексту, який ґрунтується на рівнях семіозису. Ідеться про п'ять рівнів семіозису – денотативний (позначуваний об'єкт), семантичний (значення), сигматичний (знаки), синтагматичний (зв'язність знаків) і прагматичний (інтерпретатор знаків). Відповідно до рівнів семіозису виокремлюються аспекти аналізу перекладу художнього тексту: денотативний, семантичний, сигматичний, синтагматичний і прагматичний.

Денотативний рівень трансформацій стосується комунікативної ситуації, яка охоплює хронотоп, соціальну ситуацію, рівні комунікації, комунікантів (автора і читача, з одного боку, і персонажів – протагоністів, з іншого) та канал комунікації.

На семантичному рівні відбуваються трансформації смислу окремих висловлень або всього тексту.

Сигматичний аспект стосується трансформацій мовного коду – засобів виразності та ідіостилію автора. Такі трансформації є дуже частотними, оскільки повна еквівалентність засобів вихідної мови і мови перекладу не є частотним явищем.

На синтагматичному рівні трансформації торкаються зв'язності знаків. Тут слід розрізняти внутрішню і зовнішню синтагматику, тобто синтагматику у вузькому і широкому розумінні. Внутрішня синтагматика передбачає трансформації зв'язності знаків у тексті (насамперед ідеться про синтаксис), а зовнішня синтагматика – трансформації інтертекстуальних зв'язків тексту (алюзій, ремінісценцій, цитат).

Прагматичний рівень зосереджений на трансформаціях тональності тексту, імплікатур (додавання, зміна та експлікація), інтенцій мовців, іллокутивного типу і перлокутивного ефекту висловлень і тексту.

Альтернативними стратегіями перекладу часово віддаленого першотвору вважаються: нейтралізація часової дистанції (усунення часової маркованості художнього образу, створення перекладу «поза часом»), архаїзація (створення образу минулої епохи, який не є тотожним реальним текстам відповідної епохи) і модернізація (створення образу сучасності як частини хронотопу інтегративно-текстового мегаконцепту перекладу). Розрізняють радикальну модернізацію, яка означає створення перекладачем образу художнього часу, що істотно відрізняється від часу створення оригіналу, і помірну модернізацію, яка означає відносно «осучаснення» за збереження художнього образу попередньої, хоча і більш наближеної до сучасності історичної епохи. Традиційно перекладознавство розглядає проблему «архаїзації та модернізації» укупі з проблемою «одомашнення та очуження» з точки зору наближення реципієнта до автора (архаїзація і «очуження») або, навпаки, наближення автора до реципієнта (модернізація і «одомашнення»). Крім зазначених проблем не можна ігнорувати той факт, що перекладач має справу не тільки з оригіналом і перекладом, але і з двома різними культурами, відбитими в них, та ще й віддаленими одна від одної на велику часову відстань. Культури розвиваються різними темпами і мають різні картини дійсності, що характеризується відсутністю тих чи інших феноменів культури оригіналу в приймаючій культурі і, отже, відсутністю в її мові засобів номінації таких феноменів. Перекладачеві необхідно визначитися зі стратегією – чи буде він керуватися стратегією «одомашнення» чи «очуження».

Список використаних джерел

1. Апреотесей Д. О., Бялик В. Д. Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021.
2. Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу. Харків : Міністерство освіти і науки України Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна факультет іноземних мов, 2021.

Олизько О. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.наук., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Уже протягом двох століть українська термінологія привертає до себе увагу багатьох вчених, фахівців та науковців. Адже українська мова є рівноправною серед інших мов і цілком придатна для наукового стилю. На жаль через історичні та політичні умови вона не завжди мала право вільно розвиватись і виконувати свої прямі функції. Особливістю сучасності є те, що після багатьох років утисків та знищення українська мова знову зайняла своє почесне місце у всіх галузях життєдіяльності, і зокрема на науковому фронті.

Зараз українська термінологія знаходиться на етапі свого третього відродження. За останнє десятиліття з'явилось близько сотні різноманітних термінографічних праць різного статусу у різних містах України. Вийшло декілька підручників, монографій та посібників.

Комітет науково-технічної термінології при державному університеті «Львівська політехніка» веде широку просвітницьку діяльність, плідно працює в напрямку лексикографії та організації. Одним із його напрямів є проведення міжнародних термінологічних конференцій з проблем української термінології.

Науковці виділили такі проблеми:

1. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії
2. Лексикографія та міжмовні зв'язки
3. Нормування та стандартизація термінології
4. Термінологія природничих знань
5. Термінологія гуманітарних знань

Володимир Дубічинський зауважує, що поява декількох сотень термінологічних словників має деякі позитивні моменти, наприклад поступове підвищення ступеня якості продукції, залучення до справи термінології не лише спеціалістів, а й відповідних інституцій. Негативним моментом автор бачить те, що практична термінографія випереджає теоретичну, що часто позначається на якості продукції.

Питання іншомовних запозичень в сучасній українській термінології досить актуальне. Учені, проаналізувавши низку англо-українських і російсько-українських словників дійшли висновку, що сучасні словники у своїй перекладній частині переважно калькують модель терміну мови-продуцента.

Запозичування іншомовних конструкцій сприяє поширенню російської канцеляриту у термінології, неточності перекладу з англійських початків. Комунікуючи з різними мовами, українська так чи інакше запозичує нові слова як загальноновживані, так і спеціальні. Тому часто розкривається проблема точного перекладу і розшуку національного відповідника.

Список використаних джерел

1. Вісник Державного університету «Львівська політехніка»: Матеріали 6-ї Міжнародної наукової конференції. 2000. № 402.
2. Митрополит Іларіон. Історія української літературної мови. Вінніпег, 1980.

Олянецька А. І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.наук., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Комунікація на сучасному етапі у розвитку лінгвістики вивчається на тлі взаємодії мови, навколишнього середовища й культури, притаманний певному етносу. Цей феномен розглядається із урахуванням когнітивних, етнопсихологічних, культурних, соціальних, політичних та інших факторів.

Комунікант виступає основним компонентом комунікації, це мовна особистість, яка детермінована сукупністю ментальних, психічних, емоційних, оцінних, прагматичних та інших особливостей. Взаєморозуміння комунікантів передбачає перетин їх знань, які виражені у вербальній формі. Базою мовленнєвої комунікації є відносний словниковий запас, яким має володіти кожний з комунікантів. Проте жива природна мова – це тільки один із компонентів, що створює комунікативний код спілкування, який формується внаслідок складної взаємодії вербальних з невербальними (жести, міміка, поведінка тіла, прикраси, запах, одяг), ситуативними (час і місце спілкування), соціальними (соціальні ролі учасників спілкування), віковими (старший – молодший), гендерними (чоловік – жінка), психологічними та психічними (настрій, темперамент, ментальність) чинниками.

Таким чином, комунікативна теорія у своєму розвитку на сьогодні набула нових дослідницьких орієнтирів, згідно з якими вербальна комунікація почала розглядатись як складний лінгво-психоментальний процес взаємодії свідомості адресанта і адресата, занурених у певну культуру. Основною складовою мовленнєвої комунікації є комунікант, тому звернімося до визначення поняття мовної особистості та її комунікативної компетенції.

Українська мова є однією з найбагатших і найяскравіших мов в усьому світі. Однією з проблем на сьогоднішній день - це орфоєпія. Орфоєпією називають - розділ в українській мові, який вивчає правильність вимови слів, та правильне розташування наголосу у словах та реченнях. Другою розповсюдженою проблемою можна вважати - це діалектні слова в реченнях. У деяких випадках можна вважати що наявність діалектних слів, може лише прикрашати мову, але вони потрібні бути на своєму місці.

Ще однією з найвагоміших проблем в нашій мові вважається - суржик. Саме це слово означає мішанину різних видів зерна та борошна яке є низького гатунку. Деякі люди стверджують, що суржик це штучна мова. Але я не погоджуюсь з цією думкою. На мою думку, суржик - це збіднена мова, в якій немає якихось правил, та колориту. Значення української мови не є обмеженим тільки у межах України, вона має також вихід на міжнародну арену. Але вона на жаль, не у всіх користується популярністю.

Українська мова у відношенні з іншими мовами програє, іншим. Однією причиною цього є те що, вона не дуже розвинена у сферах її вживання.

Але на сьогоднішній день на мою думку, вона цілком задовольняє потреби літературної критики, також гуманні та соціальні дисципліни. Під час комунікації є знаки. У науковій мові, це є звороти, терміни та словосполучення. Все це, потребує вивчення та опрацювання у науці.

Вагомою проблемою також є - переклад. Труднощі можуть виникнути наприклад, при перекладі фразеологізмів. Прагненням до точності не повинно зводитися до калькування. Перекласти фразеологізми з однієї мови на іншу щоб не втратити сутність та зміст, є надзвичайно складним завданням. У роботі з перекладом слід враховувати те, що не можна чіпати основний зміст, та не враховувати його форму, так як форма фразеологічної одиниці також має свою властивість. Перш за все людині яка займається перекладом, треба аналізувати оригінал не тільки з точки зору комунікативної компетенції, але й враховувати ще особливості формування інформачії, яку треба перекласти. Також мовознавці пропонують способи які можуть передаватися фразеологічними одиницями іншою мовою. Всього таких способів існує три: першим є, те що у багатьох випадках можливим є точний переклад, що зберігає у собі загальний зміст та характер фразеологізмів. Другий тип це - передача фразеологізмів, яка становить певні видозміни, у своїх окремих частинах формування. Цей вид вважається певною мірою творчу передачу змісту. Третім способом є, використання прислів'я, приказок, які існують у мові, та які можливо перекласти. Такому способу властиво яскравий колорит який відповідає оригіналу та вимагає від перекладача знань фразеології. Для правильного перекладу стосовно питань фразеологізмів, перекладач повинен добре усвідомлювати спосіб який він використовує на практиці. Перекладача мусить хвилювати перш за все, відповідність до загального змісту, яка повинна бути точною.

Таким чином можна зробити висновок, що комунікативні властивості української мови, вимагають певних, але не дуже вагомих змін стосовно правил, які насамперед регулюють мовні стандарти. Тому для опрацювання українського правопису, повинні входити не тільки лінгвісти але й фахівці з інших наукових дисциплін.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. URL: <http://www.pinax.com.ua/wp-content/uploads/2015/04/ActualProblLinguist.pdf> (дата звернення: 29.10.2022).
2. Актуальні проблеми української мови – з досвіду роботи. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/aktualni-problemi-ukrainskoi-movi-z-dosvidu-roboti.html> (дата звернення: 29.10.2022).
3. Проблеми української наукової мови. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/-visnyk-no-453-2002/problemy-ukrayinskoji-naukovoyi-movu> (дата звернення: 29.10.2022).
4. Арутюнова Н. Д., Падучова Є. В. Витоки, проблеми та категорії прагматики. *Нове у зарубіжній лінгвістиці*. 1985. Вип. 16. С. 8–42.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2006. С. 7–18.
7. Германова Н. М. Комунікативна стратегія компліменту та проблеми типології мовних етикетів. *Мова і модель світу* : зб. наук. пр. 1993. Вип. 416. С. 27–39.
8. Корольова А. В. Типологія комунікативних стратегій мовленнєвої поведінки в ситуаціях конфлікту. *Слов'янський вісник* : зб. наук. пр. 2006. Вип. 6. С. 35–44.

Попович А. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

АНГЛІЙСЬКА МОВА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ: ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС

Аналізуючи дану тему, можна сказати, що в наш час питання є досить поширеним, актуальним та на сьогоднішній день відкритим. Оскільки, англійська мова деталі глибше бере свій початок та відіграє важливе ставлення у культурному, науковому та взагалі у всіх сферах життя суспільства.

Доцільно буде розпочати з того, що зародження та поширення даної мови відбувалося, ще в XVII століття, коли така країна, як Англія припинила приймати роль країни-жертви та почала боротися за свої території, які успішно завойовувала на міжнародному рівні. Всі країни, які були колоніями Англії, всі території завойовані як на суші так і у морі були підвладні англійцям. У зв'язку із великою кількістю територій, які завойовували англійці були не єдиними переселенцями. Крім англійської, в Америці говорили французькою, іспанською, німецькою, голландською [1]. Тому вирішальним, що всіх об'єднало у єдине ціле була така ланка, як мова. І тому англійська мова виступила саме тим сполучником. Д. Кристал, висловив думку про те що англійська є мовою світового спілкування, оскільки у такій сфері, як наприклад бізнес, вона спростовує мовні бар'єри між членами даної комунікації. Тому аналізуючи систему комунікацій у світі та взаємодію між її членами, дана мова проголошена у більшості міжнародних та міжнаціональних корпорацій офіційною мовою. За дослідженнями, які проводилися задля визначення кількості у відсотках, висновком було те, що близько 50% компаній, які знаходяться в Європі та функціонують на постійній основі мовою їх спілкування є англійська. Наприклад, така всім відома компанія, як PHILIPS, яка функціонує у багатьох країнах, а сама є голландською за походженням, мовою свого спілкування обрала англійську. Також досить відомою компанією німецького походження, яка відома у всьому світі є PORSCHE в якій працює досить багато німців своєю мовою обрала також англійську.

Отже, можна зробити висновок, що англійська мова, становлення якої почалось ще в XVIII столітті є досить поширеною сьогодні та з кожним разом все більше набирає популярності, та більшу аудиторію прихильників, які досить добре популяризують її на міжнародному рівні за рахунок глобальної мережі Інтернет та стрімким процесом глобалізації у всьому світі. На нашу думку, дана мова повинна бути визнана офіційною ще в більшій кількості країн, адже велика кількість населення на високому рівні нею володіє, оскільки, вона є легкою у вивченні та обійшла багато мов за своїм розвитком та попитом на вивчення. Англійська охопила велику кількість сфер діяльності в суспільстві та продовжує стрімко розвиватись далі.

Список використаних джерел:

1. Габунія З., Улімбашева Е. Міжкультурна комунікація як факт мови : навч. посіб. зі спецкурсу «Міжкультурна комунікація». Львів, 2005. 176 с.

Прудовський А. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.наук., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Спостерігаючи за промовою своїх знайомих, я все частіше переконуюсь у тому, що мова людей біднішає, стає сірою, нічим не примітною. Зате дуже швидкими темпами поширюються слова-паразити, тоді як вживання фразеологічних оборотів дуже мало простежується у мові. Кожен індивід формує своє мовлення сам. І ось тут нам відкривається сумна картина. Люди використовують різноманітність мовних засобів у мікроскопічних розмірах.

Культура мовного впливу впала до найнижчої межі. Мова стає все більш примітивною, стилістично безпорадною і найчастіше вульгарною. Звичайно у даному випадку йдеться про використання саме фразеологізмів. Розглянемо докладніше що таке фразеологізм і сучасні проблеми пов'язані з його використанням

Фразеологізм - лексично неподільне, стійке у своєму складі, цілісне за значенням сполучення слів, що відтворюється у мові значення фразеологізму не утворене значеннями його складників використання фразеологізму як знаків вторинної номінації зумовлює експресивність мовлення. [1, с.546] Фразеологізм - це такий стійкий вираз який склався історично і має певне значення, яке не складається із значень слів з яких він утворений, він працює лише як одне ціле. Це крилатий вираз який не має автора.

Грамотне використання фразеологізмів значно прикрашає та збагачує нашу мову. Однак у сучасному суспільстві фразеологізми використовуються досить рідко і поступово йдуть з ужитку. Якщо переглянути дані опитувань по цій темі виявляється, люди знають значення фразеологізмів. Що ж до вживання фразеологізмів у своїй промові, результати опитування різних вікових груп дуже різняться. Використовують фразеологічні обороти 71% дорослих і набагато менше учнів (43%).

Отриманий результат змушує замислитись! Незважаючи на знання досліджуваного мовного матеріалу, школярі вживають непросто мало фразеологізмів у своїй промові.

Отже, ми з'ясували, що фразеологізми – яскравий засіб виразності та образності нашої мови, частина нашої культури, без якої наша мова спрощується та втрачає фарби. Вони відбивають історію розвитку розмовної промови. У багатьох з них збереглися застарілі слова. Знання фразеологізмів розширює наш світогляд. Адже для розуміння багатьох із них необхідне знання історії, давньої міфології, власної та зарубіжної літератури, а іноді й знання інших мов. Але вони втрачають зараз свою актуальність серед молоді і це особливо сумно, коли ми спостерігаємо надзвичайну бідність та засміченість молодіжної мови.

Список використаних джерел

1. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія. Київ : Академія, 2007. Т. 2.

Рожна А. І.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – к.філол.н., доцент Вусик Г. Л.

ПРИЧИНИ ВПЛИВУ МОВНОЇ ВОРОЖОСТІ НА ПАРТНЕРІВ ПО КОМУНІКАЦІЇ

Актуальність теми. Запропоноване дослідження належить до комунікативно-прагматичного напрямку робіт, які присвячені проблемам прояву «людського фактора» у мовленні, і детально описує засоби вираження агресивно-ворожих реакцій індивіда на матеріалі української мови.

Вербальна і невербальна ворожість є засобом вираження негативних емоцій і почуттів, і розглядається як відповідна реакція на зовнішні фактори, а також виступає як засіб самоствердження. Вона включає словесний або фізичний вираз негативних емоцій і почуттів або намірів адресата як у м'якій, так і грубій формі.

Сьогодні мовна ворожість індивідів набуває широкого поширення в процесі взаємодії і стосунків між людьми в сучасному суспільстві.

Метою роботи є виявлення причин впливу мовної ворожості на партнерів по комунікації

Біологічна природа мовної ворожості визначає необхідність постійної розрядки – виплеску негативних емоцій, наприклад, за допомогою спостереження за жорстокими діями, руйнування неживих предметів, участі в спортивних змаганнях, досягненнях успіху в бізнесі.

Соціальними причинами мовної ворожості є:

1. Політична, економічна, культурна, соціальна нестабільність. У зв'язку з цим спостерігається зростання злочинності, випадків асоціальної поведінки, поява мікрогруп, де мовна ворожість культивується як частина кодексу мовної поведінки.

2. Пропаганда насильства в засобах масової інформації.

Говорячи про психологічні причини проявів вербальної ворожості в досліджуваному мовному середовищі, необхідно, перш за все, враховувати наступні психологічні особливості:

1) вікову психологічну кризу, яка проявляється у мовній агресії;

2) загострення психологічного дискомфорту при створенні агресивних ситуацій.

На нашу думку, ворожість виникає як стан розгубленості, пригніченості, розчарування, гнітючої напруженості, тривожності.

Визначемо основні мотиви, які провокують вербальну агресію в конкретних мовних ситуаціях:

– потреба в самоствердженні, і в самостійності;

– потреба в самореалізації;

– потреба в самозахисті;

– спроба завдати моральної шкоди;

– підвищення своєї самооцінки.

На наш погляд, лайка, грубість, образливі висловлювання, словесне тиск часто можуть сприйматися навіть більш болісно, ніж фізичний вплив. Мовна ворожість створює негативну модель поведінки людини.

Прояв мовної ворожості відбувається у своєрідному спотворенні комунікативного наміру спілкування. Наприклад, дискусія, яка спочатку має позитивну комунікативну спрямованість – доказ власної точки зору або спільний пошук істини, легко переростає у сварку, словесну суперечку, метою якої стає приниження опонента. Це відбувається, як тільки в мовленні хоча б одного з опонентів намічаються ознаки вербальної ворожості: підвищення тону, категоричність.

Отже, мовна ворожість перешкоджає реалізації основних завдань ефективного спілкування: ускладнює повноцінний обмін інформацією, гальмує сприйняття і розуміння співрозмовниками один одного.

На нашу думку, усебічне дослідження мовної ворожості є необхідною умовою, що забезпечує комунікативну безпеку окремої особистості і суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Вусик А. Евфемія як соціолінгвістичне явище. *Тенденції та перспективи формування професійної лексики* : допов. V Міжвуз. наук.-практ. семінару. Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2015. Вип. 5. С. 21–22.

2. Вусик Г. Поняття «менталітет» у контексті лінгвокультурології. *Актуальні проблеми методології та історіографії мовознавства* : матер. наук.-практ. Ін-т-конфер. Слов'янськ : ДДПУ, 2016. С. 20–23.

3. Реан А. А. Агресія та агресивність особистості. *Психологічний журнал*. 1996. № 5. С. 56– 69.

Сафонова Є. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Мосієвич Л. В.

ПЕРЕКЛАД ТОПОНІМІВ З РОМАНУ ЕДІТ ІВИ ЕґЕР «ВИБІР:ПРИЙНЯТИ МОЖЛИВЕ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблема перекладу власних назв, в т.ч. топонімів, є актуальною і важливою як для розвитку загальної теорії перекладу, так і приватної. Незважаючи на високий рівень розвитку сучасної лінгвістики, не всі питання, що стосуються перекладу онімів проаналізовано і систематизовано. Це питання стоїть на часі, коли закони і норми української мови переглядаються і доповнюються, а дедалі більше російськомовних громадян України переходить на українську мову.

У романі Едіт Іви Еґер «Вибір: прийняти можливе» топоніми складають приблизно п'яту частину від усіх онімів, це назви частин світу, міст, країн, штатів, вулиць. Оскільки жанр твору – біографія, мемуари, письменниця звертається до реальних та історичних географічних назв, що передаються за допомогою словникового перекладу (Європа, Америка, Австро-Угорщина, Чехословаччина). Традиційність і впізнаваність – важливі принципи, яких дотримується перекладач «Вибору» українською. Також власні назви в романі відтворюють етнографічні особливості часового та просторового колориту, адже авторка народилась в родині угорських євреїв. Едіт Еґер використовує іншомовні вкраплення з інших мов, зокрема:

– угорської: Kassa – Кошша,

– словацької: Košice – Кошице,

With the creation of Czechoslovakia, my hometown – Kassa, Hungary–became Košice, Czechoslovakia. [3] - 3 утворенням Чехословаччини моє рідне місто Кошша в Угорщині стало містом Кошице у Чехословаччині. [2]

Залучення вказаних мов відіграє важливу роль у відтворенні атмосфери країни, певного прошарку людей. Назви адміністративних одиниць здебільшого перекладаються за допомогою транскрипції (Кошице,

річка Горнад, Прешов, Кошша, Мішкольц). Оповідается і про вигадане нацистами місто *Кенірмецу* (*Kenyérmező*), яке перекладач подає через транскрипцію і в оригіналі, латиницею. Цікавим є факт, що дослівний переклад *Kenyérmező* з угорської – «Хлібне поле». Деякі топоніми передаються шляхом транслітерації, цей метод простіший у використанні. Але використовується він рідше, тому що спотворює звуковий образ іншомовних власних назв. Транскрибування дозволяє зберегти певну національну своєрідність онімів.

На завершення можна підбити підсумки і додати, що при перекладі топонімів роману з англійської на українську переважають словниковий переклад і транскрипція, рідше вживаються додавання, транслітерація, калькування, дослівний, комбінований переклад.

Список використаних джерел

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. 2-ге вид. Київ : Академія, 2005. 368 с.
2. Егер, Едіт Іва «Вибір: прийняти можливе» / перек. з англ. Х. Радченко. Київ : Книголав, 2022. 400 с.
3. Edith Eger The Choice: Embrace the Possible. / Esmé Schwall Weigand (with), Philip G. Zimbardo (Foreword). Scribner, 2022. 304 p.

Столчнєва А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки перспективним вважається як вивчення системного характеру лексики й фразеології, так і польовий підхід до вивчення мовних одиниць, що дає змогу глибше дослідити змістовність мови, день включає модернізаційні та інтеграційні процеси світової культури і перетворюється в певну течію, з характерними нормами дослідження, предметом й методами дослідження, який визначається міждисциплінарністю та деталізованою послідовністю течій.

Фразеологія як лексикологічна дисципліна найяскравіше відображає специфічно-когнітивний та емоційний досвід етнічної групи, риси її духовної культури. Для вирішення питання про фразеологічні одиниці національною специфікою треба звернутися до функціональної класифікації. Деякі фразеологічні одиниці викликають співчуття, презирство та ін. Зі зміною мовної системи може змінитися експресивність фразеологізмів. Тобто, в основі фразеологізму, рядовий носій мови, який вже не сприймає і використовує лише ідіоматичне значення.

Теорія лінгвокультурних типажів розвинулася в межах лінгвокультурології як продовження теорії мовної особистості. Лінгвокультурний типаж становить собою концепт, що набув ознак типовості, рекуррентності, прецедентності та ін. у мовленні. Основними різновидами лінгвокультурних типажів, за В. І. Карасиком, є реальні / фікціональні та соціокультурні / лінгвокультурні. Дослідження національних лінгвокультурних типажів є необхідним для побудови коректної етноспецифічної мовної картини світу.

Метафора є знаряддям мислення та пізнання світу, вона відкриває нам фундаментальні цінності, які необхідно знати кожному. Однак, через часте вживання деякі метафори можуть утратити свою вмотивованість і вже не усвідомлюватися як образний засіб.

Комунікація на сучасному етапі у розвитку лінгвістики вивчається на тлі взаємодії мови, навколишнього середовища й культури, притаманній певному етносу. Наукові потреби сьогоденної лінгвістики висувають необхідність деякого коригування і доповнення класичної схеми. Проблема співвіднесеності мови й мовлення, що не втратила актуальності ще з часів В. фон Гумбольдта, що зумовило вирішення поняття мовленнєвої особистості як об'єкта вивчення лінгводидактики та теорії мовленнєвої діяльності.

Ситуація непорозуміння при міжкультурному спілкуванні може пояснюватися тим, що учасники спілкування будують свою мовленнєву і немовленнєву поведінку на підставі різних культурних аксіом.

Відношення, що існують між лінгвістичними та екстралінгвістичними явищами в мовленнєвому акті, становлять суть пресупозиції, яка є проблемою позамовленнєвих умов мовленнєвих актів.

Актуальність перекладу англійських комп'ютерних термінів на сьогодні спричинена необхідністю перекладу технічної документації, літератури та різноманітних програмних продуктів. Розвиток комп'ютерної сфери сприяє поповненню вокабуляру загальнонавчальної лексики. Проблема утворення та перекладу англійських комп'ютерних термінів є надзвичайно актуальною та об'ємною.

При перекладі сленгу необхідно бути дуже уважним та обережним, адже інформація про контекст подекуди не відображається в сучасних двомовних словниках. Тому це в певній мірі ускладнює роботу професійних перекладачів і призводить до помилок при перекладанні сленгових одиниць.

Список використаних джерел

1. Рудницька Т. Г. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної спрямованості навчального процесу. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. № 4. С. 110.
2. Бігарі А. А. Дискурс сучасної англомовної сім'ї : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2006. 21 с.
3. Загнітко А. П., Богданова І. В. 3-142 Лінгвокультурологія : навч. посіб. / за ред. А. П. Загнітка. 3-тє вид., перероб. і допов. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.

Урбанович А. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Мосієвич Л. В.

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Одним з найкращих способів досягнення еквівалентності та адекватності перекладу є перекладацькі трансформації, зокрема – лексичні. Варто пам'ятати, що переклад мусить бути не тільки еквівалентним, але

й адекватним. Так, якщо через дослівний переклад неможливо досягнути еквівалентності та адекватності тексту перекладу, то потрібно вдаватися до непрямого перекладу, шляхом використання перекладацьких трансформацій [2].

Оскільки політичний дискурс має декілька основних рис, такі як розмитість висловлювань, театральність, маніпулятивність, а також прагнення політиків «бути з народом», правильний, а головне – адекватний переклад можуть забезпечити лексичні трансформації по ряду причин:

- розбіжності в системах мов оригіналу та перекладу;
- розбіжності норм мови оригіналу та мови перекладу (в ситуації, коли зрозумілість фрази не тотожна нормам мови перекладу);
- бажання дати тексту перекладу «природності», щоб останній відповідав мовним звичкам носіїв мови.

Треба зауважити, що риси політичного дискурсу якнайкраще відповідають причинам використання лексичних трансформацій.

Через велику кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, ми зосередилися на деяких, найбільш чітких, зокрема на класифікації І. В. Корунця. До конкретно лексичних трансформацій І. В. Корунець відносить транскрибування, транслітерацію, кальку, додавання та опущення слів. Конкретизацію та генералізацію Корунець відносить до лексичних та граматичних трансформацій, так само як антонімізацію й експлікацію. До суто граматичних трансформацій належать граматичні заміни [1].

Дослідження використання лексичних трансформацій при перекладі україномовного політичного дискурсу проводилося на прикладі україномовної та англійської версії сайту Президента України.

В ході дослідження було з'ясовано, що найбільш часто в промовах використовувалися калькування та транслітерація, рідше – генералізація, конкретизація та транскрибування. Лексичні трансформації загалом використовувались для перекладу запозичених з інших мов політичних термінів та для перекладу назв й аббревіатур. Наприклад:

- 1) транслітерація: *НАТО – NATO, Град – Grad, обструкція – obstruction;*
- 2) калькування: *холодна війна – Cold War, Рада Безпечності ООН – UN Security Council, ООН – UN;*
- 3) генералізація: *КПВВ – checkpoints;*
- 4) конкретизація: *артобстріли – shelling occasions;*
- 5) транскрибування: *програма лендлізу – a land-lease program, адженда – agenda.*

За результатами дослідження можна встановити, що оскільки політичні промови, хоча й мають дещо переконливий ефект, однак все ще супроводжуються певним рівнем офіційності. Тому лексичні трансформації, а особливо змістовні, менш прийнято використовувати при перекладі подібних текстів, задля збереження закладеного сенсу промови та прагнення передати інформацію правильно.

Список використаних джерел

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
2. Venuti L. The translation studies reader. New York : Routledge, 2000. 539 p.

Федюніна К. С.

Дніпропетровський вський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Сучасна стадія розвитку науки та освіти України характеризується незавершеністю реформ у галузі навчального процесу в закладах вищої освіти. Повне виконання цих змін передбачає формування такого рівня навчання й освіти в державі, який би відповідав вимогам розвинених європейських країн. У процесі такої модернізації має вдосконалюватися система викладання іноземної мови, зокрема, англійської. Під час підготовки працівників правоохоронних органів знання англійської мови відіграють дуже важливу роль, адже завдяки цьому вони отримують можливість взаємодіяти не лише з громадянами України, але й з громадянами іноземних країн.

Однією з найактуальніших проблем сучасної методології вивчення іноземних мов є переорієнтація навчального процесу на самостійну роботу студентів, створення умов для їхнього самовираження та саморозвитку, забезпечення відповідного освітнього середовища для особистої активності [1].

Навчання англійської юридичної мови поєднує в собі методику викладання іноземної мови та знання правової системи країни, мова якої вивчається. Студенти залучаються в процес вивчення іноземної юридичної мови через мову права. Оскільки іноземна мова в сфері юриспруденції вимагає спеціальних, концептуальних і лінгвістичних знань, методика викладання орієнтується на освоєння лексики, синтаксису та усного мовлення [2].

Важливим моментом є також те, що у 2016 році за підтримки Британської Ради спільно з Посольством США в Україні було створено курси англійської мови для поліцейських. Завдяки цьому проекту поліцейські мають можливість безоплатно вивчати англійську мову. За допомогою курсу патрульні зможуть краще спілкуватися англійською та надавати допомогу іноземним гостям Києва. Навчальна програма передбачає 120 годин роботи в класі та завдання для самостійного виконання вдома. Курс націлений не лише, щоб покращити рівень англійської мови загалом, але й розвинути уміння використовувати спеціалізовану професійну лексику в життєвих ситуаціях [3].

Для того, щоб навчити курсантів застосовувати іноземну мову і як засіб отримання нової інформації, і як засіб спілкування у професійній сфері, викладачі мови й експерти освіти багатьох країн розробляють нові, більш ефективні методи навчання, які можуть застосовуватись у розвитку комунікативних навичок і умінь. Одним з таких методів є особиста бесіда - неформальне спілкування курсанта з викладачем на спеціальну чи побутову тематику мовою, яка вивчається, що дозволяє курсанту отримати необхідну практику в навичках аудіювання та розмовній мові [4].

Отже, викладачеві під час викладання дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання необхідно враховувати інтереси курсантів і підбрати засоби і форми для задоволення їхніх мовних потреб в межах їх майбутньої професійної діяльності. Навчання мови в умовах неможливого вузу може бути ефективним, якщо воно має професійну спрямованість. Практика здійснення будь-якої діяльності, навчання іноземної мови зокрема, свідчить, що воно можливе на основі створення мотивації як бажання виконувати певне завдання. Тому вважаємо перспективним подальше дослідження всіх факторів і умов, що сприяють створенню стійкої мотивації до вивчення курсантами іноземної мови у зв'язку зі спеціальностями правоохоронної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бабічева М. Г., Рибачук Ю. Л. Автономія як основа самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови. 2020.
2. Згурська В. Г. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство*. 2010.
3. Євдокимов Д. Курс англійської для патрульної поліції – найвдаліший проект із розповсюдження мови серед публічних службовців. *British council*. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/about/british-council-ukraine/25-years/yevdokimov> (дата звернення: 02.10.2022).
4. Калюжна В., Чернишева В. Про значення закордонного досвіду підготовки майбутніх правоохоронців для духовного розвитку курсантів вузів системи МВС України на заняттях з іноземної мови. *Актуальні проблеми духовності*. 2000. № 3. С. 300–306.

Чехута М. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

На даний момент англійська мова є найпоширенішою мовою на всьому світі та використовуються для комунікації на рівні торгівлі, міжнародного права, для звичайного спілкування та в інтернет просторі з людьми різного походження. Беручи до уваги те що сучасні тенденції розвитку суспільства спрямовані на створення наближеної до ідеалу політичної системи влади, де права, свободи та інтереси індивідуума стоять на першому місці у відповідній політичній системі в особі держави, то можливість вільного переміщення, права використання рідної мови з метою комунікації та спілкування з представниками громадянського суспільства інших держав також входить в інтерес відповідного політичного устрою.

Що стосується правоохоронних органів то вивчення англійської мови є одною із основ для комунікації оскільки сьогодні представник тієї чи іншої етнічної групи здатний в'їжджати, виїжджати та перебувати на території тієї чи іншої держави на основі відповідних нормативно-правових актів.

У разі перебування такої особи на території України її дії будуть регламентовані Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», в якому чітко зазначено причини перебування, види перебування та відповідальність іноземця за перебування в державі на незаконних підставах, а також Конституцією України, де зазначено, що іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами та свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [1]. Саме таким засобом законодавець звертає увагу на те що особа повинна виконувати правоохоронні функції, відповідно до компетенції та сфери і юридичної спроможності представляти, захищати, трактувати, пояснювати права і свободи індивідуума, тим самим створюючи правоохоронним органам потребу мати додаткові лінгвістичні навички спілкування для запобігання можливих казусних ситуацій та/або запобіганню можливих конфронтацій під час виконання своїх посадових обов'язків.

Щодо статистики 2020-2021 років свідчать, що іноземці в'їжджають із метою: 77 імміграції: Грузія – 11118 осіб; Вірменія – 12638 осіб; Азербайджан – 14131 особа; Індія – 15000 осіб; Туреччина – 4600 осіб [3]; туризму: Польща – 209039; Румунія – 200370; Білорусь – 199553; Туреччина – 171955; Угорщина – 152390; Німеччина – 111675; Ізраїль – 96250; США – 81581; Саудівська Аравія – 48660; Італія – 39499; Великобританія – 37384; Індія – 34947; Азербайджан – 33410 [2].

Данні відомості направляють нашу увагу на те що потреба в спілкуванні англійською мовою в=для правоохоронців зростає, у разі незнання англійської мови (лінгва франка) збільшується ймовірність, що при зустрічі з іноземцем представник правоохоронних органів не зможе якісно налагодити контакт із суб'єктом, що у свою чергу може призвести до ускладнення виконання відповідних посадових та функціональних обов'язків через специфічні обставини наданої ситуації.

До вищезазначеного, хочу додати, що коло спілкування фахівців у галузі правоохоронної діяльності обмежене рядовими громадянами інших держав, а й іншими іноземними представниками відповідних органів.

Підводячи підсумок, хочу зазначити, що вивчення англійської мови як засобу комунікації з представниками іноземних держав є майже аксіомою, це потрібно для того щоб працівники правоохоронних органів в подальшому могли виконувати покладені на них завдання та службові обов'язки.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#> (дата звернення: 29.10.2022).
2. Інтерфакс-Україна: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/779465.html> (дата звернення: 29.10.2022).
3. Відкрита Україна. З яких країн до нас приїжджають іноземці та на яку роботу можуть розраховувати. Фокус. URL: <https://focus.ua/ukraine/498668-iz-kakih-stran-v-ukrainupriezzhayut-inostrancy-i-na-kakuyu-rabotumogut-rasschityvat> (дата звернення: 10.04.2022).

Шульга Д. І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ АНАЛІЗУ ТЕКСТУ, ПОНЯТТЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

У лінгвістиці тексту мова йде перш за все про формальні і семантичні закономірності, в аналізі дискурсу більшою мірою залучаються факти прагматики. У вітчизняній традиції з 60-их років ХХ ст. активно розвивалася лінгвістика тексту (В.Г.Гак, С.І.Гіндін, Т.М.Ніколаєва, О.В.Падучева, та ін.).

У сучасній лінгвістиці аналізу тексту, з'ясуванню закономірностей його організації приділяється все більше уваги, хоча при цьому мало з'ясованим і дискусійним є питання щодо структури текстової категорії, її семантики, функціонально-семантичної парадигми, статусу тих засобів зв'язку між компонентами тексту, які постають базовими в його організації. Якщо текстові категорії видається можливим розглядати в різноманітних аспектах, у чому значну роль відіграють саме розуміння тексту і завдання текстової лінгвістики загалом, то проблема синтаксичних зв'язків упирається у визначення засобів поєднання речень у складне синтаксичне ціле, визначення їх варіативності тощо. Значна увага приділена в дослідженнях В. В. Виноградова, І. Р. Гальперіна, М. А. Пльонкіна, В. В. Одинцова, М. М. Кожіної, Л. М. Лосевої, М. Б. Храпченка, Є. В. Сидорова, В. А. Кухаренко та ін.

Проблематика юридичної лінгвістики, її термінологічна багатозаровість й потреба окреслення проблемного поля надає актуальності нашому дослідженню та окреслює можливі шляхи розв'язання цього завдання. Ми будемо послуговуватися терміном «юридична лінгвістика», який вважаємо універсальним, проте його еквіваленти, на нашу думку, - це «правова лінгвістика» та «правничка лінгвістика».

На сьогодні в науковому світі поширені декілька понять «лінгвокультурологія». Ми зазвичай користуємося поняттям В. В. Красних, яка кваліфікує лінгвокультурологію як дисципліну, що вивчає вияв, відбиття та фіксацію культури в мові та дискурсі. Лінгвокультурологія безпосередньо пов'язана з вивченням національної картини світу, мовної свідомості, особливостей ментально-лінгвального комплексу. Синонімом поняття лінгвокультурологія є термін «культурологія лінгвістика».

Завдання лінгвокультурології в – експлікувати культурну значимість мовної одиниці (тобто «культурні знання») на основі зіставлення прототипної ситуації фразеологізму чи іншої мовної одиниці, його символічного прочитання з тими «кодами» культури, які відомі чи можуть бути запропоновані носію мови лінгвістом

Список використаних джерел

1. Голубовська І. О., Корольов І. Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики : курс лекцій. Київ : Київський університет, 2011. 223 с.
2. Мартинюк А. П. Навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 40 с.
3. Лінгвістика. Лінгвокультурологія : зб. наук. пр. / редкол. : Ю. О. Шепель (відп.ред.) та ін. Дніпро : Акцент ПП, 2017. Т. 11. 270 с.
4. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. А. П. Загнітка. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.
5. Прадід Ю. Ф. Юридична лінгвістика (проблематика дослідження). *Мовознавство*. 2002. № 45. С. 21–25.

Шурганов М. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

MODERN CHALLENGES OF TEACHING ENGLISH IN UKRAINE

Active changes and reforms are taking place in Ukraine today. The final determination of the state's development vector, European integration processes cause new requirements for mastery of foreign languages, including English. As stated in the Sustainable Development Strategy "Ukraine - 2020", adopted in 2015, one of the key indicators of reforming the education sector is the study of foreign languages as a priority of Ukraine's internal policy regarding EU integration. One of the objectives of the program is to "ensure the increase and optimization of Ukraine's presence at international events and venues, presence in the international academic, cultural and public environment." The implementation of this task requires a qualitatively new level of teaching foreign languages, in particular English as the language of international communication [1].

At the beginning of the 21st century, the Council of Europe developed and approved Pan-European recommendations on language education. It is in them that the directions of change are determined; this document is recommended by the Ministry of Education and Culture of Ukraine for use in the process of teaching foreign languages at all levels. In accordance with the European recommendations on language education (EUL), 6 main levels of language proficiency were identified: A1 and A2 (elementary user), B1 and B2 (independent user), C1 and C2 (proficient user). Each type of activity is considered according to descriptors and provides objective criteria for establishing the level of language proficiency of each specific language user. Mastering each level requires at least 100 hours of training [2].

Thanks to the clearly defined descriptors in the Pan-European recommendations for language education, the levels of English language proficiency began to be determined according to clear criteria, according to which it is possible to objectively evaluate the learning outcomes; at the same time, step-by-step mastery of each level from A1 to C2 is established. Among the new program requirements, these should be level A1 - for students of grades 5-7 of general educational institutions, level A2 - for grades 8-9, level B1 - for students of grades 10-11 of general schools and, accordingly, B1 - for grades 8-9 grades and B2 - for grades 10-11 for secondary schools with in-depth study of a foreign language [2].

Another advantage of modern European complexes is the activity-oriented approach, which involves the assimilation of material that is as close as possible to real life situations and the needs of language users, tasks for the development of critical thinking, pragmatism, those that involve familiarization with real events, people and situations, etc. While studying English, students expand their knowledge in the field of other sciences, develop general and professional competencies necessary for productive activity in the 21st century [3].

Therefore, the development of competences in all four types of speech activity - reading, listening, writing and speaking - is the leading factor in learning English. Thanks to typical tasks and exercises in educational and methodological complexes of the English language, students gradually master the main strategies for working with each type of speech activity, and also get used to the format of conducting international English language exams (FCE, CAE, IELTS, TOEFL, RTE, etc.) and develop necessary skills. Knowing the clearly defined criteria by which the level of English language proficiency is evaluated, students monitor their own progress and objectively evaluate their own achievements.

References

1. Sustainable Development Strategy «Ukraine-2020». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (data of request: 12.10.2022).
2. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Language Policy Unit, Strasbourg. URL: https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf (data of request: 12.10.2022).
3. Vishnevsky O. Roots of problems in learning foreign languages. Modern education. URL: <http://osvita.ua/school/reform/53026/> (data of request: 12.10.2022).

Fesenko A. V.

Alfred Nobel University

FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE FOR FUTURE TRANSLATORS IN THE PROCESS OF MASTER'S TRAINING

In today's world, translation activities are becoming more and more important scale and increasing social significance. The profession of translators has become widespread, and in many countries special educational institutions have been created institutions training professional translators.

Professional skills carrying out translation activities is the ultimate goal of education. To become competent translator, it is necessary to know the laws of translation, clearly to present the requirements of professional culture, which society imposes on a future translator.

So, the effectiveness of the process of forming the professional culture of the future transkator in the conditions master's degree depends on a number of conditions, methods and factors.

The tasks of the process of formation of professional culture of the future translator under the conditions of the master's degree are:

- in the cognitive sphere: formation of a master's student volume, depth, effectiveness of knowledge about values professional activity, moral ideals, principles and norms of behavior (humanity, solidarity, representation about social duties, self-criticism, responsibility for oneself);

- in the emotional sphere: formation morality and empathy; legality and certainty of attitude to moral standards; careful attitude towards people; ratio of public and personal interests; relation to their own duties; the need to establish contacts with others;

- in the communicative sphere: the formation of master's degree in culture of business communication, skills ability to resolve conflict situations in the team appropriate use of communication styles.

The conclusion is the process of formation of professional culture communication of future translators should consist of different approaches and methods to develop competences. The translation activities depend of ability to conduct dialogue between cultures representatives of other ethnic groups, understanding their principles and norms of behavior, speech specifics, and communication skills.

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гайманова А. Є., Завальнюк К. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Декусар Г. Г.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ

В сучасному світі однією з найпоширеніших іноземних мов є англійська. В Україні, її починають вивчати з дитячих садочків продовжують в школі, у вищих навчальних закладах та навіть під час роботи: працівники підвищують свій рівень знання англійської мови. Оскільки саме ця мова є міжнародною, а для більш ніж 400 мільйонів людей вона є рідною, більш ніж для 300 мільйонів вона є другою мовою, та приблизно 500 мільйонів людей, в якійсь мірі володіють англійською.

Працівники правоохоронних органів є обличчям держави, її силовою структурою, вони щодня контактують з великою кількістю людей. Тому вони повинні опанувати рівень В2 англійської мови, для того щоб не потрапляти в незручне становище, якщо в зв'язку з професійною діяльністю прийдеться мати справу з англійською мовою. Також, працівники правоохоронних органів це юристи, і вони мають справу з важливою документацією, яка може бути в іншомовному варіанті і якщо поліцейський буде володіти англійською, то він зможе з легкістю розуміти, перекладати текст документу.

Теж важливим аспектом для вивчення англійської мови поліцейськими є те, що в Україні розвивається євроінтеграція, тому в країні перебуває багато іноземних гостей, яким може знадобитися допомога патрульного, слідчого, або іншого працівника правоохоронних органів.

Також важливим є обмін досвідом з іноземними колегами, для покращення практичних та теоретичних знань та навичок і для чого теж потрібні деякі знання іноземної мови.

Отже, вивчення іноземної мови працівниками правоохоронних органів є одним з вагомих аспектів їх розвитку, для зручності та легкості спілкування з представниками інших держав, для змоги надати допомогу особам, що відвідують нашу країну, для наукової та практичної діяльності поліцейських, та для іншої діяльності, що потребує деякі знання англійської мови.

Список використаних джерел

1. Як англійська мова стала міжнародною. Історичні передумови. Науково-популярний портал. URL: <https://tut-cikavo.com/kultura/frazi/514-yak-anglijska-mova-stala-mizhnarodnoyu-istoriya-i-nash-cha> (дата звернення: 12.10.2022).

2. Іншомовна підготовка працівників ОВС та фахівців із права : тези доп. Х Міжвузівської наук.-практ. Ін-т конф., м. Київ, 30 квітня 2020 р. / ред. кол. : В. В. Черней, С. С. Чернявський, І. Г. Галдецька та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 148 с.

Тясто А. Г.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н. Леонова Н. В.

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Літературні студії в наш час дуже важливі для розвитку наших громадян у сферах літерознавства та мовознавства. Мета літературних студій в основному розвиток національної свідомості та підвищення патріотизму яке в наш час є дуже важливим для існування нашої країни.

Літературні студії розвивають не розкриті таланти, допомагають у розвитку поетичного мислення та підтримають їх у реалізації літературних ідей. Об'єднують школярів, студентів яких цікавить літературне мистецтво та які цікавляться світом літератури.

Визначення та характеристика основних тенденцій розвитку вітчизняної методики навчання літератури зумовлює необхідність пояснення категоріального апарату дослідження. Зазначимо, що поняття «тенденція» застосовується у різних галузях життєдіяльності людини. Так, у загальному розумінні воно означає спрямованість, напрям розвитку певного явища (не завжди позитивного) або думки.

В наш час літературні студії вирізняються інтенсивною перспективністю та мають всі умови для успішного розвитку в майбутньому.

Також значну роль відіграє мова в літературних студіях, тобто це поширення та розвиток української мови серед літературознавців. Українська мова це мова якою спілкувалися наші пращури та мова за яку вони боролися, літературні студії роблять вагомий внесок для того щоб українська мова не зникла з вуст українців та була провідною мовою у побуті, навчанні та соціальних сферах.

Тенденція літературних студій полягає в обізнаності українців щодо історичних подій, діячів які так чи інакше вплинули на наше майбутнє зараз.



СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Дяченко І. М.

Класичний приватний університет
к.соц.ком., доцент

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

У сучасних умовах загострення інформаційного протистояння та широкого залучення ІКТ для впливу на свідомість людей медіаграмотність відіграє важливу роль в суспільному житті та професійній діяльності фахівців будь-якої галузі, особливо це стосується журналістів.

Медіаграмотність – уміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити її, розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [1].

Медіаграмотність журналіста є складником його медіакультури, якою повинен володіти кожен фахівець у будь-якій галузі, оскільки вона сприяє ефективному цілеспрямованому використанню необхідної адекватної інформації, свідомому аналітичному підходу до її застосування, розвитку критичного мислення, відтак важливим завданням у процесі професійної підготовки формування у студентів медіаграмотності.

З потужним розвитком світових відкритих мереж Інтернет розпочалася нова доба в галузі засобів та систем переробки інформації. У цих мережах користувач сприймає себе і сприймається іншими як невід'ємний компонент єдиного інформаційного суспільства. Студент-журналіст повинен вільно орієнтуватися в електронному контенті, оскільки інформаційна компетентність сприяє збагаченню знань у сфері ІКТ тощо.

У журналістській освіті потужним інформаційним засобом є інтернет, який можна використовувати для вироблення у молоді духовних і культурних цінностей, отримання наукової та освітньої інформації для свого багатогранного розвитку.

В освітньому процесі майбутніх журналістів з метою розвитку медіаграмотності студентів доцільно впроваджувати: обговорення фрагментів телепередач, матеріалів з інтернет-видань, сайтів, друкованих ЗМІ; «круглі столи» щодо вміння розпізнавати фейки та протистояти маніпуляціям; порівняння медійних виступів на одну й ту ж тему, висвітлення однієї й тієї події у різних засобах масової інформації; побудова текстів за допомогою різних соціально-комунікаційних технологій; моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з аспектами медіаграмотності тощо.

Ефективними також є такі види роботи, як: тренінг «Вплив сучасних ЗМІ на формування громадянської свідомості майбутнього фахівця»; студентська дискусія «Чинники розвитку медіаграмотності особистості»; робота в малих групах зі збору різноманітної інформації та підготовки презентації за її результатами; «мозковий штурм» при аналізі зібраного матеріалу тощо.

Електронні освітні ресурси розглядаються як інструменти формування освітнього простору й відносяться до найважливіших компонентів сучасних освітніх систем, оскільки їхнє використання спрямовано на вирішення навчальних, методичних, довідкових, організаційних проблем у процесі навчання суб'єктів пізнання в закладах вищої освіти.

Отже, в епоху «медійного» покоління, медіаграмотність, в умовах глобалізації та інформатизації суспільства набуває особливої актуальності, тому так гостро постає проблема підготовки медіаграмотних майбутніх журналістів, які зможуть вільно й адекватно орієнтуватися в інформаційно-медійному просторі та вдосконалювати його.

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/-mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya (дата звернення: 12.10.2022).

Напрягло В. О.

Бердянський державний педагогічний університет
наук. кер. – к.філол.н. Шульженко А. С.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ НОВОВВЕДЕНЬ У МЕДІА (НА ПРИКЛАДІ ІНФОРМАГЕНСТВ «УНІАН» ТА «АрміяІNFORM»)

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України кожен у нашій державі, а особливо ЗМІ, отримали згоду поповнити свій словниковий запас новими словами: з'явилися сленгізми-неологізми, змінилися правила написання власних назв тощо. Якщо раніше, написавши слово «росія» з маленької літери – це була б орфографічна помилка, то наразі це одне із основних правил. На думку О. Авраменка: «Насправді, правило таке є, воно звучить так: прізвища людей та імена, які вживають зневажливо, пишуть з малої літери. І це правило давнє, воно ще з радянських часів було в нашому правописі. Наприклад, «гітлери», «путіни» ми можемо спокійно писати з малої літери, це відповідає вимогам чинного правопису» [3]. Цю тенденцію підхопили й інформаційні агентства, які почали в своїх публікаціях активно використовувати новітні слова та зміни правил щодо написання окремих власних назв, які безпосередньо пов'язані з російсько-українською війною. Це і визначило **актуальність** нашого дослідження.

Мета дослідження – порівняти використання мовних нововведень українськими інформаційними агентствами (на прикладі УНІАН та АрміяINFORM).

Об'єкт дослідження – публікації інформагентств «УНІАН» та «АрміяINFORM».

Предмет дослідження – використання неологізмів у повідомленнях інформаційних агентств «УНІАН» та «АрміяINFORM», виявлення спільних і відмінних тенденцій.

Методи дослідження – аналіз та систематизація публікацій, їх зіставлення та подальший опис.

АрміяINFORM – це інформагентство, яке створене у 2018 році Міністерством оборони України, що спеціалізується на подачі інформації оборонного характеру з коментарями компетентних осіб [1]. Воно активно використовує мовні нововведення для більш точного викладу інформації та показує своє відношення до країни-агресора, наприклад: «Світ не вірить у фейк рф про «брудну бомбу», це абсолютно провальна ІПСО кремля – ГУР» [1], «лавров продовжує брехати, що події в Бучі є «постановкою» [1] – тут ми можемо спостерігати нове правило – писати все, що пов'язано з росією, з маленької літери; або: «Підрозділи ССО ЗСУ також знищують повітряні цілі рашистів, зокрема й ворожі ракети» [1], «На Харківщині правоохоронці збирають «врожай» прихильників «руського міра» [1], де АрміяINFORM не нехтує неологізмами.

Щодо УНІАН, то можемо спостерігати використання більш традиційної загальноповсякденної лексики у повідомленнях цього інформагентства. Наприклад, «Путін готовий пожертвувати всіма «мобілками» задля продовження війни - шеф розвідки Естонії» [4], ми бачимо неологізм «мобілки», але путін написано з великої літери; «Путін з кабінету «тренував» стратегічні сили стримування: як пройшли ядерні навчання РФ» [4] – і знову путін та рф написано з великої. Щодо неологізмів – то вони використовуються досить часто: «Обстріли регіонів 21 жовтня: рашисти двічі гатили по Харкову та атакували Запоріжжя» [4], «Зокрема «букерний дід» заявив, що мав розмову з міністром освіти» [4], «У росіян патово-суїцидальна ситуація: орки тікають, Соловйов і Скабєєва панікують – Коваленко» [4].

Аналіз повідомлень дає змогу стверджувати, що одні інформагентства намагаються не відставати від викликів сучасності, тому намагаються втілити в своїй роботі всі нововведення, у цьому випадку на мовному фронті, інші – вважають, що необхідно дотримуватися традиційних правил написання і не надавати власну суб'єктивну оцінку висвітлюваним подіям, оскільки написавши слово *Кремль* або *кремль* – нічого не вирішиться в цій ситуації.

Висновки. У результаті порівняння новин двох інформагентств «УНІАН» та «АрміяINFORM», можемо стверджувати, що «АрміяINFORM» використовує в своїх публікаціях найбільшу кількість мовних нововведень, у той час як «УНІАН» нехтує новим правилом щодо написання власних назв з маленької літери, керуючись установленими правилами орфографії. На сьогодні це не є грубим порушенням, воно не несе за собою ніякої відповідальності, оскільки Міністерство культури та інформаційної політики України охарактеризувало ці правила неформальними [2]. Але продовжуючи, таким чином, висловлювати деяку повагу перед агресором, УНІАН може відштовхнутися від себе значну частину аудиторії.

Список використаних джерел

1. АрміяINFORM. URL: <https://armyinform.com.ua/> (дата звернення: 25.10.2022).
2. Мінкульт запровадив нові неформальні правила українського правопису. URL: <https://www.0512.com.ua/news/3347688/minkult-zaprovadiv-novi-neformalni-pravila-ukrainskogo-pravopisu> (дата звернення: 26.10.2022).
3. Новий правопис: тепер слово «росія» можна писати з маленької літери. Що про це кажуть городоччани. URL: <https://horodok.city/articles/198174/novij-pravopis-teper-slovo-rosiya-mozhna-pisati-z-malenkoi-literi-scho-pro-ce-kazhut-gorodochchani> (дата звернення: 26.10.2022).
4. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/> (дата звернення: 25.10.2022).

Поворознюк М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

СТАНОВЛЕННЯ КІНООГЛЯДУ НА ХОСТИНГУ «YOUTUBE» ЯК НОВОГО МЕДІАЖАНРУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

За останні десятиліття активний розвиток цифрових технологій привів до значної зміни творчих сфер діяльності людини. Представники сучасного суспільства отримали можливість користуватись сучасними цифровими фото-відеоапаратами, гаджетами, потужними комп'ютерами, пристроями звукозапису, різних напрямів комп'ютерними програмами, високо-швидкісним інтернетом, і, відповідно, блогами.

У зв'язку з виникненням у 2005 році відеохостингу «YouTube», інтернет-користувачі отримали доступ до відеоблогів, присвяченим оглядам різних творів мистецтва, товарів, виробничого процесу тощо.

Особливу популярність серед інтернет-аудиторії отримав завантажений на хостингу «YouTube» відеоконтент присвячений кінооглядам, так як він маючи спільну медійну основу з телевізійними програмами про кіно (що полягає у поєднанні зображення і звуку) значно відрізнявся від них, вміщуючи у себе нові медіажанрові характеристики. Сприяли цьому як технічні можливості відеохостингу «YouTube», так і недотримання авторами кінооглядів усталених канонів телевізійного мовлення з точки зору лінгвістики, а також візуально-екранних та музично-звукових засобів художньої виразності.

Умовно можна виділити два етапи, протягом яких кіноогляд на хостингу «YouTube» формувався як медіажанр. Враховуючи час активного поширення інтернет- мережі в усьому світі, перший етап почався з кінця нульових (приблизно з 2008 року) і тривав до 2014 року включно, так як саме в цей період «YouTube»-хостинг являв собою великий творчий простір для багатьох блогерів -кінолюбителів, які незважаючи на спільну медійну основу відеоблогів з телепрограмами, порушували телевізійні канони викладення оглядів кіно, тим самим заклали певні жанрові основи відеоблогерського кіноогляду, що проявлялось:

– у використанні насиченого гострих коментарями і жартами іронічного експресивного переказу кіносюжету та рецензійних відгуків з акцентом на суб'єктивні думки автора;

- у використанні переважно розмовного стилю мовлення з використанням неологізмів, іншомовних слів (ксенізмів), метафор, ненормативної лексики та вигуків;
- в активному впровадженні запозиченої з жанру летсплей (жанру огляду комп'ютерних ігор) синхронізації голосу за кадром та відеоряду, який представляв собою підібрані до змісту озвученого авторського тексту фрагменти кіно;
- у використанні ведучими театральних сценок, в основі яких лежали переважно комічні ситуації за участю самих ведучих у ролі кіногероїв або самих себе;
- в огляді фільмів, які не вважались представниками офіційних ЗМІ зразками високого мистецтва (насамперед це стосувалось фільмів – жхів категорії В);
- у недотриманні часових рамок тривалості телевізійних програм;
- в активному використанні усіх існуючих технічних можливостей хостингу «YouTube» для збільшення переглядів відео.

Другий етап становлення кіноогляду на хостингу «YouTube» як нового жанру умовно тривав з 2015 року до 2018 року, так як протягом цього періоду відеохостинг активно опанували професійні журналісти та досвідчені кіноексперти, які займались незалежним від офіційних ЗМІ і кіностудій створенням власних кінооглядацьких відео для хостингу «YouTube». Саме вони запозичували певні особливості викладення інформаційного матеріалу у давніх блогерів-оглядачів кіно / відеоігор та притримувались при цьому високого рівня культури мовлення і більш систематизованого, чіткого викладення змісту теми.

Їх праця внесла певні доповнення та зміни у вище перераховані жанрові основи опублікованих до 2015 року кінооглядів на хостингу «YouTube».

Наразі можна привести відносно усталений з 2018 року перелік особливостей кіноогляду на хостингу «YouTube» як нового медіажанру:

- основу відеоблогерських кінооглядів можуть складати: авторські есе; іронічні перекази з рецензійними відгуками, в яких акцент робиться на суб'єктивні думки автора; наукові статті, в яких зміст фільмів розглядається з точки зору суспільних наук, релігійних та філософських течій;
- у відеоблогерських кінооглядах може бути використаний будь-який стиль мовлення. При цьому використаний розмовний стиль, як правило, вміщує у себе ксенізми (переважно англіцизми) та професійні жаргонізми кінофахівців;
- відеоблогерські кіноогляди частіше всього вміщують у себе запозичену з жанру летсплей синхронізацію голосу за кадром та відеоряду, який представляє собою підібрані до змісту озвученого авторського тексту фрагменти кіно.
- медійні можливості відеоблогерських кінооглядів максимально використовуються для презентації тематично пов'язаних з індустрією кіно творів інших індустрій екранно- культурного простору;
- відеоблогерські кіноогляди передбачають використання усіх існуючих технічних опцій хостингу «YouTube» для збільшення переглядів відео.

Не дивлячись на актуальні з 2015 року блогерські прагнення викладати інформаційний матеріал на рівні професійних медійників, в теперішній час більш-менш аматорський рівень відеоконтенту на інтернет-ресурсі «YouTube» повністю не зник, так як він приваблює певний відсоток аудиторії з невисоким рівнем освіти та культурно-естетичного виховання. Однак більшість власників YouTube-каналів орієнтується на високоінтелектуальну аудиторію. Це виражається у тому, що для їх відеоконтенту характерний високий рівень викладення змісту з точки зору лінгвістики, візуально-екранних та музично-звукових засобів художньої виразності.

Смірнова К. С.

Криворізький державний педагогічний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Комарова О. О.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ НА ФОРМУВАННЯ ДУМКИ МОЛОДІ

Складаючи план власного дослідження, головною ціллю було з'ясувати на що саме звертають увагу потенційні глядачі, яка реклама потрапляє до своєї аудиторії, а яка залишається осторонь; також було виокремлено ряд характеристик, які сприяють подальшому просуванню соціальної реклами. Дослідження проводилось серед криворізької молоді у період з 9 жовтня 2022 року по 20 жовтня 2022 року.

Серед 135 опитуваних респондентів 89% відповіли, що найчастіше звертають увагу на соціальну рекламу саме за допомогою соцмереж та інтернету; 37,5% рідко дивляться рекламу до кінця, 28% одразу перемикають, 20% дає шанс себе зацікавити, але згодом все ж таки перемикає та не дивиться до кінця, лише 11% зацікавлені у повному перегляді.

Ставлення до соціальної реклами серед молоді не виявилось негативним: 43% опитаних мають позитивне ставлення, а 42% взагалі не турбує її існування. Під час війни емоції, стосовно соціальної реклами такі: 29% респондентів не змінили свої думки стосовно соціальної реклами, 59% зазначили, що змінили своє ставлення.

Найбільшою популярністю користується реклама ЗСУ та патріотизму, одразу за ними йде проблема вуличних тварин, дітей-сиріт, насильства та запобігання шкідливих звичок.

Вплив соціальної реклами на собі відчувають 57% молоді, 33% не вважають, що піддаються впливу. 58% вважають, що соціальна реклама несе в собі пропаганду певних цінностей та ідеалів.

Найвпливовішими факторами сприйняття соціальної реклами було виявлено: чіткість та лаконічність, емоційність, правдивість, музикальний супровід, доступність розуміння. Найбільшою популярністю сьогодні користується реклама вітчизняного виробника. Більшість опитаних (38%) вважає, що соціальна реклама виконує освітньо-виховну функцію у формуванні думки молоді, приблизно така ж кількість людей (37%) виокремлює інформаційну функцію.

Сьогодні молодь думає, що соціальна реклама здатна змінити суспільство на краще (73%).

На мою думку, соціальна реклама дійсно має такий потенціал. Наразі українці дивляться її частіше, ніж ще колись небудь, звертають на це увагу і це той момент, коли цим потрібно користуватись: більше фінансування, більше фахівців, більше соціологічних досліджень, щоб привернути увагу до дійсно важливих проблем.

Шульженко А. С.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
к.філол.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ НОВИН РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У TELEGRAM-КАНАЛАХ

Повномасштабна російсько-українська війна змінила життя кожного українця, вона вплинула на всі сфери життєдіяльності людини і знайшла своє відображення на шпальтах усіх без винятку засобів масової інформації, у тому числі й інформаційних агентств.

На сьогодні кожне вітчизняне інформаційне агентство має сторінку в Telegram-каналі, де оперативно, стисло й лаконічно висвітлює події війни. Дублювання інформації з офіційних сайтів у соціальних мережах або меседжерах є дуже зручним та доступним для користувачів, оскільки звідти аудиторія у зміненому, скороченому/доповненому вигляді може в зручній для себе час і спосіб дізнатися інформацію, що стосується повномасштабної війни, а саме: досягнення і перемоги нашої армії, а також втрати і поразки окупантів. Кожне інформагентство по-різному приділяє увагу своєму телеграм-каналу, що і впливає на кількість підписників і його популярність серед інших каналів.

Мета дослідження – проаналізувати особливості висвітлення новин повномасштабного вторгнення РФ на територію України у Telegram-каналах вітчизняних інформаційних агентств (на прикладі Укрінформ та УНІАН).

Найпопулярнішим меседжером, з якого на сьогодні активно черпають інформацію про повномасштабну війну, є Telegram. Кожне аналізоване інформаційне агентство має свою сторінку в telegram-каналі. Так, Укрінформ має близько 30 тисяч, а Уніан – близько 1млн підписників. З наведеного вище можемо стверджувати, що телеграм-канал «УНІАН» є найбільш поширеним, найбільш популярним і має найбільшу кількість підписників.

Архітектоніка повідомлень у меседжерах відрізняється від новин, які публікуються на офіційних сторінках інформаційних агентств. Так, для Укрінформ характерною є подача інформації, яка складається з хедлайну та цитати експерта або авторитетного джерела: *«Ворожі дрони-камікадзе атакували центр Одеси»* [1] або *«У Мелітополі та Бердянську пролунали вибухи»* [1]. Такі повідомлення найчастіше не супроводжуються ілюстрацією.

Схожу структуру + фото наведеної інформації часто можемо зустріти в telegram-каналі «Укрінформ»: *«Повітряні сили Збройних сил України знищили російський вертоліт і штурмовик Су-25»* [1], *«У Слов'янську Донецької області продали пам'ятник російському революціонеру володимир лєніну»* [1]. Окрім цього, кожного дня подається інформація про втрати ворога на фронті і йде візуальне доповнення, наприклад: *«ЗСУ знищили вже близько 60430 російських загарбників»* [1].

Загалом новини у Telegram-каналі оновлюються з періодичністю 30 хв – 1 година, подача матеріалів традиційна, лексика загальноновживана, ілюстрації приблизно 1 через 4-5 новин.

Telegram-канал «УНІАН» – дуже популярний серед користувачів, недоліком каналу є те, що відсутня україномовна версія. Кожне повідомлення підкріплене ілюстрацією, інформація оновлюється кожні 5 хвилин.

Структура повідомлень докорінно відрізняється від Укрінформу. Тут відсутні цитати чи коментарі експертів, повідомлення містять заголовки, лід та бекграунд, наприклад: *«Мужчинам в РФ планують заперити покидати країну після 28 вересня, але заперещать уже сейчас»* [2], або тільки лід та бекграунд (*В Херсоні произошло около 20 взрывов, активно работала русская ПВО. Местные паблики сообщают о попадании в Антоновский мост, которому снова резко поплохело. Ранее сообщалось, что оккупанты опять начали провозить по нему грузы на автомобилях*) [2].

Привертає увагу подача матеріалу та його мовно-стилістичне оформлення, наприклад: *«Хорошие новости с юга!»* [2], або *«РФ направляет новоприбывших по мобилизации военных на линию соприкосновения без подготовки, сообщает Генштаб»* [2] тощо. І таких матеріалів понад 80%, офіційний стиль та загальноновживана лексика нехтуються журналістами телеграм-каналу «УНІАН», матеріал перенасичений сленгізмами, які виникли в результаті російської агресії. Такий стиль подачі інформації подобається аудиторії, зважаючи на 1 млн підписників.

Отже, функціонування telegram-каналів поруч з офіційними сайтами інформаційних агентств дає змогу аудиторії обирати зручний для себе спосіб отримання інформації стосовно російсько-української війни.

Список використаних джерел

1. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/block-lastnews> (дата звернення: 27.10.2022).
2. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/> (дата звернення: 27.10.2022).

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Апаріна С. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Із здобуттям Україною незалежності гостро постало мовне питання. Протягом багатьох століть Україна перебувала в такому середовищі, що не можна не дивуватися, як мова вижила і збереглася. Зрозуміло, що багатовікове приниження української мови, одночасно з впровадженням іншої мови, російської, позначилося на розмовній та писемній мові її носіїв. Отже, в даному випадку українська, навіть там, де вона діяла, зазнала такого негативного впливу російської, що стала лайкою, «неправильним», сумішшю українських і російських слів, відбитків на полотні та найпоширеніших мовних зворотів, які створюють у на основі цих двох великих мов є російські слова, які вимовляються українською або перекладаються на російську.

Багато дослідників дійшли висновку про поширеність в українському суспільстві українсько-російської двомовності. Він характеризується своєю різноманітністю, тобто представлений у всіх регіонах країни, у всіх типах спільнот, у всіх соціальних і демографічних групах. Українці та росіяни мають взаємоповажне ставлення до росіян та українців: за деякими даними, 77% українців вважають за потрібне, щоб їхні діти та онуки вивчали російську мову, а 83% росіян висловлюють відповідне бажання російською та українською.

Питання українсько-російської двомовності в Україні є надзвичайно складним і дискусійним. Адже функціонування в країні то однієї державної, то іншої більш вживаної послаблює мовну та культурну єдність її мешканців, стає джерелом постійних конфліктів між двома різномовним населенням та дестабілізуючим фактором суспільного життя. [1]

Саме в такому становищі перебувають українці, адже двомовність на наших теренах є звичним явищем. Причина цього, звісно, в тому, що російська замінила українську за три століття перебування України у складі Російської імперії – диктатури та комунізму. У цей період велика кількість україномовних перейшла на російську мову спілкування. [1]

Розглядаючи деякі дослідження можна підкреслити ось що. За даними перепису населення України 2001 року, співвідношення українців і росіян в українському населенні коливається від 72,7% до 22,1%. 67,5% громадян України вважають рідною мову українську, 29,6% – російську. 85,2% громадян вважають себе представниками української етнічної групи, рідною мовою є українська, 14,8% - російська. За національністю 95,9% росіян визнають рідною мову російську, 3,9% - українську. Згідно з дослідженням Інституту соціології НАН України за квітень 2007 року, українською мовою спілкуються лише вдома 28,8% населення України, у громадських місцях – 24,1% і 22,3% населення. у професійній сфері. 28% громадян України спілкуються лише російською вдома, 30,7% у громадських і 30,2% у професійній сферах. Тому решта населення обирає мову спілкування відповідно до сфери використання, або використовує «гібридну» мову.

Проте на ситуацію з українською мовою впливає те, що існує чітка межа між географічними зонами переважного поширення російської та української мов. За даними дослідження Інституту соціології НАН України, 82,2% жителів Західної України використовують у повсякденному житті виключно українську мову, а 80,4% мешканців Донецької області спілкуються українською. Республіка Крим розмовляє виключно російською мовою.

Мовну проблему як суспільне явище можна науково осмислити, вивчивши її основні складові - соціальний статус найбільш вживаних мов і правові основи їх використання, мовні уподобання населення, зміст мовного дискурсу, в тому числі у політико-ідеологічному вимірі внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на нього. Зрозуміло, що очікуються також пропозиції зі сфери науки щодо створення моделі співіснування та функціонування різних мов.

Список використаних джерел

1. Кадомцева Л., Білодід О. Мова, екологія, етнодидактика. *Мова і духовність нації*: тези доповідей регіональної наукової конференції. Львів, 1989. С. 4.

Баршай О. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

УКРАЇНСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРОГРАМІСТА

Мова не лише є найпотужнішим і найнадійнішим засобом спілкування, знаряддям мислення, а й історією народу, необхідною умовою його існування. Разом із тим, мова – це ще своєрідний оберіг звичаїв і традицій, запорука інтелектуального зростання. [2, с. 9].

Мовлення – це один з найважливіших засобів спілкування, що справляє враження про людину, яка говорить. Якщо її мова сповнена помилками, неправильними наголосами, вживанням недоречних слів, то і сприймається вона не дуже добре. Тому бути культурною мовною особистістю – надзвичайно важливо для професійної діяльності.

Культура мовлення – це й дотримання літературних норм мови, і вживання доречної інтонації, розстановка правильних акцентів у процесі висловлювання думки чи передачі мовлення іншої людини в перекладі на іншу мову. В цьому контексті важливим є збереження змістової та стилістичної цілісності вихідного висловлювання.

Тож українська мова у словниках зберігає своє багатство і для теперішніх, і для прийдешніх поколінь. Лексичне багатство мови створюється явищами багатозначності, синонімії, омонімії, антонімії, паронімії. Джерелом виразності мови є фразеологізми і прислів'я.

Культура мовлення передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету.

Виділяють такі основні аспекти вияву культури мовлення: 1) нормативність (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення); 2) адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення); 3) естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним); 4) поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності) [1].

Основними якісними комунікативними ознаками, критеріями культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота. Правильність – одна з визначальних ознак культури мовлення. Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Залежить від інтелектуального рівня мовця, багатства його активного словникового запасу, ерудиції, володіння логікою думки, законами її мовного вираження. Точність визначається й етикою мовця. Логічність – правильна будова тексту, послідовність. Змістовність – уміння добирати потрібний матеріал. Доречність – це і вміння вибрати форму спілкування (монолог, діалог, полілог), тон, інтонацію спілкування. Багатство – звичайна людина використовує близько 3 тис. слів, добре освічена – 6–9 тис. слів, хоча розуміє в десять разів більше. Виразність – дикція і чіткість вимови. Чистота – це відсутність суржику. Оскільки мова є найуніверсальнішим засобом спілкування, накопичення й передачі інформації, навчання, виховання та формування духовного світу вона немислима без належної культури мовлення. Вважається, що мовленнєвий етикет є однією з важливих характеристик поведінки людини.

На нашу думку, саме дотримання норм української мови та культура професійного мовлення можуть допомогти програмістам розуміти один одного, бо, як вже було написано без мови не можливо передати свої думки та почуття.

Отже, людина як продукт соціалізації стає людиною через спілкування з іншими людьми. Культура мовлення має величезне значення як для становлення людини, так і для її подальшого життя в суспільстві – особливо це є значущим у контексті професійної підготовки майбутнього програміста.

Список використаних джерел

1. Використання сучасних інформаційних технологій. URL: <http://pidruchniki.com> (дата звернення: 14.10.2022).
2. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. Харків, 2007. 448 с.

Биченко О. І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ В 2022 РОЦІ

Для подальшого розвитку України необхідно нарешті вирішити питання нашої культурної ідентичності. Без цього всі інші дії влади не будуть успішними, оскільки підтримуватимуть постійну напругу в суспільстві та підвищуватимуть її ззовні. Ця ідентичність, очевидно, залежить передусім від історичних та мовних питань.

Давайте розглянемо питання мови. Навколо цієї проблеми зламано багато списів, є багато теорій. Команду суперника можна розділити на три основні групи. Перший виступає за повернення до колоніального стану, коли українська мова вільно функціонувала на всій території України і їй не загрожувала жодна інша мова. Останній пропонує відхід від нинішньої ситуації, тобто встановлення де-юре українсько-російської двомовності та захист прав меншин усіх національностей у дусі європейських цінностей мультикультуралізму. Третя група вважає, що, можливо, не варто робити російську мову другою державною, визнає важливість підтримки української, але продовжує говорити російською (бо так легше) і пропонує не хвилюватися з цього приводу. [1]

Звичайно, після початку повномасштабної війни з Росією більшість українців відмовилися від мови агресора та перейшли на державну, але це далеко не усі. Згідно з дослідженням онлайн-газети «Укрінформ», 78% українців після повномасштабного нападу росії почали більше спілкуватися українською, а ще 11% кажуть, що робили б це, якби була нагода. [2] Отже, майже 90% українців «самоукраїнізуються» у відповідь на російський фашизм.

Головна проблема української мови та її ворог – суржик. Під цим терміном розуміють поєднання різних видів зерна і борошна з цих продуктів, а також низькосортного борошна в цілому. Але щодо мови не можна сказати, що це просто щільна суміш слів різних мов, і не більше того. Суржик живе і розвивається за своїми правилами: українські слова підкоряються російським правилам граматики і стилю, змінюються за цими правилами і приймають дивовижну форму мови. Суржик – це бідна мова, яка не відповідає смаку країни. Тому суржик не має бути поширеною формою спілкування. З першого моменту, як тільки починає говорити ваш співрозмовник, ми можемо точно сказати, хто перед нами. Освічена людина, яка вміє та правильно розмовляє, чи не освічена людина, яка спотворює мову суржиком.

Саме тому, ми вважаємо, що слід дбати за чистотою свого мовлення. Бо нація, яка не має своєї мови – не може зватися нацією.

Список використаних джерел

1. Про мовне питання в Україні. URL: https://sensor.net/ua/resonance/3214449/pro_movne_pytannya_v_ukrayini (дата звернення: 14.10.2022).
2. «Укрінформ» – Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <http://surl.li/dpbgl> (дата звернення: 14.10.2022).

Бігдан Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ

Актуальна проблема щодо визначення статусу мови є і в Україні. Згідно зі статтею 10 Конституції України, державною мовою є українська. Мова - це те, що збагачує народ, допомагає розвиватися суспільству. Але найголовніша біда української мови та її ворог - це суржик. Само це слово означає мішанину різних видів зерна та борошно з цього зерна, а також взагалі борошно низького гатунку. Але у відношенні саме до мови не можна стверджувати, що це просто суцільна мішанина слів різних мов, і більш нічого. Суржик живе і розвивається за своїми законами: українські слова приймають дивовижні мовні форми, бо підкоряються правилам російської граматики та стилістики, змінюються за цими правилами, вживаються у невірному значенні. Тому хтось називає суржик штучною мовою. Але я вважаю, що це не зовсім так. Все ж таки суржик не створювали навмисно, хоча це й специфічна мова, мовний феномен. Він виник природним шляхом і навіть має певні різновиди. Існує, наприклад, київський суржик та одеський суржик. Але суржик - це збіднена мова, позбавлена виразності та національного колориту. Тому суржик не повинен бути нормою спілкування. З першої хвилини, як тільки наш співрозмовник починає говорити, ми з великою точністю можемо зробити висновок, хто перед нами. Освічена інтелігентна людина та суржик - поняття несумісні. Прислухуйтеся до вашого внутрішнього цензора, який контролює вашу мову - і вона буде ставати раз від разу все краще і багатше.

Отже, варто пам'ятати, що мова - це не тільки засіб спілкування, а й важливий соціальний фактор, що забезпечує збереження й існування українського етносу, його культури та історії. Відома українська мисткиня слушно зазначила: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову» [2]. Ми повинні усвідомити те, що мовна проблема для нас актуальна і в XXI столітті, якщо українці не схаменуться, то матимемо дуже невтішну перспективу. Якщо немає мови, то зникає й народ.

Список використаних джерел

1. Труб В. М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 54.
2. Освіта в Україні. URL: <https://osvitanova.com.ua> (дата звернення: 14.10.2022).
3. Радіо Свобода України. URL: <https://www.radiosvoboda.org> (дата звернення: 14.10.2022).

Бойко Р. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Актуальні проблеми сучасної української мови створюють суттєві ризики для безпеки держави. У нас має розвиватися українська мова та культура, маємо вивчати правдиву українську історію, бо тільки так може панувати українська самостійна і вільна нація. Наразі, у сучасному контексті розмовляти українською означає захищати національний інформаційний простір.

В минулому залишилися ті часи, коли спостерігалось намагання піддати сумніву статус української мови, як єдиної державної, на концептуальному рівні. Окремий комплекс проблем створює фактичне знищення україномовного інформаційного, освітнього та культурного простору і тотальна русифікація населення на тимчасово окупованих територіях України.

Знаний вчений П. Гриценко аналізував роль української мови в процесі державотворення в роки незалежності. Автор зауважує складність процесів мовної ідентифікації українців, висвітлив основні аспекти, за яких відбуваються глибокі зміни мовної ситуації, акцентує увагу на тому, що змін зазнала й українська мова, і мовна ситуація, і суспільство щодо ставлення до української мови та мовної проблематики загалом [1].

Ретроспективний огляд мовних проблем в Україні за період незалежності здійснила Т. Приступенко [3]. Дослідниця аналізує низку законопроектів, що безпосередньо чи опосередковано стосуються питань національної, державної мови, її функціонування в суспільстві, передусім – у ЗМІ України як головного носія інформації. Вона окреслила основні напрями державної мовної політики в сучасній Україні як визначального чинника й головної ознаки ідентичності української нації.

Сучасну державну мовну політику аналізували Ю. Куць, О. Сергєєва [2]. Автори доводять, що у сфері внутрішньої політики має бути всебічна підтримка державної мови, яка є одним із символів державності. Основна її функція – забезпечення єдиного політичного, економічного та освітнього простору на території всієї країни.

Західні ЗМІ відзначають роботу із впровадження української мови як державної. «Усе змінилося після 2014 року, – пише Метью Люксмур, журналіст одного з найвпливовіших американських видань «The Wall Street Journal» [4].

Доцільно зазначити, що сьогодні питання мови одне з найболючіших, адже з вуст російських загарбників чути, що вони захищають російськомовне населення, водночас знищуючи його та інфраструктуру України. Напевно, тому все більше українців не хочуть асоціювати себе з росіянами і переходять на спілкування українською мовою.

В місті Дніпро помітно побільшало української мови – як у публічних сферах, так і в приватному спілкуванні, адже ці речі взаємопов'язані. Ще одним важливим здобутком стало те, що вороже налаштовані щодо статусу державної мови деякі «політики», блогери, колоборанти почали боятися народної реакції, відкрито не демонструють свого світогляду.

Це все радує: уже давно настільки повно не співпадали погляди і сподівання українських патріотів. Тепер української мови в публічному просторі стало більше. Згідно зі статистикою – 84% українців почали більше спілкуватися українською мовою з початку війни.

Список використаних джерел

1. Гриценко П. Українська мова: державна і державотворча. *Український інформаційний простір*. 2018. С. 32–42.
2. Куць Ю. О., Сергеева О. Ю. Сучасна державна мовна політика України: європейський вимір. *Теорія та практика державного управління*. 2019. № 3 (66). С. 16–23.
3. Приступенко Т. Мовна політика України: ретроспективний огляд за часи незалежності держави. *Образ*. 2018. Вип. 1 (27). С. 6–18. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3282909-ukrainska-mova-vigidna-ukraini-ce-nastilki-ocevidno-so-navit-smisno-ce-dovoditi.html> (дата звернення: 24.10.2022).

Буртова І. С.

Класичний приватний університет
наук.кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНИХ СФЕРАХ ЖИТТЯ

«У мові наша стара й нова культура, ознаки нашого національного визнання... І поки живе мова – житиме й народ як національність...» (Іван Огієнко) [1, с. 8].

Мова супроводжує людей на всіх етапах їхнього життя з дуже давніх часів. Власне, без мови не існувало б людини як розумної істоти, адже всі проблеми свого життя, від найпростіших побутових до соціальних, вона вирішує користуючись мовою.

Соціальна сфера охоплює освіту, охорону здоров'я, культуру, побутове обслуговування та інше.

Наука, що вивчає нормативність мови, її відповідність тим вимогам, що ставляться перед мовою в суспільстві, називається культурою мови. Вона розробляє правила вимови, наголошення, слововживання, формотворення, побудови словосполучень і речень та вимагає від мовців їх дотримання.

Культурою мовлення вважаються правила літературного мовлення та вміння ними користуватися. Мова – явище суспільне. Вона виникає, розвивається, живе і функціонує в суспільстві.

Виділяють основні ознаки культури мови: змістовність, правильність (чистота), точність, логічність (послідовність), різноманітність (багатство), доречність, виразність і образність.

Для працівників у соціальній сфері, професійна діяльність яких тісно пов'язана з постійною потребою в комунікації, культура усного й писемного мовлення визначає в цілому культуру праці й, що особливо важливо, культуру взаємин в щоденному спілкуванні в найрізноманітніших сферах суспільного життя. Саме тому дуже важливе знання мовних норм, вміння точно формулювати думки, розумно використовувати лексичне багатство мови, лексично правильно будувати фрази, правильно ставити наголос.

Головне завдання культури мови – виховання навичок літературного спілкування, засвоєння і стабільне використання літературних норм у слововжитку, граматичному оформленні мови,

У вимові та наголошуванні, неприйняття спотвореної мови або суржику.

Культура мови – це вміння сказати необхідне слово в потрібний час, із дотриманням правил мовного етикету, щоб не образити людину і одночасно не втратити власної гідності.

Соціальний працівник, який обіймає посаду відповідно до своєї освіти, повинен вміти правильно й згідно з вимогами, стандартами, укласти особисті документи (довідка, заява) та документи службового характеру (довідь, договір тощо).

Отже, для кожної людини для подальшого життя в суспільстві є дуже важливою наполеглива праця над удосконаленням культури індивідуального мовлення.

Список використаних джерел

1. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. Харків, 2007. 448 с.
2. Пентиліук М. І. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ, 2011. 24 с.

Венжега Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Доля України – творити власну ідеологію державного будівництва. Щоб подолати наслідки багатовікової бездержавності, потрібно не лише критикувати її, а й творити власну ідеологію державного будівництва.

Визначення державності української мови Конституцією України не розв'язує проблеми. Найважливіші засади державоутворення пишню декларуються в Конституції і надалі залишаються «паперовими» правилами, а суспільно-громадське життя будується за принципами «тролейбусного мислення» з його критеріями, жаргоном, оцінкою.

Ми маємо нині українську національну державу без чітко викарбуваних національних ознак, без загальноновизнаної і повсюду утвердженої державної мови.

Відродження української мови – державна справа. У мовній справі треба здійснити рішучу «операцію». Це аж ніяк не означає ущемлення прав народів, які живуть поряд із нами.

Які ж взагалі проблеми сучасної української мови?

Одна з проблем – орфоепічна. Орфоепія – це розділ мовознавчої науки, що вивчає сукупність правил про літературну вимову, в тому числі наголос у слові. Нехтування цими нормами призводить до спотворення мови.

Друга проблема – діалектична. Самі по собі діалекти збагачують і прикрашають мову, але тільки там, де доречно.

Третя проблема – лексична, коли слова вживаються у невірному значенні. Трапляються і стилістичні помилки, і фразеологічні, і граматичні.

Основна проблема та ворог української мови – це суржик. У відношенні саме до мови це не просто мішанина слів з різних мов. Суржик розвивається сам по собі. Українські слова приймають нові неправильні форми, бо підкоряються російській граматиці та стилістиці.

Тому суржик – це не іншомовні слова, цілком засвоєні мовою, а мовні покрути, які тільки знецінюють та засмічують нашу красиву, співучу і багату українську мову, яка має вдосталь мовних засобів, щоб можна було висловити будь-які думки.

Але варто плутати розмовну мову та суржик. У будь-якій культурі літературна мова та її розмовний варіант відрізняються один від одного. Різні соціальні та професійні групи мають свій жаргон. Усім відомо, що у компанії підлітків спілкуються однією мовою, а у середовищі лікарів, шахтарів або юристів – іншою. Будь-яка група людей, об'єднаних спільним родом діяльності, має свої влучні слівця, боротися з якими можна з таким самим успіхом, як Дон Кіхот бився з вітряками.

А проте, головним чинником збереження й розвитку мови є застосування її у щоденній комунікації. Часто вживані поняття «живе слово», «жива мова» стосуються саме мови повсякденного спілкування, яке забезпечує її рух, динаміку розвитку, поповнення словникового складу, формування спільних смислів, спільної громадської думки.

Наскільки важливо усвідомлювати мову свого народу засвідчує сумний досвід Білорусі. Білоруси називають мову предків рідною, але самі вже майже повністю перейшли на російську, що загрожує білоруській мові загибеллю.

Звісно, українська ситуація краща, зараз багато українців переходять на державну мову, мотивуючи свій вибір подіями 2014 року та військовою агресією Росії проти України.

Соціолінгвіст, який вивчає впродовж тривалого часу мовну ситуацію країни, зазначив, що нинішнє становище української мови набагато краще ніж на початку 1990-х років.

Тому потрібно прислухатися до нашого внутрішнього цензора, який контролює вашу мову – і вона буде ставати раз від разу все краще і багатіше.

Список використаних джерел

1. Проблеми сучасного українського мовлення. URL: <https://familytimes.com.ua/kultura/problemi-suchasnogo-ukrainskogo-movlennya> (дата звернення: 14.10.2022).
2. Радіо Свобода Україна. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30586236.html> (дата звернення: 14.10.2022).

Воронкіна І. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 21 СТОЛІТТІ

Нині проблеми культури української мови є актуальними. Саме мова є основою культурної спадщини. Вона є основним засобом комунікації та одним з найважливішим показником освіченості особистості. Багато науковців, письменників, співаків наразі виносять питання щодо мови на загальний огляд, адже в 21 столітті це набирає найбільше обговорювань та критики.

Згідно з статтею 6. Державна мова України Конституції України

Українська мова як державна мова обов'язково застосовується на всій території України при здійсненні повноважень органами законодавчої, виконавчої та судової влади, у міжнародних договорах, у навчальному процесі в навчальних закладах в межах і порядку, що визначаються цим Законом. Держава сприяє використанню державної мови в засобах масової інформації, науці, культурі, інших сферах суспільного життя.

В суспільстві головною проблемою є недотримання законів України та пропаганда Російської мови. До початку війни, більшість населення говорили російською. В університетах, школах, державних установах на першому місці була російська мова. З повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України, суспільство почало використовувати в побуті рідну мову.

З одного боку, повномасштабне російське вторгнення стало черговим поштовхом для переходу на українську мову, з іншого – продовженням багаторічної мовної суперечки з тими, хто так і не помітив причинно-наслідкових зв'язків між російською агресією та мовою спілкування.

Адже дивлячись на цю проблему загалом, можемо зауважити, що в кожній країні є своя офіційна мова, якою вони користуються як на роботі, так і в побуті. А Україна протягом всієї історії терпіла знущання над мовою, тому і не всі здатні повністю перейти на українську.

Також важливою проблемою вважається сленгізм у мовленні молоді .

В сучасності набирає популярності так званий жаргонізм. Як говорив видатний письменник : «Мова – це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу» (Олесь Гончар). Замислившись над його словами, можна зробити висновок, що жаргон забруднює мову своєю ненормативною лексику, гумористичним ставленням до неї. Мову потрібно нагромаджувати загальноосвітніми словами, які в майбутньому принесуть користь в суспільство.

Отже, ми можемо зробити висновки. У культурі української мови трапляються актуальні проблеми. Все починається із суспільства, якщо кожен почне стежити за своєю лексику, поважатиме культуру української мови, проблеми втрачатимуть свою силу.

Список використаних джерел

1. Правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/17/7352949/> (дата звернення: 14.10.2022).
2. Мова – це не просто спосіб спілкування. URL: <http://library.nuczu.edu.ua/38-mova-tse-ne-prosto-sposib-spilkuвання> (дата звернення: 14.10.2022).

3. Український сленг. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3 (дата звернення: 14.10.2022).

Гарнюк І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ

У моїх тезах розглянуто актуальні проблеми у мовній сфері, які ускладнюють забезпечення функціонування української мови як державної, створюють певні ризики для гуманітарного розвитку і посилюють суспільну поляризацію в країні. Ми бачимо намагання піддати сумніву статус української мови, як єдиної державної, на концептуальному рівні. Окремий комплекс проблем створює фактичне знищення україномовного інформаційного, освітнього та культурного простору і тотальна русифікація населення на тимчасово окупованих територіях АР Крим, Донецької і Луганської областей.

Окремою гострою проблемою є порушення прав на використання української мови на тимчасово окупованих територіях, а саме ліквідація україномовної освіти, остаточне витіснення української мови з культурної, інформаційної та інших сфер, піддавання репресіям тих, хто стає на її захист. Відносно освітнього процесу, фактично з перших днів окупації були ініціативи замінити українське освітнє законодавство на російське, перекваліфікувати вчителів української мови та літератури на вчителів російської, разом з тим було вилучено з освітніх програм українську мову, літературу та історію України, а також захист України.

Обмеження функціонування української мови в окупованих районах, витіснення її з усіх сфер публічного життя ставить за мету інтеграцію мешканців окупованих територій в російський мовно-культурний простір. Звуження сфери використання української мови як в окупованих районах Донецької та Луганської областей, так і в Криму має характер цілеспрямованої політики. Окупаційна адміністрація розглядає українську мову як один з невід'ємних атрибутів української державності і намагається максимально звузити сфери її застосування, з метою унеможливити процес реінтеграції населення окупованих територій. На тимчасово окупованих територіях громадяни України не мають можливості вільно використовувати українську мову в усіх сферах публічного життя. Відсутній доступ до україномовних медіа, а заклади культури не ведуть діяльності українською мовою. Громадяни, які мешкають на тимчасово окупованих територіях, не мають змоги вільно демонструвати українську національну ідентичність та сприяти збереженню і популяризації української мови. Мешканці тимчасово окупованих територій за свою проукраїнську позицію зазнають кричущих порушень прав людини як в рамках судової системи – через сфальсифіковані обвинувачення, так і у позасудовий спосіб – через викрадення та тортури.

ВИСНОВКИ

Мешканці окупованих територій не мають можливості вільно використовувати українську мову у всіх сферах життя і зазнають репресій за демонстрацію української ідентичності.

Окупаційна адміністрація розглядає українську мову як один з атрибутів української державності і вживає заходів для нівелювання її статусу.

Окупаційна влада ставить за мету асиміляцію мешканців окупованих територій

Список використаних джерел

1. Мовна ситуація України в соціолінгвістичних вимірах. Війна з Росією вплинула на багатьох. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30586236.html> (дата звернення: 21.10.2022).

2. Лінгвоцид є одним із ключових компонентів геноциду – мовний омбудсмен про українську на окупованих РФ територіях. URL: <https://suspiilne.media/250488-lingvocid-e-odnim-iz-klucovih-komponentiv-genocidumovnij-ombudsman-pro-ukrainsku-na-okupovanih-rf-teritoriah/> (дата звернення: 21.10.2022).

3. Огляд щодо обмеження функціонування української мови на тимчасово окупованих територіях України. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/oglyad-ukrayinskoyi-movi-na-timchasovo-okupovanih-teritoriyah-ukrayini> (дата звернення: 21.10.2022).

Денисенко О. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У контексті економічних і суспільно-політичних перетворень, які переживає Українська держава XXI ст., гостро актуалізується питання становлення громадянського суспільства. Набуття спеціальних знань і навичок, що складають фахову компетенцію, сприяє вивчення дисциплін професійного циклу, виконання курсових і дипломних проектів, проведення лабораторних досліджень, ознайомлення з технологічними процесами та безпосередня участь у них під час проходження виробничих практик. Формуванню загальнокультурної компетенції у ВНЗ сприяє вивчення дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Отже, мова, будучи засобом спілкування, пізнання, обміну інформацією, передачі досвіду, виступає найбільш ефективним знаряддям набуття усіх суспільно значимих компетенцій, формування ціннісних орієнтацій студентів. Розв'язанню проблем формування особистості й нації засобами мови присвячені праці науковців Г. Сковороди, М. Грушевського, В. Сухомлинського та інші. На націєтворчому значенні мови наголошують дослідники Л. Масенко, Л. Плотникова, Л. Єршова. У питанні формування загальнокультурної компетенції вартими уваги є праці таких дослідників, як О. Столяренко, К. Кучина. Науковці Т. Гриценко та інші. Ціннісні орієнтації К. Кучина визначає як «структурні компоненти особистості, які є вихідними утвореннями для визначення мети активності і можуть бути подані як системи духовно-моральної саморегуляції особистості» [5]. Безперечно,

мова як основний засіб спілкування виконує роль дієвого механізму всебічного впливу на особистість, оскільки є генетичним, культурним кодом нації. Слушною є думка Л. Плотникової про те, що «коли інша мова витісняє рідну, поступово відбувається відчуження від своїх предковичних джерел, а отже відчуженість від власної моралі, культури, історії, звичаїв, змінюються норми поведінки, мислення» [7]. Поняття «мова» і «нація» є взаємопов'язаними. Мова виконує роль чинника національної консолідації, бере активну участь у процесах державотворення. «Кожен етнос, щоб збудувати повноцінну державу, має утвердити в довіллі оптимально вигідний для себе образ, що створюється через утвердження своїх етнічних цінностей – мови, традицій, історії, міфів, культу героїв», - констатує Л. Масенко [6, 41-42]. На жаль, попри конституційні вимоги всебічного використання української мови в усіх сферах життєдіяльності, низька національна свідомість створюють загрозу зниженню статусу державної мови і можуть стати «причиною втрати українською мовою функції головного ідентифікатора нації, який творить її відмінність та унікальність, тобто аутентичну привабливість для інших країн світу» [3, 79]. Сьогоднішню складну мовну ситуацію молода самостійна Україна отримала у спадок від попереднього тоталітарного режиму. Її проявами є мовні протистояння й конфлікти, агресивність у ставленні до україномовних громадян. Гостру проблему мовного вибору Л. Масенко аналізує так: «Від доби тривалої русифікації значна частина українського соціуму успадкувала не тільки комплекс меншовартості своєї мови і культури, що часом приймає й агресивні форми ворожості до неї. Слід сказати й про нездорові психологічні наслідки, які провокує синдром “чужого у своїй країні” в середовищі свідомого українства. Адже українська людина, що оберігає природне право говорити своєю мовою у своїй державі, мусить щоденно в найрізноманітніших ситуаціях міського спілкування протистояти тискові оточення й переживати в той чи інший спосіб почуття відторгнення більшістю» [6, 51]. Одну з головних вимог освітньо-виховної діяльності викладачів ВНЗ ми вбачаємо в тому, щоб виховувати у студентів поважне ставлення до української мови, утверджувати її етнічну самобутність і вартісні ознаки, формувати відчуття належності до української спільноти, відповідальності за свою мовну поведінку. У цьому переконує і Т. Гриценко: «Завдання викладачів - докласти максимум зусиль, щоб сформувати як соціальну, так і мовну особистість. Тобто мова людини є її мовним паспортом» [2, 162]. Велику роль формування рідномовної компетенції задля громадського самоутвердження й самовизначення особистості відзначає В. Кульчицький: «Завдяки знанню мови усвідомлюється зв'язок з традиціями свого народу, глибшає розуміння історії рідного краю, розкривається зміст духовної культури соціуму» [4, 69]. Ознаками низької культури мовлення студентів є суржик, слова-паразити, сленг, надмірне захоплення запозиченнями, недостатній словниковий запас і навіть вульгарщина. Ефективним засобом формування мовного чуття є виконання різноманітних завдань на виправлення мовних недоліків. Взірцем високої культури мовлення, його нормативності, чистоти, граматичної досконалості й лексичного багатства для студента, безперечно, є викладач. Тому на останнього покладається не лише професійна, але й велика моральна відповідальність у користувача.

«Дбаючи про культуру мовлення, викладач впливатиме на загальну культуру студентів, через повагу до мови виховуватиме повагу до себе, пробуджуватиме людську гідність, національну самоповагу, любов до майбутнього фаху, науки, відповідальність за вчинки», - переконані О. Абрамчук і Т. Іванець [1]. Таким чином, виховання у студентів небайдужого ставлення до мови є одним із важелів виховання їх національної свідомості, відчуття етнічної належності, державної цілісності, поваги до культурних надбань і традицій українського народу.

Список використаних джерел

1. Абрамчук О. В., Іванець Т. Ю. Роль занять з мови у підготовці майбутніх інженерів. *Гуманізм та освіта* : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/06aovpmi.php> (дата звернення: 11.09.2022).
2. Гриценко Т. Розвиток мовної особистості у технічних ВНЗ. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах* : зб. наук. пр. 2009. Вип. 17. С. 162–172.
3. Єршова Л. М. Мовний патріотизм у змісті українського виховного ідеалу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. № 69. С. 79–83.
4. Кульчицький В. І. Проблема рідномовної компетенції в структурі духовно-практичної діяльності особистості. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2011. № 59. С. 68–71.
5. Кучина К. О. Становлення ціннісних орієнтацій як актуальне завдання морального виховання. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gumal/pages/vypl61/kuchina_k.o..pdf (дата звернення: 11.09.2022).
6. Масенко Л. Т. Мова і свідомість. *Український смисл : науково-популярний лінгвокультурологічний щоквартальник*. 2008. № 1–2. С. 38–54.
7. Плотникова Л. Ф. Українська мова як один із головних чинників побудови цивілізованої держави. *Гуманізм та освіта* : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06plpcd.php> (дата звернення: 11.09.2022).

Журавель К. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МОЛОДІ

Питання популяризації української мови вже кілька століть лишається актуальним, що зумовлено минулим України й українців. Так історично склалося, що й сьогодні це питання не втрачає своєї актуальності.

Українська мова – національна мова українців. Вона належить до слов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї. Українська мова є державною мовою в Україні.

В Україні в перші роки незалежності поняття “мовна стійкість” семантично пов'язувалося зі здатністю за несприятливих обставин зберегти і відновити українську мову, не допустити загрози денационалізації і втрати національної мовної сутності. На сьогодні основу мовної стійкості визначають зростання авторитету

української мови, усвідомлення внутрішньої потреби спілкуватися й пізнавати світ засобами рідної мови, заперечення мовного відступництва в будь-яких його проявах тощо.

Про мовне питання в Україні говориться багато, але конкретних дій та результатів популяризації української мови, на превеликий жаль, можна побачити мало. Зараз катастрофічно не вистачає якісної україномовної літератури, якісної кінематографічної продукції. Засоби масової інформації часто послуговуються далеко не літературною мовою, використовуючи суржик, сленг, жаргонізми, неологізми, іноді нецензурну лексику. За допомогою ЗМІ створюється мода, яка відіграє провідну роль у процесах популяризації. Мода – це тимчасове переважання одного стилю в різних сферах життя і культури, вона позначає неміцну, швидкоплинну популярність. Аналізуючи сучасне мовлення молоді, можемо дійти висновку, що руйнівні процеси антимоди на українську мову й досі діють.

Популяризація мови – питання неоднозначне, воно потребує гнучкості у виборі методів та засобів дії. Нікого не можна змусити адміністративними методами користуватися українською мовою. Потрібна правильна й мудра мовна політика, яка б повернула народ до рідної мови, а національним меншинам дала змогу зберегти свою мову й водночас оволодіти в повному обсязі державною мовою. Українська мова повинна бути мовою майбутнього, нових сенсів та уявлень. Тому, обов'язково потрібна підтримка україномовних конкурсів, олімпіад, відповідних фестивалів та форумів. Перехід на українську мову спілкування у повсякденному житті не може бути примусовим – це має бути особисте рішення окремого громадянина, глибоко усвідомлене ним самим. На жаль, непокоїть той факт, що спілкування українською мовою відбувається переважно з батьками, родичами, у процесі навчання – з викладачами, але в стосунках з ровесниками сучасна молодь спілкується переважно російською мовою та суржилом. У культурі усного спілкування молодих людей вкорінюється знижений стиль мовлення, розвивається ненормативна лексика. Таким чином, молодь втрачає не тільки мовне, національне, а й людське обличчя. Тому збереження мовної стійкості в сучасному молодіжному комунікативному просторі дуже важливе.

Найголовніше ж у мовному питанні є те, що ми самі повинні розвивати й популяризувати українську мову, починаючи, найперше, з себе та свого найближчого оточення. Велике починається з малого, почнімо ж з себе. «Мова – дім духу» (М.Гайдеггер).

Список використаних джерел

1. Ткаченко О. Б. Проблема мовної стійкості та її джерела. *Мовознавство*. 1990. № 4. С. 3–10.
2. Єрмоленко С., Бирик С., Тодор О. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 480 с.
3. Ажнюк Б. І. Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку. Київ : Українознавство, 2009. 111 с.
4. Єрмоленко С. Я. Соціальна престижність української мови в сучасному комунікативно-інформаційному світі. *Українознавство*. 2005. № 4. С. 13–35.
5. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньо-структурні процеси. Київ, 2009. 240 с.

Каіра А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мова не лише є найпотужнішим і найнадійнішим засобом спілкування, знаряддям мислення, а й історією народу, необхідною умовою його існування. Разом із тим, мова – це ще своєрідний оберіг звичаїв і традицій, запорука інтелектуального зростання [1, с. 9].

Наразі в Україні помітно побільшало української мови – як у публічних сферах, так і в приватному спілкуванні, адже ці речі пов'язані. Хоча не всі посадовці та бізнесові структури це усвідомили, але порушення закону про мову і мовних прав громадян вже стає в Україні дуже поганим тоном і часто призводить до значних іміджевих і фінансових втрат порушників.

Ще одним важливим здобутком останніх років стало те, що вороже налаштоване щодо статусу державної мови політики, блогери почали боятися народної реакції, почали все частіше, як то кажуть, «фільтрувати базар», стараються не демонструвати своєї зневаги відкрито, як було за часів Януковича.

За нормальних обставин питання української мови на тридцятому році незалежності, не мало б викликати якихось проблем чи напруження. Але ми розуміємо, що проти України ведеться гібридна війна.

Це уже стало «традицією»: напередодні набуття чергових норм закону про мову – в мережі і в певних медіа поширюються різноманітні міфи про те, що когось, мовляв, у побуті змусять розмовляти виключно українською, бо інакше «вліплять» штраф. Або ж – що закон обмежує використання мов нацменшин, повністю забороняє отримання освіти іншими мовами.

Наприклад, 16 січня 2021 року, коли мовою сфери обслуговування в Україні на рівні законодавства стала українська, в соцмережах піднялася буча, що працівників сфери послуг «масово звільнять через українську мову», а вірніше – її незнання. Врешті-решт, нічого цього і близько не було.

Спостерігаються намагання піддати сумніву статус української мови, як єдиної державної, на концептуальному рівні. Окремий комплекс проблем створює фактичне знищення україномовного інформаційного, освітнього та культурного простору і тотальна русифікація населення на тимчасово окупованих територіях АР Крим, Донецької і Луганської областей.

Якщо курс продовжиться, можна прогнозувати подальше покращення становища української мови в публічних сферах. Завдяки квотам це вже частково відбулося на радіо і меншою мірою на телебаченні. А завдяки закону про мову зараз відбувається прогрес і в інших сферах. Звичайно, не все беззмарно, є спротив і саботаж як з боку окремих осіб з «ватними» поглядами, так і з боку певних медіа. Виробництво україномовного продукту безумовно покращить і фінансове становище, і професійний рівень українських фахівців та

позитивно вплине на ринок. Пріоритетність україномовного продукту робить його вигідним, створює однакові умови для всіх та усуває агресивний вплив російського продукту.

Отже, головним суб'єктом комунікації є людина, яка 70% свого часу витрачає саме на комунікацію. Без ефективного ведення зв'язку зупинилося б чимало виробничих процесів. Система людських взаємин опосередковується культурою, яка визначає характер і ефективність людського спілкування. Комунікативна поведінка – це сукупність мовних і позамовних дій, що здійснюються мовцями в межах комунікативного акту з метою досягнення комунікативної мети певної вербальної взаємодії. Вона охоплює вербальну та невербальну складові, використовується як рядове поняття щодо категорії «мовленнєва поведінка», «мовленнєве спілкування»; передбачає не лише ввічливе спілкування, а й реальну комунікативну практику.

Список використаних джерел

1. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. Харків, 2007. 448 с.

Коляда Н.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ

Мовна проблема, звичайно, має залежність від довершеності регуляції прав цієї сфери. Минуле право в цій сфері с багатьма недоліками. Особисто, статті Конституції, які ґрунтуються статусом визначенням статусу мов-володіють загальним характером: ст.10 не має механізму для реалізації положень, які в ній закріплені.

Кажучи про Закон УРСР “Про мови в Українській РСР”, слід звернути увагу, що він прийнятий давно і після подій, які слідували за ним, він застарів.

В той же час, в статті 4 сказано, “ мовами міжнаціонального спілкування в Українській РСР є українська, російська та інші мови. УРСР забезпечує вільне користування російською мовою як мовою міжнаціонального спілкування народів СРСР”.

Існує декілька статті в яких йдеться мова про функціонування української мови як державної, вводилися штрафи, обов'язковим є використання української мови в закладах.

Наразі, залишається без уваги порядок реалізації про мовні права корінних народів, національних меншин. Діючий Закон “Про національні меншини в Україні” має тільки дві статті з цього приводу, які дуже загальні, в яких питаннях тільки про мовні права цих національних меншин.

Закону, який би міг врегулювати права і статус, і мовні права також, немає.

Існує і інший документ, який зосереджений в визначенні пріоритетів розповсюдженні української мови це Стратегія популяризації української мови до 2030 року “Сильна мова-успішна країна”, цей закон затвердили Кабінетом Міністрів України.

Щодо фільмів, книг та концертів ситуація теж не дуже стабільна. Фільми та книги перекладають на російську для більшого ажіотажу. Деякі організатори концертів, культурно-мистецьких заходів, виставок досі порушують права, бо проводять ці всі заходи російською, так і відбувається штучна русифікація.

Отже, проблеми функціонування української мови існують, але законодавство та український намагаються від них позбавитись.

Список використаних джерел

1. Українська мова вигідна Україні! Це настільки очевидно, що навіть смішно це доводити. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-polytics/3282909-ukrainska-mova-vigidna-ukraini-ce-nastilki-ocevidno-so-navit-smisno-ce-dovoditi.html> (дата звернення: 11.09.2022).

2. Литвиненко О. М. Актуальні проблеми забезпечення функціонування української мови як державної. 2021.

3. Проблеми утвердження та функціонування української мови як державної. URL: http://www.lexline.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=446 (дата звернення: 11.09.2022).

Ликова А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА, ЇЇ ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС

Мова – основа духовного життя народу, втрата її – «смерть для його душі», як сказав великий український письменник Панас Мирний.

Виконуючи свої базові функції – номінативну, гносеологічну, лексичну, орфоепічну, орфографічну, українська мова у 20-ті роки XXI століття перевершує всі попередні статистичні надбання за виокремлений період часу. «Неологізми, аббревіатури, топоніми, що збагатили літературну українську мову за період 2014-2022 рр. є унікальними новотворами» [4].

Міра володіння рідною мовою є міра духовності людини та суспільства, отже, – міра загального поступу людини. (П. Кононенко)

«Окупанти України, бажаючи зламати волелюбний дух українського народу, проводили політику переслідування нашої мови, особливо багато випробувань вона зазнала в XIX-XX століттях» [3].

За роки російської окупації кількість дітей, які вивчають українську мову в Криму, скоротилась у десятки.

«Головна проблема України – не багатомовність, а двомовність, поширення на її території двох мов, коли поряд з державною українською на всі сфери вжитку претендує також російська», – каже професорка Національного університету «Кієво-Могилянська академія» Лариса Масенко [2].

Із початком повномасштабної війни в Україні почали гостріше обговорювати мовне питання. Звичайно ви помітили, як українські зірки, телеведучі та й не лише публічні люди, які до того говорили російською,

почали активно спілкуватися державною мовою. Також в зоні бойових дій військові спілкуються державною мовою, навіть якщо в них це погано виходить, адже в критичній ситуації це один із методів ідентифікувати українця, тобто мого побратима

Українська мова – не тільки ознака національної ідентичності та громадянської позиції, а й інструмент боротьби з ворогом. Боронити свою країну від агресора можна не лише зброєю, а й словом.

Та коли росія порушила суверенітет України в 2014 р, вона зробила послугу, адже тепер йде повна українізація і російська мова поступово і екологічно зникне з української землі. Ставлення до мови зовсім інше, тому українська мова безперечно має динамічні перспективи.

Список використаних джерел

1. Мова – основа духовного життя народу України. URL: <https://ukrlit.net/article/1096.html> (дата звернення: 15.09.2022).

2. Мова – основа духовного життя народу. URL: <https://ukrreferat.com/chapters/tvori/mova-osnova-duhovnogo-zhittya-narodu.html> (дата звернення: 15.09.2022).

3. Кононенко П. П., Пономаренко А. Ю. Українознавство. Київ: МАУП, 2005. 392 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ukr_znavstvo.pdf (дата звернення: 11.09.2022).

Мартусь Є. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мова - це скарбниця духовних надбань нації, досліду співжиття, праці і творчості багатьох поколінь. У її глибинах - філософський розум, витончений естетичний смак, постичне чуття, сила надзвичайної чутливості до найтонших переливів людських почуттів і явищ природи. Разом із тим мова - це і своєрідний оберіг звичаїв і традицій, запорука інтелектуального зростання, розвою та поступу народу в загальносвітовому житті. Вона характеризується єдністю, взаємозв'язком та взаємозалежністю всіх її складових одиниць. Належачи до так званих вторинних систем, мова існує не сама по собі, а в людському суспільстві, похідним від якого є. Існує мова у вигляді різноманітних актів мовлення, що повторюються усно та фіксуються письмово. Мова є основною формою національної культури й насамперед першоосновою літератури.

Функціонування української літературної мови залежить від стану мовної політики в державі, освіті, культурних традицій народу. Мовна політика - це система заходів (політичних, юридичних, адміністративних), спрямованих на регулювання мовних відносин в державі, зміну чи збереження мовної ситуації в державі. Мовна політика є частиною національної політики, органічною складовою певного політичного курсу держави. Національна комісія зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права розробила концепцію державної мовної політики.

Нова українська мова не поступається своїми функціональними можливостями жодній з найбагатших і найрозвиненіших мов світу. В її лексичному запасі близько чотирьох мільйонів слів. З цього числа лівова доля належить термінології різних галузей наук та професій. І на сучасному етапі українська мова має тісні зв'язки - традиційні й нові - з різними мовами світу.

Національна мова - це мова, що є засобом усного й письмового спілкування нації. Національною мовою української нації є українська мова. Формування української національної мови відбувалося на основі мови народності в період інтенсивного становлення української нації (друга половина XVIII - початок XIX ст.) як стійкої спільності людей, що мають спільну територію, економічні та політичні зв'язки, літературну мову, культуру. Сьогодні нею розмовляє більша частина нації, тобто вона має загальнонаціональний характер.

Також на сучасному етапі спостерігаємо такі основні тенденції розвитку української літературної мови: Розширення суспільних функцій, сфер застосування, входження її в нові галузі знань, зокрема інформатику;

Поповнення української мови великою кількістю номінативних словосполучень, що відображають реалії економічного, політичного та культурного життя сучасної України, напр.: альтернативні вибори, гілки влади, інформаційний простір, правова держава, соціальний захист, ринкові відносини;

– Поява нових, активізація вживання та розширення значень раніше відомих слів, напр.: довкілля, підписант, перемовини, голубі шоломи, намет;

Інтенсивне збагачення за рахунок запозичень української термінології, зокрема: а) суспільно-політичної: імідж, консенсус, брифінг, електорат, піар; б) бізнесової: реприватизація, менеджмент, інвестор, маркетинг, сертифікат; в) технічної: комп'ютер, принтер, факс, дискета та ін.;

– переміщення певної частини спеціальної лексики до розряду широковживаної, зокрема економічно-фінансових термінів: аудитор, емісія, інвестор, ліцензія, менеджер; юридично правової лексики та фразеології: державотворення, законопроект, плюралізм;

– парламентсько дипломатично 1 лексики: електорат, ротація, толерантний;

– встановлення тісних контактів української мови з різними мовами світу, посилення явищ інтернаціоналізації українського словотвору.

Наприклад, спостерігаємо активне використання складних найменувань, що містять іншомовні компоненти: автошоу, експрес-анкета, прес-секретар, хіт-парад, гала-концерт, бізнес-леді). За останні 10-15 років простежуються явища, які нівелюють національні риси української мови, знижують її естетичні якості, - тотальне "засмічення" іншомовними словами, і це при тому, що існують українські назви, напр.: дивіденд (прибуток), презентація (показ, ознайомлення), шоп (магазин);

– намагання вилучити зі словника української мови ті іншомовні слова, які стали органічними її елементами, і замінити їх давніми або штучно створеними, особливо в галузі термінології та професійної лексики, напр.: аеродром -> летовище, снаряд -> гарматень, кулемет -> скоростріл, вертоліт -> гвинтокрил, фотодіаграма -> світлина, слайд -> прозирка;

– звільнення від нашарувань умисної русифікації лексичної, граматичної системи та правопису української мови;

– зближення діалектів з українською літературною мовою;

– зростання зацікавленості у вивченні української мови громадян інших країн з метою навчатися, працювати в Україні чи навіть отримати українське громадянство.

Отже, українська мова - національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватись державою. Мовна політика як одна із складових частин державної має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. Мацюк З. Українська національна та літературна мова. Тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі. *Українська мова професійного спілкування*. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/11382--3-ukrainska-natsionalna-ta-literaturna-mova-tendents-rozvitku-ukrainsko-literaturno-movi-na-suchasnomu-etap.html> (дата звернення: 11.09.2022).

2. Функціонування української мови як державної. URL: <http://oin.in.ua/funktsionuvannya-ukrajinskoji-movu-yak-derzhavnoi/> (дата звернення: 11.09.2022).

Махова А. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

МОВОЗНАВСТВО ТА ЙОГО СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА

Мовознавство, або лінгвістика, - вчення про природне та людське мовлення в цілому і про всі мови планети як її індивідуальних представників.

Мовознавство за структурою можна поділити на конкретне (часткове) і загальне мовознавство. Конкретне мовознавство вивчає окремі науки(україністика, полоністика, богемістика, русистика) або групи споріднених мов (славністика, германістика, романістика тощо).

Загальне мовознавство вивчає всі особливості самої мови як людського способу спілкування, а також структурування і закономірності функціонування всіх мов світу.

«Конкретне мовознавство вивчає саме конкретну мову, групу споріднених мов або сімейство мов; подає факт матеріалу для теоретичних узагальнень.

Загальне мовознавство вивчає мову як загальнолюдське явище, її структуру й закономірності функціонування і є теоретичною, методологічною базою для конкретного мовознавства.

Загальне мовознавство створює лінгвістичну теорію, тому його часто називають теоретичним. Теоретичне мовознавство включає лінгвістичні проблеми, що стосуються найсуттєвіших ознак мови як суспільного явища в її відношенні до інших явищ дійсності»- [2].

Методологія у мовознавстві визначає загальну орієнтацію і характер лінгвістичного дослідження і значною мірою зумовлює його наукові результати. У мовознавстві, як і в інших галузях науки, методологія виконує чотири головні функції: визначення і побудова предмета дослідження з формулюванням загального розуміння його суті й відмежування його від предметів суміжних наук; визначення мети кожного окремого дослідження у співвіднесенні з метою вивчення предмета у цілому; розроблення методів і прийомів дослідження мови і настанов щодо їх практичного застосування; оцінка ступеня відповідності результатів дослідження поставленим перед ним цілям.

«Як гуманітарна наука, мовознавство не завжди відокремлює суб'єкт пізнання від об'єкта пізнання, особливо якщо лінгвіст вивчає свою рідну мову. Лінгвістами часто стають люди, які поєднують тонку мовну інтуїцію (чуття мови) із загостреною мовною рефлексією. Опора на рефлексію для здобуття мовних даних називається інтроспекцією»-[1].

Об'єкт і суб'єкт у мовознавстві наразі є дуже актуальними темами наукових досліджень.

Внутрішнє членування мови, що виявляється у розрізненні мовних рівнів, служить підставою для виділення відповідних розділів мовознавства, для яких ці рівні виступають предметом дослідження. Такими розділами є фонетика, лексикологія та граматики. Вивчення звукового складу мови і всього того, що пов'язане зі звуковим вираженням змісту в мові, є предметом фонетики.

Лексикологія – це розділ мовознавства, що вивчає лексику, тобто словниковий склад мови. Семасіологія та ономазіологія, етимологія, фразеологія, ономастика та лексикографія є підрозділами лексикології. Лексикографія займається питаннями складання словників.

Список використаних джерел

1. Вступ до мовознавства. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levytskyi_AE/Vstup_do_movoznavstva.pdf (дата звернення: 19.09.2022).

2. Мовознавство: теорія та методологія. Тематична виставка Універсального підсобного фонду Відділу комплексного бібліотечного обслуговування. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3626> (дата звернення: 19.09.2022).

Машковський І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

УКРАЇНЬКА МОВА СЬОГОДНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК

Зі здобуттям незалежності України та конституційним утвердженням державного статусу української мови в нашій країні розпочато перехід до суспільства з іншою мовною інфраструктурою – з українською мовою як центром силового поля мовного буття Держави. Зміна мовного орієнтиру України – з незаперечного

домінування російської мови на державну українську мову – глибоко вплинула на актуалізацію національного самоусвідомлення значної частини української спільноти. Українська мова набуває функції між-національного спілкування в Україні. Активізувалося вивчення української мови у різних країнах світу, де готуються дипломатичні, торгові, наукові кадри, які мають працювати в Україні. З набуття статусу незалежної України, перед будівництвом нової Держави постала величезна кількість мовних проблем, розв'язання яких було можливе за умови опертя на глибоке наукове дослідження мовної ситуації, опрацьовані прогностичні моделі, за умови належного економічного, правового та інформаційного забезпечення всіх змін у цій сфері, пропонувані українському суспільству.

Проблема розвитку випала на нас та на наших батьків. З кожним новим роком та кожним новим президентом це все потрошки змінювалося та українська мова стала більш актуальною і набула державного статусу. Але з'явилися нові проблеми які також сприяли зупиненню розвитку української мови, ця проблема - суржик та війна

Суржик з'явився в нашій країні під час радянської русифікації, Суржик згубно впливає на нашу мову, деформує, розхитує з середини, знищує її специфічні особливості й ознаки. Тому суржик не повинен бути нормою спілкування.

Українська мова стала проблемною під час війни, тільки на окупованих територіях. Окупанти пригнічують українське надбання та її особливості. Спроби русифікації також є проблемою на окупованих територіях.

Українська мова – національне надбання українського етносу, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою й суспільством. Мовна політика як одна із основних складових має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку. Українська мова є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. Українська мова сьогодні: політика, практика, сенси. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4299/> (дата звернення: 19.09.2022).

2. Тенденції української мови на сучасному етапі. URL: <https://vseosvita.ua/library/tendencii-rozvitku-ukrainskoi-movi-na-sucasnomu-etapi-58912.html> (дата звернення: 19.09.2022).

3. 200 днів Опору: українська мова – сакральне поле перемоги України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3568684-200-dniv-oporu-ukrainska-mova-sakralne-pole-peremogi-ukraini.html> (дата звернення: 19.09.2022).

4. URL: <https://ukrlit.net/article/1022.html> (дата звернення: 19.09.2022).

Мегес Г. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 21 СТ.

В нашому сучасному світі розвиток та функціонування української мови, є прогресивним. В Україні були створені спеціальні органи і установи, які допомагають формуванню та здійсненню державної мовної політики.

“Їх діяльність спрямовувалась на створення умов для розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, а також розвитку і використання мов національних меншин України, задоволення мовних потреб українців, які проживають за межами держави.”[1] Проте, є деякі чинники, які заповільнюють прогрес української культури як і в нашій країні так і у сприйнятті нашої держави іноземцями.

Основною проблемою в нашій країні є українсько-російська двомовність, яка дуже сильно впливає на сферу використання української мови.” За останнє десятиліття спостерігається стала динаміка зростання кількості тих, хто вважає українську мову рідною: з 57% у 2012 році до 76% у 2022 році.” [2] Тобто російська мова поступово зменшує свій вплив на українське суспільство.

Можу сказати, що проблеми в українській мові походять не лише від загарбницьких держав та застарілих поглядів дорослої частини населення, а також від небажання людей розвивати і вивчати українську мову. Людям простіше казати: “Від того що я буду розвивати, розмовляти українською мовою - нічого не зміниться!”. Я повністю не згодна з таким висловом, ми повинні показати усім, що не залежимо від інших, можемо відстоювати як Незалежність так і інтереси нашого народу.

“Тарас Шевченко був переконаний, що поки жива мова в устах народу, доти живий і народ, що нема насильства більш нестерпного, як те, яке прагне відняти народу спадщину, створену численними поколіннями його предків. Ці Кобзареві думки перегукуються з роздумами визначного педагога К.Ушинського:

“Відберіть у народу все – і він усе може повернути; але відберіть мову – і він ніколи вже більш не створить її; вимерла мова в устах народу – вимер і народ. Та якщо людська душа здригається перед убивством однієї недовговічної людини, то що ж повинна почувати вона, зазіхаючи на життя багатовікової особистості народу? “ [3]

Відродження української мови, культури, нації – наш обов'язок, наше почесне завдання.

Список використаних джерел

1. Лизанчук В. Мовні аспекти в українському державотворенні. *Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи* : матер. наук.-практ. конф. Львів : ЛФ УАДУ, 2001. Ч. 2. С. 224–228.

2. Паніна Н. В. Українське суспільство 1994–2005: соціологічний моніторинг. Київ : ТОВ «Вид-во Софія», 2005. 160 с.

3. Оржехівський В. Міжетнічні взаємини. Права Людини. Харків, 2001.

Овчаренко В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова - одна з найколеритніших і найбагатших мов світу, взагалі мова - це тонкий інструмент, схожий на скрипку, можна слухати, як скрипаль грає, коли інструмент у руках. справжнього знавця, як і мова, лише справжній знавець, який бездоганно володіє мовою, викликає бажання прислухатися до людської мови, яка вловлює кожен звук, кожне слово, адже мова також є тонким і багатогранним інструментом, який може інтерпретувати всі нюанси почуттів, як найкраща музика.

Як казав український письменник та критик Олесь Гончар -

“Мова -це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова - це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнева діяльність народу”.

Проте принципове значення для майбутнього української мови і української держави має національна мовна свідомість і мовна гідність. У їхньому формуванні чільну роль має відігравати українська інтелектуальна еліта, насамперед вище керівництво держави, яке своїм особистим прикладом і зусиллями має утверджувати престиж української мови, української нації і держави. Вільне володіння державною мовою - юридичний обов'язок кожного громадянина України. Висока мовна свідомість і гідність здатні протистояти іноземній мовно-культурній експансії та агресивним чужоземним впливам, масовому поширенню такого загрозливого для української мови явища як суржик, необґрунтованому вживанню іншомовних слів, коли їм є цілком повноцінні відповідники в українській мові. Якість українського мовлення вже давно викликає занепокоєння науковців і широкої громадськості. Очистити мову від негативних нашарувань, вберегти її від засмічення та деградації - одне з першочергових завдань мовної політики. Розберемо декілька проблем сучасної української мови. Однією з проблем є орфоепічна писемність - розділ мовознавства, який вивчає, як правильно говорити, включаючи наголос у словах, ігнорування цих правил не тільки спотворює мову, але й спричиняє нескінченну безліч логічних помилок, мовні слова збагачують мову, прикрашають мову, але там, де їх треба вживати, Літературна ж мова має свої правила, за якими вона побудована. Ще одна проблема - це лексичні помилки, коли слова вживаються у невірному значенні, бо людина просто не розуміє значення слова. Трапляються і стилістичні помилки, і фразеологічні, і граматичні.

Але найголовніша біда української мови та її ворог - це суржик воно означає суміш зерна і різних сортів борошна з цього зерна, і взагалі борошняні суміші, але за мовою не можна сказати, що інакше. слів з різних мов. І нічого, що . суржик живе і розвивається за своїми законами: українські слова приймають дивовижні мовні форми, бо підкоряються правилам російської граматики та стилістики, змінюються за цими правилами, вживаються у невірному значенні. Погана мова, яка не говорить про смак країни, тому суржик не має бути мішенню спілкування. Отже, найголовнішим напрямком вирішення мовної проблеми є зміна свідомості українців, розуміння ними важливості даної проблеми. Кожен повинен слідкувати за своїм мовленням. Ми не можемо дати загинути тому, що довгі роки плекали наші предки. Потрібно розвивати та оберігати рідну мову, бо якщо загине мова – загине ціла нація. Адже, як сказала Ліна Костенко, «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0> (дата звернення: 10.10.2022).
2. Концепція Державної мовної політики в Україні від 15 лютого 2010 р. № 161/2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=161%2F2010> (дата звернення: 10.10.2022).
3. Заблоцький В. Державність української мови як правовий інститут. *Актуальні проблеми внутрішньої політики*. 2005. Вип. 1 (5). С. 212–218.
4. Пентиліук М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 224 с.
5. Проблеми сучасного українського мовлення. URL: <https://familytimes.com.ua/kultura/problemi-suchasno-ukrainskogo-movlennya> (дата звернення: 10.10.2022).
6. Антоненко-Давидович Б. До Канева. URL: <https://www.ukrlib.com.ua> (дата звернення: 10.10.2022).
7. Функціонування української мови як державної. URL: <http://oin.in.ua/funktsionuvannya-ukrajinskoji-movu-yak-derzhavnoji/> (дата звернення: 10.10.2022).

Петриченко І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Враховуючи складну історію становлення української держави та розвитку української мови, а також те, що переважна більшість населення України є рідною мовою (67,5% населення України до перепису 2001 р. Та російська – 29,6% та інші мови – 2,9%) Конституція визнає українську мову державною. Зазначені положення містяться в розділі I Конституції, який закріплює основи конституційного ладу України. Все ж таки були пропозиції надати російській мові статус другої, але на місцевому рівні було прийнято незаконне рішення про надання їй статусу державної. З іншого боку, необхідно активно захищати українську мову в разі недостатнього поширення російської, в тому числі через визнання її статусу єдиної національної. Ця проблема конкретизована в ряді проблем, які необхідно вирішити.

Вирішення мовної проблеми напряму залежить від досконалості законодавчого забезпечення цього питання. Національне законодавство в цьому питанні залишає бажати кращого. Зокрема, положення Конституції, які є вирішальними у визначенні статусу мов, мають загальний характер: стаття 10 не встановлює механізму реалізації її положень.

Якщо розглядати Закон УРСР «Про мову УРСР», то насамперед слід сказати, що він був прийнятий майже десять років тому: після цього відбулися події, які вивели його з ужитку. Так, стаття 4 говорить: «Українська Радянська Соціалістична Республіка використовує українську, російську та інші мови для міжнародного спілкування. Українська Радянська Соціалістична Республіка гарантує російському народу вільне використання російської мови як мови міжнаціонального спілкування». Закон передбачає дієві зовнішні та внутрішні механізми захисту української, а не російської: наприклад, у деяких державних органах діловодство ведеться українською та російською мовами (документи органів внутрішніх справ ведуться лише російською мовою, а нові кримінальні реєстрації здійснюються українською мовою). Комп'ютерні системи, що спричинило б проблеми з перекладом імен та прізвищ злочинців і повністю виключило б можливість пошуку злочинців за даними в майбутньому), офіційні документи, що підтверджують громадянство, тому, якщо в 1989 році цей метод вважався компромісним, і Відповідно до того, що Україна є частиною федеративної держави, то сьогодні це вже є обмеження щодо національної мови.

Для вирішення цієї проблеми представниками різних політичних сил неодноразово пропонувалося розробити законопроект «Українська мова як державна мова України». Зміст цих законопроектів залежить від політичних уподобань партії. Наприклад, рекомендації виробляються в діяльності державних механізмів та в інших сферах суспільних відносин: у системах виробництва та обслуговування (рекламні послуги, інструкції щодо використання обладнання та машин на виробництві тощо).

Важливим кроком у вирішенні проблеми політичної мови є універсальність національної єдності, яка підкреслює, що одним із шляхів об'єднання є «повний розвиток і функціонування української мови як мови національної та офіційного спілкування в усіх сферах суспільного життя». На всій українській території» Як основу самототожності народу і країни вона гарантує кожному громадянину вільне користування російською чи будь-якою іншою мовою для всіх життєвих потреб відповідно до Конституції та Європейської регіональної Хартії чи мови меншин». Однак універсальність є радше політичною, ніж правовою, тому її положення мають дуже обмежений вплив на мовні відносини.

Особливу роль у регулюванні мовних відносин відіграють рішення Конституційного Суду України. Наприклад, рішення статті 10 Конституції України щодо офіційного тлумачення використання державної мови державними органами, органами місцевого самоврядування та використання її в освітньому процесі України (випадок використання Українська мова) частково вирішується використанням української мови в офіційних відносинах. У рішенні публічна сфера, в якій використовується національна мова, включає, насамперед, сферу здійснення законодавчої, виконавчої та судової влади, інших державних установ і органів місцевого самоврядування (робоча мова, поведінка, діловодство та документи). , мова відносин між цими установами тощо). Знання української мови є однією з обов'язкових вимог до відповідної посади (статті 103, 127, 148 Конституції України).

Офіційне тлумачення положень ч. 2 ст. Стаття 14 Закону України «Про кінематографію» (справи про розповсюдження іноземних фільмів) стосується дубляжу іноземних фільмів в Україні. Зокрема, йдеться про ч. 2 ст. Стаття 14 Закону України «Про кінематографію» «Іноземні фільми перед розповсюдженням в Україні мають бути озвучені чи озвучені державою, або супроводжуватися такою мовою чи субтитрами...» Слід розуміти, що іноземні фільми не підлягають розповсюдженню та показу. В Україні, якщо вони не дубльовані чи дубльовані чи субтитровані національною мовою, а центральний орган виконавчої влади у сфері кінематографії не має повноважень видавати суб'єктам кінематографії свідоцтво про право на розповсюдження, демонстрування та трансляцію таких фільмів у відповідній країні. Це положення викликало багато негативних відгуків російськомовного населення. Проте всі ці заходи важливі для утвердження української мови як національної та дотримання мовного законодавства.

Хоча порівняльний аналіз іноземного законодавства (Росія, Франція, Польща) показує, що Україна є однією з найдемократичніших країн світу з точки зору гарантування мовних прав своїх громадян, рекомендується запровадити деякі існуючі заходи для вирішення проблеми. Його мета – забезпечити реалізацію конституційних норм, які дозволяють захистити та визнати українську мову національною.

Ці заходи включають, зокрема:

1. Прийняття Закону України «Про державну мову України». Лише таким чином національна мовна політика може вирішувати етнічні проблеми України та позитивно впливати на перехід етносів до вживання української мови. Подібні закони існують і в багатонаціональних країнах, таких як Російська Федерація і США.

2. Створення Національного комітету з питань мовної політики, відповідального за захист і популяризацію української мови, розробку стратегії і тактики мовного планування, розробку та впровадження мовної політики. Подібні установи існують у багатьох країнах, зокрема у Франції (Рада з французьких справ), Великобританії (Британська рада), Німеччині, Індії та інших.

3. Запровадження відповідальності у сфері порушення мовного законодавства (у багатьох демократичних країнах, наприклад у Франції, застосовується адміністративна відповідальність у вигляді штрафів).

4. Згідно з рішенням Конституційного Суду України для державних службовців і кандидатів на державні посади запроваджено обов'язкове складання іспиту з української мови, а всі державні службовці зобов'язані використовувати українську мову у своїй роботі та публічних виступах. Українська мова має стати авторитетом влади і всієї країни.

5. Поліпшити нагляд за використанням української мови в ЗМІ.

Послідовне та системне здійснення цих заходів створило умови для помітного покращення ситуації з українською мовою. Це актуальне питання, адже мова є вирішальним чинником і основною ознакою національної ідентичності, тому ми, українці, не можемо забувати, хто ми є, бо всі знають: немає мови, немає народу, мова країни українці – це українська незалежність, демократична розвитку, в тому числі гарантом успіху ринкових реформ нашої країни.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О., Буткевич М. Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи. Київ, 2015.

2. Виртосу І. Журналістська етика. Новинна грамотність: онлайн-курс. 2017.
3. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практ. посіб. Київ : ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.
4. Етична журналістика. Короткий посібник за матеріалами тренінгів: «Медіапрофесіонал», 2007. 56 с.

Пивоварова В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ

Мова – це скарбниця духовних надбань нації, роботи і творчості багатьох поколінь. У її глибинах – філософський розум, витончений естетичний смак, поетичне чуття, сила надзвичайної чутливості до найтонших переливів людських почуттів і явищ природи. Разом із тим мова – це і своєрідний оберіг звичаїв і традицій, запорука інтелектуального зростання, розвою та поступу народу в світовому житті. Вона характеризується єдністю, взаєморозумінням та взаємозалежністю всіх її складових. Мова існує не сама по собі, а в людському суспільстві, похідним від якого є. Мова існує у вигляді різноманітних актів мовлення, що повторюються усно та ведуться письмово. Мова є основною формою національної культури та першоосновою літератури.

Мова – найважливіший набуток кожної людини і найбільша суспільна цінність. Мова достачає всі процеси життя і діяльності людини. У мові відбиваються соціальне ділення суспільства (професійна, статева), демографічні процеси (зміни чисельності населення, міграція), рівень загальної освіти народу, розвиток науки тощо. Свідомий вплив суспільства на мову називають мовною політикою. Від неї залежить доля окремих мов у багатомовному суспільстві. Вплив суспільства на мову і мови на суспільство вивчає спеціальна дисципліна – соціолінгвістика. Спільна мова об'єднує людей, створює в них відчуття групової єдності і, отже, сприяє перетворенню населення на високоорганізоване суспільство. З мови починається нація, а потім і держава. Мова є засобом пізнання й освоєння навколишнього світу й поширення набутих знань з-поміж членів суспільства.

В Україні українська мова є державною. Їй за рішенням Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року «надано правовий статус обов'язкового спілкування в публічних сферах суспільного життя» на всій території України.

Літературна мова - це мова, яка унормована всенародною практикою мовленнєвого спілкування, впорядкована, опрацьована письменниками, вченими, громадськими діячами, іншими верствами інтелігенції. В обох формах (писемній та усній), в усіх стилях і жанрах свого вияву вона єдина для кожної окремої нації, народу, для всіх, хто має в ній потребу і постійно послуговується. Літературну мову характеризує її наддіалектне використання – найтипівше, соціально найпотрібніше і найумотивованіше. Вона має стабільні, усталені норми у вимові, лексиці, фразеології, граматиці і в стилістиці. Літературна мова будь-якого народу починається з письма, з писемної фіксації усного мовлення.

При здійсненні Концепції державної мовної політики в Україні держава виходить з того, що вільне опанування всіма громадянами України мови свого громадянства – це, як підтверджує багатовіковий досвід держав світу, запорука міжетнічної злагоди, єдності і стабільності суспільства, ефективного функціонування держави, позитивного її сприйняття як повновартісного і незалежного суб'єкта світової спільноти. Володіння громадянами України, крім своєї рідної мови, мовою свого громадянства підвищуватиме інтелектуальний потенціал кожної особи, сприятиме збереженню в нашій державі мовно-культурного розмаїття і виключатиме конфлікти на етнічному та мовному ґрунті.

Нова українська мова не поступається своїми функціональними можливостями жодній із найбагатших і найрозвиненіших мов світу. В її лексичному запасі близько чотирьох мільйонів слів. З цього числа лєвова доля належить термінології різних галузей наук та професій. І на сучасному етапі українська мова має тісні зв'язки – традиційні й нові – з різними мовами світу. Національна мова - це мова, що є засобом усного та письмового спілкування нації й охоплює літературну мову, територіальні, соціальні діалекти та просторіччя. Національною мовою української нації є українська мова. Формування української національної мови відбувалося на основі мови народності в період інтенсивного становлення української нації (друга половина XVIII - початок XIX ст.) як стійкої спільності людей, що мають спільну територію, економічні та політичні зв'язки, літературну мову, культуру. Сьогодні нею розмовляє більша частина нації, тобто вона має загальнонаціональний характер.

Українська мова – мова найбільшого корінного етносу України і невід'ємна ознака його ідентичності. Незважаючи на складні умови тривалих періодів бездержавності української нації та її територіальної роз'єднаності, українська мова зберегла свою основу і стала важливим чинником воз'єднання українських земель і відновлення соборної незалежності України, стала скарбницею духовної і культурної спадщини українського народу. У різноманітних формах існування української мови (старовинні усні перекази і літописи, народні пісні і думи, казки і міфи, поетичні і прозові твори тощо) зберігається історична пам'ять та досвід нації, її світоглядні і моральні цінності, віддзеркалюються національні традиції і звичаї, тобто ознаки, що притаманні саме цій спільноті і тому є унікальними складовими національної ідентичності. Мова є, перш за все, засобом спілкування. Вона створює мовний простір, який є природним середовищем буття нації. Збереження мовного простору є неодмінною умовою існування і розвитку української нації і гарантією забезпечення мовних прав українців. Українська мова досягла високого рівня розвитку в її літературній формі. Нею створено багату оригінальну літературу, перекладено найвидатніші твори світового письменства. Вона має досконало опрацьовану граматику, сформовану науково-технічну термінологію, розвинену стилістичну систему, здатну забезпечити спілкування і порозуміння в усіх сферах суспільного життя.

Отже, українська мова – національне надбання українського суспільства, вона повинна охоронятися та підтримуватися державою. Мовна політика як одна із складових частин державної має бути спрямована на забезпечення оптимального функціонування української мови в усіх сферах життя українського суспільства, їх подальшого розвитку та взаємодії. Українська мова, виконуючи інтеграційну функцію, є важливим чинником зміцнення державності, забезпечення культурного та економічного розвитку нашої країни.

Потьомкіна Л. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МЕНЕДЖЕРІВ

Культура професійного спілкування є одним із важливих аспектів підготовки фахівців різних спеціальностей. Професіоналізм вимагає від кожного фахівця активних мовленнєвих дій, адже мовлення – це основний інструмент кожного працівника. В тому числі й менеджерів.

Менеджер посідає одну з вирішальних позицій у системі управління організацій та має повноваження вирішувати, здійснювати та відповідати за реалізацію планування, організовує роботу виробництва, контроль результатів для максимально успішного функціонування установи. На кожному з етапів своєї діяльності менеджер має справу з іншими працівниками, взаємодія з якими відбувається безпосередньо через спілкування. Тому, на якому б рівні управління організацій не перебували менеджери – вони повинні досконало володіти професійним мовленням, приділяти увагу розвитку мовленнєвих умінь і навичок необхідно ще на етапі навчання майбутніх менеджерів, що повинно стати шляхом до здатності за допомогою мовних засобів розв'язувати комунікативні завдання в конкретних ситуаціях професійного спілкування. Одним з важливих напрямів мовної підготовки й формування професійної культури фахівця є вдосконалення володіння мовою професії, тобто знання термінології, здобуття навичок у введенні спеціальної лексики до професійних текстів.

Доцільно наголосити на одному з аспектів указаної проблеми, а саме культурі професійного спілкування як невід'ємної складової іміджу фахівця. Культура спілкування – це вміння правильно, точно та виразно передавати свої думки засобами мови. Це – не тільки дотримання мовних норм, що, однак, є одним із основних показників культури мовлення, а також вміння підбирати мовні засоби залежно від ситуації спілкування, розуміти значення тону і інтонації, вміння користуватися невербальними засобами комунікації. Основні ознаки культури професійного спілкування - це чистота, зрозумілість, чіткість, логічність, доказовість, змістовність, виразність мовлення.

Мовлення професіонала має бути позбавлене елементів, непритаманних літературній мові. Важливо використовувати лексеми, зрозумілі співрозмовнику, для максимально точної передачі інформації. Важливо відзначити, що культура спілкування важлива для менеджера, котрий налагоджує зв'язки з партнерами, клієнтами (постачальниками) або досліджує ринок збуту, адже впливає майже на всі аспекти ділового спілкування. Він повинен володіти грамотною, фаховою, логічно вибудованою мовою, вміти вести ділові переговори, у виробничих умовах за допомогою відповідних методів вербального спілкування готувати публічні виступи, застосовувати певні форми ведення дискусії, проводити обговорення проблем загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру тощо.

Найбільшою мірою дієвість мови відчутна саме в діловому спілкуванні: в письмовій формі воно являє собою мову документів, які керують діями людей, в усній – діалоги, в процесі яких виробляються загальні принципи взаємодії та конкретні плани співробітництва, знаходяться виходи з конфліктних ситуацій.

Отже, майбутній спеціаліст-менеджер повинен володіти нормами сучасної української літературної мови; користуватися фаховою термінологією; здійснювати комунікацію, доречно використовуючи власне українську лексику та слова іншомовного походження; працювати зі спеціальною (фаховою) літературою; вільно користуватися різними функціональними стилями у професійному вжитку; поповнювати та активно використовувати особистий термінологічний тезаурус; орієнтуватися в типових і нетипових ситуаціях професійного спілкування; мати навички спонтанного мовлення; здійснювати аналіз власного мовлення з позиції нормативності та оптимальності використаних мовних засобів.

Список використаних джерел

1. Зубков М. Г Сучасна українська ділова мова. Харків, 2007. 448 с.

Роменська К. І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Мова – найважливіший засіб людського спілкування та інтелектуального розвитку особистості, визначальний символ держави, безцінна і невичерпна скарбниця духовного багатства народу.

Створення та розвиток української мови, яка згідно з Конституцією України є державною, є стратегічною метою, без якої неможливий подальший розвиток Української держави. У нашій країні необхідно активізувати цілеспрямовану роботу щодо забезпечення правильного використання державної мови в різних сферах життя: освіті, культурі, спорті та туризмі, рекламі, засобах масової інформації тощо. Тому необхідно докласти зусиль для розширення меж діяльності української мови та забезпечення її широкого розвитку як об'єднуючої сили громадянського суспільства. Вирішення мовних проблем та зміцнення державного статусу української мови передбачає стимулювання процесу побудови демократичної держави.

Розвитку і функціонуванню української мови сприяє втілення ідей товариства, спрямованих на поширення мови, культури та історичної свідомості української нації через широку культурну, наукову, науково-

практичну та інформаційну діяльність у закладах освіти. Забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, посилення її консолідуючої ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, підвищення її ролі в забезпеченні територіальної цілісності та національної безпеки України, підтримки розвитку національної культури - мета всіх українців. Дотримання конституційних гарантій щодо розвитку та суспільного використання української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, посилення її ролі у забезпеченні територіальної цілісності та національної безпеки України, підтримка розвитку національної культури є метою всіх українців.

Мова держави – це не тільки мова управління: чиновників, правителів, політиків. Це саме мова народу, яка захистить його інтереси і задовольнить його культурні потреби. Рідна мова має стати родиною і домом життя людини, де вона творить мовні мікркосми не тимчасово, а постійно, скрізь і з усіма: у магазинах, кафе, ресторанах, перукарнях тощо. Сучасний стан української мови сприяє тому, що українець почувається іммігрантом у своїй країні, в оточенні чужої мови, пропагованої чужими інституціями та товарами. Ліна Костенко охарактеризувала українську націю як раритетну, самотню на своїй же землі. А в одній із поезій сказала: «Ми вже як тіні на своїй землі. Хто зрозуміє нашу ностальгію?». Ностальгія за рідним краєм у власній Батьківщині, безперечно, перегукується з тією гіркою ностальгією за рідною мовою, яка дійсно має стати державною.

Список використаних джерел

1. Дніпропетровська обласна рада. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia> (дата звернення: 02.09.2022).
2. «Персонал» – журнал інтелектуальної еліти. URL: <http://personal.in.ua/article.php?ida=6> (дата звернення: 02.09.2022).

Сич В. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова – це невід’ємний атрибут нашої держави, який зберігає своє історичне значення від часів Київської Русі. Вона, як найчисленніша мова давнього етносу, виконувала і виконує функцію єдиної державної мови в Україні.

Українська мова в Україні виконує різноманітні функції, починаючи від забезпечення єдності і вільності культурного розвитку українського народу, і закінчуючи укріпленням духовного, здорового та ментального розвитку.

Державність української мови є ключовим чинником об’єднання українського суспільства по всій території України, формування нової, сучасної політичної нації, що являється символічним уособленням української державності. Виходячи з цього український народ і держава мають забезпечувати відродження і захист своєї рідної мови та якісну розбудову українського мовного простору.

Українська мова – об’єднуючий фактор нації. Не всі в Україні розуміють фундаментальну цінність української мови, як національного об’єднуючого фактору, що в деякого викликає неприйняття, а іноді навіть відторгнення бажання вільно володіти мовою країни свого проживання. Українській мові має бути повернена її комунікативна сила і створений стимул її вивчати для тих, хто ніяк не може подолати внутрішнього блокування її освоєння.

«Гібридний лінгвоцид» в Україні. Роки радянської окупації України можна класифікувати, як запровадження «гібридного лінгвоциду», за якого українська мова нібито формально і не заборонялася, проте комуністичний режим робив все для того, аби якнайшвидше витіснити її з повсякденного вжитку, що великою мірою йому вдалося майже зробити в частині українських областей. «Україні була силою нав’язана «українська російська мова», яка була закріпленням вигаданої в Кремлі теорії щодо «російськомовних українців»»

Деолігархізація і мова. У добре організованому національному середовищі значні ресурси мають бути спрямовані на те, щоб допомогти людям отримати доступ до мови та вивчити її через ЗМІ, бібліотеки, школи та вищі навчальні заклади.

В Україні ж під час московського панування було насильницьки розірвано історичну мовну традицію, коли успішною могла стати лише та особа, яка, задля політичної лояльності до влади і можливості зробити вдалу кар’єру, мала відмовитися від свого національного коріння і перейти в спілкуванні на мову поневолювачів.

Українська мова як засіб спілкування та інтелектуального виявлення особистості відображає самобутність багатомільйонного українського народу і є основою його духовності та історичної пам’яті. Згідно з частиною першою статті 10 Конституції України українська мова є державною мовою в Україні. Як визначено в Рішенні Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року у справі про застосування української мови, положення про українську мову як державну містяться у розділі I «Загальні засади» Конституції України, який закріплює основи конституційного ладу в Україні.

Список використаних джерел

1. Навколомовні баталії: українська мова має бути повернена в сучасність. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30741142.html> (дата звернення: 02.09.2022).
2. Концепція Державної мовної політики в Україні від 15 лютого 2010 р. № 161/2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=161%2F2010> (дата звернення: 02.09.2022).
3. Природа та сутність мови (мова – явище біологічне; мова – явище психічне або психологічне; мова – явище соціальне; мова – система знаків). URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/083019.1.pdf> (дата звернення: 02.09.2022).

Сітько В. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Літературна мова – являє собою варіант загальнонаціональної мови; загальнонаціональній мові притаманна наявність орфографічної, орфоепічної, граматичної, лексичної, пунктуаційної та стилістичної норми й протипоставляється просторіччям, говіркам, діалектам і жаргонам. Вона використовується здебільшого у суспільних сферах життя та літературі, наприклад у державних установах, художній літературі.

Проголошення незалежності дозволило українській мові зберегти старі та набуті нові функції.

– Вона стає єдиною державною, обов'язковою для використання у навчальних закладах, державних установах, у засобах масової інформації, на радіо й телебаченні.

– Українська мова стає засобом спілкування між різними етнічними групами в Україні. У різних країнах світу почався процес вивчення української мови, вони готують висококваліфікованих спеціалістів, які будуть працювати в Україні.

– Правопис і граматику змінюються, щоб уникати наслідків русифікації української мови у минулому.

– Українська термінологія у самих різноманітних сферах починає збагачуватись за рахунок іншомовних запозичень. Найбільш впливовими мовами у цій сфері є німецька, англійська, французька та латинська.

– Відбувається наближення діалектів з літературною мовою. Цьому сприяють навчальні заклади, телебачення й особливе усвідомлення суспільством себе як окремої нації. Носії діалектів розуміють, що літературна мова є ключем до розуміння зі співрозмовником з будь-якої частини країни. Літературна мова в свою чергу запозичує елементи говірок, які потім стають частиною літературної норми. Такі відомі слова як: сме-река, трембіта, бринза та інш. притаманні гуцульській говірці, завдяки старанням письменників стали літературними.

Сучасній українській мові притаманне відсилання до народних джерел, де вона знаходить замітники запозиченням з чужих мов.

На сучасному етапі українська мова не тільки зберігає традиційні зв'язки, а й створює нові з багатьма іншими мовами світу.

Українській літературній мові на сучасному етапі притаманні такі тенденції розвитку:

– Створення нових та розширення змісту вже відомих слів

– Тісний контакт української мови з іншими мовами світу, використання іншомовних компонентів в українському словотворенні.

– Заміна іншомовних слів їх українськими аналогами (давніми чи створеними штучно) в галузях професійної лексики або термінології.

Українська мова – одна з ознак ідентичності української нації. Переживши заборони, навмисну русифікацію та полонізацію, вона змогла зберегти свою основу, історичну пам'ять та національні традиції українського народу. Українська мова є засобом спілкування. Вона створює мовний простір, який є природним середовищем буття української нації. Збереження мовного простору є неодмінною умовою існування і розвитку української нації і гарантією забезпечення мовних прав українців.

Українська мова повинна охоронятися та підтримуватися. Отже, мовна політика повинна бути спрямована на її захист та всебічний розвиток в усіх сферах життя суспільства. Українська мова виконує інтеграційну функцію, забезпечує культурний та економічний розвиток нашої країни.

Список використаних джерел

1. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. Харків, 2001.
2. Тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі. URL: <https://studfile.net/preview/5484865/page:6/> (дата звернення: 02.09.2022).
3. Українська мова як атрибут української держави. 2011. URL: <http://derzhavnist.blogspot.com/2011/06/blog-post.html> (дата звернення: 02.09.2022).

Терещенко К.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЇЇ РОЗВИТОК

Українська мова – одна з найбарвистіших і найбагатших мов світу. Мова – це дуже філігранний інструмент, який можна по-рівняти зі скальпелем. Як легко заслухатися грою талановитого скрипаля, якщо інструмент належить справжньому природженому майстрові. Таким же чином реалізується і мова. Лише справжній лінгвіст-знавець, який володіє мовою бездоганно, викликає захоплення, бажання слухати, ловлячи кожен звук, кожне слово. Мова – це інструмент пізнання світу, тонкий і багатогранний, що передає нашій свідомості нюанси почуттів.

Тож чому так багато носіїв нашої, як називав її Т. Шевченко, “солов'їної мови” не мають змоги позизуватися своєю майстерністю володіти нею на належному рівні?

Відтак, зауважимо, що одна з проблем – це орфоепічна анархія. Сучасна лінгвістика визначає таке значення цього поняття: “Орфоепія – це розділ мовознавства, що вивчає правильну вимову, у тому числі наголос у слові” [1]. Через нехтування орфоепічними нормами не лише спотворюється мова, але й виникає безліч логічних помилок. Інша проблема – наявність в мовах світу діалектних слів. Самі діалектні слова збагачують і прикрашають мову, але тільки там, де вони й повинні вживатися. Літературна мова має свої правила, за якими вона побудована. Ще одна проблема – це лексичні помилки, коли слова вживаються у невірному значенні, бо людина просто не розуміє значення слова. Трапляються і стилістичні помилки, і фразеологічні, і граматичні.

Найефективнішим ворогом української мови, як і будь-якої сучасної літературної мови є суржик. Відносно мови мовознавець не має права стверджувати, що “...це просто суцільна мішанина слів різних мов,

і більш нічого” [2], адже будь-яка мова світу є складною синтезованою системою, що розривається за своїми внутрішніми та об’єктивними зовнішніми законами протягом тисячоліть. Суржик є “прив’язаним” територіально і реалізованим у комбінаціях запозичень. “Українські лексеми набувають дивовижних, чудернацьких мовних форм”, [2] оскільки підкоряються правилам польської, білоруської, румунської, угорської, та інших граматик та стилістичних систем. Тому суржик – це не запозичення з інших мов, а явище, що є цілком закономірним та природним процесом. В історичному та культурному просторі взаємопроникнення мов – процес неминучий, що відбувається на сусідніх територіях. Але іншомовні слова, вирази, якщо вони не вживаються бездумно, зі зневагою до мовних норм, – тільки збагачують мову.

Мовні новотвори, що функціонують за межами лексичних норм, збіднюють таку могутню, таку барвисту, таку різноманітну українську мову, що має безліч лексичних художніх засобів, щоб можна було висловити будь-які думки, почуття, описати що завгодно, намалювати будь-яку картину всесвіту.

Деякі науковці вважають суржик штучною мовою. Але вважаємо, що це не зовсім так. Все ж таки суржик не створювали навмисно, хоча це й специфічна мова, мовний дисонанс, що виникає природним шляхом і навіть має певні різновиди. Існує, наприклад, київський суржик та одеський суржик.

Але не варто плутати розмовну мову та суржик. Різні соціальні та професійні групи мають свій жаргон. зрозуміло, що у компанії підлітків спілкуються своєю, зрозумілою для кожного з них мовою. Будь-яка група людей, об’єднаних спільним родом діяльності, має свої влучні слівця.

Суржик – це збідніла мова, позбавлена виразності та національного колориту. Тому суржик не повинен бути нормою спілкування. З першої хвилини, як тільки наш співрозмовник починає говорити, ми з великою зривом висновок, хто перед нами. Освічена інтелегентна людина та суржик точною можемо – поняття несумісні. Прислухайтесь до вашого внутрішнього цензора, який контролює вашу мову – і вона буде ставати раз від разу все краще і багатше.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми культури української мови і мовлення : V наук.-практ. конфер. Національного університету Острозька академія. URL: <https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2015/05-11-01> (дата звернення: 14.09.2022).

2. Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі : Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих учених і студентів. URL: <https://npu.edu.ua/pres-relizy/l-r-429> (дата звернення: 14.09.2022).

Шамайда К. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ПИСЬМОВОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Напевно, немає таких професій та спеціальностей, де мистецтво володіти словом не знадобилося б. Діловій людині, зайнятій у сфері підприємництва, постійно доводиться спілкуватися з людьми, розмовляти, брати участь у комерційних переговорах, проводити службові наради. Але в процесі роботи дуже часто трапляються помилки. Розглянемо деякі з них.

Зміщений логічний наголос. У письмовій мові, логічний наголос падає на останнє слово перед крапкою в простому і складному реченнях, а також на останнє слово перед комою в середині складного речення.

Наприклад, у реченні: «Рішення було прийнято одностайно» логічний наголос і смисловий акцент стоять на останньому слові «одностайно». Якщо ж змінити порядок слів у реченні: «Одностайно було прийнято рішення», то логічним наголосом виділяється слово «рішення». Не знаючи цієї закономірності, упорядник документа може неправильно розташувати слова в реченні, а читач сприйме логічний наголос інакше.

Пропуск логічної ланки. Характерним недоліком при побудові письмового тексту є ненавмисний пропуск необхідного структурного елементу. Основна причина цих помилок в тому, що укладач документу переносить навички усного мовлення на процес створення письмового тексту. Широке використання неповних речень в усному спілкуванні є нормою, в книжково-письмових стилях неповні речення є помилкою. У реченні не повинно бути неясностей.

Використання зайвих слів. Слід пам’ятати, що в будь-якому офіційному папері побудова речень відзначається лаконізмом – вони повинні бути чіткими й нескладними. Наприклад, «У грудні місяці цього року на конференції зібралось тридцять чоловік виборців». У цьому реченні можна обійтися без двох зайвих слів, тоді вийде: «У грудні цього року на конференції зібралось тридцять виборців».

Недоречне або невиправдане вживання іноземних слів. Наразі в ділову мову часто потрапляють іноземні слова, що позначають поняття, за якими вже давно закріплений українській еквівалент. Наприклад, пишуть: «легітимний» замість «законний». Вживання іноземної лексики має бути зумовлено необхідністю, доречністю і точністю слововживання. Якщо для позначення предмета чи поняття існує український еквівалент, вживання слова іноземного походження в документі неприпустимо.

Варто пам’ятати про пароніми – близькі за звучанням, але різні за значенням слова: гарантійний – гарантований, ефектний – ефективний, економний – економічний, страховик – страхувальник тощо. Порівняємо вживання багатозначних дієслів представити і надати:

Представити: пред’явити, повідомити; познайомити з ким-небудь; клопотатися (про підвищення, про нагороди); скласти, виявити;

Надати: віддати в чесь розпорядження, користування; дати право, можливість зробити щось; дозволити діяти самостійно або залишити без нагляду; надати справа випадку.

Отже, слід пам’ятати, що правильне проведення ділових бесід сприяє приросту продуктивності праці на 20–30%. Щоб ділове спілкування було успішним, недостатньо знати специфіку ділового мовлення, лексику, граматику і стилістику. Потрібно навчитися користуватися своєю мовою так, щоб зацікавити співрозмовника, вплинути на нього, завоювати на свій бік.

Список використаних джерел

1. Паламар Л. М., Кацавець Г. М. Мова ділових паперів : навч. посіб. Київ : Либідь, 1993. 192 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Кузьменко Д. М.

Львівський національний університет імені Івана Франка
наук. кер. – к.е.н., доцент Козьмук Н. І.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. У ст. 1 Конституції України закріплено, що Україна є соціальною державою, що передбачає взяття нею на себе та виконання зобов'язань щодо побудови соціально орієнтованої держави. В умовах сьогодення це втілюється через державну політику, яка спрямовується на підвищення рівня добробуту населення, приділення особливої уваги його вразливим верствам населення, зокрема у період воєнного стану в країні.

Метою дослідження статті є визначення сучасного стану особливості системи надання соціального забезпечення в Україні у період воєнного стану. Завдання для досягнення даної мети проаналізувати хід реформ системи надання населенню соціальних послуг, впроваджуваних в Україні в умовах сьогодення, виявити їх наслідки; виокремити і згрупувати основні проблеми, які виникають у ході забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало викликом для всіх сфер – не винятком стала і соціальна, яка опікується вразливими, малозахищеними та незахищеними категоріями населення.

Надання соціальних послуг є одним із основних напрямків системи соціального захисту нарівні з виплатою грошової соціальної допомоги. Спектр цих послуг є досить широким – від послуг з догляду вдома, різноманітної допомоги з подолання тих чи інших складних життєвих обставин до комплексних медико-соціальних послуг, що передбачають проживання людини у спеціалізованій установі.

Люди, які отримують соціальні послуги з тих чи інших причин - наприклад, через вік, самотність, хворобу, соціальні труднощі, бідність тощо - перебувають у вразливому становищі і, отже, ще менш стійкі до різних криз. Людина, яка не в змозі самостійно покинути дім, доглядати за собою чи дітьми і фактично залежить від сторонньої допомоги, перебуває в умовах військової загрози у фактично беззахисному становищі. Для сімей, в яких один або обидва батьки страждають від наркотичної залежності та/або мають складні стосунки чи насильство, виклики, які приносить війна, можуть бути дуже важкими. [1]

У найперші дні та тижні війни держава сфокусувалася на евакуації дітей із вразливих категорій – як дітей, які перебувають у закладах інституційного догляду, так і дітей з дитячих будинків сімейного типу та з родин, які перебувають у складних життєвих обставинах. Одним із перших евакуаційних заходів, організованих органами місцевого самоврядування, стало вивезення 25 лютого дітей із центру соціально-психологічної реабілітації, що розташований на північній околиці міста Києва, в напрямку наступу армії РФ. 26 лютого з найнебезпечніших точок Донецької області до центру дитячого оздоровлення та відпочинку в іншому регіоні було евакуйовано 166 дітей із числа вразливих категорій.

Одним із головних завдань Мінсоцполітики та сфери соціального захисту є забезпечення наших громадян своєчасною, доступною та якісною підтримкою, побудова системи надання соціальних послуг та проведення соціальних робіт, наближених до кращих європейських практик. Масштабне вторгнення Російської Федерації на нашу землю, введення воєнного стану в Україні стало великим викликом системі. Сама суть соціальних послуг полягає в тому, що вони надаються людям, які мають проблеми і не можуть з ними впоратися самостійно. Збитки, у тому числі психологічні, матеріальні, фізичні, завдані війною, військовими діями, тимчасовою окупацією, є одним із факторів, що негативно впливають на життя людини, сім'ї, зокрема сім'ї з дітьми, для чого сьогодні більшість наших громадян потребують соціальної допомоги. робітників. [2]

Висновки. Організуючи роботу у воєнний час і розуміючи, що соціальна робота та надання соціальних послуг – це професійна діяльність, і тут, як і в медицині, головне – не нашкодити, Міністерство соціальної політики підходить до прийняття рішень щодо надання соціальних послуг дуже ретельно та досконало вивчаючи ситуацію кожної людини, її проблеми та можливості, працює лише в тісному контакті з людиною, максимально залучаючи її до вирішення власних проблем. Повномасштабне вторгнення поставило перед Міністерством соціальної політики неабиякий виклик, адже в такий складний час потрібно продовжувати якісно надавати послуги, а також впроваджувати систему спрощення надання соціальних послуг.

Список використаних джерел

1. Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану та останні зміни у цій сфері. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html> (дата звернення: 29.09.2022).
2. Соціальний захист і війна в Україні (24 лютого – 30 квітня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialnyj-zahyst-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-30-kvitnya-2022/> (дата звернення: 29.09.2022).

Фідря Т. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н., доцент Ігрушко А.Ю.

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ – ВИМОГА ЧАСУ

Актуальність дослідження прослідковується в тому, що старіння населення є одним із гострих демографічних питань соціального розвитку суспільства, наслідки якого мають значний вплив як на розвиток держави різних країн світу так і на Україну. Саме ця когорта суспільства і значна її частка в структурі населення вимагає комплексний перегляд проблем, пов'язаних із задоволенням потреб осіб похилого віку (ОПВ), та

переформування підходів до їх вирішення з урахуванням реалій сьогодення, умов воєнного стану, підвищеного рівня соціально-психологічного напруження, масштабної інформаційної атаки тощо.

Задоволення потреб осіб похилого віку – це сукупність різнопланових заходів та методів організації допомоги соціально-медичного спрямування, що базується на збереженні, підтримці та зміцненні життєдіяльності зазначеної частини населення. Слід зауважити, що задоволення потреб повинно бути сконцентоване не тільки на створенні «гарних» умов, а і обов'язково на створенні умов, при яких саме ця частина населення здатна приносити користь не тільки собі, а і суспільству в цілому.

Важливим є врахування вікових змін людей в старості, що пов'язані зі зміною їх статусу. У цей період ОПВ мають ряд обмежень у комунікативному просторі, трудовій діяльності, труднощів як соціально-побутових так і адаптаційних.

У свою чергу, історичний розвиток суспільства підкреслює той факт, що ставлення до осіб похилого віку повинно бути більш уважним, турботливим. Кожен член суспільства і держава в цілому зобов'язані створювати для них належні умови існування, так як це важлива частина соціальної політики держави.

Тому соціальна робота з особами похилого віку повинна бути сфокусована в основному на реалізації засад державної соціальної політики у частині соціального забезпечення, допомоги як фінансової так і матеріальної, соціального страхування, медичного, створення відповідних умов життєдіяльності шляхом створення мережі відповідних установ, організацій, служб, які надають комплекс життєвонеобхідних послуг, зокрема послуг психологічного та консультативного обслуговування.

При цьому зусилля інститутів держави необхідно спрямувати на створення та реалізацію соціальних програм таким чином, щоб кожна особа похилого віку мала змогу раціонально використовувати свої ресурси на виробництво благ, що необхідні та корисні для країни. Крім того, ОПВ як частина суспільства повинна нести відповідальність за результативність своєї роботи.

Саме такий підхід зробить їх повноцінними і корисними членами суспільства. Це, у свою чергу, надасть можливість подолати одну із головних проблем осіб похилого віку – це самотність та психологічний розлад, пов'язаний з їх переживаннями, недієздатністю. За проведеними дослідженнями з'ясовано, що відповідно до статевого критерія найбільш піддаються емоційним переживанням чоловіки, їх частка складає – 78%, частка жінок досягає 22%.

Таким чином, дієві заходи підвищення ефективності соціальної роботи з людьми похилого віку повинні будуватися на наданні їм допомоги в адаптації до реалій сьогодення та на формуванні їх позитивного психоемоційного стану.

Також соціальна робота з цією категорією населення потребує подальшого вдосконалення і врахування досвіду різних країн світу.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Багно Я. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРЕСОВОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Актуальність дослідження полягає в тому, що в сучасних умовах воєнного стану та пандемії коронавірусу, провадження освітньої діяльності супроводжується постійними стрімкими змінами, що впливають на емоційно-психологічну складову здобувачів вищої освіти (ЗВО), зокрема розвиток стресу, психологічну напругу, переживання під час освітнього процесу.

При дослідженні проблеми стресового стану у ЗВО було використано комплексний підхід до вивчення сутнісної характеристики стресу та його розвитку. Так, стрес – зміна емоційної складової – переходить в стан напруги, скрутності, страху. Також стрес – це порушення нервової системи організму, психічного стану, зокрема діяльності периферичних органів під впливом негативних умов перебування ЗВО в умовах навчального процесу. З боку психологічного підходу стрес – порушення балансу між вимогами навчання та здатністю особи пристосуватися до умов й забезпечити безпеку власному емоційно-психологічному стану.

Відносно психологічного підходу необхідно зауважити на виокремленні таких форм стресу як позитивний та негативний. Кожен стрес має свій ступінь впливу на організм особистості, що проявляється в діапазоні від незначного збудження до найтяжчого психосоматичного захворювання. Не залежно від прояву стресу, вплив відбувається на організм особистості в цілому. Особливостями навчальної діяльності є емоційні переживання, страх в досягненні поставленої мети, страх не відповідати вимогам інших членів академічної групи, або інших академічних груп, у вирішенні складних ситуацій, складанні підсумкового контролю. Навчальний стрес – це абсолютно нормальна реакція організму, пов'язана з повсякденним життям кожного студента, складова частина способу життя. Від самого студента залежить, як часто і тривало він буде перебувати в стресовому стані, які будуть прояви навчального стресу.

Отже, комплексну діагностику стресового стану здобувачів вищої освіти та його розвитку з нашої точки зору доцільно провести шляхом використання як методики для дослідження індивідуально-психологічних особливостей студентів, а саме метод дослідження «Коректурна проба» (за Б. Бурбоном) (методика сфокусована на визначенні концентрації та уваги особистості), тест Лінеограми (методика сконцентрована на дослідженні психічного розвитку ЗВО) та теплінг-ТЕСТ (Е. П. Ільїн) (методика передбачає дослідження рівня працездатності студента), так і методику самодіагностики Ю. В. Щербатого «Тест на навчальний стрес». Саме зазначені методики враховують особливості в проведенні тестування – це максимальна об'єктивність та незначні часові витрати.

Отже, одним із основних напрямків вирішення проблемного питання – подолання або зменшення стресових ситуацій у здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу можливо шляхом підвищення рівня стресостійкості у студентів. Стресостійкість – це, по-перше, здатність керувати своїм емоційно-психологічним станом у будь-якій стресовій ситуації; по-друге вміння швидко пристосовуватися до ситуації – адаптуватися до нестандартних, критичних умов, напруженої ситуації; по-третє, вміння прорахувати наслідки стресу та використання їх на свою користь. Для здобувачів вищої освіти стресостійкість є одним із основних факторів стресогенного характеру, який допомагає їм побороти внутрішні страхи під час навчання, відстоювати свої позиції та спрямовувати свої дії на отримання позитивного результату для себе і тим самим забезпечувати нормалізацію особистого соціально-психологічного стану.

Таким чином, слід зазначити, що стрес – феномен з індивідуальною особливістю, специфічний для кожного ЗВО. Основною задачею з точки зору психології є навчання студентів відповідним прийомам самоаналізу стресу, подолання та уникнення стресових ситуацій, підвищення рівня стресостійкості – віри в себе, впевненості та самосприйнятті.

Борисенко П. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ СПОЖИВЧИХ РІШЕНЬ

Теоретичний наліз наукової літератури свідчить, що на даний час основна увага до вивчення споживчої поведінки, зокрема – прийняття споживчих рішень, приділяється з боку теоретиків менеджменту і вчених-психологів – за кордоном, та з боку вчених-економістів – в Україні. Це свідчить про те, що в Україні роль психологічних факторів у взаємодії між бізнесом та споживачами залишається недооціненою, а сама поведінка споживачів потребує більш глибокого вивчення, особливо – у контексті психічних процесів.

В нинішніх умовах прийняття повсякденних споживчих рішень доцільно розглядати не лише в контексті когнітивних психічних процесів, але й у контексті афективних психічних процесів, серед яких особливе значення мають такі, як враження, переживання, відчуття і т. п. Більше того, практика доводить, що незважаючи на складність моделювання цих процесів, у комунікаціях між бізнесом та споживачами все частіше простежується цілеспрямоване прагнення з боку бізнесу формалізувати людські емоції та активно використовувати їх у своєму повсякденному впливі на поведінку споживачів [1; 2].

Розглянуті способи комунікації зі споживачами, а також прийоми психологічного впливу на споживачів дають змогу стверджувати, що пересічний споживач, його система цінностей та поведінка на ринку цілком можуть бути об'єктом цілеспрямованого впливу з боку виробників, а ефективність взаємодії зі споживачем, як і ефективність збутової діяльності в цілому, не є завданням фахівців лише економічного профілю. Сучас-

ний споживач добре обізнаний, поінформований, має великий вибір не лише серед товарів різних виробників, але й серед способів задоволення потреб, відтак вплив на поведінку має бути предметом систематичної роботи з боку соціологів, психологів, а вивчення мотивів купівлі – предметом постійних маркетингових досліджень цих та інших фахівців [3].

Практика показує, що вітчизняні виробники все ще не до кінця розуміють природу прийняття рішення про купівлю, часто покладаються на масові заходи, використовують у рекламних зверненнях типові шаблони, стандартні кліше та ігнорують особистість споживача. Водночас будь-яка компанія, яка прагне якнайкраще вибудувати свою лінію взаємодії зі споживачами, має враховувати такі аспекти, як особистість споживача, вікові особливості, смаки та вподобання тощо. Більше того, ці аспекти мають бути враховані і у контексті емоційного сприйняття пропонованого товару чи послуги.

Проблема прийняття споживчих рішень особливо на часі і має певні перспективи, які полягають у більш глибокому вивченні споживчої поведінки різних вікових категорій та соціальних груп, а також у пошуку нових, більш ефективних способів взаємодії між виробниками та покупцями, які будуть побудовані на актуалізації більш широкого спектру як когнітивних, так і афективних психічних процесів.

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Усвідомлення власних емоцій як чинник розумної поведінки. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 95–108.
2. Зарицька В. В. Вплив соціальних чинників на розвиток емоційного інтелекту особистості. *Теорія та практика сучасної психології* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 2. С. 115–120.
3. Зарицька В. В. Психологія самореалізації особистості : монографія. Запоріжжя, 2019. 242 с.

Борисенко П. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Проблема розвитку емоційної компетентності у студентів соціономічного напрямку є однією з важливих психологічних проблем, актуальних для особистісного і професійного зростання. Оскільки у студентський період значно збільшується психологічне навантаження, викликане змістом навчального процесу у вищому навчальному закладі, яким передбачено засвоєння студентами великого масиву наукової літератури, прояв високої пізнавальної активності, то це у студентів емоційну напругу, емоційні зриви, навіть стресові ситуації. Недостатньо розвинена емоційна компетентність уповільнює процес підходу на новий режим навчання і життя в цілому.

Проблема емоційної компетентності особистості у повсякденному житті і у професійній діяльності існує у достатньо великій кількості людей, що спричинює безліч малих і великих конфліктів на фоні емоційних зривів, стресових станів, невміння володіти проявами власних емоцій або нездатністю зупинити конструктивними шляхами надмірні емоції інших, що в цілому знижує комфортність відносин між людьми, особливо у професійній діяльності [2].

Студентський період життя відрізняється високим рівнем гнучкості усіх психічних процесів, а також глибоким інтересом до свого внутрішнього світу. З цього приводу В. Зарицька підкреслює, що саме у студентський період відбувається активне емоційне ставлення особистості до себе та до інших, викликане навчальною діяльністю, процесом удосконалення самосвідомості, здатності до рефлексії і децентралізації (уміння стати на позицію одногрупника чи викладача, враховувати їх потреби, почуття) [3, с.13].

Студенти стикаються з цілою низкою труднощів у вираженні своїх емоцій у зв'язку з відсутністю належного досвіду адекватного їх прояву. Серед найбільш розповсюджених причин такого явища, зокрема, І. Андреева [1, с.78-86] називає такі: засвоєння форм прояву емоцій, що панують у сім'ї і найближчому оточенні, які не є нормою у суспільстві; відсутність знань про визнані суспільством форми вираження емоцій; боязнь оприлюднювати власні почуття, пов'язано зі страхом викликати осуд серед оточуючих; окремі вроджені фактори хоча все-таки вирішальне значення має рівень наукованості [1].

Разом з тим, у студентські роки людина уже має певний досвід зіткнення з окремими непорозуміннями у спілкуванні з оточуючими (членами родини, ровесниками та ін.), викликані навчальною та пізнавальною діяльністю.

Але у вищому навчальному закладі панує специфічна атмосфера взаємостосунків між студентами і викладачами, викликана специфічними вимогами до студентів як майбутніх фахівців, до ступеню їх відповідальності за результати навчальної діяльності в структурі фахової підготовки. Саме ця специфічна вузівська атмосфера, специфіка ділової комунікації і взаємодії між учасниками фахової підготовки студентів, попри усі протиріччя і особистісні недоліки у напрацюванні досвіду емоційної компетентності сприятиме її формуванню завдяки актуалізації внутрішніх ресурсів студентів у всіх сферах студентського життя [2].

Емоційна компетентність виступає однією з домінантних, складових підготовки фахівців соціономічного напрямку, бо дозволяє швидко зорієнтуватись у конкретних ситуаціях, вибрати відповідну міру прояву емоцій, чим сприяти зниженню психологічної напруги і більш успішному розв'язанні проблем, які виникають [3].

Встановлено, що на значущість необхідності розвитку у майбутніх фахівців соціономічного напрямку вказують багато науковців: називають об'єктивні і суб'єктивні причини недостатнього рівня сформованості цієї здатності, обумовлені недоліками в роботі вузівської системи підготовки фахівців, а також недостатньою увагою, спрямованою на подолання суб'єктивних причин неадекватного прояву емоцій та попередженню їх негативних наслідків [5].

Вченими доведено, що існує багато шляхів як розв'язання протиріч між необхідністю високого рівня фахової підготовки студентів і складністю подолання труднощів, що ними обумовлені [4].

Встановлено, що ефективне формування емоційної компетентності студентів можливе за умови активної участі самих студентів у цьому процесі як необхідної складової їх фахової підготовки, як з часом пе-

перостає у таку важливу людську якість як емоційна стійкість. Більш глибокого дослідження вимагають механізми формування емоційної стійкості майбутніх фахівців як важливої передумови успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Андреева І. М. Емоційний інтелект: дослідження феномена. *Питання психології*. 2006. № 3. С. 78–86.
2. Борисенко В. М. Емоційна компетентність у контексті підготовки сучасних фахівців. *Наука і вища школа* : тези допов. XXIII Міжнар. наук. конфер. студентів і молодих учених. Запоріжжя : КПУ, 2015. С. 483.
3. Зарицька В. В. Емоційний компонент компетентнісно спрямованої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 58–59 (111–112). С. 85–92.
4. Зарицька В. В. Усвідомлення власних емоцій як чинник розумної поведінки. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 95–108.
5. Зарицька В. В. Психологія емоційного інтелекту. Запоріжжя : ОЛДІ-ПЛЮС, 2022. 428 с.

Варакута М. Л.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

АДАПТАЦІЯ У НАУКОВОМУ КОНТЕКСТІ

ослідження адаптації завжди приваблювало науково-дослідну спільноту як теоретичному, так й в практичному напрямку. Розуміння поняття «адаптація» є наслідком безпрецедентного розвитку науки. Огляд літератури показує, що термін «адаптація» зустрічається в різних науках, торкаючись природничих, технічних і суспільних наук, у зв'язку з цим існує безліч визначень. Феномен адаптації є об'єктом міждисциплінарних досліджень, оскільки його можна застосовувати до різних аспектів: біологічного, психологічного та соціального.

Наприклад ми спостерігаємо філософсько-соціологічний аналіз процесів адаптації в роботах А. Берга, Т. Дічевої; проблеми соціальної адаптації та соціалізації у працях О. Жмирікова, І. Кона, Т. Шибутані; соціальну активність людини та її роль у соціальній адаптації у теоретичних поглядах К. О. Абульханової-Славської, Л. С. Виготського, Б. З. Вульфова, А. Мудрико, А. Петровського, А. Реана та ін.

В українській науці М. Амосов, Я. Бендет, М. Калининський, Т. Коляда та інші вчені приділяли велику увагу вивченню фізіологічних та біохімічних основ адаптації організму людини до різних подразників. Досягнення українських вчених В. Бальсевича, В. Запорожанова та інших у вивченні законів адаптації в галузі спортивної медицини, зокрема, у розробці теоретичних та практичних засад процесу спортивного тренування, має велике значення.

Ще у 1865 році в науковому світі вперше постало питання щодо адаптації. Тоді сам термін спочатку використовували в біології. Німецький фізіолог Г. Ауберт увів термін «адаптація», який розпочав використовуватися у літературі. Він розглядав адаптацію як зміну (приспосувального характеру) чутливості шкірних аналізаторів до дії зовнішніх подразників.

Термін «адаптація» був введений в психологію лише в ХХ столітті. Тому розгляд проблеми адаптації людини слід починати з історії цієї проблеми, включаючи її філософські аспекти. Часто поняття «адаптація» використовують як синонім поняття «приспосовання». І проблема адаптації людини до навколишнього середовища, світу, напевно, хвилювала її в усі часи. У напрямку структурного функціоналізму Т. Парсонс виділив із загальної системи дії чотири підсистеми: соціальну, культурну, особистісну та поведінковий організм. Він стверджував, що кожній підсистемі відповідає своя переважна функція – це, відповідно, інтеграція, відтворення зразка, ціледосягнення та адаптація. Вказується на те, що рівень адаптації складається як з біологічної основи, так і з соціального аспекту особистості.

В. Ільїн розглядав проблему адаптації у видовому значенні, вважаючи, що фактори, що надають сприятливий вплив на вигляд у цілому, будуть так само впливати на індивіда як представника виду. Також автор розглядав проблему у соціальному плані, пов'язуючи соціальну адаптацію зі ступенем екстравертованості особистості. Адаптація – це процес, в ході якого встановлюється або підтримується функціонування системи (тобто підтримання її основних параметрів) за зміни умов зовнішнього або внутрішнього середовища.

Адаптація – це складний феномен. У широкому значенні адаптація це: процес пристосування індивідуальних та особистісних якостей до життя та діяльності людини в умовах, що змінюються; активна взаємодія особистості та середовища залежно від ступеня її активності; перетворення середовища згідно з потребами, цінностями й ідеалами особистості, або перевага залежності особистості від середовища; зміни, що супроводжують на рівні психічної регуляції, становлення (та відновлення), збереження динамічної рівноваги у системі «суб'єкт праці професійне середовище» [1]. Отже, огляд наукових праць вітчизняних та зарубіжних психологів дозволяє розглядати адаптацію як динамічну освіту, результат та процес пристосування організму, особистості до умов зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Блажівський М. І. Поняття адаптації у сучасній науковій літературі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 233–242. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1155/1/1-2014bmisnl.pdf> (дата звернення: 14.09.2022).
2. Лоза А. С., Лаврецький Р. В. Психологічна готовність та адаптація соціального працівника до професійної діяльності. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2014. № 3–4. URL: <https://sci.lidubgd.edu.ua/bitstream/123456789/1722/1/Loza%20A.S.%20Lavretskiy%20R.V..pdf> (дата звернення: 14.09.2022).
3. Миронова О. М. Основні проблеми адаптації персоналу та методи їх вирішення на підприємствах. *Еконміка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 602–608. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/101.pdf (дата звернення: 14.09.2022).

4. Спіріна Т. П., Зарюгіна Ю. Є. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33687332.pdf> (дата звернення: 14.09.2022).

Гришина Т. А.

Класичний приватний університет
к.психол.н., доцент, професор

Соколовська І. А.

Запорізький державний медичний університет
к.мед.н., доцент

ВИВЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ, НЕОБХІДНОЇ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕГУЛЯТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми нашої праці пов'язано з тим фактом, що економічна свідомість особистості є невідкладною проблемою соціального, політичного та економічного характеру ХХІ століття. У зв'язку зі становленням та поглибленням ринкових відносин в економіці, виникають потреби у вивченні економічної свідомості, необхідні для розуміння психологічних регуляторів економічної поведінки людини та психологічного забезпечення вирішення ряду гострих соціальних проблем.

Економічна свідомість та її феномен є творінням сучасних політико-економічних та культурних змін в Україні, що призвели країну до соціальної та економічної нестабільності. Наразі у державі простежується нестача ринкової культури, яка виявляється у відсутності розуміння механізмів й структури ринкової економіки, досвіду участі в роботі ринкових структур, уміння виконувати певні економічні ролі в умовах ринкових реалій.

Науковці звертають свою увагу на феномен економічної свідомості, властивий суб'єкту господарської діяльності, враховуючи різноманітність економіко-психологічних підходів і можливостей їх застосування. Під економічною свідомістю вони розуміють системну складову свідомості, як вищого рівня психічного відображення економічних відносин людини.

Доведено, що дослідження психологічних феноменів економічної свідомості не можуть бути самодостатніми, а повинні бути необхідними саме для того, щоб розуміти регулятори економічної поведінки. Тобто економічна свідомість, формуючись і виявляючись в економічній поведінці, стає важливим регулятором, що детермінує останню.

Свідомість – це вища, найбільш розвинута і складна форма, відображення, яка властива тільки людині. Свідомість у психології характеризується: активністю; свідомість завжди є свідомістю чого-небудь (спрямованість на предмет); усвідомлення самої свідомості (здатність до самоспостереження, рефлексії); ціннісний характер (мотиваційний); ясність (різні рівні). Невід'ємною ознакою свідомості є: мова, мислення та здатність створювати узагальнену модель навколишнього світу у вигляді сукупності образів і понять. В сучасній психології існують різні види свідомості, такі як, економічна, екологічна, колективна, індивідуальна та інші. У структурі свідомості суб'єкта виділяються раціональні та емоційні компоненти, що утворюють економічну свідомість [1].

Сутність економічної свідомості пов'язується з систематизованими знаннями, заснованими на науковому пізнанні та свідомому використанні соціально-економічних законів. Розглядаючи економічну свідомість з'ясовано, що вона є однією з центральних категорій сучасної економічної психології. Дослідження економічної свідомості, які здійснюються в наш час зі застосуванням в них прийомів, характеризуються своєю спрямованістю лише на один або декілька її компонентів. Деякі автори стверджують що економічна свідомість особистості формується на основі життєвих переживань, накопиченого досвіду і подолання труднощів. Вона є складовою частиною індивідуальної свідомості, рівнем психічного сприйняття економічних процесів, яка формує реакцію і відповідну поведінку особистості [2].

Іншими словами, економічна свідомість – це сукупність соціальних уявлень, установок, відносин, думок суб'єкта про різні економічні об'єкти. Економічна свідомість є результатом соціалізації та професіоналізації суб'єкта і набуває певну значимість у діяльності людини, що виявляється в суб'єктивній оцінці економічного статусу особистості, у поданні та відношенні особистості до власності, грошей, економічного ризику, бідності, багатства і іншим економічним об'єктам. Економічна свідомість, відображаючи економічні реальності, формує економічні моделі прийняття економічних рішень. Вона пов'язана також з економічною системою, будучи її суб'єктивним фундаментом, так би мовити її “особистісною основою” та оновлюється у міру розвитку суспільства [2].

Економічна свідомість – це провідна категорія економічної психології, яка відображає економічні умови життя людини, її макро- і мікро середовище, визначає і регулює формально-динамічні і змістовні характеристики її соціальної поведінки в різних сферах її економічного простору. Економічна свідомість тісно пов'язана з економічною поведінкою, виступаючи як раціональна основа суб'єктивних механізмів такої поведінки [3].

Економічна поведінка – це поведінка, яка викликана економічними стимулами. Вона передбачає різноманітні форми активності індивідуального чи групового суб'єкта, що виявляються зовні стосовно різних економічних об'єктів. Економічна поведінка фіксується на зафіксованих у свідомості установках, звичаях, встановлених традиціях, які виходять з життєвого досвіду особистості. На основі цих факторів аналізується ситуація, виробляється ставлення людини до неї й приймається рішення про здійснення певної дії та поведінки. Зв'язок економічної свідомості людини з її економічною поведінкою є фундаментальною ідеєю про їх нерозривність [3].

Таким чином, підводячи підсумок всього вищезазначеного, можна підкреслити, що економічна свідомість особистості як соціально-психологічний феномен, є результатом взаємодії з одного боку – особистості

з її численними індивідуально-психологічними характеристиками, а з іншого боку – соціально-економічного середовища з не менш численними його особливостями. І саме вивчення проблем економічної свідомості в сучасних умовах є однією з актуальних проблем психології. Нажаль, поза увагою дослідників до сих пір залишається ряд важливих теоретичних та емпіричних проблем економічної свідомості, а саме: її форми, функції, механізм функціонування та детальна характеристика структурних компонентів.

Список використаних джерел

1. Журавльов А. Л. Економічна психологія в контексті сучасної психологічної науки. *Проблеми економічної психології*. 2004. 350 с.
2. Ложкін Г. В. Особливості та структура економічної самосвідомості : зб. наук. пр. 2004. Вип. 1. С. 93–99.
3. Ложкін Г. В., Спасенніков В. В., Комаровська В. Л. Економічна психологія : навч. посіб. Київ : 2008. 304 с.

Еверс І. М.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІВ

У наші дні особливої актуальності і гостроти набула проблема самореалізації особистості у житті і у професійній діяльності.

Професійна самореалізація психолога – це складний і відповідальний етап фахового становлення.

Психолог потребує відповідної освіти, специфічних вмінь та навичок, відповідних роду діяльності особистісних даних, щоб в майбутньому досягти професійної майстерності. Цей процес пов'язаний з пізнанням суто індивідуальних особистісних особливостей своїх та інших людей. Глибоке пропрацювання власних глибоких внутрішніх переживань і станів сприяють здатності спеціаліста якомога довше залишати ефективним, це обов'язкова профілактика можливого емоційного вигорання в майбутньому.

У процесі роботи психолог оперує великою кількістю інформації, недбале використання якої є недопустимим. Це правило залишається актуальним як для психологів, які займаються приватною практикою, так і для тих, хто працюють у будь-якого роду установах. Недбале використання інформації може завдати неправної шкоди окремим людям, сім'ям, колективам, авторитету самої психології, так як місія кожного психолога – це перш за все популяризація психології у суспільстві.

Останні десятиріччя можемо спостерігати стрімке збільшення інформації, з якою сучасна людина мусить впоратися: сприйняти, обробити, передати. Збирати та накопичувати якісну інформацію стає все складніше. Інформаційне шумування стало невід'ємною частиною нашого життя. В такому шумі складно орієнтуватися, тим паче усвідомлювати себе, свої істинні відчуття, емоції, почуття. Актуальність професії психолога зумовлюється тим, що соціальний та науково-технологічний прогреси спричиняють зростання негативного впливу інформаційних потоків на розвиток особистості, збільшення повсякденних фізичних та психологічних навантажень, загострення екзистенційного почуття страху, невизначеності, невпевненості, розгубленості та розчарування.

Професія психолога є специфічною, адже об'єктом досліджень і впливу психологів є внутрішній світ іншої особистості. Це зумовлює високий рівень вимог щодо фахово-особистісних якостей психолога. Однією з найголовніших є глибоке розуміння процесів власного внутрішнього світу, специфіки механізмів власних страждань та задоволення.

Велику роль відіграє імідж фахівця. Психолог має бути самодостатньою особистістю та розуміти значущість власної діяльності, володіти професійною майстерністю: бути зорієнтованим на людей, з якими він працює, мати високий рівень комунікативної культури. Сильний, рухливий тип нервової системи і високий рівень емпатії та працездатності підвищують шанси закріпитися в професії. Людина з психічними та фізичними розладами, з непропроцьованими комплексами може нести загрозу на посаді психолога, адже свідомо чи несвідомо самостверджуватиметься за рахунок своєї роботи.

Найважливішою умовою успішності психолога є відповідні психологічні якості особистості спеціаліста, які визначають якість та результативність його діяльності. Психолог має постійно працювати над підвищенням рівня власного професіоналізму, шукати нові мотиви для здійснення професійної діяльності, знаходити шляхи для кращого розуміння іншої людини, визначення її істинних потреб. При цьому в пріоритеті залишаються фундаментальні наукові знання. Значення ґрунтовної науково-експериментальної підготовки майбутніх фахівців в цьому питанні складно переоцінити.

Психолог може проводити психологічну діагностику, соціально-психологічні обстеження, індивідуальні чи/та групові консультації, розробляти і реалізовувати програми профілактики відхилень у поведінці та розвитку, здійснювати індивідуальну чи/та групову психокорекцію, соціально- психологічну та психолого-педагогічну експертизу і т. ін. Через таку специфіку роботи психолог має постійно дбати про збереження довіри людей, правильно орієнтуватися в ситуаціях конфлікту між нормами субординації і моральності, потребами та інтересами окремих людей і різних груп.

Науковцями широко досліджується проблема професійного самореалізації психологів на сучасному етапі розвитку суспільства. В. Панок пропонує здійснювати аналіз професійної діяльності психолога за критерієм творчості стилю життя, оскільки майбутній психолог – це людина творчого стилю, який властивий людям з виразними особистісними характеристиками, адекватною, іноді навіть з високою самооцінкою, людям цілеспрямованим, з різноманітними потребами й інтересами, що здатні знаходити нетривіальні рішення, добре адаптуватися до нового середовища.

Список використаних джерел

1. Берегова Н. П. Формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Національна академія ДПСУ ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2009. 232 с.

2. Зарицька В. В. Психологія самореалізації особистості : монографія. Запоріжжя, 2019. 242 с.
3. Панок В. Г. Основні напрями професійного становлення особистості практичного психолога у вищій школі. *Практична психологія та соціальна робота*. 2003. № 4. С. 14.
4. Панок В. Г. Реформування змісту, форм і методів підготовки практикуючих психологів як нагальна вимога суспільної практики. *Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах*. 2002. С. 18–28.
5. Рибалка В. В. Особистісний підхід як психолого-педагогічний принцип організації профільної та професійної підготовки учнівської молоді. *Психологія особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді* : наук.-метод. посіб. Київ : Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. С. 80–90.

Зарицька В. В.

Класичний приватний університет
д.психол.н., професор, завідувач кафедри

РОЗУМІННЯ ВЛАСНИХ ЕМОЦІЙ У СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Розуміти власні емоції це здатність виявляти причину виникнення емоцій, бо, не знаючи причини виникнення емоцій, неможливо адекватно її оцінити та відповідно діяти.

Існує багато причин виникнення емоцій. Найпоширенішими з них можна назвати очікування, недостатність інформації про дану ситуацію, що викликає хвилювання, страх, тривогу, відчай, а проявлятися може у формі гніву, образи, досади, печалі, самотності, ностальгії та ін. Або, навпаки, повноцінна позитивна інформація, про щось або про когось, яка викликає задоволення, радість може проявлятися у формі веселості, доброго настрою, позитивних дій.

Причинами появи емоцій може бути дефіцит інформації, через що виникає емоційна напруга і може виражатися в неадекватних діях, які спричиняють подібну неадекватність зі сторони оточуючих.

Наприклад, хвилювання перед іспитами у студентський період життя часто стає причиною проблем з саморегуляцією власних емоцій. Дослідження психологічного стану студентів до екзамену і після нього, показали, що об'єктивно причину хвилювання здатні були виокремити 39% студентів, завищене хвилювання було у 22% студентів, занижене хвилювання зафіксоване у 39% студентів. Такі дані чітко дають зрозуміти, що вмінню розуміти причини виникнення емоцій треба вчити. Наприклад, очікування, яке викликає надмірне хвилювання, може призвести до фізичних змін в організмі: захворювання, посивіння, втрата мовлення та ін., у зв'язку з чим необхідно серйозно ставитись у процесі оволодіння молодими людьми уміннями, пов'язаними з саморегуляцією емоцій в процесі їх професійної підготовки.

У процесі саморегуляції емоцій важливою є здатність оцінювати свій емоційний стан, тому що в залежності від оцінки свого емоційного стану людина робить висновок про те, як його проявляти в конкретній ситуації і регулює силу цього прояву. Вміючи оцінювати свій емоційний стан у різних життєвих, навчальних, виробничих ситуаціях людина розширює межі своїх можливостей ставитись до себе з гумором, з готовністю навчатись чомусь новому, вітати конструктивну критику і відгуки про себе, що сприяє нарощуванню рівня розуміння власних емоцій, напрацюванню досвіду спілкування і поведінки, адекватної конкретним ситуаціям.

Не менш важливою є здатність позитивно сприймати оцінку своїх емоцій іншими. Характер сприйняття особистістю оцінки своїх емоцій іншими людьми суттєво впливає на її подальші дії чи висловлювання, тому важливим є розвиненість у особистості цієї здатності, бо вона тоді буде слугувати сигналом до самовдосконалення. Оцінка емоцій особистості іншими людьми, утримує життєві процеси в оптимальних межах дозволеного і сприяє попередженню руйнівної сили емоцій, повторення помилкових дій та ін., а інколи і в таких ситуаціях, коли людина не здатна протидіяти оцінкам її емоцій іншими людьми (сугестія, конформізм).

Саморегуляція емоцій це сукупність таких показників: здатність розуміти власні емоції; здатність визначати причини виникнення власних емоцій; здатність оцінювати свій емоційний стан; здатність позитивно сприймати оцінку своїх емоцій іншими людьми.

Корсунська В. В.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Питання комунікативної компетентності з незапам'ятних часів привертало увагу багатьох науковців в різних сферах діяльності (Н. Анікєєва, Н. Бібік, А. Богуш, О. Головка, Ю. Ємельянов, Ю. Жуков, М. Заброцький, В. Зарицька, В. Звягінцев, І. Зимняя, В. Кан-Калик, Л. Коваль, І. Колеснікова, Ю. Крижанська, В. Лапа, А. Маркова, Л. Петровська, Т. Симоненко, В. Третяків, Ю. та ін.). Вміння спілкуватися на сьогодні залишається найголовнішою здатністю особистості.

Носієм інформації виступає людина, яка передає інформацію та знання як досвід з певними порадами. Відбувається так звана комунікація (від лат. *communis* – робити спільним, пов'язувати) – це обмін інформацією, взаємодія, під час якого учасники виступають суб'єктами та об'єктами поперемінно [5].

На думку Л. Г. Кайдалової та Л. В. Пляки, спілкування – це процес встановлення і розвитку контактів між людьми, який породжується потребами спільної діяльності та містить обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття та розуміння іншої людини [4]. Саме в процесі комунікації встановлюються та підтримуються контакти, систематизується певна сукупність знань, умінь і навичок, що стають ефективним елементом спілкування. Отже, одним з елементів комунікації людини є спілкування. А спілкування, своєю чергою, це комунікація, завдяки якій передається інформація в різних формах: усній (говорити та чути): безпосередній контакт співрозмовників, співи, використання технічних засобів (телефонні розмови, передача по телебаченню) тощо; письмовій: друкований чи цифровий контент, книги, журнали, електронні листи

тощо); візуальній за допомогою знаків, логотипів тощо; невербальній (застосування навичок фізичного спілкування – жести, міміка, рухи тощо) [6].

Під час спілкування важливо демонструвати комунікативні навички: правильно спілкуватися з різними людьми, встановлюючи зоровий контакт; грамотна побудова мовлення; ефективно слухання; презентування будь-якої ідеї; гарне та ефективно використання елементів виразу в письмовій формі тощо.

На думку Я. Рюша, комунікативна мережа людини залежить від кількості людей, що контактують, а її ефективність формується в процесі ранньої соціалізації та виконує три функції; дозволяє отримувати, оцінювати та пересилати повідомлення [7].

Г. Ковальська стверджує, що міжособистісне спілкування – це обмін вербальними, голосовими та невербальними сигналами (символами), що здійснюються у певному контексті з метою досягнення вищого рівня співробітництва» [7]. Взагалі взаємостосунки складаються з реальних описів, що будуються у процесі передання інформації. Образи соціального середовища мають певний зміст та функціональні механізми. На думку вчених Х. Омера, Н. Алона та А. Фон Шлиппе під час комунікації проявляється дуальність (добро та зло), яка пов'язана зі світосприйняттям особистості. Кожна особистість має свою точку зору відносно подій, висуває свої припущення до їх виникнення, здійснює порівняння минулого та теперішнього часу. Отже, комунікація – дуже складна навичка. І справа полягає не лише у зручності спілкування та встановлення контактів. Особистість взагалі комунікабельна, яка вмє слухати, розуміти донесену інформацію співрозмовника і додатково створювати зрозумілі початкові усні чи письмові дані. Особистість адаптує мову до співрозмовника або групи, створює значущі та безсумнівні повідомлення. А завдяки комунікативним навичкам особистість стає досконалішою у своїх діях.

Психологічний вплив оточуючого середовища багато в чому обумовлює характер спілкування [1]. У зв'язку з цим зацікавленість науковців проблемою розвитку комунікативних компетенцій особливо на часі. Це особливо чітко проявляється в процесі навчання як у школі, так і закладах вищої освіти [3].

Розвиток комунікативних навичок як відповідних компетенцій вже має дуже позитивну практику і результативність [2].

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Емоційний компонент компетентісно спрямованої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / за ред. Т. І. Сущенко. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 58–59 (111–112). 524 с.
2. Зарицька В. В., Лапа В. М. Структура комунікативної толерантності: аналіз наукових підходів. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 77–81.
3. Зарицька В. В., Лапа В. М. Психологія комунікативної толерантності в умовах інклюзивного навчання : монографія. Херсон : Гельветика, 2019. 210 с.
4. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування : навч. посіб. Харків : НФаУ, 2011. 132 с.
5. Корсунська В. В. Казкотерапія як лінгвістичний метод корекційної роботи. *Мова як форма реалізації особистості* : матер. кругл. столу, м. Дніпро, 18 листопада 2021 р. Дніпро : ВНПЗ «ДГУ», 2021. С. 37–41. URL: <http://info.dgu.edu.ua/bitstream/123456789/153/1.pdf> (дата звернення: 11.10.2022).
6. *Kommunikations kompetenzen. Erasmus+. Restart women 2.0*. URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/44734735-bfbc-4539-9883-d621462ed8f5/KommKom_Skript_de_Re-Start%20final-1.pdf (date of request: 11.10.2022).
7. Jaskuła E., Wawrzyniak E. Kompetencje komunikacyjne nauczyciela. *Platforma Edukacyjna*. URL: <https://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2044> (date of request: 11.10.2022).

Лиманкіна А. І.

Класичний приватний університет
аспірант

ЕМОЦІЙНЕ ЗЛИТТЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СПІВЗАЛЕЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Існує значна кількість різних моделей, які пояснюють механізми формування залежної поведінки: нейрофізіологічні моделі, що пояснюють формування залежності за допомогою нейродинамічних механізмів; психологічні; динамічна особистісна модель, що розглядає залежність, як синдром патологічного розвитку особистості; поліваріантна модель Е. Паттисон, яка враховує мікросоціальні та макросоціальні умови, життєві травми. Однак досі залишаються неясними механізми формування співзалежної особистості, проблема співзалежних стосунків є невіршеною. Співзалежні стосунки зазвичай побудовані у формі злиття. Здорове злиття матері та дитини ґрунтується на властивих кожній людині потребах: турбота, безпека, любов. У разі патологічних форм злиття, змішуються різні процеси (почуття, думки, світогляд тощо) двох різних людей.

Дослідники феномену залежності зазначають, що порушення в розвитку особистості формуються насамперед у родині. Значна кількість зарубіжних дослідників довели, що порушення функціонування сім'ї призводить до формування співзалежної поведінки, залежних стосунків.

Сім'ю можна розглядати не лише як соціальну систему, але і як емоційну систему. Концепція емоційної системи – одна із найважливіших у теорії сімейних систем М. Боуена, що має найбільш конгруентний контекст для розуміння сутності співзалежності [1].

Б. Уайнхолд, Д. Уайнхолд, Д. Гоулман, Е. Еріксон та ін. вважають, що одним із важливих чинників для передачі навичок емоційної поведінки є емоційна і психологічна компетентність батьків. Важливим є те, як батьки самі проявляють різні почуття і почуття, які існують між подружжям. Батьки можуть допомогти дитині отримати основні елементи емоційної поведінки, такі як: уміння розпізнавати, контролювати й приборкувати свої почуття, здатність співпереживати та справлятися з почуттями, які виникають у процесі спілкування з іншими [3].

Співзалежність як стан, що є медіатором між поверхневими симптомами (депресією, залежністю від стосунків) та симптомами, які лежать в основі провини, сорому і страху, розвивається в людей, які живуть у дисфункціональних сім'ях.

Функціональні позиції в сім'ї суттєво впливають на безліч аспектів біологічного, психологічного й соціального функціонування її членів. Вони формуються впродовж багатьох поколінь і закріплюються в емоційних, чуттєвих та розумових процесах. Рівень функціонування сім'ї включає здатність обдумувати й знаходити вихід з емоційно значущих проблем в емоційно напружених умовах, характеризує баланс між стійкістю та вразливістю сім'ї, а також містить змінні, що описують стиль і якість життя.

Сучасний представник юнгіанського підходу Н. Шварц-Салант вводить поняття «комплекс злиття», яке супроводжується тривожністю, що призводить до втрати енергії та почуття ідентичності. Характеристики комплексу злиття за Н. Шварц-Салантом, сходяться із рисами співзалежних особистостей [2].

Таким чином, одним з основних чинників порушення розвитку особистості є чинник порушення функціонування сім'ї. Основним механізмом формування співзалежності особистості є механізм емоційного злиття, що має біологічну та психологічну основу і є протилежністю диференціації й автономії.

Список використаних джерел

1. Prest L. A. Family systems theory : a unifying framework for codependence. *The American Journal of Family Therapy*. 1993. Vol. 21. № 4. P. 352–360.
2. Schwartz-Salant N. *The Borderline Personality : Vision and Healing*. North Carolina Chiron Publications, 1989. 242 p.
3. Weinhold B., Barry K., Janae B. *Breaking Free of the Co-Dependency Trap*. San Francisco : New World Library, 2006. 272 p.

Микус С. С.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – к.психол.н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ПІДЛІТКІВ

Актуальність проблеми особливостей прояву вербальної агресії у підлітковому віці пов'язана з поширенням у сучасному світі агресії та насильства серед підлітків та молоді, зростанням дитячої злочинності. Висока концентрація агресії у суспільстві загалом та учнівському середовищі зокрема має мобілізувати зусилля фахівців, батьків та громадськості. Комунікативно-девіантна поведінка є наслідком і причиною ізоляваності, соціального відчуження окремих підлітків, які у відповідь прагнуть протиставити себе колективу, завоювати й утримати авторитет серед однолітків фізичною силою, негативними вчинками та вербальною агресією.

Вербальна агресія – це певна модель поведінки, яка виражає негативні почуття як через форму (крик, виск), так і через зміст словесних відповідей (прокляття, погрози). Причинами вербальної агресії підлітків здебільшого є: прагнення привернути увагу однолітків, бути головним, досягти бажаного, недостатній розвиток інтелекту та комунікативних навичок, знижений рівень саморегуляції, порушення взаємовідношень з однолітками, трансляція звичного, прийнятого у сім'ї стилю поведінки та ін. Вербальна агресія підлітків зумовлена загалом прагненням до самозахисту в ситуаціях сильних неприємних переживань (біль, стрес, насильство тощо).

Результати дослідження С. Дмитрієвої та О. Мачушник показали низький ступінь емоційного благополуччя та відчуженість соціально дезадаптованих підлітків з високим рівнем агресивності в класі, що спонукає їх до правопорушень. Соціально дезадаптовані підлітки з низьким та середнім рівнем агресивності мають значно вищий соціальний статус і престиж у групі ровесників [2, с. 115].

В своїх дослідженнях О. Мізерна, описала типологію неделінквентних підлітків з високим рівнем прояву агресії. В одну з груп вона включила підлітків для яких характерні відкриті фізичні та вербальні агресивні дії, прояви зухвалості, негативізму, грубощів, низьке почуття провини. Типовою ознакою цієї групи є невірноваженість, імпульсивність, слабка контрольованість власної поведінки [3, с. 12].

М. Вовканич дійшла висновку, що у підлітковому віці найбільш вираженим стає індекс агресивності такий як вербальна, фізична та непряма агресія. Підлітки проявляють агресію через використання фізичної сили проти іншої людини, іноді ця агресія спрямована опосередковано через іншу людину або групу людей. Високий показник вербальній агресії свідчить про намагання прояву агресії у вираженні негативних почуттів, так і через словесні відповіді. Також рівень агресивності у хлопців вищий, ніж у дівчат та має більший діапазон вираження [1, с. 36].

Таким чином, особливостями прояву вербальної агресії у підлітковому віці є: обзивання, погрози, звинувачення, ображення, висміювання, наклеп, шантаж, ворожі викрики, подвоєння слів сказані із інтонацією нехтування, поєднання у мовленні ворожості, прояви зухвалості, негативізму, грубощів, низьке почуття провини та ін. Підлітки схильні до афективних, бурхливих проявів в ситуаціях фрустрації. Типовою ознакою є невірноваженість, імпульсивність, слабка контрольованість власної поведінки.

Список використаних джерел

1. Вовканич М. Д. Соціально-психологічні особливості прояву агресивної поведінки в підлітковому віці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2012. Вип. 24. С. 34–36.
2. Дмитрієва С., Мачушник О. Підліткова агресивність та шляхи її корекції. *Теоретичні і прикладні проблеми психології* : зб. наук. пр. 2018. № 1 (45). С. 108–117.
3. Мізерна О. О. Психологічні особливості прояву агресії у дітей підліткового віку : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2005. 24 с.

Москалик Д. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ КОМБАТАНТАМ

Психологічне виснаження населення України, і, особливо військовослужбовців, які повернулися із зони воєнних дій, викликане повномасштабною збройною агресією РФ має високу вірогідність перерости в гостру соціальну проблему.

Дослідниця Ю. Горбачук встановила, що за шкалою ригідності у 42% учасників бойових дій високий рівень її прояву. Тобто їм притаманна незмінність поведінки, переконань, поглядів, навіть якщо вони не відповідають реальній обстановці, життя; таким людям протипоказані зміни в роботі та в особистому житті. У 37% учасників спостерігався середній рівень ригідності, а у 21% – низький рівень. Тому вона вважає, що «існує нагальна потреба у побудові моделей реабілітаційного процесу та розробці практичних рекомендацій на основі нових досліджень адаптації та постратматичного оновлення військовослужбовців, вибування ними меж безпечного особистісного простору» [1].

Ще однією з проблем комбатантів є емоційне вигорання військовослужбовців під час війни. Дослідниця Н. Макаренко стверджує, що перебування на війні супроводжується рядом чинників:

«1 – усвідомлення загрози для життя (т.з. біологічний страх бути вбитим, пораним, інвалідом);

2 – особливий стрес, пов'язаний із загибеллю на очах товаришів по зброї, або з необхідністю вбивати супротивника;

3 – дією специфічних чинників бойової обстановки (дефіцит часу, прискорення темпів дій, несподіваність, невизначеність, новизна);

4 – знегодями і поневіряннями (відсутність повноцінного сну, особливостями водного режиму і харчування);

5 – незвичайним для учасників війни кліматом і рельєфом місцевості (гіпоксія, жара, підвищена інсоляція) [3; 283].

Зусиллями владних організацій, громадських об'єднань, причетних громадян ми повинні організувати планування, розробку та впровадження системи надання психологічної допомоги комбатантам.

Особливу увагу, при цьому, необхідно звернути на підбір фахівців психологів для проведення корекційної роботи. Гасло: «Не зашкодь!» – є одним із пріоритетних у роботі з цією верствою населення.

Психолог має допускатися до роботи після проведення спеціальної підготовки та наступної за ним перевірки знань та готовності до здійснення цієї діяльності. Структура спеціальної бази (електронної) для фіксації психологічного стану, видів робіт, динаміку корекційних процесів. У разі зміни місця проживання, міграції, комбатант зможе звернутися за допомогою до цієї структури за місцем проживання і психолог зможе надати допомогу, володіючи історією роботи з конкретним клієнтом. База даних має бути захищеною від сторонніх осіб, бо міститиме персональні дані.

Важливим для вирішення цього виклику є залучення Україною досвіду інших країн, які мають розроблені методики психотерапії та корекційної роботи. Окремі рішення щодо врегулювання вказаних проблем приймаються на загальнодержавному рівні, у вищих ешелонах влади.

Список використаних джерел

1. Горбачук Ю. О. Аналіз психологічних станів військовослужбовців, які повернулися із зони АТО. *Актуальні проблеми особистісного зростання*. 2019. С. 40–42.

2. Макаренко Н. Г. Емоційне вигорання військовослужбовців, які пройшли службу в зоні АТО та ООС. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21302/> (дата звернення: 19.10.2022).

3. Числіцька О. В. Проблема постратматичного стресового розладу в учасників бойових дій (антитерористичної операції). *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. Вип. 2 (45). С. 281–285.

Очеретенко П. В.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – к.пед.н., доцент Григор'єва В. В.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ

На сучасному етапі розвитку практичної психології та психотерапії методи і техніки арт-терапії є актуальними й інтерес до них набуває масового характеру. У цій сфері спостерігаються пошуки нових форм та моделей, що дозволяють досягати значних психотерапевтичних ефектів. Це обумовлено інтуїтивною зрозумілістю технік та процесу їх застосування, доступністю освоєння, наявністю конкретного, наочного продукту (художнього об'єкта), який асоціюється з терапевтичним процесом та його результатом, та, на наш погляд, відповідністю прийомів і змісту арт-терапії змісту вітчизняної ментальності.

Як практичний метод, арт-терапія має міждисциплінарний характер, інтегруючи у своїй структурі ряд ключових концепцій і положень філософської естетики (Андрущенко Т. І., Арнхейм Р., Борєєв Ю. Б., Левчук Л. Т., Маньковська Н. Б.), психології мистецтва та мистецтва творчості (Айзенк Г., Вознесенська О., Вундт В., Гілфорд Дж., Ліппс Т., Маслоу А., Потєбня О., Торренс Е.), психотерапії (Бюдженталь Дж., Гінгер С., Грінсон Р., Куттер П., Ломброзо Ч., Людвіг А., Мей Р., Стайн М.).

Термін «арт-терапія» (від англ. Arttherapy - терапія мистецтвом) означає сукупність прийомів психологічного впливу та дослідження внутрішнього світу особистості за допомогою художньої експресії та різних форм творчої активності або використання мистецтва як психотерапевтичного фактору [2].

О. Вознесенська [1] під терміном «арт-терапія» розуміє сукупність методів психологічної допомоги, які ґрунтуються на самовираженні у процесі творчості – танці, малюнку, співу, складання віршів, казок тощо. Серед загальних ознак арт-терапевтичних технологій вчена виділяє наступні:

– використання образотворчих матеріалів для вираження змістів свого внутрішнього світу;

– створення особливих умов, середовища для зцілення;

– присутність арт-терапевта поруч із людиною в процесі її образотворчої діяльності та використання ним тих чи інших інтервенцій, які допомагають людині виражати свої почуття та думки в художній формі та усвідомлювати зв'язок творчої продукції зі змістами свого внутрішнього світу [1].

Л. Фірсова, узагальнюючи положення ряду авторів, зазначає, що арт-терапія як метод передбачає використання технік та прийомів, спрямованих на навчання людини баченню у власній образотворчій продукції значущого смислу та усвідомлення її зв'язку зі змістом свого внутрішнього світу й особистого досвіду [3]. Художня творчість, що актуалізується у рамках психотерапевтичного процесу, дозволяє клієнту висловити як найбільш ранні, так й актуальні почуття і потреби, як усвідомлювані, так і несвідомі, включаючи й ті, вираз яких вербально ускладнений чи блокований. Фактично візуальний образ, несучи у собі певне суб'єктивне послання, виступає засобом комунікації між психологом та клієнтом [3].

Узагальнюючи наведені визначення поняття «арт-терапія», можна виділити ряд провідних характеристик зазначеного феномену:

- художня експресія та створення художніх образів;
- процес символізації психічного образу;
- аналітичне дослідження художніх образів;
- трансформаційні ефекти художньої експресії;
- терапевтична комунікація, опосередкована змістом художнього образу;
- прикладне використання художніх засобів та матеріалів.

З урахуванням цих характеристик арт-терапію ми визначаємо як метод психологічної допомоги, заснований на використанні художніх прийомів та засобів для символізації структурно-динамічних компонентів особистості з метою її психологічного дослідження та лікування.

Список використаних джерел

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в Україні: стан та перспективи розвитку. *Львівсько-Ряшівські наукові зошити : Культура – Мистецтво – Освіта – Терапія в міждисциплінарній перспективі*. 2014. Вип. 2. С. 93–103.
2. Психологічна енциклопедія / уклад. О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. 424 с.
3. Фірсова Л. С. Арт-терапія в педагогічній роботі. Київ, 2011. 98 с.

Поліщук І. О.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОСТІ ЖІНОК СЕРЕДЬОГО ВІКУ ПІСЛЯ РОЗЛУЧЕННЯ

Наше життя – це безперервна низка конфліктів. Будь-який зовнішній конфлікт, перш ніж виникнути проходить стадію конфлікту внутрішнього. Чим складнішою являється перед нами задача, чим гостріше стоїть зовнішній конфлікт, тим більшою кількістю внутрішніх конфліктів він супроводжується.

Зокрема, процеси навчання і регулювання поведінки людини здійснюються за рахунок енергії, збуджуваної внутрішніми конфліктами. Без внутрішніх конфліктів неможливі зростання й становлення особистості. З іншого боку, при деяких умовах, кількість і складність внутрішніх конфліктів можуть перевищити наявні адаптаційні здібності людини, і тоді вони перетворюються в непосильний гніт, який сковує енергію, придушує прагнення людини до опору [2].

Гендерні розбіжності поведінки, пов'язані зі статтю учасників конфлікту, обумовлені взаємними непорозуміннями, розходженнями інтересів, цінностей і підходів до розв'язання проблем, що виникають. Жінки характеризуються стабільністю, консервативністю, терпінням. Для них властиві також емоційна чутливість, конформність. Чоловіки частіше знаходяться на крайніх полюсах, а жінки тяжіють до середньої вираженості різних властивостей.

Проблема конфліктності чоловіків і жінок вирішується неоднозначно, та не існує єдиного підходу до визначення поняття конфлікту, який може призвести наприклад до розлучення подружжя [1].

Розлучення – це розірвання шлюбу, тобто юридичне припинення його при житті подружжя. Розлучення являє собою ненормативну кризу сім'ї, головним змістом якої є стан дисгармонічності, обумовлене порушенням гомеостазу сімейної системи, що вимагає реорганізації сім'ї як системи. Розлучення – це результат кризового розвитку відносин подружньої пари.

До специфічних проблем власне після розвідного періоду відноситься продовження конфліктної ситуації між колишнім подружжям. Для кожної жінки розлучення - це великий стрес. Звичайно, негативний досвід сімейного життя може призвести до виникнення таких якостей, як цинізму, недовіри і нездатності, щоб насолоджуватися життям [1]. Проте ймовірність того, що розлучення буде травмуючим, велика.

Розлучення, розірвання шлюбу докорінно змінюють життя жінки і супроводжуються сильним емоційним потрясінням. Втрачається почуття захищеності, безпеки й довіри.

За сучасною статистикою, отриманою західними вченими-психологами, кожна восьма розведена здійснює хоча б одну спробу до самогубства, а кожна четверта звертається за допомогою до психолога. Більше 50% жінок, які розійшлися зі своїми чоловіками, впадають в депресію, яка потребує лікування спеціальними медикаментозними засобами. І з тієї ж статистичної інформації в перший рік після розставання жінки приймають половину всіх продаваних антидепресантів. Дана проблема вже давно носить наукову назву – «построзлучний синдром». Це пов'язано, насамперед, з яскраво вираженою емоційною стороною життя жінки і материнським інстинктом.

Список використаних джерел

1. Мартинова В. В., Жиров Ю. С. Соціально-педагогічні проблеми розлучення. *Соціально-педагогічна робота*. 2006. № 3. С. 14–18.
2. Зарицька В. В. Психологія конфлікту : навч. посіб. для студентів. Запоріжжя : Гельветика, 2019. 380 с.

Савон М. В.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дергач М. А.

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
У ПІДЛІТКІВ ЕМПАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Емпатію в психології вважають соціальною емоцією, особистісною рисою, властивістю чи здібністю людини; розуміють її як процес чи стан. За схожістю її порівнюють із симпатією, інтуїцією, психологічним тактом, рефлексією, ідентифікацією, ін.

Під емпатією (як складним психологічним феноменом) найчастіше розуміють: процес розуміння психічного стану іншої людини; вміння поставити себе на її місце і відчувати все (думки, почуття, сенси та ін.), як відчуває ця людина; переживання цього стану разом з нею так, ніби вона сама все відчуває; співчуття до іншої людини з приводу її страждання, що трансформується у бажання їй допомогти. Емпатія вважається важливим чинником морального розвитку особистості. Вона розглядається як ефективний засіб розкриття і засвоєння внутрішнього ества моральних відносин, естетичних норм, що культивуються. Відповідна, емпатично культурна людина буде відносини на гуманних основах, керується альтруїстичним стилем поведінки. Емпатична культура розглядається як один із засобів обмеження людиною своєї агресивності. І, нарешті, емпатія і емпатична культура – необхідна умова розвитку особистості, її емоційної зрілості, міжособистісного взаєморозуміння.

У підлітковий період дитина проходить великий шлях свого розвитку: через внутрішні конфлікти з самим собою і з іншими, через зовнішні зриви і сходження вона знаходить відчуття власної особистості. В цей період онтогенезу у дитини закладаються основи свідомої поведінки, вимальовується загальна спрямованість у формуванні моральних уявлень і соціальних установок. Новоутвореннями даного віку є: почуття дорослості; розвиток самосвідомості, формування ідеалу особистості; схильність до рефлексії; інтерес до протилежної статі, статеве дозрівання; підвищена збудливість, часта зміна настрою; особливий розвиток вольових якостей; потреба в самоствердженні та самовдосконаленні, в діяльності, що має особистісний сенс; самовизначення. Тому дуже важливо сформуванню у підлітків уявлення про емпатію як механізм коригування соціальності, навички використання емпатією в соціальному спілкуванні, тобто закласти основи емпатичної культури.

Формування емпатичної культури підлітків сприяє соціально-психологічний тренінг. Соціально-психологічний тренінг розглядається нами як метод формування емпатичної культури підлітків, в який інтегровано на автономних засадах інші методи, зокрема, ділова і рольова гра, дискусія тощо.

Ефективність тренінгу визначається тим, що його учасникам надається можливість безпосередньо в самому процесі спілкування оцінити свою індивідуальність, наявні емпатичні навички спілкування, скорегувати та розвинути їх. Соціально-психологічний тренінг дозволяє підлітку:

- отримати психолого-педагогічні знання в сфері емпатії та емпатичної культури;
- розвинути ефективні навички спілкування, зокрема, уміння увійти в контакт, слухати, переконувати і т.п.;
- сформуванню установок, необхідні для успішного спілкування, наприклад, готовність, розглянути проблему з різних боків;
- розвинути здібності до самоаналізу, розуміння інших людей;
- скорегувати систему ставлення до навколишнього світу.

Отже, формування емпатичної культури підлітків в ході соціально-психологічного тренінга не тільки сприяє розумінню ними сутності емпатії, а й розвиває емоційний інтелект підлітків, формує в них потребу до здорової адекватної поведінки в суспільстві, розвиває вміння орієнтуватися і адаптуватися в соціумі.

Семенов С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ

Емоційний інтелект визначається як набір здібностей, які демонструють здатність людини розпізнавати свою власну поведінку та поведінку інших, емоції та імпульси та найкращим чином керувати ними відповідно до ситуації. Професіонали з високим емоційним інтелектом мають найкращі стосунки з іншими, включаючи керівників, колег і клієнтів.

Добре розвинений емоційний інтелект допомагає формувати зв'язки з людьми, на яких будуються командні стосунки. Гарна атмосфера підвищує продуктивність і задоволеність роботою.

Нау Group стверджує, що дослідження 44 компаній зі списку Fortune 500 показало, що продавці з високим емоційним інтелектом отримують вдвічі більше доходу, ніж продавці з середніми або низькими оцінками. В іншому дослідженні 10% програмістів з найвищим еквалайзером розробили програмне забезпечення в 3 рази швидше, ніж програмісти з найнижчим еквалайзером.

Поведінка людей з низьким EQ частіше включатиме спалахи гніву, грубі коментарі, грубість і примхливість. Це може призвести до стресу та виснаження, а також до атмосфери тривоги в команді. Люди з високим емоційним інтелектом швидше ладнають з іншими, мають кращий самоконтроль і менш схильні до відкритих конфліктів. Залучаючи до своєї команди людей з високим EI, ви підвищуєте шанси на те, що всі учасники згуртуються навколо спільної ідеї та стануть не просто колегами, а друзями [4].

Як емоційний інтелект впливає на роботу. На особистому рівні ми щодня приймаємо емоційні рішення. Ми вважаємо, що план А кращий за план Б, і іноді ми робимо вибір лише на основі емоцій чи інтуїції. Коли ми розуміємо походження та джерело цих емоцій, особливо коли працюємо в команді, ми можемо відокремити їх

від раціональної логіки та доказів. Це допомагає приймати зважені рішення та краще спілкуватися один з одним.

Деякі сфери, наприклад продажі, вимагають значного емоційного інтелекту [3]. Продавці щодня спілкуються з клієнтами. Люди з високим емоційним інтелектом аналізують ситуації, намагаючись зрозуміти, що саме хочуть і відчувають клієнти. Це допоможе зрозуміти один одного і продавати професійно, нічого не нав'язуючи.

Лідери та менеджери з персоналу також повинні мати високий емоційний інтелект, щоб керувати командами та аналізувати поведінку людей.

Розвинені навички EI допомагають співробітникам: використовувати свій інтелект, щоб виконати роботу замість того, щоб піддаватися емоціям; належним чином вирішувати ситуації, коли може виникнути конфлікт, що призведе до непродуктивної поведінки; передбачити як інші люди відреагують на певну ситуацію, і спробуйте знайти найкращий спосіб поведінки; зберігати доброзичливий настрій, чуйність; краще контролювати свої імпульси та уникати відволікань, які можуть стати на шляху робочих цілей і знизити вашу продуктивність. Якщо рівень EQ працівника недостатньо високий, це не є підставою для його звільнення. Емоційний інтелект можна розвивати самостійно, працюючи в команді або відвідуючи професійні тренінги [2].

Як і будь-яка інша навичка, розвиток емоційного інтелекту потребує часу. Щоб допомогти співробітникам зробити це, компанії можуть створити культуру, де співробітники та менеджери зможуть практикувати та вдосконалювати емоційний інтелект.

Спочатку перевірте емоційний інтелект членів вашої команди та дізнайтеся про слабкі сторони кожного члена. Це допоможе покращити процес навчання та зосередити увагу на розвитку компетенцій EI. Що може допомогти тобі краще пізнати свою команду: проводити опитування та тестування; командоутворюючі ігри, щоб краще пізнати один одного; проводьте 15-20 хвилин на день з командою в малих групах або вічна-віч; відвідуйте тренування з командою.

Тести Майєра-Селовея-Карузо (MSCEIT), В. Зарицької - це підходи, засновані на компетентності [1]. Учасники тестування виконують завдання, спрямовані на оцінку їх здатності сприймати, розпізнавати та керувати емоціями. Це відомий у всьому світі метод, який часто використовують для оцінки емоційного інтелекту кандидата на роботу.

Незалежно від результату, ви можете розвинути емоційний інтелект. Якщо ваша команда раніше не чула про емоційний інтелект, ознайомте їх із поняттям емоційного інтелекту [5]. Поясніть його роль у кращій продуктивності праці, управлінні конфліктами та загальній внутрішній гармонії. Закладіть основу для розширення свого емоційного кругозору. Рекомендується прочитати книги або статті на цю тему. Обговорити основні принципи командної взаємодії в процесі командоутворення.

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Методика дослідження емоційного інтелекту особистості. *Теорія та практика сучасної психології* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2019. Вип. 3. Т. 2. 150 с.
2. Зарицька В. В. Емоційний інтелект як чинник ефективності професійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / за ред. Т. І. Суцєнко. Запоріжжя : КПУ, 2016. Вип. 50 (103). 484 с.
3. Зарицька В. В. Емоційний інтелект як складова готовності особистості до професійної діяльності. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2014. Вип. 49. 260 с.
4. Зарицька В. В. Психологія емоційного інтелекту. Запоріжжя : ОЛДІ-ПЛЮС, 2022. 428 с.
5. Усвідомлення власних емоцій як чинник розумної поведінки. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 95–108.

Скріпкін С. В.

Класичний приватний університет
к.ю.н.
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ У ЗМЕНШЕННІ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ СТАЛИ СВІДКАМИ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Військова агресія в Україні та інформаційна війна спричиняють психічне перенапруження, яке може спровокувати негативні зрушення в психічному стані особистості та формування нервово-психічних розладів. Вказане негативно відображається на психічному здоров'ї людини, особливо людини підліткового віку.

Так, підлітковий вік багатий переживаннями, труднощами та кризами. У цей період закладаються стійкі форми поведінки, риси характеру, способи емоційного реагування. Разом з тим, це втрата дитячого світовідчуття, поява почуття тривожності і психологічного дискомфорту [5].

Таким чином психічне здоров'я особистості, зокрема, молоді – одне з найважливіших завдань нашого суспільства.

Проблема тривожності займає особливе місце у сучасному науковому знанні. Це «центральна проблема сучасної цивілізації», найважливіша характеристика нашого часу їй надається значення основного «життєвого переживання сучасності». Тому не дивно, що цій проблемі присвячена велика кількість досліджень, причому не тільки у психології та психіатрії, але й в біохімії, фізіології, філософії та соціології [1. с. 7].

В той же час, у вітчизняній психологічній літературі дослідження з проблеми тривожності носять достатньо розрізнений і фрагментарний характер. Це обумовлено не тільки соціальними причинами, але й тим впливом, який здійснили на розвиток закордонної суспільної та наукової думки такі напрямки, як психоаналіз та екзистенційна філософія [2, с. 121].

В умовах воєнного стану в Україні істотно зростає роль психологічної служби системи освіти, яка має забезпечувати своєчасне і систематичне надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки усім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань функціонування системи освіти.

Законодавцем чітко визначено, що у системі освіти діє психологічна служба, положення про яку затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки. [3, ст. 76]

Положенням про психологічну службу у системі освіти України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 № 509, визначено, що у системі освіти діє психологічна служба, що забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти.

Метою діяльності психологічної служби є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти. [4. п.3]

Психологічне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти здійснюють практичні психологи та, в свою чергу, визначають загальне спрямування діяльності психологічної служби в закладах освіти щодо проблеми профілактики стресів, зокрема вирішення освітніх та виховних задач, що сприятимуть збереженню психологічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Висновки. Таким чином, психологічна служба у системі освіти відіграє значну роль у профілактиці стресових розладів у підлітків, та, як наслідок, зменшення проявів тривожності зазначеної категорії осіб у тому числі тригером якої стала військова агресія в Україні. Необхідно в більшому ступені популяризувати роботу психологічної служби у системі освіти серед підлітків та їх батьків, адже своєчасне звернення до психолога є запорукою психічного здоров'я особистості.

Список використаних джерел

1. Омельчинко Я., Кісарчук З. Психологічна допомога дітям з тривожними станами. Київ : Шкільний світ, 2008. 112 с.
2. Волошок О. В. Психологічний аналіз проблеми тривожності особистості. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. 2010. Вип. 10. С. 120–128.
3. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII.
4. Положення про психологічну службу у системі освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509.
5. Зарицька В. В. Психологія самореалізації особистості : монографія. Запоріжжя, 2019. 242 с.

Сметана О. В.

Класичний приватний університет
аспірант
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФЕНОМЕНУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Сьогодні вже немає потреби наголошувати на глобальному характері екологічних проблем, викликаних неадекватною взаємодією людини з природою. Цим проблемам присвячено достатню кількість публікацій і наукових праць, що аналізують їх, як системну кризу, характерну для людської цивілізації. Занепокоєність станом навколишнього середовища зростає і серед широких мас населення, про що свідчать соціологічні опитування.

Разом із тим, більшість людей вважають екологічну кризу чимось зовнішнім щодо людини, а не тим, що закладене в ній самій, тоді як екологічна криза – це насамперед світоглядна, філософсько-психологічна криза, спричинена відсутністю у людини екологічно орієнтованих форм поведінки, низьким рівнем екологічної культури, домінуванням екологічно неадекватного мислення та пануванням у людській свідомості споживацьких цінностей сучасної цивілізації, що сприймає природне середовище передусім як умову існування людського суспільства і орієнтується на необмежене використання природних ресурсів.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що дана проблема розглядається вченими в різних аспектах, а саме: концепцію розвитку культури і навколишнього середовища розкрили Ю. Бромлей, М.С. Злобін, М.С. Каган, А.С. Кармін, В.С. Крисаченко, Е.С. Маркарян та ін.; питання системи формування складових екологічної культури, свідомості, світогляду знайшли відображення у роботах Н.Б. Грейди, Л.Д. Курняк, Г.Г. Науменко та ін.; формування екологічної культури та свідомості особистості як проблему психологічну досліджували С.Д. Дерядо, І.Д. Зверев, Т.В. Іванова, С.М. Кравченко, В.А. Костицький, А.М. Львовичкіна, І.С. Матрусов, Л.В. Ніконорова, В.А. Ясвін; проблему підвищення екологічної культури молоді – Н.П. Єфіменко, Л.Д. Курняк, С.С. Куруленко, Г.Г. Науменко, К.В. Ніконорова, Ю.П. Ожогов, Н.В. Пахомова та ін.; педагогічні умови формування екологічної культури – Н.М. Кот, Н.Ю. Олійник, Г.Ф. Пономарьова та ін. [1].

Культура – явище своєрідне. Вона надзвичайно складна, багатогранна і проникає буквально в усі пори суспільного життя. Оточуюче нас середовище є «витвір» людини і в якості такого воно є не тільки явище природи, скільки продукт культури [3]. Видатний німецький філософ І. Кант, говорячи про її сутність, відзначав, що культура виражає здатність людини ставити мету [4]. Цікавим є підхід видатного психолога З. Фрейда, який вважав, що культура – це зовнішнє насильство над внутрішньою природою людини. При цьому головний акцент робився ним на регулятивну функцію культури.

На сучасному етапі складних і динамічних відносин суспільства з навколишнім середовищем бережливе ставлення до природи має складати невід'ємну частину загального світогляду кожного громадянина України, яка є однією з найбільш неблагополучних в екологічному плані країн Європи. Саме тому формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою є пріоритетними напрямками реформування виховання, що відображено в Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», проєкті Концепції неперервної екологічної освіти, Концепції національного виховання студентської молоді. Від цього залежить забезпечення конституційних прав громадян нашої держави на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Одним із оптимальних шляхів подальшого існування людства є стійкий розвиток, спрямований на

збалансоване розв'язання соціально-економічних завдань і проблем збереження природного середовища з метою забезпечення потреб майбутніх поколінь. В основі цього розвитку лежить екологічний імператив – необхідність слідувати законам природи, розуміти вимоги й обмеження, які визначаються цими законами, що, у свою чергу, передбачає виховання нового типу екологічної свідомості та екологічної культури особистості[5].

Екологічна культура – складова частина світової культури, якій властиве глибоке і загальне усвідомлення важливості сучасних екологічних проблем у житті і майбутньому розвитку людства. Свідоме засвоєння й оволодіння екологічною культурою має розпочинатися ще з дитинства, одночасно з засвоєння положень загальної культури. Екологічна культура особистості формується в процесі виховання і навчання. Вона наскрізь пронизана етичними принципами. Адже етика, на думку Альберта Швейцера, – це «безмежна відповідальність людини за все, що живе» [2].

Актуальність теми обумовлена тим, що у взаємовідносинах суспільства і природи стратегія гармонізації потребує узгоджувати дві залежності – людини від природи і природи від людини. Гармонізація цих взаємовідносин може настати лише в результаті трансформації екологічної свідомості й діяльності, а саме підвищення екологічної освіти шляхом формування екологічної культури.

1. Встановлено, що екологічна культура є інтегрованою якістю особистості. Основними її складовими елементами визначено: ціннісний або ціннісно-мотиваційний (інтереси, потреби, мотиви, прагнення до екологічної діяльності); інтелектуальний або когнітивний (екологічні знання та уміння, екологічний кругозір, поінформованість щодо сучасних екологічних ситуацій тощо); діяльнісний або професійно-діяльнісний (екологічні дії, що здійснюються фахівцем). Ефективність формування екологічної культури забезпечується за умови єдності та взаємозв'язку цих компонентів.

2. Виявлено, що людина, яка хоче мати високий рівень екологічної культури повинна оволодіти науковими знаннями, екологічним мисленням, засвоїти моральні ціннісні орієнтири по відношенню до природи, а також опрацювати практичні уміння та навички по збереженню сприятливих умов навколишнього середовища.

Отже, вміння фахівця мислити і діяти відповідально, самостійно й неупереджено на основі синтезу знань про природу, суспільство і культуру стає важливим екологічним чинником. Аналіз результатів експериментального дослідження показав, що сучасна молодь розуміє необхідність формування екологічної культури високого рівня, бажає підвищувати рівень екологічних знань, але не знає як застосувати їх при своїй професійній діяльності. Таким чином, для вирішення даного питання запропоновано систему поетапного формування екологічної культури студентів.

Список використаних джерел

1. Білявський Г. О., Саєнко Т. В. Феномен екологічної культури в оптимізації навчального процесу у вищій школі в контексті парадигми збалансованого розвитку. *Екологічний вісник*. 2009. № 3. С. 14–16.
2. Герасимчук А. А., Палеха Ю. І. Основи екології. Соціальні та прикладні аспекти : навч. посіб. Київ : вид-во Європейського університету, 2001. 107 с.
3. Залыгин С. Экология и культура. *Новый мир*. 1992. № 9.
4. Пономарьова Г. Ф. Педагогічні умови формування екологічної культури студентів педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Харків, 1997. 175 с.
5. Шевель А. О. Роль освіти у формуванні екологічної культури. *Гуман. вісник ЗДІА*. 2009. Вип. 33. С. 33–41.

Соколова С. С.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – к.пед.н. Жадленко І. О.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЛОГОРИТМІКИ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЇ ЗАЙКАННЯ

Зі змінами в системі освіти України виникає нагальна потреба у пошуку сучасних, дієвих підходів, форм, методів, засобів щодо подолання зайкання. Одним з таких існуючих методів є логоритміка з поліаспектними та мультидисциплінарними формами й методами щодо подолання зайкання в дітей дошкільного віку.

Зміст логоритміки визначається двома основними частинами грецького походження: «лого» - «виховання правильного мовлення» та «ритміка» - «рівномірний, помірний» [3]. Найголовнішим поняттям, яким керується логоритміка є «ритм» як важливий компонент становлення часово-просторового розрізнення у дитини.

У ритмі проявляються дві найважливіші ознаки: когнітивна, що передбачає здатність до сприймання, повторення, чергування та афективна, що визначає весь спектр почуттів і переживань людини від сприймання до відтворення ритмічних формул, підґрунтям до яких є рухова природа ритму. Стан рухових функцій має безпосередній вплив на формування мовлення, що починається з чіткої координації складної програми скорочення м'язів артикуляційного апарату та з становленням загальних моторних функцій разом із засвоєнням просодичної сторони рідної мови.

Поєднання музики, ритму, рухів у спеціально розроблених вправах в процесі логоритміки активно впливає на центральну нервову систему, і позитивно впливає на стан вищих психічних функцій, сприяє розвитку мовленнєвого дихання, рухливості і активності мовленнєвої моторики, координації діяльності всіх відділів периферичного мовленнєвого апарату.

Саме тому логоритміка посідає особливе місце в системі корекції зайкання (як при невротичній формі так і при неврозоподібній) у дітей дошкільного віку, бо зайкання є яскравим прикладом дизритмії мовлення, що визначається порушенням темпу, ритму і плавності експресивного мовлення.

Логоритміка в системі корекції зайкання сприяє розвитку координації між голосом, звуком, словом і фразою, мимовільно реалізуючи узгодженість загальних і мовленнєвих рухів; покращенню настрою у дітей, зниженню емоційної напруги, полегшенню комунікативних взаємовідносин з педагогами та іншими дітьми, що в кінцевому результаті призводить до розвитку соціальної адаптації в колективі та соціумі.

Таким чином, логоритміка допомагає дітям дошкільного віку у ненав'язливій формі побороти страх мовлення, вільно, не напружуючись, вимовляти звуки, слова, фрази; покращує розвиток психічних процесів та вищих психічних функцій, особливо тих, які мають тісний зв'язок з соціальними, комунікативними навичками, сприяє корекції емоційно-вольової та рухової сфер, що в свою чергу впливає на розвиток пластичності центральних регуляторних механізмів з метою підвищення ефективності корекції заїкання.

Список використаних джерел

1. Літовченко О. В. Заїкання у дітей: профілактика і корекція : навч. посіб. Одеса, 2021. 48 с.
2. Скляр С. В. Сучасні погляди на сутність заїкання та методи його корекції. 2018. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23888> (дата звернення: 19.10.2022).
3. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Видавничий Дім Слово, 2010. 672 с.

Соколовський Р. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

INDIVIDUAL-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE ADAPTATION OF STUDENTS OF DIFFERENT COURSES OF THE CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY TO STUDY AT THE UNIVERSITY

The authors of this study analyzed the features of the process of adaptation of first-year students to study at the higher educational institution of Classical Private University, at different faculties of the institution, as the adaptation period of students is different, depending on their individual psychological characteristics, level of readiness for higher education. Recently, the problem of adaptation in society has become much more acute, because our mood, emotional state often depends on the environment around us and the conditions to which we must constantly adapt. Failures and failures do not allow personal development. Unfortunately, nowadays the adaptive resource (the ability to adapt in a difficult situation) is quite low. But life is a difficult thing, so as long as all conditions are favorable, as long as the loads seem feasible to us, the reduced resource of our stress resistance does not make itself felt. It is enough for a person to find himself in an awkward situation (both emotionally, intellectually or physically), which he can not cope with, then most likely there is a nervous breakdown. Probably many are familiar with this development, as almost all passed the first year - a period of socio-pedagogical adaptation, which, incidentally, often characterized by a decrease in physiological and psychological adaptation. This leads to a sharp deterioration in the psychological and physical health of the student. That is why the topic of social and psychological adaptation of first-year students is relevant and needs better study. The purpose of our study there is an analysis of the peculiarities of the adaptation of first-year students and the identification of patterns of psychological adaptation of the individual, as well as the establishment of statistical information through questionnaires. The process of learning in higher education is a special stage of a young person's life, which is associated with gaining professional experience and requires considerable effort, which is mainly aimed at restructuring the student's self-awareness. The process of adaptation is a long and complex process, and the activity of the subject of activity, in our case the student, involves independent setting of tasks and finding their own ways to solve them. This process requires an analysis of their actions and deeds, the characteristics of interaction with other actors and the new environment. Most students experience difficulties when they start studying at a university. But will each student be able to gather his thoughts in time and go to his goal, while having an active social position in the new social link. T.V. Alekseeva in the study of the problem of psychological factors and manifestations of the process of adaptation of students to study in higher education, identified three forms: 1) formal adaptation - informative and cognitive adaptation of students to the new environment, structure, content and requirements of higher education; 2) social adaptation - the process of internal integration of groups of first-year students and their further integration with the student environment as a whole; 3) didactic adaptation - the process of preparing students for the forms and methods of work in higher education. Among first-year students of the Classical Private University, 37% can say with full confidence about their active social position, 83% communicate freely with classmates and only 10% of thirty have problems interacting with others. The percentages of the third and fourth courses are quite similar to the previous ones. Here 39% actively participate in the life of the group, 81% have no problems with communication and only 6% have too little adaptive resource. The list of selected questions concerning adaptation to educational process: "In training I can fully show my individuality and abilities." "I need help and additional advice from teachers in many subjects." So, *having studied the topic of adaptation of freshmen, we can conclude*: first, the topic is really relevant, because today the problem of low adaptive resources accompanies the lives of students and pupils almost every day. Secondly, analyzing the products of activity, it can be noted that the students of Classical Private University in terms of percentage have good results, most students are well adapted to the conditions of higher education and take an active position on learning.

Субботіна В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

НАПРЯМКИ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Враховуючи складні соціально-психологічні умови проживання (наслідки постійної агресії, воєнний стан, погіршення умов проживання, вимога дистанційного виконання службових обов'язків, COVID-19, підвищений рівень агресивності у суспільстві тощо), необхідно зауважити, що міжособистісні конфлікти (далі МК) співробітників організації займають одну із основних проблем, яка потребує постійного моніторингу та регулювання не тільки на рівні управління, а в переважній більшості на рівні реалізації психологічних інструментів. МК – особливий вид конфлікту в організації, основою якого є розбіжність в питаннях матеріальних

інтересів у співробітників, що породжує сутичку між ними. Головними чинниками є різниця в рівні емоційності, характері, темпераменті, амбіціях, поглядах, моральних і матеріальних цінностях. Саме вищевказане і визначає неоднозначну поведінку особистості, її різну реакцію на ситуацію.

МК – невід’ємна частина соціальної, і в тому числі трудової діяльності людини. І тут важливо вчасно запобігти, а якщо це не вдалося зробити, то максимально безболісно вийти з конфліктної ситуації.

Для цього необхідно правильно і своєчасно розпізнати причини зіткнень, вибрати стратегію і спробувати вгадати результат. Діагностування міжособистісних конфліктів суб’єкта господарської діяльності у частині з’ясування можливих джерел, настроїв, ситуацій спрямованих на провокування конфліктів, природу МК, широту його охоплення, впливу та наслідки повинно бути всеосяжним. Саме комплексний підхід до вивчення конфлікту МК, його діагностування є основою попередження виникнення МК, а також порушення соціально-психологічного клімату колективу шляхом утримання балансу між енергетичними та ресурсними складовими учасниками конфлікту. Така політика дозволить спрямувати діяльність членів колективу на досягнення цілей організації та збереження свого психологічного стану і працездатності.

З точки зору комплексності слід сконцентрувати увагу на створенні в організації об’єктивних, структурно-організаційних, функціонально-організаційних, ситуаційно-управлінських і соціально-психологічних умов, що перешкоджають виникненню і деструктивному розвитку передконфліктних ситуацій. Напрямки профілактики конфліктів залежать від конкретного місця і часу. У попередженні міжособистісних конфліктів на теперішній час значну вагу відіграє наявність соціально-психологічної служби в організації. Саме в західних країнах набуло поширення створення спеціальної структури в рамках відділу з управління людськими ресурсами (аналог відділу кадрів) для аналізу передконфліктних ситуацій, вирішення МК, проведення профілактичних бесід серед співробітників колективу, інформаційно-роз’яснювальних робіт, тестування, тренінгів, залучення фахівців в сфері конфліктології при наявності складних конфліктних ситуацій. Більшість міжособистісних конфліктів вимагають швидкого вирішення, при першому ж надходженні сигналу про майбутній конфлікт. Так, наприклад якщо психолог або представники соціально-психологічної служби «втручаються в керування МК» на стадії зародження, він розв’язується на 93%; якщо на фазі зростання – на 47%, у фазі насичення – менше 5%, на фазі спаду – близько 20%, на фазі вторинного періоду зростання – менше 6%, на стадії вторинного насичення – менше 2%.

Отже, попередження, уникнення та урегулювання міжособистісних конфліктів – це процеси, побудовані на вивченні психологічної складової особистості, що мають свої методологічні основи і свою концептуальну прагматику. У зв’язку з цим надзвичайно важливим є здійснення комплексного підходу до виявлення та регулювання МК, які впливають на діяльність організації. Особливе значення має розробка технік і технологій управління міжособистісною конфліктною взаємодією яка є невід’ємним елементом культури організації.

Фоменко О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНКИ СИНДРОМУ «ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ» ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Особливість професійної діяльності педагогічних працівників (далі ПП) обумовлена високим ступенем напруженості, нестабільності зовнішньої ситуації, викликанюю агресією з боку росії, підвищеним рівнем емоційного стану усіх учасників освітнього процесу, збільшенням документообігу, відсутністю офлайн спілкування, відсутністю можливості спрогнозувати результат власної роботи та іншими чинниками. Це є першочерговим джерелом виникнення стресового стану професійного характеру ПП, і як наслідок призводить до вигорання на психофізичному рівні. Враховуючи вищевказане та результати дослідження, проведені на основі опитування педагогічних працівників закладу фахової передвищої освіти за такими методиками як «ДРЕВ», «Оцінка власного потенціалу «вигорання», «Дослідження синдрому «вигорання», слід зазначити, що професійне вигорання ПП – це стан особи, що викликаний психічними розладами, постійними стресовими ситуаціями, напруженістю, не отриманням задоволеності від професійної діяльності, втратою інтересу до досягнення ефективності роботи, уникненням будь-яких комунікацій. Сьогодні професійне вигорання входить до переліку Міжнародних класифікацій хвороб та викликає особливу увагу з боку науковців, лікарів, психологів не тільки у розрізі дослідження причин виникнення, але і в ракурсі здійснення детального аналізу та виявлення шляхів його профілактики. Тому дослідження професійного вигорання з метою формування напрямків профілактики є гострим і актуальним.

Основними ознаками професійного вигорання ПП є зниження ступеня ефективності фізичного стану, емоційного, пізнавального і комунікативного.

Своєчасне виявлення у педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти синдрому «емоційного вигорання» сприяє заздалегідь скореговані умови професійної діяльності особи та розробка, реалізація комплексу заходів щодо подальшого його уникнення, визначення причин даного захворювання надають можливість попередити негативні наслідки.

Аналіз результатів дослідження сутності категоріальної одиниці «емоційне вигорання» саме педагогічних працівників, які є одними з основних учасників освітнього процесу, що потребують постійної професійної діяльності, розвитку та взаємодії з іншими учасниками ОП, високого рівня самоорганізованості, самовдосконалення, самоуправління, та його основних ознак потребують діагностику шляхом виокремлення основних методик дослідження зазначеного явища з метою виявлення джерела, причини емоційного вигорання та побудови індивідуальної траєкторії попередження й профілактики зазначеної проблеми. Ґрунтовне вивчення синдрому «емоційного вигорання» може бути здійснено за рахунок використання основних шести методик, наведених у табл. 1.

Методика дослідження психологічної проблеми «емоційне вигорання»

№ з/п	Назва методика	Засновник методики
1	Методика «Діагностики рівня емоційного вигорання» (далі методика «ДРЕВ»)	Бойко В. В.
2	Методика «Визначення психічного «вигорання»	Рукавішников О.О
3	Методика «Самооцінка стійкості до стресу»	-
4	Методика «Синдром «вигорання» у професіях системи «людина – людина»	Нікіфоров Г.С.
5	Методика «Оцінка власного потенціалу «вигорання»	Гібсон Дж.
6	Методика «Дослідження синдрому «вигорання»	Грінберг Дж.

Особливість кожної методики полягає у виявленні рівня розвитку емоційного вигорання, саме його масштабу, тривалості, глибини, ступеню «враженості» як комплексності синдрому так і у розрізі його складових.

Вищезазначене констатує той факт, що за умови використання відповідного інструментарію діагностики професійного вигорання – синдрому «емоційного вигорання» можна встановити як його стадію розвитку у педагогічних працівників, так і підтвердити цей факт за рахунок статистичних даних і запропонувати ряд напрямків його попередження та профілактики за допомогою профілактичних заходів.

Хекоян Е. А.

Класичний приватний університет
аспірантка
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

Сьогодні інтернет стає для багатьох людей основним середовищем функціонування, що має власні специфічні особливості та закони, які певним чином впливають на особистість, змушуючи її пристосуватись до них та діяти у відповідності з ними. Виходячи з цього можна стверджувати, що інтернет починає функціонувати як субкультура, оскільки володіє всіма необхідними складовими. Інтернет-середовище охоплює значну кількість людей, об'єднаних спільними інтересами, потребами та проблемами, що змушує особистість шукати інформацію, розуміння та підтримку саме в мережі. Інтернет займає все більше місця в житті людей та часто провокує розвиток залежності від нього.

Людину приваблюють такі особливості інтернет-середовища, як анонімність, редукованість, опосередкована активність. Особистості надається можливість самостійно обирати кількість співрозмовників, що сприяє так званому приватному спілкуванню, де люди взаємодіють один на один, або обирається спілкування в чаті, що дає змогу людині здійснювати контакти з необмеженою кількістю користувачів. Крім того, у процесі інтернет-спілкування суб'єкт має можливість визначати для себе стиль поведінки, обирати нове ім'я, змінювати професію і вік тощо.

При віртуальному спілкуванні, в більшості випадків, відсутня невербальна взаємодія, яка включає: просторову підсистему (міжособистісний простір), погляд, оптико-кінетичну підсистему (зовнішній вигляд співрозмовника, міміка, пантоміміка), паралінгвістичну підсистему (вокальні дані: діапазон, тональність, тембр голосу), екстралінгвістичну (немовну) підсистему (темп мови, паузи, сміх та ін.) [2]. Виділяють ряд особливостей інтернет-спілкування: анонімність, яка може призвести до безкарності, розкутості, і безвідповідальності поведінки учасників спілкування; відсутність невербальної інформації, установка на бажані риси партнера; добровільність контактів; стійке прагнення до емоційного наповнення тексту, що виражається у створенні спеціальних знаків для позначення емоцій; прагнення до нетипової, ненормативної поведінки, коли користувач презентує себе по іншому, ніж у реальному житті, програє не реалізовані в діяльності поза мережею ролі, сценарії, і, не знаючи співрозмовника, створює його образ, відмінний від реального більша, ніж у реальному світі, залежність від співрозмовника у спілкуванні наслідком чого є порушення безпосереднього живого спілкування, відсутність єдності простору і часу, тобто інтернет дає можливість бути одночасно у різних місцях, а також спілкуватися з людьми з інших годинних поясів; характер спілкування майже завжди письмовий.

Віртуальне спілкування, на відміну від спілкування в реальному житті має такі особливості: безпеку; анонімність; швидкість передачі інформації, наявність мультимедійних можливостей, що надають інтернет-технології, (можна переслати співрозмовнику «живу» листівку, файл в аудіо чи відео форматі та ін., можливість в будь-який момент перервати листування, думки, почуття й емоції учасників представлені в письмовій формі, у зв'язку із чим сприйняття написаного тексту підсилюється. Написаний текст, на відміну від вираженого вербально, сприймається більш серйозно, сильніше впливає, тому що багато нюансів, що вислизають при живій розмові, в написаному тексті добре помітні, у такий спосіб співрозмовник здається більш цікавим, розумним; можливість багаторазово перечитати й заново переосмислити написане(у результаті чого текст, в очах співрозмовників може набувати нового, більш глибокого змісту).

Віртуальне спілкування значно впливає на загальний психологічний стан людини і сьогодні це має дуже чіткі прояви. Зміни, які здійснюються у суспільстві, більш доступні спогляданню, ніж процеси, які відбуваються у свідомості та внутрішньому стані людини [1]. Перебіг суспільних трансформацій значною мірою визначається, з одного боку, тим, наскільки кожна людина як особистість сприймає нові умови середовища, а з іншого – наскільки вона глибоко і адекватно усвідомлює ці зміни та відповідно реагує на них.

Список використаних джерел

1. Зарицька В. В. Усвідомлення власних емоцій як чинник розумної поведінки. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2022. Вип. 66. С. 95–108.

Щербаков С. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент, професор Гришина Т. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ КРИЗИ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні соціальні та економічні виклики в розвитку держави та світового суспільства зумовлюють зміну суб'єктів господарювання. Успішність і конкурентоспроможність економіки держави головним чином спирається на розвиток підприємництва, на швидкість і динамічну стійкість відтворення інноваційного потенціалу підприємств. Усе це робить «ядром» та ресурсом нової економічної політики саме особистість, яка здатна до створення та впровадження інновацій [1].

З часів здобуття Україною незалежності феномен вітчизняного підприємництва набуває власного значення як самостійний соціальний, економічний та психологічний феномен. Його невід'ємною складовою є сектор малого бізнесу, який являє собою джерело розширення внутрішнього ринку товарів та послуг, створення робочих місць, відновлення підприємницької ініціативи та зміцнення економіки регіонів. Водночас саме малі підприємства є найуразливішою категорією, яка реагує на нестабільність політичного середовища та кризові явища в економіці країни передусім скороченням кількості приватних підприємств, зменшенням обсягів виробництва та чисельності працівників. Усе це робить завдання відновлення та підтримки малого бізнесу одним з пріоритетів державної політики України [2].

Шляхи вирішення цього питання найчастіше вбачаються в суто економічному або юридичному полі: забезпечення інформаційного та консультативного супроводу, створення програм кредитування та залучення інвестицій, розширення співпраці між малим бізнесом та органами самоврядування, впровадження системи обліку й електронної звітності підприємств тощо. Іншим напряму розумінні феномену підприємства та шляхів подолання його проблем є вивчення особистості підприємців та психологічних механізмів, що забезпечують його активність [3].

Класичні дослідження в цьому колі належать зарубіжним авторам (Б. Карлоф, М. Пітерс, Р. Хизріч, D.C. McClelland, M.F.R. Kets de Vries, K.E. Warnerid), які зосередилися на пошуку властивостей або рис, що дозволять виокремити потенційного підприємця: локус контролю, мотивація досягнень, особливості соціалізації та індивідуального досвіду тощо [4]. Цей пласт наукових даних є достатньо значним, але, доводячи продуктивність у методологічному плані, існує ціла низка історичних і соціально-культурних обмежень, що унеможливають перенесення на вітчизняне підґрунтя результатів цих наукових досліджень.

Існуючі нечисленні вітчизняні дослідження в цій галузі (П. К. Власов, Г. В. Гнускіна, О. В. Ішук, Л. М. Карамушка, Ю. В. Красилова, Н. Ю. Худякова, Т. П. Чернявська, Ю. М. Швалб) оперують методологією побудування «психологічного портрета підприємця», створюють типології підприємців [5], описують особливості створеної ними організації, що надає можливості розкрити певну сторону діяльності або особистості підприємця. Тому перспективним напрямком вважаємо залучення інтегративних категорій психології, зокрема категорії «мотиваційна готовність до підприємницької діяльності» (А. С. Дядін, О. В. Креденцер, А.С. Лоза) з метою розкриття психологічних механізмів функціонування особистості підприємця в сучасному просторі України.

Мотиваційна готовність до підприємницької діяльності – це певна група мотивів, що мотивують підприємців на стадіях, що передують відкриттю бізнесу (етап досягнення та стабільний етап) [6].

На етапі вступу в підприємницьку діяльність мотиваційна структура діяльності підприємця визначається такими факторами: «прагнення комерційного успіху», «повага», «прагнення свободи та незалежності», «примус». На стійкому етапі підприємницької діяльності структуру підприємницької мотивації становлять такі чинники: «прагнення комерційного успіху», «повагу», «прагнення свободи і незалежності», «примус».

Актуальність полягає в тому, що незважаючи на таку велику кількість робіт, присвячених аналізу окремих проблем мотиваційної готовності до підприємницької діяльності, немає єдиного підходу до визначення структури мотивації, чіткого визначення кола психологічних особливостей, що впливають на розвиток активності у підприємницькій діяльності.

Отже, теоретико-методологічний аналіз наукових досліджень підприємницької діяльності дав змогу визначити, що мотивація підприємницької діяльності включає сукупність мотивів, що її спонукають, і здібності та індивідуальні характеристики особистості. Таким чином розглянуто процес мотиваційної готовності до підприємницької діяльності, виділено його етапи, фактори, механізми.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. URL: <http://www.dkpr.gov.ua/info/3226> (дата звернення: 19.10.2022).
2. Бондаренко О. В., Зоря О. П. Ментальний вимір підприємницької активності: теоретико-методологічні засади дослідження. *Гілея* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 35. С. 328–336.
3. Власов П. К. Партнерське спілкування. Тренінг. Ігри та вправи : метод. матер. для вучучого. Харків : Гуманітарний центр, 2014. 172 с.
4. Геращенко І. О. Етика підприємницької діяльності. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 59 (1168). С. 61–65.
5. Гнускіна Г. В. Психологічні чинники професійного вигорання у підприємців : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10 / Національна академія педагогічних наук України Інститут психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2016. 242 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/705365/3/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%93%D0%BD%D1%83%D1%81%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%BE%D1%96%CC%88%20%D0%93.%D0%92.-18-12-2016.pdf> (дата звернення: 19.10.2022).
6. Гнускіна Г. В. Професійне вигорання у підприємців: зв'язок між рівнем вираженості та чинниками мезорівня. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. 1. Вип. 41. С. 122–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appsubh_2014_1_41_25 (дата звернення: 19.10.2022).

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Бакасов Д. Т.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

АНАЛІЗ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СТИЛІВ АЙКІДО

Аналіз літературних джерел і досвід практичної роботи дозволили систематизувати і дати характеристику різних напрямків айкідо. В даний час виділяють ранні школи, традиційні школи, «кі» - школи, школи спортивного стилю, школи нового покоління.

Ранні школи. Стиль Айм-куедж вважається однією з найбільш важких форм айкідо. Більшість старших студентів О-Сенсея вивчали саме цей стиль. Він передує ранньої формі дзюцу, такий як Дайто-рю Айкі-дзюцу.

Есейкан. Цей стиль включає в себе елементи Айкі-будо, Карате, Дзюдо і інші бойові мистецтва. Засновник стилю - Мінору Мочідзукі (10 дан айкідо, 5 дан кендо, 8 дан дзюдо). Мінору у віці 5 років починає вивчати дзюдо і кендо в Токіо. У 1925 році він вступає в Кодокан і вже в 1926 році отримує свій чорний пояс в дзюдо. Бажаючі зберегти традиційні військові мистецтва Японії, лідер Кодокана Дзігоро Кано створює спеціальну секцію. Кано доручає Мочідзукі вивчати різноманітні дисципліни військового мистецтва: Айкі-дзюцу під керівництвом М.Уесіба, Каторі-Сінто-рю під керівництвом

Йосінкан. Це жорсткий стиль айкідо, спрямований на практичну ефективність і реальність застосування техніки. Засновник стилю - Годзо Сиода (10 дан айкідо). Йосінкан вивчають у багатьох підрозділах поліції Японії. Сінг - агон Тайбо. Цей стиль заснований старшим учнем Моріхея Уесіби Норіаки Іноуе. Являє собою синтез системи захисту і спорту.

Традиційні школи. Айкікай - загальна назва стилю, очолюваного сином Кіссомару Уесіба з 1942 р., пізніше Морітеру Уесіба з 1986 року, онуком засновника, підтримуваного Міжнародною Федерацією Айкідо.

Більшість вважають цю школу основним напрямом у розвитку айкідо. Айкідо Уесіби рухливе і амплітудне. Представники цього стилю мало часу приділяють роботі зі зброєю (меч, спис). Але деякі вчителі, наприклад, Чіба-сенсей проводять багато занять зі зброєю.

Школи спортивного стилю. Один із серйозних поворотів в історії Айкідо, що відбулися за життя О-Сенсей, пропозиція Кендзі Томи (9 дан айкідо, 8 дан дзюдо) раціоналізувати айкідо, ввівши в практику змагання і Ката. З тих пір переривається будь-яке спілкування між школами Томи і традиційними школами айкідо. В останні роки з'явилось кілька відгалужень Томи-рю, що відмовилися від ідеї змагань.

Сейдокан - стиль характеризується малими переміщеннями при виконанні технік. Засновник - Я. Кобаясі, головний інструктор Кі суспільства в Південній Каліфорнії. Сенсей Кобаясі був учнем Коїті Тохея. Активно розвивається цей стиль у Франції, Польщі та інших країнах. У Києві вже кілька років поводить семінари Славомір Шевчик (4 дан Кобаясі), учень Патріка-сенсей. Славомір очолює цей напрямок айкідо в Варшаві.

Школи нового покоління. Реальне Айкідо - європейське Айкідо, створене Любомиром Врачаревичем (06.05.1947 р.), який фокусується на ефективності технік як системі самооборони і відмовляється від елементів японської традиції. Стиль характеризується швидкістю і синхронністю, повним контролем атакуючого, практичною спрямованістю на сучасні реалії світу.

У Києві багато разів проводили семінари такі великі майстри як Сенсей Есімітсу Ямада (17.03.1938 р.) - 8 дан - президент Федерації Айкідо США, Президент Федерації Латинської Америки, Член Вищої Ради Міжнародної Федерації Айкідо; Сенсей Сейїті Сугано (17.12.1939 р.); Сенсей Пітер Бакас; Сенсей Масатаке Фудзита; Сенсей Кевін Чоат; Сенсей Малком Текі Шеван; Сенсей Франческо Верона; Сенсей Даніель Леклер і Сенсей Стефан Бенедетті.

Аналіз літературних джерел і досвід практичної роботи дозволили систематизувати і дати характеристику різних напрямків айкідо. В даний час виділяють ранні школи, традиційні школи, «кі» - школи, школи спортивного стилю, школи нового покоління.

Балашова М. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Євстігнева І. В.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ У СТРИБКАХ НА БАТУТІ

Сучасне рішення задач спорту вищих досягнень постійно диктує необхідність вивчення і розвитку дитячого та юнацького спорту. Підвищення ефективності роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл та шкіл олімпійського резерву, які грають провідну роль у підготовці спортсменів високого класу, неможливо без серйозних досліджень в області спортивної науки.

Незаперечний і той факт, що в цьому віковому періоді відбувається закладка і формування фундаменту загальної та спеціальної фізичної підготовки, так необхідного в подальшому для досягнення рівня майстра спорту міжнародного класу. При цьому на кожному з етапів багаторічного спортивного тренування на перше місце висувається зміцнення здоров'я дитини, так необхідного в житті дорослої людини. У зв'язку

з цим тренери, медики, вчені продовжують пошук більш ефективних засобів, форм, методів і методик підготовки юних спортсменів, резерву збірних команд.

Це висуває великі вимоги до якості підготовки спортивного резерву та, в свою чергу, до залучення школярів до щоденних занять фізичною культурою і спортом, що сприяє припливу дітей та юнаків у секції загальноосвітніх шкіл, дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи олімпійського резерву.

Для більш продуктивних тренувань треба брати до уваги анатомо-фізіологічні особливості юних спортсменів та психологічні особливості юних спортсменів.

Отже для успішного здійснення багаторічного тренування юних спортсменів на кожному його етапі необхідно враховувати такі показники: оптимальний вік для досягнення найвищих результатів в обраному виді спорту; переважну спрямованість тренування на даному етапі; рівні фізичної, технічної, тактичної підготовленості, яких мають досягти спортсмени; комплекси ефективних засобів, методів, організаційних форм спортивної підготовки; допустимі тренувальні та змагальні навантаження; контрольні нормативи.

Безрідна Н. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – доцент Петрушин Д. В.

ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У КУРСАНТІВ

Розвиток фізичних здібностей курсантів завжди був завданням навчального закладу, у якому вони навчаються. Під час занять з фізичної підготовки відбувається становлення ментальних моделей, що виникають у свідомості людини: прагнення отримання високих результатів, позитивний емоційний стан, бажання мотивувати себе тощо. Організація спортивної діяльності сприяє і соціальному розвитку, оскільки відбувається соціально-психологічна адаптація в команді, виникає товарицькість, дружба.

Актуальність теми полягає у визначенні потребності стимулювання фізичних здібностей у курсантів, з метою їх підготовки до виконання службових обов'язків у майбутньому, формування звичок до регулярних занять спортом.

Активна фізична діяльність, розвиток особистісних якостей у вихованців вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, передбачає формування умінь та необхідних знань у галузі спорту: організаторських, загально-фізичних, та оздоровчих [1, с. 167].

У фізичному розвитку провідну роль відіграє функція оволодіння курсантами індивідуального досвіду контролю та самоконтролю. У результаті цього вони засвоюють способи розвитку особистісних можливостей у спортивній діяльності, стимулюють свою фізичну підготовленість. Тож заняття зі спеціальної фізичної підготовки розвивають у юнаків та дівчат психологічні, соціальні та духовні якості, навчають оволодінню прийомів самозахисту, формують готовність до несення служби у ситуаціях з різним рівнем ризику.

Фізичні здібності курсантів є показником зовнішнього результату їх професійної спроможності, спортивних можливостей та відношення до особистого здоров'я. Головним завданням фізичного виховання є формування фізичної та психологічної готовності до виконання службових завдань. Це сприяє грамотному застосуванню фізичної сили та спеціальних засобів при припиненні протиправних дій осіб, а також забезпеченню рівня високої працездатності. Для досягнення цих результатів вирішуються такі завдання: підготовка курсантів до переслідування правопорушників; підготовка до дій, що поєднуються з використанням прикладних прийомів та табельної зброї; оволодіння навичками самозахисту; формування професійних якостей курсанта [2, с. 190].

Отже, виходячи з вищевикладеного можна стверджувати, що стимулювання фізичних здібностей курсанта дає можливість підвищити рівень його професійних якостей. Ефективними засобами розвитку особистісних фізичних якостей є виконання спеціальних вправ. Заняття спортом у курсантському віці сприяє стабілізації фізичного розвитку та підвищенню силових можливостей організму.

Список використаних джерел

1. Гузар В. М. Стимулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності курсантів. 2018. С. 167–169.
2. Бондарчук В. В., Єрьоменко Е. А., Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур. *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Ірпінь, 2020. Ч. 2. С. 188–200.

Бірюкова К. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аналіз літературних джерел і досвід практичної роботи дозволили охарактеризувати поняття гнучкості, з'ясувати як вона розвивається у дітей молодшого шкільного віку та за допомогою чого її можна удосконалювати.

Гнучкість. Фізична якість, яка характеризується здатністю людини виконувати рухи з великою амплітудою, а також раціональною роботою м'язів людини, за відсутності запасу рухливості важко виконувати амплітудні рухові дії, що знижує потенційні можливості людини, яка займається фізичною культурою.

Активна гнучкість. Представляє собою максимально можливу амплітуду рухів, яку може проявити людина у певному суглобі без сторонньої допомоги, використовуючи силу власних м'язів, що здійснюють рухи у цьому суглобі.

Пасивна гнучкість. Розуміють максимально можливу амплітуду рухів у певному суглобі, яку людина здатна продемонструвати за допомогою зовнішніх сил (відносно цього суглобу), що створюються партнером, приладом, об'єктом, дією інших ланок власного тіла тощо.

Загальна гнучкість. Характеризується рухливістю у всіх суглобах, що дозволяє виконувати різноманітні рухи з великою амплітудою.

Спеціальна гнучкість. Відзначається граничною рухливістю в окремих суглобах, що визначає ефективність професійно-прикладної діяльності.

Сенситивний період гнучкості. Для пасивної гнучкості оптимальний є вік 9-10 років, а для активної – 10-14 років. Цілеспрямований розвиток гнучкості має починатися з 6-7 років, причому у дітей 9-14 років ця якість розвивається в два рази ефективніше, ніж у старшому шкільному віці. У дівчаток показники гнучкості вище на 20-30%, ніж у хлопчиків.

Засоби розвитку гнучкості. Насамперед можна поділити на три групи: силові вправи, вправи на розтягування і вправи на розслаблення м'язів.

Силові вправи. Позитивно впливають на розвиток активної гнучкості у роботі із фізично слабо підготовленими людьми, та у випадку, коли в якомусь суглобі велика різниця між рівнем прояву пасивної і активної гнучкості.

Вправи на розтягування. Розрізняють три групи – активні, тобто рухи у суглобах здійснюються внаслідок довільного напруження та скорочення м'язів-антагоністів та інших м'язів тканин; пасивні, полягають у тому, що переміщення ланок тіла одна відносно іншої відбувається не за рахунок долаючої роботи м'язів відповідного суглоба, а під впливом зовнішніх сил; комбіновані, характеризуються у поєднанні в одній вправі активної та пасивної фаз, динамічного та статичного режимів роботи м'язів.

Вправи на розслаблення м'язів. Фізичні вправи, що застосовують для розвитку здатності до довільного розслаблення м'язів. Сприяють покращенню рухливості в суглобах на 12-15%.

Методика, спрямована на розвиток гнучкості. За деякими експериментальними даними (Є. П. Васильєв) у період інтенсивних впливів на розвиток гнучкості доцільні такі пропорції різних розтягуючих вправ: 40-45% – активні-динамічні; 20% – статичні; 35-40% – пасивні. У заняттях з дітьми молодшого шкільного віку частка статичних вправ повинна бути менше, динамічних – більше.

Основним методом розвитку гнучкості є повторний метод, коли вправи на розтягування застосовуються багаторазово серіями. Метод багаторазового розтягування заснований на властивості м'язів розтягуватися при численних повторях. Починають рух з невеликої амплітуди, і поступово збільшують до максимуму. Межею оптимального числа повторень є зменшення розмаху рухів або виникнення больових відчуттів (О. К. Грачов, 2005). У залежності від статі, віку і фізичної підготовленості, що займаються кількість повторень в серії диференціюється.

Богомазов А. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ ФУТБОЛУ НА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зниження рухової активності школярів та збільшення обсягу розумових навантажень негативним чином впливає на фізичний стан дітей середнього шкільного віку. Система фізичного виховання, заснована на принципі єдності фізичного та психічного розвитку, покликана виправити існуюче становище.

При розробці та складанні програми ми керувалися позицією, запропонованою Н. Москаленко відповідно до якої спрямованість фізичної підготовки повинна проходити через всю систему фізичного виховання. Її завдання розв'язуються прямими і опосередкованими засобами фізичного виховання, що впливають на розвиток важливих якостей. Вони використовуються у тісному взаємозв'язку, протягом усього навчального року, у процесі всіх заходів із фізичного виховання.

Водночас ми враховували вимоги загальних і методичних принципів фізичного виховання. Аналіз різних класифікацій дозволив в аспекті дослідження виокремити найбільш адекватні принципи фізичного виховання: індивідуалізації, систематичності, свідомості й активності.

Принцип індивідуалізації передбачав врахування особливостей фізичної, рухової підготовленості кожного учня при виборі засобів, плануванні фізичних навантажень на навчальний рік та стану функціонування систем організму – в ході їх реалізації на кожному занятті, що сприяло ефективному формуванню відповідних умінь, навичок та розвитку визначених фізичних якостей.

Принцип систематичності передбачав щоденне використання засобів фізичного виховання під час реалізації визначених форм занять. У ході рекреаційних занять реалізацію принципу забезпечували плануванням на кожне заняття засобів, спрямованих на вирішення навчальних, розвивальних і виховних завдань та врахуванням методичного положення про те, що фізична підготовленість індивіда формується не відразу, а поступово, тобто передбачає поетапне досягнення мети.

Принцип свідомості й активності передбачав орієнтацію підлітків на усвідомлення, глибоке розуміння й осмислення потреби в руховій активності, формування інтересу до систематичних занять та вияву активності у процесі самовдосконалення. Реалізовували принцип, стимулюючи підлітків до свідомого систематичного контролю за результатами фізичної і рухової підготовки, їх аналізу, а також виховуючи самостійність, творче ставлення до занять фізичними вправами. Самовизначення підлітків полягало у встановленні власних конкретних цілей і завдань, що також були елементом індивідуалізації завдань та чинником для забезпечення максимально можливої самостійності.

Усі вимоги принципів реалізовували у взаємозв'язку, що повинно було сприяти підвищенню результативності рекреаційно-оздоровчого процесу підлітків.

Запропонована оздоровчо-рекреаційна програма включає засоби та їх співвідношення, форми та педагогічні умови реалізації авторського бачення використання засобів футболу як складової системи рекреаційної діяльності підлітків. Програма характеризується направленістю на посилення оздоровчого ефекту освітнього процесу. В основу програми покладені ретельно підібрані та змістовно структуровані вправи з

використанням засобів футболу. Структура заняття з футболу стандартна і передбачає три частини: підготовчу, основну і заключну. Кожна частина має свої завдання, які вирішуються специфічними засобами. Основною метою програми було зміцнення здоров'я підлітків, набуття рухового досвіду за рахунок оволодіння основами техніки і тактики гри у футбол з оздоровчо-коригуючою направленістю. Враховуючи особливості сенситивного періоду підлітків, була розроблена програма занять з елементами футболу. Програма розрахована на 8 місяців, заняття проводилися 2 рази на тиждень по 2 год, всього 124 годин.

Ворона С.

Класичний приватний університет

Євстігнеєва І. В.

Класичний приватний університет
к.пед.н.

ВІДБІР НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ-СПРИНТЕРІВ 10-12 РОКІВ

За останні роки наука про спорт, в тому числі теорія і методика легкої атлетики, почала розвиватися швидкими темпами. Безперервно зростаючі результати до межі загострили конкуренцію тренерів і спортсменів у боротьбі за перемогу. Тренери наполегливо шукають нові прийоми, методи тренування, залучаючи до цього процесу фахівців суміжних, і вельми віддалених від спорту, на перший погляд. Лікарі фізіологи, біохіміки, інженери, фахівці за статистикою допомагають сьогодні тренерам і спортсменам в боротьбі за першість на світовій арені.

Природно, що тренери, які працюють в дитячо-юнацькому спорті, активну участь у цьому процесі пошуку нових, ефективних шляхів тренування прагнуть використати етап підготовки дітей, підлітків і юнаків з максимальною вигодою для досягнення високих результатів у юнацькому віці і максимальних результатів у дорослому віці.

Для занять у групах початкової підготовки (протягом двох років), звичайно запрошуються всі бажаючі школярі 10-12 років, оскільки їх число зазвичай не перевищує число місць в ДЮСШ. Проведення відбору в цей період, а також після одного року занять не дає необхідного ефекту. Відбирати дітей для спеціалізації доцільно лише після 1,5-2 років різнобічної попередньої підготовки. До 10-12 років вже можна прогнозувати такі важливі для досягнення успіху в окремих видах легкої атлетики показники, як зростання інтегральної підготовки дорослого спортсмена.

На першому та другому роках навчання окремі спортсмени за експертними оцінками вже можуть бути досить точно орієнтовані на певні види легкої атлетики. Однак протягом усього етапу початкової підготовки 2-3 рази на рік для всіх юних спортсменів повинні проводитися тестування за наступними вправами: біг на 30м, біг 300м, стрибок у довжину з місця, метання малого м'яча, стрибки через скакалку, човниковий біг 4x9м, підйом тулуба з положення лежачи. Вибірково застосовуються й інші вправи. Справа в тому, що визначення перспективності юних спортсменів тільки за спортивними результатами у цьому віці недостатньо ефективне. У ході змагань більш доцільно оцінювати їх "бійцівські" якості, здатність вести спортивну боротьбу.

Отже, використовуючи вправи з метою технічного вдосконалення, слід орієнтуватися на необхідність засвоєння найрізноманітніших технічних елементів з різних видів спорту - плавання, веслування, ходьби на лижах, катання на ковзанах, спортивних ігор, гімнастики тощо, створюючи своєрідну "школу рухів". У цей час у юного спортсмена закладається різнобічна технічна основа для подальшого вдосконалення в своєму виді спеціалізації. Це положення особливо суворо повинно враховуватися на етапі початкової підготовки, проте може поширюватись і на наступний етап багаторічного вдосконалення.

Гармаш Н., Тахмазов В. І.

Класичний приватний університет
професор
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнеєва І. В.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БОРЦІВ

В даній роботі буде висвітлена проблематика вдосконалення підготовки борців вільного стилю з урахуванням сучасних вимог змагальної діяльності і пошуку засобів і методів формування ефективного арсеналу змагальних варіативних техніко-тактичних дій борців розглянуті в сучасних наукових публікаціях недостатньо.

Ріст результатів у спорті вищих досягнень, жорстка конкуренція на міжнародній арені вимагають високого рівня підготовленості від суб'єктів змагальної діяльності. Вміння вдало управляти власними рухами, що засноване на оволодінні механізмами розвитку психіки є важливим складовим елементом процесу підготовки спортсмена.

Проблема формування психічних якостей спортсменів є одним з аспектів загально-психологічної проблеми розвитку властивостей і здібностей особистості на основі психічних процесів і станів[2]. Утворення психічних якостей на основі психічних процесів розглядалося авторами з різних позицій: як результат закріплення процесу внаслідок повторення рухових дій; як наслідок генералізації узагальнення процесів; як результат синтезування різноманітних процесів однієї модальності з наступним закріпленням і узагальненням системи, що утворилася.

Вільна боротьба висуває надзвичайно високі критерії до психіки особистості. Адже сучасний поєдинок характеризується високою психоемоційною напругою й інтенсивністю. При цьому швидкість дій спортсмена,

в умовах миттєвої зміни змагальних ситуацій, залежить від їх реального оцінювання. Реакція повинна бути адекватною і своєчасною.

Модель управління психологічною підготовкою борців до змагань:

Блок 1 - первинний контроль психологічної підготовленості проводиться на початку етапу передзмагання і передбачає виявлення сформованості складених компонентів (потребностно-мотиваційного, рефлексії, сенсормоторного, емоційного) по їх складових елементах з метою виявлення відхилень реальної готовності спортсмена від нормативної і організації індивідуалізованої психологічної підготовки спортсменів.

Блок 2 - отримана інформація первинного контролю співвідноситься з нормативними індивідуальними критеріями психологічної підготовленості спортсменів, виявленими на основі попередніх досліджень, на які слід орієнтуватися в процесі психологічної підготовки до змагання.

Блок 3 - регуляція (корекція) психологічної підготовленості на основі порівняння виявлених показників підготовленості з нормативними критеріями з метою наведення усіх показників до нормативних критеріїв.

Блок 4 - проміжний контроль психологічної підготовленості здійснюється після того, що втягує, ударного і відновного мікроциклів. Отримані дані співвідносяться з нормативними критеріями підготовленості, і на основі отриманих результатів здійснюється корекція конкретних складених компонентів психологічної підготовленості у кожного спортсмена. Включається в роботу третій блок - регуляція (корекція) виявлених недоліків психологічної підготовленості спортсмена до змагання.

Блок 5 - завершальний контроль (перед змаганням) психологічної підготовленості передбачає виявлення сформованості кожного складеного компонента підготовленості, а також їх складових. Знаходиться інтегральна оцінка психологічної підготовленості до змагання кожного спортсмена.

Отже аналіз показав, що результати спостережень за спортсменами на змаганнях; склад чинників передзмагань і змагань, що впливають на стан і поведінку борців на змаганнях; динаміка стану психічної готовності борців на етапі передзмагання; взаємозв'язок компонентів психологічної готовності; враженість індивідуально-психологічних особливостей борців має позитивний вплив на формування психологічної готовності, дослідна група більш підготовлена, зібрана, зосереджена та краще підготовлена до змагань.

Григор'єв І. Ю.

Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя
наук. кер. – старший викладач Писаренко С. М.

ЛЕГКА АТЛЕТИКА У СТРУКТУРІ УРОКА З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗЗСО

Легка атлетика є одним із основних базових видів спорту, який навчає природним руховим навичкам не лише необхідним у рамках навчальних занять у школі, а й у нашому повсякденному житті. Також легка атлетика є одним із розділів навчального процесу з фізичної культури, починаючи з початкових класів школи.

Заняття легкоатлетичними вправами проводяться на свіжому повітрі, вправи впливають на усі основні органи та системи організму. Насамперед, зміцнюється кісткова та м'язова система, покращується діяльність дихальної та серцево-судинної системи. Особливого значення легкоатлетичні вправи набувають у процесі формування підростаючого організму дитини, формують характер, гартують волю, вчать долати труднощі [2].

У структурі уроку з фізичної культури вправи на гнучкість, швидкість, спритність та розвиток сили входять у підготовчу частину заняття. Їх педагогічна цінність визначається високим ступенем прикладної спрямованості, можливістю розвивати витривалість, швидкість, швидкісно-силові якості та здібності.

Серед основних легкоатлетичних вправ шкільної програми виділяють біг різної інтенсивності, стрибки у довжину та висоту, метання набивного та малого м'ячів на дальність [2].

Зміст комплексів легкоатлетичних вправ умовно поділяються на частини:

Перша – пов'язана із всебічною активізацією органів та структур організму, посиленням діяльності дихання, кровообігу, обмінних процесів.

Друга – з посиленням функціональної діяльності тих органів та систем, які забезпечуватимуть рухову активність у наступних фізичних вправах.

Якщо перша частина комплексу може бути відносно постійною, то друга – конкретною для кожного заняття, виходячи із його основних завдань.

Провідним методом розвитку швидкісних здібностей у шкільному віці є метод повторного виконання вправ [1].

Швидкісні фізичні вправи у відносно невеликому обсязі виконуються до зниження швидкості. Їх тривалість не перевищує 3-6 секунд. Рухи виконуються з певним зусиллям, спрямованим на якнайшвидше досягнення максимальної швидкості. Між повтореннями використовуються інтервали відпочинку до повного відновлення, що варіюються за часом. Найкращий відновлюючий вплив має активний відпочинок.

Вправи на розвиток швидкості рухової реакції виконуються учнями, як правило, у підготовчій чи на початку основної частини уроку. За тривалістю вони мають характер миттєвої дії, відповідно паузи між повтореннями можуть бути дуже короткими, а кількість повторень більша.

Швидкісно-силові вправи виконуються з максимальним зусиллям, із предметами малої маси, у швидкому темпі. В залежності від підготовленості учня і потужності зусиль кількість повторень в одній серії коливається від 6 до 12. Вправи виконуються безперервно або з короткочасною паузою від 2 до 5 хвилин.

Для розвитку швидкісно-силових якостей у другій половині основної частини уроку використовують вправи-завдання, рухливі ігри, естафети з вправами швидкісно-силового характеру [1].

Таким чином, структура уроку та зміст кожної частини уроку має спиратися насамперед на знання фізичних, функціональних, психологічних, вікових та ставевих особливостей учнів.

Вплив на організм фізичних вправ має враховувати строго визначене дозування навантаження, не дотримання цього принципу призводить до перевантажень на уроці та травм.

Заняття легкоатлетичними вправами з учнями молодшого шкільного віку характеризуються своєю ігровою спрямованістю, а згодом використовуються й загальноприйняті методи навчання.

У середніх та старших класах школи ігровий метод використовується не так часто, тут навчання та вдосконалення легкоатлетичних умінь та навичок займає найбільший відсоток навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Ахметов Р. Ф., Максименко Г. М., Кутек Т. Б. Легка атлетика : підручник. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 340 с.

2. П'ятничук Д. В., Яців Я. М., П'ятничук Г. О. Легка атлетика : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 181 с.

Дем'яненко Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ У СПОРТИВНІЙ БОРотьБИ

Прийоми й способи боротьби відрізняються максимальною силовою напругою проти активного опору суперника, нестандартними ациклічними рухами різної інтенсивності та тривалості, великими статичними напруженнями, які затримують подих. Усе це вимагає високого розвитку швидкісних і силових здібностей, здібності до гнучкості в основних суглобах тіла, анаеробної витривалості. Борці високої кваліфікації характеризуються певними морфологічними особливостями: довгими руками, ногами й тулубом, незначним жиrowідкладенням і розвинутою мускулатурою. Значення має і психологічна підготовленість: емоційно-вольових процесів, мислення при вирішенні тактичних завдань. Високий розвиток функціональних систем (серцево-судинних, дихальної, аналізаторів) сприяє досягненню відповідної працездатності борців.

Для борців має значення високий розвиток здібності до витривалості, швидкісні здібності і вестибулярна стійкість, середній вплив мають у результативній діяльності координаційні, силові здібності і здібність до гнучкості в суглобах, незначний вплив має статура.

У фундаментальній праці «Спортивна боротьба: теорія, методика, організація тренування» Г. С. Ту-манян до чинників, що визначають якісний початковий відбір у секції боротьби відносять:

- наявність загостреного почуття честі й самолюбства (тільки діти, що володіють цими якостями, витримують труднощі спортивної діяльності й здатні постійно вирішувати все більш важкі завдання);
- близькість місця проживання від основної тренувальної бази (заощаджується час і енергія на переїзди, що дозволяє частіше, триваліше й ефективніше тренуватися);
- високий рівень розвитку витривалості (особливо необхідно ця здібність є на заключних етапах спортивного відбору борців);
- координаційна обдарованість;
- високорослість;
- належність до спортивної родини (можлива наявність генетичних передумов до високої спортивної обдарованості).

Відбір кандидатів у збірні команди рекомендують здійснювати спеціально створеною оглядовою комісією (тренерською радою) на чолі з головним або старшим тренером. Спостереження ведуться на змаганнях, іноді – на навчально-тренувальних зборах.

Принцип, за яким відбувається відбір борців до збірної команди такий: чим ближче головне змагання чотирирічного (олімпійського) циклу, тим менша кількість претендентів.

Долготоєр О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – професор Зубов В. О.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Значимість окресленої проблеми формування координаційних здібностей в учнів основної школи на уроках фізичної культури вимагає пошуку нових шляхів, за допомогою яких можливо сприяти розвитку різних проявів координаційних здібностей, необхідних у повсякденній та спортивній діяльності.

Систематичні заняття спортивними іграми сприяють всебічному розвитку школярів, особливо позитивно впливають на розвиток таких фізичних здібностей, як швидкість, швидкісна і силова витривалість, спритність та координація рухів. Спортивні ігри представлені у шкільній програмі з фізичного виховання (футбол, волейбол, теніс). Баскетбол також займає значне місце у Навчальній програмі з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5-8 класів.

Водночас, не зважаючи на ціннісний педагогічний потенціал спортивних ігор, аналіз стану окресленої проблеми в науковій та методичній літературі свідчить про відсутність науково-методичних розробок, які б висвітлювали аспекти формування координаційних здібностей учнів основної школи у процесі занять баскетболом. Епізодичне дослідження проблеми розвитку та вдосконалення координації рухів у середньому шкільному віці, необхідність наукового обґрунтування та розробки методики розвитку координаційних здібностей засобами баскетболу визначає актуальність нашого дослідження.

Враховуючи незадовільний стан здоров'я школярів та молоді, недостатній рівень їх фізичної підготовленості, що обумовлено низьким рівнем рухової активності, постає потреба у вдосконаленні системи фізичного виховання.

Отже, виникає гостра необхідність у зміні програмних підходів і визначенні пріоритетних напрямів розвитку фізичного виховання у закладах освіти різного рівня.

Жовніренко К.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Ключко Л. І.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ АРБІТРІВ У ФУТБОЛІ

У сучасному суспільстві спорт займає особливе місце і робить наше життя багатше і змістовніше. Він дає нам здоров'я, радість спілкування, сприяє фізичному і духовному розвитку, вчить співпереживати, допомагає знімати стресові стани, укріплює нервову систему, приносить не тільки негативні, але і позитивні емоції. Численні змагання у спортивних іграх мають істотне значення в залученні до регулярних занять фізичною культурою і спортом дітей, підлітків і молодих людей. У сучасному розумінні спорт – це соціальне явище, явище культури людства, котре має свої духовні і матеріальні цінності.

Сучасному шанувальнику футболу важко уявити собі матч без арбітра. Арбітру, і тільки йому одному, надано право приймати рішення в кульмінаційні моменти футбольного поєдинку, рішення про взяття воріт. Суддівство, як і інша людська діяльність, повинна відповідати певним критеріям. У сучасному футболі роль арбітра дуже складна і відповідальна. В грі бере участь велика кількість протидіючих суперників, вона характеризується різноманітністю ситуацій, великими розмірами поля і складними правилами гри. Якщо ж прийняти до уваги широку популярність футболу, велику 23 глядацьку аудиторію, то його слід віднести до найбільш важкого для суддівства виду спорту.

Змагання проводить арбітр, повноваження якого починаються з моменту виходу на футбольне поле. Рішення арбітра, що стосується гри, є остаточним. Обов'язки арбітра у футболі

1. Чітко виконувати всі параграфи правил гри.
2. Не застосовувати покарання на користь тих, хто винен.
3. Стежити за часом гри, а після закінчення матчу заповнювати рапорт.
4. Зупиняти гру, якщо порушено правила, зупиняти або закінчувати її після закінчення часу, за несприятливих атмосферних умов, у разі втручання глядачів, в інших важливих випадках, зафіксованих у правилах і положеннях

5. Стежити щоб під час гри на футбольному полі сторонні особи були тільки в окремих випадках.
6. Попереджати або усувати з поля гравців які неспортивно себе поведуть: діють дуже грубо або вживають нецензурні вислови щодо арбітра і його асистентів, глядачів, та ін.

7. Попереджати гравця який б'є по м'ячу після свистка арбітра.

8. Стежити щоб м'яч відповідав вимогам правил.

Отже, арбітри у футболі виконують такі функціональні обов'язки як: чітке виконання усіх параграфів правил гри, стежити за часом гри, а після закінчення матчу заповнювати рапорт, зупиняти гру, якщо порушено правила, зупиняти або закінчувати її після закінчення часу, за несприятливих атмосферних умов, у разі втручання глядачів, в інших важливих випадках, зафіксованих у правилах і положеннях, попереджати або усувати з поля гравців які неспортивно себе поведуть: діють дуже грубо або вживають нецензурні вислови щодо арбітра і його асистентів, глядачів, та ін.

Журавель О. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
старший викладач

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЖІНОК ЯК СКЛАДОВА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ

Процес підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) до професійної діяльності відбувається у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання системи МВС України і визначається низкою факторів, зокрема вимоги до спеціальної освіти спеціалістів, у тому числі працівників правоохоронних органів. Жінки поліцейські, які потребують вільного та швидкого пересування в умовах службово-оперативної діяльності, здатні ефективно діяти в екстремальних умовах, при переслідуванні, затриманні та конвоюванні злочинців, під впливом несприятливих факторів тощо.

Особлива готовність жінок-офіцерів підрозділів НПУ характеризується їх об'єктивною готовністю ефективно діяти в роботі з мінімальним ризиком для життя та здоров'я та включає такі складові: високий рівень фізичної підготовленості; обґрунтована моторика та вміння застосовувати фізичні засоби впливу, самозахисту та особистої безпеки; подолання різних видів перешкод; правильний фізичний розвиток працездатності та функціонального рівня організму [1, с.90].

З вищевикладеного вбачається, що однією з ключових складових спеціальної підготовки жінок-офіцерів підрозділів НПУ є їх фізична підготовленість. Крім того, сьогодні, коли в Україні діє воєнний стан, національно-патріотична підготовка майбутніх офіцерів НПУ є актуальною.

Високий рівень фізичної підготовленості, висока патріотична свідомість, почуття вірності Батьківщині, готовність захищати національні інтереси, цілісність і незалежність України майбутні жінки-офіцери підрозділів НПУ набувають у процесі систематичної спеціальної фізичної підготовки [2, с.87].

Спеціальна фізична підготовка, яка є однією зі складових системи службової підготовки працівників Національної поліції України, здійснюється відповідно до Наказу МВС України № 50 та спрямована на розвиток комплексної готовності майбутніх фахівців НПУ.

Майбутні посадовці повинні вміло та якісно виконувати поставлені завдання, не порушуючи вимог Конституції та законів України, примусово затримувати правопорушника, часто в умовах фізичного опору, витримувати фізичні та психологічні навантаження, не знижуючи професійної працездатності.

Фахівці А. М. Лаврентьев, А. В. Буток та А. В. Дашковська вважають, що з метою швидкої адаптації до фізичних навантажень і підвищення рівня фізичної підготовленості майбутнім правоохоронцям доцільно

адаптувати навчальний план і робочу програму дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» до зміст комплексної функціональної підготовки [3, с.40]. Систематизуючи наукові погляди, можна стверджувати, що висока фізична підготовленість майбутніх офіцерів необхідна для:

- припинення індивідуальних і групових порушень громадського порядку та масових заворушень;
- затримання злочинців або правопорушників, у тому числі озброєних, як індивідуально, так і в складі групи із законним застосуванням заходів примусу;
- припинення протиправних дій шляхом застосування фізичних заходів та засобів вогнепальної зброї (вирішення питання про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для знешкодження).

Однією з істотних особливостей майбутньої професійної діяльності поліцейських є застосування поліцейськими заходів примусу для успішного виконання функціональних завдань. До заходів поліції примусу належать: фізичний вплив (сила); використання спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї [4, с. 67].

При цьому фізичний вплив передбачає застосування тих чи інших видів фізичного насильства, а також спеціальних бойових прийомів для припинення протиправних дій злочинців.

Водночас слід зазначити, що існують певні труднощі із застосуванням зброї та фізичним насильством, коли поліцейські потрапляють у конфліктну ситуацію під час виконання службових обов'язків. Наприклад, жінки низького зросту та низької маси тіла, як правило, виглядають більш вразливими, ніж чоловіки, і викликають презирство серед злочинців, що, у свою чергу, підкреслює високий рівень фізичної підготовки, який потрібен жінкам-поліцейським.

Останні наукові результати доводять позитивний зв'язок між розвитком фізичних якостей працівників поліції, їх патріотичним станом свідомості та ефективністю професійної діяльності. Підвищення фізичної підготовленості жінок-офіцерів підрозділів НПУ сприятиме покращенню їх результативних показників.

Список використаних джерел

1. Боровик М. О. Особливості фізичної підготовки жінок поліцейських. 2017. 90 с.
2. Вареньга Ю. В. Удосконалення фізичної підготовки працівників МВС України на етапі професійного становлення. 2019. 87 с.
3. Домніцак В. В. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України як компонента професійної готовності майбутніх офіцерів. 2015. 40 с.
4. Лаврентьев О. М., Бутко О. В., Дашковська О. В. Актуальні проблеми фізичної підготовки жінок у правоохоронних органах України. 2019. 67 с.

Журавльова Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Журавель О. А.

КОМПЛЕКСНЕ ЗАНЯТТЯ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ: ЯК ОСНОВНА ФОРМА НАВЧАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Сьогодення вимагає від поліцейського прийняття законного, швидкого, зваженого рішення та психологічної готовності діяти в ситуаціях різного ступеня ризику. Практика показує, що поліцейський не завжди достатньо підготовлений до дій у сучасних та екстремальних ситуаціях служби, у його діях відсутня чіткість, злагодженість, оперативність, послаблюється контроль за самостраховкою.

Серйозні помилки допускаються щодо застосування фізичної сили та спеціальних засобів. Тому питання вдосконалення знань, умінь і навичок поліцейського з тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки на даний час є досить актуальним. Аналізуючи стан справ у цьому напрямку, виникає потреба принципово змінити підхід до викладання тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки в навчальних закладах МВС України, що готують поліцейських, а саме перейти до форми навчання - комплексні практичні заняття.

Що ми розуміємо під поняттям комплексне практичне заняття: це заняття, яке складається з кількох взаємопов'язаних частин, які служать одній меті, доповнюють одна одну, складають єдине ціле. У нашому випадку саме об'єднання двох навчальних дисциплін «Тактико-спеціальна підготовка» та «Спеціальна фізична підготовка» в єдиний комплекс практичних занять має суттєво покращити стан засвоєння навчального матеріалу та у майбутньому дасть змогу поліцейському для вирішення різних службових завдань. Що стосується викладання комплексного практичного заняття, то до його проведення доцільно залучати одного викладача з тактико-спеціальної підготовки та одного викладача зі спеціальної фізичної підготовки, які повинні доповнювати один одного під час заняття.

Починати викладання тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки в цій формі необхідно вже з першого курсу навчання. Для прикладу розберемо кілька програмних питань, які вивчаються курсантами на першому курсі, а саме: під час вивчення основ тактики спілкування акцент робиться не лише на вербальний компонент, а й на розташування в просторі (тактичний стійка, рух тощо), що є початковим етапом спеціальної фізичної підготовки (основною).

На заняттях з теми «Застосування сили: огляд», крім заходів тактичного спрямування, враховується забезпечення комплексу заходів силового впливу на правопорушника, а також заходів самострахування. Встановлюючи контакт і прикриття, відпрацьовуються не тільки тактичні алгоритми дій, а й прийоми рукопашного бою. Таких прикладів, які свідчать про необхідність об'єднання двох навчальних дисциплін у комплекс із залученням двох викладачів за профілем тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки, чимало. Умовно пілотний проект комплексних практичних занять можна назвати «Тактико-спеціальна та спеціальна фізична підготовка». Звичайно, при цьому не варто забувати, що поліцейський, який під час служби має велике фізичне навантаження, повинен постійно підвищувати свій рівень, це можливо лише під час систематичних занять з навчальної дисципліни «Загальна фізична підготовка», яка слід проводити паралельно із зазначеним комплексом.

Таким чином, комплекс тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки спрямований на набуття та вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильної оцінки конкретної ситуації чи події з подальшим прийняттям законних рішень та психологічної готовності до дій у ситуації різного ступеня ризику.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.10.2019).
2. Албул С. В., Ніколаєв О. Т., Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посіб. Одеса : Львів : ОДУВС ; ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
3. Банах С. М., Булачек В. Р., Землянський І. Ю. Особиста безпека працівників ОВС України : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 264 с.
4. Бахчеван Є. Ф. До питання забезпечення особистої безпеки працівника національної поліції України під час екстремальної ситуації. *Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського* : матер. круг. стол., 26 жовтня 2016 р. Одеса : ОДУВС, 2016. С. 19–22.
5. Конев О. Ю., Ніколаєв О. Т. Удосконалення службової підготовки майбутніх поліцейських. *Організація професійної підготовки в підрозділах Національної поліції України* : матер. круг. столу, 31 жовтня 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 97–100.

Завітовський О. Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
старший викладач

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Подальший розвиток демократії, забезпечення прав і свобод громадян нерозривно пов'язані з підвищенням якості й ефективності діяльності сил охорони правопорядку, одне з провідних місць серед яких належить підрозділам поліції. Належне виконання поліцією своїх службових завдань, як в мирний так і під час дії воєнного стану, на пряму залежить від рівня їх професійної підготовки. Спеціальна фізична підготовка в свою чергу направлена в оволодінні відповідники прийомами самозахисту та підвищення фізичних якостей, які дозволяють адекватно реагувати на фізичний напад правопорушника чи навіть групи людей.

Проблеми професійної підготовки працівників правоохоронних органів висвітлювалися у працях М.І. Ануфрієва, В.Г. Бабенка, С.Є. Бутова, Г.І. Васильєва, І.П. Загорка, В.І. Пліска, Б.Б. Шаповалова та інш. Окремі аспекти самооборони правоохоронців розглядалися в роботах І.В. Лебедева, Н.М. Ознобішина, В.А. Спірідонова, Л.М. Українця, Е.А. Єрьоменка, Б.Б. Шаповалова, А.А. Харлампієва, М.Х. Хасанова та інш.

Професійна діяльність щодо захисту громадян, їх прав і свобод, боротьби зі злочинністю з давніх часів спиралась на спеціальні знання, що обумовило необхідність професійного зростання правоохоронців. Рівень професійної майстерності працівників підрозділів поліції постійно зростає.

У спеціальній літературі зазначається, що від рівня підготовки правоохоронців, уміння діяти в умовах, пов'язаних з ризиком для життя, на пряму залежить життя і безпека громадян. При цьому фізичній підготовці поліцейських належить велике значення в виконанні службових завдань щодо охорони публічного порядку та боротьбі зі злочинністю.

Фізична підготовка є однією з складових професійної підготовки працівників поліції. Водночас існуюча практика професійного навчання працівників забезпечує лише їх готовність і спроможність до застосування заходів фізичного впливу до правопорушників, тобто спрямована на нейтралізацію небезпеки безпосередньо фізичному здоров'ю працівника, залишаючи поза увагою інші категорії небезпеки, що становлять загрозу психічному здоров'ю та соціальному благополуччю поліцейських. Також слід констатувати, що така підготовка первісно й усталено орієнтована на забезпечення тільки оперативно-службової сфери діяльності. Питання особистої безпеки у повсякденній життєдіяльності правоохоронців залишається як методично, так і практично не вирішеними.

Практичне значення одержаних результатів полягає у вирішенні низки проблем прикладного характеру, пов'язаних з вдосконаленням законодавства в сфері професійної підготовки працівників поліції, а також у роботі практичних рекомендацій щодо критеріїв підвищення професійної майстерності працівників підрозділів поліції, у тому числі і засобами фізичної підготовки.

Підводячи підсумок необхідно зауважити, що професійна підготовка поліцейських України повинна мати яскраво виражений професійно орієнтований характер та готувати працівника до тих умов, в яких йому доведеться працювати.

На етапі реформування виникає проблема в комплексному дослідженні теоретичних та практичних проблем організаційно-правового забезпечення фізичної підготовки поліцейських, практична значимість якої полягає у вирішенні низки проблем прикладного характеру, пов'язаних із вдосконаленням законодавства у сфері професійної підготовки персоналу.

Захаріна А. Г.

Український гуманітарний університет
к.пед.н., доцент

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗИМОВИХ ВИДІВ РЕКРЕАЦІЇ

Зимові види рекреації користуються великою популярністю серед населення України. Тривалість сприятливого періоду для зимових видів рекреації (лижні, санны, ковзанярські заняття) змінюється від 20-26 днів на півдні до 40 і більше днів на півночі та північному сході. Для зимових видів відпочинку найсприятливіші умови існують на гірських масивах Українських Карпат, де період занять гірськолижними видами відпочинку триває

90-100 днів. Умовно зимові види відпочинку можна класифікувати так: катання на ковзанах, на лижах, сноубордах, на санках. Катання на ковзанах, санях, сноубордах і лижах – це основні і найбільш популярні види активного зимового відпочинку. Час проведений взимку на природі позитивно позначається як на фізичному, так і на емоційному стані людини.

Катання на ковзанах є одним з найпопулярніших видів зимового спорту. Цей вид діяльності сприяє зміцненню серцево-судинної системи, забезпечує аеробне навантаження, зміцнює загальний фізичний стан, підвищує м'язовий тонус і тренує витривалість. Такий активний зимовий відпочинок доступний практично кожному, тому що на всіх міських стадіонах взимку заливають ковзанки і відкривають пункти прокату ковзанів. До того ж біг на ковзанах сприяє не тільки зміцненню фізичного здоров'я, а й емоційної розвантаження, що просто необхідно практично всім людям.

Ще одним видом спорту для тих, хто віддає перевагу відпочинку взимку на природі, є катання на лижах. Це заняття, як і біг на ковзанах, є в межах міста, так як на багатьох стадіонах є лижні бази, які надають на прокат спорядження та готують лижню.

- орієнтування на лижах, спуск на швидкість на лижах (спідскінг), польоти на лижах з трампліна, зимовий віндсерфінг, пулка та скіджорінг

На даний момент все більше людей залучено до занять зимовими видами спорту. Тому актуальною є розробка програм рекреаційних занять з використанням засобів лижного спорту. У спеціальній літературі запропоновані підходи до побудови таких занять.

Проводити лижні прогулянки і тренуватися рекомендується 2 – 3 рази на тиждень. Причому нормовані навантаження при лижних катаннях здійснюються з урахуванням рівня тренуваності, а також швидкості, тривалості пересування і стану погоди. Тривалість перших лижних прогулянок для людей в літньому і середньому віці бажано проводити в межах двох годин. На початкових заняттях 20-30% всього часу відводиться для навчання техніці пересувань, різноманітним вправам, 70-80% - ходьбі на лижах. Сумарна дистанція за одне заняття – 3-5 км. Інтенсивність відповідає ЧСС – 150-160 уд/ хв, час безперервної роботи – 3-5 хв. Інтервали відпочинку – 1-2 хв, а при необхідності і триваліші, до зниження ЧСС до 120 уд / хв.

Теоретичний аналіз спеціальної літератури дозволив визначити сучасний стан проблеми організації дозвілевої діяльності осіб зрілого віку з використанням зимових видів рекреації. Представити характеристику зимових видів рекреації, уявити значення рекреаційних заходів для організації дозвілля. Перевага фізичної рекреації полягає і в тому, що вона має величезну кількість різновидів, надає широкі можливості для контактів з природним середовищем. Нескладні і різноманітні засоби роблять її доступною для людей різного віку. Поєднання в заняттях елементів гри і змагання створює необмежені можливості для розширення її привабливості (розваги, ігри, змагання тощо).

У той же час проведений аналіз літератури свідчить про недостатню увагу дослідників до особливостей побудови рекреаційних програм з використанням зимових видів рекреації. Виявлені закономірності лягли в основу побудови рекреаційної програми, заснованої на застосуванні засобів лижного спорту для організації сімейного дозвілля.

Зверєва Т.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнеєва І.

ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНУВАННЯ ОЗДОРОВЧИМ ФІТНЕСОМ ЖІНОК 20-30 РОКІВ

Однією з найважливіших проблем, що стоїть перед вченими і практиками, які працюють в області оздоровчої фізичної культури, є проблема адекватного та ефективного підбору засобів, методів і організаційних форм занять, а також створення і оптимізації впливу позатренувальних чинників, завдяки яким можливо поліпшити фізичну підготовленість, зовнішній вигляд і стан здоров'я.

У світі тотального ослаблення здоров'я і розповсюдження вірусних та загострення хронічних хвороб, що констатують медики, все більшої популярності здобувають методики масового оздоровлення. У зв'язку з вищевикладеним, у теперішній час увага фахівців прикута до інноваційних систем фізкультурно-оздоровчих занять з жінками першого зрілого віку, які покликані залучити жінок до активного способу життя, підвищити рівень їх рухової активності, а також сприяти зміцненню фізичного здоров'я жінок репродуктивного віку, в тому числі і з метою покращення демографічної ситуації в країні.

Доступні та ефективні форми рухової активності, спеціально організованої в рамках програм фізкультурно-оздоровчих занять, виконуваних самостійно або під керівництвом персоналу фітнес-центрів, особливо затребувані з урахуванням негативних тенденцій в стані здоров'я населення України внаслідок соціально-економічних та екологічних проблем.

Не зважаючи на засилля фітнес-центрів і значної уваги сучасних науковців, яка приділяється жінкам першого зрілого віку, до сьогодні існує низка не вирішених питань, пов'язаних із виокремленням специфічних підходів і прийомів, на які слід звернути увагу при програмуванні фізкультурно-оздоровчих занять із жінками означеної вікової групи.

Отже, при організації занять оздоровчим фітнесом жінок 20-30 років доцільним буде застосовувати комплексний підхід, при якому б враховувалися найбільш перспективні підходи до занять з даним контингентом жінок.

Здоровець Т.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Анісімов Д.

ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Сучасний волейбол – атлетична гра, що характеризується високою руховою активністю спортсменів. Більшість тактичних елементів засновані на швидких переміщеннях, що вимагає високого рівня розвитку

швидкості і швидкісної витривалості. Ефективне виконання таких прийомів залежить не тільки від розвитку стрибучості, а й від стрибкової витривалості і спритності. Виконання технічних прийомів в безопрорному положенні неможливо без прояву спритності і гнучкості. Збереження високої активності протягом всієї гри висуває підвищені вимоги до діяльності серцево-судинної, центральної нервової та дихальної систем.

Посилений розвиток фізичних умов сприяє регуляторному успіху методологічних ігор та загальних взаємодій. У дітей та підлітків фізичне виховання здебільшого стосується розвитку швидкості, спритності, швидкісно-силових рис та витривалості. У підлітковому віці, коли технічні та механічні навички зміцнюються та вдосконалюються, фізичні вправи складають основу для підвищення рівня оволодіння прийомами. У підлітковому віці вона більше орієнтована на силові тренування та тренування на витривалість. Фізичне виховання передбачає загальний та конкретний контекст, між якими існує тісний зв'язок.

Загальна фізична підготовка волейболіста має такі задачі:

1. Різнобічний фізичний розвиток спортсмена.
2. Розвиток фізичних якостей (сили, витривалості, швидкості, гнучкості і спритності).
3. Збільшення функціональних можливостей.
4. Зміцнення здоров'я.
5. Покращення спортивної працездатності.
6. Стимулювання процесів відновлення.
7. Розширення обсягу рухових навичок.

Загальна фізична підготовка волейболіста має бути спрямована на високий розвиток усіх основних фізичних якостей. Але не можна ставити знаки рівності між рівномірним розвитком всіх фізичних якостей спортсмена та її різнобічним фізичним розвитком.

Під час тренування потрібно поєднувати розвиток витривалості на покращення рівня швидкості руху, адже якщо волейболіст здатний виконувати інтенсивну роботу швидко, він довше зможе виконувати роботу з меншою інтенсивністю.

Застосовуючи вправи з обтяженнями, що розвивають переважно силу, треба говорити про інтенсивність їх виконання, оскільки збільшення розвитку м'язів може призвести до зменшення швидкості руху.

Виконання складних координаційних рухів вимагає як великих фізичних зусиль, а й значних нервових напруг. Саме тому вправи, створені задля розвитку спритності, раціонально виконувати на початку більшості тренування, причому у незначному обсязі.

Кірухіна-Іпатенкова Я.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІВЧАТ 10–14 РОКІВ ЗАСОБАМИ ПОВІТРЯНОЇ АКРОБАТИКИ

Спортивна підготовленість атлета певного профілю являє собою багатогранний вид діяльності, що вимагає від виконавця високої концентрації техніко-тактичних та морально-вольових якостей у специфічних умовах проведення змагань. Організація подібної діяльності будується на певній системі поєднання різних видів підготовки спортсмена і використанні адекватних засобів і методів тренування, що забезпечують високий спортивний результат.

Проблема розвитку фізичних якостей у дівчат є однією з головних, що піднімаються на шляху досягнення високих спортивних результатів. На сьогоднішній день елементи, які пов'язані з проявом гнучкості, виступають в якості обов'язкових структурних груп, які повинні мати місце в змагальних комбінаціях гімнастик. Гнучкість є важливою руховою якістю, яка разом з швидкістю, силою, витривалістю, спритністю повною мірою залежить від морфо-функціональних та біологічних особливостей спортсменки.

При недостатньо добре розвиненому вестибулярному аналізаторі, гімнастки відчують значні труднощі під час розучування програмного матеріалу, особливо під час виконання обертальних рухів. Також при збереженні рівноваги може проявлятися розбалансування.

Розвиток здатності до орієнтування у просторі, необхідно для визначення і зміни положення тіла під час виконання складно координаційних вправ, особливо з урахуванням мінливих ситуацій або об'єктів, які рухаються. Збереження стійкого положення тіла в умовах різноманітних рухів – є здатність до рівноваги.

Отже, вправи з повітряної гімнастики використовуються в тренувальних заняттях іншими видами гімнастики: естетична, спортивна, і різними видами спорту: синхронне плавання, спортивна акробатика, стрибки в воду і тощо, як один із засобів загальної та спеціальної підготовки спортсменів.

Компанієць А. О.

Класичний приватний університет

ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ У POLEDANCE

На данні час в сучасному суспільстві стає дуже популярно слідкувати за своїм здоров'ям та займатися різними видами спорту. Люди стали більше приділяти уваги харчування та продуктам. Завдяки цьому почала дуже активно розвиватися фітнес індустрія і в тому числі PoleDance. Це новий напрям фітнесу (поки що не офіційний вид спорту) який ще називають акробатикою на пілоні

PoleDance як новий вид спорту дає можливість для колишніх спортсменів продовжити таким чином свою спортивку кар'єру та дає можливість спробувати свої сили в спорті для тих хто ніколи ні чим не займався та завжди хотів спробувати. Тому тема підготовки жінок першого зрілого віку дуже актуальна і потребує уваги.

Основні особливості при підготовці жінок першого зрілого віку можемо умовно розділити на два пункти, це психологічні та фізіологічні особливості.

Психологічні особливості полягають в тому що дорослі вже мають досвід, вони самостійні, більше люблять практичний підхід. Так як у них важливіше досягнення певної мети, а цей момент обумовлено тим що у дорослих більш практичний підхід і їм важливо розуміння для чого необхідно виконання тих або інших вправ та взагалі необхідність займання спортом. Також важливим моментом є соціально орієнтованими. Дорослі хочуть спілкуватися з іншими учнями. Вони хочуть спілкуватися між собою, а не просто слухати тренера.

Тому з урахування вище викладеного тренер повинен допомогти створити умови готовності до сприйняття навчання, для того, щоб учні відчули, що хочуть тут знаходитись; що на це варто витратити час, енергію та наполегливу працю, що цей досвід буде їм корисний. Для цього потрібні структура та правила.

Що стосується фізіологічних особливостей: першому періоду зрілого віку притаманні найвищі значення фізичної працездатності, найкраща адаптація до несприятливих умов зовнішнього середовища, найменші показники захворюваності. Проте вже починаючи з 30 років відбувається поступове зниження ряду показників фізичної працездатності.

Зниження фізичної працездатності пов'язане з:

- Обмеженням рухової активності;
- Порушенням обміну речовин, функцій серцево-судинної та дихальної систем;
- Зниженням аеробного та анаеробного забезпечення працездатності ;
- Уповільненням відновлювальних процесів;
- Зменшенням витривалості;
- Погіршенням економічності роботи.

Також треба врахувати що швидкість знижується в період 22-50 років, спритність, координація рухів погіршуються у 30-50 років, а гнучкість знижується у чоловіків після 20 років, а у жінок – після 25 років. Погіршення фізичного стану у віці 30-50 років має зворотній функціональний характер. За допомогою фізичних вправ можна відновити в певній мірі фізичну працездатність і підготовленість.

Головний принцип фітнес тренування в перший період зрілого віку – різноманітність засобів, які використовуються, та невисока інтенсивність фізичних навантажень

А також не можна забувати що для жінок першого зрілого віку це вік який асоціюється з вагітністю, народженням дітей і першими роками їх життя. Тому при складанні плану тренувань повинно враховувати і ці особливості.

Левченко Ю. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Євстігнеєва І.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЖІНОК 30–35 РОКІВ У POLEDANCE

Особливості підготовки жінок полягає в створенні фундаментальних мультидисциплінарних знань щодо психологічних (тобто мотивів участі та результатів), фізіологічних (тобто метаболічних і серцево-судинних потреб, фізичної підготовки та зміни складу тіла) та травм. -пов'язані характеристики танців на пілоні.

Протягом багатьох років танці на пілоні розвивалися і включали елементи гімнастики, акробатики та різноманітних стилів танцю (наприклад, екзотичний, джаз, ліричний та сучасний танець), підвищуючи фізичні вимоги до тіла та навички, необхідні для виконання маневрів. Змагальні танці на пілоні зросли завдяки регіональним, національним та міжнародним змаганням.

Незважаючи на те, що він розвивається як рекреаційна діяльність і змагальний вид спорту, мало хто розуміє про танці на пілоні з точки зору вправ і танцювальної науки. Зокрема, мало відомо про те, що стимулює участь, фізичні вимоги та класифікацію вправ, а також психологічні та фізіологічні наслідки участі. Розуміння цих характеристик танцю на пілоні важливо для того, щоб зрозуміти, чому танці на пілоні набувають все більшої популярності і що вони пропонують дорослим жінкам – групі, яка зазвичай неактивна – з точки зору здоров'я та благополуччя, які результати.

Класифікувати танці на пілоні поряд з іншими вправами та танцювальними жанрами, дозволяючи призначати його як варіант фізичної активності на основі цілей способу життя людини. Крім того, мало відомо про ризики участі.

Розуміння фізіологічних та метаболічних характеристик та рівня інтенсивності будь-якої фізичної активності важливо для безпечного призначення фізичних вправ і розуміння дози, необхідної для досягнення рекомендованого рівня фізичної активності. Pole dance - це ефективний вид спорту, який різнобічно діє на організм людини. Велика кількість вправ і можливість тонко дозувати навантаження робить цей важливий засіб оздоровлення доступним для людей всіх вікових груп, а естетична сторона атлетичної гімнастики наближує її до справжнього мистецтва.

Через свої історичні зв'язки зі стриптизом і танцями на колінах у джентльменських клубах, рекреаційні та змагальні танці на пілоні мають негативну стигму, а учасники та спортсмени часто піддаються негативному оцінюванню з боку друзів, родини та колег. Танцівники на пілоні часто стикаються з принизливими коментарями та жартами, а в деяких випадках їх відрікаються значущими особами за участь у діяльності, яка не може розглядатися як культурно чи соціально прийнятна. Намагаючись уникнути критики та зберегти поважну репутацію, танцюристи на пілоні приховують свою участь.

Враховуючи, що танці на пілоні стали популярним видом фізичної активності, було проведено обмежені наукові дослідження. Важливо розуміти мотиви участі в танці на пілоні та те, що робить його привабливим жанром вправ, його фізичну вимогу та класифікацію інтенсивності вправ, потенційні психологічні та фізіологічні наслідки від участі в pole dance та частота травм та характеристики танцю на пілоні.

Мельник Д. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Вознюк К. Г.

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ В ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Рухові можливості людини реалізуються в певних рухах, які різняться та визначаються низкою кількісних і якісних характеристик. Так, наприклад, вияву різних фізичних якостей потребують спринтерський та марафонський біг, які ставлять до людини різні вимоги.[1]

Фізичними (або руховими) якістьми називають окремі якісні сторони рухових можливостей поліцейського. Зазвичай вирізняють такі основні фізичні якості: сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість. Усі вони виявляються в певних рухах, і характер їх вияву залежить, перш за все, від структури самого руху. Крім того, на характер прояву фізичних якостей впливають такі фактори, як самопочуття, умови виконання вправи та ін. [2]

Рівень розвитку фізичних якостей у людини визначається не лише функціональними (фізіологічними) можливостями його органів, але й психічними факторами. Для фізичних якостей вагомішого значення набуває біохімічна та морфологічна перебудова в організмі в цілому. Розвиток окремої фізичної якості завжди пов'язаний з таким цілеспрямованим повторенням дій, яке було б краще попереднього виконання. [3]

У більшості випадків на початку навчання спостерігається доволі швидке покращення виконання нових рухів та витривалості, але згодом можливі затримки у зростанні результатів і, навіть, їх зниження. Такі затримки розвитку фізичних якостей пояснюються різноманітними причинами: перебудова структури окремої навички, втома, погане самопочуття, невпевненість у своїх силах, або надмірна самовпевненість, зовнішні умови роботи тощо. Але існує й інший напрям розвитку фізичних якостей, коли, на початку розвитку проходить повільно, а потім прискорюється. З фізіологічної точки зору фізичні якості являють собою сталу систему умовно-рефлекторних зв'язків між органами чуття, центральної нервової системи, м'язами та внутрішніми органами. Ці зв'язки утворюються не відразу. У складному, неперервному процесі формування нової навички умовно виділяють три фази: – фаза генералізації; – фаза концентрації гальмівно-збуджуючих процесів; – фаза автоматизації та стабілізації рухової навички. Фаза генералізації визначається тим, що слухач спочатку реагує не лише на істотні, для даної фізичної якості, подразники, але і на інші, особливо не схожі з ними [4].

Причинами зайвої скрутності можуть бути різні емоційні переживання (боягузтво, сором'язливість, невпевненість тощо), які слід розглядати як вияв зворотного рефлексу. По мірі розвитку іррадіація збудження змінюється концентрацією. Рухи стають вільнішими, на їх виконання затрачається менше м'язової енергії. Це стадія активних пошуків раціонального способу виконання дії, яка пов'язана з усуненням виникаючих реактивних ускладнень у рухомих ланках і використання зовнішніх сил тяжіння, інерції тощо. На зміну рефлекторному керуванню рухами приходить керування, яке ґрунтується на аналізі всієї інформації про рухи, що надходить до ЦНС. Воно контролюється та регулюється свідомо. У наступній стадії формування фізичної якості виникає автоматизація способів виконання рухів, іншими словами, зниження контролю над ними з боку іншої сигнальної системи. Автоматизація ніякою мірою не обмежує рухових можливостей людини, навпаки, вона робить можливим розвиток якісно нових форм рухової та психічної діяльності (наприклад, вирішення тактичних завдань у єдиноборстві).

Висновок: У даному тезісі узагальнено та подано вимоги фізичної підготовки працівників Національної поліції України. У доступній формі надано матеріали, який стане в нагоді під час навчальних і самостійних занять, спрямованих на розвиток фізичних якостей, формування спеціальних умінь і навичок, що забезпечують якісне виконання службових завдань, пов'язаних із застосуванням заходів фізичного впливу в умовах силового протидіювання.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. В. Вимоги до фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2020. Вип. 147. Т. 2. С. 279–282.
2. Грибан Г. П. Вплив фізичних вправ на розумову та інтелектуальну діяльність студентів : монографія. Житомир : Рута, 2021. 122 с.
3. Дідковський В. А. Сучасні підходи до професійно орієнтованої фізичної підготовки майбутніх офіцерів міліції. *Юридична психологія та педагогіка*. 2021. № 2 (10). С. 121–125.
4. Магльований А. В., Бондаренко В. В. Фізична підготовка у вищих навчальних закладах МВС України як основа здоров'я курсантів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*.

Мінін Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – професор Зубов В. О.

ЗАСТОСУВАННЯ ВОРКАУТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВИМИ ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Проблема недостатньої фізичної підготовки військовослужбовців є великим ризиком для їх здоров'я та життя, а також якісного та ефективного виконання службових обов'язків та поставлених задач від командування. Ключовою умовою для постійного розвитку та вдосконалення рівня фізичної підготовки військовослужбовця є ретельно підібраний план тренувань та фіксація прогресу.

Як свідчить практичний досвід, саме регулярні тренування є запорукою прогресу та вдосконалення навичок і здібностей бійця. Воркаут є універсальним напрямком фізичної активності та інструментом задля

підвищення рівня фізичної підготовки бійців будь-якої військової спеціальності завдяки своїй доступності та різноманітності вправ. До факторів, які здійснюють вплив на прогрес також відноситься якісне збалансоване харчування, здоровий сон та періодичність тренувань з урахуванням антропометричних особливостей кожного бійця і його спеціальності, рівня швидкості адаптації до навантажень і відновлення організму.

Враховуючи це, вирішення даних питань, необхідність оновлення програм тренувань із залученням нових технологій, трендів та іноземного досвіду країн-союзників є запорукою вирішення проблем з недостатнім рівнем фізичної підготовки, а також формуванням якісного особового складу під виконання конкретних завдань.

Мірошніченко Н. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ІСТОРІЯ ТАЙЛАНДСЬКОГО БОКСУ МУЕЙ ТАЙ

Тайландський бокс Муей Тай, як вид єдиноборств став активно розвиватися в Україні с1989 року. Завдяки активній роботі проводиться Ричко В. і Бородіна В. в Одесі створюється Одеське об'єднання східних єдиноборств, в якому активно розвивається Муей Тай, пропагандистом якого був Федоров В.

До речі, 1990 року, завдяки зусиллям представників Одеського об'єднання східних єдиноборств, був встановлений контакт з Європейською асоціацією Муей Тай. Протягом першої половини 1991 року, на запрошення президента цієї організації Т. Харінка, і завдяки активній допомозі одесита-бізнесмена Всеволода Лисовицька, одесити двічі побували в Амстердамі (Голландія), де брали участь в інструктивних Кураса з тайландського боксу, а представляється ними Одеське об'єднання східних єдиноборств стало повноправним членом Європейської асоціації Муей Тай.

У червні 1991 року, завдяки зусиллям Бородіна В. був організований і проведений перший професійний бій з Муей Тай між болгарським тайбоксером Івайло Горлечка і Олегом Мінто, представником Одеського злуки східних єдиноборств. У другому раунді технічним нокаутом переміг Мінто. Восени 1991 року Ричко В.І. за запрошенням секретаря Європейської асоціації Муей Тай Детлефа Тюрнау, відвідує Німеччини, де успішно проходить інструкторський семінар з Муей Тай, і в грудні 1991 році створює в Одесі перший на Україні офіційно зареєстрований спортивний клуб тайландського боксу «Муей Тай». З цього моменту Муей Тай отримує на Україні офіційний статус, і починає активно розвиватися вже як вид спорту.

Протягом 1991 - 1992 років український Муей Тай стає членом усіх міжнародних організацій існуючих на той час і розвиваючих Муей Тай це, Всесвітня асоціація Муей Тай (WMTA), Міжнародна асоціація Муей Тай (IMTA), Європейська асоціація Муей Тай (EMTA).

Перші перемоги бійців одеського клубу «Муей Тай» тісно пов'язані з ім'ям одесита-бізнесмена, директора ПП «Авангард» Юрія Єфімова, який був генеральним спонсором здебільшого, проводяться клубом «Муей Тай» спортивних заходів та надавав фінансову допомогу, як в життєдіяльності клубу «Муей Тай», так і в становленні нового виду спорту тайландського боксу Муей Тай в Україні.

У квітні 1993 року в Бангкоку (Тайланд) українські тайбоксери вперше взяли участь в першому міжнародному турнірі з Муей Тай серед любителів. Команда України була представлена чотирма спортсменами. Але тільки два з них стали на п'єдестал. Це були представники Одеського клубу тайбокса «Муей Тай», Чорнолуцький Свєтій (друге місце 75 кг.) та Павлов Віталій (третє місце 71 кг.). Цей міжнародний турнір був організований урядом Тайланду спільно з Аматорської асоціацією Муей Тай Тайланду (AMTAT). В рамках турніру відбулася установча конференція Міжнародної федерації любительського Муей Тай (IFMA), що покляло початок розвитку аматорського Муей Тай на міжнародному рівні.

Завдяки цьому різко зростає інтерес до тайландського боксу Муей Тай і в багатьох містах України створюються клуби та секції з Муей Тай. Це Одеса, Дніпропетровськ, Донецьк, Черкаси, Львів, Київ, Ужгород, Кривий Ріг, Луганськ, Мелітополь, Херсон, Миколаїв. Встановлюються контакти, йде обмін інформацією між клубами та секціями.

У червні 1995 р в Україні була створена Українська федерація тайландського боксу Муей-Тай (УФТБМТ), свідоцтво № 661 від 22.06.1995 р. З цього моменту тайландський бокс Муейтай отримує в Україні офіційний статус і починає активно розвиватися як вид спорту. Керівництво федерації очолив Геннадій Леонідович Труханов (Заслужений працівник фізичної культури і спорту України).

Ноздрачова І. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТАЕКВОН-ДО

Таеквон-до (taekwon – do) – вид бойового мистецтва , який не знає рівних за потужністю та ефективності техніки. Корейське « тае» означає «виконання удару ногою в стрибку або польоті», «квон» – кулак , «до» – «мистецтво», «шлях». Це система духовного тренування і техніка самооборони без зброї.

Таеквон- до (taekwon - do) – науково обґрунтований спосіб використання свого тіла в цілях самооборони , що дозволяє в результаті інтенсивних фізичних і духовних тренувань надзвичайно розширити діапазон індивідуальних можливостей людини.

Версія таеквондо ІТФ (ITF) застосовна для підготовки до реального бою і самооборони на вулиці, оскільки дозволені удари руками і ногами в голову та інші прийоми, які можуть завершитися нокаутом. Тому правила федерації таеквондо ІТФ, яку заснував творець бойового мистецтва таеквондо Цой Хонг Хі, генерал Чой Хонг Хі (у деяких текстах вживають прочитання Цой Хонг Хі, Чхве Хонг Хи) виклав його основи в книзі «Таеквон-до». Корейське мистецтво самооборони», не дозволяють застосування повного контакту. Заборона удару в повну силу іноді неправильно інтерпретується послідовниками інших федерацій таеквондо, де

дозволений повний контакт, проте удар можна наносити тільки в дозволені місця корпусу суперника, які захищені спеціальним жилетом. У версії таеквондо ITF захисту підлягають частині тіла, якими удару завдається – рукавички, капа, накладки на ноги. Версія ITF більш застосовна в реальному бою, оскільки дозволені удари руками і ногами в голову.

Удар в повну силу з високим ступенем вірогідності може завершитися нокаутом. Заборона удару в повну силу часто неправильно інтерпретується послідовниками версії WTF, де дозволений повний контакт, проте бити можна тільки в дозволені місця корпусу суперника, які захищені спеціальним жилетом. У версії ITF використовується протилежна стратегія – захисту підлягають частині тіла, якими удар наноситься, рукавички, аналогічні боксерським, капа, накладки на ноги. Градація поясів в ITF також відрізняється.

У таеквон-до ITF присутній сильна боксерська техніка ударів руками, адаптована для ведення бою як руками, так і ногами. У порівнянні з боксом, в таеквон-до ITF прийнята більш латеральна стійка, що дозволяє з рівною швидкістю і силою наносити як прямі удари ногою, так і удари ногою з розворотом.

Близько 70 відсотків ваги тіла переноситься на позаду стоїть ногу, для того щоб звільнити ногу, що знаходиться попереду, для швидкого нанесення ударів. Велике значення має перехід від ударів руками до ударів ногами в одній зв'язці із збереженням базового принципу хвилі, що підсилює удар. Оскільки техніка завдання ударів руками в східній традиції не настільки багата, як в європейській, в традиційному корейському таеквон-до бій ведеться більше на дальній дистанції (на дистанції ноги).

У українському варіанті таеквондо ITF бій ведеться на середній дистанції, де ефективно можна вести бій і ногами і руками. Спаринги в таеквон-до ITF схожі на бої з кікбоксингу, але з більш складною, тонкою і науково обґрунтованою технікою нанесення ударів ногами. Крім того, бої з таеквон-до проходять у відкритому доданге, а не в ринзі. Це більше наближає таеквон-до до реального бою і зменшує щільність бою.

Таеквон-до – мистецтво самооборона без зброї. Самооборона – це використання людиною будь-яких прийомів, які допомагають йому зберегти здоров'я і життя в реальному бою. У бойовому мистецтві таеквон-до є розділ тренувальної практики під назвою «хосин суль».

Це розділ, присвячений прийомам самозахисту без зброї – навчання способам страхівки при падіннях, звільненню від захоплень, впливу на больові точки нападника, кидкам, веденню поєдинків у різних положеннях (сидячи на підлозі, сидячи на стільці, лежачи), прийомам обеззброєння і правильному використанню коштів самооборони.

Попович А. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Завітовський О. Д.

ПРІОРИТЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМІ ЕТАПІ

У системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти за останні роки відбулися дуже значні зміни. З точки зору збереження здоров'я, ефективність традиційних уроків фізичної культури невисока. Сучасні технології у фізичному вихованні студентів забезпечують покращення всіх компонентів здоров'я: психічного, фізичного й соціального, які забезпечені системою сучасних форм фізкультурно-оздоровчої роботи.

Сучасна пара фізичної культури за формою організації може мати такі складові: фронтальне навчання, колове тренування, рухливі ігри, робота в малих групах, групова навчальна діяльність, робота в парах, метод аутогенного тренування. Але, дуже важливо, щоб викладач на парі вдало володів методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки та передового педагогічного досвіду, раціональному керівництві пізнавально-практичної діяльності студентів, їхнім інтелектуальним розвитком.

За результатами різних соціологічних досліджень, найбільшою популярністю серед студентів є вправи, які спрямовані на оздоровчу-рекреаційність. Студенти віддають перевагу аеробіці - 19%, фітнесу - 19%, шейпінгу - 20%, плаванню - 28%, аквафітнесу - 17%; йозі - 22%, східним единоборствам - 15%, баскетболу - 13%, волейболу - 10%, туризму і орієнтуванню - 22%. Майже однакове процентне співвідношення може говорити про різні спрямованості і інтереси студентів. Тому впровадження нових технологій у сфері фізичного виховання розширить сферу фізичної активності, збільшивши тим самим кількість людей, які будуть займатися різноманітними активностями.

Пріоритет оздоровчої та рекреаційної діяльності обумовлений особливим ефектом та унікальною можливістю суттєвого підвищення загального рівня ефективності, переходу від однієї активної до іншої. Цьому сприяють різноманітні форми проведення занять, що припускають зміни характеру й змісту фізичних вправ у залежності від мотивів, інтересів і потреб студентів у фізкультурній активності.

Нові технології викладання наприкінці ХХ століття стали потужним засобом навчання. Ідея впровадження цих технологій в освіту передбачає досягнення мети якісної освіти, тобто конкурентоспроможної освіти, здатної забезпечити кожній людині умови для самостійного досягнення мети, творчого самоствердження в різних соціальних сферах.

Отже, заняття фізичною культурою та спортом зокрема можуть бути дуже різноманітними, головне - їх послідовність, систематичність та вірна організація. Завдяки гарній підготовці та правильній організації навчання стане не лише великою радістю, позитивним емоційним настроєм, а й відкриє багато нового та цікавого.

Радельчук К. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Журавель О. А.

ВИТРИВАЛІСТЬ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Всі люди мають різні навички для виконання певних видів роботи. Деякі успішно виконують роботу високої інтенсивності і відчувають труднощі з тривалою роботою. Одні працюють довго, не знижуючи інтенсивності, інші швидко знижують інтенсивність і припиняють роботу. Люди (включаючи дітей) мають чудові можливості працездатності.

Витривалість – здатність виконувати ефективну роботу з певною інтенсивністю протягом часу, передбаченого специфікою змагань. Витривалість характеризується здатністю організму витримувати втому і відновлювати працездатність після перенесених навантажень[1, с.56].

Під спортивною витривалістю фахівці розуміють здатність спортсмена ефективно виконувати вправи для подолання втоми, без істотного зниження інтенсивності роботи та її ефективності. Рівень розвитку витривалості спортсмена визначається енергетичним потенціалом його організму і ступенем його відповідності вимогам конкретного виду спорту, а також ефективністю техніки і тактики, що забезпечують розумові здібності спортсмена не тільки високу активність під час тренувань і змагань, а також усунення накопичення втоми та протидії цьому процесу.

Витривалість – це, так би мовити, зворотний бік втоми. Той, хто менше втомлюється, за інших рівних умов, більш наполегливий, або втома приходить пізніше. Отже, фізична витривалість, як рухова якість людини, це її здатність долати втому в процесі рухової діяльності. Фізична витривалість має велике значення в житті людини, оскільки дозволяє: тривалий час підтримувати високий рівень інтенсивності рухової активності; виконувати значний обсяг роботи; швидко відновлюються після тренувань. Залежно від специфіки праці розрізняють загальну і спеціальну витривалість. Загальна витривалість як рухова якість людини - це її здатність виконувати тривалу м'язову роботу середньої інтенсивності із залученням переважної більшості скелетних м'язів[2, с.89].

Загальна витривалість заснована на вдосконаленні вегетативної системи організму, що створює умови для широкого переходу його від одного виду рухової діяльності до іншого. При цьому виявлено, що передача загальної витривалості від циклічних до ациклічних вправ більш виражена, ніж навпаки. Загальна витривалість також є необхідною умовою для високого рівня розвитку інших спеціальних видів витривалості. Проте не варто переоцінювати вплив загальної витривалості на конкретну[3, с.77].

Засобами розвитку загальної витривалості є біг на лижах, лижні гонки, біг і плавання в спокійному темпі. Спортсмен займається розвитком і підтримкою загальної витривалості протягом всієї своєї тренувальної діяльності. Основним принципом розвитку загальної витривалості є використання найширшого діапазону рухових дій з поступовим збільшенням тривалості їх виконання. Це сприяє участі в роботі більшої кількості груп м'язів спортсмена.

Витривалість, пов'язана з конкретним видом рухової діяльності (в тому числі виробничою), називається спеціальною. Спеціальна витривалість проявляється в обраних видах спорту і формується на основі загальної витривалості. Серед спеціальних видів спорту на витривалість найважливішими є швидкість, сила і координація. Витривалість розвивається за допомогою різноманітних вправ - переважно циклічних і виконуваних протягом тривалого часу. Після серії дослідів було встановлено, що довготривала, достатньо об'ємна м'язова робота, але відповідна функціональним можливостям організму і віку, є основним засобом, що стимулює розвиток транспортної функції кровообігу і аеробної продуктивності організму.[4, с.90].

М'язова витривалість людини - це її здатність бути максимально продуктивною долати помірний зовнішній опір протягом тривалого часу. Мається на увазі різний тип роботи м'язів. Розрізняють статичну і динамічну силову витривалість. Статична - пов'язана з необхідністю напружувати або утримувати м'язи тривалий час пози (гімнастика, боротьба, вітрильний спорт). Динамічна силова витривалість характерні для циклічних вправ (біг, веслування).

Основними методами розвитку витривалості є безперервний (рівномірний, змінний, контрольований) та інтервальний (повторний) режими роботи. Інтенсивність вправ на витривалість слід підвищувати поступово: від низьких значень через оптимальні до максимальних. Така поступовість необхідна для адаптації систем організму, що обмежують витривалість: серцево-судинної, дихальної, м'язової, ендокринної та інших. Форсування розвитку витривалості призводить до порушення діяльності тієї чи іншої системи. Найчастіше від цього страждають серцево-судинна і нервова системи[5, с.80].

Список використаних джерел

1. Шпак В. Т., Синютин А. А. Теорія і методика фізичного виховання : курс лекцій. 2007. 56 с.
2. Присяжнюк С. І., Краснов В. П., Третьяков М. О. Фізичне виховання. 2009. 89 с.
3. Сергієнко Л. П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. 2020. 77 с.
4. Кучеренко І. О. Фізична культура і спорт Інформаційно – методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. 2016. 90 с.
5. Іваненко В. П., Безкопильний О. П. Теорія і методика фізичного виховання. 2019. 80 с.

Салів О. М.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ CROSSFIT ТРЕНУВАНЬ НА ЗАГАЛЬНИЙ ФІЗИЧНИЙ СТАН ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ

Поняття «кроссфіт» - це скорочення від двох англійських слів «cross» і «fit», і буквально означає фітнес у. Це брендована методика фітнесу, яка створена Грегом Глассманом, колишнім професійним гімнастом родом з Каліфорнії (США). Причиною появи кроссфіту стала необхідність розробити єдину систему тренувань для бійців спеціальних підрозділів збройних сил США, а також для студентів, які навчалися в поліцейських академіях. Основним завданням нової системи фізичних вправ було: зробити людей сильнішими і витривалішими. У 1995 році Г. Глассман відкрив свій власний спортивний зал під назвою «CrossFit Santa Cruz». «CrossFit, Inc» – фітнес компанія була заснована Г. Глассманом і Л. Дженай в 2000 році. Перші офіційні змагання з кроссфіту відбулися в окрузі Корсон (США) в 2007 році. Змагання стали потужним фактором популяризації кроссфіту серед власників клубів і різних спортивних фірм. Щорічно проходить велика кількість турнірів з кроссфіту, в тому числі чемпіонати Світу та Європи. В останні роки кроссфіт став популярний і в Україні. Незважаючи на складність і різноманітність навантажень в кроссфіт, цей вид фітнесу з року в рік

завойовує серця шанувальників спорту і здорового способу життя. CrossFit, Inc. описує свою програму як «поєднання різноманітних функціональних рухів, які виконуються на високому рівні інтенсивності протягом різних проміжків часу та модальних доменів», та декларує за мету удосконалення фітнесу, який, в свою чергу, визначає як «робочий потенціал протягом різних часових проміжків та модальних доменів».

Зазвичай тренування у кроссфіті складається з декількох кіл, кожен з яких включає від 3–5 вправ. Основне завдання – виконати максимальну кількість кіл за відведений час або виконати певну кількість кіл за мінімальний час. Вправи виконуються сетами, тобто без інтервалу відпочинку. У кроссфіті використовуються вправи трьох типів: кардіо (біг, веслування, велосипед); з гімнастики (підтягування, віджимання, присідання тощо); з вагою (штанга, гирі, гантелі). Практично на кожному тренуванні використовуються нові поєднання вправ. Засновники кроссфіту зазначають, що специфіка кроссфіту полягає саме у відмові від будь-якої спеціалізації. Комбінування важкої атлетики, гімнастики, бігу, гирьового спорту, вправ з власною вагою дає широкий спектр різних тренувань на кожен день, що дозволяє внести різноманітність і зробити тренувальний процес набагато цікавішим і ефективнішим.

Таким чином досягається максимально можливий рівень навантаження м'язів, дихальної та серцево-судинної систем; - різнобічність тренувань: величина навантаження повинна змінюватися в кожній вправі, залучаючи до роботи якомога більшу кількість м'язових груп; - поєднання вправ кроссфіту із вправами інших видів спорту.

Узагальнюючи думки різних дослідників, до основних переваг кроссфіту, порівняно із традиційними засобами фізичної підготовки, для розвитку фізичних якостей можна віднести: відсутність матеріальних витрат на обладнання (більшість вправ виконується з вагою власного тіла, значні можливості використання підручних засобів та природних умов); мінімізація часу на проведення занять (на виконання комплексів вправ витрачається короткий проміжок часу); можливість застосування за будь-яких умов (в спортивному залі, в обмеженому просторі, в польових умовах); доступність для осіб з різним рівнем фізичної підготовленості; значні можливості у варіюванні навантажень (широкий діапазон простих і доступних вправ, які можна об'єднувати в різні комплекси, виключає можливість адаптації до однотипного навантаження); можливість проведення тренування одночасно з великою групою осіб; ефективність щодо розвитку професійно важливих фізичних якостей та покращання функціональних можливостей людини; формування знань та вмінь щодо самостійного використання комплексів кроссфіту у майбутній професійній діяльності.

Самсика С. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТОК

Досконале оволодіння раціональною технікою гри-основне завдання підготовки волейболісток. Від вирішення цієї задачі значно залежить вирішення інших задач. Оволодіння технікою залежить від вміння застосування відповідних вправ.

Технічна підготовка - це навчання техніки рухів і дій, що є засобом ведення спортивної боротьби, та методів удосконалення її. Рівень технічної підготовленості кожного гравця й команди в цілому повинен бути достатньо високим, щоб забезпечити ефективне застосування різноманітних засобів за будь-якої ігрової ситуації. Техніка гри у волейболі характеризується різноманітністю прийомів, що виконуються в умовах швидких переміщень по ігровому полю. Тому спортсменки мають уміти виконувати прийом і передачу м'яча, дії у захисті та блокуванні, подачу м'яча та нападаючі удари. При цьому окремі прийоми потрібно вміти використовувати у різних варіантах.

Успішна змагальна діяльність у волейболі вимагає від гравців високого рівня універсальної підготовленості (вміння добре виконувати подачу та приймати м'яч, стабільно виконувати передачі та блокування в захисті).

Волейбол – один із видів Олімпійських ігор. Волейбол вимагає від гравців вміння ефективно виконувати технічні прийоми в умовах, що швидко змінюються, ліміту простору і часу, протидіє з боку суперників. Сучасні тенденції розвитку волейболу пред'являють більш високі вимоги до технічної підготовленості юних волейболісток починаючи з етапу початкової підготовки, оскільки недостатній їх рівень негативно позначається як на оволодінні технічною майстерністю в майбутньому, так і на ефективності змагальної діяльності. Отже, усе це ставить високі вимоги до технічної підготовленості юних волейболісток.

В США волейбол ще довго залишався своєрідним атакуючим. Намагались зробити гру більш захоплюючою і наповнену несподіваністю, вирішили повністю «ізолювати» команди одна від одної. Замість сітки повісили полотно. Таким чином, поперек майданчика виникла суцільна стінка, і за всім ходом гри могли слідувати лише судді і вболівальники.

Створення міжнародної федерації означало визнання волейболу, як виду спорту. Зростало його міжнародне значення.

В історії розвитку волейболу, як виду спорту можна виділити декілька етапів.

I. етап – 1895–1920 рр. – становлення гри, правила стають єдині для всіх, неофіційне міжнародне визнання.

II. етап – 1921–1947 рр. – набуває чітко виражена, спортивна спрямованість, а саме, технічні прийоми, які пов'язані з перебиванням м'яча на сторону суперника, носять агресивний нападаючий характер, створюється єдина міжнародна організація – Міжнародна федерація волейболу.

III. етап – 1948-1963 рр. – волейбол широко розповсюджується. Регулярно проводяться чемпіонати континентів, світу.

IV. етап – 1964 р. по сьогодні – волейбол – Олімпійський вид спорту, вдосконалюється техніка і тактика гри, суттєві зміни вносяться в правила гри. Волейболу притаманний комбінаційний стиль ведення гри. Нині Міжнародна федерація волейболу об'єднує 216 національних федерацій усіх континентів.

Загальновідомі успіхи українських волейболістів на міжнародній арені – це результат масовості волейболу в нашій державі і систематичності його розвитку.

Отже, сучасний волейбол – це атлетична гра, для якої характерно висока рухома активність волейболістів. На протязі однієї зустрічі кожний гравець виконує багато стрибків для блокування і нападаючих ударів, кидків, падінь для прийому м'ячів в захисті, багаторазові переміщення і зміною напрямку.

Свищенко Н. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ОЗДОРОВЛЕННІ ЛЮДИНИ ЗРІЛОГО ВІКУ

Фізична культура та новітні інноваційні програми компенсують недостатню рухову активність, що особливо важливо у зрілому і похилому віці, коли за рахунок звичайного старіння у визначеній системі обмежуються рухові можливості людини. На тлі зростаючої популярності айкідо серед різних груп населення, на нашу думку доцільно впровадити заняття цього виду спорту у фізичну культуру жінок другого зрілого віку, як потужного засобу розвитку та корекції не тільки їх фізичної підготовленості, але й функціонального стану організму.

Фізична культура та фізичні вправи є важливим засобом та потужним двигуном, які здатні покращити здоров'я людини та сформувати фізичний, духовний та соціальний зріст особистості. Під впливом процесу занять фізичною культурою можливо корегувати особистість людини, тим самим прищеплюючи їй культуру здорового способу життя та високу мотивацію до тренувань, що в свою чергу приводить до покращення фізичного стану та професійних досягнень.

Зміст чисельних наукових досліджень доводить та підкреслює підвищену значимість занять фізичною культурою, як діючого засобу з профілактики багатьох захворювань. На думку фахівців, це обумовлене катастрофічним погіршенням стану здоров'я населення та низьким рівнем фізичної підготовленості.

Останнім часом серед різних верств населення збільшується кількість хвороб серцево-судинної, дихальної, центральної нервової систем, опорно-рухового апарату та спостерігається скорочення тривалості життя.

Саме на підвищенні ефективності процесу занять фізичною культурою, покращенні здоров'я та високої працездатності, як базової потреби людства наполягають багато науковців, які вважають це важливим завданням сучасної спільноти. Так, В. К. Бальсевич, пов'язує покращення процесу фізичного виховання зі спортивною інтеграцією, а О. Ю. Фанигіна та інші з фізкультурними заняттями у воді.

Отже, позитивний вплив фізичних вправ на організм людини є безперечним, оскільки запускаються механізми загальної адаптації та розширюються функціональні можливості організму.

Правильно організовані заняття фізичною культурою зазвичай супроводжуються позитивними емоціями, які створюють сприятливий фон для діяльності серцево-судинної системи, дихання і інших систем. Для правильної оцінки впливу можливих емоцій підчас занять фізкультурою слід враховувати вік людей, які займаються і особливості функціонального стану серцево-судинної системи, наявність вікових судинних дефектів, при яких протипоказане значне емоційне збудження, яке супроводжується різними посиленнями коронарного і церебрального кровообігу.

На нашу думку, пошук нових шляхів покращення рівня здоров'я та процесу фізичного виховання дорослого є актуальним питанням, реалізація котрого якомога краще сприятиме розвитку та удосконаленню функціонального стану організму та фізичної підготовленості населення України.

Оздоровче тренування є важливим фактором для підтримки та покращення здоров'я людини, але слід звертати увагу на те, що ефективність тренувань може бути значно вищою за рахунок поєднання фізичних вправ з раціональним харчуванням, дотриманням режиму дня, позитивним психологічним настроєм, раціональним способом життя.

Варто зазначити, що фахівцям з фізичної культури необхідно пам'ятати, про відмінні особливості організму жінок, облік котрих є важливою умовою ефективності фізкультурно-оздоровчих занять.

Світайло Д. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Завістовський О. Д.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ТА ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Служба поліцейських пов'язана з високим ступенем ризику, небезпекою для життя та здоров'я, усвідомленням високої відповідальності за результати виконання завдань та безпеки громадян.

Працівники поліції, які виконують обов'язки щодо охорони громадського порядку в умовах воєнного стану, мають знати організацію і тактику діяльності поліції у таких умовах, чинне законодавство в умовах воєнного стану.

Спеціальна фізична та тактична підготовки є основними з найважливіших частин професійної підготовки працівників Національної поліції України.

Навчання поліцейських зі спеціальної фізичної та тактичної підготовки направлена на оволодіння навиками дій працівників у надзвичайній ситуації, що в свою чергу направлено на забезпечення життя та здоров'я як особисто поліцейського так і людей, що знаходяться поруч.

При цьому спеціальна фізична, як і тактико-спеціальна підготовка здійснюється протягом усього періоду служби співробітників поліції, починаючи з початку служби і протягом усього періоду, від молодшого

начальницького складу і до керівних ланок. Основу підготовки становлять розробка та вивчення тактичних і практичних способів та прийомів дій в екстремальних ситуаціях, застосування прийомів самозахисту, спеціальної техніки, оволодіння методикою управління силами та засобами в охороні публічного порядку та боротьбі зі злочинністю.

Основними завданнями спеціальної фізичної і тактичної підготовки поліцейських є:

- формування у співробітників високих моральних та волевих якостей, необхідних при виконанні службово-бойових завдань в екстремальних умовах;
- вироблення у співробітників системного підходу до прийняття рішень на виконання поставлених завдань у будь-яких обставинах;
- розвиток у співробітників теоретичних знань і практичних навичок в організації та управлінні діями елементів бойового порядку в спеціальній операції;
- прищеплення співробітникам навичок фізичної культури для підтримання свого здоров'я, удосконалення володіння спеціальними прийомами боротьби та підвищення професійної майстерності.

Також спеціальна фізична і тактична підготовки, як процес навчання прийомам та способам проведення спеціальних операцій та їх забезпечення, є пріоритетними дисциплінами навчання у системі службово-бойової підготовки спецпідрозділів поліції.

Основними напрямками в організації проведення практичних занять з цього напрямку для співробітників спеціальних підрозділів є:

– індивідуальна підготовка (підготовка та використання індивідуального та групового спорядження; маскування; індивідуальна техніка володіння прийомами боротьби, володіння різними видами зброї; використання сльозогінних газів, штурмових гранат; надання невідкладної медичної допомоги; індивідуальне силове затримання);

– групова підготовка (техніка та бойовий порядок пересування груп захоплення та прикриття у місті та у сільській місцевості; у складі групи захоплення та прикриття вхід до будівлі, огляд кімнат, коридорів та сходових прольотів; використання сльозогінного газу та димів, пересування груп захоплення в індивідуальних засобах захисту; ведення вогню зі штатного озброєння та поразки терористів; взаємодії снайперів, спостерігачів із групою захоплення та пунктом управління, дотримання заходів безпеки; вогневої дисципліни під час роботи у складі групи з бойовою зброєю);

– спеціальна технічна підготовка (використання засобів зв'язку; вміння користуватися приладами спостереження; використання спеціального обладнання та техніки, транспортні засоби, інструменти, комплекти для відчинення дверей, замків; вміння використовувати комунальну та побутову техніку).

Отже, значення спеціальної фізичної і тактико-спеціальної підготовки для формування професійної спрямованості працівників поліції у тому, щоб підготувати їх до виконання службової діяльності в умовах сучасних реалій.

Соколюк К.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

РОЗВИТОК СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ КВАЛІФІКОВАНИХ БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛЬНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Невпинне зростання досягнень у сучасному спорті визначає необхідність постійного наукового пошуку, спрямованого на вдосконалення усіх компонентів тренувальної і змагальної діяльності спортсменів. Прогрес сучасного спорту пов'язаний з удосконаленням методики підготовки висококваліфікованих спортсменів та забезпеченням рівня їх підготовленості у відповідності з вимогами змагальної діяльності. Тривалість і структура довготривалої підготовки спортсменів залежить від багатьох факторів. Вони визначають загальну тривалість багаторічної підготовки, час для досягнення високих спортивних результатів, вікові зони, в яких ці результати показуються.

Згідно з загальною теорією підготовки спортсменів в олімпійському спорті довготривала спортивна підготовка поділяється на п'ять етапів: 1) початкова підготовка, 2) попередня базова підготовка, 3) спеціалізована базова підготовка, 4) максимальна реалізація індивідуальних можливостей, 5) збереження високих досягнень.

Кожний етап багаторічної підготовки має достатньо строго окреслені мету, задачі і зміст. При побудові багаторічної підготовки повинна забезпечуватися така організація тренувального процесу, яка дозволила б помітно ускладнювати тренувальну програму від одного етапу підготовки до іншого. Лише в цьому випадку можна досягти росту фізичних здібностей і вдосконалення технічних дій спортсмена, підвищення функціональних можливостей організму.

В.М. Заціорський наводить наступну класифікацію силових якостей: власне силові якості (статична сила) – умови прояву: статичний режим і повільні жимові рухи; швидко-силові якості:

- динамічна сила – умови прояву – швидкі рухи
- амортизаційна сила – умови прояву – поступливі рухи.

Таким чином, недостатній рівень розвитку фізичних якостей (у першу чергу м'язової сили) є причиною багатьох технічних помилок - порушується раціональна структура рухів, що негативно позначається на кінематичних та динамічних показниках спортивної техніки. Тому фахівці в теорії і практиці фізичної культури все частіше приходять до висновку, що не тільки загальний рівень фізичної підготовки, але й рівень розвитку окремих груп м'язів, які знаходяться у визначених взаєминах зі структурою технічних дій, впливає на ефективність спортивної техніки. Враховуючи ці обставини, для засвоєння складної техніки боксу варто виділити "найбільш важливі" (специфічні) групи м'язів, рівень розвитку яких обумовлює успішність навчання, і як наслідок спортивний результат.

Отже, результати досліджень структури м'язевих волокон боксерів, свідчать про те, що основний об'єм роботи для досягнення розвитку максимальної і вибухової сили повинен виконуватися на етапі спортивної спеціалізації. На етапі спортивного вдосконалення (МС МСМК) основна задача – підтримання високого рівня вибухової сили і підвищення силової витривалості з метою отримання можливості ефективної реалізації досягнутого рівня швидко-силової підготовки на змаганнях.

Сокур Є. О.

Класичний приватний університет

СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Складовою частиною патріотичного виховання є виховання, спрямоване на формування готовності юнаків до військової служби як особливого виду державної служби. Воно характеризується специфічною спрямованістю, глибоким розумінням громадянином своєї ролі і місця в служінні Вітчизні, високою особистою відповідальністю за виконання вимог військової служби.

Виховна роль військово-спортивних ігор підвищується завдяки тому, що учасники з великим інтересом ставляться до них, грають у них охоче. Дослідження показали, що основними мотивами, вражаючими в учнів інтерес до військово-спортивній грі, є наступні. По-перше, бажання задовольнити своє прагнення до героїчних вчинків, довести свою дорослість, самостійність, перевірити свої сили в можливості проявити особисті якості, зайняти певне місце в колективі, самоствердитися. По-друге, прагнення придбати первинні військові знання, вміння та навички у діях на місцевості, а також розвинути у себе ряд морально-вольових якостей, необхідних для активної участі в майбутньому у трудовій діяльності, у захисті своєї Вітчизни.

Результати аналізу теоретичних та емпіричних даних свідчать про необхідність застосування в системі підготовки учнівської молоді до служби в Збройних силах України таких засобів, які здійснювали б комплексний вплив на розвиток фізичних, прикладних і патріотичних якостей.

До таких засобів належить спортивне орієнтування, яке включене до Єдиної спортивної класифікації з неолімпійських видів спорту. Спортивне орієнтування вимагає від юнаків уміння діяти суто індивідуально, поза полем зору тренерів, суддями, глядачами і навіть суперниками. Тому для досягнення цілі необхідні висока психологічна підготовленість, вияв наполегливості, рішучості, сміливості і самовладання. Встановлено, що під впливом занять орієнтування значно розвиваються об'єм і перемикання уваги, наочно-образна пам'ять. Особливості спортивного орієнтування - це найбільш органічне поєднання в ньому фізичного і розумового початку, виняткова ефективність його як способу зняття нервових навантажень з організму людини, а також фізкультурно-оздоровчого засобу для людей різного віку. За даними медичних досліджень спортивне орієнтування займає одне з перших місць серед всіх видів спорту по кількості споживаного кисня на 1 кг. ваги спортсмена, а по розумових навантаженнях поступається тільки шахам. Ні в якому іншому відомому вигляді спорту не виробляються так швидко, як в орієнтуванні, такі необхідні людині якості, як самостійність, рішучість, самодисципліна, наполегливість в. досягненні мети, уміння володіти собою, ефективно мислити в умовах великих фізіологічних навантажень, організувати свій побут в польових умовах.

Таким чином у більшості школярів, що регулярно займаються орієнтуванням, помітно поліпшується успішність, вони стають більш дисциплінованими, організованими.

Список використаних джерел

1. Березовський В. А. Теоретичні засади використання засобів спортивного орієнтування в процесі фізичного виховання школярів. *Молодь та олімпійський рух* : зб. тез доп. VIII Міжн. наук. конф., 10–11 вересня 2015 р. Київ, 2015. С. 287–289.

2. Солових Т. К. Наукове забезпечення підготовки туристів в техніці і тактиці спортивного орієнтування. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : монографія / за ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХДАДМ (ХХП), 2007. С. 273–276.

Солдатенко В., Клочко Л. І.

Класичний приватний університет

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ПАУЕРЛІФТИНГУ

Основним завданням сучасної системи фізичного виховання у закладах вищої освіти є підвищення у студентів рівня фізичної підготовленості, забезпечення оптимальних умов для їх фізичного розвитку, формування потреби до систематичних занять фізичними вправами.

Прийняті на державному рівні нормативно-правові документи, в яких акцентується увага на необхідності врахування інтересів та потреб студентів, забезпечення умов для вільного вибору ними видів рухової активності, відмови від авторитарних методів навчання, суттєво не вплинули на вирішення цієї проблеми.

Моральне старіння фізкультурно-освітніх парадигм і соціокультурна обмеженість традиційних методологічних конструкцій реалізації освітнього процесу, викликаних надмірною дидактичністю й авторитарним стилем управління, зумовили гуманітарну спрямованість і демократичний характер еволюційних перетворень у фізичному вихованні студентів ЗВО нефізкультурного профілю. Однією із важливих причин низької ефективності фізкультурно-оздоровчого процесу є недосконалість системи реалізації різних напрямів рухової активності, а саме: фізичного виховання, спортивної, рекреаційної, реабілітаційної і професійно-прикладної фізичної підготовки, які не відповідають вимогам соціально-економічних умов життєдіяльності сучасної студентської молоді.

Серед різноманіття сучасних видів спорту, які використовуються у закладах вищої освіти та сприяють розв'язанню порушеної проблеми, є пауерліфтинг, який користується широкою популярністю серед студентів.

нтської молоді і має цілу низку переваг, а саме: економічна доцільність, простота змагальних вправ, доступність у проведенні занять, широка оздоровча і тренувальна спрямованість тощо [33; 76; 83]. Заняття пауерліфтингом сприяють зміцненню здоров'я студентів, підвищенню рівня фізичної підготовленості, розвитку позитивної мотивації та стійкої потреби до занять фізичними вправами та спортом.

Отже упровадження пауерліфтингу в освітній процес з фізичного виховання студентів закладів вищої освіти має відбуватися плановірно, системно і послідовно. Для формування у студентів позитивних уявлень про вплив занять пауерліфтингом на їхній організм необхідно на початку навчального року, протягом перших занять із фізичного виховання, поєднати матеріал із техніки безпеки, гігієнічних вимог та теорії фізичної культури і спорту з відомостями про пауерліфтинг як ефективний засіб формування організму. Процес вивчення студентами фізичних вправ, які складають основу занять із пауерліфтингу, повинен здійснюватися з урахуванням таких методичних принципів фізичного виховання: принцип від простого до складного, принцип послідовності, принцип усвідомленості, принцип систематичності, принцип доступності, принцип наочності тощо.

Трум Є., Тахмазов В.

Класичний приватний університет

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ДЗЮДОЇСТІВ МЕТОДОМ КОЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ

Перспективним напрямом удосконалення системи спортивного тренування в боротьбі дзюдо є наукове обґрунтування ефективних методів підвищення й оцінювання фізичної підготовленості спортсмена. Успішне розв'язання цього питання можливе за умови вдосконалення наявних та розробки нових тренувальних програм для дзюдоїстів, а також створення системи комплексного контролю розвитку фізичної підготовленості.

Етап попередньої базової підготовки передбачає поступову адаптацію організму дзюдоїстів до наступних тренувальних навантажень, що вимагають прояву витривалості. Найбільш ефективними для розвитку загальної витривалості є тривалі вправи циклічного характеру (біг, плавання), ациклічні вправи (підтягування, згинання і розгинання рук в упорі лежачи, стрибки, присідання). У групах початкової підготовки застосовують рухливі і спортивні ігри (баскетбол, гандбол, футбол).

Розглянемо спеціальні методичні прийоми, сприяючі підвищенню рівня спеціальної витривалості у борців :

1. Зменшення тривалості сутички із збільшенням інтенсивності;
2. Збільшення тривалості тренувальних сутичок;
3. Скорочення інтервалів відпочинку;
4. Багатократне повторення відрізків (наприклад, 3-4 рази виконати роботу в 5 сутичках по 2 хв. з перервою між сутичками 1 хв. і паузами відпочинку між відрізками 4-6 хв.) змагань;
5. Ділення сутички на інтервали інтенсивної роботи і активного відпочинку;
6. Часта зміна суперника в сутичці і в тренуванні;
7. Моделювання поєдинків змагань в умовах тренування;
8. Вправи на важких снарядах в темпі, що постійно міняється;
9. Тривале виконання спеціально-підготовчих вправ в ритмо-швидкісних режимах, відповідних змаганням.

Коловий метод застосовують в тренувальній роботі з різними цілями.

Сутність кругового методу полягає в тому, що вправи виконуються в умовах рухаючогося потоку спортсменів (в одному напрямку по колу). Обсяг і зміст вправ визначаються педагогічними завданнями. Так, якщо для п'яти борців створити «коло», що складається з п'яти гімнастичних снарядів, можна вирішити завдання виховання у них сили і силової витривалості.

У коловому методі присутні елементи змагального методу, оскільки попереду і позаду кожного з тих, хто тренується, знаходяться спортсмени і відставання від них зупинить просування всієї групи по колу. Тому коловий метод тренування в умовах, специфічних для боротьби, вимагає, щоб тренер провів ретельний хронометраж кожного елемента «кола». Злагоженість використання колового методу тренування багато в чому залежить від організованості та навичок спортсменів. Тому спочатку застосовуються «кола», в яких число елементів вдвічі більше, ніж кількість тих, хто займається. У ході виконання вправ тренер на свій розсуд вимикає з «кола» окремі вправи, доводячи кількість елементів «кола» до кількості спортсменів, що беруть участь у виконанні вправ.

Різновидом колового методу тренування є заміна елементів «кола» по ходу виконання вправ (з легких на більш важкі, з важких на більш легкі та ін.). З цією ж метою по ходу виконання (на другому або третьому «колі») може бути змінено дозування кожної окремої вправи.

Турчин О. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Фізична культура і спорт в Україні визнані сферою функціонування громадянського суспільства й соціально-гуманітарної політики держави. У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» зазначено, що метою держави є створення умов для підвищення рівня залучення населення до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі, що

сприятиме розв'язанню гуманітарних і соціально-економічних проблем для особи, суспільства та держави. Знижена рухова активність, обмеження функцій шкільного розпорядку негативно впливають на гармонійний фізичний розвиток, рухову підготовленість школярів, на їхній стан здоров'я. Тому виникає потреба пошуку засобів і методів збільшення рухової активності школярів. Сучасна наука переконливо підтверджує ту істину, що дефіцит руху, не кажучи вже про відсутність чинників рухливості, різко пошкоджує будь-яку живу систему, в тому числі і людський організм. І навпаки, оптимальне рухове навантаження для підростаючого покоління є універсальним чинником здоров'я. Біологічне значення руху в ранньому онтогенезі не обмежується тільки освоєнням більш широкого діапазону рухових навичок. Дитина, якій з першого дня народження була забезпечена необхідна м'язова свобода, не тільки швидше поповнює арсенал динамічних стереотипів, доцільніше реагує на мінливу обстановку, починає відчувати своє тіло як слухняний руховий інструмент, але і органічніше вписується у навколишній світ, значно випереджає однолітків як у психологічному, так і в інтелектуальному розвитку.

Встановлено, що дефіцит рухової активності молодого організму (7-25 років) сьогодні становить 60-75% від необхідної для підтримки нормального рівня здоров'я та фізичних кондицій. Це, в свою чергу, призводить до помітного зниження фізичної працездатності молодих людей. Дослідження показують, що діти з низькою руховою активністю мають високий рівень захворюваності внаслідок зниження загального імунітету. А це, в свою чергу, веде до передчасного старіння організму людини, ранньої втрати працездатності.

Світовий досвід показує, що фізкультурно-оздоровча робота серед підростаючого покоління, дозволяє, крім зміцнення здоров'я, формувати у молодих людей навички здорового способу життя і тим самим виступати в якості профілактики негативної поведінки в суспільстві.

Найважливішим положенням оздоровчої фізичної культури дитини на всіх етапах життя в сім'ї, дошкільному дитячому закладі і школі повинні стати прогресуюче здоров'я та постійне відповідність фізичної підготовленості, фізичного розвитку вмотивованій потребі в русі.

Заняття фізичною культурою дозволяють забезпечити максимальну потребу дітей різного вікового періоду розвитку в рухах, надає їм можливість якнайкраще реалізувати свої потенційні здатності, досягти високого рівня розвитку рухових здібностей. Що, у свою чергу, характеризує їхні підвищені можливості самореалізації в професійній і соціальній діяльності та життєдіяльності загалом. Отже, всі аспекти, що стосуються розвитку рухових здібностей школярів мають велике значення як для самих учнів, так і для тих, хто забезпечує цей процес у загальноосвітньому навчальному закладі, а саме, вчителів фізичної культури.

На підставі отриманих результатів дослідження можна стверджувати, що переважна більшість хлопців-старшокласників потребує поліпшення рівня розвитку рухових здібностей, що забезпечать їм підготовку до життя, суспільно-корисної праці та захисту Вітчизни.

Чивірда О., Крюков Ю. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА З ЄДИНОБОРСТВ

Професія тренера як спеціаліста з фізичного виховання і спорту є однією з психологічно складних, оскільки потребує постійного контакту з аудиторією спортсменів на різних рівнях спілкування і взаємодії: соціальному, навчальному, економічному, ідеологічному, психологічному тощо. Професія як об'єктивна реальність оживає лише у професійній діяльності, яку виконує людина; у той же час, засвоюючи професію, людина пізнає саму себе, свої можливості й професійну реальність як суспільну й життєву необхідність, усвідомлює свою соціальну роль та відповідальність.

Різноманіття педагогічних здібностей і зв'язок їх з іншими здібностями розширюють можливості компенсації відсутніх якостей і сприяють формуванню індивідуального стилю діяльності тренера. Досвід показує, що не у всіх тренерів однаково розвинені всі педагогічні здібності. Нерідко проявляються одна-дві якості тренера, які визначають майстерність тренера. Відсутні якості можуть бути або розвинені, або компенсовані.

Шлях вдосконалення тренера як педагога, обов'язково проходить через вдосконалення і розвиток цих здібностей, шляхом самовиховання, читання педагогічної літератури, відвідування різних семінарів і лекцій, які стосуються педагогічного розвитку тренера і надають можливість тренерам ділитися і переймати один у одного досвід вдосконалення педагогічних здібностей у тренерів.

Тренера дають підставу вважати, що педагогічна майстерність не є властивістю лише талановитих людей, а досягається в результаті формування та вдосконалення педагогічних здібностей.

Особистість виражається, насамперед, в мотивах її діяльності. Професійно значущими мотивами діяльності тренера є інтерес до спорту і фізичної культури, схильність до педагогічної праці в цій галузі, прагнення до постійного вдосконалення в ньому, любов до дітей, глибока переконаність у великій суспільній важливості занять спортом, почуття обов'язку та відповідальності за якість своєї роботи.

Оскільки діяльність тренера є різновидом педагогічної діяльності, він виконує загальнопедагогічні функції, але разом з тим специфічні виховні можливості спортивного колектив тренера виконання ряду своєрідних функцій.

Основний шлях навчання має два напрямки:

1. Міцне закріплення рухових навичок.

Наприклад, при падінні спиною до покриття повертатися грудьми до покриття; при атаці суперника - вставати в захисну стійку і ставити руки в захисне положення і т.ін.

2. Вироблення рухових навичок. Наприклад, проводити прийоми в ліву і праву сторони з різних положень, на місці і в русі.

Шевченко Д. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Завістовський О. Д.

ПРОБЛЕМАТИКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Професія поліцейського відноситься до професій з характером предметної діяльності, що вимагає формування важливих професійних якостей, рівноцінних розвитку інтелекту. Згідно з науковими джерелами, ще в 1920 році британські експерти заявили, що людина не може стати поліцейським, якщо вона не має інтелекту, пам'яті та спостережливості вище середнього, розвиненість, високі моральні якості, не обов'язкові для представника інших професій. Для поліції важливо розвивати особисті (дисциплінованість, відповідальність, толерантність, тактовність, доброзичливість тощо) почуття, вміння слухати, культуру спілкування тощо). Ці якості сприяють правильному виконанню обов'язків та налагодженню спілкування з потерпілим, підозрюваним та заявником. За даними вчених, основа особистісних якостей і спілкування починає формуватися в дитинстві під впливом виховання в сім'ї і продовжує розвиватися в наступні навчальні роки. У зв'язку з цим особливу увагу слід приділити відбору кваліфікованих кандидатів для проходження служби в підрозділах поліції. Підвищення кваліфікації поліцейських забезпечується складовими системи професійної підготовки. Професійна підготовка спрямована на розширення набутих знань, удосконалення умінь і навичок, сформованих під час профільного навчання.

Аналіз наукових досліджень та специфіки службової діяльності свідчать про постійну потребу у фізичному вдосконаленні працівників підрозділів поліції. Це пояснюється основними вимогами служби і однією з дій, пов'язаною із затриманням правопорушників і злочинців, що в свою чергу вимагає високої фізичної підготовленості. Нерідкі випадки, коли поліцейські переслідують і затримують правопорушників під час припинення протиправних дій та порушень громадського порядку. Водночас низька фізична підготовленість не дозволяє ефективно виконувати задачі в складних умовах на належному рівні. У результаті проведення дослідження питання професійної підготовки працівників поліції стає найбільш актуальним. Враховуючи публічність професії поліцейських, зростає попит на теоретичну підготовку правоохоронців, яка в свою чергу направлена на оволодіння загальноосвітніх та спеціальних знань, які необхідно постійно оновлювати та доповнювати відповідно до змін законодавчої бази, досягнень науки, розвитку інформаційних ресурсів тощо. Але, на ряду з цим основну систему підготовленості поліцейських є фізична сила бійців. Конститутивними елементами фізичної сили є: ступінь достатнього розвитку основних фізичних якостей (сили, швидкості, спритності, витривалості, витривалості); достатню кваліфікацію для формування спеціальних умінь і навичок щодо застосування поліцією заходів фізичного примусу (прийоми самозахисту, контролю та затримання).

На основі проведених досліджень висвітлено питання фізичної підготовки працівників підрозділів поліції на удосконалення професійної підготовки працівників, та запровадження її в єдину педагогічну модель.

Шуліка Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ВОРКАУТУ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Цілеспрямована спеціальна фізична підготовка дозволяє підвищити стійкість організму до конкретних несприятливих впливів, зменшує ступінь стомлення, покращує рівень фізичних та вольових якостей військовослужбовців.

Як свідчить практичний досвід, саме регулярні тренування є запорукою прогресу та вдосконалення навичок і здібностей бійця. Воркаут є універсальним напрямком фізичної активності та інструментом задля підвищення рівня фізичної підготовки бійців будь-якої військової спеціальності завдяки своїй доступності та різноманітності вправ. До факторів, які здійснюють вплив на прогрес також відноситься якісне збалансоване харчування, здоровий сон та періодичність тренувань з урахуванням антропометричних особливостей кожного бійця і його спеціальності, рівня швидкості адаптації до навантажень і відновлення організму.

Навчитися підтягуванню на перекладині тим, хто ніколи не робив цього, допоможе техніка «погані повторення». «Поганими» вони називаються тому, що тренуючому треба прийняти положення тіла, яке приймає людина, яка виконала підтягування.

Для цього потрібно забратися на стілець, прийняти положення над поперечиною. Далі, на витягнутих руках не поспішаючи, опуститися вниз і потім повернутися в початкове положення. Ногами можна спиратися на підставлений стілець.

Вправи для новачків в підтягуванні не повинні містити в собі їх велику кількість і бути занадто різноманітними. Починати потрібно поступово і з малого.

Враховуючи власний досвід, вирішення даних питань, необхідність оновлення програм тренувань із залученням воркауту для військовослужбовців для формування якісного особового складу під виконання конкретних бойових завдань.

Юсько О. В., Гончаренко А. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – співробітник кафедри Петрушин Д. В.

ПРОБЛЕМАТИКА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

На сьогоднішній день в Україні панує загострення криміногенної ситуації, злочинність являє собою загрозу для безпеки всіх сфер життєдіяльності населення, кількість вчинених правопорушень, насамперед

із застосуванням фізичної сили та насильства зростає з кожним днем. Ці фактори створюють небезпеку для правоохоронців під час виконання ними своїх службових обов'язків. Поліцейські доволі часто під час несення служби застосовують фізичну силу, фізичний вплив, прийоми боротьби та рукопашного бою при затриманні правопорушників чи припиненні протиправних дій правопорушників. Враховуючи це, поліцейські зобов'язані бути якомога краще підготовлені з метою забезпечення особистої безпеки і безпеки громадян. Отже, підвищення рівня фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції є доволі актуальною сьогодення.

Служба в підрозділах Національної поліції України, що реалізується в умовах підвищеної небезпеки, потребує високого рівня психологічної, правової, моральної, вогневої, тактико-спеціальної та фізичної підготовки від поліцейських. Одним з основних елементів підготовки майбутніх офіцерів поліції є забезпечення розвитку фізичних можливостей та навчання їх доцільного використання у професійній діяльності. На сьогодні, фізична підготовка та спеціальна фізична підготовка курсантів вищого навчального закладу МВС України є неодмінною частиною підготовки майбутніх офіцерів поліції, однак, як показують результати спостереження, вона потребує суттєвого удосконалення та покращення.[2, с. 19]

Особливість службової діяльності підрозділів Національної поліції України дає змогу зауважити, що сучасний працівник повинен володіти не лише знаннями закону, а також розвиненими фізичними якостями і сформованими вміннями та навичками застосування поліцейських заходів примусу. В закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України формування поліцейського покладено на спеціальну фізичну підготовку, вона є навчальною дисципліною, у практичних підрозділах – на фізичну підготовку, що є складовою системи службової підготовки правоохоронців [3, с. 6].

Українські фахівці визначають фізичну підготовку як комплекс заходів, спрямований на формування і вдосконалення рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з врахуванням особливостей його професійної діяльності. Відповідно, метою фізичної підготовки правоохоронців є збереження здоров'я, творчої і трудової активності, забезпечення відповідного рівня фізичної підготовленості та усебічний розвиток фізичних якостей, а також набуття теоретичних знань, формування спеціально прикладних та життєво важливих умінь та навичок, які є необхідними для виконання оперативно-службових завдань [3, с. 9, 11].

Заклади вищої освіти з специфічними умовами навчання, які готують майбутніх правоохоронців застосовують найрізноманітніші способи і методи викладання такої дисципліни, як спеціальна фізична підготовка, а також будь-якими методами намагаються підвищити мотивацію до занять спортом курсантами. Передусім, для підвищення зацікавленості курсантів закладів вищої освіти МВС України постійно проводять спортивні змагання різних секцій, таких як бойове самбо, рукопашний бій, дзюдо, легка атлетика, гирьовий спорт, волейбол та баскетбол. [1, с. 34]

Особливостями фізичної підготовки правоохоронців є: поповнення й удосконалення індивідуальних навичок, умінь і фізкультурноосвітніх знань, які сприяють засвоєнню вибраної професійно-службової діяльності; інтенсифікація розвитку професійно важливих фізичних й пов'язаних з ними здібностей, забезпечення стійкості та підвищення на цьому підґрунті рівня дієздатності; підвищення рівня адаптаційних можливостей організму щодо несприятливого впливу умов середовища, в яких здійснюється трудова діяльність; сприяння успішному виконанню службових завдань, які реалізуються в загальній системі професійної підготовки кадрів, вихованню моральних, духовних, вольових та інших якостей, які характеризують цілеспрямованих, високоактивних членів суспільства, які створюють його матеріальні і духовні цінності [4, с. 9].

В зарубіжних країнах зокрема, у Великобританії спеціальна фізична підготовка правоохоронців передбачає різноманітні види боротьби а саме це є: дзюдо, карате, самбо. Важливе місце відведено засвоєнню спортивних єдиноборств, професійній і тактико- спеціальній підготовці. Для США проблема нападу на співробітників поліції є також актуальною, що змушує спеціалістів постійно удосконалювати види, методи фізичної й вогневої підготовки, розробляючи різноманітні програми [5, с. 134].

Фізична підготовленість правоохоронців виступає базовою якістю, яка проявляється у високому рівні професіоналізму, здібності до виконання оперативно-службових завдань та обов'язків по несенню протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та правопорядку в нашій країні.

Заради цього, заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання застосовують такі методи її подолання, як впровадження секційної роботи з різних напрямів спорту та проведення змагань. Однак попри все це, на сьогоднішній день все ж таки існує проблема зацікавленості курсантів. Отож, вивчення і дослідження даної тематики є дуже необхідним і актуальним для подальшого усунення і удосконалення існуючих проблем.

Список використаних джерел

1. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів внз МВС України шляхом проведення секційної роботи зі спортивних єдиноборств. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2018. С. 73–76.
2. Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Особливості формування теоретичних і методичних знань із фізичної підготовки поліцейських. *Юридична психологія*. 2016. № 2 (9). С. 91–98.
3. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Алешкевич С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК 60–75 РОКІВ З ОСТЕОХОНДРОЗОМ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Остеохондроз хребта відноситься до числа надзвичайно поширених захворювань. Відзначається тенденція до збільшення числа хворих з цим захворюванням, що свідчить про соціально значущі зміни у способі життя сучасної людини. В даний час більшість людей відрізняються малорухливим, сидячим способом життя. Через надмірну масу тіла, нераціональне харчування обмежуються рухи в суглобах хребтового стовпа та інших суглобах, погіршується обмін речовин в м'язах і хребцях, розвиваються застійні явища в шийному відділі, м'язах спини, попереку, нижніх кінцівок, здавлюються судини і ускладнюється відтік венозної крові. В результаті цього порушуються обмінні процеси в тканинах, виникають дегенеративно-дистрофічні процеси в кістково-м'язовому апараті, тобто остеохондроз. Розвитку остеохондрозу сприяють мікротравми, фізичне перенапруження, підняття ваги, а також перевтома м'язів тулуба, вимушена незручна поза в процесі праці. Виникнення або загострення захворювання може бути наслідком постійної напруги при тривалому стоянні. У працюючих в положенні сидячи, особливо з нахиленим тулубом, окрім втомленості м'язів спини, можуть розвиватися застійні явища в ногах, посилюється біль в попереку.

Запропонована програма фізичної реабілітації включала два періоди (адаптаційний та стабілізуючий) та впроваджувалась у період ремісії. До складу програми входили: ЛФК, фізіотерапевтичні процедури, масаж, мануальна терапія і дієтотерапія.

Відмінність розробленої програми від загальноприйнятої полягала у впровадженні власних комплексів фізичних вправ, що привело до більш вагомого розширення рухового режиму хворих за умови підвищення толерантності до фізичних навантажень. При складанні комплексу вправ лікувальної фізичної культури при остеохондрозі шийного відділу хребта враховувалися: фізичний розвиток обстежуваних, їх вік, стать, фізична підготовленість. Використовувався в основному принцип перенесення навантаження з заднього відділу хребта на передній. Тривалість заняття лікувальної фізичної культури 50 хвилин. Кожне заняття складалося з трьох частин: вступна (підготовча), основна і заключна. У кожній частині ставилися завдання, підбиралися засоби для вирішення поставлених завдань, і вказувалися методичні вказівки. Обов'язково на кожному занятті проводився контроль за самопочуттям.

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що запропонована програма фізичної терапії хворих на остеохондроз шийного відділу хребта виявилася ефективною. Проаналізувавши результати тестування після проведення комплексу вправ лікувальної фізичної культури у пацієнтів експериментальної групи виявлено покращання майже за всіма показниками порівняно з пацієнтами групи порівняння. На основі отриманих результатів експериментальної групи відзначається позитивна динаміка досліджуваних показників: показники рухливості хребцевих суглобів у шийному відділі хребта в середньому збільшилися на 0,7 бала, витривалості м'язів шиї – на 0,6 бала, координаційних здібностей – на 0,5 бала. В групі порівняння збільшення цих показників незначне порівняно з експериментальною групою на 0,1 бала. Збільшення показників ЧД в обох групах вказує на необхідність введення в обидва комплекси дихальних вправ. За результатами опитування встановлено, що після проведення занять в обох групах наявність больових відчуттів у деяких пацієнтів залишилось, але різної інтенсивності. Однак, в експериментальній групі зменшення больових відчуттів значніше, ніж у представників групи порівняння. Результати експерименту показують, що розроблений комплекс вправ лікувальної фізичної культури при шийному остеохондрозі хребта у осіб похилого віку несе позитивний ефект. Отже, проведення запропонованого комплексу вправ лікувальної фізичної культури є ефективним засобом фізичної реабілітації осіб похилого віку із шийним остеохондрозом хребта і може використовуватися в роботі з хворими даної патології.

Саме комплексний підхід та урахування індивідуальних особливостей та стану хворих дозволяє досягти певних результатів, закріплення яких можливе завдяки продовженню виконання вправ лікувальної фізичної культури після закінчення курсу реабілітації (або включенню їх до комплексу ранкової зарядки), масажу, дотриманню принципів раціонального харчування та здорового способу життя, виконання профілактичних заходів.

Андрійчук О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ НА СТЕНОКАРДІЮ

Серцево-судинні захворювання, незважаючи на прогрес медичної науки у XXI ст., продовжують охоплювати широкі верстви населення різного віку. При цьому спостерігається тенденція до ураження все більш молодого, працездатного населення розвинених країн, що, безсумнівно, стає причиною росту економічних витрат у вигляді тимчасової втрати працездатності, зниження ділової активності й інвалідизації контингенту, який страждає на серцево-судинні захворювання. Але і серед осіб літнього віку, незважаючи на появу сучасних методів лікування, помітного прогресу щодо збільшення тривалості життя не спостерігається.

Фізична активність людини, що відіграла головну роль в еволюції, сьогодні знову набуває біологічної та соціальної актуальності. Науково-технічний прогрес у всіх галузях життя різко скоротив рухову активність (гіпокінезія). Сучасна людина відчуває на собі вплив дисгармонії нервових і фізичних подразників зі значною перевагою нервових факторів. Ця дисгармонія в умовах гіпокінезії далеко не байдужа організмові, вона є одним із важливих етіологічних факторів, здатних спричинити зниження природної опірності організму і порушення функції нервової та серцево-судинної систем (ССС).

У механізмі негативного впливу гіподинамії необхідно враховувати зниження стимуляції нервових центрів пропріорецепторами м'язів із подальшим ослабленням трофічних впливів на внутрішні системи. При зниженій фізичній активності сучасної людини виникає дефіцит пропріоцептивних подразнень, унаслідок чого знижується здатність внутрішніх систем пристосовувати свою реактивність до зовнішніх подразників навколишнього життя, що, у свою чергу, може спричинити низку функціональних порушень із боку внутрішніх органів або систем. На думку багатьох авторів в комплексному лікуванні хворих стенокардією фізична реабілітація є невід'ємною частиною і займає визначальне місце серед відновно-реабілітаційних заходів. Проте слід зазначити, що до цих пір відсутня єдина схема реабілітації хворих стенокардією, розрахована на тривалий період.

Тому, з врахуванням вищевикладеної проблеми у відновному лікуванні хворих стенокардією необхідний більш індивідуалізований підхід при розробці методики фізичної реабілітації.

Аналіз літературних джерел показав, що стенокардія є досить розповсюдженим захворюванням, яке значно помолодшало, досить часто зустрічається серед населення працездатного віку, призводить до великого відсотку інвалідності, ускладнення стенокардії часто призводять до смертності пацієнтів.

Розроблена та опробована методика дозованої ходьби була спрямована на підвищення працездатності, покращення роботи серцево-судинної системи, покращення самопочуття, нормалізацію АТ, а також буде сприяти регресу захворювання, та який можна використати в умовах санаторію. Можна сказати, що комплекс дозованої ходьби в відповідає саме цим вимогам.

Проведене дослідження дає статистично достовірні зміни по реабілітації стенокардії ($p > 0,05$), відсоток змін в середній експериментальній групі був значно більшим ніж в контрольній, що говорить про ефективність комплексу дозованої ходьби при реабілітації хворих стенокардією.

Так показники ЧСС у експериментальній групі на 7,9%, менше ніж у пацієнтів контрольної групи, САТ у експериментальній групі після реабілітації знизився на 6,0%, ніж у пацієнтів контрольної групи. Критерій Ст'юдента $t=2,34$ (при належному $t \geq 2,23$) підтверджує статистичну достовірність отриманих результатів. ДАТ нормалізувався в обох групах. У пацієнтів експериментальної групи середній ДАТ менше на 2,7% ніж у контрольній групі, що показало статистичну недостовірність, але відмічається тенденція до зниження показників.

Після проведення реабілітації середній показник ТШХ у пацієнтів експериментальної групи він склав на 8,24% більше ніж у пацієнтів контрольної групи. Критерій Ст'юдента $t=2,76$ (при належному $t \geq 2,23$) підтвердив статистичну достовірність отриманих результатів

Антоненко Ж.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЛІКУВАННІ ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ

Гіпертонічна хвороба або підвищений кров'яний тиск - хронічна хвороба серцево-судинної системи, характеризується артеріальною гіпертензією, функціональними, а при виражених стадіях, органічними змінами в нирках, серці, центральній нервовій системі. Основною причиною гіпертонічної хвороби є порушення функцій вищих відділів ЦНС, розлад нейрогуморальних механізмів.

Гіпертонічну хворобу лікують комплексно, застосування різних методів лікування буде залежати від стадії хвороби. В першу чергу призначають ліки, що знижують артеріальний тиск (гіпотензивні препарати); усувають або максимально зменшують дію чинників, що викликали його підвищення; призначають дієту зі зниженням у їжі кухонної солі; використовують засоби фізичної реабілітації на фоні раціонального рухового режиму; приділяють увагу організації праці і відпочинку.

Фізичну терапію починають застосовувати після зникнення скарг, пов'язаних із кризом, та після зниження АТ. Комплекси проводять спочатку у вихідному положенні лежачі, потім, при покращенні самопочуття - сидячи і стоячи.

В перші дні заняття проводять індивідуальним методом, у подальшому - малогруповим або груповим. З 5-6-го дня після загострення хвороби заняття можна проводити в залі для ТВ.

На різних етапах реабілітації хворим призначають: ранкову гігієнічну гімнастику, лікувальну гімнастику, самостійні заняття за завданням лікаря, дозовану ходьбу, лікувальне плавання та гідрокінезотерапію; вправи на кардіотренажерах; лікувальний масаж (шийно-комірцевої зони); аутогенне тренування; прогулянки, теренкур, дозований біг.

У комплексах перевагу віддають, насамперед, вправам, що врівноважують процеси збудження й гальмування в центральній нервовій системі, а також сприяють нормалізації механізмів регуляції судинного тону. До таких спеціальних вправ відносяться динамічні (ізотонічні) вправи для великих м'язових груп, особливо ритмічні махові рухи кінцівками з повною амплітудою у середньому та повільному темпі (без значних зусиль та затримки дихання), вправи на розслаблення м'язів, дихальні вправи. Застосовується також регламентоване дихання із затримкою на видиху (вдих - видих - затримка дихання), завдяки чому здійснюється вплив на рецептори блукаючого нерва та забезпечується зниження АТ, зменшення периферичного опору течії крові, уповільнюється ритм серцевих скорочень. До спеціальних вправ також відносять вправи з переміною тіла у просторі, на рівновагу та координацію рухів, що сприяє тренуванню вестибулярного апарату та попереджає виникнення вестибулярних розладів (запаморочення, шуму у голові, атаксії).

Значний гіпотензивний ефект забезпечують вправи, що стимулюють екстракардіальні фактори гемодинаміки та поліпшують кровообіг у судинах головного мозку. Такими вправами є циклічні вправи аеробного характеру. Починаючи з 3-5 дня хворим на ГХ (при доброму функціональному стані) можна призначати дозовану ходьбу, заняття на кардіотренажерах, лікувальне плавання.

Слід зауважити, що при оцінці ефективності застосування засобів фізичної терапії та при дозуванні фізичних навантажень при гіпертонічній хворобі особливу увагу слід приділяти діастолічному АТ, який свідчить про периферичний опір - тобто про стан механізмів регуляції судинного тону, порушення яких лежать в основі розвитку і прогресування артеріальної гіпертензії.

Бакун Р. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗВИЧНОМУ ВИВИХУ ПЛЕЧА НА ПОСТІМОБІЛІЗАЦІЙНОМУ ПЕРІОДІ

Травматичні вивихи плеча становлять 60% від усіх вивихів. Така частота пояснюється анатомо-фізіологічними особливостями суглоба: куляста головка плечової кістки і плоска суглобова западина лопатки, невідповідність їх розмірів, велика порожнина суглоба, слабкість капсульно-зв'язкового апарату, особливо в передньому відділі, своєрідна робота м'язів і ряд інших факторів, що сприяють виникненню вивиху.

Звичний вивих плеча (ЗВП) – важке ураження плечового суглоба, яке є ускладненням первинного травматичного вивиху, яке виникло внаслідок неправильного вправлення і малоефективного і незакінченого періоду реабілітації після нього. 68% всіх звичних вивихів пов'язані зі спортивними заняттями (боротьбою, волейболом, баскетболом та ін.). Єдиним ефективним методом лікування ЗВП є оперативний. Разом з тим одна операція не вирішує проблеми. Дуже важливе значення має якість післяопераційних реабілітаційних заходів особливо для спортсменів, яким необхідно досягти стійкої стабілізації плечового суглоба, нормальної амплітуди рухів і відновлення сили м'язів [6].

За останніми відомостями вітчизняних та закордонних науковців, виникнення нестабільності плечового суглоба після його вивиху, становить від 27-84% [56]. Близько 95% вивихів плеча зумовлюють передню нестабільність суглоба [11].

Лікування зазначеної патології здійснюється як консервативним, так і оперативним методами у комплексі з фізичною реабілітацією [56]. При складанні реабілітаційної програми необхідно враховувати анатомічні та біомеханічні особливості плечового комплексу [23].

Аналіз літературних джерел показав, що привичний вивих плеча – важке ураження плечового суглоба, яка є ускладненням первинного травматичного вивиху, яке виникло внаслідок неправильного вправлення і малоефективного і незакінченого періоду реабілітації після нього. 68% всіх звичних вивихів пов'язані зі спортивними заняттями (боротьбою, волейболом, баскетболом та ін.).

Для оцінки функціонального стану ураженої кінцівки були застосовані методи виміру руху в суглобі та сили м'язів травмованої кінцівки.

Обмеження обсягу рухів і біль вказували на патологію плечового, акроміально-ключичного, а також грудинно-ключичного суглобів, періартікулярно тканин (травма, запалення, дистрофія, анкілоз, контрактура) або на порушення іннервації м'язів плечового пояса. Враховуючи часте порушення рухів руки у фронтальній площині (відведення і приведення) з формуванням таких синдромів, як «синдром дуги хворобливого відведення», «симптом падаючої руки», «заморожене плече», особливу увагу ми приділяли пробі на відведення і приведення руки.

Оцінка первинних результатів об'єму руху в плечовому суглобі контрольної та основної груп наведені у таблиці 4.1. Дані таблиці свідчать про те, що достовірних розбіжностей між показниками контрольної й основної груп на початку дослідження не спостерігалось. У зв'язку із внутрішньо-ротаційною і привідною контрактурою плеча, спостерігалось помітне зниження активних рухів в плечовому суглобі. Та зниженню м'язової сили травмованої кінцівки.

Нами були проведені реабілітаційні заходи особам після оперативного лікування ЗВП та проаналізовані функціональний рух в плечовому суглобі до та після реабілітації. Згідно з показниками руху в суглобі можна зробити наступні висновки, що одна операція не вирішує проблеми. Дуже важливе значення має якість післяопераційних реабілітаційних заходів якими можна досягти стійкої стабілізації плечового суглоба, нормальної амплітуди рухів і відновлення сили м'язів. Саме фізичною реабілітацією можна досягти відновлення суглобу та зберегти його від операційних ускладнень.

Результати середніх показників об'єму руху в суглобі і м'язової сили травмованої кінцівки та статистичної обробки з метою оцінки ефективності використаних засобів фізичної реабілітації по обом групам наведені в таблиці 4.4. Згинання руки вперед і вгору після реабілітації в основній групі стало відповідати нормі – 179,75° в групі порівняння рух відновився лиш до показників – 116°. Розгинання руки назад і вгору в ОГ дорівнює нормі – 84°, 85° в порівнянні з ГП – 58°. Відведення руки убік і вгору по ОГ – 178°, а в групі порівняння – 105°. Кращу зміну в ротаціях плечового суглобу відображають показники пронації по ОГ – 35°, на відміну від ГП лише 29°, та супінації 59° по ОГ і 38°. Значно вирости показники м'язової сили в ОГ – 5 балів на відміну від ГП лише 2,43 бали. Про ефективність реабілітаційної програми ОГ свідчать також показники $P < 0,05$, а на початку дослідження розбіжностей між показниками контрольної й основної груп не спостерігалось. Для наочності показники досліджень представлені на рисунку 4.2.

В цілому, можемо зробити висновок про вищу ефективність застосування оздоровчого плавання при реабілітації хворих з травмами плеча після оперативного втручання та 100% відновлення рухової активності в плечовому суглобі.

Брижа В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ 35-60 РОКІВ У ПЕРІОД ПОСТІНФАРКТНОГО КАРДІОСКЛЕРОЗУ

Однією з найважливіших проблем охорони здоров'я залишається боротьба із захворюваннями серцево-судинної системи, поширеність яких серед дорослого населення України набула характеру епідемії.

На перше місце в структурі причин загальної смертності населення розвинутих країн виходять серцево-судинні хвороби. У нашій країні серцево-судинні хвороби складають приблизно 55% у структурі причин загальної смертності. На другому місці зляжкісні новотвори – 17% серед усіх випадків смертей.

62,2% населення України помирає від ішемічної хвороби серця і цереброваскулярних захворювань, питома вага яких в структурі смертності від серцево-судинних захворювань становить відповідно 65,7 та 21,9%.

На сьогоднішній день вади серця є одним з головних факторів ризику розвитку, ускладнень і смертності від серцево-судинних захворювань серед осіб молодого віку. У лікуванні вад серцево-судинної системи досягнуті успіхи за рахунок широкого застосування сучасних лікарських засобів.

Досягнення експериментальної і клінічної кардіології дають підставу говорити про багатокомпонентність патогенезу вад серця, що визначає використання не тільки медикаментозної терапії, а й різних лікувальних фізичних факторів.

Слід визнати, що можливості їх застосування в лікуванні і профілактиці даних хворих реалізуються ще не повною мірою і не завжди раціонально.

Арсенал методів фізичного лікування захворювань серцево-судинної системи поповнюється постійно, що ставить перед дослідниками завдання з вивчення порівняльної ефективності як давно розроблених і практично апробованих способів, так і нових технологій терапії даного захворювання.

Численними клінічними дослідженнями показана ефективність лікувального застосування у хворих з вадами серця різних методів фізичного впливу, в тому числі і методик лікувальної фізичної культури, однак існують розбіжності у виборі того чи іншого методу.

Це свідчить про актуальність досліджень лікувальної дії різних методів дозованого фізичного навантаження на ключові фактори етіології та патогенезу вад серця, зокрема в період постінфарктного кардіосклерозу.

Протиріччя визначається тим, що фізичне навантаження при захворюваннях серцево-судинної системи найчастіше обмежується, але в той же час фізичні вправи мають велике значення для лікування таких захворювань.

Постінфарктний кардіосклероз – одна з важких форм ішемічної хвороби серця. Подібна патологія супроводжується поступовим заміщенням нормальної м'язової тканини сполучнотканинними елементами. Клінічні прояви постінфарктного кардіосклерозу обумовлені його локалізацією і поширеністю в серцевому м'язі. Чим більше площа сполучної тканини і менше функціонуючого міокарда, тим імовірніше розвиток серцевої недостатності та аритмій.

При постінфарктному кардіосклерозі хворих турбує прогресуюча задишка, тахікардія, зниження толерантності до фізичного навантаження, ортопное.

Хворі, що перенесли ІМ, являють собою осіб, що страждають хронічною ІХС з постінфарктним кардіосклерозом. Основною відмінністю ЛФК на цьому етапі є профілактичний характер по відношенню до атеросклерозу, що лежить в основі ІХС. Крім того, систематичне проведення ЛФК у цих хворих може виступити альтернативою медикаментозному лікуванню чи принаймні може суттєво доповнити його.

За отриманими даними наприкінці експерименту видно, що запропонована нами програма фізичної реабілітації позитивно впливає на стан серцево-судинної системи, адаптаційні її можливості та фізичну працездатність чоловіків 30-40 років. Заняття ЛФК створюють позитивний емоційний фон у хворого, надають впевненості в успішному результаті захворювання, сприяють нормалізації коркової динаміки, вирівнюють співвідношення процесів збудження і гальмування, зменшують прояви неврозу. Найкращою формою фізичної реабілітації хворих, що перенесли ІМ, являються тривалі фізичні тренування.

Віндюк П. А.

Класичний приватний університет

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ

Фізична терапія грає центральну роль в управлінні дітьми з церебральним паралічем і фокусується на функції, активних рухах і оптимальному використанню потенціалу дитини, а її втручання для дітей з ДЦП повинні бути ефективними і економічно вигідними. Фізична терапія використовує фізичні підходи для заохочення, підтримки та відновлення фізичного, психологічного та соціального благополуччя. Порушення функції руху ускладнюють фенотип церебрального паралічу. Вплив м'язової діяльності набуває ще більш важливе значення, оскільки рух є біологічною потребою зростаючого організму. У всіх пацієнтів з церебральним паралічем є певні проблеми у руховій сфері та поставою. Ознаки дитячого церебрального паралічу можуть стати більш очевидними в період зростання дитини.

Однією з ключових проблем дітей із ДЦП є стан соматичного здоров'я. Зокрема, встановлено, що більшість дітей з ДЦП за фізичним розвитком відносяться до низького рівня, а їх показники менші від 10-го центиля. До особливостей відносять те, що не відповідають віку більшою мірою показники маси тіла та окружність голови, а зріст відстає менше. Також наголошують про наявність кореляції між рівнем відставання у фізичному розвитку із ступенем тяжкості ДЦП. Зокрема згадується, що у 35-42% дітей із ДЦП констатують дефіцит маси тіла, ступінь якого корелює з тяжкістю ураження ЦНС.

Порушенням моторики носить генералізований, однотипний характер, з рисами спастичного парезу, котрий у рівній мірі стосується як всієї скелетної мускулатури, особливо м'язів кінцівок, так і мимічної, жувальної та артикуляційної мускулатури.

Підходи фізичної терапії у реабілітації дітей з ДЦП за даними літератури спрямовані на нормалізацію сенсорної і моторної функцій, регулювання м'язового тону, покращення зорових та слухових реакцій, забезпечення формування нормальної постави і незалежної функціональної активності, поліпшення ходьби і витривалості, підвищення якості існуючого руху, забезпечення супроводу ортопедичних і хірургічних процедур, а також найкраще підготувати дитину до підліткового і зрілого періодів життя.

Констатується, що сеанси корпоральної акупунктури у поєднанні з стандартним комплексом реабілітації більш позитивно вплинули на зниження проявів спастичності ніж лише стандартний комплекс при оцінці терапії на третьому тижні. Проте встановлено, що наприкінці другого тижня лікування вірогідно значимої різниці у зниженні проявів спастичності не виявлено у групах. Отримані дані засвідчили ефективність і доцільність застосування корпоральної акупунктури в комплексному лікуванні ДЦП.

Включення музикотерапії як компоненти фізичної реабілітації дозволило позитивно вплинути на емоційний стан дітей з ДЦП після занять та під час. Зазначається, що функціональна музична терапія зі складними структурами або зі словами відволікає від занять. Підвищують настрій та покращують активність дітей пісні швидкого темпу, але вони відволікають від чіткого виконання поставлених задач тому, доцільне використання можливе після комплексу, або коли точність рухів менш важлива за активність. Окрім того спеціально підібрані музичні твори позитивно впливають на сконцентрованість, покращують гармонізацію, активують обидві півкулі мозку на певній частоті.

Волкова С. С.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
к.пед.н., професор

ПОДОЛАННЯ МІОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Міофункціональні порушення – це порушення тонусу (від гіпотонічного до спастичного) жувальних та/або м'язів, обумовленого порушенням функцій зубощелепної системи.

Вітчизняні науковці констатують порушення носового дихання у 67% дітей віком від 6 до 12 років, ковтання – у 61% ос., жування – у 58% ос., звуковимови – у 45% дітей.

Причинами появи міофункціональних порушень є: порушення функцій: ротового дихання, зумовленого наявністю аденоїдів або слабким оральним м'язом; ковтання, зумовлене тривалим смоктанням пляшечки з соскою або соски-пустушки, тривалим годуванням рідкою або протертою їжею; жування рідкої або протертої їжі, повільне зростання щелепів, скупченість зубів; анатомічні порушення щелеп, зубів, піднебіння, під'язикової вуздечки; порушення постави та міодинамічної рівноваги; мовленнєві порушення, зумовлені аномальним тиском язика на зубний ряд. Наявність шкідливих звичок: смоктання пальця або соски-пустушки; прикусування губ, щік, язика; прокладання язика між зубами. Генетична схильність. Науковцями визначено, що міофункціональні порушення з причини генетичної схильності зустрічаються у 20% дітей

Взаємозв'язок та взаємозалежність положення нижньої щелепи та осанки. Таке порушення прикусу як прогнатія призведе до порушення осі постави у верхній частині тулуба, прогенія – до порушення осі постави у нижній частині тулуба.

Також широко представлено дослідження, присвячені взаємозалежності міофункціональних порушень з патологіями носа, вуха, горла, перенесеними в ранньому віці нейроінфекціями, рахітом, туберкульозом, кишковими інфекціями

За Міжнародною класифікацією хвороб 10-го перегляду (МКХ-10) у дітей із міофункціональними порушеннями констатуються: хвороби ротової порожнини, слинних залоз та щелеп (K00-K14): адентія, гіподентія, олігодентія, надкомплектні зуби, аномалії розмірів та форми зубів, бруксизм, щелепно-лицьові аномалії, аномалії щелепно-черепного співвідношення аномалії співвідношення зубних дуг, щелепно-лицьові функціональні аномалії; інші вроджені деформації черепа, обличчя та щелепи (Q67.4): втиснення у черепі, скривлення носової перегородки, вроджена атрофія половини обличчя, вроджена гіпертрофія половини обличчя; специфічні розлади розвитку мовлення та мови (F80): специфічний розлад мовної артикуляції, розлад експресивного мовлення. За результатами досліджень вченими встановлено показання для здійснення корекції міофункціональних порушень

Нами визначено такі групи проявів міофункціональних порушень: I група – міофункціональні порушення, викликані біологічними детермінантами; II група – міофункціональні порушення, викликані соціальними детермінантами; III група – міофункціональні порушення, викликані біосоціальними детермінантами.

Під час проведення біологічної стимуляції розвитку скелетно-м'язової системи ми використовували міофункціональні вправи щодо нормалізації тонусу та відновлення працездатності м'язів щелеп, обличчя, губ, язика, м'якого піднебіння, маленького язичка, при цьому ми дотримувались певних вимог: – виконання від простих до складніших, з поступовим плавним напруженням м'язів; – чергування вправ на напруження та розслаблення м'язів; – дозування, регуляція та концентричність у проведенні вправ. Окрім цього, завдяки використанню вправ на м'язеву стимуляцію ми сприяли поліпшенню м'язової трофіки.

Комплексне застосування методів кінезіотерапії, орофасціального та артикуляційного масажу, міогімнастики та тривале носіння спеціальних трейнерів у комплексній реабілітації міофункціональних порушень у дітей молодшого шкільного віку із особливими освітніми потребами сприяло регуляції тонусу м'язів, жувальних, оральної та артикуляційних м'язів, збільшуючи їх амплітудність та силу; зменшенню гіперсаливації; нормалізації рухливості щелепних суглобів, нижньої щелепи, гортані; частковому якісному поліпшенню процесів жування та ковтання; зменшенню набряків та застійних явищ у м'язах.

Головаха М.

Класичний приватний університет

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ШИЙНО-ГРУДНОГО ОСТЕОХОНДРОЗУ

Одним з найбільш вразливих органів людини є її хребет, що визначається як постійним навантаженням на нього, так і особливостями будови. Нами відзначено, що вертеброгенна патологія займає одне з перших місць по поширеності серед хвороб опорно-рухового апарату населення різних країн світу, успішне лікування хворих на остеохондроз хребта, залежить від правильного ведення відновлювальних заходів, особливо на ранній стадії захворювання.

Поширеність шийних синдромів не поступається поширеності патології поперекових. Так, по М. Стокгольму 2,6% усіх, хто звертався в амбулаторні установи складали пацієнти з брахіалгіями – вони зверталися навіть частіше, ніж хворі ішіалгіями. У шийному відділі хребта дегенеративні ураження характеризуються рядом відмінностей у порівнянні з такими ж порушеннями поперекового рівня. Це визначається як анатомо-фізіологічними особливостями шийного відділу, так і іншими статико-динамічними навантаженнями.

Нетрадиційні методи фізичної реабілітації, що застосовуються для відновлення хворих з остеохондрозом хребта, розрізнені й не систематизовані. Багатьма авторами підкреслюється в зв'язку з цим необхідність розробки комплексної методики реабілітації, заснованої на застосуванні різноманітних методів фізичної медицини з використанням нетрадиційних підходів і побудови індивідуальних програм реабілітації тематичних хворих.

Тому основна мета роботи - обґрунтування, розробка та експериментальна оцінка ефективності комплексної методики фізичної реабілітації при ДДУ шийно-грудного відділу хребта.

Нам важливо простежити вплив елементів фізичної реабілітації на функціональний стан шийного відділу пацієнтів. А також ми поставили перед собою завдання: навчити профілактичним вправам та елементам контролю за станом шийного відділу, для продовження ефекту програми реабілітації та простих вправ гігієнічної гімнастики. Оскільки проблема ДДПП, якщо її процес в організмі почався, буде прогресувати і 100% лікування не піддається. Тому профілактика та контроль за власним фізичним та функціональним станом так само важлива, як і програма фізичної реабілітації. Ми припустили, що розроблена нами методика фізичної реабілітації при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта шийно-грудного відділу дасть позитивні результати в комплексі лікувальних заходів при лікуванні даної патології.

Нами вперше була використана методика фізичної реабілітації при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта шийно-грудного відділу, що включає в себе одночасно п'ять пунктів впливу: мануальну терапію, лікувальний масаж, ЛФК, фізіотерапію і прийоми самооблізації в комплексі.

На наш погляд і нам дуже хотілося б щоб дана методика була запропонована практикуючим фахівцям фізичної реабілітації для лікування пацієнтів з ДДУ шийно-грудного відділу хребта.

Дейнега О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

КОРЕКЦІЯ ПОСТАВИ ТА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Збереження та відновлення здоров'я жінок 50–55 років є однією з актуальних проблем сучасності, що становить не лише науково–практичний інтерес, але й сприяє розв'язанню економічних, соціальних і демографічних завдань суспільства. Жінки 50–55 років залишаються активними у професійній діяльності, але здебільшого мають незадовільний стан здоров'я, зумовлений значними змінами фізіологічних функцій, нейроендокринною перебудовою та появою ознак вікових захворювань.

Як свідчать дослідження, стан здоров'я жінок 50–55 років залежить від багатьох чинників, серед яких важливе місце займає здоровий спосіб життя та систематичні заняття фізичними вправами. Зараз не викликає сумнівів факт позитивного впливу фізичних вправ на стан фізичного і психічного здоров'я, поліпшення діяльності серцево–судинної, дихальної та інших систем та підтримку оптимального рівня розвитку фізичних якостей людини. Внаслідок цього актуальними виявляються питання розробки і застосування фізкультурно–оздоровчих систем та різноманітних засобів фізичної реабілітації, покликаних стабілізувати здоров'я та гармонізувати внутрішній стан жінок.

У теорії та практиці фізичної культури є різні підходи до проблеми оптимізації фізичного і психічного здоров'я жінок 50–55 років.

Одним із напрямів підвищення фізичного та психоемоційного стану жінок 50–55 років є оздоровча гімнастика, яка не передбачає максимальних тренувальних навантажень та має позитивний вплив на фізичний і психоемоційний стан, а також сприяє профілактиці різноманітних порушень статури та сугавної рухливості у жінок 50–55 років. Основними засобами являються: вправи на зміцнення м'язів, на розвиток відчуття балансу, координації, поліпшення постави, відчуття свого тіла в просторі, розвиток і вдосконалення сили й витривалості, поліпшення роботи опорно–рухового апарату, серцево–судинної та лімфатичної систем, елементи дихальної гімнастики, вправи на фітболі різного рівня складності.

Однак можна зазначити, що у наукових дослідженнях не приділяється достатньо уваги розробленню та обґрунтуванню таких програм занять оздоровчою гімнастикою різного цільового спрямування, де було би враховано параметри навантаження залежно від рівня фізичного стану та пріоритетних мотивів жінок 50–55 років. Отже, можна виокремити протиріччя між зростанням популярності фізкультурно–оздоровчих занять та ступенем розробленості програм для жінок 50–55 років.

Аналіз сучасних науково–методичних підходів до особливостей проведення фізкультурно–оздоровчих занять із жінками 50–55 років дав змогу встановити, що найбільшою популярністю серед них користуються такі, що допомагають підтримувати здоров'я на оптимальному рівні насамперед завдяки індивідуально спрямованим тренувальним впливам на основні системи організму та відповідають мотивації вказаного контингенту. Вправи оздоровчої гімнастики належать до фізкультурно–оздоровчих систем, які передбачають позитивний вплив на фізичний і психічний стан людини, підвищення адаптаційного потенціалу, інтенсифікацію обмінних процесів. Головною перевагою занять оздоровчою гімнастикою є комплексне навантаження, в якому закладено чинник оздоровлення й розвантаження хребта, усунення больових синдромів, корекцію вад постави та поліпшення самопочуття при остеохондрозі та грижах міжхребцевих дисків. Значний арсенал основних вправ та їх модифікацій сприяє ефективному й безпечному використанню для жінок 50–55 років, в організмі яких відбуваються характерні інволюційні зміни, що певною мірою обмежує можливості занять за іншими фітнес–програмами, які не завжди науково обґрунтовані і не повністю відповідають потребам цього контингенту.

Складність патології представлена в даному аналізі літератури, представлені і засоби і методи лікування корекції і профілактики. Їх багато найрізноманітніших, як фізичних вправ, так і фізіотерапевтичних процедур. Проте, це захворювання вилікувати остаточно нереально, значить необхідні такі профілактичні заходи, які дозволять пацієнтам після реабілітації самим підтримувати свою фізичну форму виконуючи профілактичні вправи. Вони повинні бути не тільки ефективними, але обов'язково такими, щоб не могли заподіяти шкоду і травмувати займається. Уявлено, що гіперкіфоз поширений серед літніх людей. Він збільшує ризик переломів і передчасної смерті, а також завдає шкоди фізичному здоров'ю, функціональності організму і якості життя хворого. Підібрані дослідні групи були ідентичними, обидві групи мали типові для даного віку порушення постави та суставної рухливості.

Реабілітаційна програма, яка була нами підібрана, враховувала індивідуальні особливості жінок 50–55 років і включала: лікувальну гімнастику та масаж.

Отримані в ході дослідження результати і проведений їх аналіз після закінчення реабілітаційної програми, дозволили говорити про ефективність підбраного комплексу реабілітаційних заходів. Таким чином, проведене дослідження дає змогу стверджувати, що фізкультурно–оздоровчі заняття з урахуванням пріоритетних мотивів жінок 50–55 років позитивно впливають на поліпшення показників їхнього фізичного та психоемоційного стану.

Журавльова Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Журавель О. А.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ЗВО МВС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ТАБІРНОГО ЗБОРУ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» [1]: Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, що слугує суспільству шляхом забезпечення захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. . Працівник поліції часто потрапляє в різноманітні конфліктні ситуації, які також можуть бути небезпечними для життя та здоров'я не лише його самого, а й оточуючих.

Умови праці поліцейських висувають високі вимоги до професійної підготовки, і насамперед до доброї загальної та статичної витривалості, здатності до швидкої реакції та координації рухів, а тому вимагають ефективного підходу до методики навчання. Одним із головних завдань фізичної підготовки, як складової професійної підготовки поліцейських, є зменшення негативного впливу службової діяльності та забезпечення фізичної готовності до дій в небезпечних та екстремальних ситуаціях.

Фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямованих на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей і здібностей працівника поліції з урахуванням особливостей його професійної діяльності [2]. Це, насамперед, вольові якості, основою яких є здатність долати труднощі в досягненні мети, наполегливість, цілеспрямованість, а також відповідальність, самовладання, адекватність самооцінки, емоційна стійкість, що є формуються завдяки наполегливості та вимогливості, що неможливо за відсутності фізичних навантажень і розвитку особистої фізичної культури [3, с. 56].

Однією з найважливіших умов розвитку особистості та ефективності професійної підготовки є необхідний рівень здоров'я та фізичної підготовленості курсантів і слухачів у системі професійно-технічної підготовки МВС України. Для досягнення цієї мети щорічно проводяться табірні збори серед курсантів першого курсу навчального закладу, на яких вони знайомляться з майбутньою професією поліцейського, вивчають військову підготовку, підвищують рівень фізичної підготовки, адаптуватися до навчання в особливих умовах, не характерних для цивільних. навчальні заклади. Під час виконання завдань під час табірних зборів курсанти першого курсу фізичної підготовки показують, що перебувають у хорошій фізичній формі.

Після виконання фізичних вправ вони пояснили, що люблять спортивні змагання, незважаючи на те, що виконувати фізичні вправи не завжди легко. Це свідчить про їхню наполегливість, готовність працювати в команді, підтримувати один одного та прагнути досягти поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 01.10.2019).

2. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26 січня 2016 р. № 50. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70260-16>. (дата звернення: 10.10.2019).

3. Ольховий О. М. Теоретико-методичні основи професійноспрямованої фізичної підготовки курсантів ВВНЗЗС України : монографія. Харків : ХУПС, 2012. 286 с.

Калінчук Н. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК В ПЕРІОД МЕНОПАУЗИ

Менопауза – природна подія в житті жінки, проте ставлення до неї в одних – позитивне, в інших, за штучної менопаузи, – негативне, потребує міждисциплінарного підходу. У розвинених країнах упродовж останнього століття частка жінок старше 50 років збільшилася втричі. За цей час очікувана тривалість життя жінок зросла від 50 до 81,7 років.

Через демографічну кризу в Україні, що супроводжується хронічною депопуляцією населення, середній вік менопаузи для українських жінок становить близько 48 років, тоді як внаслідок еколого-соціального

дискомфорту у 23,1% жінок в Україні настає рання менопауза (до 45 років) і синдром передчасного виснаження яєчників [69]. Щороку має тенденцію до збільшення відсоток жінок з хірургічною менопаузою, які потребують гормональної терапії за абсолютними показаннями.

За прогнозом ООН кількість літніх людей 2050 року становитиме майже 2 млрд. чоловік (1970 млн.) порівняно з 580 млн. у 1998 році. Більшість з них – літні жінки, якість життя яких залежить від їхнього уміння пристосуватися до економічних, соціальних і медичних труднощів у період постменопаузи, особливо при обтяженому соматичному і гінекологічному анамнезі [69,70]. Дослідження з проблеми менопаузи – численні, проте наші знання щодо патогенезу, клінічних проявів системних порушень, сучасних підходів до менопаузальної ГТ у жінок з генітальним ендометріозом, лейоміомою матки, які в репродуктивному віці мали безплідність, невиношування вагітності, лишаються недосконалими. Найактуальнішим і найменше дослідженим є питання взаємозв'язку ПДЗГ (ендометріоз і/або лейоміома матки, СПКЯ і запалення геніталій) з порушеннями фертильної функції, а з іншого боку – особливостей виникнення обмінно-ендокринних станів у цих жінок з вік-асоційованою поліморбідністю в менопаузі. Для вирішення проблеми нейроендокринних, психоемоційних порушень та створення концепції превентивної медицини стають на перешкоді інші мало вивчені питання: роль системи монооксиду азоту, АФС з позиції старіння організму і ризику розвитку тромбофілічних станів.

Інтерес, що виявляється до клімактеричного періоду, в значній мірі зумовлений тим, що лікування хворих з клімактеричним синдромом (КС) є однією з актуальних і разом з тим складних проблем клінічної медицини. Актуальність її визначається, передусім, високою частотою даної патології у жінок перехідного віку, що знаходяться в розквіті професійної і творчої діяльності, а також багатоваріантність виявів і тягарем процесу, що негативно впливає на загальний стан і працездатність і нерідко приводить до інвалідизації. У зв'язку з цим дана проблема придбає не тільки медичну, але і соціальну значущість.

До цього часу дискусійним залишається питання про необхідність пролонгувати менструальну функцію у жінок в клімактеричному періоді. Це питання повинне бути вирішене для кожної жінки індивідуально. Однак загалом потрібно підійти до цієї проблеми з позицій збільшення тривалості життя і більш пізнього настання менопаузи за останні десятиріччя.

Для оцінки рівня фізичного стану ІММ жінок з менопаузним синдромом, нами було проведено ретельне обстеження яке базувалося на найбільш частих проблемах, які турбують хворих. Діагностика ґрунтувалася на проведенні клінічного обстеження.

За результатами початкового обстеження жінок основної групи та групи порівняння не було виявлено достовірної різниці ($p > 0,05$) за показниками функціональних проб тобто групи однорідні та однотипні, що в подальшому дало можливість нам адекватно порівнювати ефективність запропонованої програми фізичної реабілітації.

Дуже важливу роль відіграють фізичні навантаження під час клімаксу. При цьому важливо виконувати комплекси вправ таким чином, щоб в першу чергу привести загальний стан організму в норму, а вже потім включати спеціальні вправи, спрямовані на роботу яєчників.

Менопауза часто супроводжується утрудненням дихання, і для цього в йозі передбачені спеціальні вправи для поліпшення роботи дихальної системи. Два найефективніших з них - Капалабхаті і Наді-Шодхана. Після виконання цих вправ з часом дихання людини стає більш спокійним і глибоким.

4. На основі обстеження 20 жінок з менопаузним синдромом встановлено, що по всім показникам при $k = 18$, $t_{гр} = 2,1$, $P \geq 0,05$ $t > t^{сп}$, відмінності достовірні. Причина достовірних відмінностей – краща відновленість стану здоров'я жінок ОГ, тобто зменшення менопаузного синдрому на відмінність від ГП, отже запропонована реабілітаційна програма побудована більш ефективно, методика має переваги на відміну від стандартної методики проведення реабілітації жінок з менопаузним синдромом.

Коваль О. В.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дергач М. А.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ ЯК ПЕРЕУМОВА ПОКРАЩЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Уява, як один з важливих психічних пізнавальних процесів, в житті людини відіграє особливу роль. Людина з розвинутою уявою має можливість більш ефективно соціалізуватися, навчатися, виходити із складних життєвих ситуацій, приймати нестандартні рішення, складати плани на майбутнє, тобто така людина більше відповідає вимогам сучасного суспільства. Відповідно, уяву необхідно розвивати із самого дитинства.

Обмеженість спілкування з дорослими однолітками позбавляє дітей з порушеннями мовлення необхідного обсягу інформації і знання прийомів реконструкції наявних уявлень, впливає на їхнє психічне здоров'я. Тому розвиток творчої уяви таких дітей виконує компенсаторну функцію, покращуючи показники розумової сфери і психічного здоров'я.

Вірно побудована навчально-виховна та корекційна робота з дошкільниками із ЗНМ дозволяє створити такі умови, за яких відбувається корекція психіки дитини. До таких аспектів ми віднесли: проведення планомірних і цілеспрямованих занять, що включають вправи, завдання, ігри на розвиток уяви дітей; прояв максимальної самостійності дитини у творчості; ініціатива дітей; забезпечення сприятливої атмосфери і створення ситуації успіху; збагачення навколишнього середовища дитини різноманітними враженнями, новими для неї об'єктами; надання дітям можливості активно задавати питання, розвивати творчий інтерес і здібності, то ефективність розвитку творчої уяви в цьому віці значно підвищується.

Дослідження творчої уяви дітей-сиріт дошкільного віку із ЗНМ проводилося на базі Запорізького обласного спеціалізованого будинку дитини «Сонечко» ЗОР м. Запоріжжя. Випробуваними Для дослідження творчої уяви ми використали три методики: «Скульптура» (Р.С. Немов), «Намалюй що-небудь» (Р.С. Немов), «Придумай гру» (М.Г. Яновська).

За результатами трьох методик можна зробити висновок, що у випробуваних дітей-сиріт дошкільного віку із ЗНМ переважає низький рівень розвитку уяви та фантазії. У однієї дитини високий рівень (Вероніка), двоє дітей мають середній рівень розвитку уяви (Віра та Денис), у трьох дітей низький рівень розвитку уяви. Треба звернути увагу на двох хлопчиків – Данила та Ярослава та дівчинку – Мілану, у яких дуже низький рівень розвитку уяви та фантазії, що потребує корекції.

Отже, у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення спостерігаються істотні проблеми в розвитку творчої уяви. Через те, що пізнавальна діяльність дітей із ЗНМ знижена, вони не можуть продуктивно спланувати сюжетно-рольову гру, вигадати продукт образотворчого мистецтва тощо. Уявлення про предмети виявляються неточними і неповними через бідний словниковий запас, що порушує процес мислення і негативно впливає на психічне здоров'я

Таким чином, діти із ЗНМ потребують спеціально організованої психологічної роботи, яка дозволить успішно розвивати творчу уяву, збагачувати уявлення дітей про навколишній світ, розвивати їх емоційну сферу і словниковий запас, що сприятиме покращенню розвитку зв'язного мовлення і психічного здоров'я в цілому.

Компанієць А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

МІСЦЕ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМ БРОНХІТОМ

Проблема неспецифічних захворювань органів дихання має не тільки наукове, також й медико-соціальне значення. Це пов'язано із зростанням захворюваності, високим рівнем інвалідизації і смертності у дорослих. Місце і значення хронічного бронхіту – предмет багатолітніх дискусій. Насамперед це стосується питань існування первинного хронічного бронхіту, можливості його виникнення на тлі повторних інфекційних бронхітів під дією несприятливих факторів оточуючого середовища.

Хронічний бронхіт вважається найпоширенішим серед хронічних неспецифічних захворювань легень. На його частку припадає до 75–80% усіх легеневих захворювань. Поширеність хронічного бронхіту серед міського дорослого населення європейських країн становить 12–50% . У структурі хронічних обструктивних захворювань легень питома частка хронічного бронхіту становить близько 65%.

Хронічний бронхіт – широко поширене захворювання системи дихання, причому в останні роки відзначається тенденція до збільшення захворюваності. За даними більшості авторів, хронічним бронхітом страждає від 3 до 8% і більш дорослого населення. Частіше хворіють особи у віці старше 50 років, чоловіки – в 2-3 рази частіше, ніж жінки. Слід підкреслити високий відсоток інвалідизації, а також збільшення смертності від емфіземи і легенево-серцевої недостатності, розвиток яких часто спостерігається у хворих на хронічний бронхіт.

Як і будь-яке хронічне захворювання, хронічний бронхіт піддається корекції лише за умови постійної і грамотної терапії, а також вимагає від хворих усвідомленої зміни способу життя. Тільки поєднання цих двох чинників дозволяє зберегти добре самопочуття і працездатність на довгі роки.

В останні роки, завдяки впровадженню нових препаратів і навіть нових груп фармакологічних засобів, лікарі одержали нові можливості терапії хронічного бронхіту. Однак, при цьому незаслужено мало уваги приділяється немедикаментозним методам лікування бронхіту, зокрема методами фізичної реабілітації. Практика показує, що багато хворих, які лікуються нефармакологічними методами, можуть помітно знизити дози препаратів, які приймаються, «перейти» від комбінацій лік до монотерапії, а згодом – цілком позбутися необхідності прийому препаратів.

Приєднання інфекції погіршує перебіг хронічного бронхіту, призводить до поширення запального процесу на більш глибокі шари бронхіальної стінки, пошкодження її м'язових і еластичних волокон. Збільшується кількість секрету, який приймає гнійний характер.

Запропонований комплекс дихальних вправ надав можливість більш злагоджено працювати реберно-діафрагмальному механізму дихання з більшим вентиляційним ефектом і меншою витратою енергії на процес дихання. Під впливом систематичних занять дихання верхньо-грудного типу змінювалося на фізіологічно більш доцільне – нижньо-грудне, збільшувалася дихальна екскурсія ребер і діафрагми. Поліпшення діафрагмального дихання призвело до кращої вентиляції нижніх відділів легень за рахунок кращого розподілу вдихуваного повітря.

За результатами дослідження результати можна стверджувати, що на початку дослідження показники середніх результатів функціональних проб були приблизно на одному рівні, що свідчить про їх однорідність. Результати по окремим показникам були наступні: «ЧСС» на початку дослідження в КГ складало $73 \pm 0,24$, в ЕГ – $71 \pm 0,18$, різниця складала 2; «Проба Штанге» на початку дослідження в КГ складало $31,28 \pm 2,20$, в ЕГ – $31,98 \pm 2,24$, різниця складала 0,7; «Проба Генче» на початку дослідження в КГ складало $24,17 \pm 1,13$, в ЕГ – $23,28 \pm 1,23$, різниця складала 0,89; «ЖЄЛ»

на початку дослідження в КГ складало $2,17 \pm 0,77$, в ЕГ – $2,23 \pm 0,76$, різниця складала 0,06.

У кінці дослідження показники середніх результатів функціональних проб змінилися в експериментальній групі, що свідчить про позитивний вплив комплексу дихальних вправ. Результати по окремим показникам були наступні: «ЧСС» у кінці дослідження в КГ складало $73,02 \pm 0,32$, в ЕГ – $65,52 \pm 0,12$, різниця складала 7,5; «Проба Штанге» у кінці дослідження в КГ складало $38,80 \pm 2,93$, в ЕГ – $49,91 \pm 3,20$, різниця складала 11,11; «Проба Генче» у кінці дослідження в КГ складало $28,60 \pm 1,24$, в ЕГ – $31,67 \pm 0,72$, різниця складала 3,07; «ЖЄЛ» у кінці дослідження в КГ складало $2,69 \pm 0,42$, в ЕГ – $3,46 \pm 0,69$, різниця складала 0,77.

Кузнецова Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО ПІДБРАНИХ СИЛОВИХ ВПРАВ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ НАДЛИШКОВОЇ МАСИ ТІЛА І СТУПЕНЯ

Ожиріння є представником групи станів, обумовлені фізичними, біохімічними, метаболічними і поведінковими змінами, в результаті яких відбувається підвищене відкладення жиру і збільшення маси тіла.

Боротьба з ожирінням – одна з важливих проблем сучасної медицини. Його частота збільшується, і в багатьох країнах світу воно набуває масштабів соціально значущого захворювання. Люди з надмірною масою тіла складають близько 50% населення Німеччини, 45-46% – США і Англії, понад 40% – Італії, Франції, Іспанії, значно менше поширеність ожиріння в Японії (близько 16%). Велику тривогу викликає поширення ожиріння у осіб найбільш активного віку і все більше «омолодження» ожиріння. З огляду на темпи поширення і «омолодження» ожиріння в розвинених країнах світу, вчені прийшли до висновку про те, що в третьому тисячолітті воно стане важливою педіатричної проблемою.

Епідеміологічні дослідження міського і сільського населення України за 2002 р. показали, що артеріальна гіпертензія і цукровий діабет у осіб з ожирінням зустрічається в 2.9 разів частіше, а гіперліпемії в 1.5 разів частіше, ніж серед населення в цілому. Надмірна вага у хворих на ішемічну хворобу серця зустрічається втричі частіше. Основна причина ожиріння українського населення – аліментарна, 80 - 85% всіх випадків.

Виділяють два види ожиріння: ожиріння, пов'язане зі спадковою схильністю, і чисто аліментарне ожиріння. Число жирових клітин є спадковим фактором, їх величина – фактор придбаний. Спадково обумовлені форми ожиріння виявляють рідше, ніж придбані. Спадкове ожиріння проявляється з дитячого віку, між 3 і 5-ма роками, стійко до лікування, має прогресуючий перебіг.

Жирова тканина формується у людини в процесі онтогенезу, починаючи з 30-го тижня внутрішньоутробного розвитку, і триває до 1 року постнатального життя дитини. А факторами, що визначають число жирових клітин в організмі, є характер харчування і секреція гормону росту – соматотропного гормону. При надмірному харчуванні стимулюється надмірне розмноження жирових клітин плоду.

На практиці нерідко складно встановити роль спадково-конституційного фактора у виникненні ожиріння, оскільки часто у огрядних батьків діти мають нормальну масу тіла, і, навпаки, страждають ожирінням діти у батьків з нормальною масою тіла.

Все це свідчить про необхідність враховувати інші фактори, що сприяють виникненню ожиріння: переїдання, інфекцію, інтоксикацію, ураження центральної нервової системи і ряд інших причин.

При зниженні рухової активності різко зменшуються енерговитрати організму. Поняття енергетичного дисбалансу передбачає і зниження фізичної активності. Особливо важливий цей фактор у критичному віці, який в даний час знизився з 30-35 до 20-25 років; впровадження комп'ютерів і телебачення зумовило гіподинамію у дітей і підлітків, чого раніше не спостерігали. У матеріалах ВООЗ, за 1999 р підкреслюються основні положення для підтримки здорової маси тіла, де рекомендується контролювати калорійність продуктів і добової норми харчування. Особлива увага звертається на рухову активність, зниження якої тільки стимулює проблеми здоров'я.

Ми, хотіли б закінчити цю роботу словами лікаря, який лікував людей за 179 років до нашої ери, Сираха. Він писав: «Не переповнювати себе різною смачною їжею і не їж занадто жадібно. Так, надмірна їжа робить хворим, а ненаситна – призводить до важкої хвороби ».

Майор-Герасименко Л. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ХВОРИХ НА ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНУ ФОРМУ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ

Цукровий діабет першого типу чи інсулінозалежний цукровий діабет, є ендокринною патологією, яка найчастіше трапляється у жінок та підлітків.

Цукровий діабет I типу є тяжким соматичним захворюванням, лікування якого потребує суворого дотримання дієти, регулярної інсулінотерапії, обов'язкового лікарського контролю.

Більшість ендокринних захворювань в першу чергу діабет відносять до хронічних хвороб, в структурі цукровий діабет займає 70%. Велика соціальна значущість захворювання полягає в тому, що він призводить до ранньої інвалідизації, летальності, зумовленої судинними ускладненнями: мікроангіопатії, макроангіопатії, інфаркту міокарду, інсульту, гангрени нижніх кінцівок, нейропатії.

Незважаючи на патогенез ускладнень діабету, основне значення в їх прогресуванні мають такі чинники: хронічна гіперглікемія, відсутність компенсації захворювання та недостатнє впровадження програму лікування фізичної реабілітації

Основні засоби і методи фізичної реабілітації при цукровому діабеті були відомі вже понад 2,5 тис. років, але справжнім науковим пошуки в цьому напрямі почалися лише з кінця XIX ст. У фізичній реабілітації існує таке поняття як «тріада лікувальних заходів», лікування хворих на цукровий діабет, що включає рухову активність, дієту та інсулінотерапію.

За даними Н.А. Білої, В.М. Боголюбова, Н.Ф. Гордона, В.А. Дубовенка, В.М. Мухіна поєднання інсуліну з фізичними вправами призводить до ефективнішого зниження цукру в крові. Лікувальна фізична культура має сприятливий вплив на організм страждаючого цукровим діабетом. При правильній побудові занять і постійному контролі можна позбавитися не тільки побічних ефектів хвороби (ожиріння, підвищення АТ, порушення обміну речовин), але й нормалізувати вміст цукру в крові. Також фізична реабілітація при цукровому

діабеті стимулює тканинний і м'язовий метаболізм, знижує масу тіла, покращує травлення, посилюється засвоєння і споживання цукру м'язами, підвищується активність ферментів відповідальних за утворення енергії з глюкози, нормалізується кислотно-лужний баланс – усе це сприяє зниженню цукру в крові і підвищенню толерантності організму до вуглеводів. Але традиційними методами лікування у більшій кількості хворих, особливо з інсулінозалежною формою захворювання неможливо досягти того ступеня компенсації, який дає змогу запобігти або уповільнити розвиток діабетичних ускладнень.

Тому удосконалення засобів та методів фізичної реабілітації жінок хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету є однією з основних проблем фізичної реабілітації в Україні.

Аналіз опрацьованої наукової – медичної літератури вказав на наявність в Україні складної ситуації, пов'язаної з ростом хворих на цукровий діабет, ранньою інвалідизацією та високою смертністю. Це захворювання найчастіше зустрічається у дітей, підлітків та жінок віком від 25-35 років. Водночас протягом останніх десятиліть вітчизняні вчені приділяють недостатню увагу питанням фізичної реабілітації з приводу цієї хвороби. А розробки зарубіжних вчених не можливо повною мірою застосувати у вітчизняних умовах через відмінності у схемах і методиках лікування, реабілітаційні та соціально – економічні умови. Загалом вплив засобів фізичної реабілітації на функціональний стан систем організму, на рівень якості життя пацієнтів з цукровим діабетом висвітлено недостатньо.

У більшості хворих виявляється низький рівень знань про сутність хвороби, принципи самоконтролю і дієти, фізичної активності, що негативно впливає на здійснення лікувально-реабілітаційних заходів. Проаналізувавши стан досліджуваної проблеми з'ясувалося, що фізична реабілітація хворих на цукровий діабет це дійсно актуальна тема та значуще питання у відновленні хворих. На початку дослідження нами було проведено первинне обстеження жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету, при якому було виявлено значне підвищення рівня цукру в крові та спостерігалась знижена фізична працездатність і пригнічений настрій. В даній роботі нами були використані такі методи дослідження як : аналіз та узагальнення даних науково-медичної літератури; педагогічне спостереження, експеримент, медико-біологічні методи дослідження (визначення рівня глюкози в крові:, тестування за допомогою глюкометра; візуальне тестування); методи статистики (t-критерій Стьюдента).

У хворих експериментальної групи відзначалася позитивна динаміка показників: рівень цукру в крові знизився на $9,8 \pm 0,5$, тобто на 2,7%, залишилися в межах норми показники ЧСС $88,7 \pm 6,0$, АТ (систоличний) – $130 \pm 3,4$ та АТ (діастолічний) $90,8 \pm 3,2$.

Експериментально перевірені отримані результати переконливо свідчать про позитивний ефект запропонованої програми фізичної реабілітації в експериментальній групі для жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Засоби та методи фізичної реабілітації ефективно вплинули на зниження рівня цукру в крові. Включення нордичної ходьби в програму фізичної реабілітації позитивно вплинуло на жировий обмін, функціональний стан організму, гормональні реакції на можливі стресові ситуації, імунну систему, тобто надало умови для стабільного перебігу захворювання та максимальної нормалізації обміну порушення цукру в крові. Також сприяли покращенню психоемоційного стану жінок, хворих на цукровий діабет інсулінозалежної форми.

Матляк В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ З КИЛОЮ ХРЕБТА

Вертеброгенна патологія у сучасних умовах не тільки побила всі рекорди за частотою і розповсюдженістю, але й посіла одне з перших місць за показниками непрацездатності.

Дегенеративними захворюваннями хребта страждає 75 - 85% дорослого населення України. За даними різних авторів від 50 до 80% населення соціально активного віку (30 - 60 років) періодично лікуються від больових відчуттів у попереку. Причиною вираженого больового синдрому у поперековому відділі хребта у 21-35% хворих є кили міжхребцевих дисків. Щорічно 50% операцій у нейрохірургічних стаціонарах проводиться пацієнтам з дискогенною патологією хребта.

Патологічний процес при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта розвивається внаслідок порушення рівноваги між процесами біосинтезу та розпаду важливих функціональних компонентів хрящової тканини. На певній стадії його розвитку під впливом різноманітних провокуючих факторів може відбутися розрив фіброзного кільця міжхребцевого диску з виходом за його межі частини або всього пульпозного ядра, що визначається терміном "кила диска".

Анатомо-біомеханічні особливості хребта обумовлюють переважну локалізацію кил міжхребцевих дисків у поперековому відділі (80% спостережень), рідше - у шийному (15%) та у грудному (5%).

Аналіз спеціальної літератури показав, що патологія поперекових міжхребцевих дисків займає перше місце за частотою та соціальною значимістю серед нейрохірургічних та неврологічних захворювань. Фізична реабілітація посідає одне з найважливіших місць у відновному лікуванні осіб з дискогенною патологією хребта, оскільки лише використання засобів фізичної реабілітації дає можливість патогенетичного впливу на проблему, усуваючи не лише наслідок, але і її причину.

На сьогоднішній день при лікуванні хворих з килами міжхребцевих дисків перевага надається консервативним методикам. У випадку, коли міжхребцеві кили не піддаються консервативному лікуванню, застосовують оперативне втручання.

Не зважаючи на сучасний високий рівень нейрохірургічного лікування дискогенної патології, у 4 - 9% випадків зустрічаються незадовільні результати, пов'язані з інтраопераційними та післяопераційними ускладненнями.

Для підвищення ефективності відновного процесу пацієнтів після хірургічного лікування кил міжхребцевих дисків необхідно поряд з медичним лікуванням використовувати фізичну реабілітацію, яка є одним з основних чинників, що дозволяє зменшити небажані структурно-функціональні зміни після оперативного втручання та сприяє поверненню до повноцінного життя хворої людини.

Існуючі схеми та програми реабілітації розроблені в основному для періоду загострення та ремісії остеохондрозу, однак, питанням ранньої реабілітації осіб після хірургічного лікування кил міжхребцевих дисків присвячено недостатньо уваги. У наукових працях запропоновано застосовувати програми фізичних тренувань, які складаються з комплексу лікувальної гімнастики, лікувального масажу та фізіотерапії. Проте, надаючи деякі методичні рекомендації, автори не деталізують терміни і тривалість застосування певних форм лікувальної фізичної культури та не вказують чіткі критерії підбору засобів фізичної реабілітації.

Тому модернізація відомих і пошук нових підходів до фізичної реабілітації даного контингенту хворих є актуальними і потребують науково-методичного обґрунтування.

Михайленко О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Вінюк П. А.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАСАЖУ В ПРАКТИЦІ КОСМЕТОЛОГА-ЕСТЕТИСТА

Масаж являється одним із елементів косметології. При неправильному догляді за шкірою обличчя та шиї досить швидко можуть з'явитися зморшки, цьому сприяють несприятливі кліматичні умови (вітер, сонце, мороз).

Вони можуть виникнути і від передчасного старіння організму, в результаті тривалої перевтоми, психічно-емоційного перенапруження, зловживання алкоголем тощо.

Косметичний масаж, позитивно впливає на шкіру, підшкірну жирову тканину та м'язи, посилює кровообіг, обмін речовин, дію сальних та потових залоз.

Поряд з цим підвищується шкірно-м'язовий тонус обличчя. В'яла та відвисла шкіра набуває еластичності та пружності. Набряки, а особливо мішки під очима стають менш помітними.

Масаж обличчя, шиї та голови рефлекторно впливає на загальний стан організму - підвищує апетит, покращує сон, збільшує працездатність тощо.

При масажі обличчя необхідна поступовість. Тому перші процедури не повинні бути тривалими та інтенсивними.

Масаж обличчя та шиї виконують симетричними рухами за допомогою кінчиків пальців. Існує п'ять основних прийомів масажу: прогладжування, розтирання, постукування, вібрація. Для отримання більш високого результату їх зазвичай комбінують.

Прогладжування - пришвидшує рух лімфи і крові, покращує кровообіг шкіри, звільнює виведені канали сальних і потових залоз від накопичення в них секрету. Зазвичай всі масажні рухи починають і закінчують прогладжуванням.

Всі види прогладжування слід виконувати повільно і ритмічно, широкими штрихами, легко і ніжно, похапливість, неритмічність викликають неприємні відчуття.

Розтирання - здійснюються шляхом кругових рухів шкіри. Воно викликає значне розширення кровоносних судин, має енергійний рефлекторний вплив, сприяє розсмоктуванню невеликих ущільнень.

Постукування - також активний прийом масажу, який складається з ряду уривчастих ударів пальцями.

Ці рухи виконуються вільним похитуванням кистей рук. При постукуванні кінці зігнутих пальців падають на ділянки, які масажують, не всі відразу, а послідовно один за одним. Таке постукування називається "пальцевий душ".

Цей прийом можна виконати тильним боком пальців, які випрямляються в момент удару. Цей вид постукування більш енергійний.

Коли є жирові відкладення, постукування виконується всіма пальцями одночасно. Воно спричинює розширення глибоко закладених судин і прогрівання тканин, активно діє на нервову систему і рефлекторно підвищує м'язовий тонус.

Вібрація - дуже енергійний подразник. Вона складається з швидких коливальних рухів кистей рук на обмеженій ділянці чи, поступово переміщуючись, на всій поверхні, яку масажують. Вібрацію виконують всією долонею чи кінцями пальців. Постукування чи вібрацію слід виконувати як завершення сеансу косметичного масажу, оскільки вони особливо активно діють на тканини. Всі прийоми масажу звичайно комбінують.

Щоб досягнути бажаного ефекту при виконанні прийомів масажу, необхідно дотримуватись правил: масаж починають м'якими і ніжними рухами, потім поступово посилюють їх і закінчують знову м'яко і повільно.

Мілевський А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

АНАЛІЗ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПРОГРАМ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ МІЖХРЕБЦЕВОЇ ГРИЖІ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ

Нерідко через асиметричний тонус м'язів, скручує хребет у його найбільш рухливих сегментах. Це приводить до торсії, що, поступово збільшується і може перерости у грижу.

Ми припустили, що при торсії хребта та межхребцевої грижі необхідні вправи, які одночасно розкручують і витягають проблемний сегмент хребта, з наступним зміцненням м'язового корсета.

За основу фізичної реабілітації ми взяли концепцію Міллігана. Концепція Малліган - це новий підхід до вирішення проблем, пов'язаних із порушеннями опорно-рухового апарату. В основі концепції лежить теорія про помилкове позиціонування суглобів, виправивши яке терапевт позбавляє пацієнта від болю та відновлює нормальну амплітуду рухів у них. Структура суглобів і оточуючих їх зв'язок, а в хребті їх багато і функції

на них накладені різні, така, що рухи в них можливі тільки в певних напрямках, а ковзання відбувається при мінімальній компресії в ньому (Кападжі 1987). Зміна положення суглобових поверхонь може бути наслідком гострої травми та/або малої травми через альтернативний руховий патерн.

До та після закінчення реабілітації було виконано обстеження пацієнтів, які склали основну групу. Оцінювали стан гнучкості хребта, ротацію кульшових суглобів та асиметрію положення таза щодо хребта, яка і була причиною його скручування, тобто – торсії. Ступінь ураження поперекового відділу та розмір грижі встановлював лікар з діагностики МРТ. Результати попереднього обстеження показали високий рівень достовірності відмінностей правої та лівої сторони області попереку та тазу, що говорить про його скручене становище, про хворобливість відчуттів та проблеми, викликані функціональними навантаженнями.

На цьому етапі, так само було реалізовано основну програму дослідження – корекція грижі та торсії поперекового відділу засобами фізичної реабілітації, заснованої на методиці Міллігана:

1) У підготовчій частині застосовували електростимуляцію – з метою порушення чи посилення діяльності певних м'язів.

Пластини накладали на ослаблені м'язи.

2) Після електростимуляції за програмою реабілітації виконувався масаж.

3) За методикою Міллігана м'яке витягування: пацієнт стоїть попереду реабілітолога, у свою чергу реабілітолог взявши пояс фіксує пояс Маллігана в районі таза, пояс повинен зв'язати пацієнта і реабілітолога створивши замкнене коло, один край з боку пацієнта в районі тазу інший у районі сідничних м'язів у реабілітолога.

Після реабілітолога необхідно знайти хребці L4-L5, намацавши хребці пальці повинні бути трохи нижче самих хребців реабілітолог мобілізує хребці фіксуючи їх, пацієнт у свою чергу робить нахил вперед.

Важливо: при виконанні цієї вправи у пацієнта можуть бути болючі відчуття, реабілітологу необхідно зафіксувати положення в якому пацієнту стає боляче і виконувати цю маніпуляцію до моменту виникнення болю.

Практична частина роботи виконана, отримані матеріали обробляються методами математичної статистики.

Пекарчук В. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ІНСУЛЬТАХ У ЛІКАРНЯНИЙ ПЕРІОД

Гостре порушення мозкового кровообігу є одним з найнебезпечніших судинних захворювань головного мозку, яке щорічно вражає близько 6 млн. осіб в усьому світі, з них: 700–750 тис. – у США та більше 175 тис. – в Україні (Поліщук Н.Є., 2003; Гуляєв Д.В., 2003).

Особливо актуальною ця проблема є в Україні, де розповсюдженість цереброваскулярних захворювань і смертність від них є одними з найвищих показників у Європі. Зростає кількість ГПМК серед осіб працездатного віку.

Рівень інвалідизації через 1 рік після перенесеного ГПМК в Україні становить від 76 до 85%, тоді як у країнах Західної Європи – 25–30%, що свідчить про недостатній рівень організації лікувального та реабілітаційного процесу (Зозуля І. С., 2011, Ткаченко О. В., 2012). Більшість пацієнтів, які вижили після ГПМК, стають інвалідами, 20–25% з них до кінця життя потребують сторонньої допомоги, значна частина потребує догляду родичів працездатного віку, що визначає соціально-економічну значимість цієї проблеми (Гуляєва М. В., 2012, Беляєва Н. М., 2016, Здесенко І. В., 2016).

Оскільки, за даними міжнародних досліджень, співвідношення ішемічних і геморагічних гострих порушень мозкового кровообігу становить відповідно 4:1, то більша увага науковців зосереджена на проблемах ішемічного ГПМК та критично мала кількість робіт по дослідженню геморагічного ГПМК (Зозуля І. С., 2011, Гуляєва М.В., 2012).

Питаннями відновлення рухових функцій в хворих, які перенесли ГПМК, займалися багато вітчизняних та зарубіжних дослідників. Однак проблема реабілітації хворих з руховими порушеннями залишається недостатньо вивченою.

В результаті аналізу літературних джерел було виявлено, що недостатньо висвітлені проблеми фізичної реабілітації хворих з наслідками перенесеного гострого порушення мозкового кровообігу.

Більшість відомих на сьогодні методик та програм фізичної реабілітації більш спрямовані на профілактику виникнення ускладнень та відновлення порушених рухових функцій, однак вони не передбачають визначення вихідного рівня рухової, функціональної та психоемоційної сфер.

У ході дослідження було визначено функціональний стан осіб після перенесеного гострого порушення мозкового кровообігу і встановлено основні функціональні відхилення, які є притаманними для даної категорії людей, зокрема згідно встановленого діагнозу у хворих спостерігався геміпарез однієї половини тіла, порушення тону м'язів, рухові порушення верхніх та нижніх кінцівок, кистей та стоп, а також проблеми із самообслуговуванням.

Шляхом поєднання і вдосконалення проаналізованих вже існуючих методик на їх базі нами було розроблено програму фізичної реабілітації.

Запропонована програма фізичної реабілітації була спрямована на зменшення ризику виникнення ускладнень, відновлення порушених функцій, набуття навичок самообслуговування і повернення до повсякденного життя та активної діяльності.

Особливість даної програми полягала у тому, що вибір засобів та методів реабілітації відбувався на підставі результатів обстеження.

У змінах функціонального стану осіб, що перенесли гостре порушення мозкового кровообігу спостерігалась тенденція до покращення обстежуваних показників як в експериментальній групі так й у контрольній,

проте у пацієнтів експериментальної групи відбулися вірогідно ($P < 0,05$) більші зміни ніж у пацієнтів контрольної групи за такими показниками:

– за Індексом активності повсякденного життя Бартела (Barthel ADL Index) незалежність пацієнтів у повсякденному житті та у самообслуговуванні збільшилась на 33,5%;

– за Шкалою Інсульту, розробленою американським Національним Інститутом Здоров'я (NIH Stroke Scale) показники пацієнтів контрольної групи покращились на 16%;

– за Шкалою оцінки психічного стану (Mini-Mental State Examination) та за результатами Госпітальної шкали тривоги і депресії (Hospital Anxiety and Depression Scale) за час проходження фізичної реабілітації за нашою програмою, показники орієнтації в часі і просторі покращились на – 25%, короткотермінової пам'яті – на 16,5%, уваги – на 26%, довготривалої пам'яті – на 26,4% і мовної функції – на 17,7%; рівень депресії і тривоги пацієнтів знизився;

4 Рівень спастичності у пацієнтів, які займались за експериментальною методикою знизився на 11%, що сприяло збільшенню амплітуди рухів і сили м'язів.

Результати обстежень дають змогу стверджувати, що застосування запропонованої нами програми реабілітації дозволяє за короткий термін покращити порушені функції і допомогти хворим повернутися до активної повсякденної діяльності, що свідчить про її високу ефективність.

Пирог К. О.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ НА СТАН ХВОРИХ З НЕВРАСТЕНІЄЮ

Психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя належать до найважливіших проблем сьогодення. Психічні розлади входять до десяти основних причин інвалідності населення, а в останні десятиріччя ще й відмічається ріст нервово-психічних захворювань, тому в сучасній теоретичній та практичній науці все більше уваги приділяють вивченню цих станів. Значна поширеність невротичних порушень серед людей працездатного віку, часто довготривала втрата працездатності, інвалідизації хворих на невротичні розлади, зв'язок цієї патології із соціально-політичними, економічними змінами свідчать, що невроз не лише медична, а й важлива соціальна проблема. Ефективність лікування невротичних розладів визначається успішністю фізичної реабілітації та соціальної адаптації. Відновлення якості життя пацієнтів з неврастенією можливе лише на підставі комплексного розуміння їхнього захворювання, в тому числі вивчення ефективності застосування фізичної реабілітації при лікуванні.

Неврастенія – розлад в роботі нервової системи, що відноситься до групи неврозів. Характеризується патологічним виснаженням нервової системи.

Термін «неврастенія» і перший клінічний визначення цього поняття належать американському лікарю G. Beard (1868 1880). Він розглядав неврастенію як стан дратівливої слабкості, пов'язане з виснаженням нервової системи. Незабаром неврастенія була виділена в Німеччині (R. Neisser) і у Франції (J. M. Charcot) у 1899 р.

Фізичні вправи при неврозах вирівнюють динаміку основних нервових процесів (збудження і гальмування), координують функції кори і підкірки, першої та другої сигнальних систем. Регулярне застосування фізичної культури згладжує різні розлади вегетативної нервової системи. Методика ЛФК диференціюється в залежності від типу неврозу. В умовах стаціонару використовуються УГГ, малорухливі і рухливі ігри, елементи хореотерапії, психотерапевтичний вплив, масаж, частіше загальний, гідротерапія.

З цією метою застосовуються вправи помірної інтенсивності для всіх м'язових груп, які поєднуються з поглибленням дихання, з опором і обтяженнями, зі снарядами і на снарядах. При підвищеній збудливості хворих, коли немає необхідності активізувати кору, посилюючи її вплив на підкірку і першу сигнальну систему (істерія), темп занять, тон методиста і музичний супровід повинні бути спокійними. Вправи слід переважно пояснювати, а не показувати. Доцільно використовувати цілі гімнастичні комбінації, вправи на увагу, рівновагу, стрибки, метання, а також деякі ігри та естафети

З даної роботи можна зробити висновки, що застосування ЛФК в комплексі з медикаментозною терапією є дієвим методом для прискорення одужання хворих на неврастенію. У експериментальній групі, де було застосовано засоби фізичної реабілітації, симптоми неврастенії зникали вдвічі швидше.

Найбільш благотворно на хворих неврозами діє санаторний режим. Реабілітаційні заходи в санаторно-курортних умовах характеризуються загальнозміцнюючу дію на весь організм і спрямовані на загартовування організму, підвищення працездатності і психологічної стійкості.

У стаціонарі виміри АТ проводяться щоденно двічі на добу. Але використання щоденних показників не доцільно, так як вони дуже варіюються, тому за основу взято виміри на етапах терапії. Загалом, можна зробити висновок, що артеріальний тиск нормалізувався у всіх учасників експерименту. В експериментальній групі коливання у хворих АТ припинялось до 21 дня лікування, в той час, як у контрольної групи показники наближались до норми тільки на 30-й день.

Результати суб'єктивних тестів – Спілбергера (State-Trait Anxiety Inventory, STAI) показали, що на початку експерименту за тестом Спілберга ми мали 4 особи з максимальною тривожністю, 6 осіб з високою тривожністю, 18 хворих з помірною тривожністю та 2 з низькою.

На 14-й день експерименту рівень тривожності в контрольній групі не змінився, а в експериментальній стали такі показники: помірна тривожність і низька тривожність у 13 осіб, максимальна тривожність і висока у 2-х осіб.

Результат на 60-й день значно покращився: максимальна тривожність і висока відсутня, помірна тривожність у 10 осіб, і низька тривожність 5-ти.

Можна зробити висновок, що наприкінці програми в експериментальній групі було на дві особи з низьким рівнем тривожності більше, а також зниження тривожності проходило швидше, ніж у контрольної групи.

Дана робота доводить ефективність лікувальної фізичної культури для хворих на неврастенію, але за умови застосування її як одного з методів комплексної терапії.

Пискунова Л.

Класичний приватний університет

ПРОФІЛАКТИКА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Збереження та відновлення здоров'я жінок 50–55 років є однією з актуальних проблем сучасності, що становить не лише науково–практичний інтерес, але й сприяє розв'язанню економічних, соціальних і демографічних завдань суспільства. Жінки 50–55 років залишаються активними у професійній діяльності, але здебільшого мають незадовільний стан здоров'я, зумовлений значними змінами фізіологічних функцій, нейроендокринною перебудовою та появою ознак вікових захворювань.

Як свідчать дослідження, стан здоров'я жінок 50–55 років залежить від багатьох чинників, серед яких важливе місце займає здоровий спосіб життя та систематичні заняття фізичними вправами. Зараз не викликає сумнівів факт позитивного впливу фізичних вправ на стан фізичного і психічного здоров'я, поліпшення діяльності серцево–судинної, дихальної та інших систем та підтримку оптимального рівня розвитку фізичних якостей людини. Внаслідок цього актуальними виявляються питання розробки і застосування фізкультурно–оздоровчих систем та різноманітних засобів фізичної реабілітації, покликаних стабілізувати здоров'я та гармонізувати внутрішній стан жінок.

У теорії та практиці фізичної культури є різні підходи до проблеми оптимізації фізичного і психічного здоров'я жінок 50–55 років.

Одним із напрямів підвищення фізичного та психоемоційного стану жінок 50–55 років є оздоровча гімнастика, яка не передбачає максимальних тренувальних навантажень та має позитивний вплив на фізичний і психоемоційний стан, а також сприяє профілактиці різноманітних порушень статури та суставної рухливості у жінок 50–55 років. Основними засобами являються: вправи на зміцнення м'язів, на розвиток відчуття балансу, координації, поліпшення постави, відчуття свого тіла в просторі, розвиток і вдосконалення сили й витривалості, поліпшення роботи опорно–рухового апарату, серцево–судинної та лімфатичної систем, елементи дихальної гімнастики, вправи на фітболі різного рівня складності.

Однак можна зазначити, що у наукових дослідженнях не приділяється достатньо уваги розробленню та обґрунтуванню таких програм занять оздоровчою гімнастикою різного цільового спрямування, де було би враховано параметри навантаження залежно від рівня фізичного стану та пріоритетних мотивів жінок 50–55 років.

У розробленій нами програмі ми постаралися сконцентруватися на п'яти пунктах, які на наш погляд і важливі і дуже прості, але комплексне їх використання може принести позитивний результат.

1. Особливу увагу слід приділяти лікувальній фізичній культурі.
2. Вправи повинні бути прості, ритмічні, виконуватися в спокійному темпі.
3. Рекомендована регулярна ранкова гігієнічна гімнастика та постійні пішохідні прогулянки, тривалістю не менше години.
4. Рекомендовано проходити курси масажу мінімум 1 раз на півроку сеансом 8–10 разів.
5. Звернути увагу на розподіл годин роботи і відпочинку, не перевтомлюватися.

Піперкова Т. О.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ОСОБЛИВОСТІ РАННЬОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ

В нашій країні проблема розладів спектру аутизму сьогодні є надзвичайно актуальною, проте його механізми ще недостатньо вивчені. Згідно статистичних даних, такий діагноз мають майже 1% дітей всього світу. Діти з розладами спектру аутизму є найменш захищеною категорією населення та потребують особливої уваги з боку держави, вчених, лікарів, психологів, педагогів, реабілітологів.

Зазвичай батьки помічають ознаки розладів спектру аутизму протягом перших 2 років життя дитини, виявляється це насамперед у затримці розвитку і небажанні йти на контакт з оточуючими.

Розлади спектру аутизму науковці визначають як зміни, що виникають внаслідок порушення розвитку головного мозку й характеризуються вираженим і всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування, а також обмеженими інтересами й повторюваними діями. Симптоми цього захворювання не завжди проявляються фізіологічно, тому часто батьки не своєчасно звертаються до лікарів за визначенням діагнозу. Стієке спостереження за поведінкою і реакціями дитини дає змогу розпізнати патологію. Але на жаль в нашій країні ще бракує фахівців, які можуть своєчасно, у короткий термін та правильно визначити діагноз.

Внаслідок цього важко переоцінити важливість раннього виявлення та реабілітації дітей з розладами спектру аутизму, що суттєво впливає на подальший розвиток дитини. Тільки рання, своєчасна діагностика та правильно підібрані комплексні засоби фізичної реабілітації можуть попередити прогресування захворювання та попередити виникнення вторинних патологічних процесів.

Тому недостатнє усвідомлення проблеми виховання дітей з розладами спектру аутизму, вся важливість корекційної та реабілітаційної роботи для таких дітей, розуміння причин виникнення даного захворювання, роль батьків для виховання дітей з визначеним діагнозом, недостатня кількість і поширеність методик корекційного впливу, призводить до важких наслідків. Визнані науковці з питань аутизму наголошують на істотному розриві між теоретичними знаннями про аутизм та практичними можливостями допомоги.

В ході аналізу значної кількості наукової та науково–методичної літератури ми дійшли висновку, що в нашій країні проблеми розладів спектру аутизму сьогодні є надзвичайно актуальною, проте його механізми ще недостатньо вивчені. Проблемні питання давно вийшла за рамки психіатрії і стали об'єктом для вивчення педіатрами, реабілітологами, психологами та педагогами.

Симптоми цього захворювання не завжди проявляються фізіологічно, тому часто батьки не своєчасно звертаються до лікарів за визначенням діагнозу. Стієке спостереження за поведінкою і реакціями дитини

дає змогу розпізнати патологію. Внаслідок цього важко переоцінити важливість раннього виявлення та реабілітації дітей з розладами спектру аутизму, що суттєво впливає на подальший розвиток дитини та дозволяє попередити виникнення вторинних патологічних процесів.

Запропонована програма ранньої фізичної реабілітації складалася із ранкової гігієнічної гімнастики, гідрокінезотерапії, лікувальної фізичної культури, масажу, іпотерапії, які були спрямовані на нормалізацію рівноваги та координаційних здібностей. Метою дослідження було виявити ефективність програми ранньої фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму. Комплекс ранкової гігієнічної гімнастики сприяв тонізуванню організму, підвищував основні процеси життєдіяльності (кровообіг, дихання, обмін речовин і ін.), сприяв мобілізації уваги дітей, підвищував дисципліну. Гідрокінезотерапія суттєво підвищувала фізичний, розумовий і психічний розвиток дитини, сприяла заспокоєнню нервової системи, нормалізувала сон, сприяла тренуванню дихальної, серцево-судинної систем та опорно-рухового апарату. Комплекс лікувальної фізичної культури сприяв розвитку координаційних здібностей та рівноваги у дітей з розладами спектру аутизму. Масаж здійснював позитивний вплив на нервову систему організму допомагає дітям з розладами спектру аутизму звикнути до дотиків, розслабитися і навчитися краще розуміти своє тіло. Засоби іпотерапії стимулювали емоціональну взаємодію, сприяли розвитку відчуття безпеки та комфорту.

Отримані результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок, що запропонована програма ранньої фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму виявилася ефективною.

По окремим показникам: «Оцінки тесту на рівновагу» на початку дослідження в КГ складало 21,14 бали, в ЕГ – 36,43 бали, різниця складала 15,29 бали; «Човниковий біг» на початку дослідження в КГ складало 10,3 бали, в ЕГ – 8,45 бали, різниця складала 1,85 балів. Зменшення показника в кількісному складі відповідає покращенню показника у якісному складі, тобто за меншу кількість секунд дитина змогла подолати зазначену відстань.

Показники в експериментальній групі змінилися значніші в порівнянні з контрольною групою, в якій вони практично залишилися на початковому рівні.

Подвисоцька І. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА МОЗКОВИЙ ІНСУЛЬТ

В останнє десятиліття в Україні спостерігається ріст захворювань, зумовлених психоемоційним перенапруженням. Неприятливий вплив хронічного емоційного і психосоціального стресу підсилюється шкідливими екологічними факторами і неправильним способом життя (гіподинамія, паління, нераціональне харчування), що в сукупності викликають передчасне старіння і розвиток патології. Мозковий інсульт є всесвітньою проблемою, яка щорічно вражає велику кількість дорослого населення як в економічно розвинених, так і в країнах з перехідною економікою. Зокрема, в Об'єднаній Європі щорічно реєструється 1,75 млн. Інсультів. Україна, на жаль, не є винятком. Ще у 2012 р. в нашій країні було зареєстровано 118 443 випадки інсульту. На жаль, чверть хворих, які перенесли інсульт, вмирають, а з тих пацієнтів, що вижили після інсульту, приблизно одна третина має тяжкі наслідки у вигляді вираженого неврологічного дефекту, психічних розладів, що зумовлюють стійку втрату працездатності та залежність від сторонньої допомоги в повсякденному житті. Тому, основна мета роботи – скласти ефективну методику реабілітації пернісших ішемічний інсульт і оцінити вплив запропонованих методів ФР на стан опорно-рухового апарату і дихальної системи, а також на психоемоційний стан хворих.

Методів обстеження пацієнтів, які перенесли інсульт багато. На жаль наші можливості обмежені і тому ми підібрали такі методи контролю над станом пацієнтів, які нескладні у виконанні і, що найважливіше показові, тобто при повторних перевірках відхилення були незнижені. Ми підібрали такі методи медико-біологічного дослідження.

Обстеження хворих з обох груп було проведено по однаковій методиці: за допомогою клінічних методів була визначена оцінка стану ССС (пульсометрія – визначення ЧСС за допомогою секундоміра, артеріальна тонометрія – вимір АТ систолічного і діастолічного за допомогою електронного вимірювача тиску, дихальної системи (спірометрія – визначення ЖЄЛ за допомогою спірометра, ЧД визначено за допомогою активного спостереження і підрахунку кількості дихальних рухів грудної клітини).

Була ретельно вивчена медична документація – історія захворювань; зібрані суб'єктивні дані: самопочуття хворих, їх скарги, анамнез хвороби, анамнез життя.

Мануальне тестування було проведено для визначення м'язової сили (тест Ловетта).

Тест Ловетта – спеціальний тест на мануальне визначення сили м'язів пацієнта. Широко використовується у практиці фізичного реабілітолога, неврології, педіатрії.

Відомо, що визначити силу м'язів можна за допомогою динамічних динамометрів, але не завжди є необхідна апаратура у розпорядженні реабілітолога, тому він повинен вміти визначити силу м'язів за допомогою мануальної методики тестування. Серед цих методик вигідно вирізняється тестування за Ловеттом. Ця методика полягає у наданні тілу людини такого положення, при якому з роботи максимально вилучені м'язи синергісти. Ця методика опублікована в 1932 році і на сучасному етапі є найпоширенішою методикою. Вона ґрунтується на ручній методиці, коли рух виконує один м'яз, який відповідає за цей рух.

Дослідження продовжується

Полякова В. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ПІЕЛОНЕФРИТ

У Нефрології та урології хронічний пієлонефрит становить 60-65% випадків від усієї запальної патології сечостатевої системи. У 20-30% спостережень хронічне запалення є результатом гострого пієлонеф-

риту. Хронічний пієлонефрит переважно розвивається у дівчаток і жінок, що пов'язано з морфо-функціональними особливостями жіночої уретри, легким проникненням мікроорганізмів в сечовий міхур і нирки. Найчастіше хронічний пієлонефрит носить двосторонній характер, однак при цьому ступінь ураження нирок може розрізнятися.

Для перебігу хронічного пієлонефриту характерне чергування періодів загострення і стихання (ремісії) патологічного процесу. Тому в нирках одночасно виявляються поліморфні зміни – вогнища запалення в різних стадіях, рубцевий ділянки, зони незміненої паренхіми. Залучення до запалення все нових ділянок функціонуючому ниркової тканини викликає її загибель і розвиток хронічної ниркової недостатності (ХНН).

Мета дослідження полягала в розробці та апробуванні методики фізичної терапії для хворих на хронічний пієлонефрит в умовах реабілітаційного відділення.

Для одержання об'єктивних відомостей по досліджуваній проблематиці, уточнення методики дослідження нами було вивчено 70 літературних джерел.

Проаналізувавши науково-методичну літературу з проблеми хворих на хронічний пієлонефрит ми прийшли до основних висновків, що хронічний пієлонефрит виникає в результаті інфікування наступною мікрофлорою: грамнегативні палички – кишкова паличка, цитробактер, ентеробактер, протей, клебсієлла, синегнійна паличка; грампозитивні палички – мікобактерії туберкульозу; грампозитивна кокова флора – стафілокок, ентерокок.

Серед основних видів не медикаментозних методів лікування нефрологічних хворих виділяють: режим, лікувальне харчування, фітотерапію, рефлексотерапію, лікувальну фізкультуру, кліматотерапію, водолікування, теплолікування, апаратну фізіотерапію, психотерапію. Фізичні методи є невід'ємною частиною комплексного лікування нефрологічних хворих. Вони є основними в санаторіях і все частіше використовуються в стаціонарах, поліклініках.

Для оцінки рівня фізичного стану гемодинаміки хворих з хронічним пієлонефритом, нами було проведено ретельне обстеження. Проведене нами обстеження базувалося на найбільш частих проблемах, які турбують хворих. Діагностика ґрунтувалася на проведених клінічного обстеження.

За результатами початкового обстеження жінок основної групи та групи порівняння не було виявлено достовірної різниці ($p > 0,05$) за показниками функціональних проб та клінічних аналізів сечі, крові тобто групи однорідні та однотипні, що в подальшому дало можливість нам адекватно порівнювати ефективність запропонованої програми фізичної реабілітації.

На основі вивченої науково-методичної літератури та лікувально-реабілітаційної програми, що використовується санаторієм Бердянськ нами була розроблена та впроваджені реабілітаційна програма. Основу цієї програми склали наступні процедури: лікувальну фізкультуру, масаж, фізіопроцедури, лікування мінеральною водою. До реабілітації осіб основної групи додатково включений дегідратуючий метод (інфрачервона сауна), дозована хода, дихальна гімнастика, рефлексотерапія.

На основі обстеження 20 хворих на хронічний пієлонефрит встановлено, що використання фізичних вправ, масажу, фізіопроцедур при лікуванні хронічний хвороб нирок є ефективним методом прискорення одужання в санаторно-курортних умовах.

Застосування засобів ФР, а зокрема лікування мінеральною водою, дегідратуючий метод (інфрачервона сауна), дозована хода, дихальна гімнастика, рефлексотерапія при хронічному пієлонефриті допомагає значно знизити дозу лікарських засобів, а також зменшити ризик їх побічної дії на організм, що є дуже важливим для продовження тривалості життя пацієнтам. Використання ЛФК, масажу та фізіопроцедур сприяло покращення загального самопочуття закономірно супроводжувалося зниженням артеріального тиску у пацієнтів обох груп.

Зіставлення результатів наших спостережень показало, що призначення правильно лікувального комплексу на санаторно-курортному етапі сприяє швидшому зниженню артеріального тиску, що в свою чергу призводить до зменшення інших розладів.

Розбейко О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ВІДНОВЛЕННІ ФУНКЦІЙ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Судячи з деяких медичним публікацій, хвороби хребта займають одне з перших місць серед хвороб людства. До 80% жителів України скаржаться на болі в області хребта. Сучасний ритм життя, великі навантаження, загострення і вікові зміни організму провокують таку біль.

Захворювання хребта нерідко супроводжуються його деформаціями. Викривлення у сагітальній площині називають або кіфозом (при опуклості назад), або лордозом (опуклості вперед); викривлення у фронтальній площині – сколіоз. Але найпоширеніше захворювання хребта – це дистрофічне ураження суглобового хряща і підлягаючої кісткової тканини. Численні сучасні дослідження показали, що патологічні зміни в хребті, не окремих людей або групи людей, і всього людства як біологічного виду.

Цей процес починається в пульпозному ядрі, а потім йде на всі його елементи, далі уражаючи весь сегмент: тіло сусідніх хребців, міжхребцевих суглобів і зв'язковий апарат.

Ці зміни приводять до того, що до п'ятдесяти років захворюваннями хребта страждають понад 80% чоловіків і 60% жінок, а початок доводиться на самий працездатний період життя, у середньому на 35 років. Одним з етапів в лікуванні цієї недуги є санаторно-курортний.

Тому пошук засобів та методів відновлення функцій хребта при дегенеративно-дистрофічних ураженнях є актуальним питанням за яким ведеться багато різноманітних досліджень.

Проаналізувавши науково-методичні джерела літератури по даній проблемі, ми відмітили, що в основі розвитку ураження попереково-крижового відділу лежать дегенеративно-дистрофічні процеси. У реабілітації

хворих з дегенеративно-дистрофічним ураженням попереково-крижового відділу хребта основне значення мають фізичні вправи. Вправи необхідно розглядати як найважливіший зміцнюючий і лікувальний засіб для відновлення будь-якої згасаючої функції ослабленого органу, суглоба. Вправи справляють безпосередню лікувальну дію, стимулюючи захисні механізми, прискорюючи і вдосконалюючи розвиток компенсації, поліпшуючи обмін речовин і репаративні процеси, відновлюючи порушені функції попереково-крижового відділу хребта; перебудовується функціональний стан вегетативних центрів, які покращують трофіку внутрішніх органів та опорно-рухового апарату.

Для того, щоб оцінити рівень втрачених функцій ми запропонували нашим пацієнтам відповісти на запитання опитувальника Роланда-Морріса по порушенню життєдіяльності. Також ми провели тестування за шкалою болі, симптомом натягу сідничного нерва і амплітуди рухів у хребті. На початку дослідження пацієнти обох груп мали схожу картину захворювання. Ми спостерігали зниження рівня працездатності, відчуття болю на протязі дня, обмеження амплітуди рухів у хребті, наявність симптомів натягу.

Для пацієнтів ЕГ нами була запропонована комплексна програма фізичної реабілітації, яка включала масаж, дозовані спеціальні фізичні вправи, метод постізометричної релаксації м'язів.

Отримані результати в кінці експерименту доводять ефективність процесу відновлення функцій при дегенеративно-дистрофічному ураженні попереково-крижового відділу хребта в ЕГ. Отримані результати в кінці експерименту доводять ефективність процесу відновлення функцій при ДДУХ в ЕГ. Середні показники по анкетуванню та опитувальника Роланда-Морріса змінилися наступним чином: зменшення результату за анкетуванням на 7,62 бали в ЕГ, та на 5,37 бали в КГ; зменшення результату показників тестування за шкалою болі в ЕГ на 2,62 бали, а в КГ на 1,88 бали. Щодо змін показників амплітуди рухів у хребті: згинання – від 45,25 до 43,25 см, тоді як в ЕГ – від 41,5 до 33,5 см; нахил вправо в КГ – від 50,0 до 48,75 см, тоді як в ЕГ – від 48,75 до 44,25 см; нахил вліво в КГ – від 52,25 до 49,5 см, тоді як в ЕГ – від 50,13 до 45,13 см; розгинання в КГ ми спостерігали приріст цього показника від 12,5 до 14,25 см, тоді як в ЕГ – від 13,88 до 18,5 см; результати за тестом Шобера в КГ – від 2,38 до 3,38 см, тоді як в ЕГ – від 2,44 до 4,13 см. Статистична обробка даних свідчить про достовірність відмінностей між середніми результатами в ЕГ і КГ в кінці дослідження за більшістю показників, що доводить ефективність запропонованого комплексного підходу до відновлення в експериментальній групі.

Отримані позитивні результати дозволяють зробити висновок, що складений комплекс реабілітаційних заходів з урахуванням індивідуального статусу пацієнтів досить ефективний і може ефективно використовуватися для лікування хворих, що страждають дегенеративно-дистрофічним ураженням попереково-крижового відділу хребта.

Розова С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

КОРЕКЦІЯ ПЛОСКОСТОПОСТІ У ДОШКІЛЬНЯТ

За останні роки стан здоров'я дітей прогресивно погіршується. Протягом останніх років зберігається стійка тенденція до зростання патології кістково-м'язової системи серед дитячого населення. Вроджені і набуті ортопедичні захворювання стопи відносяться до найбільш частої патології опорно-рухової системи.

Поширеність плоскостопості коливається у широких межах і може досягати 77,9% і становить 26,4% серед всієї ортопедичної патології. За даними медичної статистики понад 80% дітей дошкільного та молодшого шкільного віку страждають на різні захворюваннями. Одним з них є плоскостопість, яка зустрічається у 30-40% дітей дошкільного віку (4-6 років).

На сьогодні під статичними деформаціями розуміють такі типові деформації опорно-рухового апарату, які виникають у зовні фізично здорових людей під впливом гравітаційного навантаження. Із сучасних позицій у розвитку цієї патології, як правило, беруть участь три групи факторів: вроджена схильність, зміни в загальному фізичному статусі організму людини й порушення в розподілі фізичного навантаження на опорно-руховий апарат.

Корекція плоскостопості у дітей на сьогодні є однією з найсерйозніших медичних та соціальних проблем. Адже, плоскостопість є суттєвим порушенням, а її наслідки негативно впливають на формування постави, діяльність органів та систем організму і, в тяжких випадках, може призводити до інвалідності. Важливо вчасно (з раннього дитячого віку) діагностувати та провести відповідне лікування з застосуванням засобів фізичної реабілітації

Вивчення науково-методичної літератури показало, що сучасна система реабілітації дітей з ортопедичною патологією передбачає використання різних засобів і методів кінезитерапії, де особливе місце відводиться гімнастичним та спортивно-прикладним вправам, спрямованим на зміцнення м'язів, що формують скелет стопи.

Таким чином, в системі заходів щодо попередження плоскостопості у дітей головна роль відводиться засобам фізичного виховання і, зокрема, фізичним вправам, механізми профілактичного і корекційного впливу яких сьогодні досить добре вивчені. Однак, хоча деякими програмами дошкільного фізичного виховання передбачено формування скелетної стопи у дітей, – досі не обумовлені засоби і методи вирішення цього завдання, а сформовані підходи, що очевидно, є недостатньо ефективними.

Викладене вище обумовлює необхідність вдосконалення системи фізичного виховання дітей як у плані традиційно використовуваних, так і для впровадження нових засобів, форм і методів занять фізичними вправами. У цьому контексті особливий інтерес представляє використання ігрового методу й вправ з арсеналу спортивних ігор як у системі фізичного виховання дітей старших груп у дошкільних освітніх установах, так і в позаурочний час в умовах спортивно-ігрового центру. Фізкультурні заняття, побудовані на використанні елементів спортивних ігор і вправ, у значній мірі сприятимуть підвищенню рівня фізичної підготовленості, фізичному й психічному розвитку, викликають підвищений інтерес до занять руховою діяльністю у дошкільників.

Наслідки плоскостопості негативно впливають на формування постави, діяльність органів та систем організму і, в тяжких випадках, може призводити до інвалідності. Саме тому, діагностику, профілактику і корекцію плоскостопості необхідно проводити якомога раніше.

Рудов А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

КОРЕКЦІЯ МАСИ ТІЛА ЖІНОК ВІКОМ 25–35 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ОБМІНУ РЕЧОВИН ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

За підрахунок державної служби статистики, 25% жінок в Україні мають зайву вагу, з них 87% хочуть зменшити її. Найбільше на ожиріння страждають в Полтавській, Херсонській, Миколаївській і Запорізькій областях. Найменше на Західній Україні.

Багато людей, у яких є зайва вага навіть не здогадуються, що причиною могло стати порушення обміну речовин. Обмін речовин – це всі процеси, які відбуваються в організмі людини та необхідні для забезпечення життєдіяльності й росту клітин. На думку медичних працівників, порушення обміну речовин це захворювання, а це значить, що воно вимагає діагностики та лікування. До останнього часу ожиріння знаходиться на першому місці серед захворювань обміну речовин, однак при цьому не є частою причиною звернень людей до лікаря, тому, що пацієнти часто не усвідомлюють важливості боротьби з надмірною вагою. Несвоєчасне і неадекватне лікування ожиріння призводить до змін у всіх внутрішніх органах і є причиною багатьох захворювань органів і систем, у тому числі серцево-судинної системи. Як правило, першим етапом лікування є перехід на здорове харчування і дотримання певної дієти. Після додається фізичне навантаження, якщо це не протипоказано лікарем.

Після проведення аналізу джерел з обраної теми, можна зробити висновок, що надмірна вага та ожиріння серед жінок віком 25–35 років, є ключовою проблемою сьогодення, що призводить до виникнення ряду захворювань та зниження якості життя. Відомі програми корекції надмірної ваги орієнтовані більш на чоловіків та не мають достатнього обґрунтування щодо інтенсивності, тривалості та кратності фізичного навантаження. Тому обґрунтування та розробка нових програм корекції надмірної ваги та профілактики ожиріння у жінок 25–35 років залишається актуальним.

Нами були зібрані 20 жінок віком 25–35 років. Розбивши їх на дві групи: ЕГ та КГ, на початковому етапі дослідження зібрані дані у вигляді маси тіла, індексу Кетле, відсотку підшкірного жиру, індексу Ларса, рівня фізичного стану за методом Пірогової. Середні результати ЕГ наступні: маса тіла – $73,8 \pm 3,6$ кг, індекс Кетле (ІМТ) – $25,7 \pm 0,8$ (кг/м²), ВПЖ – $32,5 \pm 1,3\%$, індекс Ларса – $0,92 \pm 0,06$ см та РФС – $0,343 \pm 0,028$ бала.

Контрольна група мали наступні показники: маса тіла – $72,9 \pm 2,1$ кг, індекс Кетле (ІМТ) – $25,7 \pm 0,2$ (кг/м²), ВПЖ – $33,0 \pm 1,5\%$, індекс Ларса – $0,92 \pm 0,03$ см та РФС – $0,355 \pm 0,025$ бала.

3. Нами була складена програма тренування на 3 місяці, яка складалась з 3 періодів: підготовчий, основний, підтримуючий. До кожного періода був розроблений комплекс вправ з силового фітнесу, в які входили 8–12 вправ на різні групи м'язів, їх треба виконувати по 8–25 повторень, в залежності від вправи. Інтервали відпочинку між підходами – 40 с, між вправами – 1 хвилини.

За результатами запропонованої нами програми були виділені наступні результати. Показник індексу маси тіла знизився на 30% по відношенню до зайвої ваги в ЕГ, та лише на 20% в КГ. У досліджуваних експериментальної групи спостерігалось більш суттєве зниження у показнику індекса Ларса – 50% по відношенню до збільшеного значення, та 30% у контрольній групі. Маса тіла в середньому знизилась на 9,7 кг в ЕГ, та на 4,8 кг в КГ.

Відсоток підшкірного жиру на початковому етапі дослідження ЕГ склав: 60% – ожиріння, 40% – вище середнього. В кінці дослідження: 80% – вище середній, 20% – середній. КГ на початку дослідження показала наступні результати: 60% – ожиріння, 40% – вище середнього. Після дослідження: 100% – вище середнього.

РФС за методом О. О. Пірогової на початку дослідження КГ мала такі показники: низький – 30%, нижче середнього – 30%, середній – 40%. Після дослідження: низький – 20%, нижче середнього – 40%, середній – 40%, вище середнього – 10%. ЕГ на початку дослідження: низький – 20%, нижче середнього – 40%, середній – 40%. Після дослідження: нижче середнього – 30%, середній – 40%, вище середнього – 30%.

Салко П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

МІОФАСЦІАЛЬНА РЕЛАКСАЦІЯ В ПРОГРАМІ КОРЕКЦІЇ ПОСТАВИ У ДІТЕЙ

Міофасціальний реліз - спеціалізована техніка впливу на еластичні міофасціальні структури за допомогою виконання особливого ряду вправ. Дане визначення призводить до утворення нових питань, що стосуються значення терміна “фасція” і “міофасціальна біль”.

Сполучна тканина, що покриває м'язові системи іменується фасцією. У здоровому стані тканинні волокна фасції гранично еластичні і рухливі. Однак травмована тканину стає більш жорсткою, викликаючи скутість рухів і больові відчуття - міофасціальний біль.

Хвороблива область не завжди стає місцем фактичної травми волокна. Виявлення пошкоджень вимагає глибокого розуміння фізіології людського тіла. Тригерні точки (надчутливі або “ніжні” зони м'язової тканини) перенаправляють біль при натисканні на хворобливу область.

Грамотний фахівець здатний визначити їх локацію, і значно знизити неприємні відчуття травмованої зони. Наприклад, критичної точка поряд з коліном, здатна перенаправити скутість і біль в тазостегнову область.

Причини виникнення міофасціального болю:

– Багаторазове повторення складних силових вправ, що призводять до надмірного перенапруження м'язів;

- Травми різного спрямування;
- Втома, прискорене стан стресу, хронічне емоційне напруження;
- Запальні процеси;
- Погана постава та інші.

Міофасціальний реліз - один з найефективніших способів позбавитися від негативних наслідків СМБ, що має численні переваги серед інших методик фізіотерапії.

Переваги міофасціального релізу (МФР)

Методика міофасціального розслаблення має такі переваги:

– Допомагає знизити больові відчуття (особливо актуально це якість МФР для професійних спортсменів);

– Сприяє швидкому загоєнню м'язових груп (застосування методики необхідно після кожного тренування);

- Покращення рухової активності пошкоджених м'язових ділянок;
- Розтягування травмованих фасцій, ліквідація м'язових вузлів;
- Досягнення кращої загальної гнучкості тіла;
- Покращення відновних процесів за рахунок посилення кровотоку.

Регулярне використання міофасціального розслаблення здатне зменшити ризик подальшого травматизму і значно скоротити часовий інтервал відновлення м'язових систем.

Основне завдання міофасціального релізингу - вплив на тригерні точки для збільшення діапазону рухової активності і зниження больового порогу. Принцип роботи вправ полягає в м'якому тиску на травмовану фасцію, повертаючи їй споконвічну еластичність.

Цією методикою досконало володіють досвідчені фізіотерапевти, мануальні терапевти, лікарі-остеопати, масажисти, фітнес-тренери. Однак, до деяких вправ для збереження і відновлення гнучкості фасціальної тканини, цілком допустимо вдатися самостійно.

Сергійчук Л. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК 20–35 РОКІВ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ В УМОВАХ САНАТОРІЮ

Бронхіальна астма – важке широко поширене захворювання, що приводить до непрацездатності людини в найбільш активному віці. У сучасному уявленні бронхіальна астма – самостійне, хронічне, рецидивуюче, алергічне захворювання, етіологічно пов'язане з дією різних алергенів інфекційної і неінфекційної природи.

Напади задухи виникають у зв'язку з підвищенням збудливості парасимпатичної нервової системи, яка викликає спазм бронхіальної мускулатури й гіперсекрецію бронхіальних слизових залоз. Під час нападу часто буває сухий кашель, тахікардія .

Сумним фактом є те, що, незважаючи на наукові досягнення в області етіології й наявність нових лікарських засобів, захворюваність і смертність від бронхіальної астми постійно зростають .

На початку і середині ХХ століття бронхіальна астма розглядалася, як захворювання, від якого страждають, але не вмирають. Однак в останні 20–30 років перебіг бронхіальної астми стало більш злоякісним і число смертельних випадків збільшилося.

Спадкоємна схильність у дітей, які народилися у родинах, де є астматики, за даними фахівців різних країн, коливається від 30% до 80% і вище, дозволяє скласти невтішний прогноз на майбутнє.

Тому, з урахуванням вищевикладених проблем, нами було проведено дослідження методик дихальної гімнастики О.М. Стрельнікової та К.П. Бутейко. Вони спрямовані на максимальне відновлення функціональних розладів дихальної системи, профілактику загострень проявів бронхіальної астми.

Аналіз науково–методичної літератури по досліджуваній проблемі показав, що бронхіальна астма – це хронічне захворювання легенів, що вражає людей всіх вікових груп. Спадкоємна схильність у дітей, які народилися у родинах, де є астматики, дозволяє скласти невтішний прогноз на майбутнє.

Реабілітаційні заходи при бронхіальній астмі спрямовані на підтримку ремісії хвороби, відновлення функціональної активності й адаптаційних можливостей дихального апарата й інших органів і систем, що забезпечують наступний нормальний розвиток життєзабезпечення організму. Фізична культура є потужним чинником оздоровчого впливу на організм хворого бронхіальною астмою. Заняття дихальною гімнастикою сприяють адаптації організму хворого, його органів дихання до фізичних навантажень, підвищують його імунологічну реактивність у відношенні вірусної та бактеріальної інфекції.

Під час підбору методів фізичної терапії, які враховували б функціональні розлади хворих на бронхіальну астму, виявилось, що оптимальні методи будуть при поєднанні стандартних реабілітаційних заходів: медикаментозної терапії та дихальної гімнастики.

Оцінка ефективності застосованих методик реабілітації при БА у жінок показала, що реабілітаційний комплекс, що складається з лікувальних дихальних вправ, індивідуальних занять дихальною гімнастикою, в значній мірі підвищують ефективність процесу реабілітації.

Порівняльний статистичний аналіз проведений за допомогою критерію Ст'юдента показав, що отримані результати деяких показників суттєво не відрізняються. Але тенденція їх зростання у пацієнтів першої групи вище ніж у пацієнтів другої групи.

Спірографічні показники в більшості випадків демонстрували позитивну динаміку. Так, у хворих першої групи до початку фізичної терапії в середньому ФЖЄЛ становила 2,689 і МВЛ 117,359, а після курсу фізичної терапії 3,362 і 119,595. У хворих другої групи до початку фізичної терапії в середньому ФЖЄЛ становила 2,557 і МВЛ 117,642, а після курсу фізичної терапії 2,654 і 117,841.

Ці зміни об'єктивно відображає показник ФЖЄЛ. У хворих першої групи він вірогідно вищий і збільшився порівняно з другою групою середньому на 25%.

Аналізуючи результати проведеного нами дослідження, можна зробити висновок, що реабілітація хворих першої групи з використанням комплексу дихальної гімнастики О.М.Стрельникової виявилась більш ефективною у порівнянні з комплексом дихальної гімнастики К.П.Бутейко.

Фурсенко А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Останнім часом кількість хворих на остеохондроз неухильно зростає. Медична статистика свідчить, що болі в спині турбують половину населення розвинених країн Землі, а в деяких індустріальних державах чисельність хворих вертебро-неврологічними захворюваннями досягає 80% жителів. Актуальність остеохондрозу в наш час стає все гостріше, тому що хвороба значно помолодшала. Якщо раніше остеохондроз вважали віковим недугою, то сьогодні дистрофічні зміни в хребті можна виявити вже в підлітковому віці. Патологія вражає людей молодого та середнього віку. Загострення цього хронічного захворювання часто стає причиною втрати працездатності. Незважаючи на те що остеохондроз описаний лікарями ще в середині XIX століття, в усьому світі ведуться дослідження по патогенезу, лікуванню і профілактиці недуги, він продовжує залишатися актуальною медико-соціальною проблемою. Жодна лікарська конференція не проходить без обговорення вертебро-неврологічних питань. Захворювання продовжує вивчатися лікарями неврологами, ортопедами, травматологами, нейрохірургами, психотерапевтами. Остеохондроз заслуговує на увагу не тільки з медичної, а й з побутової і психологічної точки зору. Адже у хворих людей відзначається погіршення якості життя, помітно страждає психіка. Вони стають дратівливими, нервовими, образливими, через хронічний больовий синдром погіршується настрій і порушується сон.

Незважаючи на наукові дослідження, ця проблема є наразі актуальною та потребує розробки необхідного комплексу заходів фізичної реабілітації.

Проаналізувавши значну кількість літературних джерел, ми зробили висновок, що проблема розвитку дегенеративно-дистрофічних уражень шийного відділу хребта залишається актуальною. Основними причинами захворювання є спадкова схильність, фізіологічна нейроендокринна зношеність, важкі фізичні навантаження на хребет, травми хребта та оточуючих його тканин, гравітаційні навантаження. Що призводить до значного погіршення стану здоров'я людини, больових синдромів, а в деяких випадках, при несвоєчасному лікуванні до інвалідизації.

Запропонована програма фізичної реабілітації складалася із комплексу ЛФК, гідрокінезотерапії та масажу з урахуванням індивідуальних особливостей кожної особи. Метою комплексу ЛФК було зменшення больового синдрому, збільшення амплітуди рухів та сили м'язів шийного відділу хребта. Комплекс змінювався, пристосовуючись його індивідуальних особливостей кожної людини. Масаж виконувався курсом 12-15 процедур 30-35 хв., 2 рази на рік, протягом дослідження, загальну увагу приділяли масажу коміркової зони та спини, метою якого було надати знеболюючого впливу, усунути гіпертонус м'язів та поліпшити функціональний стан центральної нервової системи. Гідрокінезотерапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях шийного відділу хребта застосовується для розслаблення м'язів шиї та спини і усунення асиметричності її м'язевого карсету, збільшення відстані між хребцями. Раціональне і комплексне використання запропонованої програми фізичної реабілітації сприяє швидкому проходженню захворювання, зниженню запального процесу, запобіганню ускладнень, зменшенню больового синдрому, відсутності локалізації вогнищ у хребті і зменшенню сили навантаження на кожен хребець, швидкому відновлюванню функціональних властивостей хребта.

Підводячи підсумок проведеного дослідження можна зробити висновок, що запропонована програма фізичної реабілітації осіб із дегенеративно-дистрофічних ураженнях шийного відділу хребта виявилася ефективною. На початку дослідження було проведено ряд тестувань, як контрольної так і експериментальної груп, таких як: оцінка ступені болю (за ВАШ), оцінка амплітуди рухів шийного відділу хребта, оцінки карти рейтингу постави (Хоули, Френкс). В кінці дослідження сумарні показники в ЕГ значно збільшились в порівнянні з КГ, що свідчить про ефективність проведеної програми фізичної реабілітації.

Хабібуліна Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕСЕНОГО ШЕМІЧНОГО ІНСУЛЬТУ

Інсульт – це третя провідна причина смертності людей у всьому світі й основна причина формування стійкої первинної інвалідності. В нашій країні щорічно трапляється понад 100 тисяч інсультів, а 35% з них – у людей працездатного віку.

Одна з головних турбот пацієнта з інсультом – це повернення до активного життя й фізична реабілітація, що є складовою загальної післяінсультної реабілітації та яка допомагає відновити незалежність і покращити якість життя пацієнта.

Фізична реабілітація повинна починатися якомога раніше після судинної катастрофи, зазвичай у гострому періоді після стабілізації загального стану пацієнта (переважно протягом 24-48 годин після інсульту). Чим раніше пацієнту буде проведено реабілітаційні втручання, тим більше в нього шансів відновити порушені чи втрачені здібності та навички.

Метою фізичної реабілітації (фізичної терапії) є допомога особі з інсультом у поверненні навичків, що вона втратила внаслідок ураження частини мозку, за допомогою перенавчання; розвиток, збереження й максимально можливе відновлення рухової та функціональної здатності пацієнта.

Пріоритетним завданням медицини, звичайно ж, є виживання пацієнта після інсульту. Але не менш важливе значення має й якість життя людини після того, що сталося. Реабілітація після інсульту повинна бути комплексною, а отже, зачіпати не лише медичний бік, але й соціальний, психологічний та професійний. Як відомо, більшість людей після перенесеного інсульту зустрічаються з різними проблемами. Одні не можуть самостійно пересуватися, обслуговувати себе, розмовляти, інші ж втрачають навіть здатність до спілкування із зовнішнім світом, до виконання базових життєвих потреб (харчування, туалет тощо).

Ступінь неврологічного дефіциту насамперед залежить від типу інсульту (геморагічний чи ішемічний), його локалізації та величини пошкодженої ділянки від своєчасно наданої першої та спеціалізованої медичної допомоги. Але великий внесок в якість подальшого життя вносить і реабілітація після інсульту. Це потужний лікувальний та відновний інструмент, який дозволяє поставити на ноги пацієнта після інсульту в прямому й переносному сенсі.

Важливо підкреслити, що ступінь залишкових явищ після інсульту, а також їх відновлення безпосередньо залежить від належної, своєчасної та комплексної реабілітаційної програми.

Розпочинати відновлення необхідно з перших днів після інсульту, щойно минула загроза для життя в гострому періоді захворювання. Всі відновно-лікувальні заходи повинні добиратися в індивідуальному порядку й враховувати всі особливості конкретного випадку захворювання та ступеня ураження. Раннє призначення відновлювальних заходів значно покращує прогноз відновлення та зменшує кількість повторних інсультів у подальшому. Як правило, відновлення триває протягом першого року після інсульту, до того ж найшвидше результатів можна досягнути в першому півріччі.

Програма реабілітації повинна добиратися в кожному випадку окремо, виходячи з наявних у пацієнта порушень. Загалом процес відновлення складається з таких частин: лікувальна фізкультура для відновлення рухової активності, в тому числі дрібної моторики; реабілітація порушень мови і навичок письма; соціальна адаптація; спеціалізована психологічна допомога; заходи боротьби з віддаленими ускладненнями інсульту; дієтичне харчування; профілактика повторних інсультів.

Хаваліц В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ ПІСЛЯ ПОШКОДЖЕННЯ КОЛІННОГО СУГЛОБА

Зважаючи на складність своєї анатомічної будови і біомеханіки колінний суглоб серед усіх великих суглобів пошкоджується найбільш часто і має схильність до значного ризику посттравматичних ускладнень. Більше 70% кістково-м'язових уражень припадає саме на колінний суглоб.

Результати здійсненого у ході дослідження теоретичного аналізу свідчать про невпинне зростання кількості випадків травми передньої хрестоподібної зв'язки колінного суглоба до 80-85 випадків на 100 000 чоловік, особливо серед молоді. Велике значення в розробці методів лікування пошкоджень ПХЗ мають артроскопічні оперативні втручання, а найбільш прогресивним методом відновлення її функції, на сьогодні, є реконструкція. Такі операції дозволяють не лише зберегти нормальну біомеханіку колінного суглоба, але й запобігти ранньому розвитку посттравматичного гонартрозу. При цьому кількість оперативних втручань з приводу пластики передньої хрестоподібної зв'язки колінного суглоба становить 34 на 100 000 населення.

До сих пір немає єдиної думки про терміни відновлення зв'язок. Незважаючи на заклики деяких травматологів проводити оперативне відновлення пошкоджених зв'язкових структур якомога раніше, інші автори рекомендують активне оперативне втручання вже при хронічній нестабільності колінного суглоба. Відтворення багатофункціонального, складного за будовою зв'язкового апарату колінного суглоба є актуальною проблемою сучасної травматології та ортопедії.

Лікувальна дія фізичних реабілітаційних вправ здійснюється за рахунок основних механізмів: тонізуючого впливу фізичних вправ, трофічної дії фізичних вправ, механізму формування тимчасових та постійних компенсацій і механізму нормалізації функцій колінного суглобу [2,4]. Існуючі комплекси фізичної реабілітації при повному розриві зв'язок колінного суглобу цих хворих ще не повністю досконалі та повні, тому пошук нових комплексних програм фізичної реабілітації цих хворих є актуальною проблемою, яка потребує наукового вирішення. У зв'язку з цим, подальші дослідження з цієї тематики мають певні перспективи. Оцінка клінічного стану хворих із ушкодженням ПХЗ традиційно проводиться з обліком двох основних факторів: больових відчуттів і функціональних можливостей ураженого суглоба й нижніх кінцівок у цілому. Для об'єктивної оцінки клініко-функціонального статусу пацієнтів запропоновані численні клінічні, біомеханічні й електроміографічні методики. Однак жодна з них не дозволяє одержати подання про те, наскільки травма обмежує життєдіяльність хворого. Одним з нових критеріїв ефективності лікування, що одержали в останні 25 роки широке поширення, є дослідження показників якості життя.

Велике значення для відновлення функції суглоба має раннє призначення лікувальної гімнастики, масажу і фізіотерапії. Після операції інструктори з фізичної реабілітації навчають пацієнтів стандартної реабілітаційної програми, що включає ізометричні скорочення м'язів, пасивну мобілізацію надколінка, активні рухи стопою. З метою розробки рухів в колінному суглобі, профілактики розвитку артрофіброза рекомендується застосовувати вправи з відкритим кінематичним ланцюгом, в тому числі з обтяженням.

Крім того, для професійних спортсменів необхідна ще одна фаза - повернення до спортивних навантажень, а для хворих з значними функціональними порушеннями та ушкодженнями - передопераційна фаза. Тривалість фаз буде не однаковою після різних ушкоджень та типів оперативного лікування, але загальна тенденція однакова

Целенкова О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ

На сьогоднішній день проблема лікування цукрового діабету не вирішена, медицина може зводити до мінімуму його симптоми за допомогою ретельно підібраної дози медичних препаратів, фізичної терапії та зменшити розвиток ускладнень.

Регулярні заняття фізичним вправами середньої інтенсивності, добре впливають на стан здоров'я пацієнтів. Фізична активність знижує ризик ускладнень, які виникають у осіб, які хворіють на цукровий діабет.

Фізична активність є однією з найважливіших речей, яка сприяє поліпшенню здоров'я і допомагає контролювати діабет. Але перед, після та під час фізичних вправ потрібно перевіряти рівень глюкози в крові щоб запобігти гіпоглікемії.

Фізична активність включає в себе всі рухи, які збільшують споживання кисню. Виконання фізичних вправ допомагає нормалізувати кількість глюкози в крові та сприяє зменшенню серцево-судинних факторів ризику, сприяє зниженню ваги і покращує самопочуття.

Аеробні вправи передбачають повторну і безперервну роботу великих м'язових груп. Такі заходи, як ходьба, їзда на велосипеді, біг підтюпцем і плавання відносяться до енерговиробничих засобів. Аеробне тренування підвищує чутливість до інсуліну, окислення ферментів, реактивність кровоносних судин, газообмін та імунний статус. При цукровому діабеті I типу аеробні тренування підвищують функції кардіореспіраторних систем, зменшують резистентність до інсуліну і покращують рівень ліпідів і ендотеліальну функцію.

У хворих, коли метаболічна регуляція добре підтримується, вправи сприяють використанню глюкози і вільних жирних кислот (FFA) в м'язах під час рухової діяльності. Тому після прийому їжі бажано виконувати фізичні вправи, і у пацієнтів з відносно гарним контролем глюкози може призвести до кращого контролю діабету шляхом швидкої нормалізації рівня глюкози в крові. Вправа високої інтенсивності може посилити аномальний обмін вуглеводів через підвищення секреції таких гормонів, як глюкагон і катехоламін. Коли цукровий діабет погано контролюється, підвищується рівень секреції даних гормонів.

Фізичне навантаження помірної інтенсивності викликає покращення чутливості до інсуліну, якщо продовжуються протягом тривалого проміжку часу. Вправи, такі як біг, лікувальна ходьба, прогулянки, плавання, більш корисні для поліпшення чутливості до інсуліну ніж анаеробні вправи, такі як важка атлетика. Проте м'який опір здійснюють, якщо його проводять аеробним способом, також корисно впливає на підвищення чутливості до інсуліну у хворих на цукровий діабет. Стан у хворих на цукровий діабет може змінюватись щоденно, ефект фізичної вправи не обов'язково є постійним.

У комплексі фізичної реабілітації цукрового діабету значне місце посідають засоби фізичної терапії, що діють не тільки на симптоми, а і деякі з них направлені на окремі ланки патогенезу. Використовують такі засоби: ЛФК, лікувальний масаж, фізіотерапію.

Найбільш характерною особливістю методу ФТ є використання суворо дозованих фізичних вправ. Їх застосування вимагає активної участі хворого в лікувальному процесі. Дуже важливо визначити, який саме ступінь активності рекомендується тому чи іншому хворому з огляду на характер захворювання, ступінь функціональних розладів, загальний стан пацієнта і пристосованості до фізичних навантажень. Залежно від терапевтичних завдань, які представленні, фізичний терапевт повинен правильно дозувати і методично направляти застосування ФТ протягом курсу лікування.

Цимбал В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ХВОРИХ НА РЕВМАТИЗМ В ПЕРІОД РЕМІСІЇ

Ревматизм (хвороба Сокільського–Буйо) – системне інфекційно-алергічне захворювання сполучної тканини з переважною локалізацією в серцево-судинній системі і втягненням у цей процес багатьох внутрішніх органів. Більшість дослідників вважають збудником ревматизму бета–гемолітичний стрептокок групи А. Конкретні механізми розвитку ревматизму не встановлені. Більш ймовірно, що антигени стрептококу можуть фіксуватись в тканинах серця й суглобів, і, взаємодіючи з відповідними антитілами, призводять до запального процесу в оточуючих структурах (може виникати міокардит, ендокардит, артрит тощо). Але ревматизм не є звичайною стрептоковою інфекцією. Проникаючи в організм через нозофарингеальну ділянку і через піднебінні мигдалини, стрептокок вступає у складний взаємозв'язок з довір'ям, виділяє продукти своєї життєдіяльності – токсини, і в місці своєї дії призводить до клітинного розпаду тканин. Відомо, що в більшості випадків ревматизму передують ангіна, фарингіт або скарлатина: 75–80% хворих на ревматизм страждали хронічним тонзилітом. Рецидиви ревматизму в осіб з хронічним тонзилітом виникають в 2–2,5 рази частіше, ніж у хворих з своєчасно санованими мигдалинами. У дітей ревматизм має значну тенденцію до гострого важкого рецидивуючого перебігу. Як правило, знижується опірність організму, імуноактивна здатність. Виникає порушення імуногенезу, розвивається алергічний стан, і організм стає надчутливим до стрептококу. В цих умовах нове загострення інфекції, клінічний перебіг якого іноді майже не помітний, може стати вирішальним фактором і призвести до розвитку ревматизму.

Удосконалення засобів фізичної терапії дітей з ревматизмом є актуальним, оскільки фізичні вправи це один з головних чинників підвищення опірності організму, зміцнення й підтримання здоров'я, поліпшення та збереження загальної та розумової працездатності, активізації адаптаційно–захисних функцій організму.

В основі вивчення етіології та патогенезу ревматизму лежать два аспекти проблеми – А–стрептокова інфекція та схильність до ревматизму. Ревматизм – це загальне інфекційно–алергічне захворювання, що супроводжується запальним ураженням сполучної тканини з переважною локалізацією у серці. Засоби фізичної терапії займають провідне місце у відновленні хворих на ревматизм та адаптації організму до фізичних навантажень.

Програма фізичної терапії дітей з ревматизмом (неактивна фаза) 7–9 років розроблена з урахуванням віку, статі, показників фізичної підготовленості, функціонального стану і важкості перебігу патологічного процесу, супутніх захворювань. Запроваджена методика застосування адаптованих рухливих ігор у всіх частинах заняття лікувальною фізкультурою робить заняття цікавим та емоційно насиченим, запропоновані вправи мають вплив на всі групи м'язів. Під час застосування засобів фізичної терапії дітей хворих на ревматизм нами досліджувалися показники, які характеризували рівень соматичного здоров'я групи порівняння та основної групи (індекс Кетле, індекс Робінсона, силовий та життєвий індекси, проба Руф'є).

Експрес–оцінка рівня соматичного здоров'я за Г.Л. Апанасенком хлопчиків та дівчаток довела, що хлопчики основної групи протягом експерименту під впливом застосування запропонованої програми фізичної терапії підвищили свій рівень соматичного здоров'я з низького до нижче середнього (4,4 бали), а цей показник у групі порівняння залишається на низькому рівні (2,4 бали), але з тенденцією до підвищення. У дівчат, як у групі порівняння так і в основній групі, рівень соматичного здоров'я протягом експерименту зростає і сягає рівня нижче середнього. (2,25 до 4,75), (2,5 до 3,25). Таким чином, експрес–оцінка рівня фізичного здоров'я за Г.Л. Апанасенком дітей з ревматизмом (неактивна форма) довела, що розроблена нами програма фізичної терапії більш ефективно впливає на показники рівня соматичного здоров'я, що свідчить про кращу адаптацію систем організму до фізичних навантажень.

Чумакова О.

Класичний приватний університет

ВПЛИВ СИЛОВОЇ АЕРОБІКИ, ЯК ЗАСОБУ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, НА ДІТЕЙ З НАДМІРНОЮ ВАГОЮ

Трохи більше 10 років тому, на порядок денний, як в науковому світі, так і в галузі практичної медицини, постало питання про стрімке зростання числа людей, що страждають надмірною масою тіла та ожирінням. Хоча ожиріння, як окреме захворювання, існує дуже давно, але увагу суспільства до даної проблеми до недавнього часу залишалося вкрай недостатнім. Надмірна вага серйозна медико–соціальна і економічна проблема сучасного суспільства. Актуальність її визначається в першу чергу високою поширеністю, так як чверть населення економічно розвинених країн світу має масу тіла, яка на 15% перевищує норму. За прогнозами експертів ВООЗ, до 2025 року в світі налічуватиметься більше 300 мільйонів чоловік з діагнозом «ожиріння». В останні роки продовжується неухильний і значний ріст хворих на ожирінням серед дітей. Це підтверджується рядом статистичних досліджень. Так, у 1966–68 роках при огляді 6 тис. дітей було виявлено ожиріння ІІ ступеня, у 2,2% школярів 5–8 класів та у 5–6% дошкільнят. У 1971 році зафіксований зріст ожиріння до 10–12% серед школярів середніх і старших класів. Вивчення динаміки приросту хворих на ожиріння, стало причиною висновку у 1980 році про те, що ожиріння у дітей зростає на 1% кожного року. Дані Л. А. Мостової, С. П. Петраш (1982), які дослідили 4000 школярів різних областей України, свідчать про те, що серед дітей, які проживають у місті, розповсюдженість ожиріння складає 13,4%, а серед сільських дітей 11,8% (у Києві найвищий показник 15,7%). За останніми даними близько чверті працездатного населення нашої держави (особливо жінки), в тій чи іншій мірі, потерпають від ожиріння. За останніми даними доля населення, що страждає на ожиріння в Росії складає 30–50%; в США 36–42%; в Англії 25–30% від загальної кількості населення. За свідченням експертів ВООЗ, ожиріння є самим розповсюдженим захворюванням обміну речовин, яке охоплює 1/4 всього населення земної кулі. Існують тенденції до подальшого збільшення кількості хворих на ожиріння.

До останнього часу ожиріння знаходиться на першому місці серед захворювань обміну речовин, однак при цьому не є частою причиною звернень людей до лікаря, так як пацієнти часто не усвідомлюють важливості боротьби з надмірною вагою. Несвоєчасне і неадекватне лікування ожиріння призводить до змін у всіх внутрішніх органах і є причиною багатьох захворювань органів і систем, у тому числі серцево–судинної системи, інвалідизуючи людей у віці соціальної активності.

На жаль, у суспільстві та й у свідомості деяких лікарів, уявлення, що ожиріння це особиста проблема людини, прямий наслідок ледачою дозвольного життя і непомірного переїдання. Мабуть, ні за якої іншої хвороби самолікування не практикується з таким розмахом, як при ожирінні. Однак, науково обґрунтована і правильно організована лікувально–профілактична допомога хворим з ожирінням істотно впливає на фізичну працездатність та соціальні умови життя людей. Велике значення при цьому відіграє фізична реабілітація: лікувальна фізкультура, дієтотерапія, рефлекторно–сегментарний, точковий, вібраційний масаж, бальнеотерапія, фізіотерапія та ін. На сьогоднішній день стоїть завдання розробки нових найбільш ефективних методів фізичної реабілітації, що сприяють пролонгуванню періоду підтримки досягнутої ваги і поліпшенню якості життя хворих.

Чумаченко А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ АСИМЕТРИЧНОЇ ПОСТАВИ ЖІНОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Проблема фізичного виховання підростаючого покоління одна з найважливіших на сучасному етапі розвитку суспільства. Провідні фахівці, вчені (В.И. Дубровський, В.О. Кашуба, А.А. Потапчук), відзначають, що формування правильної постави у дітей та молоді – одна з основних педагогічних проблем фізичного

виховання. Численними дослідженнями (Д. Боренштейн, Л.А. Буланов, Т.Ю. Круцевич) доведено, що процес фізичного виховання має забезпечити об'єктивний контроль за формуванням правильної постави учнів.

Численні дослідження, проведені за останні роки, засвідчують: масовий характер функціональних порушень опорно-рухового апарату – порушення постави в сагітальній площині зі збільшенням і зменшенням фізіологічних вигинів хребетного стовпа, сколіотична постава, порушення опорно-ресорних властивостей стопи – одна з найбільш злободенних проблем сучасного суспільства.

Постава є інтегруючим показником стану здоров'я людини, навіть незначні функціональні порушення можуть спричинити стійку деформацію опорно-рухового апарату, мати тяжкі наслідки для здоров'я. Підвищення тонуусу скелетних м'язів, які впливають на формування правильної постави, є наслідком не тільки поліпшення регуляторної функції центральної нервової системи, а й позитивного впливу фізичних вправ на організм людини.

Тому метою нашої роботи є корекція асиметрії постави хребта у жінок 25-40 років і визначення ефективності дії підібраного комплексу фізичних вправ.

Проведення дослідження дозволяє науково обґрунтувати підібраний комплекс методів фізичної реабілітації при порушенні постави жінок 25-40 років і пропонувати його для практичного використання у навчальних, а також реабілітаційних і лікувальних установах.

Основне місце в заняттях зі студентами, які мають порушення постави, відводиться ЛФК. З її допомогою здійснюється їх всебічний фізичний розвиток, створюються загально-фізіологічні умови для правильного положення тіла, розвивається сила й працездатність м'язів, координація рухів, виховується нормальна постава, правильне дихання, засвоюються природно - прикладні та професійно-прикладні навички і дії. У відповідному дозуванні надає загально стимулюючу дію на організм хворого, покращує обмінні процеси і трофіку м'язів. Тим самим створюються сприятливі фізіологічні умови для стабілізації та корекції патологічного процесу. Поліпшення трофіки м'язів хребетного стовпа, зростання їх силової витривалості дозволяють виробити досить потужний м'язовий корсет, утримує хребетний стовп, тобто дає сформувати необхідну компенсацію в положенні максимальної корекції, а при неможливості такої корекції забезпечує стабілізацію його і запобігає прогресуванню сколіозу. Фізичні вправи також сприяють нормалізації діяльності внутрішніх органів, а в ряді випадків – і функції хребетного стовпа.

Саме цей підхід до корекції та зміцнення постави ми використовували у нашій роботі. Ми дослідили стан наших випробуваних за методикою Кузнецова та Хоулі, оцінили стан гнучкості хребта у чотирьох напрямках у сагітальній та фронтальній площині та силу м'язів корсету тулуба. Провели анкетування щодо больових відчуттів. Усі дані були математично оброблені і стали основою доказової бази нашої роботи.

Широкун Н. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ПРОФІЛАКТИКА СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З НАДМІРНОЮ МАСОЮ ТІЛА

У другій половині ХХ початку 21 століття основну небезпеку для здоров'я населення і проблему для охорони здоров'я стали представляти неінфекційні захворювання, в першу чергу хвороби серцево-судинної системи, які в даний час є провідною причиною захворюваності, інвалідизації та смертності дорослого населення. Сталося "омолодження" цих захворювань. Вони стали поширюватися і серед населення країн, що розвиваються.

Хвороби системи кровообігу в Україні є національною соціальною проблемою, для розв'язання якої необхідні державна підтримка, координація зусиль різних міністерств та органів виконавчої влади. Метою Національної програми "Попередження смертності та інвалідності населення внаслідок серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань", яка готується у МОЗ є зниження захворюваності населення на серцево-судинні захворювання, судинні ураження мозку, смертності від їх ускладнень, а також підвищення тривалості і якості життя хворих на серцево-судинні захворювання.

На сьогодні серцево-судинні захворювання належать до найбільш складних і життєвозагрозливих в Україні. Так, у 2004 році зареєстровано понад 10 млн хворих на гіпертонічну хворобу, 7,6 млн. хворих - на ішемічну хворобу серця і майже 3 млн. осіб - з церебро-васкулярними захворюваннями. Щорічно лікувально-профілактичними закладами вперше виявляється близько 2 млн. хворих з цією патологією, з них кожний другий - працездатного віку. Смертність від хвороб системи кровообігу в Україні займає перше місце і у 2-4 рази вища, ніж у країнах ЄС та світу, причому в нашій країні вмирають від цих захворювань не тільки частіше, але й раніше.

Профілактика ССЗ – це завдання всього суспільства, а не лише медицини. Основні сили необхідно спрямувати на покращання мотивації населення стосовно збереження власного здоров'я. Актуальним залишається розробка заходів первинної профілактики, яка в першу чергу повинна бути спрямована на виявлення факторів ризику серцево-судинної патології, проведення динамічного спостереження за групами ризику щодо розвитку даних захворювань з метою впровадження можливих шляхів корекції виявлених порушень та збереження оптимальної діяльності серцево-судинної системи.

Головна мета кожної людини – збереження здоров'я, запобігання захворюванням і продовження життя. Важливим чинником для досягнення високого рівня здоров'я є здоровий спосіб життя населення України. Це поняття охоплює використання систематичних фізичних навантажень, збалансоване харчування, здоровий та достатній сон, релаксацію й подолання стресу, відмову від паління та алкоголю тощо.

Аналіз літературних джерел по досліджуваній проблемі показав, що хвороби серцево-судинної системи в даний час є провідною причиною захворюваності, інвалідизації та смертності дорослого населення. Актуальним залишається розробка заходів первинної профілактики, яка в першу чергу повинна бути спря-

мована на виявлення факторів ризику серцево-судинної патології, проведення динамічного спостереження за групами ризику щодо розвитку даних захворювань з метою впровадження можливих шляхів корекції виявлених порушень та збереження оптимальної діяльності серцево-судинної системи. Збереження, зміцнення здоров'я та профілактика захворювань, шляхом залучення до систематичних оздоровчих занять є одним із головних напрямків державної політики.

Основними мотиваційними стимулами до занять оздоровчим фітнесом для жінок першого зрілого віку є:

- зміцнення здоров'я і отримання позитивних емоцій (50%);
- корекція фігури (37%);
- зняття стресу, втоми і спілкування з друзями (18%).

Проведені нами розрахунки показників жирового та м'язового компонентів у загальній масі тіла жінок зрілого віку дозволили нам об'єктивно охарактеризувати їх соматичні особливості та констатувати більш високі показники жирового компоненту, що підтверджує наявність у них надмірної маси тіла.

На підставі результатів констатувального експерименту нами було запропоновано і практично апробовано програму профілактики ССЗ та технологію корекції маси тіла жінок зрілого віку засобами оздоровчого фітнесу. Структура технології включає: мету, завдання, принципи, методи і засоби, а також критерії ефективності та етапи практичної реалізації, кожен з яких вирішує відповідні завдання. На нашу думку програма профілактики серцево-судинних захворювань та корекції маси тіла жінок 1 зрілого віку засобами оздоровчого фітнесу в обов'язковому порядку повинна включати в себе п'ять модулів: модуль «розминка», силовий модуль, аеробний модуль, модуль «стретчинг» та відновлювальний модуль.

Після завершення курсу оздоровчо-профілактичних заходів була відмічена сприятлива динаміка показників фізичного стану та фізичної працездатності жінок обох груп. Застосування розробленої технології сприяло суттєвому підвищенню рівня рухової активності, покращенню показників фізичного стану та нормалізації маси тіла жінок зрілого віку після проведеного експерименту порівняно з вихідними результатами ($p < 0,05$). Але розроблена нами програма оздоровчого фітнесу аеробного спрямування з використанням силових суперсетів та корекцією раціону харчування дозволила досягти більш вагомих результатів відновлення фізичного стану та аеробної продуктивності жінок експериментальної групи, що підтверджено результатами педагогічного експерименту. Показники жирового компоненту у загальній масі тіла значно зменшилися та наблизилися до безпечного рівня здоров'я.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою науково обґрунтованих фітнес-програм силової спрямованості для жінок, метою занять яких є зміцнення здоров'я та корекція маси і форми тіла.

Штепенко А. Ю.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.фіз.вих., професор Одинець Т. Є.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ З ПОРУШЕННЯМИ МОТОРНОГО КОНТРОЛЮ

Аутизм – це складна неврологічна вада та вада розвитку, яка проявляється на ранніх стадіях розвитку. Аутизм впливає на нормальне функціонування мозку, розвиток спілкування, а також соціальні навички дитини. [1] Аутизм розглядається як стан, що триває все життя, і його неможливо вилікувати. Однак тяжкість може зменшитися завдяки спеціальному навчанню та лікуванню.

На сьогоднішній день причина аутизму невідома. Деякі стверджували, що це результат аномалій у раннього розвитку мозку. [2] Хаппе та Рональд (2008) пояснили найпоширеніші генетичні, когнітивні, а також фактори нервового розвитку, які сприяють характерній тріаді симптомів аутизму. (Наприклад, затримка мовлення, соціальні порушення та повторювана поведінка).

Затримка розвитку може вплинути на загальну та дрібну моторику дітей. Метою фізичної терапії є збір інформації від батьків, лікарів та інших членів мультидисциплінарної команди. Роль фізичної терапії полягає в догляді за дітьми-аутистами з руховими порушеннями (наприклад, проблемами з контролем дихання та рівнем координації, покращенням постави та вирішенням проблем опорно-рухового апарату, включаючи деформації грудної клітини, а також стоп і проблеми зі зміщенням щиколотки. [3]

Зазвичай обстеження та лікування можуть проводитися в різних умовах (наприклад, вдома, в дитячих закладах, громадських центрах, лікарнях, реабілітаційних центрах і фітнес-центрах). Фізичні терапевти також беруть участь у реабілітації після травм, коли дитина може отримати травму від перелому ноги і потребує реабілітаційного лікування. Однак фізичні терапевти повинні брати до уваги діагноз аутизму при плануванні сеансів лікування. Це пов'язано з тим, що багато сеансів фізичної терапії є дуже структурованими. Навчити їх почуватися комфортно та компетентно керувати своїм тілом є важливою частиною лікування.

Одна з причин низького рівня участі у фізичному вихованні для дітей з аутизмом може бути пов'язана з проблемами основного діагнозу та супутніми руховими порушеннями. [4] Cairney та інші (2005) виявили, що діти з диспраксією менш схильні до фізичної активності.

Було стверджено, що існує потреба в більш адаптованому (фізичному вихованні) фізичному вихованні для дітей з нервово-психічними розладами, сприяючи розвитку рухових навичок, почуття власної ефективності та фізичної підготовки.

Діти з аутизмом мають низьку моторику, тому рекомендується, щоб програми раннього втручання були зосереджені на моторному розвитку. Фізіотерапевти можуть стимулювати навчання функціональних рухових навичок, щоб допомогти дитині компенсувати порушення рухових навичок.

Фізична терапія та освіта дітей з аутизмом є важливими через рухові труднощі, з якими вони стикаються на етапі свого розвитку.

Фізичні терапевти повинні брати участь у ігровій терапії/вправах, де вони можуть навчити дітей бути впевненими та комфортними у своєму тілі. Це призведе до кращих результатів у майбутньому для багатьох дітей з аутизмом.

Список використаних джерел

1. Durand V. M., Barlow D. H. Essentials of abnormal psychology. *Cengage Learning*. 2015.
2. Caronna E. B., Milunsky J. M., Tager-Flusberg H. Autism spectrum disorders: clinical and research frontiers. *Archives of disease in childhood*. 2008. № 93 (6). P. 518–523.
3. Jebakumar A. Z. Physiotherapy cures autism: a review.
4. Physiotherapy for Autism Spectrum Disorder Children With Motor Control Disabilities URL: https://www.physio-pedia.com/Physiotherapy_for_Autism_Spectrum_Disorder_Children_With_Motor_Control_Disabilities?utm_source=physiopedia&utm_medium=search&utm_campaign=ongoing_internal (date of request: 14.09.2022).

Шумейко А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ОСОБЛИВІСТЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ХРОНІЧНОМУ БРОНХІТІ У ДІТЕЙ

Збереження здоров'я дітей в складних соціальних, економічних і екологічних умовах є однією з найактуальніших проблем людства. Протимікробна терапія не може забезпечити профілактику прогресу запалення і проявів дихальної недостатності, необхідну корекцію порушень вентиляції і евакуаторної функції бронхів при ХБ.

А в даний час гострі респіраторні захворювання придбали ще більш грізне значення у всьому світі, причиною якого стала пандемія коронавірусу COVID-19.

Бронхіт – запальне захворювання бронхів без осередкових і інфільтративних уражень легеневої тканини. Хронічний бронхіт (ХБ) – дифузне запальне ураження бронхіального дерева, що обумовлене тривалим роздратуванням повітряноносних шляхів

Тому, **мета** нашого дослідження – оцінити ефективність впливу методів фізичної реабілітації на відновлення функцій дихальної системи при хронічному бронхіті у дітей 11-12 років.

Ми припустили що застосування комплексу в реабілітації хворих з бронхолегеневої патологією призведе до позитивної зміни клінічних симптомів захворювання, приросту показників бронхіальної прохідності, а також подовженню ремісії захворювань.

Відповідно до мети і гіпотезою які, з погляду, дозволяють простежити зміни у організмі дитини, під впливом лікувальних дихальних вправ. Для реабілітаційного лікування нами було обрано дитячу дихальну програму О.Стрельникової. Усі вправи у цій програмі побудовані на імітації знайомих дітей рухів. Тим не менш, нам довелося витратити чимало часу для навчання нестандартному диханню, яке пропонує автор. нами були поставлені завдання:

У дослідженні нами були застосовані стандартні методи дослідження, а для контролю за процесом відновлення до і після проведення реабілітації були виконані такі контрольні вимірювання:

- функції дихальної системи методом спірографії і функціональні проби Штанге і Генче;
- вентиляційна функція легенів була досліджена за допомогою спірографії (ЧД, ДО, ХОД, МВЛ, ЖЕЛ, ФЖЕЛ, ОФВ1, проба Тиффно (ОФВ1/ ФЖЕЛ).

Вони так само не складні у виконанні, їх теж можна використовувати в ігровій методиці і що дуже важливо для пацієнтів обраного нами віку, вони можуть мати характер змагання. В ЦЬОМУ ВІКУ, ЯК ВІДОМО, СУПЕРНИЧНО ДУЖЕ ХАРАКТЕРИЗУЄ ДІТЕЙ І МОТИВУЄ НА ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГНОЇ ЦІЛІ.

Дослідження проводилися з жовтня 2021 по січень 2022 року на базі дитячої поліклініки, кабінет ЛФК. Робота проводилася у декілька етапів.

На 1 етапі проводився збір і аналіз літературних джерел. Попередні дослідження проводилися на 2 етапі роботи. На 3 етапі були проведені реабілітаційні заходи з учасниками дослідження. 4 етап був присвячений оцінці показників функцій зовнішнього дихання випробовуваних.

Sokolovskaya I.

Zaporizhzhia State Medical University

Serhata N., Serhatyi M.

Khortytsia National Academy

APPROACHES AND METHODS IN ASSESSING THE EFFICIENCY OF HIGHER EDUCATIONAL STUDENTS' HEALTH REHABILITATION

Relevance. In the complex of measures to preserve and strengthen the health of students, health-improving work is of no small importance. One of the important tasks of preventive medicine is to improve the methodology for the hygienic assessment of the rehabilitation of children and adolescents with the identification of priority health problems, factors that shape health, and the development of specific measures for its correction.

The purpose of the work is to analyze the existing methods for assessing the effectiveness of students' health improvement.

Methods: a set of general logical methods and research techniques was used - analysis, synthesis, abstraction and generalization

Results and discussion. A comparative analysis of the available methodological recommendations and approaches to the assessment of student health improvement activities allows the authors to make critical remarks, supported in some cases by the results of their own research. It is quite clear that the effectiveness of any process, including health improvement, is determined by the conditions and organization of its implementation. The sanitary and epidemiological well-being of children is ensured by compliance with the requirements of existing SanPiN.

Evaluation of the effectiveness of any option for the recovery of each child / adolescent / student is carried out, first of all, in medical institutions, for which pediatricians have a number of approaches. In particular, the dynamics of changes in individual characteristics of physical development, functional state, health, degree of resistance, hardening.

Conclusion. Thus, the analysis of the existing approaches to the assessment of activities for the improvement of children and adolescents shows the presence of a number of significant problems and dictates the need to continue the work. The role of the contribution of individual factors and groups of conditions for the organization of health improvement, determine the need to comply with all the requirements that correspond to our knowledge at this stage in the development of hygienic science and practice.

References

1. Barbosa J. Transition from Secondary School to Medical School: The Role of Self-Study and Self-Regulated Learning Skills in Freshman Burnout. *Acta Médica Portuguesa*. 2016. Vol. 29. № 12. P. 803–808.
2. Yarmola I. K. Competence and competence of the teacher of higher school as Yarmola components of its innovative development. *Zaporozhye medical journal*. 2013. № 5. P. 116–118.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Дарієвич А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ В СІЛЬСЬКИХ РАЙОНАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У сфері туризму України з'явився новий термін «сільський зелений туризм», розвиток якого прогресує з кожним роком. Останнім часом мальовниче українське село стає привабливим місцем для туристів, які бажають відпочивати на лоні природи в етнографічних садибах, де можна поласувати національними стравами, познайомитися з традиціями та звичаями, з пам'ятками природи та архітектури.

Неповторна Дніпропетровщина багата на культурні цінності та вікові надбання. Славиться вона різноманітними пейзажами, гостинними людьми, смачними стравами, виробами народних майстрів. Гостинність та затишність осель дозволяє відпочиваючим та гостям відчувати себе як вдома.

Понад 11 тисяч пам'яток археології: стоянок, поселень, курганів, поховань, святилищ, а також майже 60 тисяч археологічних знахідок (зброя, знаряддя праці, керамічні вироби, прикраси, культові речі, кам'яна монументальна та дрібна пластика тощо), які зберігаються в музеях області, є яскравими пам'ятками давньої історії Дніпропетровщини, джерелами, що допомагають реконструювати минуле краю.

Найвідомішими туристичними об'єктами є: скіфські кургани IV ст. до н.е., культурно – архітектурні пам'ятки у с. Старі Кодаци, місця розташування козацьких січей та боїв козацьких військ з польською шляхтою під м.Жовті Води та с. Княжі Байраки, історико – культурні пам'ятки м. Дніпропетровська і серед них садиба – музей Д.І.Яворницького, місця, пов'язані з форсуванням Дніпра в роки Другої світової війни, музей ужиткового мистецтва петриківського художнього орнаменту в смт. Петриківці.

На території Дніпропетровської області знаходилось п'ять із восьми існуючих у XVI-XVIIIст. Запорозьких Січей. А саме:

1. 1540–1592 рр. – Томаківська Січ (нині Нікопольський район) – частина міста Марганця, названа «острів». Острів Томаківка – при впадінні р.Томаківка в р.Дніпро – майже затоплена водами Каховського водосховища;

2. 1592–1633 рр. – Базавлуцька Січ (Нікопольський район Дніпро-петровської обл.) – біля села Капулівка, затоплена водами Каховського водосховища;

3. 1638–1652 рр. – Микитинська Січ (м.Нікополь) – на місці розташування Січі встановлено меморіальну плиту, на якій є надпис: «На цій місцевості знаходилась Запорізька Січ. У 1648 р. в цій Січі запорозькі козаки обрали Богдана Хмельницького Гетьманом України»;

4. 1652–1709 рр. – Чортомлицька (Стара) Січ – Нікопольський район Дніпропетровської області – частина затоплена водами Каховського водосховища, решта, де було запорозьке кладовище – нині с.Капулівка, де знаходиться могила І. Сірка;

5. 1734–1775 рр. – Підпільнянська (Нова) Січ (нині Нікопольський район Дніпропетровської області).

Детально проаналізувавши територіальну структуру сільського зеленого туризму в межах Дніпропетровської області та з метою вдосконалення його організації, виділимо кілька спеціалізованих районів сільського зеленого туризму:

1. Райони з найбільшою кількістю природно-туристичних об'єктів та історико-культурної спадщини;

2. Райони зі значною кількістю природно-туристичних об'єктів та історико-культурної спадщини;

3. Райони з мінімальною кількістю природно-туристичних об'єктів та історико-культурної спадщини;

4. Райони з найнижчою кількістю природно-туристичних об'єктів та історико-культурної спадщини, або їх відсутність.

Таким чином, область лежить у степовій зоні, де поєднуються північностепові підвищені та схилі, на крайньому південному заході – середньорівнинні та схилово підвищені природно-територіальні комплекси. У зв'язку з високою концентрацією промислових підприємств особливе значення має охорона повітря, значні роботи проводяться по будівництву та реконструкції очисних споруд на великих промислових підприємствах.

Литвиненко І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Коломієць В. М.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИЗМУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Питання організації рекламної діяльності є дуже актуальним у сучасних умовах функціонування підприємств індустрії туризму. У нинішній час реклама, будучи постійним супутником людини, щоденно і масово впливаючи на нього, грає суттєву роль у житті суспільства. Особливо великим є значення реклами в галузях економіки та суспільного життя [1].

Питанням організації рекламної діяльності на підприємствах приділяється значна увага як закордонних, так і вітчизняних вчених, такими як: Е. Голубков, Г. Рифкін, Г. Багієва, М. Березина, Е. Голубкова, Є. Дмитрієва, І. Кретова, В. Маркова, М. Перекаліной, Н. Платонова, Б. Соловйова, Л. Сульповара та ін.

Метою дослідження є дослідження ефективності організації рекламної діяльності на підприємствах індустрії туризму та розробка напрямків її підвищення.

За результатами дослідження наукових праць, статей та публікацій та дослідження практичної бази, виявлені основні проблеми розвитку туристичної індустрії України, які потребують невідкладної державної підтримки та регулювання, а саме: нестабільність політичної ситуації в країні та наявність військової агресії Росії; складна економічна, соціально-культурна ситуація в країні; недоліки регіонального регулювання галузі

туризму; недосконале та несприятливе для розвитку туризму нормативно-правове забезпечення; відсутність скоординованої висококваліфікованої системи заходів з просування туристичного продукту України на світовий ринок; велике податкове навантаження, що є перешкодою для потенційних інвесторів у сферу туризму; недостатній рівень кваліфікації персоналу туристичної сфери; низький рівень розвитку туристичної інфраструктури та її невідповідність світовим стандартам; невідповідність вимогам закордонних і вітчизняних туристів транспортної структури тощо [2].

Проаналізувавши організацію рекламної роботи зроблені висновки і визначені наступні шляхи підвищення організації рекламної діяльності: встановити взаєморозуміння і довірчі відносини між підприємством і громадськістю; забезпечити фірмі популярність; створити і підтвердити імідж підприємства; провести популяризацію туристичного продукту та туризму в цілому; забезпечити підтримку з боку різних цільових аудиторій.

Рекламна кампанія має ґрунтуватися на проведенні цілого ряду досліджень: вивчення об'єкту реклами; вивчення цільової аудиторії і ринку просування і продажу; планування реклами готельних послуг; визначення кошторису витрат; вибір форми реклами та її термінів; аналіз і стимулювання ефективності реклами готельних послуг [3].

Отже, за результатами аналізу сучасного стану ринку туристичних послуг в Україні, можна стверджувати про доцільність та необхідність розвитку туристичної галузі.

Список використаних джерел

1. Бойко О. В. Оцінка ефективності засобів рекламної діяльності в сфері туристичного бізнесу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2013. № 1086. Вип. 2. С. 115–119.

2. Талалай В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної галузі в Україні. *Інновації та науковий потенціал світу* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця : ДІЛО, 2016. С. 18–20.

3. Язіна В. А. Теоретична сутність організаційно-правового механізму управління готельно-ресторанним господарством. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Т. 1. № 2. 132 с.

Некlesa Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

СУЧАСНИЙ СТАН РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ ТА В УКРАЇНІ

Релігійний туризм вважається історично першим видом туристичних подорожей, що може бути віднесений до періоду формування світових релігій. На думку багатьох віруючих кожен православний хоч би раз повинен відвідати Святу землю в Ізраїлі і Єгипті та побувати на горі Афон. Практично кожний вірмен відвідує Ечміадзін. Католики вважають своїм обов'язком здійснити паломництво до Риму (міста апостола Петра), Сантьяго-де-Компостела (шлях Святого Якова), Лурду, Фатими, Меджігор'я або Гуаделупе (найбільш відомі місця явлень Діви Марії). Те ж стосується і мусульман з тією різницею, що їм необхідно зробити хадж до Мекки.

І це не дивно, бо практично у кожній країні релігійні об'єкти являють собою найбільш гарні архітектурні споруди і музеї, особливо за межами столиць і великих міст. Наприклад, у Франції, яку щорік відвідують десятки мільйонів іноземців, 60% усього фонду національної спадщини складають саме релігійні об'єкти.

У найбільш повному каталозі туристичних об'єктів України на сайті ua.igotoworld.com поряд з 5285 архітектурно-історичними, природними і індустріальними пам'ятками указуються 1916 храмів. Тобто храми складають 27% усіх позначених пам'яток країни.

Серед 1916 позначених храмів є 142 собори, 1298 церков, 255 костьолів, 156 монастирів, 57 синагоги, 14 мечетей, 26 святих місць, 2 паломницьких місця. Логічно припускати, що кількість релігійних туристів і екскурсантів буде пропорційною числу цих храмів по областях і регіонах України.

Тобто три чверті потоку релігійного туризму буде спрямовано в Західну і Центральну Україну, близько 14% сконцентровано у східних областях і менше 10% – на півдні країни

Найбільший паломницький потік до України формують іудеї, що прямують до синагог та цвинтарів Києва, Львова, Жовкви, Белза та представники однієї з гілок іудейства (хасидів), які відвідують Меджибіж, де працював і був похований засновник хасидизму Бел Шем Тов, могили Рабі Нахмана в Умані, Леві Іцхака в Бердичеві, Мордехая Тверського в Житомирі, Ієхіля Міхеля у Новоград-Волинському та ін.

Другим за кількістю прочан є паломницький потік з Росії до православної Києво-Печерської, Почаївської, Святогірської лавр та православних монастирів України: Троїцького, Єлецького Успенського, Данівського Георгіївського, Святотроїцького у Корці, Межирицького, Святобогоявленського у Кременці, Святогірського Свято-Успенського у Зимному, Святотроїцького у Густині, Спасо-Преображенського, Мгарського, Топловського у Сімферополі.

Третім за величиною є потік прочан з Польщі до католицьких та греко- католицьких святинь. Об'єктами паломництва переважно виступають храми Львова, Жовкви, Белза, Білої Церкви, Бердичева, Полонного та інших міст переважно Західної України. Етнічними українцями, що емігрували до Польщі під час комуністичних репресій особливо часто відвідуються релігійний комплекс у Зарваниці, Крехівський Василіанський монастир, Унівський монастир та інші святині Західної України.

Паломницькі потоки зі сусідніх країн: Словаччини, Румунії, Молдови формуються в переважній більшості етнічними українцями, які в силу свого прикордонного положення стали мешканцями інших країн і тепер є паломниками різних конфесій України.

У 2020 році Україну відвідали 138 тис. іноземців з метою «туризм» і 720 тис. – з «іншою» метою (культурний та спортивний обмін, релігійна, інша) [55]. Якщо припустити, що частка релігійних туристів серед них досягає середньосвітового показника в 15-20%, тоді кількість іноземних релігійних туристів в Україні не перевищує 115–150 тис. осіб.

Сказати точно, скільки громадян України мандрували за кордон з релігійною метою також неможливо. Прикордонна статистика свідчить, що у 2020 році 2275 тис. українців виїжджали у приватні поїздки, 185 тис. – у службові, 207 тис. – в організовані туристичні. З них 1498 тис. мали путівки українських тур агентств (88% – київських тур агентств). З них тільки 84 тисячі осіб (5,6%) їхали з «іншою метою», в яку потрапляє і мета релігійна. Якщо припустити, що усі «інші» – релігійні, тоді ця цифра 84 тис. осіб складе весь потік виїзного релігійного туризму.

Куди мандрували «інші» – також неможливо сказати точно. Оскільки 72% громадян України складають православні, з логіки, головним має бути паломницький і релігійнознавчий потік до Святої землі – в Ізраїль і Палестину.

Таким чином, за оцінками фахівців Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО) на даний час частка релігійного туризму займає до 20% світового туристичного ринку. За офіційними даними, наприклад, до Греції приїжджає понад 20 млн. туристів у рік, серед яких третина – це паломники.

Рибалко А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

КІНОТУРИЗМ- ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО- ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Культурно-пізнавальний туризм охоплює безліч цікавих видів відпочинку, одним з яких є кінотуризм. Туризм, який виник під впливом кіноіндустрії, відносно недавно сформувався як окремий вид подорожей. У світовому масштабі він набирає все більшої популярності, і яскравим прикладом цього явища можуть служити такі країни, як Нова Зеландія, Великобританія, Марокко, Туніс і США, де знаходяться місця зйомок багатьох культових фільмів, які залучають сьогодні сотні тисяч туристів.

У сучасному світі індустрія туризму являється однією з найбільш швидкозростаючих. Цілком виправдано, звернути увагу на можливість використання кіноіндустрії, а саме вплив фільмів на туристичну мотивацію, здатність впливати на бренд території і створювати попит на відвідування маршрутів показаних в кіно. У результаті виник новий різновид туризму - кінотуризм, який являється специфічною туристичною моделлю. Вона дозволяє людям побачити процес зйомки фільмів для збільшення туристичного потоку, домагаючись значного збільшити кількість відвідувань конкретної території.

Кінотуризм, може запропонувати якісно нові туристичні продукти, сформовані на стику різних індустрій. В основу розробки кінотуру покладені яскраві враження і емоції, здатні пробудити інтерес споживачів. В даний час Україна не входить до списку країн де кінотуризм поширен але має певні перспективи розвитку.

Перегляд телебачення і відвідування кінотеатрів зайняли центральне місце в культурному житті людей. Кінотуризм є одним з перспективних видів туризму, пов'язаний з індивідуальними вподобаннями кожного туриста та їх розвитком особливо в процесі кінематографу.

Відвідування туристами місць зйомок різних фільмів отримало свою власну назву: set jetting (подорож декораціями).

Термін описує зростаючу тенденцію до відвідування місць, використаних в художніх фільмах і на телебаченні. Кіноіндустрія є бізнесом, який отримує прибуток від залучання відвідувачів, натхнених красивими пейзажами місць, котрі показані в кіно, або через рекламу за допомогою історій, пов'язаних з місцями зйомки, що представлені як програма туру.

З цього можна зробити висновок, кінотуризм має достатній вплив на економіку тієї чи іншої країни. Таким чином, кінотуризм є дуже цікавим сучасним видом туризму. Майже всі вікові категорії населення можуть знайти для себе щось цікаве в місцях кінозйомок. В індустрії кіно й індустрії туризму, крім стійкості до криз, загальної популярності та стабільного комерційного успіху, є потужний вплив кіно і туризму на економіку окремих брендів, цілих галузей діяльності і навіть країн.

Список використаних джерел

1. Шкапова О. М. Маркетинг послуг : навч. посіб. Київ : Кондор, 2004. 304 с.
2. Крачило Н. П. Географія туризму. Київ : Вища школа, 1987. 208 с.
3. Організація готельного господарства. URL: <http://westudents.com.ua> (дата звернення: 14.09.2022).
4. Салімон В., Салімон С. Використання кіно-матеріалів на уроках географії із сугестопедичною технологією навчання. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2017. Вип. 26. С. 71–74.
5. Словник англійської мови. URL: <https://educalingo.com/ru/dic-en/set-jetting> (дата звернення: 14.09.2022).

Саладзе Л.

Академія наук туризму Грузії
наук. кер. – академік Жоржоліані Н.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ПОДОРОЖІ

Основним ринком міжнародних мандрівників Грузії є сусідні країни. На походження відвідувачів впливає низка факторів, у тому числі:

- тривалість візиту;
- витрати, харчування, кількість покупок;
- активність та відвідуваність пам'яток;
- відвідані місця у Грузії;
- тип засобів розміщення та турів.

Люди подорожують у пошуках різних вражень, і на це рішення впливає безліч чинників, зокрема вік, культурна самобутність, попередній досвід подорожей і вільний час. Поточні політичні, екологічні чи

економічні чинники мають важливе значення. Основна мотивація планування відпустки також впливає вибір туристом напрями. Наприклад, у молодят з Італії будуть інші вимоги, ніж у німецького туриста.

Плануючи подорож, мандрівник вибирає місце, де отримає бажані враження. Цей досвід ґрунтується на туристичних продуктах. Хоча туристичний продукт є важливою частиною туристичного досвіду, не всі туристичні продукти призначені для міжнародних ринків, деякі продукти необхідно модифікувати для виходу на міжнародний ринок або вони можуть бути корисними лише для певних ринків. У той же час, деякі продукти можуть бути більш привабливими для міжнародних ринків.

Як показує світовий досвід, міжнародні мандрівники подорожують довше та витрачають більше грошей, ніж внутрішні. Згідно з сучасними тенденціями у світі, більшість операторів намагаються спочатку охопити своїм туристичним продуктом місцевий ринок і лише потім виходити на міжнародний ринок, хоча цей досвід може відрізнятися для конкретної країни. Крім того, існують досить суттєві відмінності між маркетингом, який використовується для захоплення внутрішнього та міжнародного ринків, важливо розуміти той факт, що міжнародний ринок є висококонкурентним. Тут ми конкуруватимемо не лише з компаніями, які пропонують аналогічні продукти клієнтам, а й з іншими міжнародними напрямками (дестинація – це поєднання турпродукту та місця).

Важливо правильно розуміти основну термінологію, щоби ефективно планувати діяльність. На сприйняття туристів впливає безліч факторів, серед яких важливі: інформація про місце призначення, відстань, необхідна для досягнення місця, освітлення у ЗМІ, реклама, вільний час та частота відвідувань. Для мандрівників на короткі відстані (наприклад, сусідні країни) країна. В'їхати на територію Грузії з Туреччини можна за посвідченням особи, а з інших сусідніх країн потрібно лише паспорт. Короткомагістральні туристи частіше приїжджають до Грузії та залишаються в країні відносно недовго. Разом з частими поїздками вони набувають і досвіду, тому ця категорія може самостійніше планувати поїздки і має більше знань про пам'ятки Грузії. Для далекомагістральних ринків (наприклад, Європи та Сполучених Штатів Америки) відвідування Грузії потребує більше зусиль, грошей та часу.

Культурна самобутність значно впливає на рішення про поїздки. Міжнародні мандрівники, як правило, відвідують одні й самі пам'ятки, але отримують зовсім різні враження. Наприклад, гість із Азії може відвідати Светіцховелі та сфотографуватися на його тлі, а американець може зацікавитися його історією. Культурна самобутність стимулює попит на тури та заходи, а також на харчування та проживання. Наприклад, відвідувач із Німеччини може попросити відвідати непопулярне місце. Американській парі варто забронювати двомісний номер у комфортному готелі.

Шукачів пригод можна знайти у всіх вікових групах, з будь-яким рівнем доходу та в будь-якому географічному розташуванні. Психологічні дослідження виявили, що думає і відчуває цей тип мандрівника під час планування своєї подорожі. На них менше впливають традиційні бар'єри, такі як далекі поїздки, брак часу та витрати.

Однією з цілей Національної адміністрації туризму Грузії є зробити Грузію привабливим місцем для шукачів пригод.

Список використаних джерел

1. Сохадзе Ав., Цагареишвили С. Основи туризму. Кутаїсі, 2015.
2. Метревели М. Основи туризму та гостинності. Тбілісі, 2008.
3. Методичні рекомендації по плануванню імпортного туристичного бізнесу. 2017.

Слаква П. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

РОЗВИТОК ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Ефективність розвитку ринку туристичних послуг залежить від максимальної відповідності туристичного продукту запитам споживачів. Це потребує досвіду роботи на ринку, вивчення запитів споживачів тур послуг, їх смаків, потреб. В повній мірі це стосується розвитку фестивального туризму, який можна розглядати як інноваційний туристичний продукт на сучасному ринку України.

Впровадження креативних туристичних індустрій (мова йде про фестивальний туризм) передбачає вивчення мотивації та психології споживачів, передбачає створення нових видів туристичного продукту, технологій, удосконалення форм просування продукції, каналів розподілу і методів виходу на нові ринки.

Однією з особливостей функціонування фестивального туризму на ринку туристичних послуг є врахування фактору впливу на туристичний імідж території. Важливою складовою повинно стати формування ринку туристичних послуг з урахуванням можливостей регіону та культурних його характеристик. Зауважимо, що саме культура є тим потужним інструментом, котрий впливає на зміну цінностей, а також створює належні умови для підтримки і розвитку творчого, духовного, культурного та мистецького потенціалу регіонів, сприяє можливості культурного розвитку і самовираження людей, виховання морально-здорової нації.

Аналіз даних показав, що існують стримуючі чинники для розвитку ринку туристичних України й фестивального туризму, зокрема. До них були віднесені: відсутність належного туристичної сфери на державному та регіональному рівнях; - політична ситуація в країні та взаємовідносини між країнами в сфері туризму; - нечіткий розподіл функцій управління туристичною сферою в регіоні, і як наслідок, відсутність відповідної мотивації до вжиття заходів, спрямованих на комплексну взаємодію всіх структурних елементів, і на цій основі створення якісного туристичного продукту та ін.

Однією з особливостей розвитку фестивального туризму має стати співпраця з країнами ЄС й врахування особливостей його розвитку і європейських традицій. Також співпрацею стала програма «Culture Bridges», яка була презентована директором Британської Ради в Україні Саймоном Вільямсом 20 жовтня 2017 року в рамках міжнародного форуму «Креативна Україна».

«Culture Bridges» – програма розвитку українського культурного сектору, яка має на меті налагодження ефективних зв'язків між митцями, культурними операторами та інституціями в Україні і ЄС. Програма «Гранти національної співпраці» надає гранти для українських інституцій із щонайменше двох несуміжних областей України на реалізацію спільних проєктів у сфері культури та креативних індустрій. Подача проєктів відкрита лише для організацій з України, зокрема для організацій громадянського суспільства, організацій державного сектору та приватних організацій (також і прибуткових), що працюють у культурному та творчому секторах.

За результатами першого конкурсу програми «Culture Bridges» у 2018 році підтримано 43 заявки із загальним бюджетом у майже 348000 євро у таких категоріях: фестивалі, візуальне мистецтво, матеріальна та нематеріальна культурна спадщина. Загалом у рамках конкурсу отримано 544 заявки за всіма напрямками грантів. Заявники представляють усі області України. Європейські партнери, що взяли участь у конкурсі, представляють більш ніж 10 країн ЄС.

На особливу увагу заслуговує проблема регіонального розвитку фестивального туризму в Україні. Структура туристичного іміджу регіону передбачає взаємозв'язок складових: статусу туристського регіону, вигляд, регіональну символіку та емоційні зв'язки з регіоном. Саме завдяки реалізації вищезазначених складових формуються особливості функціонування фестивального туризму на ринку туристичних послуг, туристична іміджеві політика і маркетинг регіону.

Виходячи з визначення фестивальних індустрій як креативних технологій їх розвиток повинен базуватися на відродженні старих міських районів із вже прокладеною інфраструктурою, що дозволяє економити на освоєнні нових територій. Історичні місцевості начебто мають свою власну особистість. І не дарма, адже будинки тут так само важливі, як і люди. Компактність забудови, людський масштаб споруд, співвимірність вуличного простору сприяє інтенсивності спілкування. Історична архітектура та традиційне міське середовище формує уявлення про гармонію та естетичні смаки багатьох поколінь, програмує життєвий уклад, традиції та світогляд майбутніх українців.

Можна розглядати фестивальні практики як форми культурної комунікації, які створюють синтетично-художній простір з ознаками багатофункціональності і багатогранності. Таким чином, фестивальний простір виступає як знаково-комунікативна система функціонування соціокультурних взаємодій, які формують певну конфігурацію комунікативного простору з можливостями для створення нових продуктів спільної творчості та їх реалізації (унікальні перформенси з поєднанням музичних ідей та символічно закодованою пластикою руху, інсталяції як сполучення візуальних мистецтв та акустичних можливостей, культурний діалог з унікальними місцевими локаціями тощо).

Ми дійшли висновку, що креативні фестивальні індустрії на сучасному етапі розвитку активно використовують культурну спадщину та мистецтво в якості ресурсу для створення нових туристичних продуктів та послуг.

Старченко А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

АНАЛІЗ ДИТЯЧОЇ АНІМАЦІЇ В ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ

Україна має досить потужні передумови розвитку туристичної індустрії, які умовно можна віднести до двох ключових категорій:

природний потенціал – це рекреаційні та лікувальні можливості, краєвиди (узбережжя Чорного та Азовського морів, річкові й озерні пляжі, гірські та гірськолижні бази в Карпатах, лікувальні курорти та санаторії, джерела мінеральних вод, лісопаркові зони тощо);

національна культурно-історична спадщина, ознаявлення з якою має чимале пізнавальне значення (передусім у Києві, Львові, Чернігові, Одесі, Кам'янці-Подільському, Чернівцях, Ужгороді, Полтаві та інших містах). Для реалізації програми розвитку туризму в Україні та його зростаючої ефективності передусім необхідна відповідна матеріально-технічна база з широко розгалуженою туристичною інфраструктурою, особливо в регіонах.

Розглянемо розвиток дитячої анімації в готелях України на прикладі Причорномор'я.

“Зелений Кампус” – це доступний відпочинок в Одесі для всієї родини. Комфортні номери в парковій зоні, басейн, кафе, а море всього в 15-ти хвилинах неспішної прогулянки. Зона барбекю в комплексі “Зелений Кампус” – це затишний куточок, де можна спокійно розслабитися, сховавшись від усього світу і приємно провести час в дружній компанії.

Коли їдеш на відпочинок з дітьми дуже важливо, щоб їм було де побігати й пограти. База відпочинку “Зелений Кампус» подбає про те, щоб ваша дитина не нудьгувала: ігровий майданчик, дитячий басейн і безліч інших розваг зроблять відпочинок незабутнім.

База відпочинку “Зелений кампус” розташована на 16 ст. Великого Фонтану, в тихому і спокійному приватному секторі. Територія 2 га із зеленою зоною, розвинена інфраструктура, близькість до пляжів Золотого берега – все це сприяє ідеальному літньому відпочинку.

“Робінзон” – це єдиний пляжний парк-готель на першій лінії моря, і розташований він в смт. Затока, на піщаній Кароліно-Бугазькій косі, що розділяє Чорне море і Дністровський лиман.

Всі номери в готелі обладнані для максимально комфортного відпочинку: кам'яні котеджі з усіма зручностями, якісними дерев'яними меблями, артезіанською водою, окремим санвузлом в номері, гарячою і холодною водою. Всі номери розташовані в одноповерхових котеджах, що безпечно для дітей. Сніданки включені у вартість, також можна замовити комплексні обіди й вечері за ціною 125 грн з людини. Також є меню а-ля карт і працює бар.

“Робінзон” спеціалізується на сімейному відпочинку з дітьми. На зеленій території в 2,5 га зручно розташувалися дитячий майданчик і пісочниця, гамаки, лавки, альтанки, а смажити шашлик можна прямо

навпроти свого номера. Не знаєте з ким залишити свого домашнього улюбленця? Беріть його з собою, адже в «Робінзоні» раді всім домашнім тваринам.

“Робінзон” – це найкраще місце для відпочинку з дітьми біля моря, адже щовечора маленьких гостей чекають неймовірні пригоди, дивовижні творчі заняття та безліч ігор і розваг.

Готель розташований далеко від залізниці та траси. Шум від машин та поїздів не буде вам заважати. Номери розташовані з видом на внутрішній парк готелю, а не на дорогу з великою прохідністю людей і машин, що створює додатковий комфорт для клієнтів готелю.

Приємний бонус для всіх гостей готелю категорії номерів люкс – безкоштовні послуги пляжного комплексу: шезлонги з матрацами й парасольками.

Однією з головних визначних пам'яток Одеси є культурно-оздоровчий комплекс “Немо”, який складається з готелю, ресторанів, пляжного комплексу, океанаріуму, центру дельфінотерапії та, звичайно ж, дельфінарію.

Пляжний комплекс “NEMO Beach Club” пропонує вам зануритися в приємну атмосферу якісного відпочинку і розслаблення. Басейни з підігрітою морською водою, гідромасажні джакузі, розслабляючий масаж в прохолодних наметах, панорамні тераси для прийняття морських і сонячних ванн, ресторани з кухнею на будь-який смак, професійна анімація для дітей і дорослих, аквааеробіка, комфортні спуски до моря і, звичайно ж, дельфіни, з якими можна плавати, займатися дайвінгом або просто спостерігати за ними лежачи на зручних шезлонгах.

“Нарру INN” – це сучасний готель з усім необхідним для ідеального відпочинку. Працює другий сезон, але вже зарекомендував себе як готель, в якому знають як зробити сімейний відпочинок щасливим для кожного члена сім'ї.

Сімейний готель “Нарру INN” розташований на першій лінії на березі Чорного моря, в курортному селищі Кароліно-Бугаз. Відпочивати в ньому можна з дітьми будь-якого віку, є все найнеобхідніше.

Гостям пропонують: 21 номер для сімейного відпочинку; ресторан європейської кухні з дитячим меню (хороший відпочинок без смачної їжі в готелі ніколи й не робили); територія цілодобово охороняється (ніяких сторонніх осіб); упорядкований пляж з шезлонгами і парасольками (без каміння та сміття, колектив готелю дуже уважний до деталей); дитяча анімація й організація сімейного дозвілля; басейн з дитячою зоною.

Отже, можна підвести підсумок, що Україна має потенціал до розвитку туристичної діяльності на прикладі Одещини, що пропонує якісний відпочинок для дітей та дорослих, та створює умови для рекреації та гарного відпочинку.

Трофімук К. В.

Класичний приватний університет
к.пед.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

На сьогодні досвід доводить, що рівень професійної освіти майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи, в якій професійна культура спілкування визначає поняття професійної компетентності, повинен бути забезпечений педагогічною системою професійної освіти. Метою впроваджених тренінгів є формування готовності майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи до реалізації функцій з професійної діяльності спілкування. На основі надання їм психологічної педагогічної допомоги і підтримки міжособистісного та внутрішнього групового спілкування – такі заняття направлені на створення свідомих комунікативних вмінь та на формування реалістичної впевненості в собі. Студенти вчаться оволодіти вміннями вислухати і зрозуміти іншого та висловити свою думку та побажання так, щоб перекласти дії співрозмовника і зробити його своїм партнером.

Впроваджуючи на заняттях тренінги зі спілкування нами були визначені наступні завдання:

- розвиток комунікативних навичок, які зміцнюють соціальні зв'язки;
- розвиток соціального уявлення про людину, здатність до емпатії, співпереживання, створення у вихованців відчуття, що їх розуміють і приймають;
- розвиток здатності до самоаналізу, самопізнання, навичок ведення позитивного внутрішнього діалогу про самого себе;
- усвідомлення своєї позиції у спілкуванні розуміння й аналіз своєї установки під час сприймання різних людей;
- оволодіння способами вираження своїх емоцій (як позитивних, так і негативних);
- навчання конструктивним способам виходу з конфліктних ситуацій, вираження своїх почуттів і переживань без конфліктів;
- формування й розвиток, здібностей прогнозувати поведінку іншого, передбачати свій вплив на нього;
- формування активної соціальної позиції учасників і розвиток у них здатності ефективно взаємодіяти з оточуючими;
- розвиток умінь й потреби в пізнанні інших людей, гуманному ставленні до них.

При формуванні професійного спілкування у майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи ми використовували тренінги навичок спілкування, які описані у роботах Д. Рамендика, І. Вачкова, Б. Матвєєва. Серед тренінгів підготовки до професійного спілкування особливо успішними стали такі:

Вправи для розвитку навичок спілкування: “Впевнені, неупевнені та агресивні відповіді” (Д.М. Рамендик), “Що приємно більшості людей?” (І.В. Вачков), “Комплімент” (Б.Р. Матвєєв), “Організація діалогу” (І.В. Вачков), “Відгадай почуття” (В.Г. Ромек);

Вправи для розвитку впевненості в собі і навичок переконання (формування впевненості в собі – важлива частина особистого в цілому і вміння спілкуватися зокрема): “Досвід впевненості поведінки” (Д.М. Рамендик), “Підбір фраз для контакту” (Д.М. Рамендик), Як сказати “ні” (Д.М. Рамендик), “Захисна промова” (Д.М. Рамендик), “Дар переконання”. (І.В. Вачков);

Вправи на спільне виконання завдань: “Корабельна аварія” (Б.Р. Матвеев), “Катастрофа в пустині” (І.В. Вачков), “Три господарки” (Б.Р. Матвеев), “Ідентифікація з проблемою”. (Д.М. Рамендик);

Вправи на поведінку в конфліктних ситуаціях, агресії, маніпуляції “Поведінка в конфлікті” (В.Г. Ромек), “Спілкування з людьми аномальною поведінки або з обмеженими можливостями”(Д.М.Рамендик), “Вміння передавати інформацію” (І.В. Вачков), “Почуття” (Д.М. Рамендик), “Аномальна поведінка” (Д.М. Рамендик).

Використання даних тренінгів базувалися на загальнопринятих принципах діяльності учасників тренінгу:

- 1) принцип “активності” передбачає залучення всіх учасників до роботи;
- 2) принцип “творчої позиції” полягає у тому, що у процесі заняття постійно створюються ситуації, у яких учасникам доводиться самим розв’язувати проблеми, які виникають при спілкуванні людей та долати мовні бар’єри;
- 3) принцип “корегування та усвідомлення своєї поведінки” передбачає засвоєння та усвідомлення інформації та порад, які людина отримує від інших учасників групи відносно своєї поведінки;
- 4) принцип “пізнання” в умовах спілкування забезпечує ефективність та динаміку пізнавальних процесів набагато вищу за ті, які характеризують ці процеси в умовах ізольованої діяльності;
- 5) принцип “щирості та довіри” по відношенню до партнерів та насамперед, щодо самого себе. Цей принцип визначає прийняття до уваги інтересів співрозмовника та прагнення до співчуття. Реалізація цього принципу створює у групі атмосферу довіри, відкритості, яка дозволяє учасникам експериментувати зі своєю поведінкою, не соромлячись помилок.

Спираючись на досвід науковців нами були розроблені та впроваджені тренінги для формування професійних навичок у майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи, які моделювали встановлення контактів та ефективно сприяли розвитку різних форм професійної діяльності та методів спілкування.

Тренінг “СПіР” (служба прийому і розміщення) забезпечує реалізацію наступних цілей: тренування навиків активного слухання; подолання психологічних бар’єрів при спілкуванні; оволодіння нормами мовленнєвого етикету; покращення логічного та послідовного висловлювання; розвиток уважності до опонентів та співробітництва з клієнтами.

Тренінг “Бронювання” (попереднє замовлення по телефону) сприяє розвитку наступних вмінь та навичок:

чітко та правильно формулювати свою думку; впевнено пропонувати різні варіанти для замовлень; переконання співрозмовника не бачачи його; вникання у подробиці сказаного; уважне слухання клієнта, ставлячи уважні запитання, але не перебиваючи його.

Тренінг “Офіціант” допомагає майбутнім фахівцям:

створювати невимушену атмосферу при спілкуванні; справляти позитивне враження на клієнтів; спонукати гостей до прийняття рішення у виборі замовлень; підбадьорувати та підтримувати співрозмовників у їх виборі; коректно висловлювати свої зауваження чи сумніви.

Проведення поданих тренінгів дає змогу створити робочий простір, спонукати студентів до творчості і прояву індивідуальної ініціативи та допомагають подолати професійні та мовні бар’єри. При цьому відбувається активний обмін інформацією між учасниками – студент випробовує себе з різних позицій, а саме – позиції адміністратора готелю, гостя, офіціанта, клієнта, глядача та ін., тобто він може пережити різні для нього ролі. Інші студенти належно можуть оцінити його роботу та дії – як позитивно так і з критичної точки зору. В таких умовах програвання професійних ситуацій студентам надається можливість вільного вибору вирішення проблем взаємодії людини з людиною або групою людей та створення позитивного середовища під час спілкування. Відповідно до оцінок його діяльності та сомооцінки своїх дій та порівнянь студент зможе покращити професійні вміння та спілкування, яке безпосередньо впливає на професійну діяльність майбутнього фахівця. При спілкуванні під час тренінгу учасники слідкують за манерами поведінки, виразом обличчя, фізичним напруженням, тоном та тембром голоса та жестикуляцією – тобто набувають навичок невербального спілкування.

Таким чином, під час проведення тренінгів створюються умови для формування нових та більш ефективних навичок професійної діяльності та підвищується компетентність особистості у спілкуванні. Тому що, професія фахівця готельно-ресторанної справи передбачає активне спілкування, а комунікативна компетентність є частиною професійної компетентності професії типу “людина – людина”.

Matushkin G. Yu.

Karaganda University of Kazpotrebsoyuz

Pimenov A. V.

Chu «Academy» Bolashaq» Karaganda, Kazakhstan
Ph.D.

ABOUT SOME PROBLEMS OF TOURISM IN THE KARAGANDA REGION

In some countries of Europe and Asia, a model of the post-industrial stage of development is traced, which shows the tendency to increase the gross domestic product only at the expense of services and goods.

The relevance of the development of the tourism industry consists in the need for an effect use of natural capabilities in the regions of Kazakhstan, as well as the possibility of increasing economy revenues at the expense of this prospecting industry. In this regard, one of the largest industrial and industrial regions of Kazakhstan-the Karaganda region, which is the scientific and cultural center of Central Kazakhstan, should be distinguished.

In recent years, interest in Kazakhstan, as a tourist direction, has increased throughout the world, due to which the spectrum of tourist services provided by local tour operators has been increasing annually to attract a larger number of travelers.

Tourism in the region is in a stormy stage in connection with a unique spectrum of natural landscapes - from mountain peaks in the north to sandy marigens in the south. In the north of the region, the Karkaralinsky district is famous for the rich forest nature and mountain ridges, and in the south tourists are actively attracted by the unique fresh-salted lake of Balkhash. Most of the tourists in the Karaganda Region are from Germany, Japan, Korea and China.

As the results of studies show, over the past five years, an uneven growth of tourist flows in entry tourism has been garbaining.

In general, the domestic tourist industry undergoes significant changes, including positive ones. But as the results of a survey of foreign experts showed one of the factors inhibiting the development of the tourism industry, today is a weak level of development of tourism infrastructure and the high price of tourist services and their components: hotel size, excursion services, low qualification of personnel.

For the Karaganda region, tourism could become one of the incentives for the development of the economy, if you focus it on the reception of foreign tourists, which will make it possible to create additional jobs, expand the ex-port potential of the market of local goods and souvenirs, and significantly improve the territorial infrastructure.

However, the refusal of a few travel companies from entry tourism is explained not only by limited co-personalized funds, but also to a large extent that the lack of corresponding infrastructure in the vast majority of tourist marshmall and directions.

These issues are key in the development of tourism not only for the Karaganda region, but Kazakhstan as a whole.

In this regard, in our opinion, the initial attention should be paid to cognitive and entertainment tours for foreign citizens based on existing tourist and recreational facilities of the region, that is, to organize tourist trips, travels, campaigns to visit and familiarize themselves with nature monuments, history and culture , the life and traditions of local nasal, folk crafts and crafts. The formation of entertainment and cognitive tours will increase the growth of the tourist flow and create a positive tourist image of the region.

At the following stages, the organization of specific tourist clusters in separate regions of the region, for example, the creation of fishing zones of tourism and rest on Lake Balkhash, etc.

Гуленок А. Ю.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.е.н., доцент Меньяйлова Г. Є.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Орієнтація на споживача – це правило відповідної поведінки організацій на висококонкурентних ринках, де діють обізнані покупці. На таких ринках необхідно постійний фокус уваги на споживачів, адже наявне активне суперництво здатне миттєво змінити ситуацію. Збільшення економічної активності в Україні до воєнний час стало свідченням про підвищення цінності продуктів і послуг. Користувачі послуг автотранспортних підприємств були готові платити більше за швидші, якісніші та безпечніші послуги, які вони можуть отримати завдяки досягнень в інфраструктурі та технологій ремонту. Іншими словами автотранспортному підприємству необхідно дотримуватися концепції маркетингу. Дане твердження є абсолютно справедливим для автотранспортних підприємств, адже рівень конкуренції між ними є високим.

Важливим принципом цільового маркетингу є індивідуалізація взаємодії із споживачами, що на операційному рівні має на увазі використання підприємством вузько направленої комунікаційної стратегії й зусилля по кастомізації розроблювальних цільових пропозицій.

У відповідності з міжнародним стандартом ІСО 9000:2000 р. «Система менеджменту якості. Словник», споживач – це організація або особа, яка отримує продукцію. Це клієнт, замовник, кінцевий користувач, роздрібний торговець, покупець і т. д.

Сильними сторонами автотранспортного підприємства, які здатні забезпечити ефективну взаємодію зі споживачами визначено:

- активна роль маркетингу (велика увага приділяється маркетингу в регіоні, доскональне вивчення потреб споживачів, підвищені вимоги до якості обслуговування);
- достатньо широкий асортимент послуг, що сприяє підвищенню задоволеності споживачів;
- забезпечення позитивного іміджу, хороша репутація у клієнтів, надійність як партнера. Сьогодні ділова репутація для автотранспортних підприємств є потужним важелем залучення нових споживачів й утримання існуючих;
- гнучка цінова політика, що орієнтується на платоспроможність споживачів, враховуючи фінансові можливості підприємства.
- наявність гнучкої системи знижок та розстрочок платежів для постійних клієнтів;
- постійне впровадження нових технологій ремонту/організації перевезень;
- висококваліфікований персонал, націлений на ефективну комунікацію із споживачами, адже в практиці діяльності автотранспортного підприємства саме виконавець комунікує із замовником.

В межах взаємодії із споживачами автотранспортне підприємство має розробити низку заходів, реалізація яких в сукупності має підвищити їх лояльність і задоволеність, а відтак і зростання прибутку. Важливим є те, що такі заходи мають забезпечити не тільки зниження відтоку привабливих для нього клієнтів, але й одночасно позбавитись від ненадійних та малопривабливих клієнтів.

Досягнення необхідного рівня взаємодії зі споживачами дозволить автотранспортному підприємству суттєво підвищити свою конкурентоспроможність на ринку послуг. Можна стверджувати, що поряд із якістю послуг, їх ціною важливим фактором конкурентоспроможності автотранспортних підприємств є якість взаємовідносин із споживачами.

Качалуба Н. Р.

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка
аспірантка
наук. кер. – д.пед.н., професор Горбатюк Р. М.

ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Реформування вищої освіти відповідно до положень кредитно-трансферної технології навчання спрямоване на модернізацію змісту підготовки майбутніх фахівців професійної освіти відповідно до світових вимог загальноєвропейських механізмів оцінювання і порівняння результатів навчання [2]. З огляду на це, конкуренція на ринку освітніх послуг посилює вимоги до формування професійної культури майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт».

Метою нашого дослідження є обґрунтування базових положень формування професійної культури в майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт».

Підготовка майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт» передбачає засвоєння професійних знань, формування фахової компетентності, сформованість професійно значущих якостей, необхідних у професійній діяльності. Тому професійну культуру таких фахівців не можна спрощувати до системи вузькопрофесійних знань, умінь і навичок. Це поняття є значно ширшим і включає весь потенціал особистості. Визначаючи не лише пізнавальні інтереси здобувачів вищої освіти, професійна культура формує їх світоглядні установки, ціннісні орієнтації, загальне життєве кредо. Таким чином, професійну культуру розглядає як інтегровану якість особистості.

Зазначимо, що професійна культура майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт» має різні рівні сформованості. Основний рівень можна умовно назвати інформаційним. Крім того, виокремлюють три блоки вимог до характеристики майбутніх фахівців професійної освіти: до особистості, до фахівця (має відповідні знання); до професіонала (володіє сучасними технологіями навчання).

На нашу думку, професійну культуру майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт» повинно включати такі компоненти: професійна майстерність, психолого-педагогічне і технічне мислення, цифрова підготовка, мобільність та ін. Специфіка підготовки студентів зазначеної спеціальності полягає в тому, що він повинен мати «... глибокі знання не тільки у сфері професійної діяльності, але й в області формалізації задач управління транспортними процесами та забезпечення функціонування транспортних систем на всіх рівнях організації» [3].

Удосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт» – важлива проблема науково-педагогічних працівників педагогічних ЗВО. Її вирішення зводиться до того, що викладачі повинні давати студентам більше інформації про сучасні цифрові технології, закони і закономірності, тенденції і концепції розвитку, тобто узагальнювати матеріали, а не оперувати статистичними даними, які можуть бути допоміжними під час характеристики явищ чи процесів. Крім цього, важливим аспектом формування професійної культури таких фахівців є використання новітніх освітніх технологій в області інтерактивного спілкування викладача і студента.

Таким чином, модернізація освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів спеціальності 015.38 «Професійна освіта. Транспорт» повинна бути спрямована на розвиток професійної освіти, збереження кращих національних освітніх традицій. Тому впровадження в освітній процес сучасних цифрових технологій є запорукою якісного формування професійної культури майбутніх магістрів професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Степко М. Ф., Кремінь В. Г., Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) та ін. / за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. 147 с.
2. Горбатюк Р. М., Фендьо О. М. Основні напрями формування професійної культури майбутніх інженерів-педагогів у галузі транспорту. *Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. Вип. 33.
3. Калініченко О. П., Россолов О. В. Організація перевезень вантажів : навч. посіб. Харків : вид-во ХНАДУ, 2005. 123 с.

Колесник І. А.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.е.н., доцент Меньяйлова Г. Є.

МАРКЕТИНГ ВІДНОСИН АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Практичний досвід підприємств автомобільного транспорту доводить, що, як і в інших сферах обслуговування, утримання існуючих клієнтів і згуртованість персоналу, щодо налаштування ефективних відносин з ними, є більш важливим завданням, ніж залучення нових клієнтів. Дана ситуація обумовлена швидкою зміною технологій і стану ринкового середовища, постійним зростанням потреб клієнтів та рівня споживчих очікувань.

Як стверджують дослідження, дохід може зрости від 25% до 85%, якщо рівень відтоку клієнтів зменшиться на 5%, а утримання існуючих клієнтів і консолідація зусиль щодо встановлення доброзичливих відносин з клієнтами мають стати ключовим напрямком маркетингової стратегії автотранспортного підприємства [3].

Для отримання стабільного прибутку та ефективного управління важливо зміцнювати довгострокові відносини з клієнтами, а двостороннє спілкування та встановлення тісних стосунків є вкрай важливими, оскільки автотранспортне підприємство та його клієнти мають взаємовигідні відносини для обопільної цінності, а не цінності конкуруючих відносини [2].

Однією із довгострокових стратегій формування, підтримки та зміцнення відносин між компаніями та клієнтами є маркетинг відносин. Маркетинг відносин – це маркетингова діяльність, що спрямована на побудову та підтримання довгострокової взаємопов'язаної мережі його внутрішніх та зовнішніх відносин з метою одержання спільної вигоди та забезпечення ефективного розвитку підприємства [1].

Якщо підприємство має клієнтів на довгострокову перспективу, то його прибуток може бути певною мірою забезпечений. Стосовно автотранспортного підприємства, то безперервність відносин з клієнтами має враховувати всі важливі галузеві характеристики. У процесі надання автотранспортних послуг роль постачальника є важливою, адже крім забезпечення якості обслуговування, існує потреба спонукати клієнтів до активного повторного замовлення. Активне запровадження стратегії маркетингу відносини на автотранспортному підприємстві має позитивні наслідки для вдосконалення процесу надання послуг.

Проте, клієнти, в повній мірі задоволені поточним обслуговуванням, можуть змінити свій вибір, якщо є виявлять продукти або послуги, які забезпечать їм більше споживче задоволення.

Крім того, в маркетингу відносин значна роль має відводитися психологічним аспектам відносин із клієнтами, такими як довіра, яка безперечно має позитивний вплив на задоволеність. Загалом можемо стверджувати наступне: враховуючи те, що інтерес клієнтів до послуг автотранспортного підприємства має тенденції до зростання, а ринкове середовище змінюється за більш активної участі споживачів, клієнти демонструватимуть свою емоційну та добровільну поведінку по відношенню до підприємства на основі чесних принципів взаємовигідних відносини. В свою чергу забезпечення таких відносин має стати головним стратегічним завданням автотранспортного підприємства на основі активного впровадження маркетингу відносин на усіх рівнях управління.

Список використаних джерел

1. Чернишева С. В. Маркетинг відносин в системі управління підприємством : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Донецьк, 2008. 21 с.

2. Kim Y. H., Ha K. S. Service factor is effect on revisiting for old people: Centering around mediator effect for feeding satisfaction. 2015. № 10. P. 59–67.
3. Rosenberg L. J., Czepiel J. A. A marketing approach for customer retention. 1984. № 1. P. 45–51.

Краснопольський М. Д.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – старший викладач Алтухов П. М.

ОЦІНКА ЗНОШУВАННЯ ШИН

Часто причиною аварій є поганий стан автомобільних шин чи коліс загалом. Також трапляються випадки, коли шина не відповідає сезону експлуатації. Аварій найменше відбувається з комерційним транспортом (вантажні фури, мікроавтобуси, легковантажний транспорт) через те, що за такими транспортними засобами стежать фахівці. Періодично проводять обслуговування або ремонт, у тому числі стежать за ступенем зношування покриття, та при необхідності їх замінюють. Своєчасний сервіс та ремонт автомобіля – це мінімізація ризиків у дорозі. Тому вантажні автомобілі рідше стають учасниками ДТП та неприємних ситуацій на дорогах. На термін життя покриття впливають умови експлуатації та зберігання, температура, наявність прямих сонячних променів, навантаження, швидкість їзди, тиск, обслуговування, манера водіння водія, тому тривалість використання одного і того ж комплекту у різних водіїв відрізняється. Отже, як визначити ступінь зносу протектора і як часто це робити.

Зношування шин залежить від величини сприйманих ними сил (нормальної, тягової, гальмівної, бічної), швидкості руху автомобіля та багатьох інших факторів. Однак у реальних умовах експлуатації автомобілів на шини автомобіля діють одразу кілька факторів.

Вивчати взаємний вплив їх на зношування шин необхідно для того, щоб правильно спланувати потребу в шинах, нормувати їх експлуатаційне зношування. З точки зору зношування шин, можна також оцінювати, як дороги, так і окремі маршрути, для чого необхідно розглянути питання про спосіб оцінки зношування шин, що викликається впливом різних експлуатаційних факторів.

Для подальшого вивчення способу оцінки зношування шин, а також взаємного впливу різних експлуатаційних факторів на зношування шин від дії нормальної, тягової, гальмівної та бічної сил необхідно провести додаткові дослідження.

Мєняйлова Г. Є.

Філія Класичного приватного університету
к.е.н., доцент

Гаргола Ю. Г.

Філія Класичного приватного університету
к.е.н.

РОЛЬ ТРАНСПОРТУ У ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Транспортування відіграє важливу роль в управлінні логістикою, адже саме процеси транспортування поєднують різні за географією ринки, безпосередньо забезпечуючи не тільки інтенсифікацію зовнішньої торгівлі, але й виробничої діяльності. Хоча існує багато важливих логістичних процесів таких як, збір, зберігання та отримання інформації про продукт, управління матеріалами, планування стратегій, тощо, проте надійна та прибуткова система транспортування є основою інтегрованої системи логістики.

Глобалізаційні процеси обумовили зниження торгових бар'єрів, а розвиток технологій – зниження транспортних, комунікаційних та координаційних витрат, що суттєво пришвидшило міжнародну торгівлю. Крім того, докорінно змінилась організація виробничих процесів кінцевого продукту – виробництво одного продукту сьогодні знаходиться в різних країнах і на різних підприємствах. Ці фактори спонукали різке збільшення торговельних потоків, і мали визначальний вплив на логістичну діяльність.

Таким чином, беззаперечним є те, що глобалізація має глибокий вплив на розвиток транспортної галузі. Цей вплив здійснюється за рахунок двох взаємопов'язаних чинників: по-перше – зміни транспортних потреб споживачів, а по-друге – докорінно змінюються стратегії підприємств транспорту.

Слушним в цьому аспекті є твердження що вантажний транспорт є дзеркалом всієї економіки, в якому відображаються всі зміни обсягів виробництва, його просторового розміщення, а також зміни матеріальної структури такого виробництва [1].

Відповідно вдосконалення транспортної системи будь-якої країни буде мати позитивний вплив на якість і вартість витрат на реалізацію і принесе економічні вигоди трьом учасникам: країні, транспортним організаціям (перевізникам) і отримувачам транспортних послуг. Якісне транспортне забезпечення в логістичних перевезеннях суттєво підвищить ефективність процесу транспортування. Проте таке підвищення якості потребує суттєвих зусиль, як зі сторони держави так і зі сторони приватних транспортних компаній. В свою чергу, логістична система країни повинна ефективно управлятися, адже це дозволить підвищити конкурентоздатність не тільки підприємств всіх видів транспорту, але й споживачів таких послуг і, що не повинно залишатися поза увагою, підприємств транспортної інфраструктури.

Наведені вище твердження актуалізують питання створення ефективної системи транспортної логістики в Україні, в межах повоєнної відбудови, та з огляду на перспективи членства в Європейському Союзі.

На сьогоднішні воєнні дії в Україні, й окупація росією ключових вантажних морських портів докорінно змінила вітчизняну логістичну систему, проте не варто зупинятися на думці, що транспортні маршрути створені сьогодні будуть існувати в такому вигляді і після закінчення війни, або те, що після закінчення воєнних дій вони стануть не життєздатними. Після закінчення війни ці напрацювання однозначно отримають нове

функціональне наповнення, і в цьому випадку Україна повинна сьогодні формувати відповідну «транспортну стратегію».

Крім того, того війна росії проти України має суттєвий вплив на глобалізаційні процеси. Ступінь і глибини цього впливу ще має бути оцінено. Проте, оскільки процеси глобалізації, як було доведено вище мають визначальний вплив на формування і функціонування логістичних систем та характер процесів транспортування, Україні потрібно бути готовими оперативного реагувати на потенції зміни, з метою заняття свого належного місця в світовій логістичній системі.

Список використаних джерел

1. Kozlak A. Transport as a factor and subject of globalization: Globalizacja a jej socjalno-ekonomicke dosledky. URL: <https://www.logistickymonitor.sk/images/prispevky/kozlak-aleksandra.pdf> (date of request: 15.09.2022).

Микитенко В. О.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.е.н., доцент Меньяйлова Г. Є.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Загальновідомо, що основним ресурсом підприємства є його персонал. Слід наголосити, що персонал автотранспортного підприємства має специфічні умови праці, що проявляється в усіх основних сферах управління персоналом: виробничо-економічному, адміністративно-правовому, і особливо соціальному та психологічному, що значно ускладнює процес управління.

Специфічною особливістю діяльності персоналу автотранспортного підприємства є «...відірваність екіпажу транспортних засобів, які виконують вантажні та пасажирські перевезення, від системи управління транспортним підприємством. Це сприяє виникненню додаткової персональної відповідальності виробничого складу робітників транспорту, ускладнює процеси взаємодії виробничого та управлінського персоналу, підвищує вимоги до достовірності, повноти та своєчасності інформації про виконання транспортного процесу» [2].

Значним чинником ускладнень управління персоналом є те, що діяльність автотранспортного підприємства є системою підвищеної небезпеки. Часто виникають екстремальні ситуації, які вимагають від водіїв, диспетчерів, автомеханіків, менеджерів оперативного прийняття рішень в стресових умовах. І, не можна не зазначити, що на роботу автомобільного транспорту впливають природно-кліматичні та сезонні фактори.

В результаті із вищевикладеними умовами діяльності підприємств автомобільного транспорту, значна кількість водіїв мають, хронічні захворювання, відчувають нестачу сну, а багато із них стикаються із фізичним стресом. Особливо ця проблема актуалізується в умовах тривалих простоїв на транскордонних автомобільних переходах або на вантажних терміналах.

Тому, у сфері управління персоналом автотранспортного підприємства крім професійної підготовки, розвитку як виробничого, так і адміністративно-управлінського персоналу важливе значення має зайняти психологічна підготовка кадрів, яка би враховувала специфічні умови роботи підприємств автомобільного транспорту. Адже вплив на персонал вищезазначених негативних факторів, пов'язаних з виконанням транспортного процесу, може викликати значний дестабілізуючий ефект на психічний стан людини, що в кінцеву результаті може завдати значної шкоди виробничої діяльності автотранспортного підприємства.

В свою чергу керівникам автотранспортних слід серйозно розглянути можливість медичного страхування своїх працівників. Позитивним моментом є те, що наша держава стимулює такі заходи, і в січні 2022 р. збільшила податкову пільгу на медичне страхування працівників, проте не всі керівники автотранспортних підприємств поінформовані про такі можливості [2].

Загалом можна зазначити, що навіть в умовах дефіциту водіїв, який виник значною мірою за рахунок відтоку працівників у Польщу в пошуках більш гідних умов праці та оплати, керівники вітчизняних автотранспортних не виявляють в зацікавленості щодо застосування заходів із утримання таких працівників, проводячи хаотичну кадрову політику.

Необхідні вдосконалення управління персоналом автотранспортного підприємства мають бути націлені на покращенні роботи кожного працівника, що обумовлено специфікою діяльності на основі врахування психологічних аспектів, створенням максимально можливих комфортних умов праці, використання матеріальних та нематеріальних методів стимулювання, що забезпечить досягнення стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Податкова пільга на медичне страхування працівників. URL: eba.com.ua (дата звернення: 07.09.2022).

2. Продіус О. І., Наврузов Ш. Теоретично-методичні аспекти управління персоналом транспортного підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 41. С. 116–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_41_23 (дата звернення: 07.09.2022).

Носач О. Ю.

Філія Класичний приватний університет
наук. кер. – д.т.н., професор Строков О. П.

ЗАСТОСУВАННЯ ВІБРАЦІЙНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ для ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО РЕЖИМУ ПРОФІЛАКТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Діагностування автомобілів можна виконувати або суб'єктивними (прослуховування, огляд та інш.), або об'єктивними методами (інструментальними). Роботу підшипників перевіряють за допомогою інструме-

нтальних методів, одним з яких є метод вібраційних сигналів. Вібраційним сигналом прийнято вважати прискорення, зсуви і швидкості, що характеризують механічні коливання, які виникають через зіткнення деталей під час роботи механізму.

Інформацію, що міститься у вібраційному сигналі, використовують для визначення технічного стану підшипникових вузлів і саме на цій інформації заснована вібраційна діагностика.

Спектральне представлення вібраційних процесів механізмів автомобіля пояснюється вивченням коливальних процесів і при цьому досліджується, який вплив роблять навіть малі амплітуди хвилястості доріжок кочення підшипників на посилення вібрації у високочастотній області спектру вібрації.

Нормувати вібрації автомобіля необхідно по всьому спектру основних джерел вібрації. Для розробки таких норм необхідно визначити частотний діапазон дії основних джерел вібрації механізмів автомобіля і допустимі вібрації, що не роблять впливу на прискорення процесів зношування.

На ресурс підшипників кочення найбільш сильний вплив роблять дефекти зносу (раковини, тріщини, втомне ушкодження, зміна фізико-хімічних властивостей поверхонь тертя і мастила). Розвинені дефекти підшипників в більшості випадків виявляються в області частот 9000 – 10000 Гц .

Таким чином, частотний діапазон більшості джерел вібрації, що порушується дефектами проектування, виготовлення, збірки і монтажу механізмів на підшипниках кочення, можна обмежити смугою від мінімальної частоти обертання механізмів автомобіля 5 Гц до 10000 Гц. Такий частотний діапазон контролю якості проектування, виготовлення і експлуатації автомобіля підтверджується практикою контролю вібрації механізмів і машин на підшипниках кочення в інших галузях техніки [2].

Оскільки немає достатніх даних про вібродіагностичні характеристики механізмів автомобіля, кількісному зв'язку вібрації з ресурсом і надійністю, нормування вібрації необхідно проводити на базі рекомендацій по забезпеченню вібраційної надійності і нормальної роботи типових механізмів-аналогів, що існують в інших галузях промисловості. Систематизація і аналіз статистичних матеріалів нормативної документації і окремих досліджень впливу вібрації на ресурс аналогічних вузлів машин є надійним і простим методом встановлення критеріїв допустимої вібрації автомобіля. Розроблені критерії допустимої вібрації агрегатів автомобілів є основним джерелом профілактичного обслуговування транспортних засобів.

Список використаних джерел

1. Мігаль В. Д. Вібрація машин і її діагностичні ознаки. Харків : ХГПУ, 1997. 262 с.

Рудасьов В. Б.

Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки»
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»
к.т.н., доцент

Слободський О. С.

Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки»
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

ТЕХНОЛОГІЧНІ СПОСОБИ ПОЛІПШЕННЯ ШТАМПУВАННЯ ТОНКОЛИСТОВИХ СТАЛЕЙ ПІДВИЩЕНОЇ МІЦНОСТІ

Нині для виготовлення автомобільних кузовів зазвичай використовується листові низьковуглецева сталь типу 08. Сталеві листи мають порівняно низьку собівартість, легко ремонтуються, витягуються і гнуться без утворення тріщин, добре поглинають енергію удару при зіткненні, забезпечуючи безпеку водієві і пасажирам. До недоліків сталевих листів можна віднести їх масу. Внаслідок цього великий інтерес представляють СПМ, які дозволяють понизити масу деталей (за рахунок зменшення товщини) приблизно на 25% в порівнянні із звичайними сталями. Проте їх штампуємість в порівнянні з маловуглецевими сталями типу 08 нижче. В результаті розробки заходів, що дозволяють покращувати штампуємість СПМ, розширюється номенклатура деталей, що виготовляються до теперішнього часу з маловуглецевих сталей [1].

Мета цієї роботи – визначення технологічних способів підвищення штампування листових СПМ, а саме: вплив зусилля притиску на штампування листових сталей підвищеної міцності.

Штампування листових сталей оцінювали величиною коефіцієнта граничної деформації $K_{г.д} = D_{заг} / D_{ф}$, де $D_{заг}$, $D_{ф}$ – діаметри заготівлі і фланця відповідно. Фланець утворився в результаті неповному витягу до розриву (більшим значенням $K_{г.д}$ відповідає більш висока штампуємість) [2].

Випробувані на штампуємість три типи листових сталей товщиною 0,9 мм: маловуглецева 08Ю, маловуглецева, легована марганцем, ванадієм, алюмінієм і титаном і низьколегована з двофазною феритномартенситної структурою (ДФМС).

За результатами випробувань встановлено, що тиск притиску при штампуванні деталей із СПМ можна зменшити на 13...17% в порівнянні з тиском притиску для маловуглецевих сталей такої ж товщини. Тому при штампуванні деталей автомобілів із СПП завтовшки, зменшеною на 10...15%, можна застосовувати ті ж тиски притиску для виключення гофрування, що і при штампуванні деталей з маловуглецевих сталей.

Список використаних джерел

1. Рудасьов В. Б., Якубовський О. М., Головіна О. В. Сучасні тенденції застосування сталей підвищеної міцності в автомобілебудуванні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Технічні науки»*. 2022. № 1. Т. 33 (72). С. 12–18.

2. Коробочка О. М., Рудасьов В. Б. Прогресивні технології відновлення і ремонту кузовних деталей автомобілів : навч. посіб. для студентів і магістрів. Дніпропетровськ : Системні технології, 2002. 127 с.

Сердюк А. Г.

Філія Класичного приватного університету

Редчиць В. В.

Філія Класичного приватного університету
к.т.н., доцент

ОПТИМІЗАЦІЯ КУТІВ УСТАНОВКИ КЕРОВАНИХ КОЛІС АВТОМОБІЛЯ

Керованість і стійкість автомобіля залежить від багатьох факторів, у тому числі від правильно підібраних кутів установки керованих коліс. До кутів установки відносяться: кути розвалу та кути сходження керованих коліс, а також поздовжній та поперечний нахили шворня. Варто зазначити, що при вирішенні цього питання необхідно застосовувати комплексний підхід, оскільки під час руху значення кутів нахилу шворня впливають на значення кутів розвалу та сходження. Єдиної загальноприйнятої методики визначення кутів установки коліс не існує. Зазвичай на практиці використовують значення цих кутів у попередніх моделях автомобіля, що добре зарекомендували себе.

У роботі розглянуто методику визначення кутів установки засновану на визначенні сумарного моменту опору повороту окремо взятого керованого колеса. При позитивному куті сходження сумарний момент на зовнішньому керованому колесі визначається рівнянням:

$$\sum M_{ZK1} = (M_{ZK1} + M_{CX1} - \Delta M_{\beta} - \Delta M_{CX} - M_{\rho1} - M_{\rho2}) \cdot \eta, \quad (1)$$

Для внутрішнього колеса сумарний момент визначається рівнянням:

$$\sum M_{ZK2} = (M_{ZK1} + M_{CX2} - \Delta M_{\beta} \cdot U \pm \Delta M_{CX} \cdot U - M_{\rho1} \cdot U - M_{\rho2}) \cdot \eta, \quad (2)$$

При негативному сходженні сумарний момент для внутрішнього колеса визначається рівнянням:

$$\sum M_{ZK2} = (M_{ZK2} + M_{CX2} - \Delta M_{\beta} \pm \Delta M_{CX} \cdot U - M_{\rho1} \cdot U - M_{\rho2}) \cdot \eta, \quad (3)$$

Для зовнішнього колеса сумарний момент при негативному сходженні визначається рівнянням:

$$\sum M_{ZK1} = (M_{ZK1} - M_{CX1} - \Delta M_{\beta} \cdot U \mp \Delta M_{CX} - M_{\rho1} - M_{\rho2} \cdot U) \cdot \eta \quad (4)$$

де M_{ZKi} – момент на колесі;

M_{CX1} – мом момент сходження;

M_{β} , M_{ρ} – моменти нахилу шворня;

η - коефіцієнт корисної дії шкворневого вузла колеса, який враховує момент тертя;

U - передаточне відношення рульової трапеції

Сума моментів у контактному відбитку за наявності одночасно кутів розвалу та сходження установки керованих:

$$M_i = \sum M_{Zyi} + \sum M_{ZCXi}, \quad (5)$$

Використовуючи запропоновані залежності, можна графічним способом підібрати такі кути установки керованих коліс, при яких сумарний момент опору в контактному відбитку дорівнюватиме нулю. Оптимізуючи кути розвалу та сходження керованих коліс, а також кути поздовжнього та поперечного нахилів шворня можна домогтися зниження зносу шин, зниження витрати палива та покращити керованість та стійкість автомобіля.

Список використаних джерел

1. Редчиць В. В. Про явище відносного обертання контактного відбитка колеса, що рухається. *Автоматизована промисловість*. 1974. № 3. С. 28–30.

2. Редчиць В. В., Голобородько А. А. Розрахунково-експериментальний метод визначення кінематичних коефіцієнтів пневматичних шин у рівнянні нелономних зв'язків. *Автомобільний транспорт* : зб. наук. пр. 2001. Вип. 7–8. С. 129–134.

Цимбалістова О. А.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ
к.е.н., старший викладач

ІННОВАЦІЙНА ЛОГІСТИКА - БАЗИС ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІННОВАЦІЙ І ЛОГІСТИКИ

Суть логістичного підходу до управління інноваційною діяльністю авіакомпанії полягає у цілеспрямованому впливі на просторово-часове балансування процесів генерування, впровадження та реалізації інновацій, пов'язаних з формуванням потоків матеріальних і нематеріальних цінностей, метою якого є синергічний ефект, що проявляється у підвищенні економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності авіакомпанії та зростанні клієнтської лояльності.

Логістичний підхід характеризується сукупністю наукових знань, методів та навичок з вивчення будь-яких поточних процесів та раціональної організації управління ними з метою підвищення ефективності їх кінцевих результатів за рахунок виявлення та використання додаткових (схитих) резервів управління.

В загальній теорії використання в процесі управління підприємством інтелектуальних продуктів з логістики є одним з основних напрямків його інноваційного розвитку, адже методи, форми та моделі логістики забезпечують ефективне управління інноваційною та інвестиційною діяльністю підприємства як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівнях. Головним завданням логістичної підтримки інноваційної діяльності підприємства є підтримка ефективного руху матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових та інших видів потоків, які забезпечують створення інновацій.

Логістичні інновації, як напрямок логістичної діяльності, розглядають нововведення в усьому інтегрованому і гармонізованому комплексі логістики, і в зв'язку з цим передбачають доповнення існуючого і розробку нового інструментарію (методів, способів, критеріїв, показників) в галузі методичного забезпечення логістики та її структурних елементів, що використовується в організації та управлінні процесами виробництва та надання послуг, а також удосконалення операцій, активностей і процедур, що застосовуються в логістичних бізнес-процесах.

Входження підходів логістики в інноваційну діяльність авіакомпанії вимагає врахування витратних та ринкових чинників, які впливають на стан ефективності діяльності авіакомпанії в ринковому середовищі.

Таким чином, інноваційна логістика створює основу для інтеграції інновацій і логістики, та їх взаємодії. Тому, інноваційну логістику можна представити, як діяльність спрямовану на впровадження інновацій в основні та обігові засоби логістичної системи з метою забезпечення ефективного та економічно вигідного виконання основних логістичних функцій на безперервній основі. За даних умов взаємодії, потенціал логістичної системи авіакомпанії формується головним чином за рахунок інновацій. Логістичні рішення авіакомпаній, що стосуються інновацій, направляються на вимоги пов'язані з процесом генерації інновацій та враховують всі потоки, пов'язані з інноваційною діяльністю. Авіакомпанія, обравши інноваційно орієнтований напрямок свого розвитку, повинна здійснювати вдосконалення своєї інфраструктури (виробничої, транспортної, складської), підвищувати ефективність системи матеріально-технічного забезпечення, реалізовувати заходи з оптимізації системи руху вантажів та пасажирів, адаптуючи їх до змін в своїй бізнес-структурі. Все це є компетенцією логістики.

Шкільнюк Н. Ю.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.т.н., доцент Головіна О. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ МІСТА КРЕМЕНЧУК

Проблеми перевезення пасажирів на міських маршрутах на сьогоднішній момент стали дуже гостро в нашій країні. Місто Кременчук відчуває їх у повній мірі. Насамперед це пов'язано з вимушеною міграцією населення, оскільки збільшився і пасажиропотік, і кількість транспортних засобів у місті за рахунок приїжджих з інших міст. Руїнування електромереж країни та вимушена економія електроенергії змусило владу піти на скорочення годин роботи електротранспорту (тролейбусів). Основне навантаження з перевезення пасажирів лягло на міські автобуси та маршрутні таксі. Перелічені події ускладнили роботу міського транспорту, загострили його проблеми та вказали на необхідність їх вирішення.

Одним із способів вирішення цих проблем є оптимізація міських перевезень. Тут варто відзначити, що єдиного і точного рішення немає, тому що на перевізний процес впливає дуже багато факторів, що постійно змінюються.

Дослідження показали, що оптимізація складається з комплексу різноспрямованих заходів, і лише спільне виконання яких дозволить досягти позитивних результатів.

Для оптимізації роботи міського транспорту пропонується проаналізувати графіки руху громадського транспорту, виділити ділянки міських транспортних мереж, які дублюються різними маршрутами. На наш погляд, потрібно виявити райони, які не охоплені міськими маршрутами або охоплені частково і які зараз потребують додаткового громадського транспорту, оскільки чисельність їх населення значно збільшилася за рахунок вимушених переселенців. Можливо для цього варто організувати опитування населення, та за його допомогою розробити нові маршрути або змінити наявні. Визначення сьогоднішнього обсягу потоків пасажирів допоможе оптимально підібрати парк транспортних засобів з пасажиромісткості. І як показали дослідження, у різні години доби ефективно випускатимуть на маршрути автобуси різної місткості. У години пік варто перевезення виконувати міським автобусом місткістю 50 місць і більше, в інший час з обсягом перевезень справлятимуться маршрутні автобуси місткістю 16-24 місця. На процес перевезення пасажирів впливає якість доріг. Підтримка дорожнього покриття у належному стані дозволить мінімізувати час проходження маршруту та витрати на підтримку технічно справного стану транспортних засобів. У Кременчугці використовують електронну систему інформаційного забезпечення пасажирів троллейбусів. Впровадження схожої системи на автобуси та маршрутні таксі дозволить оптимізувати та впорядкувати обсяги перевезень пасажирів та підвищити якість обслуговування населення. Варто наголосити на проблемі фінансування перевезень. Зі збільшенням вартості палива, зі збільшенням вартості запасних частин та витратних матеріалів, замороженою довоєнною ціною на проїзд у міському транспорті, великою кількістю пасажирів, які мають право на пільговий проїзд, перевізникам необхідна фінансова підтримка. У вирішенні цієї проблеми допоможуть програми субсидування міських перевезень місцевими органами влади.

Таким чином, можна виділити основні напрямки для оптимізації роботи міського транспорту міста Кременчук:

– оптимізація маршрутів;

- оптимізація парку транспортних засобів;
- підтримання відповідної якості доріг;
- розвиток та подальше вдосконалення системи інформаційного забезпечення пасажирів;
- розробка програми субсидування міських перевезень місцевими органами влади.

Список використаних джерел

1. Біліченко В. В., Цимбал С. В., Цимбал О. В. Аналіз методів визначення кількості та пасажиромісткості рухомого складу на міських маршрутах пасажирських перевезень. *Вісник машинобудування та транспорту*. 2020. № 2 (15). С. 102–108.
2. Аулін В. В., Голуб Д. В. Аналіз системи перевезення пасажирів у містах, основні тенденції її розвитку і шляхи удосконалення. *Вісник національного транспортного університету*. 2007. Ч. 2. № 15. С. 279–284.
3. Вдовиченко В. О. Формування сервісно-ресурсних умов сталості міського громадського пасажирського транспорту. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2016. № 6/2 (32). С. 47–52.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

<i>Алехно І. Д.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	3
<i>Андрейчик Р. В.</i> ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	3
<i>Бабіч А. Д.</i> БІЗНЕС – ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	4
<i>Бараннік С. В.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ.....	5
<i>Васькін Б. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РОЗРАХУНКОВО-ПЛАТІЖНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
<i>Гайворонська С. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
<i>Дроздов М. П.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ.....	7
<i>Єрьомін С. М.</i> РОЛЬ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ПІДВИЩЕННІ ПРОЗОРОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ.....	7
<i>Жовтяк М. В.</i> КРЕДИТНИЙ ПРОЦЕС БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	8
<i>Кандзюба О. Г.</i> ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	9
<i>Кієнко Д. А.</i> ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
<i>Козлітін Є. О.</i> РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
<i>Красько Д. Г.</i> МІСЦЕ СК «КНЯЖА VIG» НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	11
<i>Куліш О. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	12
<i>Курдидик В. Й.</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	12
<i>Левченко О. Ю.</i> ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	13
<i>Лисаков О. О.</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	14
<i>Мірошниченко Я. С.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	14
<i>Осипенко Є. І.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ.....	15
<i>Перетяцько К. О.</i> ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ТУРИЗМУ.....	16
<i>Ракус М. В.</i> УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ.....	16
<i>Ратушний В. Ю.</i> ПЕРЕДУМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	17
<i>Сваричевський А. О.</i> УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	18
<i>Свістельнік В. Ю.</i> ДИСБАЛАНСИ У ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ УСТАНОВ: ЗМІСТ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	18
<i>Стовбінська К. Р.</i> ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	19
<i>Тарнавський В. Б.</i> ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕВАГИ.....	20

<i>Хмарський М. В.</i> ВПЛИВ КРИЗИ НА СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ.....	21
<i>Шульга О. С.</i> НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	21
<i>Югін О. М., Покатаєва О. В.</i> ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ "ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ".....	22
<i>Отарова В.</i> CLUSTER STRATEGY IS AN EFFECTIVE TOOL OF THE INDUSTRIAL POLICY OF KAZAKHSTAN	23
<i>Zhagyparov E. K.</i> METHODS OF ASSESSING THE SHADOW ECONOMY	24
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Десятьрьова М. Д.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ.....	26
<i>Кієнко Д. А.</i> ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....	26
<i>Линник Ю. М.</i> ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ, ЇХ ЗНАЧЕННЯ І ОСОБЛИВОСТІ ОНОВЛЕННЯ.....	27
<i>Павлова О. Ю.</i> ПРИБУТОК ТА ЗБИТОК ЯК ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	27
<i>Сухорукова О. Ю.</i> РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	28
<i>Черненко К. В.</i> ПОДАТКОВУ НАКЛАДНУ РОЗБЛОКОВАНО: КОЛИ ВИНИКАЄ ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ	29
<i>Ibragimova B. S.</i> PECULIARITIES OF TAXATION OF SUBSOIL USERS IN KAZAKHSTAN.....	29
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
<i>Балаховцева М. О.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	31
<i>Бичков К. В.</i> У РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КРИПТОВАЛЮТА»	31
<i>Гогунська О. А.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ ДЕСТИНАЦІЙ	32
<i>Духницький Т. І.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	333
<i>Злоєдова О. В.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	344
<i>Каранєдова Ю. А.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГІВ ПІДПРИЄМСТВА	35
<i>Кондратюк С. В.</i> РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	366
<i>Ліванцов Д. В.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЛОГІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	377
<i>Лохматов С. В.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	388
<i>Неділько О. О.</i> ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	399
<i>Рибальченко Л. В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	39
<i>Романець В. Ф.</i> МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ.....	40
<i>Чеголя Д. С.</i> ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	41
<i>Яцук Е. А.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ І ГОЛОВНОГО ЗВО...	42
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Амірханян Г. Г.</i> ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	43

<i>Балабуха К. Є.</i> АУТСОРСИНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК	43
<i>Болгов М. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	44
<i>Вовк П. В.</i> МІСЦЕ МАРКЕТИНГУ У БІРЖОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	44
<i>Головін М. І.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ПРОВІДНІ РЕСУРСИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ	45
<i>Дмитриченко М. І.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНОЮ ГАЛУЗЗЮ УКРАЇНИ.....	46
<i>Дуліда Д. О.</i> РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	46
<i>Зеркаль А. В.</i> ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	47
<i>Капустін Н. М.</i> ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ГОЛОВНОЇ ОЗНАКИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	48
<i>Карпенко В. І.</i> УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	48
<i>Колесніков М. О.</i> СТАН МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МИКОЛАЇВЩИНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	49
<i>Малиш Т. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	50
<i>Мельник О. В.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В МЕТАЛУРГІЙНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	50
<i>Ревуцький Д. К.</i> УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ	51
<i>Саладзе А.</i> ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ.....	52
<i>Сиюшов О. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАРКЕТИНГУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ	52
<i>Степура Ю. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ.....	53
<i>Туриченко В. М.</i> ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	54
<i>Уманчик Я. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	54
<i>Чередниченко А. А.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТА ПЕРЕДУМОВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС	55
<i>Чиж В. Г.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ, ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ СПОСОБІВ ПРОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ.....	56
<i>Чорний О. Е.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЯК ОСНОВИ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ.....	56
<i>Чуб А. В.</i> КООРДИНАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	57
<i>Kuznetsov O.</i> FEATURES OF THE CLUSTER APPROACH IN THE TOURISM BUSINESS.....	58

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВознавчих проблем

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

<i>Архіпцева А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ ЯК ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	59
<i>Іванов А. Д.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	59
<i>Іщенко М. В.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ЮРИДИЧНОГО ПОЗИТИВІЗМУ В НЕО- ТА ПОСТПОЗИТИВІЗМ.....	60

<i>Куксов Я. І.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА.....	61
<i>Малахов Р. В.</i> МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ АРМІЇ В ЗМІ УКРАЇНИ.....	62
<i>Нікітенко В. В.</i> ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ СЕНСІ.....	62
<i>Пенчук В. О.</i> ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ.....	63
<i>Пересада В. О.</i> ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	64
<i>Попович А. В.</i> ПРОБЛЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	65
<i>Рибаков Д. Є.</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СУТНОСТІ РІЗНИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВЛАДИ.....	65
<i>Рожко А. О.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	66
<i>Турченко О. О.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВО» ТА «ЗАКОН» У КОНЦЕПЦІЇ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ.....	67
<i>Dvornikova P.</i> INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND HUMAN RIGHTS, INTERACTION UNDER THE RULE OF LAW.....	67
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ	
<i>Болгаренко В. М.</i> ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.....	69
<i>Большакова Д. О.</i> ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ ЗА ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ Ч.4 СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ.....	69
<i>Васильчук К. В.</i> ПОВТОРНІСТЬ ЗЛОЧИНІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	70
<i>Василюк І. М., Дучимінська Л. М.</i> ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ ЯК ЧАСТКОВО СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ (НАПІВСПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ) СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ.....	71
<i>Вербицька К. В.</i> ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	72
<i>Вигінський С. О.</i> ЩОДО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ.....	72
<i>Воробко В. В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 110 КК УКРАЇНИ.....	73
<i>Гарасим П. С.</i> РОЛЬ ФАКУЛЬТАТИВНИХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У ПРОЦЕСІ УДОСКОНАЛЕННЯ СФЕРИ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНИ.....	74
<i>Гарбузов А. І.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА ЗА КК УКРАЇНИ.....	74
<i>Гладкий І. Ю.</i> СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТАТТЕЮ 271 ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ.....	75
<i>Давидова Є. О.</i> КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	76
<i>Джанім А. С.</i> ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	77
<i>Дробишинець Є.</i> ТЕНДЕНЦІЇ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ.....	77
<i>Дубинець В. К.</i> ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ ПРИ ВИКОНАННІ ПОКАРАНЬ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ.....	78
<i>Дяченко Є. Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗМІСТУ ІНСТИТУТУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	79

<i>Журавльова Д. О.</i> ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ УОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ.....	80
<i>Зайцев О. В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ КАТУВАННЯ ЗА КК УКРАЇНИ	81
<i>Збутевич Д. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ: ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ РІЗНИХ НАУКОВЦІВ	82
<i>Зибіна А. С.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	83
<i>Кайсарова А. О.</i> ЛІКАРСЬКА ПОМИЛКА ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОБЛЕМА.....	83
<i>Каліневич О. С.</i> ПРОБЛЕМА РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	84
<i>Калюга К. В., Безверха М. М.</i> СУЧАСНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ В КРИМІНОЛОГІЇ	85
<i>Каплун В. А.</i> СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ ДЕРЖАВНА ЗРАДА (СТ. 111 КК УКРАЇНИ).....	86
<i>Карпук Ю. Р.</i> ЩОДО РОЗУМІННЯ ДЖЕРЕЛ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	87
<i>Ковальчук В. С.</i> ВПЛИВ ДЕТЕРМІНАНТ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ НА СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	87
<i>Коношевич М. С.</i> ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ВІРОСПОВІДАННЯ	88
<i>Копотун І. М., Рудик М. М.</i> НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	89
<i>Коптевський О. Ю.</i> РЕЧОВІ ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	89
<i>Кошель І. В.</i> ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ ЗА КК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ	90
<i>Кузьменко М. М.</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦІЄЮ	91
<i>Кузьменко М. М.</i> УРАЖЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ЦІЛІ – ДРОНІВ-КАМІКАДЗЕ	92
<i>Кулинич М.-М. А</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ РІШЕННЯ» ТА «ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ»	93
<i>Курілова Д. О.</i> СУЧАСНА ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНЕ СТ.368 КК УКРАЇНИ.....	93
<i>Кутаєв В. Е.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ПІДОЗРЮВАНИХ ПІД ЧАС ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	94
<i>Кшенська Д. О.</i> ВЗАЄМОДІЯ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ З ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	95
<i>Кшенська Д. О.</i> ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ: СПІЛЬНІ РИСИ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ	96
<i>Левадна В. С.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ	96
<i>Левченко Д. С.</i> ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ЗА СТАТТЕЮ 241 КК УКРАЇНИ	97
<i>Лупій С. А., Колб О. Г.</i> ПРАВОВІ ПРОГАЛИНИ ТА КОЛІЗІЇ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ЗМІСТУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ.....	98
<i>Макаров В. П.</i> ДО ПОХОДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ В КРИМІНОЛОГІЇ.....	99
<i>Михайлова М.</i> ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ В СПРАВАХ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ	100
<i>Мігалатюк В. В.</i> ЩОДО КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ	100

<i>Морозова В. Ю.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ ГРОМАДЯН, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ	101
<i>Невірковець В. В., Колб О. Г.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ І ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ	102
<i>Нежинська М. А.</i> ВИНА ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ	102
<i>Нікітенко В. В.</i> ДО ПИТАННЯ КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	103
<i>Нікітенко В. В.</i> МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В КРИМІНАЛІСТИЦІ	104
<i>Пирожик О. В., Колб О. Г.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	104
<i>Поліщук Г. М.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ТРАКТУВАННЯ ВОЛЬОВИХ АКТИВ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВИМАГАННЯ	105
<i>Пугачова Ю. О.</i> SPECIAL PROCEDURES OF CRIMINAL PROCEEDINGS	106
<i>Пуд О. М.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ «НАРУГА НАД ДЕРЖАВНИМИ СИМВОЛАМИ»	106
<i>Рагімлі З. Б.</i> РОЗМЕЖУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ ТА ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ	107
<i>Рагімлі З. Б.</i> ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОБСТАВИН ПОСТРІЛУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	108
<i>Рогознікова Д. І.</i> ПОНЯТТЯ СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	109
<i>Рудь Д. О.</i> ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	109
<i>Рябчинський Д.</i> МЕЖІ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ВИДАНОЇ ОСОБИ (ПРАВИЛО AD NOS)	110
<i>Сенько В. В.</i> СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 156-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	111
<i>Симоненко О. А.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ХАРАКТЕРИСТИКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 201-2 КК УКРАЇНИ	113
<i>Скрипець Х. Р., Колб О. Г.</i> ЗМІСТ СУЧАСНИХ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ	114
<i>Стоматов Є. Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	114
<i>Тарасенко М. В.</i> СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 239 КК УКРАЇНИ	116
<i>Тарасов А. М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ЗЛОЧИНУ ДИВЕРСІЯ ЗА КК УКРАЇНИ	117
<i>Ткаченко С. В.</i> ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	117
<i>Федотов М. А.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ ПЕРешКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ	118
<i>Філімонов В. В.</i> ДО ПИТАННЯ ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВИПРАВНИХ РОБІТ У СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ	119
<i>Харченко А.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ШВЕЙЦАРІЇ	120
<i>Шакало Л. С.</i> СИСТЕМА ЗАГАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	121
<i>Шатун О. В.</i> ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ПРАКСІОЛОГІЧНИХ КРИТЕРІЇВ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ	122
<i>Швець Р. Ю.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНИЙ ТЕРОРИЗМ	123

<i>Шемет У. Р.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ СПЕЦИФІКИ ПРОВЕДЕННЯ ДІЗНАННЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ	124
<i>Шуляк О. С.</i> ПОНЯТТЯ ВІКУ ОСОБИ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ	124
<i>Шурганов М. С.</i> ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВOPOPУШЕННЯ.....	125
<i>Шурганов М. С.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	126
<i>Юрейко А. Р.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ФОТОГРАФІЇ	127
<i>Юсько О. В., Каргапольцев І. В.</i> СМЕРТНА КАРА: СПРАВЕДЛИВА ВІДПЛАТА ЗА СКОЄНЕ НАСИЛЬСТВО ЧИ КАТУВАННЯ, ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ.....	127
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	
<i>Бабак А. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	129
<i>Волкова А. О.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ПРАВА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	129
<i>Вольтобрісов А. В.</i> РОБОТА ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТНУ ДЕТЕКТИВНУ (РОЗШУКОВУ) ДІЯЛЬНІСТЬ»	130
<i>Воронов І. В.</i> МОМЕНТ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ	131
<i>Гайманова А. Є., Гаєриш Б. О.</i> ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ОБРАНОЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	132
<i>Герасимов А. Є.</i> ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНІ.....	132
<i>Гринік А. В.</i> ЗАСНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	133
<i>Дехтяренко О. С.</i> ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	134
<i>Джаним А. С.</i> ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	135
<i>Джаним А. С.</i> ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	136
<i>Дімітров М. Е.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ	137
<i>Дмитрієв В. Ю.</i> ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	138
<i>Дресвяннікова В. Д.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА.....	138
<i>Ізвіцька Г. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	139
<i>Кара В. С.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ НОТАРІУСА В СФЕРІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	139
<i>Комарук О. В.</i> НЕОБХІДНІСТЬ І НАПОВНЕННЯ, ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТНУ ДЕТЕКТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ»	140
<i>Кузьмук Н. В.</i> ПРО ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	141
<i>Куц Л. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	142
<i>Кшенська Д. О.</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНИХ І НЕДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ.....	143

<i>Масалітін В. В.</i> СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....	144
<i>Мимрікова О. В.</i> ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ.....	145
<i>Моїсеєнко Д. М.</i> ДО ПИТАННЯ АДЕКВАТНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ В СУДАХ УКРАЇНИ.....	145
<i>Остапенко М. І.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ ФРАУДАТОРНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	146
<i>Павленко В. С.</i> ЩОДО СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНОЇ ОСОБИ В УКРАЇНІ.....	147
<i>Панасенко М. П.</i> УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ.....	148
<i>Пересунько Є. Г.</i> РОЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ.....	149
<i>Пругло Р. В.</i> БУЛІНГ: ДО ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	150
<i>Сидоріна М.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО І ПРИВАТНОГО ПРАВА.....	151
<i>Сітнікова Е. Б.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ.....	151
<i>Соха С. С.</i> ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ.....	152
<i>Темченко Є. П.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ СЛУЖБ БЕЗПЕКИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	153
<i>Учкін Д. О.</i> ЩОДО ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	154
<i>Чехута М. О., Кулаковський В. А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У СУЧАСНИХ ПРАВОВИХ УМОВАХ.....	155
<i>Чемерис Л. М.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕПОДАННЯ АБО НЕСВОЄЧАСНЕ ПОДАННЯ ПЛАТІЖНИХ ДОРУЧЕНЬ НА ПЕРЕРАХУВАННЯ НАЛЕЖНИХ ДО СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ) ВІДПОВІДНО ДО СТ. 163-2 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	156
<i>Шреймер Д. Ю.</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ.....	157

**МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ
В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

<i>Бублик А. С.</i> EMOTIONAL INTELLIGENCE AS AN ELEMENT OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE.....	159
<i>Васильківський Я. А.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ.....	159
<i>Квіташ К. О., Цимбалістова О. А.</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ.....	160
<i>Лобас В. В.</i> СТРАТЕГІЯ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	161
<i>Михайлов Є. О.</i> РОЛЬ КОНСАЛТИНГОВИХ ПОСЛУГ В УПРАВЛІННІ.....	161
<i>Вітуков В.</i> PROBLEMS OF FORMING ENVIRONMENTAL MANAGEMENT.....	162
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
<i>Дяченко С. М.</i> УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	164
<i>Жавко М. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ МІСТА.....	164

<i>Караченцева К. В.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ	165
<i>Роздобудько Д.</i> НАУКОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	165
<i>Терещенко К. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	166
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ	
<i>Бражко О. В.</i> СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МОДЕРНІСТСЬКИЙ ДОСТУП НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	168
<i>Булат Д. А.</i> СТАРТАП-ПРОЕКТ З АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	168
<i>Кіш В. В., Йовбак Н. І.</i> ТЕСТУВАННЯ ДОДАТКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ CYPRESS	169
<i>Коломієць Я. В.</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	170
<i>Радєв Д. В.</i> РОЗВИТОК СЕКТОРУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	171
<i>Севастьянович Т. В.</i> АНАЛІЗ ХМАРНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ДОДАТКІВ	171
<i>Шуляк Є. Є.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СЕПАРАЦІЇ АУДІО ДАНИХ НА ОСНОВІ МАШИННОГО НАВЧАННЯ	172
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ	
ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ	
<i>Ващук Д. С.</i> ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ КАПЕЛАНСЬКОГО СЛУЖІННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	174
<i>Кудрик Б. В.</i> МОРАЛЬНА СВІДОМІСТЬ У СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ	174
<i>Курніков О. В.</i> ВІДНОВЛЕННЯ ОБРАЗУ БОЖОГО У ЛЮДИНІ	175
<i>Мажура А. В.</i> БОГОСЛОВСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ЄВХАРИСТІЇ ЯК ТАЇНСТВА	176
<i>Тихоненко О. Е.</i> ЦЕРКОВНА ОСВІТА У ПРОЦЕСІ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	176
<i>Федоров М. В.</i> ВОЛОНТЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ «СОЦІАЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ»	177
ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	
<i>Байрамов Р. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	179
<i>Вакун О. В.</i> УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ	179
<i>Волкова Ю. І.</i> ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	180
<i>Гавриш Б.</i> ВАЖЛИВИСЬ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	181
<i>Дегтярьова М. Д.</i> ПРОБЛЕМИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ДОСЯГНЕННЯ У РОЗВИТКУ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	181
<i>Дяченко М. Д.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ МЕДІАОСВІТИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	182
<i>Коновалова А. С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	182

<i>Петренко В. А.</i> УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	183
<i>Півень Я. В.</i> ПРОФЕСІЙНА САМООСВІТА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	184
<i>Полежаєв Ю. Г.</i> КУЛЬТУРНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ОЗНАКА МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	184
<i>Романова Т. А.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ.....	185
<i>Sokolovska I., Zarytska V., Hryshyna T., Kovtun R., Sklyaruk A., Kharchenko O., Frolova G., Slyavina O.</i> DISTANCE LEARNING - ADVANTAGES AND DISADVANTAGES IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS	186
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ	
<i>Данильчук В. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА	187
<i>Душеїна Д. О.</i> ДИЗАЙН ПРОЄКТ ПЕКАРНІ «КАБИЦЯ – ПАЛЯНИЦЯ»	187
<i>Корчак С. В.</i> ФІРМОВИЙ СТИЛЬ КОМПАНІЇ З ВИГОТОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО МАСЛА «DAR OIL»	188
<i>Плужник В. О.</i> ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ДОСТАВКИ ЇЖИ «LAZY FOOD»	188
<i>Толмачова Т. С.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗРОБКИ АРТ ЖУРНАЛУ «ARTFORUM»	189
<i>Шрамко І. С.</i> ФІРМОВИЙ СТИЛЬ САЛОНУ НІГТІВ «KATENAILS»	189
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ	
<i>Бабіч М.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЛІНГВІСТИКИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ	191
<i>Діденко І.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВСТВА, ПРАВОЗНАВСТВЧИЙ АСПЕКТ	191
<i>Дубинець В. К., Турій С. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ З НАСЕЛЕННЯМ	192
<i>Єсипенко О. О.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	193
<i>Іванова М. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	193
<i>Карпенко А. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІГРОВОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ	194
<i>Комісаренко В.</i> СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЛІНГВІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ	194
<i>Котляр В. С.</i> СПЕЦИФІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СТИСЛИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОГО МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ	195
<i>Кучерява К. А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ	196
<i>Ляшенко А. С.</i> СУЧАСНА МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	196
<i>Корнієнко А. С., Машук П. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ У ХХІ СТ.....	197
<i>Олизько О. О.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	198
<i>Олянецька А. І.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ	198
<i>Попович А. В.</i> АНГЛІЙСЬКА МОВА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ: ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС.....	199

<i>Прудовський А. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ.....	200
<i>Рожна А. І.</i> ПРИЧИНИ ВПЛИВУ МОВНОЇ ВОРОЖОСТІ НА ПАРТНЕРІВ ПО КОМУНІКАЦІЇ.....	200
<i>Сафонова Є. В.</i> ПЕРЕКЛАД ТОПОНІМІВ З РОМАНУ ЕДІТ ІВІ ЕГЕР «ВИБІР:ПРИЙНЯТИ МОЖЛИВЕ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	201
<i>Столчнєва А. С.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ.....	202
<i>Урбанович А. П.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ.....	202
<i>Федюніна К. С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	203
<i>Чехута М. О.</i> АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	204
<i>Шульга Д. І.</i> ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ АНАЛІЗУ ТЕКСТУ, ПОНЯТТЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ.....	205
<i>Шурганов М. С.</i> MODERN CHALLENGES OF TEACHING ENGLISH IN UKRAINE.....	205
<i>Fesenko A. V.</i> FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE FOR FUTURE TRANSLATORS IN THE PROCESS OF MASTER'S TRAINING.....	206
ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
<i>Гайманова А. Є., Завальнюк К. А.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ.....	207
<i>Тясто А. Г.</i> ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	207
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ	
<i>Дяченко І. М.</i> МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ.....	208
<i>Напрягло В. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ НОВОВВЕДЕНЬ У МЕДІА (НА ПРИКЛАДІ ІНФОРМАГЕНСТВ «УНІАН» ТА «АрміяІNFORM»).....	208
<i>Поворознюк М.</i> СТАНОВЛЕННЯ КІНООГЛЯДУ НА ХОСТИНГУ «YOUTUBE» ЯК НОВОГО МЕДІАЖАНРУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	209
<i>Смірнова К. С.</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ НА ФОРМУВАННЯ ДУМКИ МОЛОДІ.....	210
<i>Шульженко А. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ НОВИН РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У TELEGRAM-КАНАЛАХ.....	211
УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ	
<i>Апаріна С. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	212
<i>Баршай О. Є.</i> УКРАЇНСЬКА МОВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРОГРАМІСТА.....	212
<i>Биченко О. І.</i> ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ В 2022 РОЦІ.....	213
<i>Бігдан Д.</i> ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ.....	214
<i>Бойко Р. С.</i> ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	214
<i>Буртова І. С.</i> КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНИХ СФЕРАХ ЖИТТЯ.....	215
<i>Венжега Д.</i> УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ.....	215

<i>Воронкіна І. Р.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 21 СТОЛІТТІ.....	216
<i>Гарнюк І.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ	217
<i>Денисенко О. Ю.</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	217
<i>Журавель К. Ю.</i> ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МОЛОДІ	218
<i>Каіра А.</i> ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	219
<i>Коляда Н.</i> ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ	220
<i>Ликова А.</i> УКРАЇНСЬКА МОВА, ЇЇ ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	220
<i>Мартусь Є. Ю.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	221
<i>Махова А. М.</i> МОВОЗНАВСТВО ТА ЙОГО СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА.....	222
<i>Машковський І.</i> УКРАЇНСЬКА МОВА СЬОГОДНІ: ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК.....	222
<i>Мегес Г. В.</i> ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 21 СТ.....	223
<i>Овчаренко В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	224
<i>Петриченко І.</i> УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ	224
<i>Пивоварова В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ	226
<i>Потьомкіна Л. І.</i> КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МЕНЕДЖЕРІВ	227
<i>Роменська К. І.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	227
<i>Сич В. М.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	228
<i>Сітько В. О.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	229
<i>Терещенко К.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЇЇ РОЗВИТОК.....	229
<i>Шамайда К. О.</i> ТИПОВІ ПОМИЛКИ В ПИСЬМОВОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ	230
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Кузьменко Д. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	231
<i>Фідря Т. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ – ВИМОГА ЧАСУ	231
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	
<i>Багно Я. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРЕСОВОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ.....	233
<i>Борисенко П. А.</i> ПСИХОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ СПОЖИВЧИХ РІШЕНЬ.....	233
<i>Борисенко П. А.</i> РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ.....	234
<i>Варакута М. Л.</i> АДАПТАЦІЯ У НАУКОВОМУ КОНТЕКСТІ	235
<i>Гришина Т. А., Соколовська І. А.</i> ВИВЧЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІДОМОСТІ, НЕОБХІДНОЇ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕГУЛЯТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ	236
<i>Еверс І. М.</i> ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІВ	237

<i>Зарицька В. В.</i> РОЗУМІННЯ ВЛАСНИХ ЕМОЦІЙ У СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	238
<i>Корсунська В. В.</i> КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ.....	238
<i>Лиманкіна А. І.</i> ЕМОЦІЙНЕ ЗЛИТТЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СПІВЗАЛЕЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	239
<i>Микус С. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ ПІДЛІТКІВ.....	240
<i>Москалик Д. Г.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ КОМБАТАНТАМ.....	240
<i>Очеретенко П. В.</i> АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ.....	241
<i>Поліщук І. О.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОСТІ ЖІНОК СЕРЕДЬОГО ВІКУ ПІСЛЯ РОЗЛУЧЕННЯ.....	242
<i>Савон М. В.</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ПІДЛІТКІВ ЕМПАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ....	243
<i>Семенов С. О.</i> ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ	243
<i>Скріпкін С. В.</i> РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ У ЗМЕНШЕННІ ТРИВОЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ СТАЛИ СВІДКАМИ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ	244
<i>Сметана О. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФЕНОМЕНУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	245
<i>Соколова С. С.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЛОГОРИТМІКИ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ.....	246
<i>Соколовський Р. Д.</i> INDIVIDUAL-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE ADAPTATION OF STUDENTS OF DIFFERENT COURSES OF THE CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY TO STUDY AT THE UNIVERSITY	247
<i>Субботіна В. А.</i> НАПРЯМКИ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	247
<i>Фоменко О. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНКИ СИНДРОМУ «ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ» ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	248
<i>Хекоян Е. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ	249
<i>Щербаків С. С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ КРИЗИ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	250

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ,
ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ**

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

<i>Бакасов Д. Т.</i> АНАЛІЗ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СТИЛІВ АЙКІДО.....	251
<i>Балашова М. Р.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ У СТРИБКАХ НА БАТУТІ.....	251
<i>Безрідна Н. О.</i> ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У КУРСАНТІВ.....	252
<i>Бірюкова К. С.</i> РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	252
<i>Богомазов А. Ю.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ ФУТБОЛУ НА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	253
<i>Ворона С., Євстігнеєва І. В.</i> ВІДБІР НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДЬНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ-СПРИНТЕРІВ 10-12 РОКІВ.....	254
<i>Гармаш Н., Тахмазов В. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БОРЦІВ.....	254
<i>Григор'єв І. Ю.</i> ЛЕГКА АТЛЕТИКА У СТРУКТУРІ УРОКА З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗЗСО	255
<i>Дем'яненко Є.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ У СПОРТИВНІЙ БОРОТЬБІ.....	256

<i>Долгостоєр О.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	256
<i>Жовніренко К.</i> РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ АРБІТРІВ У ФУТБОЛІ.....	257
<i>Журавель О. А.</i> ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЖІНОК ЯК СКЛАДОВА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ	257
<i>Журавльова Д. О.</i> КОМПЛЕКСНЕ ЗАНЯТТЯ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ: ЯК ОСНОВНА ФОРМА НАВЧАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	258
<i>Завістовський О. Д.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	259
<i>Захаріна А. Г.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ЗИМОВИХ ВИДІВ РЕКРЕАЦІЇ	259
<i>Зверєва Т.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНУВАННЯ ОЗДОРОВЧИМ ФІТНЕСОМ ЖІНОК 20-30 РОКІВ	260
<i>Здоровець Т.</i> ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ВОЛЕЙБОЛІСТІВ	260
<i>Кірухіна-Іпатенкова Я.</i> РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІВЧАТ 10–14 РОКІВ ЗАСОБАМИ ПОВІТРЯНОЇ АКРОБАТИКИ	261
<i>Компанієць А. О.</i> ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ У POLEDANCE	261
<i>Левченко Ю. О.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЖІНОК 30–35 РОКІВ У POLEDANCE	262
<i>Мельник Д. С.</i> МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ В ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	263
<i>Мінін Д.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ВОРКАУТУ ВІЙСКОВОСЛУЖБОВИМИ ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	263
<i>Мірошніченко Н. С.</i> ІСТОРІЯ ТАЙЛАНДСЬКОГО БОКСУ МУЕЙ ТАЙ	264
<i>Ноздрачова І. Ю.</i> ІСТОРІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТАЄКВОН-ДО	264
<i>Попович А. О.</i> ПРІОРИТЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	265
<i>Радельчук К. О.</i> ВИТРИВАЛІСТЬ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ	265
<i>Салєє О. М.</i> ВПЛИВ CROSSFIT ТРЕНУВАНЬ НА ЗАГАЛЬНИЙ ФІЗИЧНИЙ СТАН ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ	266
<i>Самсика С. С.</i> ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТОК	267
<i>Свищенко Н. В.</i> РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ОЗДОРОВЛЕННІ ЛЮДИНИ ЗРІЛОГО ВІКУ	268
<i>Світайло Д. С.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ТА ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	268
<i>Соколюк К.</i> РОЗВИТОК СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ КВАЛІФІКОВАНИХ БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛЬНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	269
<i>Сокур Є. О.</i> СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ	270
<i>Солдатенко В., Клочко Л. І.</i> МЕТОДИКА РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ ПАУЕРЛІФТИНГУ	270
<i>Трум Є., Тахмазов В.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ДЗЮДОЇСТІВ МЕТОДОМ КОЛОВОГО ТРЕНУВАННЯ	271
<i>Турчин О. В.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	271

<i>Чивірда О., Крюков Ю. М.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА З ЄДИНОБОРСТВ.....	272
<i>Шевченко Д. В.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	273
<i>Шуліка Г.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ВОРКАУТУ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	273
<i>Юсько О. В., Гончаренко А. Ю.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ.....	273
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	
<i>Алешкевич С. В.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК 60–75 РОКІВ З ОСТЕОХОНДРОЗОМ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	275
<i>Андрійчук О. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ НА СТЕНОКАРДІЮ	275
<i>Антоненко Ж.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЛІКУВАННІ ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ	276
<i>Бакун Р. В.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗВИЧНОМУ ВИВИХУ ПЛЕЧА НА ПОСТІМОБІЛІЗАЦІЙНОМУ ПЕРІОДІ	277
<i>Брижа В. А.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ 35-60 РОКІВ У ПЕРІОД ПОСТІНФАРКТНОГО КАРДІОСКЛЕРОЗУ	277
<i>Віндюк П. А.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ.....	278
<i>Волкова С. С.</i> ПОДОЛАННЯ МІОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	279
<i>Головаха М.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ШИЙНО-ГРУДНОГО ОСТЕОХОНДРОЗУ	279
<i>Дейнега О. В.</i> КОРЕКЦІЯ ПОСТАВИ ТА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ.....	280
<i>Журавльова Д. О.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ЗВО МВС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ТАБІРНОГО ЗБОРУ.....	281
<i>Калінчук Н. А.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК В ПЕРІОД МЕНОПАУЗИ.....	281
<i>Коваль О. В.</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ ЯК ПЕРЕУМОВА ПОКРАЩЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	282
<i>Компанієць А. С.</i> МІСЦЕ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМ БРОНХІТОМ.....	283
<i>Кузнецова Є.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО ПІДБРАНИХ СИЛОВИХ ВПРАВ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ НАДЛИШКОВОЇ МАСИ ТІЛА І СТУПЕНЯ	284
<i>Майор-Герасименко Л. М.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ХВОРИХ НА ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНУ ФОРМУ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ	284
<i>Матляк В.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ З КИЛОЮ ХРЕБТА	285
<i>Михайленко О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАСАЖУ В ПРАКТИЦІ КОСМЕТОЛОГА-ЕСТЕТИСТА.....	286
<i>Мілевський А.</i> АНАЛІЗ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПРОГРАМ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ МІЖХРЕБЦЕВОЇ ГРИЖІ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ	286
<i>Пекарчук В. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ІНСУЛЬТАХ У ЛІКАРНЯНИЙ ПЕРІОД	287
<i>Пирог К. О.</i> ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ НА СТАН ХВОРИХ З НЕВРАСТЕНІЄЮ.....	288
<i>Пискунова Л.</i> ПРОФІЛАКТИКА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	289
<i>Піперкова Т. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ РАНЬОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ	289
<i>Подвисоцька І. І.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА МОЗКОВИЙ ІНСУЛЬТ	290

<i>Полякова В. М.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ПІСЛОНЕФРИТ	290
<i>Розбейко О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ВІДНОВЛЕННІ ФУНКЦІЙ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	291
<i>Розова С.</i> КОРЕКЦІЯ ПЛОСКОСТОПОСТІ У ДОШКІЛЬНЯТ	292
<i>Рудов А. В.</i> КОРЕКЦІЯ МАСИ ТІЛА ЖІНОК ВІКОМ 25–35 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ОБМІНУ РЕЧОВИН ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ	293
<i>Салко П.</i> МІОФАСЦІАЛЬНА РЕЛАКСАЦІЯ В ПРОГРАМІ КОРЕКЦІЇ ПОСТАВИ У ДІТЕЙ	293
<i>Сергійчук Л. І.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК 20–35 РОКІВ З БРОНХІАЛЬНОЮ АСТМОЮ В УМОВАХ САНАТОРІЮ	294
<i>Фурсенко А. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	295
<i>Хабібুলіна Ю.</i> ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕСЕНОГО ІШЕМІЧНОГО ІНСУЛЬТУ	295
<i>Хавалиц В.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ ПІСЛЯ ПОШКОДЖЕННЯ КОЛІННОГО СУГЛОБА	296
<i>Целенкова О.</i> СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ	297
<i>Цимбал В. О.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ХВОРИХ НА РЕВМАТИЗМ В ПЕРІОД РЕМІСІЇ	297
<i>Чумакова О.</i> ВПЛИВ СИЛОВОЇ АЕРОБІКИ, ЯК ЗАСОБУ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, НА ДІТЕЙ З НАДМІРНОЮ ВАГОЮ	298
<i>Чумаченко А.</i> КОРЕКЦІЯ АСИМЕТРИЧНОЇ ПОСТАВИ ЖІНОК ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	298
<i>Широкун Н. Г.</i> ПРОФІЛАКТИКА СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З НАДМІРНОЮ МАСОЮ ТІЛА	299
<i>Штепенко А. Ю.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ З ПОРУШЕННЯМИ МОТОРНОГО КОНТРОЛЮ	300
<i>Шумейко А.</i> ОСОБЛИВІСТЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ХРОНІЧНОМУ БРОНХІТІ У ДІТЕЙ	301
<i>Sokolovskaya I., Serhata N., Serhatyi M.</i> APPROACHES AND METHODS IN ASSESSING THE EFFICIENCY OF HIGHER EDUCATIONAL STUDENTS' HEALTH RENABILITATION	301
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	
<i>Дарієвич А.</i> ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ В СІЛЬСЬКИХ РАЙОНАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	303
<i>Литвиненко І. В.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИЗМУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	303
<i>Некlesa Д. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ ТА В УКРАЇНІ	304
<i>Рибалко А. О.</i> КІНОТУРИЗМ- ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО- ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	305
<i>Саладзе Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ПОДОРОЖІ	305
<i>Слаква П. О.</i> РОЗВИТОК ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	306
<i>Старченко А. О.</i> АНАЛІЗ ДИТЯЧОЇ АНІМАЦІЇ В ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ	307
<i>Трофімук К. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	308
<i>Matushkin G. Yu., Pimenov A. V.</i> ABOUT SOME PROBLEMS OF TOURISM IN THE KARAGANDA REGION	309

ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС

<i>Гуленок А. Ю.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ АВТОРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	311
<i>Качалуба Н. Р.</i> ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	311
<i>Колесник І. А.</i> МАРКЕТИНГ ВІДНОСИН АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	312
<i>Краснопольський М. Д.</i> ОЦІНКА ЗНОШУВАННЯ ШИН	313
<i>Меняйлова Г. Є., Гаргола Ю. Г.</i> РОЛЬ ТРАНСПОРТУ У ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ	313
<i>Микитенко В. О.</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	314
<i>Носач О. Ю.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ВІБРАЦІЙНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО РЕЖИМУ ПРОФІЛАКТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	314
<i>Рудасьов В. Б., Слободський О. С.</i> ТЕХНОЛОГІЧНІ СПОСОБИ ПОЛІПШЕННЯ ШТАМПУВАННЯ ТОНКОЛИСТОВИХ СТАЛЕЙ ПІДВИЩЕНІЙ МІЦНОСТІ.....	315
<i>Сердюк А. Г., Редчиць В. В.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ КУТІВ УСТАНОВКИ КЕРОВАНИХ КОЛІС АВТОМОБІЛЯ	316
<i>Цимбалістова О. А.</i> ІННОВАЦІЙНА ЛОГІСТИКА - БАЗИС ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІННОВАЦІЙ І ЛОГІСТИКИ.....	316
<i>Шкільнюк Н. Ю.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ МІСТА КРЕМЕНЧУК	317

Наукове видання

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей
XXXI Міжнародної наукової конференції
студентів і молодих учених

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор Ю. В. Бабич

Підписано до друку 04.11.2022.

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Arial.
Умовн.-друк. арк. 40,54. Обл.-вид. арк. 43,60. Тираж 300 пр. Зам. № 1-11-2022К.

Видавництво

Класичний приватний університет

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б